SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)

AHMED HASÎB EFENDİ

1. Cilt

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 178

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi	: 27
Kitabın Adı	: SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)
Müellifi	: Müminzâde Ahmed Hasîb Efendi (ö. 1752-1753)
Özgün Dili	: Osmanlı Türkçesi
Hazırlayan	: Dr. Göker İnan
Editör	: Prof. Dr. Ali Öztürk
Son Okuma	: İsmet İpek, Uğur Öztürk
Arşiv Kayıt	: Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, Nr. 596 İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., Nr. TY. 104, TY. 1795
Kapak Görseli	: Yıldırım Sultan Bayezid, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Paolo Veronese Ekolü,Ty
Yapım	: Yüksel Yücel
Baskı	: Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti. Tevfikbey Mahallesi Dr. Ali Demir Cad. No: 51 34290 Sefaköy - İstanbul Tel.: 0 (212) 624 21 11 Sertifika No: 40421 www.matbaasistemleri.com
Baskı Yeri ve Yılı	: İstanbul 2021
Baskı Miktarı	: 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Ahmed Hasîb Efendi,
Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481), *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*

1. Osmanlı Tarihi, 2. Osmanlı Şiiri, 3. Manzum Tarih, 4. Ahmed Hasîb Efendi,
5. Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân
ISBN: 978-975-17-4852-2 (TK) ISBN: 978-975-17-4853-9 (1.Cilt)

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

MANZUM OSMANLI TARİHİ (1299-1481)

(İNCELEME - TENKİTLİ METİN)

1. CİLT
(1299-1451)

AHMED HASÎB EFENDİ
(ö. 1752-1753)

Hazırlayan
Göker İnan

Editör
Ali Öztürk

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslâm ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşâ edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 4
KISALTMALAR LİSTESİ 25
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 26
ÖNSÖZ 27
GİRİŞ 29
İNCELEME
HASÎB'İN HAYATI VE ESERLERİ 33
Hayatı 33
Adı, Mahlası ve Künyesi 33
Doğum Tarihi ve Yeri 34
Ailesi 34
Eğitim Hayatı ve Aldığı Vazifeler 35
Vefatı 38
Eserleri 38
Miyâhiyye 39
Dergeh-nâme 40
Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân 42
Mecmûa-i Tevârîh 42
Ravzatü'l-Küberâ 42
SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN'IN İNCELENMESİ 44
Eserin Tanıtımı 44
Eserin İsmi 44
Yazılış Tarihi 44
Yazılış Sebebi 46
Nüshalar 48

Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Koleksiyonu, Nr. 596 48
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 104 50
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 4132 52
Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın İncelenmesi 55
Eserin Genel Muhtevasına Dair Bilgiler 55
Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın Kaynakları 66
Kronikler ve Tarih Kaynakları 67
Künhü'l-Ahbâr 68
Heşt Behişt 78
Rûhî Tarihi 81
Tenkîhü't-Tevârîh 81
Biyografik Kaynaklar 82
eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye 82
Ravza-i Evliyâ 87
Velâyetnâmeler / Menakıpnâmeler 88
Şair Tezkireleri 90
Atasözleri ve Deyimler 93

SONUÇ 104
KAYNAKÇA 108
TENKİTLİ METİN 116

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

Der-Ẕikr-i Süleymān Şāh-ı ʿĀlī-Cāh [Gündüz Alp] 128
İcmāl-i Ẕikr-i ʿAlā'eddīn bin Keyḳubād bin Ferāmuz Şāh Āḫir-i Mülūk-i Selâçıḳa-i Yūnānī 130
Der-Ẕikr-i Ḫilāfet-i Sulṭān ʿOṯmān ibn-i Erṭuġrul ibn-i Süleymān Şāh [Gündüz Alp] 133
Evlād-ı Emcād-ı Süleymān Şāh [Gündüz Alp] 135
Manẓūme-i Mersiye-i ʿĀlī Berāy-ı Ġarḳ-ı Süleymān Şāh [Gündüz Alp] 137
Menāḳıb-ı Erṭuġrul Ġāzī Baʿd-ez-Vefāt-ı Pedereş 139
Mektūb-ı Mīr Erṭuġrul ve Cevāb-nāme-i Sulṭān ʿAlā'eddīn

be-Cenāb-ı Erṭuġrul Ġāzī 141
Ṣūret-i Mektūb-ı ʿAlāʾeddīn be-Erṭuġrul-ı Cihād-Āyīn ʿalā Rivāyetin 146
Mülāḳāt-ı Mīr Erṭuġrul be-Cenāb-ı Sulṭān ʿAlāʾeddīn 149
Vaḳʿa-i ʿAcībe-i Neberd ü Veġā der-Ṣaḥrā-yı Biġa 152
Der-Beyān-ı Menāḳıb-ı Meġāzī ve Rüʾyā-yı Emīr Erṭuġrul Ġāzī ve Neberd-i Mīr ʿOṯmān ve Sebeb-i İʿtilā ve Ser-Efrāzī 155
Ẓuhūr-ı Kelām-ı Ḳadīm ez-Dolāb-ı Faḳīh ve Suʾāl-i Aṣl-ı İn Kitāb 156
Ve Cevāb-ı Faḳīh be-Erṭuġrul Ġāzī be-Taʿrīf-i Kitāb 158
Ḳıyām-ı Mīr Erṭuġrul be-İḥyā-yı Leyl der-Müvācehe-i Kelām-ı Ḳadīm 160
Ḫātime-i Münācāt der-Eṯnā-yı Müsāferet 161
Menāḳıb-ı Ġarībe-i Erṭuġrul Ġāzī 162
Rüʾyā-ı Ṯāniye-i Mīr Erṭuġrul Ġāzī 168
Der-Ẕikr-i Ḫayrāt-ı Emīr Erṭuġrul Ġāzī 172
Der-Beyān-ı Vilādeteş ve Keyfiyyet-i Ẓuhūr-ı Sulṭān ʿOṯmān bin Erṭuġrul bin Süleymān Şāh [Gündüz Alp] 172
Ḥilye-i Şerīfe-i Sulṭān ʿOṯmān Ġāzī 174
Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān ʿOṯmān-ı Ālī-Nijād 175
Menāḳıb-ı ʿAẓīme-i Sulṭān ʿOṯmān 177
Der-Beyān-ı Mektūb-ı Daʿvet ve Mülāḳāt-i Erṭuġrul ve Sulṭān ʿAlāʾeddīn ve Neṣāyiḥ-i Ḥażret-i Mevlānā 178
ʿAḳd-i Meşveret be-İrsāl-i Ṭabl u ʿAlem be-Emīr ʿOṯmān-ı ʿĀlī-Şān 182
Dekk-i Tekfūr-ı Bilecik ve İrsāl-i Cāsūs 184
Ẓuhūr-ı ʿOṯmān Ḫān bā-Cünd-i Ḫorāsān 186
Şurūʿ-ı Sulṭān ʿOṯmān be-Muḥārebe-i Küffār 187
Ġazve-i Ṯāniye-i ʿOṯmān Ḫān 189
Meʾāl-i Nāme-i Tekfūr-ı İnegöl be-Tekfūr-ı Ḳaraḥiṣār 190
Ġazve-i Ṯāliṯe-i Sulṭān ʿOṯmān 193
Der-Beyān-ı İrsāl-i Ṭabl ve ʿAlem-i Pādişāhī ve Tevcīh-i Livā-yı İneöñi ve Eskişehrī 197
Ġazve-i Rābiʿa-i ʿOṯmān Ḫān 200

Vaṣf-ı Neberd-i ʿOṯmān Ḫān 200
İcmāl-i Ġazavāt-ı ʿOṯmān Ḫān 203
ʿAvdet-i Mücāhidīn ve Dilīrān-ı Dīn be-Ḳaraḥiṣār 206
Nifāḳ-ı Kösec Miḫal be-Cenāb-ı ʿOṯmān ez-Reşk-i Emīrān-ı Küffār 206
ʿAdem-i İʿtimād-ı ʿOṯmān Ḫān ve Ṣenā-yı Miḫal-i Nifāḳ-ı Muḥāl 207
Der-Beyān-ı Vaḳʿa-i Ġarībe-i ʿOṯmān Ḫān Maʿa Tekfūrān ve Fetḥ-i Bilecik ve İnegöl ve Yārhiṣār be-Delālet-i Miḫal-i Ṣāḥib-İḥtiyāl be-Ḳavl-i ʿĀlī-yi Şīrīn-Maḳāl 207
Reften-i Tekfūr-ı Bilecik be-Cānib-i Sulṭān ʿOṯmān Ḫān ez-Berāy-ı Daʿvet be-Cānib-i Yārḥiṣār 211
Fütūḥāt-ı Sulṭān ʿOṯmān Baʿd-ez-Cülūs-ı Taḫt-ı ʿĀlī-Baḫt-ı Şehriyārī 221
Fetḥ-i Ḳalʿa-i İzniḳ ve Fütūḥāt-ı Sāʾire-i ʿOṯmānī 222
Der-Beyān-ı Ümerā-yı Sulṭān ʿOṯmān Ḫān-ı Sāmī-Mekān 226
Der-Beyān-ı Fetḥ-i Ḳalʿa-i Burusa 228
Dekk-i Sulṭān Orḫan ber-Gürūh-ı Gebrān 230
Şurūʿ-ı Ġazavāt-ı Sāʾire-i Sulṭān Orḫanī biʾl-ʿAvniʾr-Rabbānī 233
Ẕikr-i Aḥvāl-i Süleymān Paşa İbn-i Orḫan 236
Ḳaṣd-ı Süleymān Paşa be-Cānib-i Rūmili 238
Ḥikāye-i Ġarībe 242
Vefāt-ı Süleymān Paşa İbn-i Orḫan 243
ʿAzīmet-i Şehzāde Sulṭān Murād-ı Evvel be-Cānib-i Rūmili 246
Der-Beyān-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Meşāyiḫ-ı Kirām ve Erbāb-ı Evzān der-ʿAhd-i Sulṭān Orḫan 248
Der-Ẕikr-i Kerāmāt ve der-Beyān-ı Eʿizze-i Devrān ve Aḳṭāb-ı Kerāmet-Nişān der-ʿAhd-i Sulṭān Orḫan 250
Sebeb-i Tesmiye-i el-Ḥācc Bektaş-ı Velī ḳuddise sirruhuʾl- ḫaṭīr 252
Ez-Kerāmāt-ı Bülendān-ı ʿAzīz 255
Emīr-i Çīn ʿOṯmān-ı Ḫuld-Mekīn ez-Ḫulefā-yı Şeyḫ Aḥmed-i Yesevī 257
Menḳabe-i ʿAcībe-i Emīr-i Çīn ʿOṯmān 262

Menḳabe-i Uḫrā-yı Mīr ʿOṣmān ibn-i Mīr ʿAlī 264
Geyiklü Baba el-Maʿrūf bi-Geyikli Baba 267
Ḳaraca Aḥmed 268
Aḫ-i Evren 268
Cevāb-ı Sulṭān ʿAlā'eddīn be-ʿUlemā-yı Ḳonya bā-Rūḥāniyyet-i Şems-i Dīn ü Celāleddīn 270
Hicret-i Aḫ-i Evren be-Medīne-i Ḳayṣariyye 273
Sebeb-i Tesmiye-i Ḥażret-i Aḫ-i Evren ber-Vech-i Kerāmet 274
Abdāl Mūsā 275
Abdāl Murād 275
Abdāl Muḥammed İbnü'l-Merḥūm Abdāl Murād 277
Sādāt-ı Buḫārā'dan Alacaḫırḳa Nām Ẕāt-ı Şerīf 278
Doġlı Baba 278
Vefāt-ı Sulṭān Orḫan 279
Der-Ẕikr-i Ṭabl-ı Sulṭān Orḫan 281
Ḫātime-i Menāḳıb-ı Sulṭān Orḫan İbn-i Sulṭān ʿOṣmān-ı Ḫuld-Āşiyān 283
Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Murād Ḫān-ı Evvel İbn-i Sulṭān Orḫan 283
Ḥilye-i Pākīze-i Murād Ḫān-ı Evvel 284
Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh 284
Keyfiyyet-i Şehādet-i Savıcı Beg 284
Der-Beyān-ı Vüzerā ve Ümerā-yı Sulṭān Ḫudāvendgār 286
Ṣūret-i Mektūb-ı Ġāzī Evrenos 287
Cevāb-nāme-i Merġūbe-i Mīr Evrenos Ġāzī zi-Ṣavb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād İbn-i Orḫanī 289
Der-Ẕikr-i Fużelā-yı Ẕī-şān der-ʿAhd-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Evvel 293
Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-ı ʿİẓām-ı Ẕevi'l-İḥtirām 295
İcmāl-i Ġazevāt-ı Murād Ḫān-ı Sürūş-Simāt 296
Der-Ẕikr-i Ḥavādiṯ ve Vāḳıʿāt 296
Fetḥ-i Maḥmiyye-i Edirnetü'l-Maḥmiyye 298
Sebeb-i Bünyād-ı Cāmiʿ-i Ḳalʿa der-Burusa 301

Ḫayrāt-ı Sulṭān Murād Ḫān 303
Ẓuhūr-ı Yeñiçeriyān-ı Dergāh-ı ʿĀlī 303
ʿAzīmet-i Murād Ḫān be-Semt-i Rūmili 304
Ḫıtān-ı Şehzāde Bāyezīd Ḫān ve Şehzāde Yaʿḳūb Çelebi 305
Każıyye-i ʿArż-ı Ḥāl-i Pīr-i Rūşen-Żamīr be-Şikāyet-i Ḫod der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Mekārim-Semīr ve Ḳatl-i Aġa-yı Enderūn-ı Şehriyārī 306
Cevāb-ı Şehriyār Bedīn-i Pīr-i Ṣāḥib-Iżṭırāb 307
Naṣīḥat-ı Zen-i Fācire be-Şevhereş 313
Cevāb-ı Pīr be-Zeneş 314
Āmeden-i Aġa-yı Bed-kār be-Ḫāne-i Pīr-i bī-İḫtiyār 315
Niyāz-ı Pīr-i Fānī ez-Aġa-yı Sulṭānī 315
Cevāb-ı Sulṭān be-Pīr-i Nā-Tüvān 317
Ḥikāyet-i Bāz-ı Seng-şode 320
Rivāyet-i Dīger-i Bāz-ı Seng-şode 321
Neṣāyiḥ-ı Murād Ḫān be-Aġayān-ı Ḫod ez-Berāy-ı İṭāʿat-i Veliyyü'n-niʿamī 323
Mevʿiẓa-i Sulṭān Murād Ḫān Berāy-ı Aʿyān u Erkān 325
Naʿt-ı Şerīf 327
Der-Ẕikr-i Ġazavāt-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh der-Anaṭolı 328
Cenk-i Sulṭān Murād Ḫān der-Anaṭolı bā-Emīr-i Ḳaraman ve Aṣḥāb-ı Ṭuġyān-ı Sā'ire 329
Ḥādiṣe-i Ġarībe der-Cānib-i Rūmili 330
Ġazā-yı Evrenos Ġāzī 332
Fetḥ-i Ḳalʿa-i Siroz be-Himmet-i Mīr Fīrūz 333
Me'āl-i Nāme-i Ḳıralān ve Ḫulāṣa-i Cevāb-ı Elçiyān 335
Rivāyet-i Uḫrā der-ʿAzīmet-i Ḳosova 336
Vāḳıʿa-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād 338
Cenāb-ı Ḫān Murād'ıñ Cenkden Evvel Veṣāyāṣı 339
Keyfiyyet-i Uḫrā-yı Neberd-i Ḳosova 340
Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Sulṭān Murād Ḫān Ġāzī 343
Vefāt-ı Yaʿḳūb Ḫān be-Re'y-i Vezīr-i Ekrem Ḫayreddīn Paşa vü Vükelā-yı Sulṭān 344
İrsāl-i Ḫaber be-Cānib-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān 345

Der-Ẕikr-i Cülūs-ı Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ibn-i Ġāzī Ḫudāvendigār Huve'l-Murādu'l-Evvel 346
Ḥilye-i Pākīze-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānī 346
Evṣāf-ı Yıldırım Ḫānī 347
Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān-ı Mekārim-Nihād 347
Vefāt-ı Yıldırım Bāyezīd Ḫān 348
İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh 348
Mektūb-ı Yıldırım Ḫān be-Tekfūr-ı Ḳosṭanṭıniyye 353
Fetḥ-i Aydınili ve Ṣaruḫanili 355
ʿAzīmet-i Yıldırım Ḫān 355
Ẓuhūr-ı Timur-ı ṣāḥib-ṣürūr 356
Sebeb-i Ṭuġyān-ı Mīr Gürgan der-ʿUnfuvān-ı Zamān-ı Şebābī 357
Me'āl-i Nāme-i Timur-ı Gürgan 359
Mażmūn-ı Niyāz-Nāme-i Timur be-Rivāyet-i Cumhūr 360
Cevāb-ı Yıldırım Ḫān ber-Cānib-i Timur-ı Gürgan ve Aḥvāl-i Ū 361
Firār-ı Ḳara Yūsuf ve Sulṭān Aḥmed be-Cānib-i Yıldırım Ḫān ez-Berāy-ı Taḫlīṣ-i Girībānī 362
Rivāyet-i Uḫrā der-Ḥaḳḳ-ı Timur Ḫān ve der-Firār-ı Ḳara Yūsuf ve Aḥmed Ḫān 362
Firār-ı Ḳaraman-oġlı ve Mīr Ṣaruḫan-oġlı ve İsfendiyār-oġlı ez-Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timur 363
Şikāyet-i Mīr Ṭaharten ez-Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timurleng-i Ṣāḥib-Ṭuġyān 364
Vuṣūl-i Timur-i Gürgan be-Cānib-i Sivas bā-Sevḳ-ı Emīrān 366
Rivāyet-i Uḫrā der-İrsāl-i Sefīr ve Nāme-i Timur be-Cānib-i Sulṭān-ı Ġayūr 367
Vuṣūl-i Nāme-i Timur be-Cenāb-ı Sulṭān Yıldırım Ḫān 367
Ṣūret-i Nāme-i Yıldırım Ḫān 368
Fermān-ı Yıldırım Bāyezīd Ḫān be-Timur-ı Belīd-i Gürgan 370
Vuṣūl-i Nāme-i Yıldırım Ḫānī be-Cānib-i Timur-ı Gürganī 372
Nāme-i Ṣāni-i Timur ʿalā-Ḳavlin Nāme-i Ṣālis-i Timur be-Sulṭān-ı Ġayūr 373

Vuṣūl-i Nāme-i Timur be-Cenāb-ı Sulṭān-ı Cesūr 375
Nesāyih-i Monlā Fenārī vü Emīr Sulṭān be-Cenāb-ı Yıldırım Ḫān 376
Cevāb-ı Şehriyārī be-Ḥażret-i Fenārī ve Hażret-i Emīr Sulṭān-ı Buḫārī 380
Cevāb-Nāme-i Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timur-ı Baġy-ʿUnvān 380
Müdāfaʿa-i Yıldırım Ḫānī Berāy-ı Menʿ-i Ḳudūm-i Şūm-ı Timur-ı Belīd-i Gürganī 383
Gürīz-i Moġolān u Efrencān be-Cānib-i Timur-ı Gürgan 391
Ḥikāye-i Ġarībe der-Miyān-ı Yıldırım Ḫān ve Timur Ḫān 394
Āzār-ı Yıldırım Ḫānī der-Mefāḫaret-i Timur Ḫānī 396
Ḥikāyet-i Ġarībe ki ez-Tārīḫ-i ʿĀlī Nüvişte Şod 397
Cevāb-ı Ān Şaḫṣ-ı Nādān ez-Ṭaraf-ı Yıldırım Ḫān 398
Ġārāt-ı Medīne-i Burusa ez-Ṭaraf-ı Timur 400
Şikāyet-i Ehālī-yi Burusa ez-Gezend-i Aʿvān-ı Timur-ı Gürgan be-Cenāb-ı Emīr Sulṭān 402
Vuṣūl-i Ṣūfī be-Ordu-yı Timur ve Rivāyet-i Muʿāmele-i Īn Naʿl-bend-i Meʾmūr 403
Cevāb-ı Suʾāl-i Muḳadder 404
Ḫātime-i Aḥvāl-i Timur-ı Dil-Kūr 407
İrsāl-i Nāme-i Şehriyārī be-Cenāb-ı Fenārī ve Emīr Buḫārī 407
Vefāt-ı Yıldırım Ḫān 409
Rivāyet-i Uḫrā der-Vefāt-ı Yıldırım Ḫān 410
Rivāyet-i ʿĀlī der-Vefāt Yıldırım Ḫān 411
Der-Ẕikr-i Vüzerā vü Ümerā-yı Sulṭān Yıldırım 412
Ḥikāye-i Ġarībe Naḳl-Şode ez-Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye 412
Der-Beyān-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fużelā-yı Kirām der-Zamān-ı Yıldırım Ḫān 414
Der-Ẕikr-i Ḥażret-i Monlā Fenārī ve Menāḳıb-ı Celīle-i Ū 414
Ṣāḥibü'l-Ḳāmūs Mecdüddīn Fīrūzābādī 416
Şihābüddīn-i Sivasī 417
Şāh Muḥammed ibn-i Şemseddīn el-Fenārī 418
Yūsuf-ı Bālī 418

Ḳuṭbüddīn-i İzniḳī 419
Mevlānā Bahāeddīn ʿÖmer 419
Der-Ẕikr-i Meşāyiḫ-ı ʿİẓām ve Aḳṭāb-ı Ẕevi'l-İḥtirām ve Menāḳıb-ı Īşān der-ʿAṣr-ı Yıldırım Ḫān 420
Menḳabe-i ʿAcībe-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh 424
Muḥammed Şemseddīn el-Buḫārī eş-Şehīr bi-Emīr Sulṭān 425
İbtidā-yı Ẓuhūr-ı Emīr Sulṭān 425
Menḳabe-i Dīger-i Emīr Sulṭān 435
Keyfiyyet-i İzdivāc-ı Emīr Sulṭān bā-Duḫter-i Yıldırım Ḫān 438
Rü'yā-yı Ḫūndi Sulṭān Bint-i Yıldırım Ḫān 438
Rivāyet-i Uḫrā der-Keyfiyyet-i İzdivāc-ı Ḫūndi Sulṭān 442
Mażmūn-ı Mektūb-ı Monlā Fenārī be-Cānib-i Şehriyārī ez-Rūy-i Naṣīḥat 452
Dībāce-i Mektūb-ı Müşārün İleyh 452
Evṣāf-ı Cemīle-i Emīr Sulṭān 453
Naḳl-i Rü'yā-yı Ḫūndī Sulṭān 455
Vuṣūl-i Nāme-i Fenārī Daʿvet-i Ḥażret-i Şehriyārī 459
Kerāmāt-ı ʿAliyye-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh 461
Ziyāret-i Arslan be-Ḳabr-i Emīr Sulṭān 462
Ḫātime-i Menāḳıb-ı Emīr Sulṭān 464
el-Ḥācc Bayram Velī ḳuddise sirruhū der-Medīne-i Anḳara 464
eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān-ı Āzerbāycānī 466
Ṭapduḳ Emre ve Yūnus Emre 468
Ḥikāye-i Ġarībe-i Yūnus Emre 469
Şeyḫ Muḥammed bin Muḥammed el-Cezerī 470
ʿAbdülvācid el-ʿAcemī 472
Şeyḫ Monlā ʿİzzüddīn 472
Mevlānā Muḥammed bin ʿAbdüllaṭīf 472
ʿAbdurraḥmān el-Bisṭāmī 473
ʿAlā'eddīn-i Rūmī 473
Faḫrüddīn-i Rūmī ve Şeyḫ Ramażān Efendi 474
eş-Şeyḫ Bedreddīn İbnü Maḥmūd el-Ḳāḍī eş-Şehīr bi-İbni'l-Ḳāḍī-i Simavna 474

Ḥācı Paşa 476
Şuʿarā-yı Yıldırım Ḫān Aḥmedī-i Germiyānī 478
Süleymān Çelebi Ṣāḥib-i Risāle-i Mevlid 478
Sebeb-i Naẓm-ı Kitāb-ı Mevlidü'n-Nebī ʿaleyhi's-selām 479
Monlā Niyāzī 481
Ḥamzevī 481
Aḥmed-i Dāʿī der-Medīne-i Burusa 481
Der-Ẕikr-i Sulṭān Süleymān Ḫān Baʿd-Ez Reften-i Timur-ı Gürgan 482
Vuṣūl-i Meveddet-nāme-i Mīr İsfendiyār be-Cānib-i Süleymān bin Yıldırım Ḫān 485
Naẓm-ı Süleymān Ḫān 490
Der-Ẕikr-i Teselṭana-i Mūsā Çelebi Baʿd-ez-Vefāt-ı Süleymān Çelebi 493
Ġazavāt-ı Mūsā Ḫān ve Şurūʿ-ı Binā-yı Eski Cāmiʿ der-Edirne 495
İrsāl-i Mekātīb-i Emīrān be-Cānib-i Muḥammed Ḫān ve Şikāyet-i Reʿāyā ez-Meẓālim-i Mūsā Ḫān 497
İcmāl-i Emīrān ve Vüzerā ve ʿUlemā ve Fużalā ve Meşāyiḫ-i ʿİẓām ve Şuʿarā ve Eṭıbbā 499
Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān ibn-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān 500
Ḥilye-i Şerīfe-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān 502
Evṣāf-ı Cemīle-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh 503
İcmāl-i Ġazavāt-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān 504
Der-Ẕikr-i Ḫayrāt u Ḥasenāt-ı Sulṭān-ı Mekārim-Simāt 505
Veḳāyiʿ-i Ġarībe der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh 506
Vilādet-i Muḥammed Ḫān ve Cülūs-ı Hümāyūn ve İntiḳāl-i Şehriyārī 508
Evlād-ı Emcād-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān 508
Sebeb-i İḫfā'-i İntiḳāl-i Ḥażret-i Şehriyārī 509
Ḥikāyet-i Ġarībe der-ʿAhd-i Sulṭān Muḥammed Ḫān 510
Der-Ẕikr-i Vüzerā ve Mīr-i Mīrān der-ʿAhd-i Sulṭān Muḥammed Ḫān 512

Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Füżelā-yı Ẕevi'l-İḥtirām
der-Zamān-ı Sulṭān Muḥammed Ḫān 513
Faḫrüddīn el-ʿAcemī 514
Mevlānā Yaʿḳūb-ı Aṣfar 519
Mevlānā Yaʿḳūb-ı Esved 519
Mevlānā Bāyezīd-i Ṣūfī 520
Mevlānā Muḥyiddīn el-Maʿrūf bi-Kāfiyeci 520
Menāḳıb-ı Celīle-i Meşāyiḫ-ı ʿİẓām ve Kibār-ı Mutaṣavvıfıvīn
der-ʿAhd-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān 522
eş-Şeyḫ ʿAbdürraḥīm 524
eş-Şeyḫ ʿAbdülmuʿṭī 525
Menḳābe-i Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī 526
eş-Şeyḫ Pīr İlyās-i Amāsī 530
Şeyḫ Zekeriyyā 532
eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān 533
eş-Şeyḫ Şücāʿüddīn 534
eş-Şeyḫ Muẓafferüddīn 535
eş-Şeyḫ Bedreddīn ed-Daḳīḳ 535
Şeyḫ Bedreddīn el-Aḥmer 535
Şeyḫ Naḥḥās Baba 535
eş-Şeyḫ Ṣalāḥüddīn 536
eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn 536
eş-Şeyḫ Luṭfullāh 537
Der-Ẕikr-i Şuʿarā-yı Belāġat-Nişān der-ʿAhd-i Çelebi
Sulṭān Muḥammed Ḫān ve Eṭıbbā-yı Ū 539
Monlā Cemīlī 540
Monlā Ẕihnī 540
Monlā Şeyḫī 540
Keyfiyyet-i Tīmār-ı Şeyḫī-i Dil-fikār 544
Laṭīfe-i Şeyḫī-i Keḥḥāl-i Gūne-Ḥāl 546
Cemālī-yi Germiyānī 547
[Kemāl-i Ḫalvetī] 547

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Murād Ḫān-ı Ṯānī İbn-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān 548
Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān Murād Ḫān 548
Ḥilye-i Şerīfe-i Murād Ḫānī 549
İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Mekārim-Simāt 549
Vaḳʿa-i Ūlā Ẓuhūr-ı Düzme Muṣṭafā 550
Rivāyet-i Uḫrā der-Vefāt-ı Bāyezīd Paşa 554
Teveccüh-i Ḫāricī be-Semt-i Burusa 555
Rivāyet-i Hezārfen der-Ruʿāf-ı Düzme Muṣṭafā 556
Rivāyet-i ʿĀlī der-Gürīz-i Düzme Muṣṭafā 557
Rivāyet-i ʿĀlī ez-Monlā Neşrī 559
Ẓuhūr-ı Ḳalyon-ı Cenevīz ve İstīcār 560
ʿİṣyān-ı İbn-i Ḳaraman ve Emīr ʿOṯmān ve Helāk Şoden-i Dü-Emīr-i Ṣāḥib-Ṭuġyān 562
Vuṣūl-i Peyām-ı Murād Ḫān be-Cānib-i Emīr-i Ḳaraman 564
Keyfiyyet-i Vefāt-ı Ḳaraman-oġlı ve Keyfiyyet-i Vefāt-ı Emīr ʿOṯmān 565
Ḳatl-i Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā Vaḳʿa-i Ṯāliṯe 567
Rivāyet-i ʿĀlī der-Muḥāṣara-i İzniḳ 568
Vaḳʿa-i Rābiʿa ʿAzīmet-i Murād Ḫān be-Fetḥ-i Ḳosṭanṭıniyye ve Mülāḳāt-ı İbrāhīm Paşa 569
Vakʿa-i Ḫāmise der-ʿAhd-i Murād Ḫānī 570
Vaḳʿa-i Sādise der-ʿAhd-i Murādī 571
Vaḳʿa-i Sābiʿa 571
Vaḳʿa-i Ṯāmine der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh 572
Vaḳʿa-i Tāsiʿa der-ʿAhd-i Müşārün İleyh 573
Vaḳʿa-i ʿĀşire der-ʿAhd-i Murād Ḫānī 576
Vaḳʿa-i Ḥādī ʿAşer Ḫıtān-ı Ebi'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān 576
Vaḳʿa-i Ṯānī ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Kerem-ver 577
Vaḳʿa-i Ṯāliṯ ʿAşer der-Zamān-ı Müşārün İleyh 577
Vaḳʿa-i Rābiʿ ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh 578
Vakʿa-i Ḫāmis ʿAşer der-ʿAhd-i Müşārün İleyh 578

Vaḳʿa-i Sādis ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Ẓafer-Rehber 579
Vaḳʿa-i Sābiʿ ʿAşer der-ʿAṣr-ı Murād Ḫān-ı Kerem-Perver 579
Vaḳʿa-i Ṣāmin ʿAşer Vefāt-ı Mezīd Beg 579
Vaḳʿa-i Tāsiʿ ʿAşer Hezīmet-i Şihābüddīn Paşa 581
Vaḳʿa-i ʿİşrīn der-ʿAhd-i Murād Ḫān-ı ʿAdl-Āyīn 583
Vāḳʿa-i Ḥādī ve ʿİşrīn der-ʿAṣr-ı Murād Ḫān-ı Mekārim-Ḳarīn 585
Vaḳʿa-i Ṣānī ve ʿİşrīn der-ʿAhd-i Müşārün İleyh 586
Vaḳʿa-i Ṣāliṯ ve ʿİşrīn der-ʿAhd-i Müşārün İleyh 587
Vāḳıʿa-i Yigirmi Dördünci, Bu Vaḳʿa-i Ġarībedir 588
Rivāyet-i Hezārfen-ı Dūr-Endīş der-Ferāġ-ı Salṭanat-ı Murād Ḫān be-Ferzend-i Ḫˇīş 589
Rivāyet-i Monlā Neşrī der-Ẓuhūr-ı Fitne-i Ḳral-ı Engürüs 592
Rivāyet-i Hezārfen der-Münācāt-ı Murād Ḫān 599
Ẓuhūr-ı Yanḳo ve Tedbīr-i Rezm-i Nev 601
Rivāyet-i Uḫrā der-İnhizām-ı ʿAsker 602
Laṭīfe-i Nādire-i Murād Ḫānī 602
Ḥareket-i Murād Ḫān be-Semt-i Maġnisa be-Cānib-i Edirne 603
ʿAḳd-i Meclis-i İstişāre Berāy-ı İclās-ı Murād Ḫānī 605
Dekk-i Eşrāf u Aʿyān be-Ḳudūm-i Murād Ḫān 608
Meʾāl-i Mektūb-ı Muḥammed Ḫān be-Daʿvet-i Peder-i Bozurgvār be-Cānib-i Edirne 609
Mażmūn-ı Maḥżar-ı Aʿyān ber-Manṭūḳ-ı Nāme-i Muḥammed Ḫān 609
Taʿlīm-i Aʿyān u Erkān der-Cülūs-i Murād Ḫān 614
Der-Beyān-ı Muvāṣalat-ı Murād Ḫān be-Ferzend-i Ḫˇīş Muḥammed Ḫān der-Edirne 615
Der-Beyān-ı Fetḥ ü Tesḫīr-i Murād Ḫānī be-Cezīre-i Mora Baʿde'l-Cülūsi'ṣ-Ṣānī 617
Vaḳʿa-i Ġarībe-i Nādire der-ʿAhd-i Murād Ḫānī 624
Ḫātime-i Aḥvāl-i Murād Ḫān-ı Ṣānī 626
Der-Ẕikr-i Ḫayrāt u Ḥasenāt-ı Murād Ḫānī 627
Sebeb-i Binā-yı Mevlevī-ḫāne der-Edirne 628
Der-Beyān-ı Seḫā-yı Murād Ḫān-ı Ṣānī 636
Ḫātime-i Aḥvāl-i Müşārün İleyh 636

Der-Beyān-ı Aḥvāl-i Ümerā-yı ʿİẓām ve Vüzerā-yı
Ẕevi'l-İḥtirām der-ʿAhd-i Sulṭān-ı ʿĀlī-Maḳām 636
Oruç Paşa 637
Ḫalīl Paşa el-Maʿrūf bi-Ḫayreddīn Paşa 637
Ṣaruca Paşa 638
Ḳaraca Paşa 638
Şihābüddīn Paşa 639
İsḥaḳ Paşa 639
Ḳāsım Paşa 640
Zaġanos Paşa 640
Sinān Paşa 640
Yörgec Paşa 641
Faẓlullāh Paşa 641
Ümerā-yı Kirām-ı Ẕevi'l-İḥtirām 641
Ḫātime-i Ẕikr-i Emīrān-ı Murād Ḫānī 642
Der-Ẕikr-i Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fuḍalā-yı Kirām
der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i Murād Ḫān-ı Ṣānī 642
İbn-i Yegān Mevlānā Maḥmūd 643
Muḥammed Şāh İbn-i Monlā Yegān 643
Yūsuf Bālī el-Yegānī 644
Mevlānā Muḥammed bin Beşīr 644
Mevlānā Şerefüddīn İbn-i Kemāl el-Ḳırımī 645
es-Seyyid Aḥmed Ḳırımī ibn es-Seyyid ʿAbdullāh 645
Su'āl-i Sulṭān Muḥammed ez-Monlā Ḳırımī 646
Cevāb-ı Monlā Ḳırımī be-Ḥażret-i Ḫudāvendgār 646
Mevlānā ʿAlī es-Semerḳandī 647
Monlā Gürānī 648
Vaḳʿa-i Ġarībe der-Miyān-ı Muḥammed Ḫānī ve Gürānī 651
Taḳlīd-i Ḳażā-yı Bursa Maʿa Tevliyet-i Evḳāf-ı Sulṭānī
be-Cenāb-ı Ḥażret-i Gürānī 652
Reften-i Monlā Gürānī be-Medīne-i Burusa 653
ʿAzl Şoden ve Reften be-Mıṣr-ı Ḳāhire 654
Te'līfāt-ı Monlā Gürānī 655
Menāḳıb-ı Celīle-i Monlā Gürānī 656

Neṣāyiḥ-i Gürānī be-Cenāb-ı Muḥammed Ḫān 658
Laṭīfe-i Sulṭān be-Cenāb-ı Monlā Gürānī 658
Rivāyet-i Monlā Gürānī ez-Rūy-i Şikāyet-i Ḳıllet-i Raġbet-i ʿİlm ü ʿİrfānī 659
Laṭīfe-i Muḥammed Ḫānī be-Cenāb-ı Monlā Gürānī 660
Keyfiyyet-i İntiḳāl-i Monlā Gürānī ez-ʿĀlem-i Fānī ve Vaṣiyyet-i Bāyezīd Ḫānī 661
Veṣāyā-yı Monlā Gürānī 663
Keyfiyyet-i intiḳāl-i Gürānī 663
Mevlānā Mecdüddīn 664
Mevlānā Ḫıżr Beg İbn-i Celāleddīn 665
Menāḳıb-ı Ḫıżr Beg 665
Menāḳıb-ı Celīle-i Mevlānā Ḫıżr Beg 669
İʿtirāż-ı Gürānī ve Laṭīfe-i Ḫıżr Beg 669
Mevlānā Şükrullāh 671
Tācüddīn İbrāhīm el-Müştehir bi-Ḫaṭīb-zāde 671
Menāḳıb-ı Tācüddīn Maʿa Monlā Yegān 672
Mevlānā Ḫıżr Şāh 673
Mevlānā Muḥammed ibn-i Ḳāḍī-i Ayaṣuluġ Çelebi 674
Mevlānā ʿAlāʾeddīn ʿAlī Ṭūsī 675
Der-Beyān-ı Sebeb-i İġbirār-ı Mevlānā Ṭūsī ez-Cānib-i Ebuʾl-Fetḥ be-Rūy-i Meʾyūsī 678
Reften-i Monlā Ṭūsī be-Semt-i Īrān 678
Müʾellefāt-ı Mevlānā ʿAlī Ṭūsī 679
Mevlānā Ḥamza el-Ḳaramanī 680
Mevlānā İbn-i Temcīd 681
Mevlānā Seyyid ʿAlī el-ʿAcemī 682
Mevlānā es-Seyyid Ḫasan 683
Mevlānā Ḥüsāmeddīn-i Toḳatī 683
Mevlānā İlyās ibn-i İbrāhīm 684
Mevlānā İlyās bin Yaḥyā ibn-i Ḥamza er-Rūmī 685
Mevlānā Muḥammed ibn-i Ḳāḍī-yı Manyas 686
ʿAlāʾeddīn ʿAlī el-Ḳoçḥiṣārī 687
Ḳāḍī-i Balāṭ 687

Baḫşāyiş Faḳīh 688
Mevlānā Muḥammed Ḳutbüddīn el-İzniḳī 688
Mevlānā Fetḥullāh eş-Şirvānī 689
Şücāʿeddīn İlyās eş-Şehīr bi-Müfred 690
Mevlānā İlyās el-Aḥnefī 691
Mevlānā Süleymān Çelebi ibnü'l-Vezīr Ḫalīl Paşa 691
Ḫātime-i Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı Rabbānī der-ʿAhd-i Devlet-i Murād Ḫānī 692
Der-Ẕikr-i Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-i ʿİẓām ve Mutaṣavvıfīn-i Kirām der-ʿAhd-i Murād Ḫān-ı Ṯānī 692
Menāḳıb-ı Cemīle-i Yazıcı-zāde Muḥammed Efendi 694
Münāẓara-i Ḳāḍī Maʿa Çavuş 701
Der-Beyān-ı Münācāt-ı ʿAzīz-i Müşārün İleyh ve ʿArż-ı Te'līf-i Ḫod ber-Ravża-i Muṭahhara 703
Birādereş eş-Şeyḫ Aḥmed el-Maʿrūf bi-Aḥmed-i Bīcān 705
eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn İmām-ı Debbāġān 706
eş-Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe el-Ḥamīdī 707
eş-Şeyḫ Tācüddīn 707
Menāḳıb-ı Celīle-i Şeyḫ Tācüddīn 708
eş-Şeyḫ Ḫˇāce Ḥasan 709
eş-Şeyḫ Velī Şemsüddīn 711
Ḫātime-i Meşāyiḫ-i ʿİẓām 711
Şuʿarā-yı Belāġat-Lisān der-ʿAhd-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānī 711
Monlā Ḫākī 712
Monlā ʿAṭāyī ibn-i ʿİvaż Paşa 713
Seyyid Nesīmī 714
Ḳażiyye-i Ġarībe 714
Sebeb-i Ḳatl-i Nesīmī der-Şehr-i Ḥaleb-i Şehbā 715
Şāh-ı Ḫandān Birādereş 719
Kemāl-i Ümmī el-Ḳaramanī 719
ez-Vāridāt-ı Kemāl-i Ümmī 720
Hümāmī 720
Şīrāzī 721

Mevlānā Şemsī 721
Mevlānā Ḥasan 721
Mevlānā Ṣunʿī 722
Monlā Żaʿīfī-i Gelibolī 723
Monlā Nedīmī 723
Monlā ʿĀrif 723

KISALTMALAR LİSTESİ

BAO : Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi
bk. : Bakınız
C. : cilt
çev. : çeviren
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed. : Editör
H : Hicrî
haz. : hazırlayan
İÜ : İstanbul Üniversitesi
İÜEF : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
krş. : karşılaştırınız
M : Miladî
nşr. : neşreden
Nr. : numara
S. : sayı
s. : sayfa
TCYK : Tarih ve Coğrafya Yazmaları Kataloğu
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS : Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
thk. : tahkik
TTK : Türk Tarih Kurumu
TY : Türkçe yazmalar
vd. : ve diğerleri/ve devamı
vr. : varak

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ʾ	ش	Ş, ş
ا	A, a, E, e	ص	Ṣ, ṣ
آ	Ā, ā	ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ʿ
ث	Ṯ, ṯ	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	K, k
خ	Ḫ, ḫ	گ	G, g, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Ẕ, ẕ	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, o, ö, u, ü
ژ	J, j	ه	H, h, a, e
س	S, s	ى	Y, y, ı, i, ī, ā

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğu boyunca kaleme alınmış ve günümüze ulaşmış olan gerek mensur gerek manzum eserlerin önemli birer kültürel miras olarak ele alınmaları ve muhtevalarının ayrıntılı olarak incelip değerlendirilmesi son derece mühimdir. Bu noktada Osmanlı devri kroniklerinin birkaç yönden önem taşıdıklarını belirtmek gerekir. Zira bu eserler tarihi olaylar hakkında bilgi vermelerinin yanında birçok edebî malzemeyi içeren, dil ve kültür mirası olan çeşitli unsurların günümüze intikalini sağlayan çok değerli kaynaklardır.

XVIII. asır âlim ve şairlerinden Ahmed Hasîb Efendi tamamı manzum olan bir tarih kaleme almış ve bu esere *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* adını vermiştir. Osman Gazi'den Fatih Sultan Mehmed devri sonuna kadar gelen ve toplamda 20.000 beyte yaklaşan bu kronik, Osmanlı sahasında kaleme alınmış en uzun Türkçe manzum tarih olma özelliğini de taşımaktadır. Eser, muhtevası ve ele aldığı konular itibarıyla oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. İlk yedi padişah devrinde yaşanan siyasî hadiselerin yanında her devrin vezirleri, âlimleri, mutasavvıfları, şairleri ve hekimleri gibi çeşitli zümrelere mensup zatlar hakkında da ayrı ayrı bilgiler verilmesi dikkate değerdir. Bu bakımdan *Silkü'l-Le'âl* sadece tarih değil, biyografi ve edebiyat kaynağı olma özelliğini de taşımaktadır. Öte taraftan manzum Osmanlı tarihlerinin son halkalarından biri olması bakımından da dikkate değerdir.

Yayına hazırlanan çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ahmed Hasîb'in biyografisine yer verilmiş ve eserleri tanıtılmıştır. İkinci bölümde *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın muhteva ve şekil bakımından incelemesi yapılmış ve eserin kaynakları kritik edilmiştir. Üçüncü bölümde ise metnin transkripsiyon alfabesi ile günümüz harflerine aktarılmış hâli yer almaktadır.

Bu kitap hazırlanırken çok sayıda kişinin yardım ve destekleri oldu. İlk olarak eserin editörlüğünü üstlenen kıymetli hocam Prof. Dr. Ali Öztürk'e teşekkürü bir borç bilirim. Kendisi teşvik ve yönlendirmeleriyle bana gerçekten çok şey kattı. Öte yandan eserin tamamını mukabele usulüyle kontrol ettiğimiz Şaban Er hocamın da hakkını ödemekten âciz olduğumu

burada belirtmek isterim. Mesai arkadaşlarım Yazma Eser Uzm. İsmet İpek ve Yazma Eser Uzm. Uğur Öztürk'ün de çalışmaya değerli katkıları oldu, kendilerine şükran borçluyum. Metinde son ana kadar yaptığım tashihleri sabırla tasarım dosyasına ekleyen Yüksel Yücel Bey'e de ayrıca teşekkür ederim. Son olarak Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit ile Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı hocaların şahsında bütün YEK çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

Basımını görebilme bahtiyarlığına eriştiğimiz bu çalışmadaki olası hatalar hazırlayana aittir. Bütün bunlara müsamaha nazarı ile bakılmasını okuyucularımızdan istirham eder, eserin tarih ve edebiyat literatürüne katkı sağlamasını temenni ederiz.

Göker İnan

İstanbul / 2021

GİRİŞ

Manzum ifade, şifahî veya kitabî olarak tarih boyunca ilgi görmüş bir anlatım şeklidir. Hem kulağa hitap etmesi hem de nesre göre daha az sözle daha öz anlamı ihtiva etmesi sebebiyle bazıları tamamen manzum, bazıları ise manzum-mensur karışık eserler kaleme alınmıştır. Manzum sözün estetik ve mânâ yönünden mensur ifadelere üstünlüğü olmakla birlikte, bir duyguyu/hadiseyi şiirle anlatmak ayrı bir kabiliyet gerektirdiğinden düzyazı ile mukayese edildiğinde bilhassa olaylar üzerine kurulu manzumelerin mensurlara nisbetle daha az sayıda olduğu açıktır.

Osmanlı toplumunda manzum sözlere ayrı bir değer verilmiştir. Öyle ki padişahtan reâyâsına, devlet adamından ilmiye sınıfına kadar çok sayıda kişi ve zümrenin hem okuma hem de yazma noktasında şiirle alakadar olduğu görülmektedir. XVIII. asır Osmanlı sahasının müderrislik ve kadılık görevlerinde de bulunmuş âlim şahsiyetlerinden olan Ahmed Hasîb Efendi (ö. 1166/1752-1753) de şairlik yönü olan bir isimdir. Aynı zamanda tarihçi olan Hasîb'in şairliğini ve tarihçiliğini birlikte kullanıp tamamını manzum olarak kaleme aldığı *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* adlı eseri, başlangıcından Fatih Sultan Mehmed devrinin sonuna kadar gelen bir Osmanlı tarihidir.

19.727 beyitten oluşan *Silkü'l-Le'âl*, Türkçe olarak yazılmış en uzun manzum kronik olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca her padişah devrinden sonra o dönemin devlet adamları, âlimleri, hekimleri, mutasavvıfları ve şairleri gibi çeşitli zümrelere mensup zatlar müstakil başlıklar altında birer birer tanıtılmışlardır. Bu yönüyle eserin biyografik bir tarafı da mevcuttur.

Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl*'inden önce de Osmanlı devrinde tamamen şiir şeklinde kaleme alınmış tarihler bulunmaktadır. Bunlar arasında tespit edilebilen ilk eser, Ahmedî'nin (ö. 815/1412-13) *İskender-nâme*'sine ila-

ve ettiği, yaklaşık 340 beyitten oluşan *Dâstân-ı Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osmân* başlıklı bölümdür. *İskender-nâme*, Yıldırım Bayezid'in oğlu Emir Süleyman'a sunulmuştur.[1]

Ahmedî'den sonra Enverî'nin (ö. 869/1465'ten sonra) *Düstûr-nâme* adlı manzum tarihi dikkate değerdir. 3696 beyitlik bu eser, bir mukaddime ve 22 baptan oluşmaktadır. Muhtevasına göre üç ana bölüme ayrılmıştır. İlk 17 bapta peygamberler tarihi, Hz. Peygamber'den önceki bazı devletler, Hz. Peygamber'in hayatı, Hulefâ-yı Râşidîn, Emevîler ve Abbâsîler hakkındaki bilgiler yanında başta Sâmânîler, Gazneliler, Selçuklular, Harezmşâhlar ve Moğollar olmak üzere bazı devletlerden bahsedilmiştir. 18. bap ise başlı başına bir bölüm olarak kabul edilebilir. Burası eserin en uzun kısmı olup Aydınoğlu Beyliği ve Umur Bey'in gazâlarının anlatılmasına ayrılmıştır. Aynı bölüm içinde Batı Anadolu beyliklerinden Aydınoğulları hakkında başka hiçbir kaynakta bulunmayan önemli bilgiler yer almaktadır. Diğer baplar ise eserin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. 842 beyitten oluşan bu kısımda, başlangıcından eserin tamamlandığı 1465 yılına kadar gelen Osmanlı tarihi ele alınmaktadır.[2]

Bir diğer manzum tarih, Kemâl'in (ö. 895/1490'dan sonra) *Selâtîn-nâme*'sidir. 3029 beyitten oluşan eserde Osman Gazi'den başlanıp 1490 yılına kadar olan hadiseler anlatılmaktadır.[3]

II. Bayezid devri şairlerinden Ahmed Rıdvân da (ö. 935/1528'den sonra) *İskender-nâme* adlı eserinde Osmanoğullarına 465 beyitlik bir kısım ayırmıştır. "Nusret-nâme-i Osmân" başlığını taşıyan bu bölümde Ertuğrul

---

1 Eser üzerine yapılan bazı çalışmalar için bk. Ahmedî, *Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osmân Gazv-i Îşân bâ-Küffâr*, Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin-Şinasi Tekin, haz. Kemal Sılay, Harvard, 2004; Ahmedî, *İskendernâme*, haz. Yaşar Akdoğan-Nalan Kutsal, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2019.

2 Eser üzerine ilk çalışmayı Mükrimin Halil Yınanç yapmış ve eser daha sonra da çeşitli çalışmalara konu olmuştur. bk. Enverî, *Düsturnâme-i Enverî*, haz. M. Halil Yınanç, Türk Tarih Encümeni, İstanbul, 1928; Betül Ademler, "Düsturnâme-i Enverî (Dil Özellikleri-Metin)", Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2007; Necdet Öztürk, *Düsturnâme-i Enverî (19-22. kitaplar) Osmanlı Tarihi (1299-1465)*, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul, 2012. Ayrıca Paul Lemerle Gazi Umur Bey ile ilgili bölümü Fransızcaya çevirerek yayımlamıştır. Paul Lemerle, *L'Emirat d'Aydin Byzance et l'occident: recherches sur la geste d'Umur Pacha*, Presses Universitaires De France, Paris, 1957.

3 Eser hakkında bilgi için bk. Necdet Öztürk, *XV. Yüzyıl Tarihçilerinden Kemâl Selâtîn-nâme (1299-1490),* TTK Yayınları, Ankara, 2001.

Gazi'den başlanarak II. Bayezid'in 1500 senesinde Koron'u fethetmesine kadar geçen süreçte yaşanan hadiseler muhtasar olarak kaleme alınmıştır.[4]

Bir başka manzum tarih de Hadîdî'ye (ö. 940/1533-34) aittir. *Tevârîh-i Âl-i Osmân* adını taşıyan bu eser, 6646 beyitten müteşekkil olup kuruluştan 1523'e kadar olan hadiseleri içerir. Hadîdî, atalarının Sultan Orhan zamanında Rumeli fetihlerine katıldığını belirtmekte, diğer taraftan Osmanlı Devleti'nin ilk dönemleri hakkında diğer tarih kaynaklarında bulunmayan bazı bilgilere yer vermektedir.[5]

XVI. asra ait diğer bir önemli manzum tarih, Mahremî'nin (ö. 942/1535) *Şehnâme*'sidir. Toplamda 12.280 beyit olan eser üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 1-2263. beyitleri kapsamaktadır ve II. Bayezid dönemine dairdir. 2264-8944. beyitler ikinci bölüm olup Yavuz Sultan Selim ve özellikle Safevî ve Memlük seferleri üzerinedir. Eserin 8945. beyitten 12.280'e kadar olan kısmı ise üçüncü ve son bölüm olup Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatının ilk iki yılındaki olaylarla Belgrad ve Rodos'un fetihlerini içerir. *Şehnâme*'nin ikinci ve üçüncü bölümünü ihtiva eden yazmanın şimdilik bilinen tek nüshası Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Revan Köşkü, 1287 numarada kayıtlıdır (Aynur 2003: 390). Eserin ikinci bölümü üzerine bir doktora çalışması yapılmıştır.[6]

Bu yüzyılın ortalarında kaleme alınan ve 4412 beyitten oluşan *Câmiu'l-Meknûnât* da önemli manzum tarihlerden biridir. Hz. Âdem'in yaratılışından itibaren genel bir peygamberler tarihini de içeren eserin Osmanlılara ait kısmı Kanuni devrine kadar gelmektedir. Sultan Süleyman devrinde kadılık vazifesinde bulunan Mevlânâ Îsâ (ö. 950/1543'ten sonra) tarafından kaleme alınan *Câmiu'l-Meknûnât* üzerine bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.[7]

---

4 Ahmed Rıdvan'ın *İskendernâme*'sinde Osmanlıların anlatıldığı bu bölüm İsmail Ünver tarafından yayımlanmıştır. bk. İsmail Ünver, "Ahmed Rıdvan'ın İskender-nâmesindeki Osmanlı Tarihi (Nusretnâme-i Osman) Bölümü", *Ankara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, C. VIII, Ankara, 1979, s. 345-402.

5 Eser hakkında bir doktora tezi yapılmış ve çalışma yayımlanmıştır. bk. Hadîdî, *Tevârih-i Âl-i Osmân (1299-1523)*, haz. Necdet Öztürk, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1991.

6 bk. Hatice Aynur, "Mahremî ve Şehnâmesi I. Kısım Yavuz Sultan Selim Dönemi: İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993.

7 Çağrı Erdoğan, "Mevlana İsa *Câmi'ü'l-Meknûnât* Adlı Eseri (Transkripsiyon ve Değerlendirme)", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.

Aynı yüzyılda devlet adamlarından Şemsî Ahmed Paşa da (ö. 988/1580) *Şehnâme-i Sultân Murâd* adında 2398 beyitlik bir eser kaleme almıştır. Mezkûr eserde Hulefâ-yı Râşidîn'den başlanıp çeşitli İslâm devletlerinden bahsedildikten sonra Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren Osmanlı tarihi anlatılmaktadır (Afyoncu 2013: 20).[1]

XVII. asra gelindiğinde ise II. Osman'ın emriyle yazdırılmış olan, Ganîzâde Nâdirî'nin (ö. 1036/1627) *Şehnâme*'si karşımıza çıkmaktadır. 1956 beyitten oluşan eser, I. Ahmed'in son dönemiyle II. Osman döneminde meydana gelen önemli olayları konu edinmektedir. Özellikle II. Osman'ın tahta çıkışından başlayarak İran savaşları, padişahın bizzat katıldığı Hotin Seferi, bu seferden dönüşünde dünyaya gelen oğlu için yapılan şenlikler gibi konularla alakalı, gözlemlere dayalı bilgiler içerir (Öztürk, Yıldız 2013: 80).[2]

Yine XVII. yüzyıla ait diğer bir manzum tarih eseri de İbrahim Mülhimî'nin (ö. 1065/1650*) Şehenşâh-nâme-i Murâdî*'sidir. 4585 beyitten oluşan eserin 221 beyitlik giriş bölümü Farsçadır. Bundan sonra Türkçe kısım başlamakta ve IV. Murad'ın doğduğu tarihten Bağdad Seferi'nin sonuna kadar geçen hadiseler tarih sırasıyla işlenmektedir.[3]

Söz konusu eserlerin dışında Osmanlı sahasında manzum olarak kaleme alınmış olan gazavatnâme, zafernâme ve fetihnâme tarzı eserler, dar alanda belli savaş ve fetihlere yoğunlaştığı için bu başlık altına dahil edilmemiştir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'a ve yazarına dair bilgiler ise çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

---

1 Eserin metni için bk. Şemsî Ahmed Paşa, *Şeh-nâme-i Sultân Murâd*, haz. Günay Kut-Nimet Bayraktar, Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2003.

2 Eser üzerine yüksek lisans tez çalışması yapılmıştır. bk. Dündar Alikılıç, "Ganîzâde Mehmed Nâdirî'nin Şehnâme-i Nâdirî'si", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1993.

3 Eser üzerine bir doktora tezi hazırlanmıştır. bk. Kadir Alper, "Erzurumlu Mülhimî ve Şehen-şeh-nâme-i Murâdî Mesnevîsi", Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2012.

İNCELEME

HASÎB'İN HAYATI VE ESERLERİ

HAYATI

Adı, Mahlası ve Künyesi

Silkü'l-Le'âl müellifinin ismi Ahmed, mahlası Hasîb'dir. Kendisi şiirlerinde vezin icabı kimi zaman "Hâsib" mahlasını kullanmıştır. Osmanlı dönemi bazı tabakât ve biyografi yazarlarının bu kullanımı fark edemedikleri için Hasîb ile Hâsib'i iki farklı kişi olarak değerlendirdikleri de görülmektedir.[4] Halbuki Ahmed Hasîb Efendi'nin eserleri etraflıca incelendiğinde bazen "Hasîb" bazen de "Hâsib" mahlasını kullandığı görülecektir.[5]

Ahmed Hasîb'in *Ravzatü'l-Küberâ* isimli eserindeki "*Pederim Mü'minzâde Mehmed Efendi…*"[6] ifadesinden, kendisine alem olan "Mü'minzâde" isminin babasından değil, dedelerinden intikal ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ailenin siyadet vasfı bilindiği için Hasîb kaynaklarda "Seyyid" sıfatıyla da anılmıştır.[7]

---

4 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinin II. cilt 140. sayfasında "Hâsib Ahmed Efendi" adında bir zâtın Bursa'daki sular üzerine *Miyâhiyye* adında bir eser kaleme aldığından bahsetmektedir. bk. Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1333, II, s. 140. Yine aynı yazar, III. cilt s. 144'te "Mü'minzâde Ahmed Hasîb Efendi" başlığı altında ise *Silkü'l-Le'âl* müellifi Hasîb'i zikretmektedir. bk. Bursalı, *Osmanlı Müellifleri*, III, s. 144. Müellifin eserlerinden "Miyâhiyye"yi anlatırken değineceğimiz üzere aslında ikisi de aynı şahıstır. Söz konusu Hasîb-Hâsib mahlas ve şahıs ikilemine *Tuhfe-i Nâilî* müellifi Mehmed Nâil Tuman da düşmüştür. Osmanlı şairlerinin muhtasar biyografi ve şiirlerinden örnekler verdiği eserinin I. cildinde Hâsib adında birinden bahsederken (s. 174) yine aynı ciltte Hasîb isminde bir zâttan bahsetmektedir ki (s. 198) her ikisi de Ahmed Hasîb Efendi'dir. bk. Mehmed Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî (Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri),* haz. Cemâl Kurnaz, Mustafa Tatcı, Bizm Büro Yayınları, Ankara, 2001, C. 1, s. 174. Ayrıca bk. s. 198.

5 Bu hususta en bariz örnek, *Mecmûa-i Tevârîh* isimli manzum eserindeki "Târîh-i Hâsib Seyyid Ahmed Efendi el-Kâdî bi-Medîne-i Sarâybosna sâbıkan" başlığıdır. Müellif hattı olan söz konusu eserdeki "Hâsib" ifadesi kendisine aittir. bk. Göker İnan, "Ahmed Hasîb Efendi'nin Mecmûa-i Tevârîh'i", Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2013, s. 101.

6 bk. Mü'minzâde Seyyid Ahmed Hasîb Efendi, *Ravzatü'l-Küberâ: Tahlil ve Metin*, haz. Mesut Aydıner, TTK Yayınları, Ankara, 2003, s. 170.

7 "Ol gonce-i gül-istân-ı siyâdetin…" bk. Sadık Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1994, s. 75. "Bunlar dahı sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdan olup…" bk. Adnan İnce, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 2005, s. 287. "Mü'minzâde Seyyid Ahmed Hasîb…" bk. Tuman, *Tuhfe-i Nâilî,* C.1, s. 198.

Üzerinde çalıştığımız *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'daki bir beyitten de Hasîb'in Osmanlı Devleti'nin ilk devir tanınmış âlimlerinden Molla Fenârî'nin soyundan geldiğini öğrenmekteyiz. Eserde Molla Fenârî'nin anlatıldığı bölümde yer alan aşağıdaki beyit, Hasîb hakkında yeni bir bilgiyi de gün yüzüne çıkarmaktadır:

Kemīne nāẓım evlādından olmaġla o ẕī-şānıñ
Fenārı pertevi ḳılsa n'ola ben ḫāki nūrānī (94a)

Doğum Tarihi ve Yeri

Hasîb'in doğum tarihine dair eserlerinde ya da tezkire kayıtlarında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Fakat *Sâlim Tezkiresi*'nde onun 1120/1709 senesinde medrese tahsilini tamamladığı belirtilmektedir.[1] Klasik dönemde bir talebenin medreseyi tamamlama yaşı göz önüne alındığında Ahmed Hasîb'in doğum tarihinin 1690 yılı dolaylarına tekabül ettiği yalnızca bir tahmin olarak ileri sürülebilir. Doğum yerinin ise Bursa olduğu *Ravzatü'l-Küberâ*[2] ve *Mecmûa-i Tevârîh*[3] adlı eserlerde kendisi tarafından belirtilmiştir.

Ailesi

Hasîb'in ailesine dair bilgiler son derecede mahduttur. Yukarıda da belirtildiği gibi babasının adı Mehmed ve dedelerinden birinin ismi Mü'min'dir. Dedesinin bu isminden dolayı söz konusu aile birkaç kuşak "Mü'minzâdeler" olarak tanınmıştır. Nitekim Ahmed Hasîb'in hem babası Mehmed Efendi hem de kendisi, "Mü'minzâde" lakabını kullanmışlardır.

Hasîb'in küçük yaşta iken babasını kaybettiği bilinmektedir. Osmanlı tarihine "1703 Edirne Vak'ası" olarak geçen ve Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin yanında birçok kişinin de ölümüyle sonuçlanan bu hâdisenin akabinde Feyzullah Efendi'nin çocuklarından Seyyid Mustafa Efendi Kıbrıs'tan Bursa'ya sürülmüştür. *Ravzatü'l-Küberâ*'da bu hâdiseye değinen Hasîb, Seyyid Mustafa Efendi'nin Bursa'da yirmi üç yıldan fazla kaldığını

1 bk. İnce, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi* s. 287.
2 "Bu fakîr-i pür-taksîr…mahmiyye-i Burusa'da mehd-ârâ-yı vücûd ve nemâ-yâfte-i âlem-i şuhûd olup…" bk. Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ,* s. 2.
3 Eserde kaydettiği başlık şu şekildedir: "Târîh-i Hasîbü'l-Bursevî" bk. İnan, "Ahmed Hasîb Efendi'nin Mecmûa-i Tevârîh'i", s. 354.

yazar (Mü'minzâde 2003: 170). Diğer taraftan Hasîb'in babası Mehmed Efendi gençlik yıllarında Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin rahle-i tedrisinden geçerek ondan ilim öğrenmiştir. Feyzullah Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi Bursa'ya geldiği vakit Mehmed Efendi ile tanışmış ve dost olmuşlardır. Ahmed Hasîb de sonradan maddi ve manevi mühim desteklerini göreceği Mustafa Efendi'yi bu süreçte babası vesilesiyle tanımıştır. İlk görüşmeleri esnasında Hasîb'in henüz büluğ çağına ermemiş olduğunu yine kendi ifadelerinden öğrenmekteyiz.[4] Ahmed Hasîb, Mustafa Efendi ile tanıştıktan ne kadar süre sonra babasının vefat ettiği net bilinmemekle birlikte çok da uzun bir zaman geçmeden Mehmed Efendi'nin vefat ettiği ve Hasîb'in yetim kaldığı anlaşılmaktadır.[5]

Kaynaklarda Hasîb'in anne ya da kardeşlerine dair bir malumat yoktur. Çocukluk yıllarını Bursa'da geçirdiği anlaşılan şairin evi Suriçi'nde, Şeyh Paşa Mahallesi olarak bilinen bir yerde veya o civardadır. Zira Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi Kıbrıs'tan Bursa'ya geldiğinde söz konusu mahallede bir ev kiralamıştır. *Ravzatü'l-Küberâ*'daki "*civâr-ı menzilimizde bast-ı bûriyâ-yı sükûn u istikrâr buyurduklarında…*" ifadesi, bu evin Hasîb'in evine yakın olduğuna işaret etmektedir.

Eğitim Hayatı ve Aldığı Vazifeler

Ahmed Hasîb Efendi ilmiye sınıfına mensup bir aileden gelmektedir. Babası Seyyid Mehmed Efendi, Şeyhülislam Feyzullah Efendi'den okumuştur. Eserinde babasının Feyzullah Efendi'den mezuniyetine değinir.[6] Henüz büluğ yaşına ermeden babasını kaybeden Hasîb, Mehmed Efendi'nin vefatını müteakip Mustafa Efendi'nin kendisine kol kanat gerdiğini: "*gâlibâ cebîn-i hâlimde eser-i sedâd u reşâd ve nûr-ı ma'rifet ü isti'dâd müşâhede buyurmuşlar ki…*" ifadeleriyle belirtir. Mustafa Efendi, istidat gördüğü Hasîb'e tahsil hayatı sürecince maddi ve manevi destek sağlamıştır. İkisi arasındaki bu beraberlik, Mustafa Efendi'nin vefatına kadar yaklaşık kırk sene devam etmiştir. Hasîb bu hususu bir şiirinde;

---

4 "Bu fakîr henüz sinn-i bülûğa ve derece-i kemâle irtikâ etmemiş idim…" Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ,* s. 170.

5 "Bu abd-i kadîm pederden yetîm kalmağla…" Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ,* s. 170**.**

6 "Pederim merhûm Mü'min-zâde Mehmed Efendi rahmetullâhi aleyh şehîd-i müşârün ileyh Feyzullâh Efendi hazretlerinin bilâ-imtihân çerâğ-efrûhtesi olduğu…" Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ,* s. 170.

Bendesi olalı kırk sâli tecâvüz etdi
O dururken kimi esrârıma hemrâz ideyim

Beni sîr etdi anın ni'met-i lâ-tuhsâsı
Eshıyâdan kimi ol dâvere enbâz ideyim (Mü'minzâde 2003: 170-171)

mısraları ile açıklar. Bu destekler vesilesiyle tahsil hayatını rahat bir şekilde sürdürmüş ve o devir âlimlerinin ders halkalarında bulunmuştur.[1] Hasîb hakkında bilgi veren bazı eserlerde onun 1120/1709'da Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi'nin yanında vazife aldığı belirtiliyorsa da[2] bu bilgiye ihtiyatla yaklaşmak gerekir. Zira Çatalcalı Ali Efendi 1103/1692 senesinde vefat etmiş olup o tarihte hayatta değildir (İpşirli 1993: 234).

Hasîb 1708 senesinde Bursa'daki Ahmed Paşa Medresesi'nde Süleyman Efendi'nin yanında muîd (müderris yardımcısı) olarak vazife almıştır (İnce 2005: 287). *Tekmiletü'ş-Şakâik*'ta 1129/1717 senesinin Recep ayında Ebû İshak İsmail Efendi'nin huzurunda yapılan imtihanı başarıyla vererek müderris olmaya hak kazandığı, ilk görev yerinin ise yine Bursa'daki Esediye Medresesi olduğu belirtilmiştir. Eserin aynı kısmında yer alan diğer bir bilgiye göre Hasîb, Bursa'da şer'iyye mahkemesinin kitâbetinde de vazife almıştır (Fındıklılı 1989: 225). 1147/1735'te ise kadılığa geçiş yapmıştır (Erdem 1994: 75).

Hasîb'in Bosna'ya kadı tayin edilmesi konusu önemlidir. Zira bu tayinde devrin sadrazamı Hekimoğlu Ali Paşa'nın da etkisi vardır. Ahmed Hasîb Efendi İstanbul'daki dergâhları anlattığı *Dergehnâme* adındaki manzum eserini Hekimoğlu Ali Paşa'ya takdim etmiş, söz konusu eser mukâbilinde Hasîb'e Bosna kadılığı tevcih edilmiştir. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi koleksiyonundaki bir mecmuanın derkenarında bu hususa dikkat

1 "Asrının ulemâ-yı benâmından tahsîl-i ulûm ederek…" bk. Fındıklılı İsmet Efendi, *Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri: Tekmiletü'ş-Şakâik fî Hakkı Ehli'l-Hakâik*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1989, V, s. 225.

2 Hasîb'in Çatalcalı Ali Efendi'nin yanında kitapçılık yaptığını belirten eserler için bk. Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000. s. 312; Menderes Coşkun, *Manzum Bir Şairler Tezkiresi, Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ındaki Şair Biyografileri*, Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2002. s. 6. Bu yanlış *Sâlim Tezkiresi*'ndeki şu ifadeden kaynaklanmaktadır: "Sene bin yüz yigirmi târîhinde şeyhü'l-islâm ve müftî-i enâm ulemâ-yı kirâmın bülendi merhûm u mağfûr Çatalcalı Alî Efendi hazretlerinin kitâbcılığı hizmetiyle şeref-yâb olup zümre-i müderrisînden zamânında şöhret-şi'âr olan Süleymân Efendi cenâbına intisâb…" bk. İnce, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi,* s. 287.

çekilmektedir. Mecmuanın 65b sayfasına eklenen notta, Hasîb'e Bosna kadılığının yanında Ali Paşa tarafından yüz altın, bir at ve bir de Mushaf-ı şerif hediye edildiği belirtilmektedir.[3] Bu husus, Hasîb ile Ali Paşa arasındaki münasebeti göstermesi bakımından mühimdir. Nitekim söz konusu dostluk ilerleyen yıllarda da devam edecek, Hekimoğlu Ali Paşa'nın ikinci kez sadârete getirilmesini müteakip Ahmed Hasîb tarafından *Mecmûa-i Tevârîh* adlı bir eser hazırlanacaktır.

Bosna'dan sonra sırasıyla Kayseri, Tokat, Bağdat ve Manisa kadılıkları yapan Hasîb, Manisa'dan sonra İstanbul'a dönmüştür. Ahmed Hasîb'in görev yerlerine giderken yol güzergâhındaki tanınmış mutasavvıfların kabirlerini ziyaret ettiği de anlaşılmaktadır. Bunlardan biri Göynük'te medfun bulunan Akşemseddin'in kabridir. *Silkü'l-Le'âl*'in:

> Kemīne nāẓımıñ daḫi olup manẓūrı ʿayniyle
> Ziyāretle ḳarīrü'l-ʿayn idüp mevlā-yı Raḥmān'ı (418a)

beytinde bunu ifade etmiştir.

İstanbul'un ilk kadısı olan Hızır Bey'in oğlu, Fatih devri âlimlerinden Yakub Paşa'nın Kırşehir'de bulunan kabri de uğradığı bir diğer medfendir:

> Kemīne nāẓımıñ manẓūr[ı] olmışdı ziyāretle
> Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye ʿAdn'niñ gülistānı (394b)

Hasîb'in Manisa kadılığı için *Râmiz Tezkiresi*'nde "1160 senesinde Filibe pâyesiyle Manisa'ya kâdı tayin edildiği"[4] yazıyorsa da Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde tespit ettiğimiz bir belgeye göre Ahmed Hasîb 1164 yılının Cemâziyelevvel ayında (1751 yılı Nisan ayı) Manisa kadısı olmuştur.[5]

Fındıklılı İsmet Efendi, Hasîb'in 1165'te; yani tayin edildikten yaklaşık bir sene sonra "bir mansıb tahmîl etmek" niyetiyle İstanbul'a geldiğini söyler (Fındıklılı 1989: 225). Râmiz ise *Âdâb-ı Zurafâ* adlı eserinde "müddeti-

---

3 Mezkûr not şu şekildedir: "Merhûm vezîr-i aʿzam u ekrem Hekîm-zâde Ali Paşa hazretlerinin sadâret-i ûlâsında Burusevî Mü'minzâde merhûm Hasîb Efendi'[nin] verdiği Dergeh-nâme kasîdesidür ki mukâbelesinde Bosna mevleviyyetin tevcîh idüp yüz altun ve bir at ve bir Mushaf-ı şerîf kerem [ü] ihsân buyurmuşlar. Hakk te'âlâ ikisini dahi mağfûr eyleye. Âmîn." Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No. 3465, vr. 65b.

4 "Bin yüz altmış senesi hilâlinde bâ-pâye-i Filibe mahrûse-i Magnisa mevleviyyetiyle kâm-revâ olmuşlar idi" bk. Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 75.

5 BAO, C.ADL. 92/5524.

ni itmâm etmiş" (Erdem 1994: 75) diyerek İstanbul'a döndüğünü belirtir. Bununla birlikte olağanüstü bir hal olmadığı sürece bir sene gibi az bir zamanda bir kâdının mutad olan müddeti ikmal etmesi düşünülemez.[1] Bu noktada *Fatin Tezkiresi*'ndeki kayıt dikkate değerdir. Nitekim Fatin Dâvûd Efendi eserinde: "*mevleviyyet-i mezkûreden ma'zûlen Dersa'âdet'e menkûl olunarak…*" (Fatin Dâvûd 1271: 60) ifadesine yer vermektedir ki Hasîb'in bir sebepten dolayı azledilerek İstanbul'a çağrılmış olma ihtimali daha makul durmaktadır. İstanbul'a dönen Ahmed Hasîb, Atpazarı civarında bir eve yerleşmiş ve vefatına kadar burada yaşamıştır (Fındıklılı 1989: 225).

Vefatı

Altmışlı yaşların başında vefat ettiği anlaşılan Hasîb'in ölüm tarihi 1166/1752-1753'tür.[2] Biyografi kaynaklarında kabrinin Emir Buharî Tekkesi karşısındaki Kazasker Abdurrahman Efendi'nin yaptırdığı mektebin hazîresinde olduğu belirtiliyorsa da söz konusu hazire bugün kaybolduğundan kabrin yerini tayin ve tespit etmek mümkün olamamaktadır.

ESERLERİ

Ahmed Hasîb Efendi'nin bugüne intikal eden eserleri tarih ve edebiyat ağırlıklıdır. Müderrislik ve kadılık yapmasına rağmen İslamî ilimlerde etraflı çalışmalarına rastlanmamaktadır. Fakat Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, 3111 numarada kayıtlı bir mecmuadan X. asır dil âlimi Ebû Mansûr Se'âlibî'nin ve XVI. asır âlimlerinden İbnü'l-Hanbelî Radıyüddîn Muhammed'in bazı Arapça risaleleri ile Molla Câmî'nin Farsça manzum *Mu'ammiyât*'ını istinsah ettiği anlaşılmaktadır.[3] Müellifin tespit edilen eserleri ise sırasıyla şunlardır:

---

1 Klasik devir için bir kadının görev süresi -olağanüstü bir hal olmadığı sürece- iki yıl kadardır. bk. İlber Ortaylı, "Kadı, 2/2", *DİA*, C. XXIV, TDV Yayınları, İstanbul, 2001, s.71.

2 Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*'nde Hasîb'in vefat tarihini 1165 olarak kaydetmişse de (bk. Bursalı, *Osmanlı Müellifleri*, II, s. 140) *Fatin Tezkiresi*'nde, *Tekmiletü'ş-Şakâik*'te, Mehmed Tevfik'in *Mecmûatü't-Terâcim*'inde ve *Tuhfe-i Nâilî*'de yazarın vefat tarihi ittifakla 1166 olarak verildiğinden biz de bu tarihi esas alıyoruz. bk. Fatin Dâvûd, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 60; Fındıklılı, *Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri*, V, s. 225; Ruhsâr Zübeyiroğlu, "Mecmû'atü't-Terâcim Mehmed Tevfîk Efendi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989, s. 311; Tuman, *Tuhfe-i Nâilî,* C. 1, s. 174.

3 Söz konusu eserler şunlardır: *Kitâbu'l-Kinâyât* (Se'âlibî), *Sevâbigu'n-Nevâbiğ*, *Tuhfetü'l-Efâdıl*, *ez-Zebed ve't-Tarab*, *ed-Dürerü's-Sâtı'a*, *Manzûme fî Mu'ammiyât* (Molla Câmi), *Şerh-i Mu'ammiyât* (Abdürrahim b. Şah Muhammed).

Miyâhiyye

38 beyitten oluşan Miyâhiyye, Ahmed Hasîb'in Bursa'daki suların fayda ve özelliklerinden bahsettiği küçük hacimli bir manzumesidir.[4] Fındıklılı İsmet Efendi eser hakkında şu bilgiyi verir:

> Burusa'da cârî olan suların isimlerini ayân ve her birinin fennî ve tıbbî olan menâfi'ini beyân eden *Miyâhiyye* nâmında bir manzûmesi vardır. Bu eserini o târîhde Burusa'da ikâmet etmekde bulunan Kaplan Giray Hân'a hediyye etmiştir. (Fındıklılı 1989: 227).

Manzumenin te'lif tarihi tam olarak tespit edilememiştir; fakat Fındıklılı İsmet Efendi'nin verdiği bilgi değerlendirildiğinde 1730'a kadar yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Zira Kaplan Giray 1716'da görevinden alınıp önce Gelibolu'ya sürülmüş; ardından Bursa'daki çiftliğinde kalmasına izin verilince 1730 senesine kadar Bursa'da yaşamıştır (İnalcık, 1977: 204).

Eserden bazı örnekler ise şunlardır:

Miyâhiyye'nin başında şehrin suları övülmekte ve Bursa'nın diğer şehirlerden daha üstün olduğu belirtilmektedir:

> Var mı bir şehr ki bu beldeye mânend ola
> Cümle büldâna n'ola müreccah Bursa (*Güldeste-i Şuara* 1287: 17)

Eserde genel itibariyle suların tat, soğukluk ve şifa bakımından özellikleri zikredilmektedir. Bununla birlikte az da olsa bazı olumsuz tarafları da dile getirilmiştir. Örneğin:

> Ta'mı süt ta'mıdır Ayrancı suyunun ammâ
> Südde îrâs ider mi'deyi eyler irzâ (*Güldeste-i Şuara* 1287: 18)

Hasîb'in bu sular arasında en çok beğendiği ise Emir Sultan civarından çıkan Fazlı Paşa suyudur:

> Fazlı Paşa suyunu cümleye tafdîl iderim
> Sûy-i Sultân Emîr oldı o âba mecrâ (*Güldeste-i Şuara* 1287: 18)

---

4 Daha sonra manzumeye Babaefendizâde Şeyh Saîd tarafından aynı vezinde 6 beyit daha eklenmiş ve beyit sayısı 44'e ulaşmıştır. Bursalı şairlerin eserlerinden örneklerin yer aldığı *Güldeste-i Şuarâ* içerisinde manzumenin bu ekli hâli de bulunmaktadır. bk. *Güldeste-i Şuara*, Bursa, Hüdâvendigar Matbaası, 1287, s. 17-19.

Manzumenin sonlarına doğru Kaplan Giray'ın Alişîr ismindeki suyu beğendiğine de değinilmiştir:

Nûş iden âb-ı Alîşîr'i olur şîr gibi
Anı Kaplan Giray Hân beğenmiş zîrâ (*Güldeste-i Şuara* 1287: 19)

Miyâhiyye hakkında bir makale yayımlanmış[1] ve *Bursa Kütüğü*[2] Latin harflerine aktarılırken içerisinde bu manzumeye de yer verilmiştir.[3]

Dergeh-nâme

Hasîb'in bir diğer eseri *Dergeh-nâme* adını taşımaktadır. 1735 senesinde Sultan I. Mahmud'un saltanatı zamanında kaleme alınmış olan ve 129 beyitten oluşan eserde İstanbul'un 97 adet dergâhı kısaca tanıtılmaktadır. Küçük hacimli bir manzume olmakla birlikte Osmanlı tasavvuf ve şehir tarihine dair kaynak değeri taşımasıyla önemlidir.

Dergeh-nâme'nin yazma nüshalarından biri Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu 3465 numarada ve diğer ikisi de Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Koleksiyonu 561 ve Belediye Yazmaları 43 numarada kayıtlıdır. Bunlardan Esad Efendi nüshasını Osmanlı devrinin tanınmış âlimlerinden Müstakimzâde Süleyman Efendi tedvin etmiştir. Mecmuanın 65b yüzünde *Dergeh-nâme* başlamaktadır. Bu sayfanın hemen kenarında kırmızı renkle yazılmış bir not bulunmaktadır. Sözkonusu bu derkenarda, eserin devrin sadrazamı Hekimoğlu Ali Paşa'ya takdim edildiği ve karşılığında Hasîb'e Bosna kadılığı yanında yüz altın, bir at ve bir de Mushaf-ı şerif verildiği belirtilmektedir.[4]

1305/1888 senesinde Muzıka-i Hümayun hocalarından Emîn Efendi tarafından *Kethüdazâde Ârif Efendi Menâkıbnâmesi* ile birlikte bastırılan *Dergeh-nâme*'ye, yine Emîn Efendi tarafından aynı vezin ve kâfiyede bazı eklemeler yapılmıştır. Böylelikle manzumenin beyit sayısı 138'e çıkmıştır.[5]

1 bk. Süleyman Eroğlu, "Türk Edebiyatı'nda Miyâhiyye Türüne Bir Örnek: Hâsib Efendi'nin Miyâhiyyesi", *Uludağ Üni. Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 9, S. 15, Bursa, s. 429-439.

2 Bu eser Bursa Bölge Yazmalar, 13307 numarada 4 cilt hâlinde kayıtlıdır.

3 bk. Kâmil Kepecioğlu, *Bursa Kütüğü*, haz. Hüseyin Algül vd., Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa. 2009, C. 4, s. 112-113.

4 Bu notun yazı çevrimi, yukarıda "Eğitim Hayatı ve Aldığı Vazifeler" başlıklı kısımda dipnota kaydedilmiştir.

5 Metin için bk. Emin Efendi, *Menâkıb-ı Kethüdâzâde el-Hac Mehmed Ârif Efendi Hazretleri*, İstanbul, 1305, s. 319-329.

Matbu nüshanın başındaki: "İşbu Dergeh-nâme nazm olunduktan sonra binâ kılınan ba'zı dergâh-ı şerîflerin nazmı bir mîm (م) işâretiyle âcizâne mu'ahharen tertîb ve imlâ kılındı." (Emin Efendi 1305: 318) ifadesiyle de söz konusu ilavelerinin, Hasîb'in vefatından sonra teessüs ve teşekkül eden bazı dergâhlara dair olduğunu ve kendi beyitleri ile Hasîb'inkiler karışmasın diye aldığı tedbiri belirtmiştir.

Dergeh-nâme'den bazı örnekler şunlardır:

Manzume başında okuyucuya: "Ey tâleb-kâr-ı rızâ-yı Hazret-i Rabbü'l-enâm" (Emin Efendi 1305: 319) şeklinde hitap edilir ve kârîler Allah'ın rızasını talep eden kişiler olarak vasıflandırılır. Burada Hasîb, tasavvuf erbabına minnetini ve bağlılığını da belirtmiştir:

Ben hele çok lutfunu gördüm tarîk erbâbının
Kuluyam kurbânıyam billâh meşâyih bâbının (Emin Efendi 1305: 319)

Devrin padişahı Sultan I. Mahmud'u ve sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'yı hayr dua ile anan şair, ardından İstanbul'daki dergâhları saymaya geçer:

Eyledim hayr-ı du'â Sultân Mahmûd Hân içün
Ba'd-ez-în düstûr-ı ekrem sadr-ı âlî-şân içün

Dergeh-i âlîlerin ta'dâd u tavsîf eyledim
Şöhret ü hâssıyyetin tahrîr ü ta'rîf eyledim (Emin Efendi 1305: 319)

Metinden alıntıladığımız şu beyitte ise Hasîb, "Âsafâ" şeklinde hitap ettiği Hekimoğlu Ali Paşa'dan bir ihsan beklemektedir:

Âsafâ bir kûşe-i çeşm-i inâyetle nazar
Bende-i nâçîz-i devlet-hˇânına ihsân yeter (Emin Efendi 1305: 319)

Yukarıda da belirtildiği üzere Hasîb'in isteği yerine getirilmiş ve Ali Paşa tarafından kendisine Bosna kadılığı tevcih edilmiştir. *Dergeh-nâme* günümüz harflerine aktarılarak bir armağan kitabı içerisinde yayımlanmıştır.[6]

6 bk. Günay Kut, Turgut Kut, "İstanbul Tekkelerine Ait Bir Kaynak: Dergeh-nâme", *Türkische Miszellen: Robert Anhegger Armağanı*, Ed. Jean-Louis Bacque-Grammont vd., Divit Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1987, s. 213-236.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân

Bu çalışmanın konusunu oluşturan *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*, ilerleyen bölümlerde etraflı olarak incelenecektir.

Mecmûa-i Tevârîh

Mecmûa-i Tevârîh, ebced hesabına dayanan şiirlerin ve tarih beyitlerinin olduğu bir mecmuadır. Eserin tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 3388 numarada kayıtlıdır. 60 varaktan oluşan nüsha, ta'lik hatla ve bizzat Ahmed Hasîb tarafından kaleme alınmıştır.

112 adet manzumenin yer aldığı *Mecmûa-i Tevârîh*'in tedvînine bâis ise devrin sadrazamı Hekimoğlu Ali Paşa'dır. 1155/1742 senesinde ikinci kez sadrazam tayin edildikten sonra bu sadâreti tebrik niyetiyle yazılan manzumeleri bir araya toplatmayı düşünen Hekimoğlu, bu görevi öteden beri tanıdığı Ahmed Hasîb'e vermiştir. O da yaklaşık bir sene zarfında söz konusu şiirleri bir araya getirmeye muvaffak olmuş;[1] ayrıca mecmuaya kendi yazdığı kaside ve kıt'aları da eklemiştir. Dönem şairlerinden altmış kişinin de katkıda bulunduğu mecmuada ramazaniyye, esbiyye, bahariyye gibi nazım türlerinden de örnekler bulunmaktadır. Bir diğer önemli husus, Ahmed Hasîb Efendi'nin buradaki şiirlerinde kimi zaman "Hâsib" mahlasını kullanmış olmasıdır. Eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.[2]

Ravzatü'l-Küberâ

Ravzatü'l-Küberâ, Osmanlı tarihinde "Edirne Vak'ası" olarak anılan ayaklanmayı konu almaktadır. 1703'te meydana gelen söz konusu kalkışma, Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin katledilmesi ve Sultan II. Mustafa'nın tahttan indirilerek III. Ahmed'in cülusuyla sonuçlanmıştır.[3]

---

1 Eserin başında "sene-i mezbûre [1155/1742] Rebîu'l-evvelinin yigirmi dördünci güni sebt ü tahrîrine şürû' olundı…" ibaresi yer almaktadır. bk. Ahmed Hasîb Efendi, *Mecmûa-i Tevârîh*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, No. 3388, vr. 2a.

2 bk. Göker İnan, "Ahmed Hasîb Efendi'nin Mecmûa-i Tevârîh'i", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2013.

3 Ayrıntılı bilgi için bk. Abdülkadir Özcan, "Edirne Vak'ası", *DİA*, C. X, TDV Yayınları, İstanbul, 1994, s. 445-446.

Eserin müellif hattı bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Murad Molla Koleksiyonu, 1437 numarada kayıtlı olup 1165/1752 tarihlidir. Yukarıda bahsi geçen *Mecmûa-i Tevârîh*'ten yaklaşık on sene sonra kaleme alınmıştır. Ta'lik hatla yazılmış olup 174 varaktır. Hasîb'in el yazısını tespit etme ve çalışmamızda esas aldığımız *Silkü'l-Le'âl* nüshasının müellif hattı olduğunu belirleme noktasında bu yazmadan da istifade edilmiştir. Eserin bir diğer nüshası ise İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. 87 numarada kayıtlıdır.

Ahmed Hasîb *Ravzatü'l-Küberâ*'yı önce Osmanzâde Tâib'in *Hadîkatü'l-Vüzerâ* isimli biyografi eserine zeyl olarak düşünmüş; fakat sonraları eser ilk hedefinden ayrılarak Edirne Vak'ası'nı anlatan müstakil bir kitaba dönüşmüştür. Yazar, Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi ile olan tanışıklığını bu eserde dile getirmektedir. Ayrıca Hasîb'in hayatı ve ailesi hakkında az da olsa önemli bilgiyi burada bulmaktayız. Fındıklılı İsmet Efendi ile Mehmed Tevfik Efendi, Edirne Vak'ası'nın anlatıldığı *Ravzatü'l-Küberâ*'yı *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* ile karıştırmışlardır.[4] *Ravzatü'l-Küberâ* üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmış ve çalışma yayımlanmıştır.[5]

Bunlar dışında katalog kayıtlarında Ahmed Hasîb'e ait olarak gösterilen *Vahdet-nâme,*[6] *Mecmûatü Kasâid ve Gazeliyât*[7] ve *Mecmûatü'l-Fetâvâ*[8] adlı eserler bulunmaktadır. Fakat Mısır'da olan söz konusu yazmalara, teşebbüslerimize rağmen ulaşmak mümkün olmadığından haklarında ayrıntılı bilgi verilememiştir.

---

4 "Âsâr-ı kalemiyyesinden olarak 1115'de zuhûr iden Edirne Vak'ası'nın hâkî Silkü'l-Le'âl unvânlı bir târîhi vardır." bk. Fındıklılı, *Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri*, V, s. 227. "Bin yüz on beş târîhinde vâki' olan vak'a-i hâ'ileyi mübeyyin Silkü'l-Le'âlî nâm târîhi…" bk. Zübeyiroğlu, "Mecmû'atü't-Terâcim Mehmed Tevfîk Efendi", s. 311.

5 bk. Mü'minzâde Seyyid Ahmed Hasîb Efendi, *Ravzatü'l-Küberâ: Tahlil ve Metin*, haz. Mesut Aydıner, TTK Yayınları, Ankara, 2003.

6 Kahire Hidiv Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No. 9175.

7 Mısır Milli Kütüphanesi, Edebî Türkî, No. 149.

8 Mısır Milli Kütüphanesi, Türkî Talat, No. 21.

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN'IN İNCELENMESİ

ESERİN TANITIMI

Eserin İsmi

Ahmed Hasîb Efendi eserin tam ismini, müellif hattı olan ve Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Koleksiyonu, 596 numarada kayıtlı bulunan yazmanın 4a yüzünde vermektedir. Nüshanın hemen girişinde Osmanlı tarihi sahasında çok sayıda eser kaleme alındığını belirten müellif, her bir padişahı ipliğe dizilmiş bir inci tanesi gibi kabul ederek kitabın ismini **Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân** koyduğunu söylemektedir:

Mülūk-i Devlet-i 'Oṯmāniyān'ı naẓm idüp bir bir
Didim tevsīm ile Silkü'l-Le'āl-i Āl-i 'Oṯmān'ı (4a)

Diğer taraftan eserin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. 1432 numaradaki nüshasının zahriyesine "*Târîh-i Silkü'l-Le'âlî-i Âl-i Osmân*" ibaresi kaydedilmiştir. Aynı yerde TY. 104'te kayıtlı bir diğer nüshanın zahriyesinde ise "*Silkü'l-Le'âl fî Mülûk-i Âl-i Osmân*" yazmaktadır. Fakat zahriye kayıtları genellikle sonraki zamanlarda başkaları tarafından eklenebildiğinden eserin tam ismini Hasîb'in metin içinde verdiği şekliyle "Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân" olarak kabul etmek doğru olacaktır.

Yazılış Tarihi

Eserin yazılış tarihine dair kesin bir kayıt yoktur. Müellif hattı olan Hâlet Efendi nüshasının ferağ kısmında da herhangi bir tarihe rastlanmamaktadır. Fakat yazmadaki bilgilerden ve bazı karinelerden yola çıkarak belli bir zaman aralığına ulaşmak mümkün olabilmektedir. İlk olarak belirtilecek durum, eserin Sultan I. Mahmud'un saltanatı zamanında kaleme alındığıdır. Eserin farklı kısımlarında yer alan şu iki beyit, eserin yazıldığı tarihte padişahın tahtta olduğunu açık bir şekilde göstermektedir:

Ḫuṣūṣā ḥāliyā revnaḳ-dih-i dīhīm-i istiḳlāl
Cenāb-ı Ḫān Maḥmūd ibn-i Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'ı (229a)

Ḫuṣūṣā ḥāliyā revnaḳ-dih-i taḫt-ı Sikender-baḫt
Süreyyā-raḫt u dil-saḫt-ı veġā Maḥmūd Sulṭān'ı (393a)

I. Mahmud'un 1730-1754 yılları arasında hüküm sürdüğü bilindiğine göre ilk aşamadaki tarih aralığı 1730-1753'tür.[1]

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın te'lif tarihi hakkında ipucu sağlayan ikinci husus ise şudur: Müellifin biyografisi kısmında değinildiği üzere *Ravzatü'l-Küberâ* adlı eserinde Hasîb, Edirne Vak'ası'nda öldürülen Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi ile Bursa'da tanıştığını, madden ve mânen kendisinin çok ihsanlarını gördüğünü belirtmiştir. Hatta aynı eserinde bu hâmî-mahmî ilişkisinin kırk yılı aştığını da söylemiştir:

Bendesi olalı kırk sâli tecâvüz etdi
O dururken kimi esrârıma hemrâz ideyim

Beni sîr etdi anın ni'met-i lâ-tuhsâsı
Eshıyâdan kimi ol dâvere enbâz ideyim (Mü'minzâde 2003: 170-171)

Silkü'l-Le'âl'in 3b sayfasında zamanın şeyhülislâmı Mustafa Efendi'nin ismi geçmektedir. Tespitlerimize göre bu zât, Feyzullah Efendi'nin oğlu olan ve kendisine yaptığı iyilikler sebebiyle Hasîb'in minnettarlıkla andığı Seyyid Mustafa Efendi'dir:

O sulṭān-ı serīr-ārā-yı ʿadliñ şeyḫü'l-islāmı
Semiyy-i Muṣṭafā sālār-ı nesl-i şāh-ı ʿAdnānī (3b)

Mustafa Efendi 1 Zilhicce 1148/13 Nisan 1736 tarihinde şeyhülislam olmuş ve 1158/1745'te vefatına kadar yaklaşık 10 sene bu makamda kalmıştır (İpşirli 2006: 297; İzzî 2019: 95). Öyleyse Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ı kaleme alış tarihi için zaman aralığını 1736-1745 olarak daraltabiliriz.

Bir adım daha ileri gidersek, metinde geçen şu beyit de oldukça dikkat çekicidir ve eserin te'lif tarihini tespit adına önemli ipuçları barındırmaktadır:

Kütüb-ḫāne ʿimāret ile buldı başḳa bir revnaḳ
Ḫuṣūṣā ṭaşra şādırvānı ol nev-ḫayr-i sulṭānī (217a)

1 Hasîb'in vefatı 1752-1753 senelerine tarihlendiğinden bu şekilde gösterilmiştir.

Ayasofya'nın kadim tarihinden bahsedilen bölümde Hasîb, Sultan I. Mahmud tarafından Ayasofya'ya bir kütüphane ve şadırvan yaptırıldığını söyler. Kütüphanenin ve şadırvanın inşa tarihi 1153/1740-41'dir (Eyice, 1991: 217). "Nev-ḫayr-i sulṭānī" ifadesinden anlaşıldığına göre mezkûr binalar eserin yazıldığı tarihte henüz yapılmıştır. Bu durumda *Silkü'l-Le'âl*'in yazım tarihi olarak gösterilebilecek en yakın ve isabetli tarih 1740'ların başıdır.

Yazılış Sebebi

Ahmed Hasîb, *Sikü'l-Le'âl*'i te'lif sebebine dair birkaç hususu vurgulamıştır. Bunlardan ilki, Allah'ın kendisine ihsan etmiş olduğu manzum yazma kabiliyeti ve tembellik yapması bu lutfa nankörlük olacağından eseri için paçaları sıvamasıdır:

Siyāḳ-ı naẓm ile tārīḫ yazmaḳ ṭabʿ-ı ḫāmemde
Olup bi'l-ḳuvve iḥsān-kerde-i elṭāf-ı Mennānī

Tekāsül mūcib-i küfrānī-yi ʿirfānım olmaġla
Bu nehc-i dil-keş üzre eyledim teşmīr-i dāmānī (3a)

Tarih sahasında çok sayıda kişinin eser kaleme aldığını belirten yazar, kendisinin nazmının sade olduğunu; fakat şahsiyet sahibi kişilere ruhanî bir zevk verdiğini söyler:

Egerçi niçe erbāb-ı süḫan tārīḫler yazdı
Siyer naẓm eyleyüp vaṣf itdiler şāhān-ı ẕī-şānı

Ḥasīb-i bī-nevānıñ levḥ-i naẓmı sādedir ammā
Virir erbāb-ı ṭabʿa intiẓām-ı ẕevḳ-i rūḥānī (2b)

Hasîb'i eseri te'life teşvik eden kişinin ise Şeyhülislam Mustafa Efendi olduğu, kitabın henüz başlarında yer alan aşağıdaki beyitlerden anlaşılmaktadır:

O sulṭān-ı serīr-ārā-yı ʿadliñ şeyḫü'l-islāmı
Semiyy-i Muṣṭafā sālār-ı nesl-i şāh-ı ʿAdnānī

O memdūḥü'ş-siyem revnaḳ-fezā-yı mesned-i iftā
Verāṣetle olup müftīsi hem üstād-ı ẕī-şānı

Ḳadir-dān-ı maʿārif müttaḳī hem fāżıl u ʿārif
Rümūz-ı ʿilme vāḳıf kāşif-i esrār-ı rabbānī

Niẓām-ı devleti olmaġla sulṭān-ı ḳadir-dānın
Bu naẓm-ı dil-firībe bāʿiṯ oldı sevḳ-i ʿirfānı

Nevāziş-kāri-i iḥsānıdır terġīb iden maḥżā
Ḥasīb-i kemteriñ ẓāhir iken ṭabʿında noḳṣānı (3b)

Diğer taraftan Hasîb'in Mustafa Efendi vasıtasıyla padişahın kendisinden ve eserinden haberdar olacağı ümidinde olduğu tahmin edilebilir. Aşağıdaki beyitler, yazarın padişahtan bir mansıb ya da takdir beklentisi içinde olduğunu göstermektedir:

Revā mı öyle bir ṣāḥib-ḳırān-ı dād-fermānıñ
Olam ʿahd-i şerīfinde ḳalam maḥrūm-ı iḥsānı
…
Ḳadirdān-ı maʿārif böyle bir sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Zamān-ı devletinde eyleyem naẓm içre pūyānī

Revāc üzre iken kālā-yı naẓmım sūḳ-ı ʿirfānda
Ḳala bī-behre-i ḥüsn-i nigāh-ı çeşm-i sulṭānī (3a)

Aşağıdaki beyitte Hasîb'in belirttiği üzere, ardında hayırla anılmasına vesile olacak bir eser bırakma düşüncesi de *Silkü'l-Le'âl*'i te'lif sebeplerinden biridir:

Vuḳūʿı üzre tārīḫi ile taḥrīrden maḳṣad
Duʿā-yı ḫayrı isticlāb ola sıdḳ ile pāyānı (3a)

Kısacası Hasîb'in bu eseri kaleme almasının temel sebepleri; bilgi sahibi olduğu bir sahada manzum yazma kabiliyetini kullanarak kendisi için hayır duaya vesile olacak bir yadigar bırakma isteği ve sultandan/devlet adamlarından iltifat beklentisidir.

Nüshalar

Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Koleksiyonu, Nr. 596[1]

Eserin nüshaları arasında Hâlet Efendi nüshasının önemli bir yeri vardır. Zira tespitlerimize göre bu nüsha müellif hattıdır.[2] Fizikî olarak da inceleme imkânı bulduğumuz nüsha 305x190mm (200x105) ebatlarında olup 466 varaktır. Mıklepli ve kahverengi meşin ciltli olup dış kapağında yaldızlı şemse mevcuttur. Geçen uzun yıllar sonucunda yazmanın sırt ve şiraze kısımlarında bazı aşınmalar meydana gelmiştir. Kitap içerisinde Venedik tarzı kağıt kullanılmıştır. Her sayfada 21 satır mevcuttur. Söz başları kırmızı, serlevhası gayet süslü ve sayfalar cetvellenmiştir. Cetvellerdeki yaldızlar esere ayrı bir güzellik katmaktadır. Zahriyeden sonra yazar tarafından varak numaralarına tekabül eden bir fihrist hazırlanmıştır.[3] Ferağ kısmında bitiş tarihi mevcut değildir. Bu durum, Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl*'i Fatih Sultan Mehmed devrinden sonrası için de devam ettirmek fikrinde olduğunu düşündürmektedir. Nüshanın ilk ve son beyitleri şu şekildedir:

İlk beyit:

Olupdur besmele şāh-ı kelāma tāc-ı ʿunvānī
Ḫuṣūṣā ḥamd ile revnaḳ bula ʿunvān u pāyānı

Son beyt:

Ḫudā her biriniñ zellātını emṭār-ı raḥmetle
Hemīşe maḥv ide yārī ḳılup cürminde ġufrānı

Eserde kullanılan kalınca ta'lik hattın Ahmed Hasîb'e ait olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu hat, Hasîb'in elinden çıktığı kesin olarak bilinen *Ravzatü'l-Küberâ* (Murad Molla 1437), *Mecmûa-i Tevârîh* (Esad Efendi 3388) ve istinsah ettiği Arapça risaleler (Çorum Hasan Paşa 3111) ile benzeşmektedir. Gerek söz başlıklarında gerekse metin içinde kullanılan yazıdaki benzerlik, aşağıya aldığımız besmelelerde de ortaya çıkmaktadır:

---

1 Bu nüsha aşağıda verilen örneklerde ve gereken kısımlarda "H" olarak kısaltılmıştır.

2 Eserin şairler kısmını müstakil bir kitap olarak yayımlayan Menderes Coşkun da bu nüshanın müellif hattı olduğu görüşündedir. bk. Coşkun, *Manzum Bir Şairler Tezkiresi,* s.10.

3 Hem şekil hem de hat olarak benzer bir fihrist, Hasîb'in elinden çıktığını kesin olarak bildiğimiz *Ravzatü'l-Küberâ* adlı eserde de görülmektedir. (Süleymaniye Ktp. Murad Molla, No.1437).

(Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân)

(Mecmûa-i Tevârîh)

(Sevâbigu'n-Nevâbiğ nüshası)

Hâlet Efendi 596 numaradaki nüshada dikkati çeken bir diğer husus, müellif tarafından sıklıkla eklenen derkenarlardır. Bu keyfiyet, konuyla alakalı beyitler hatıra geldikçe metnin anlam bütünlüğünü tamamlamak amacıyla şair tarafından sonradan eklendiklerini göstermektedir. Bazıları İstanbul Üniversitesi nüshalarının her ikisinde de bulunmayan bu beyitler, metnin ilgili kısımlarında belirtilmiştir. Nüshanın müellife ait olduğunu ortaya koyan diğer örneklerden iki tanesi ise şunlardır:

334b'de yer alan bir beyitte Hasîb'in tashihi görülmektedir. *Silkü'l-Le'âl*'in vezni 4 mefâîlündür. Aşağıda görülen beytin ikinci mısrasında "âkıbet" kelimesinin kullanılması vezni bozmaktadır. Bu sebeple şairin önce bu sözcüğü yazdığı; fakat daha sonra vezni bozduğu için üzerini çizerek iptal ettiği anlaşılmaktadır:

Gerek ṭāġī gerek bāġī bırağup bunda oṭağı
Göç eyler ʿ~~ākıbet~~ bundan elbet olsa da dehriñ Süleymān'ı (334b)

Diğer örnek, nüshanın 458a sayfasında yer alan:

Kenār-ı nüsẖada ketb olunan ol maṭlaʿ-ı zībā
Kümeyt-i ẖāme-i Ḫuffī ile bulmışdı meydānı

beytidir. Hasîb bu dizelerde nüshanın kenarına Huffî'ye ait bir beyit yazdığını söylemektedir. Buradan hareketle yazmanın müellifi olan Hasîb'in metne müdahalelerde bulunduğu ve bunu metnin içinde de açık bir şekilde dile getirdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu beyit ve derkenar aşağıda görülmektedir:

TCYK'daki nüsha tanıtımında bu nüsha için "*Müellif olmak ihtimâli vardır.*"[1] ifadesi geçmektedir. Eserin şairler kısmını müstakil bir kitap olarak yayımlayan Menderes Coşkun (Coşkun 2002: 10) ve *Ravzatü'l-Küberâ* üzerine çalışma yapan Mesut Aydıner de aynı görüşü paylaşmaktadır (Mü'minzâde 2003: XXI). Çalışmamızda *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın metni te'sis edilirken bu nüsha esas alınmıştır.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 104[2]

İÜ Nadir Eserler Ktp. Türkçe Yazmalar, 104 numarada kayıtlı nüshanın ebatı 305x181 mm (227x106)'dır. Cildi kahverengi meşin olup sağlam durumdadır. 352 varaktan müteşekkil olan nüshada sayfalar 29 satır olarak düzenlenmiştir. Söz başları kırmızı, 1b-2a sayfaları cetvelli ve yaldızlıdır. 1b'de serlevha müzehhep olup mihrabiyelidir. Cetvelleme eser sonuna kadar devam etmektedir. Hâlet Efendi nüshasında mevcut olan fihrist burada yoktur. Nüshanın ferağ kısmındaki "*Ketebehu'l-fakīr Hâfız Mustafa el-İs-*

1 *İstanbul Kütüphaneleri Tarih ve Coğrafya Yazmaları Kataloğu*, Maarif Vekâleti, Ankara, 1943, s. 661.
2 Çalışmamızda bu nüsha "$İ_1$" olarak kısaltılmıştır.

lambolî, sene 1209" ifadesinden, müstensihin Hafız Mustafa adında biri ve istinsah tarihinin de 1794-1795 olduğu anlaşılmaktadır.

Tespit ettiğimiz bazı karînelerle bu nüshanın Hâlet Efendi nüshasından istinsah edilmiş olmasının kuvvetle muhtemel olduğunu düşünüyoruz. Bu hususta bazı örnekler şunlardır:

Aşağıdaki beyitte yer alan "sāḥil" (ساحل) kelimesi, H nüshasında "ح" yerine hatâen "خ" ile yazılmıış ve $İ_1$'de de bu hata tekrar edilmiştir:

Kenārıñ baḥr-i ʿilm ü faẓl u ʿirfānı o sāḥilde
Temevvüc eyledi mānende-i emvāc-ı baḥrānī

H nüshası 361b:

$İ_1$ nüshası 270a:

$İ_2$ nüshasında ise hata farkedilerek doğru şekilde yazılmıştır.

$İ_2$; yani TY. 1432'de 270a:

Başka bir örnek, H nüshasında bir âyette yapılmış olan hatanın tekrarı olarak karşımıza çıkmaktadır. H, 316b; $İ_1$ ve $İ_2$, 236a'da ara başlık gibi yer alan "Ḳāle'llāhu Sübḥāneḥū [3]﴿قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً﴾" kısmındaki âyette bulunan "ḳātilū" fiili, üç nüshada da "uḳtulū" şeklinde yazılmıştır.

Bu kısımda vereceğimiz son örnek ise H nüshasında cetveller arasına sıkıştırılmış olan "rivâyet-i uhrâ" ibaresinin $İ_1$'e aynen aktarılmış olmasıdır. Bu imlâ $İ_2$'de de tekrar edilmiştir:

3 "Müşriklerle topyekün savaşın…" Tevbe, 9/36, nâkıs iktibas.

(Hâlet Efendi 590, 38b)

(TY. 104, 29a)

(TY. 1432, 29a)

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY. 1432[1]

Ebatı 315x190 mm olan nüsha, 352 varaktan oluşmaktadır. Kırmızı meşin ciltte olup yazmalarda genel olarak görülen şemse yerinde ay yıldız yer almaktadır. Cildin ön yüzünde Sultan II. Abdülhamid'in tuğrası bulunmakta ve bu dönemde teclit edildiği anlaşılmaktadır. Bir önceki nüshada olduğu gibi 1b ve 2a yüzü cetvelli ve yaldızlıdır. Buradan eser sonuna kadar

1 Çalışmamızda bu nüsha "$İ_2$" olarak kısaltılmıştır.

ise sadece kırmızı renkle cetvellendirme devam etmektedir. Söz başları kırmızı olup fihrist mevcut değildir.

Nüshanın ferağ kısmında kâtip olarak "*es-Seyyid Mehmed Hasîb*" ve tarih olarak da 1210 (1795-1796) okunmaktadır. Eserin zahriyesinde "*Târîh-i Silkü'l-Le'âlî-i Âl-i Osmân bâ-hatt-ı Hasîb el-Üsküdârî*" ifadesi geçmektedir. Burada kastedilen kişi, meşhur *Vefeyât* müellifi Hasîb-i Üsküdârî ise kendisi H.1200 tarihinde vefat etmiştir. Ferağ kısmındaki 1210 tarihi göz önüne alındığında *Silkü'l-Le'âl*'nin bu nüshası Üsküdarî'nin vefatından 10 yıl sonra istinsah edilmiştir. Söz konusu kaydın sonraki bir tarihte Ahmed Hasîb ile Hasîb-i Üsküdârî'yi birbirine karıştıran biri tarafından eklendiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan önemli olan bir diğer ayrıntı, varak adedinden cetvellemeye, derkenar benzerliklerinden kelime tekrarlarına kadar TY. 104 ile TY. 1432 nüshalarının neredeyse birbirinin aynısı oluşudur. Her iki nüsha da bir sene arayla istinsah edilmiştir. TY. 104 numaradaki H.1209 tarihli nüshanın Hâlet Efendi nüshasından, TY. 1432 numaradaki H.1210 tarihli nüshanın ise TY. 104'ten çoğaltılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Bu hususu destekleyen tespitlerimizin bir kısmı şunlardır:

H nüshasındaki hâlini yazdığımız aşağıdaki beyitte görülen altı çizili kelime, Üniversite nüshalarının her ikisinde de mevcut değildir:

> Kimisi kendi kendin <u>eyledi</u> tesmīm dir ḥattā
> İçüp bir şerbet-i mesmūme te's̱īr itdi ol ānī (H, 93a)[2]

Yine H nüshasındaki hâliyle aşağıdaki beytin ikinci mısrasının başında bulunan "olalım" lafzı, her iki Üniversite nüshasında da "ola" şeklinde yazılmıştır:

> Ne deñlü var ise ḥıṣn u ḳılāʿım cümle mülküñdür
> <u>Olalım</u> baʿde hāẕā şāhımıñ hep ḳul u ḳurbānı (H, 157a)[3]

İki nüshada da tekrar eden diğer bir hata, atlanan mısralarda ortaya çıkmaktadır. II. Murad devri âlimlerinden Molla Kırımî anlatılırken H nüshasındaki hâliyle:

---

2 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 69a.
3 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 115b.

Daḫi Şerḥ-i ʿAḳāʾid üstine bir ḥāşiye yazdı
Nümāyāndır feżāʾilde ʿulüvv-i ḳadr-i ʿirfānı

Vefātı şehr-i İstanbul içinde vāḳiʿ olmaġla
Ziyāret-gāh oldı ḳabr-i pāk-i ẕāt-ı ẕī-şānı (H, 165a)

beyitlerindeki altı çizili mısralar $İ_1$ ve $İ_2$'de atlanmış olup bu iki beyit, aşağıdaki şekilde tek beyit olarak yazılmıştır:

Daḫi Şerḥ-i ʿAḳāʾid üstine bir ḥāşiye yazdı
Ziyāret-gāh oldı ḳabr-i pāk-i ẕāt-ı ẕī-şānı ($İ_1$-$İ_2$, 121b)

Buna benzer atlamalara beyit olarak da rastlanmaktadır. H nüshasında yer alan aşağıdaki beyit, her iki Üniversite nüshasında da yer almamaktadır:

Beş-altı vaḳf-ı ẕī-şāndır cihāt-ı tevliyet cümle
Muʿayyendir ne deñlü var ise reʾy-i firāvānı (H, 166b)[1]

Hocazâde ile Ali Tûsî'nin münazaralarının anlatıldığı kısımdaki şu beyit de Üniversite nüshalarında mevcut değildir:

Oñar biñ aḳça ile her birisi kāmyāb oldı
Virildi Muṣliḥuddīn'e daḫi bir baġl-i sulṭānī (H, 175a)[2]

Başka bir örnek olan aşağıdaki beytin ikinci mısrasındaki "olmış" kelimesi H nüshasında bir defa yazılmışken Üniversite nüshasının her ikisinde de hataen iki kez yazılmıştır:

Giriftārī-i ḥabs-i iftirāyī çün sebeb oldı
Meger lebrīz olmış ol faḳīriñ cām-ı devrānı (H, 189a)[3]

$İ_2$'nin $İ_1$'den istinsah edilmiş olmasına dair zikredeceğimiz son örnek ise aşağıdaki beyitlerin altı çizili mısralarının her iki nüshada da eksik olmasıdır:

Ḳarīban ʿilminiñ āṡār-ı luṭfın seyr eylersiñ
Ṣadāretde görürsin anı eylersin peşīmānī

ʿAzīziñ Yūsuf'a çoḳ nuṣḥ u pendi vāḳiʿ olmışdır
Velākin olmadı mengūş-ı gūş-ı semʿ-i ʿirfānī (H, 360b)[4]

1 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 123a.
2 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 129a.
3 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 139b.
4 $İ_1$ ve $İ_2$'de bk. 269b.

Konuyu toparlayacak olursak Hâlet Efendi 590 numarada kayıtlı nüsha Ahmed Hasîb Efendi'nin kaleminden çıkmış müellif nüshasıdır. Zira Hasîb'in yazdığını bildiğimiz diğer nüshalar (*Ravzatü'l-Küberâ*, *Mecmûa-i Tevârîh*, Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'ndeki mecmua) ile mukayese edildiğinde hattın Hasîb'e ait olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yukarıda ilgili kısımda verilen örnekler de bu nüshanın müellife ait olduğunu göstermektedir. Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan diğer iki *Silkü'l-Le'âl* nüshası ise birbirinin aynısı olup yine yukarıda belirtilen tespitlerle $İ_1$'in H'den, istinsah tarihi $İ_1$'den bir sene sonra olan $İ_2$'nin ise $İ_1$'den çoğaltıldığı ortaya çıkmaktadır.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın İncelenmesi

Genel Muhtevasına Dair Bilgiler

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân XVIII. yüzyıl âlim ve şairlerinden Mü'minzâde Hasîb tarafından kaleme alınmış manzum bir Osmanlı tarihidir. Aruzun hezec bahrinin "mefâîlün/mefâîlün/mefâîlün/mefâîlün" kalıbıyla ve kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân besmelenin öneminden ve faziletinden söz edilen beyitlerle başlar:

Olupdur besmele şāh-ı kelāma tāc-ı ʿunvānī
Ḫuṣūṣā ḥamd ile revnaḳ bula ʿunvān u pāyānı

Kilīd-i faẓl-ı ebvāb-ı emānī oldı Bi'smi'llāh
Anıñla açılur kenz-i ḥaḳīḳat sırr-ı Sübḥānī

Ne emr olursa olsun olmaya bed'inde Bi'smi'llāh
Daḫi ol emri taʿḳīb itmeye taḥmīd-i Raḥmānī

Olur elbette ebter ḥüsn-i encāmı naṣīb olmaz
Ḥadīṣinde ṣarāḥatle buyurdı Şāh-ı ʿAdnānī

Ḳalemden istiʿānetle bu taḥrīrāta bed' itdim
Be-bi'smi'llāh u bā-ḥamd-i Ḫudā bā-ʿavn-i Yezdānī (1b)

Sonra da irfan incileri saçan kalem övülür. Hasîb bu kısımda kendi söz ustalığıyla da tefâhur etmektedir. Daha sonra Osmanlı sultanlarını öven şair, sözü devrin padişahı I. Mahmud'a getirerek ondan sitayişle bahseder.

Ardından her bir sultanın döneminin nesirle yazıldığı tarih kitapları olsa da nazmın nesre göre daha güzel ve bazı hususları yönüyle üstün olduğunu ifade eder. Akabindeki beyitlerden birinde eserini yazmaktan maksadının hayır dua almak olduğunu da belirtmiştir. Ahmed Hasîb'in esas amacı bu olsa dahi klasik Osmanlı şiirinde şair ve yazar için hâmî-mahmî münasebetinin ehemmiyeti malumdur. Nitekim Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl* vesilesiyle padişahın hâmîliğini de ümit ettiği ve sultandan bir beklenti içinde olduğu anlaşılmaktadır:

Revā mı öyle bir ṣāḥib-ḳırān-ı dād-fermānıń
Olam ʿahd-i şerīfinde ḳalam maḥrūm-ı iḥsānı

…

Ḳadirdān-ı maʿārif böyle bir sulṭān-ı ẕī-şānıń
Zamān-ı devletinde eyleyem naẓm içre pūyānī

Revāc üzre iken kālā-yı naẓmım sūḳ-ı ʿirfānda
Ḳala bī-behre-i ḥüsn-i nigāh-ı çeşm-i sulṭānī

Anıń gibi celīlü'l-ḳadr olan ḫāḳān-ı ʿālīniń
Sezā mı ʿahd-i ʿadli mevsim-i ecdād-ı ẕī-şānı

Kemīne nāẓımıń memdūḥ-ı kilk-i naẓmı olduḳda
Ola bī-mezz ü ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhānī

…

Medār-ı ibtihāc olurdı iẓhār-ı maʿārifde
Kümeyt-i ḫāme-i naẓmımla sebḳ eylersem aḳrānı

Nigāh-ı luṭfa şāyeste olursa Yūsuf-ı ṭabʿım
Olurdum reşk-i iḫvānımla belki Mıṣr sulṭānı

Meʿāyibden tehī olmazsa da bu naẓm-ı rengīnim
Hünerdir belki ola dil-pesend-i pādişāhānī[1]

Devamında tarih kitaplarının önemine ve bu sahada yazılmış eserlerin padişahlara yol gösterici olmalarına değinmiştir. Ardından Şeyhülislam Mustafa Efendi'yi övmüş ve kendisini *Silkü'l-Le'âl*'i yazmaya teşvik edenin Mustafa Efendi olduğunu belirtmiştir. Ahmed Hasîb bu kısımda da ese-

1 Yukarıda özetini kaydettiğimiz kısımlar ve bu beyitler için bk. 1b-3b.

rinin padişaha ulaşıp onun beğenisini kazanarak ihsanına vesile olmasını umduğunu dile getirmiştir (4a).

İlgili kısımlarda ayrıntılı bir şekilde değinileceği üzere Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ı *Silkü'l-Le'âl*'in yol haritasını belirleyen en önemli kaynaktır. Hasîb, eserinin mukaddimesi mahiyetindeki bu bölümde söz konusu duruma işaret etmiştir:

> Tetebbuʿ eyleyüp ʿĀlī-yi zārıń Künhü'l-Aḫbār'ın
> O nehc-i dil-güşāya sürdüm esb-i ṭabʿ-ı Saḥbān'ı
>
> Mülūk-i Devlet-i ʿOṯmāniyān'ı naẓm idüp bir bir
> Didim tevsīm ile Silkü'l-Le'āl-i Āl-i ʿOṯmān'ı (4a)

Ahmed Hasîb, Osmanoğullarının nesebi hakkındaki bazı rivayetleri kaydettikten sonra Osmanlı kroniklerinin bir kısmında Ertuğrul Gazi'nin babası olarak kabul edilen Süleyman Şah (aslında Gündüz Alp) ve Ertuğrul Gazi hakkında bilgi verir.[2] Akabinde de Osman Gazi ile padişahlar kısmına geçiş yapılır. *Silkü'l-Le'âl*'in genel bir çerçevesini sunmak amacıyla sultanlar aşağıya ayrı başlıklar hâlinde kaydedilip eserdeki bölümleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Ayrıca ilgili kısımlarda yer alan çeşitli zümrelere mensup zâtlara ait üst başlıklar altında çoğu için ismine özel alt başlık açılmış olan kişiler de tablolar hâlinde gösterilmiştir:

1. Osman Gâzi (1302-1324)

Osman Gâzi kısmında kendisiyle ve dönemiyle ilgili bilgiler yanında Bilecik, İnegöl, Yenişehir, İznik ve Mudurnu gibi birçok kritik bölgenin fetihleri kaydedilmiştir. Daha sonra da "Ümerâ-yı Sultan Osmân" başlığı altında Sarı Bâlî ve Aktimur'a kısaca temas edilmiştir.[3]

2. Orhan Gâzi (1324-1362)

Orhan Gâzi bölümünde Bursa'nın fethi müstakil bir başlık altında ele alınmıştır. Ardından oğlu Süleyman Paşa'nın Rumeli'ye geçişi ve atının sürçmesi üzerine vefatı konuları anlatılıp Şehzade Murad'ın önderliğinde yapılan fetihlere yer verilmiştir. Bu kısmın sonunda Konur Alp, Evrenos Gâzî ve Akçakoca gibi dönemin bazı akıncı beyleri de bir başlık açılmadan

2 Bu kısımlar için bk. 4a-16b.
3 Eserde Osman Han dönemi için bk. 16b-33b.

ismen zikredilmişlerdir. Daha sonra ulemâ ve meşâyihe dair başlık açılıp Dâvûd-ı Kayserî, Alâeddin-i Esved, Kara Halil Paşa ve Molla Hasan hakkında bilgi verilmiştir. Akabinde devrin büyük mutasavvıflarının kerametlerinden bahsedileceğini belirten bir başlık kaydedilmiş; bu başlık altında adlarına özel başlıklar da açılarak aşağıdaki zâtlar hakkında bilgi ve bilhassa Hacı Bektaş-ı Velî, Emîr-i Çîn Osmân, Geyikli Baba ve Ahî Evran hakkında çeşitli menkabevî rivayetler aktarılmıştır:[1]

1.	Hacı Bektaş-ı Velî	6.	Abdal Mûsâ
2.	Emîr-i Çîn Osmân	7.	Abdal Murâd
3.	Geyikli Baba	8.	Abdal Muhammed
4.	Karaca Ahmed	9.	Alacahırka
5.	Ahî Evran	10.	Doğlu Baba

3. I. Murad (1362-1389)

Murad-ı Hudâvendigâr ve çocukları hakkında bilgiler verildikten sonra "Vüzerâ ve Ümerâ-yı Sultân Hudâvendigâr" başlığı altında Halil Paşa, Ali Paşa, Lala Şahin, Sarıca Paşa, Evrenos Gazi, Hacı İlbey, Firuz Bey, Kutlu Bey, İnebeğ, Yiğit Paşa, İshak Paşa, Müstecâb Sübaşı, Timurtaş Paşa, Balaban Bey, Pazarlı Doğan gibi isimlere temas edilmiştir. Evrenos Gazi anlatılırken bu uçbeyinin padişahtan rütbe istediği bir mektubundan ve padişahın azarlıyıcı bir üslupla verdiği cevaptan da genişçe bahsedilmiştir. Daha sonra "fâzıllar"ın ve "meşâyih-ı izâm"ın yine şahıslara ait alt başlıklar olmadan zikredildikleri üst başlıklar gelmektedir. Ardından da Sultan Murad devrinde gerçekleşen Edirne, Ankara, Çorlu, Malkara, Serez, Karaferye, Dimetoka, Zihne, Zağra, Kavala, Manastır, İpsala gibi yerlerin fetihleri anlatılmıştır. Şehzade (Yıldırım) Bayezid ile Şehzade Yakub Çelebi'nin sünnet düğünleri de müstakil bir başlık altında ele alınmıştır. Diğer bazı hadiselere ve rivayetlere de değinilip hitâma erdikten sonra sultanın şehid edildiği Kosova muharebesinden söz edilmiştir.[2]

1 Sultan Orhan dönemi için bk. 33b-51a.
2 I. Murad'la ilgili kısım için bk. 51a-71a.

4. Yıldırım Bayezid (1389-1403)

Yıldırım Bayezid dönemine dair bölümde öncelikle sultanın şemâiline, vasıflarına, çocuklarına ve vefatına dair başlıklar açılacak bunlar hakkında fazla detaya girilmeden bilgi verilmiştir. Daha sonra ise gazâları ve fetihleri, Timur'la mücadelesi, muharebede yenilerek ona esir düşmesi ve vefatı genişçe anlatılmıştır. İki hükümdar arasındaki mektuplaşmaların manzum şekilde hikâye edildiği kısımlar bilhassa dikkate değerdir. Bölümün sonlarına doğru "Ulemâ-yı İzâm ve Fuzalâ-yı Kirâm" başlığı altında aşağıdaki isimlere yer verilmiştir.

1.	Molla Fenârî	5.	Yûsuf Bâlî
2.	Mecdüddîn Fîrûzâbâdî	6.	Kutbüddîn-i İznikî
3.	Şihâbüddîn-i Sivâsî	7.	Mevlânâ Bahâeddîn Ömer
4.	Şah Muhammed b. Şemseddîn el-Fenârî		

Devrin mutasavvıfları arasında ise şu isimler yer almaktadır:

1.	Hâmid b. Mûsâ (Somuncu Baba)	9.	Molla İzzeddîn
2.	Muhammed Şemseddîn el-Buhârî (Emir Sultan)	10.	Mevlânâ Muhammed b. Abdüllatîf
3.	Hacı Bayram-ı Velî	11.	Abdurrahmân el-Bistâmî
4.	Abdurrahmân-ı Âzerbaycânî	12.	Alâüddîn-i Rûmî
5.	Tapduk Emre	13.	Fahrüddîn-i Rûmî
6.	Yûnus Emre	14.	Şeyh Ramazan Efendi
7.	Muhammed b. Muhammed el-Cezerî	15.	Şeyh Bedreddîn (Simavna kadısı)
8.	Abdülvâcid el-Acemî	16.	Hacı Paşa

"Şuarâ"ya ayrılan kısımda biyografisine değinilen şairler ise şunlardır: [3]

1.	Ahmedî-i Germiyanî	4.	Hamzavî
2.	Süleyman Çelebi	5.	Ahmed-i Dâî
3.	Molla Niyâzî		

3 Yıldırım Bayezid'le ilgili kısmın tamamı için bk. 71a-117b.

Yıldırım Bayezid'in ölümünden sonra Şehzade Süleyman'ın tahta geçmesini ve adına hutbe okutup sikke bastırmasını saltanat alameti sayan Hasîb, Şehzade Süleyman'dan "sultan" olarak bahsetmekte ve onun için ayrı bir başlık açmaktadır. Timur'un Anadolu'dan ayrılırken Şehzade Musa'yı tahta oturtması, Şehzade Süleyman'ın onu tahttan indirerek hükümdar olması; fakat Süleyman'ın ölümünden sonra Musa Çelebi'nin tekrar tahta çıkması konularını anlatan Hasîb, Fetret Devri'ndeki kardeş kavgalarından sonra Çelebi Mehmed'in sultan olduğunu belirtir.[1]

5. Çelebi Mehmed (1413-1421)

Çelebi Mehmed'in saltanatına dair başlığa geçilmeden önce kardeşlerin birbirleriyle çekişmeleri ve taht mücadeleleri anlatılırken Çelebi'nin, kardeşi Musa'yla savaşması ve Edirne'yi onun elinden alması anlatılmıştır. Saltanatı başlığından sonra ise öncelikle sultanın bozulan düzeni tekrar sağlamak için isyankarlara karşı verdiği mücadelelere, hilyesine, vasıflarına, gazalarına, fetihlerine, yaptığı hayır işlerine ve çocuklarına değinilmiştir. Gazalarına dair kısımda Çelebi Mehmed'in Karamanoğlu'yla mücadelesi; Kırşehir, Akşehir, Yenişehir, Seydişehir, Sivrihisar ve Niğde'yi alıp İsfendiyaroğulları'nın üzerine yönelmesi ve eski toprakları tekrar ele geçirmesi; ardından Rumeli'ye yönelerek Eflak prensini tekrar Osmanlı'ya bağlaması anlatılmıştır.

Çelebi Mehmed kısmında çeşitli başlıklar altında birçok kişinin biyografisne değinilmiştir. Vezirler ve kumandanlar hakkındaki bölümde İvaz Paşa, İbrahim Paşa ve Bâyezîd Paşa'nın isimleri geçmektedir. "Ulemâ-yı İzâm ve Füzelâ-yı Kirâm"ın menâkıbına dair kısımda ise aşağıdaki zâtlar hakkında bilgi verilmiştir:

1.	Molla Burhâneddîn Haydar	4.	Ya'kûb-ı Esved (Kara Ya'kûb)
2.	Fahrüddîn el-Acemî	5.	Bâyezîd-i Sûfî
3.	Ya'kûb-ı Asfar (Sarı Ya'kûb)	6.	Kâfiyeci

Mutasavvıf ve şeyhler arasında ise şu isimler yer alır:

1 Bu bölümün tamamı için bk. 112a-117a.

1.	Abdüllatîf-i Makdisî	9.	Şeyh Muzafferüddîn
2.	Şeyh Abdurrahîm	10.	Şeyh Bedreddîn ed-Dakîk
3.	Şeyh Abdülmu'tî	11.	Şeyh Bedreddîn el-Ahmer
4.	Şeyh Zeynüddîn-i Hâfî	12.	Şeyh Nahhâs Baba
5.	Pîr İlyâs-ı Amâsî	13.	Şeyh Salâhüddîn
6.	Şeyh Zekeriyyâ	14.	Şeyh Muslihuddîn
7.	Şeyh Abdurrahmân	15.	Şeyh Lütfullâh
8.	Şeyh Şücâeddîn		

Çelebi Mehmed dönemindeki şairlere dair kısımda ise aşağıdaki altı isme değinilmiştir.[2]

1.	Ezherî	4.	Şeyhî
2.	Molla Cemîlî	5.	Cemâlî-i Germiyanî
3.	Zihnî	6.	Kemâl-i Halvetî

6. II. Murad (1421-1444, 1446-1451)

Fatih Sultan Mehmed'den sonra eserde en hacimli kısım, babası II. Murad'a ayrılmıştır. Hasîb, bu kısımda da öncekilerde olduğu gibi Gelibolulu Âlî'nin anlatım düzenini takip eder. İlgili bölüm II. Murad'ın tahta çıkış senesini ve padişahlık süresini bildiren beyitlerle başlamaktadır. Ardından çocukları, hilyesi ve kısaca fetihleri hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra II. Murad devrindeki bazı önemli hadiseler ve fetihler "vak'a" olarak numaralandırılmak suretiyle toplamda 24 vak'a olarak anlatılmıştır. Bunların sonuncusu, tahtı oğlu II. Mehmed'e bırakması ve sonra tekrar devralması konusudur. Siyasî hadiselerden sonra da sultanın hayrat u hasenatına ve cömertliğine değinilmiştir. Ardından emirlere ve vezirlere geçilip ilgili başlık altında şu isimler hakkında bilgi verilmiştir:

1.	Umûr Paşa	7.	İshak Paşa

2 Çelebi Mehmed'le ilgili kısmın tamamı için bk. 117b-133a.

2.	Oruç Paşa	8.	Kâsım Paşa
3.	Halil Paşa	9.	Zağanos Paşa
4.	Saruca Paşa	10.	Sinân Paşa
5.	Karaca Paşa	11.	Yörgüç Paşa
6.	Şihâbüddin Paşa	12.	Fazlullah Paşa

Âlimlere dair bölümde aşağıdaki isimler tanıtılmıştır:

1.	Molla Yegân	17.	Mevlânâ Hamza el-Karamanî
2.	Mahmûd İbn Yegân	18.	Mevlânâ İbn Temcîd
3.	Muhammed Şâh İbn Yegân	19.	Mevlânâ Seyyid Alî el-Acemî
4.	Yûsuf-ı Bâlî el-Yegânî	20.	Mevlânâ es-Seyyid Hasan
5.	Muhammed b. Beşîr	21.	Mevlânâ Hüsâmeddîn-i Tokatî
6.	Şerefüddîn b. Kemâl el-Kırımî	22.	Mevlânâ İlyâs b. İbrâhîm
7.	Seyyid Ahmed b. Abdullâh Kırımî	23.	Mevlânâ İlyâs b. Yahyâ b. Hamza er-Rûmî
8.	Alî es-Semerkandî	24.	Mevlânâ Muhammed b. Kâdî-i Manyas
9.	Molla Gürânî	25.	Alâeddîn Alî el-Koçhisârî
10.	Mevlânâ Mecdüddîn	26.	Kâdî-i Balat
11.	Mevlânâ Hızır Beğ	27.	Bahşâyiş Fakîh
12.	Mevlânâ Şükrullâh	28.	Mevlânâ Muhammed Kutbud-dîn el-İznikî
13.	Tâcüddîn İbrâhim (Hatîbzâde)	29.	Mevlânâ Fethullâh eş-Şirvânî
14.	Mevlânâ Hızır Şah	30.	Şücâeddîn İlyâs (Müfred Şücâ)
15.	Mevlânâ Muhammed b. Kâ-dî-yi Ayasulug	31.	Mevlânâ İlyâs el-Ahnefî
16.	Alâeddîn Alî-yi Tûsî	32.	Mevlânâ Süleyman Çelebi

Meşâyih ve mutasavvıflar başlığı altında ise şu zâtlar yer almaktadır:

1.	Akbıyık Sultân	5.	Şeyh Pîrî Halîfe el-Hamîdî
2.	Yazıcızâde Mehmed Efendi	6.	Şeyh Tâcüddîn
3.	Ahmed-i Bîcân	7.	Şeyh Hâce Hasan
4.	Şeyh Muslihuddîn (İmâm-ı Debbâğân)	8.	Şeyh Velî Şemsüddîn

II. Murad dönemi kısmının son üst başlığı olan şairlere dair bölümde ise aşağıdaki isimlere yer verilmiştir:[1]

1.	Fehhârî	8.	Şîrâzî
2.	Molla Hâkî	9.	Mevlânâ Şemsî
3.	Molla Atâî b. İvaz Paşa	10.	Mevlânâ Hasan
4.	Seyyid Nesîmî	11.	Mevlânâ Sun'î
5.	Şâh Handân	12.	Molla Zaîfî
6.	Kemâl-i Ümmî el-Karamanî	13.	Molla Nedîmî
7.	Hümâmî	14.	Molla Ârif

7. II. Mehmed (Fatih) (1444-1446, 1451-1481)

11.892 beyitle *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın büyük kısmını Fatih Sultan Mehmed devri oluşturmaktadır. Bu bölüm II. Mehmed'in kaç yılında ve nerede doğduğu, tahta ilk çıkışı, ikinci kez cülûsu gibi hayatına dair bazı bilgilerle başlar. Daha sonra padişahın hilyesine, vasıflarına, şehzadelerine, fetihlerine ve devrindeki olaylara yer verilmiştir. İstanbul'un fethine dair hadiseler bu hususlardaki başlıklar altında kaydedilmiştir. Yine bu bölümde birçok Osmanlı kroniğinde görüldüğü üzere İstanbul'un kadim tarihine ve Ayasofya'ya dair rivayetler ve efsaneler yer almaktadır. Ardından şehrin çeşitli dönemlerdeki muhasaralarına ayrıntılı olarak değinilmiş; ashâb-ı kirâmdan olan ve İstanbul'u kuşatan ilk Müslüman ordusu içinde bulunan Ebû Eyyûb el-Ensârî'ye de geniş bir yer ayrılmıştır. Hükümdarın fetihten sonraki icraatları; ilmî, idarî, siyasî ve içtimaî sahalardaki düzenlemeleri ile devlet teşkilatına ait unsurlar da detaylı olarak anlatılmıştır. Akabinde Fatih

1 II. Murad kısmının tamamı için bk. 133a-189b.

devrindeki hadiselere ve fetihlere, Âlî'de de olduğu gibi numaralandırılarak değinilmiştir. Son kısımda ise diğer sultanların dönemlerinde de görüldüğü üzere çeşitli zümrelere has başlıklar açılarak devrin önemli isimleri hakkında bilgi verilmiştir. Bunların ilki olan vezirler ve emirler başlığı altındaki 12 isim, aşağıda *Silkü'l-Le'âl*'in kaynakları kısmında Âlî ile mukayeseli tablo hâlinde gösterildiği için burada tekrar zikredilmeyecektir. Fatih devri âlimlerinin anlatıldığı kısımda ise aşağıdaki isimlerin biyografilerine ve menkabelerine değinilmiştir:[1]

1.	Molla Hüsrev	16.	Mevlânâ Ayas
2.	Mevlânâ Hayreddîn	17.	Mevlânâ Hâce Hayreddîn
3.	Molla Zeyrek	18.	Hamîdüddîn el-Hüseynî (Efdalüddînzâde)
4.	Mevlânâ Muslihuddîn (Hocazâde)	19.	Sinânüddîn Yûsuf b. Hızır Bey
5.	Mevlânâ Şemseddîn (Hayâlî Çelebi)	20.	Ya'kûb Paşa b. Hızır Bey
6.	Mevlânâ Muslihuddîn Mustafa el-Kastalânî	21.	Ahmed Paşa b. Hızır Bey
7.	Mevlânâ Muhyiddîn (Hatîbzâde)	22.	Mevlânâ Muslihuddîn
8.	Mevlânâ Alâeddîn Alî el-Arabî	23.	Mevlânâ Abdülkâdir el-Hamîdî
9.	Mevlânâ Abdülkerîm	24.	Alâeddîn Ali b. Yûsuf el-Fenârî
10.	Mevlânâ Hasan b. Abdüssamed	25.	Hasan Çelebi b. Muhammed Şâh el-Fenârî
11.	Muhammed b. Mustafa (Hacı Hasanzâde)	26.	Muslihuddîn Mustafa b. Hüsâmeddîn
12.	Ali Kuşçu	27.	Mevlânâ Muhyiddîn Muhammed (Ahaveyn)
13.	Şeyh Ali b. Mecdüddîn (Musannifek)	28.	Melîhî
14.	Sirâcüddîn b. Ömer el-Halebî	29.	Sirâcüddîn el-Hatîb
15.	Dervîş Muhammed b. Hızır Şah		

1 Bu kısım için bk. 355a-407b.

Devrin tabipleri kısmında ise şu zâtlar tanıtılmıştır:[2]

1.	Kutbuddîn-i Îrânî	5.	Hakîm el-Lârî
2.	Şükrullâh eş-Şirvânî	6.	Hakîm Arab
3.	Atâullâh el-Acemî	7.	İbnü'z-Zehebî (Altuncızâde)
4.	Ya'kûb et-Tabîb		

Mutasavvıflardan bahsedilen kısımda ise önce aşağıdaki isimlere değinilmiş;[3] akabinde de Nakşibendî ve Halvetîler için özel başlıklar açılarak bazı meşâyih tanıtılmıştır.[4]

1.	Akşemseddîn (Muhammed b. Hamza)	11.	Şeyh Şâmî Hamza (Halîfe-i Akşemseddîn)
2.	Hamdî b. Akşemseddîn	12.	Şeyh Muslihuddîn (İbnü'l-Attâr)
3.	Sa'dullâh Muhammed b. Akşemseddîn	13.	Şeyh Muslihuddîn (İbnü'l-Vefâ)
4.	Fazlullâh b. Akşemseddîn	14.	Şeyh Hacı Halîfe
5.	Nûrullâh b. Akşemseddîn	15.	Şeyh Sinânüddîn
6.	Nasrullâh Muhammed b. Akşemseddîn	16.	Muslihuddîn el-Kocevî
7.	Nûrulhüdâ b. Akşemseddîn	17.	Muslihuddîn el-İpsalavî
8.	Abdülkâdir b. Sa'dullâh b. Akşemseddîn	18.	Muhyiddîn el-Kocevî
9.	Şeyh Mısrîzâde Abdurrahîm	19.	Şeyh Süleymân Halîfe
10.	İbrâhîm Tennûrî	20.	Abdullâh el-İlâhî es-Simâvî

Silkü'l-Le'âl'in Fatih devrinin son kısmı şairlere ayrılmış olup bu bölümde toplam 31 şair hakkında bilgi verilmiştir:

2 İlgili kısım için bk. 407b-412a.
3 Bu kısım için bk. 412a-440b.
4 Bu kısımlar için bk. Nakşibendiyye: 440b-447a. Halvetiyye: 447b-454b.

1.	Ahmed Paşa	17.	Şehdî
2.	Türâbî	18.	Sâfî
3.	Senâyî	19.	Sun'î-yi Bursevî
4.	Câmî-i Rûmî	20.	Adnî (Mahmud Paşa)
5.	Cemâlî-i Karamanî	21.	Aşkî
6.	Molla Hamdî	22.	Ulvî-yi Bursevî
7.	Molla Haydar	23.	Kâtibî
8.	Harîrî	24.	Gülşenî-yi Saruhânî
9.	Huffî	25.	Kemâl-i Zerd
10.	Halîlî-yi Âmidî	26.	Le'âlî
11.	Dâî-yi Kastamonî	27.	Melîhî
12.	Dâî-yi Bursevî	28.	Mehdî
13.	Resmî-yi Bursevî	29.	Nişânî (Karamanî Mehmed Paşa)
14.	Zeyneb Hâtûn	30.	Nizâmî-yi Konevî
15.	Sa'dî-yi Cem	31.	Nûrî
16.	Şehrî Çelebi		

***Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın Kaynakları**[1]

Ahmed Hasîb Efendi *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da kullandığı bazı kaynakları *Ravzatü'l-Küberâ* adlı eserinin bir bölümünde bizzat belirtmiştir:

> Bu fakîr-i sâlifü't-tahrîr evvelâ selâtîn-i sitteyi, ba'dehû Ebü'l-Feth Sultân Mehmed Hân -tâbe serâhum- hazerâtını, vüzerâ-yı 'izâm ve vükelâ-yı kirâm ve meşâyih-ı zevi'l-ihtirâm ve ulemâ-yı sudûr-ı vâcibü'l-'izâm ve hazzâk-ı etibbâ ve şu'arâ vü zurafâsıyla ma'an *Târîh-i Âlî* ve *Heşt Behişt-i Monla İdris* ve *Târîh-i Hezârfen* ve *Târîh-i Rûhî* ve sâir kütüb-i siyerden nakl ve tetebbu'la nazm u inşâ ve *Silkü'l-Le'âl* ismiyle nâmzed ve tevsîm edip hattâ bi-avnillâhi'l-Meliki'l-Allâm, ahvâl-i selâtîn-i 'izâm cülûs-ı Bâyezid Hân'a gelince nazmla insicâm… (Mü'minzâde: 2003: 6-7).

1 Kaynaklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Göker İnan, "Manzum Bir Osmanlı Kroniği Olan Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın Kaynakları", *Turkish Academic Research Review (TARR)*, VI/1, Antalya, 2021, s. 308-334.

Hasîb yukarıdaki sözleriyle Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ının, İdris-i Bitlisî'nin *Heşt Behişt*'inin, Hezârfen Hüseyin Efendi'nin *Tenkîhü't-Tevârîh*'inin ve Rûhî Çelebi'nin *Rûhî Târihi*'nin *Silkü'l-Le'âl*'in kaynakları arasında olduğunu adlarını zikrederek belirtmiştir. Metindeki "sâir kütüb-i siyerden nakl ve tetebbu'" ifadesi ise isimleri burada anılmamış olan başka eserlere de mürâcaat edildiğini göstermesi bakımından ayrıca dikkate değerdir. Nitekim *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* incelendiğinde müellifin yukarıda belirtmiş olduğu kronikler dışında tabakat, velayetname, tezkire gibi çeşitli kaynaklardan da istifade ettiği anlaşılmaktadır.

Silkü'l-Le'âl'de kaynak atıfları sıklıkla görülmektedir; fakat bunların hepsi açıkça isme gönderme yapma şeklinde değildir. Yani bazı atıflarda yazar veya kaynak eserin ismi açık olarak belirtmişken bazılarında ise "Vakâyi'-nâmeler tahrîri gerçi âdet olmışdır…",[2] "tevârîh ehlinin…",[3] "tevârîh-i selefde/selefden…",[4] "erbâb-ı/ashâb-ı tevârîhin"[5] ve "tevârîh u siyerde…"[6] şeklinde isim zikretmeden genel ifadeler kullanılmıştır. Referans eserler arasında tarih kitaplarının yanında tabakat ve biyografi kaynaklarının, şair tezkireleri ve menakıpnâmelerin de bulunması dikkate değerdir. Çalışmamızın bu kısmında *Silkü'l-Le'âl* kaleme alınırken istifade edildiği tespit edilen kaynakların listesi müstakil başlıklar altında ele alınacaktır.

Kronikler ve Tarih Kaynakları

Daha önce de belirtildiği üzere *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*, başlangıcından Fatih Sultan Mehmed devrinin sonuna kadar gelen bir Osmanlı tarihidir. Bu sebeple eserde kullanılan başlıca kaynaklar kronikler olmuştur. Hasîb'in en çok istifade ettiği eser ise *Ravzatü'l-Küberâ*'da da *Silkü'l-Le'âl*'in kaynakları arasında olduğunu belirttiği Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ıdır. Zira *Silkü'l-Le'âl*'in genel çerçevesi ve düzeni büyük oranda bu eserdeki gibidir. Öyle ki *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın büyük kısmında âdeta *Künhü'l-Ahbâr* nazma çekilmiştir. Bundan dolayı eserde geçen bazı kaynaklar da Âlî üzerinden zikredilmiş olmaktadır. Fakat Hasîb'in söz konusu kaynakları

2 3a.
3 9a, 133b, 195b, 302b, 414b.
4 79a, 140b, 190b, 201b, 232b, 236b, 393a.
5 92b, 136a.
6 183a, 205b, 242a, 419b.

görmediği söylenemez; çünkü yer yer getirdiği eleştirilerden yalnızca nakille yetinecek bir karakterinin olmadığı, araştırmaya ve ulaşabildiği her kaynağı okuyup değerlendirmeye önem verdiği anlaşılmaktadır.

Hasîb'in tarih kaynakları arasında en mühim yer *Künhü'l-Ahbâr*'a ait olduğundan ilk olarak bu eserle *Silkü'l-Le'âl* arasındaki ilişki gösterilecek, sonra da yazıldıkları tarih sırasına göre diğer kronikler ele alınacaktır.

Künhü'l-Ahbâr

Gelibolulu Mustafa Âlî'nin en mühim ve hacimli eseri olan *Künhü'l-Ahbâr*, Osmanlı tarih yazıcılığında önemli bir yere sahiptir. Dört ayrı rükünden oluşan eserin birinci rüknünde yaratılıştan Hz. Peygamber devrine kadar genel bir tarih anlatılmaktadır. Eserin ikinci rüknü siyer-i Nebevî ile Emevî ve Abbâsîler devrini, üçüncü rükün Türk ve Moğol hanedanları tarihini, dördüncü ve son rükün ise Osmanlı tarihini ele almaktadır (Schmidt 2002: 555-556).[1] Bunlar arasında en önemli ve orijinal kısım Osmanlı tarihinin anlatıldığı IV. rükündür.[2]

Hasîb'in *Künhü'l-Ahbâr*'ı müdekkik bir gözle okuduğu ve kendisine buradan notlar aldığı anlaşılmaktadır. *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın 107. beytinde Âlî'nin tarzını "gönül açıcı" olarak tarif eden ve tarihçiliğini öven Ahmed Hasîb, *Silkü'l-Le'âl*'de *Künhü'l-Ahbâr*'ın izinde ilerlediğini de belirtir:

Tetebbuʿ eyleyüp ʿĀlī-yi zārıń Künhü'l-Aḫbār'ın
O nehc-i dil-güşāya sürdüm esb-i ṭabʿ-ı Saḥbān'ı (4a)

---

1 Eserle ilgili bilgi için ayrıca bk. Mustafa İsen, "Edebiyat Tarihi Açısından Künhü'l-Ahbâr'ın Önemi", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (TDEAD)*, S. II, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir 1983, s. 49-57; Jan Schmidt, *Pure Water fot Thirsty Muslims: A Study of Mustafa Âli of Gallipoli's Künhü'l-Ahbâr*, Het Oosters Instituut, Leiden, 1991.

2 *Künhü'l-Ahbâr*'ın bilhassa dördüncü rüknü üzerine müteferrik olarak çok sayıda araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bazı örnekler olarak bk. Ahmet Aydın, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Künhü'l-Ahbâr'ının IV. Rüknünün Kaynakları", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993; Gelibolulu Mustafa Âlî Efendi, *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki 901 ve 920 No.lu Nüshalara Göre Kitâbü't-Târîh-i Künhü'l-Ahbâr*, 2 C., haz. Ahmet Uğur vd., Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 1997; Faris Çerçi, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Künhü'l-Ahbâr'ında II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet Devirleri,* 3 C., Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 2000; M. Hüdai Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr C. II Fâtih Sultân Mehmed Devri 1451-1481,* TTK Yayınları, Ankara, 2003; Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, haz. Ali Çavuşoğlu, TTK Yayınları, Ankara, 2019.

Yıldırım Bayezid'in oğullarından Musa Çelebi'nin anlatıldığı kısımda da tarihçilerin bu konuda çok fazla rivayet kaydettiklerini; fakat Âlî'nin yazdıklarını doğruya en yakın bulduğu için *Künhü'l-Ahbâr*'ı tercih edip onu diğerlerinden üstün gördüğünü söyler:

Bu yerde ehl-i tārīḫiñ rivāyātı füzūn-terdir
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-yi süḫan-dānı

Ḳamudan ṣıdḳa aḳrab buldıġım-çün iḫtiyār itdim
Yanımda sā'ire nisbetle vardır faẓl u rücḥānı (116a)

Hasîb'in nezdinde Âlî'nin değeri, tarih sahasındaki saygınlığı ve konumu Fatih devrinin başlarındaki şu beyitten de açıkça anlaşılmaktadır:

Yazar Künh'inde aḥvāl-i Gedik Paşa'yı tafṣīlen
Tevārīḫ u siyer erbābınıñ ʿĀlī-yi ẕī-şānı (191a)

Aşağıdaki beyitlerin ilkinde de dikkatle incelendiği zaman doğru bilgi konusunda *Künhü'l-Ahbâr*'ın birçok tarih kaynağından üstün olduğunun anlaşılacağını belirtmiştir. İkinci beyitte Âlî'nin bazen sözü gereğinden fazla uzatması sebebiyle okuyana bıkkınlık verebildiğini; fakat konuya vâkıf, ilim ve irfan sahibi bir müellif olduğunu vurgulayan Hasîb, son beyitte ise Âlî'nin üslubunu beğendiği için nazımda da nesirde de onun izinde ilerlediğini söylemiştir:

Baḳılsa dīde-i imʿān ile var Künhü'l-Aḫbār'ıñ
Ṣadāḳatde niçe tārīḫe belki faẓl ü rücḥānı

Biraz ıṭnābı vardır mūriṣ-i imlāldir ṭabʿa
Velākin vardır ʿĀlī'niñ vuḳūf u ʿilm ü ʿirfānı

Kemīne nāẓımıñ müstaḥseni olmaġla eṭvārı
Anıñ iṣrinde ḳıldım naẓm u inşāda ḳadem-rānī (195a)

Silkü'l-Le'âl ile *Künhü'l-Ahbâr* mukayeseli olarak incelenip aralarındaki münasebete bakıldığında Hasîb'in her bakımdan Âlî'yi örnek aldığı gözlemlenmektedir. Mesela her iki kronikte de Fatih Sultan Mehmed devrine başlandıktan hemen sonra şehzadeler için başlık açılmış ve birkaç cümle ile şehzadeler tanıtılmıştır. İlgili kısım, biri manzum diğeri mensur olan iki eser arasındaki içerik ilişkisine örnek olarak aşağıya alınmıştır:

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân

Tevālī üzre vālī idi yedi yıl Ḳaraman'da
Muḥammed Ḫān'a çoḳ gördi felek bu Muṣṭafā Ḫān'ı

Livā-yı ḥulde ṭālib oldı cān atdı cevānīde
Virildi "ircı'ī"[1] emri ile menşūr-ı rıḍvānī

Hilāl-i māh-ı 'ömri Bursa şehrinde ufūl itdi
Ġamām-ı ḫāk-i ḳabri içre oldı cismi pinhānī

Yerine oldı Cem Sulṭān vālī ṣavb-ı devletden
O daḥi żabṭ idüp bir niçe gün mülk-i Ḳaraman'ı

Hevā-yı salṭanatla Mıṣr u Şām u Mekke'ye vardı
Frengistān'ı gördi geşt idüp erḥā-yı 'urbānı[2]

Künhü'l-Ahbâr

…Sulṭān Muṣṭafā yidi yıl Ḳaramān Eyāleti'ne mutaṣarrıf olduḳdan ṣoñra eyyām-ı cevānīde fevt olmaġın… mezārları Bursa'da vâḳi'dür. Ve bunlaruñ vefātından ṣoñra eyāleti, Cem Sulṭān'a muḳarrer oldığı ṣâyi'dür… Hevā-yı salṭanat ve sevdā-yı riyāset ile gāh Mıṣr u Şām u Yūnān'a ve gāh Ka'be ve beriyye'-i 'urbāna; āḳıbet dīb-i Frengistān'a sefer eyledi.[3]

Bu örnekte de görüldüğü gibi Âlî'nin mensur olarak yazdığını Hasîb nazma dökmüştür. Gelibolulu Âlî'nin II. Mehmed devri olaylarını anlatırken kullandığı numaralandırma sisteminin *Silkü'l-Le'âl*'e tatbik edilmiş olması da bu hususu desteklemektedir. Hasîb tıpkı Âlî'nin yaptığı gibi hâdiseleri 36 başlık altında anlatmıştır.[4] Bu başlıklandırmalar her iki eserde de kimi zaman "hâdise" kimi zaman "vâkı'a" ismi altında sıralanmıştır.

Fatih devri hâdiseleri nihayet bulduktan sonra *Künhü'l-Ahbâr*'da sırasıyla devrin vezirleri, âlimleri, hekimleri, mutasavvıfları ve şairleri anlatılmış ve aynı düzeni Hasîb de eserinde manzum olarak uygulamıştır. Bunlardan vezirlerle ilgili kısım ve zikredilen kişiler sırasıyla aşağıdaki gibidir:

1 "Ey mutmainne olmuş nefs, sen rabbinden razı ve o da senden razı olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28, nâkıs iktibas.
2 190a-190b.
3 Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr,* s. 3.
4 *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da başlıklar çoğunlukla "el-Hâdî aşer mine'l-havâdis" örneğindeki gibi Arapça kaydedilmişken *Künhü'l-Ahbâr*'da "On birinci Vâkı'a" misalinde olduğu üzere Türkçe yazılmıştır.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân Der-Ẕikr-i Vüzerā-yı ʿİẓām ve Ümerā-yı Fātiḥ Muḥammed Ḫān	**Künhü'l-Ahbâr Vüzerāʾ-i Ebu'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān Maʿa Baʿżi'l-Ümerā**
• Ḫalīl Paşa	• Cenderelü Ḫalīl Paşa
• Ṣarıça Paşa	• Ṣaruca Paşa
• İsḥāḳ Paşa	• İsḥāḳ Paşa
• Maḥmūd Paşa	• Maḥmūd Paşa
• Gedik Paşa müsemmā bi-Aḥmed	• Gedük Aḥmed Paşa
• Mesīḥ Paşa	• Mesīḥ Paşa
• Veliyyüddīn-zāde Aḥmed Paşa	• Veliyyüddīn-oġlı Aḥmed Paşa
• Muṣṭafā Paşa ibn-i Ḥamza Beg	• Muṣṭafā Paşa ibn-i Ḥamza Beg
• Ayās Paşa	• Ayās Paşa
• Ḫādim Süleymān Paşa	• Ḫādim Süleymān Paşa
• Ḫāṣṣ Murād Paşa	• Ḫāṣṣ Murād Paşa
• Oġuz-oġlı ʿĪsā Beg[5]	• Oġuz-oġlı ʿĪsā Beg[6]

Vezirlerden sonra gelen ulema biyografilerinde de benzerlik göze çarpmaktadır. Fakat ulema ve meşâyih konusunda Taşköprîzâde'nin Osmanlı ulema ve mutasavvıf biyografilerini anlattığı *Şakâik-i Nuʿmâniyye*'sinin öne çıktığı görülmektedir. Mesela Molla Zeyrek bahsi *Künhü'l-Ahbâr*'da çok kısa geçilmişken *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da ayrıntılı olarak işlenmiş; Molla Zeyrek'in Hacı Bayram-ı Velî'den ders alması, İstanbul'dan önce Bursa'da müderrislik yapması gibi hususlar *Şakâik-i Nuʿmâniyye*'den alınmıştır.[7] Yine Hocazâde ile ilgili bölümler *Künhü'l-Ahbâr*'da özet olarak geçilmişken *Silkü'l-Le'âl*'de *Şakâik-i Nuʿmâniyye*'den yararlanılarak genişletilmiştir.[8]

5 İlgili bölüm için bk. 350a-355a.
6 İlgili bölüm için bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr,* s. 181-186.
7 krş. Metin, 358a-359b; Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri: eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fi Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, çev. Muharrem Tan, İz Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 127; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 189.
8 krş. Metin, 359b-368b; Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 127-140; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, 189-190.

Diğer taraftan bilhassa ulema ve meşâyih bölümlerinde verilen bazı bilgiler *Künhü'l-Ahbâr*'da da *Şakâik-i Nu'maniyye*'de de zikredilmemektedir. Hasîb bunları doğrudan halktan duyulan ve tevatür haline gelen haberler olarak yazmaktadır.[1]

Silkü'l-Le'âl'de Fatih Sultan Mehmed devri âlimlerinin anlatıldığı bölümde ise Hasîb'in sıralamadaki bir tasarrufu görülmektedir. Zira eserde Molla Hüsrev'den Ahaveyn'e kadar olan ilk 27 isim *Şakâik-i Nu'mâniyye* ve *Künhü'l-Ahbâr*'a paralel iken bundan sonrasında düzen değişmektedir. Hasîb, Ahaveyn'den sonra Melîhî'nin biyografisine geçiş yapmış; ardından da Hatîb Sirâcüddîn'i zikrederek bu kısmı tamamlamıştır.[2] Sonrasında yer alan hekimler kısmında ise şahısların sırası *Künhü'l-Ahbâr*'daki gibidir.[3] Toplamda yedi hekim tanıtılıp mutasavvıflara geçilmektedir. En son olarak da Âlî'deki sıralamanın aynen takip edildiği şuara kısmı gelmekte ve 31 şairi içeren bu bölümle eser tamamlanmaktadır.[4] Muhteva benzerliğini göstermek açısından Gülşenî ile ilgili kısım aşağıya alınmıştır. Ahmed Hasîb, *Silkü'l-Le'âl*'in birçok kısmında olduğu gibi bu kısımda da Âlî'ye atıf yaparak kaynağına işaret etmiştir:

1 Bir örneği için bk. Göker İnan, *Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân İsimli Manzum Tarihinde Fatih Devri (İnceleme-Metin)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 92-96 ("Yazıcızâde Mehmed Efendi" başlığı).

2 krş. Metin, 355a-407b; Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 119-217; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, 187-220.

3 krş. Metin, 407b-412a; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, 221-224.

4 bk. İnan, *Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân İsimli Manzum Tarihinde Fatih Devri,* s. 119-124. Bu kısımda söz konusu şairler *Silkü'l-Le'âl*'den alınan kısa bilgilerle birlikte listelenmişlerdir.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân

Gülşenī-yi Ṣaruḫānī raḥimehu'llāhu ʿaleyh

Hezārān ehl-i naẓmıñ gülşen-i eyyām-ı Fātiḥ'de
Birisi Gülşenī'dir ol gül-i gül-zār-ı ʿirfānī

Diyār-ı Ṣaruḫānī ḫākine nisbet iderlerdi
Görülmiş idi anıñ meṡnevī naẓm-ı firāvānı

Mürīd-i Rūşenī ẓann itme āḫer Gülşenī'dir bu
Bunuñ da ol ḳadar vardır kemāl ü faẓl u itḳānı

Egerçi Gülşenī-yi Rūşenī bir şeyḫ-i kāmildir
Bu daḥi devr-i Fātiḥ'de olup bir şeyḫ-i nūrānī

Görülmişdir niçe manẓūmesi fenn-i taṣavvufda
Ḥikāyāt-ı ġarībe naẓm iderler idi aḥyānī

Lisān-ı ṣūfiyāne vāridātıyla maḳālātı
Yazılmışdır niçe mecmūʿada mir'āt-ı ʿirfānı

Bir-iki münteḫab ebyātını īrād idüp ʿĀlī
Yazar Künh'inde tavṣīf eyleyüp ol ẕāt-ı ẕī-şānı[5]

Künhü'l-Ahbâr

Gülşenî

Bu, bir şāʿir-i Ṣarūḫānīdür. Mısr'da āsūde, Şeyḫ Gülşenī ḥażretleri degüldür. Fe emmā bunda daḫı dervīşlik kemālde ve teslīm ü tevekkül dā'ireleri ḥadd-i iʿtidālde imiş. Taṣavvufa müteʿallik baʿżı maḳālāt-ı mutaṣavvıfesi ve meṡnevī ṭarzında niçe maḳālāt ü ḥikāyāt-ı mersūmesi vardur ki bu ebyāt, anlardan intiḫāb olınmışdur: Naẓm:

Gel vücūduñ mülki elden çıkmadın
Devr-i eyyām ol ḥiṣārı yıḳmadın

Ṣūret ü maʿnā ikisi yār iken
Zād-ı ʿālemden elüñde var iken

Ḥubb-ı dünyāyı żamīrüñden gider
Alasın tā mülk-i varlıḳdan ḫaber[6]

Âlî'yi yoğun olarak kullanan, örnek alan ve yeri geldikçe öven Ahmed Hasîb, katılmadığı düşüncelerinde eleştirmekten de kaçınmamıştır. Mesela Sinan Paşa'ya dair kısımda paşaya yapılan bazı olumsuz muamelelerden dolayı Fatih'in kararsız ve sebatsız bir kişiliğe sahip olduğunu söyleyen Âlî'nin ifrata kaçtığını ve abarttığını belirterek onu eleştirmiştir (392b-394a).

Yıldırım Bayezid'le Timur arasında ve Kılıç Arslan bahsinde yine Mustafa Âlî'nin haksız ve insafsızca davrandığını düşünmektedir. Hasîb'in bu kısımlarda Osmanlı sultanlarını savunma gayretinde olduğu da açıktır:

Ḫuṣūṣā ʿĀli-yi bīhūde-ḳāli itmem istiṣvāb
İder Künh'ünde zīrā taḫṭi'e şāhān-ı ẕī-şānı

5 Âlî'deki beyitler de *Silkü'l-Le'âl*'de derkerâra yazılmış olarak mevcuttur. bk. Metin, 462a.
6 bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 262.

Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ile Timur'uñ ḫuṣūṣında
Ṭaraf-dārī-yi Timur ile itdi ġayẓ-ı sulṭānī

Ḳılıç Arslan faṣlında daḫi ifrāṭ-ı ġadr itdi
Cenāb-ı Fātiḥ'e ḳaṭʿī idüp isnād-ı ṭuġyānī

Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ ekẖeri maʿṣūmlardır kim
Vekīl-i muṭlaḳıñ destindedir infāẕ-ı fermānī

Ġıyābında niçe bir pādişāh-ı ḫūb-eṭvārıñ
Şu emri şöyle itmiş dir ider sulṭāna bühtānı

Vezīr-i aʿẓamıñ olmaz mı gāhī sūʾ-i tedbīri
Nifāḳ u ġamza maḥmel var iken ber-vech-i imkānī

Vuḳūf-ı tām mümkin mi reʿāyā ḥāline cümle
İḥāṭa yoḫsa ḳābil mi umūr-ı şehr ü büldānı

Kemā-hī nīk u bed maʿlūm olur mı şehriyārāna
Beşer degil mi onlar niçe bilsün cümle insānı[1]

Akşemseddin'le ilgili kısımdan alınan aşağıdaki beyit ise Hasîb'in bilgileri toplarken kaynakları mukayeseli olarak okuduğuna bir örnektir. Ahmed Hasîb bu beytinde Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'da Akşemseddin Menâkıbnâmesi'ni yazan Enîsî'ye atıfla verdiği bilginin diğer tarih ve siyer kaynaklarınca da doğrulandığını belirtmektedir:

Yazar Künh içre ʿĀlī Mīr Ḥüseyn'iñ böyle taḥrīrin
Tevārīḫ u siyer teʾyīd ider ber-ḳavl-i ḥaḳḳānī[2]

Aşağıdaki beyitlerde ise tarih kaynaklarında Akşemseddin'e dair birbirinden farklı rivayetler bulunduğunu belirten Hasîb, bu kısmın öncesinde *Şakâik*'ta bulunan bilgileri yazdığını söyleyip bundan sonra ise *Künhü'l-Ahbâr*'da yer alan rivayetlere geçeceğine işaret etmiştir:

Tevārīḫ ü siyerde ḥażret-i şeyḫiñ kerāmātı
Tefāvüt üzredir uymaz biri birine ezmānı

Şaḳāyıḳ naḳli üzre naẓm olunmış idi bālāda
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-yi süḫan-dānī (419a)

1 Metin, 393a. *Künhü'l-Ahbâr*'daki kısım için bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 203-204.
2 Metin, 412a. Ayrıca bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 225.

Aşağıdaki beyitte de Âlî'nin Akşemseddin'e dair tarih kaynaklarında zikredilmeyen birçok hâli yazdığını belirtmiştir:

Yazar Künh içre ʿĀlī ḥażret-i şeyḫiñ niçe ḥālin
Tevārīḫ u siyerde yoḳdur anıñ ẕikr ü tibyānı[3]

Aynı kısımdan örnek vereceğimiz son beyitte ise Akşemseddin'in oğullarından birine dair *Künhü'l-Ahbâr*'da ve *Şakâik*'ta bilgi farkı olduğu zikredilmiştir:

Üçünci oġlı Nūrullāh Muḥammed'dir didi ʿĀlī
Virir Ṭaşköpri-zāde aña Emrullāh ʿunvānı[4]

Ebu'l-Vefâ'ya dair bölümde yer alan aşağıdaki beyitte de Şeyh Vefâ'nın manevi hâllerinin *Künhü'l-Ahbâr*'da tafsilatlı olarak anlatıldığı, *Şakâik*'ta ise daha özet geçildiği belirtilmiştir. Hasîb'in bu tür dikkatleri, bilgileri eserine almadan önce kaynakları mukayeseli olarak okuduğunu göstermektedir:

Yazar Künh içre ʿĀlī ḥażret-i şeyḫiñ kerāmātın
Şaḳāyıḳ'da degildir ol ḳadar tafṣīl-i tibyānı[5]

Yukarıda da ifade edildiği üzere Hasîb, *Silkü'l-Le'âl*'in gidişat ve muhtevasını büyük oranda *Künhü'l-Ahbâr*'a göre düzenlemiştir. Bunun doğal sonucu olarak *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da Âlî'ye ve *Künhü'l-Ahbâr*'a sıklıkla atıf yapılmıştır. Fatih devrinden önceki kısımda Âlî ve eserine 90'a yakın beyitte atıf görülürken Fatih devrinde bu rakam 129'a çıkmaktadır. Bunların bazıları kaynağı bildirme veya bir konuya dair Âlî'ye ve *Künhü'l-Ahbâr*'a gönderme yapma şeklinde iken bazıları da yorum, eleştiri ve başka kaynaklarla mukayese biçimindedir. Hasîb'in en fazla kullandığı atıf ifadelerinden biri "Yazar Künh içre Âlî"dir.[6] Diğerleri ise "Künhü'l-Ahbâr", "Târîh-i Âlî", "Künh-i Âlî", "Târîh-i Künh" veya sadece "Künh" şeklinde yaptığı atıflardır.

Başka bir tespitimiz ise *Künhü'l-Ahbâr*'da yer alan bazı eser atıflarının Hasîb tarafından *Silkü'l-Le'âl*'e aynen aktarılmış olmasıdır. Hasîb'in ana

3 Metin, 419b. Âlî'de ilgili kısmın tamamı için bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 225-229.
4 bk. Metin, 421b. krş.Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 199-200; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 230-231.
5 Metin, 430b. krş. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 200-201; Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, 238-239.
6 bk. Metin, 275b, 280a, 283a, 286b, 294a, 303a, 305b, 308b, 320b, 347b, 353b, 392b, 412a, 417a, 419b, 422a, 423a, 423b, 430b, 451b, 465b.

kaynağı *Künhü'l-Ahbâr* olduğu için bu durum gayet doğaldır. Bununla birlikte en azından bu gibi kısımlarda söz konusu kaynakları Hasîb'in müstakil olarak başvurduğu eserler olarak değil de Gelibolulu Âlî üzerinden yaptığı atıflar olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. İlgili kısımlara dair bazı örnekler şunlardır:

- *Silkü'l-Le'âl*'in Yıldırım Bayezid kısmında Timur'la ilgili hadiseler anlatılırken İbn Arabşâh'a (ö.854/1450) da atıf yapılmıştır. Hem Osmanlı hizmetinde hem de Timur'un yanında bulunmuş olan İbn Arabşah'ın Arapça *Acâibü'l-Makdûr* adlı eseri Timur ve dönemi için önemli bir kaynaktır. Fakat *Künhü'l-Ahbâr* ile karşılaştırıldığında Hasîb'in İbn Arabşâh'a atfının kuvvetle muhtemel bu eser üzerinden olduğu ortaya çıkmaktadır.[1]
- Ahmed Hasîb, Orhan Gazi'nin büyük oğlu Süleyman Paşa'nın Rumeli'ye geçişini anlatırken: "Yazar Târîh-i Âşık'da dahi şehzâdenin hâlin" (36b) mısrası ile Âşıkpaşazâde'nin (ö. 889/1484'ten sonra) *Tevârîh-i Âl-i Osmân*'ının 39. bâbına atıf yapmıştır;[2] fakat *Künhü'l-Ahbâr*'ın ilgili kısmında da Âşıkpaşazâde'ye atıf mevcuttur.[3] Hasîb'in söz konusu eseri incelememiş olması çok düşük bir ihtimaldir; zira daha önce de belirtildiği üzere dönemine kadar yazılmış olan ve ulaşabildiği her kaynağı okuduğu *Silkü'l-Le'âl*'deki bazı ifadelerinden açıkça anlaşılmaktadır. Bununla birlikte karşılaştırma yapıldığında bu kısımdaki bilgi için asıl kaynağın Âlî'nin eseri olduğu anlaşılmaktadır.
- 16b'nin sonlarında Timurlular devri müverrihlerinden, *Ravzatu's-Safâ* adlı yedi ciltten oluşan tarih kitabının ya-

1 bk. 89b. *Künhü'l-Ahbâr*'da ilgili kısım için bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr, Dördüncü Rükn: Osmanlı Tarihi, Tıpkıbasım*, TTK Basımevi, Ankara, 2009, vr. 36a. İbn Arabşâh'ın eserinde ilgili kısım için bk. İbn Arabşah, *Acâibü'l-Makdûr*, çev. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul, 2012, s. 316-317; Aynı ibarelerin orijinali için bk. İbn Arabşah, *Acâibü'l-Makdûr fî Nevâibi Timur*, thk. Ahmed Fâiz Humusî, Beyrut, 1986, s. 339-340.

2 bk. Nihal Atsız, *Âşıkpaşaoğlu Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970, s. 51-54.

3 bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr,* vr. 16b.

zarı Mîrhând (ö. 903/1498) da anılmıştır;[4] fakat mukayese edildiğinde bu atfın da Âlî üzerinden yapıldığı görülmektedir.[5]

- Mehmed Neşrî'nin (ö. 926/1520?) *Neşrî Tarihi* olarak da bilinen *Kitâb-ı Cihânnümâ*'sı *Silkü'l-Le'âl*'de birkaç beyitte zikredilmiştir. Bunların ilki eserin başlarında Osmanlı hânedânının şeceresi hakkında bilgi verilirken görülmektedir:

  Nesebde ekṣerīsi Yāfeṣ'ibn-i Nūḥ'a bāliġdir
  Ḫuṣūṣā ḳavl-i Neşrī üzre nesl-i āl-i 'Oṣmānī

  …

  Yazar tārīḫde Neşrī nesebde āl-i 'Oṣmān'ıñ
  Neciyyu'llāh oġlu Yāfeṣ oldı cedd-i ẕī-şānı (4a)[6]

Neşrî'nin zikredildiği diğer bir beyit, yine eserin başlarında Selçuklu hükümdarı Alaeddin'in Moğollar ile mücadelede zorlanarak Ertuğrul Gâzi'den yardım istemesinin anlatıldığı kısımdadır (9a). Fakat yukarıdaki diğer örneklerde olduğu gibi *Künhü'l-Ahbâr*'ın ilgili kısmında da Neşrî'ye atıf mevcuttur.[7]

Ayrıca yine Âlî'de de mevcut olmak üzere Osman Gazi'nin beyliğin başına geçiş tarihi verilirken (17a);[8] II. Murad'ın, amcası olan Düzme Mustafa ile mücadelesi anlatılırken (136b)[9] ve aynı sultanın tahtı oğlu Şehzade Mehmed'e bırakmasının ardından Karamanoğullarının Macarları Osmanlıya karşı kışkırtması konusu işlenirken (147b)[10] de Neşrî'nin *Cihân-*

4 Yazar ve eseri hakkında bilgi için bk. İsmail Aka, "Mîrhând", *DİA*, C. XXX, TDV Yayınları, İstanbul, 2005, s. 156-157.

5 krş. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 9b.

6 *Künhü'l-Ahbar*'da ilgili kısım için bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 7b. Neşrî'nin Osmanlı hanedan şeceresini Yâfes'e kadar götürdüğü silsile için bk. Mevlânâ Mehmed Neşri, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul, 2008, s. 30.

7 bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 8b. Neşrî'de ilgili kısım için bk. Neşrî, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, s. 32-33.

8 *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 9b.

9 Bu kısımda Hasîb: "Yazar Künh'inde 'Âlî Monlā Neşrī'den rivāyetle" kaydıyla kaynağının Âlî, onun kaynağının da Neşrî olduğuna işaret etmiştir. *Künhü'l-Ahbâr*'da ilgili kısım için bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr,* vr. 73a.

10 Hasîb, bu kısımda da asıl kaynağının Âlî olduğuna işaret etmiştir. *Künhü'l-Ahbâr*'da ilgili kısım için bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 77b.

nümâ'sına atıf yapılmıştır. 1444'te gerçekleşmiş olan Varna Muharebesi sırasında "Bahadur" adlı bir Osmanlı askerinin Macar kralı Vladislav'ı öldürmek istediği; fakat muvaffak olamayıp şehit edildiği şeklindeki Neşrî'ye atıfla kaydedilmiş olan rivayetin de Âlî üzerinden aktarıldığı tespit edilmiştir.[1] Zira *Cihannümâ*'nın farklı nüshalarının mukayesesiyle yapılan neşirleri incelendiğinde bu kişiden bahsedildiği tespit edilememiştir. Sözü edilen neşirlerde Kral Vladislav'ın başını kesen Koca Hızır ya da Karaca Hızır adlı kişiden bahsedilmektedir.[2] Koca Hızır'dan Âlî'de de söz edilmektedir.[3]

- 17a'da Osman Gazi'nin tahta oturduğu sene hususunda *Tâcü't-Tevârîh* sahibi Hoca Sadeddin Efendi'ye (ö. 1008/1599) "Hasan Can Oğlu Sa'deddîn" şeklinde, Fatih Sultan Mehmed dönemi devlet adamlarından ve Arapça bir tarihi olan Karamânî Mehmed Paşa'ya (ö.886/1481) "Tevkî'î Muhammed"[4] olarak, *Hünernâme* müellifi Seyyid Lokman'a (ö. 1010/1601) ise "şehnâme-gû" vasfı da eklenerek atıf yapılmış; bunların hepsinin Osman Gazi'nin cülûs tarihinin H. 699 (M. 1299-1300) olduğu konusunda müttefik oldukları belirtilmiştir. Bu üç isme *Künhü'l-Ahbâr*'ın ilgili kısmında da aynı hususta atıf mevcuttur.[5]

Heşt Behişt

İdrîs-i Bitlisî'nin Farsça olarak kaleme aldığı ve Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ın da ana kaynaklarından olan Heşt Behişt, Hasîb'in *Ravzatü'l-Küberâ*'da *Silkü'l-Le'âl*'de kullandığını belirttiği eserlerdendir.[6]

---

1 bk. Metin, 150a. *Künhü'l-Ahbâr*'da ilgili kısım için bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 78a.
2 bk. Neşrî, *Cihânnümâ*, haz. Necdet Öztürk, s. 297; Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-Nümâ*, haz. Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, Ankara, 1957, C.2, s. 653.
3 bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 78a.
4 bk. Eserin tercümesi için bk. Nihal Atsız, *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1949, s. 323-369.
5 bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 9b.
6 bk. Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ*, s. 6-7. İdrîs-i Bitlisî ve Heşt Behişt hakkında bilgi için bk. Abdülkadir Özcan, "İdrîs-i Bitlisî", *DİA*, C. XXI, TDV Yayınları, İstanbul, 2000, s. 485-488; Abdülkadir Özcan, "Heşt Bihişt", *DİA*, C. XVII, TDV Yayınları, İstanbul, 1998, s. 271-273.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'da İdrîs-i Bitlisî'ye yapılan atıflar Fatih dönemi kısmında tespit edilmiştir. Bunların ilki II. Mehmed'in vasıflarının anlatıldığı bölümden alınan aşağıdaki beyitte görülmektedir:

Yazar Künh'inde ʿĀlī hem daḫi Heşt Behişt'inde
Müverriḫ Monla İdrīs eyleyüp tafṣīl-i ʿunvānī (190a)[7]

Aşağıdaki beyitte ise İstanbul'un fethiyle ilgili bir rivayete dair İdrîs-i Bitlisî ve eserine atıf yapılmıştır:

Yazar İdrīs-i Bitlīsī anı Heşt Behişt'inde
Tevārīḫ ehliniñ vardır rivāyāt-ı firāvānı (195b)[8]

Başka bir örnek, "Tafsîl-i Binâ-yı Şehr-i Kostantıniyye" başlıklı kısımdadır:

Yazar İdrīs-i Bitlīsī anı Heşt Behişt'inde
Ne vech ile ulaşdırdı Sikender Şāh bahrānı (229a)[9]

Bir diğeri, İstanbul'un kadim tarihine dair bilgiler verilirken geçen aşağıdaki beyitlerle görülmektedir. Hasîb, Âlî ile İdrîs-i Bitlisî'nin konuya dair farklı bilgiler verdiklerini; fakat ikisinin verdiği bilgilerin de doğru ve güvenilir olduğunu belirtir:

Teḫālüf üzredir ʿĀlī ile İdrīs-i Bitlīsī
İkisiniñ de vardır ṣıḥḥāt üzre ṣıdḳ-ı burhānı

Yine İdrīs-i Münşī naḳl ider Heşt Behişt'inde
Sitanbul şehriniñ üslūb-ı āḫer üzre bünyānı (233a)[10]

Ahmed Hasîb, Ayasofya'ya dair kısımdan alınan aşağıdaki beyitlerde de İdrîs-i Bitlisî ve Âlî'den yararlandığını belirtmektedir:

Kimi erbāb-ı tārīḫiñ Ayaṣofya budur dirler
Yeriyle aṣlı yoḳ dir ṭayy ider aḥvāl-i bünyānı

7 Âlî'de de ilgili kısımda İdrîs-i Bitlisî'ye atıf yapılmıştır. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 2-3
8 Yine *Künhü'l-Ahbâr*'ın ilgili kısmında yazara atıf yapılmıştır. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 10.
9 *Künhü'l-Ahbâr*'ın bu kısmında da İdrîs-i Bitlisî'ye atıf mevcuttur. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 49.
10 *Künhü'l-Ahbâr*'da bu kısmında da yazara atıf mevcuttur. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 54.

Kemīne nāẓımıñ İdrīs u ʿĀlī'den rivāyetle
Bu naẓm-ı sādesinde ẕerre-veş yoḳ rayb ü noḳṣānı (236b)[1]

"Der-Tafsîl-i Aʿyân-ı Devlet-i Âl-i ʿOsmân ve Erkân-ı Saʿâdet-i Şâhân-ı Zî-Şân" başlıklı kısımda da hem Bitlisî'ye hem de Âlî'nin ondan naklettiği belirtilerek *Künhü'l-Ahbâr*'a atıf görülmektedir:

Müverriḫ Monla İdrīs āb-ı rūy-ı ṭīnet-i Bitlīs
Yazar Heşt Behişt'inde mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ı

Rivāyet ile andan naḳl ider naḳl-i dirāyetle
Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī güş idüp anı (260b)[2]

Aşağıdaki beyit ise Osmanlı devlet düzeni ve buna dair eleştirilerin bulunduğu kısımda yer almaktadır:

Egerçi Monla İdrīs'iñ kitāb-ı müsteṭābında
Güzel tafṣīl ider ḳānūn-ı mülk-i Āl-i ʿOṯmān'ı (270)[3]

"Der-Vasf-ı Eyâlet-i Karaman ve Yûnân" başlıklı kısımdan alınmış olan aşağıdaki beyitteki atfın ise kaynakların ilgili bölümleri karşılaştırıldığında Âlî üzerinden yapıldığı anlaşılmaktadır:

Müverriḫ Monla İdrīs ḳavli üzre cümleden ṣoñra
Bu vech üzre muḳarrerdir o ḳavmiñ rezm ü ʿudvānı (305b)[4]

Alâiyye'nin Osmanlı hâkimiyetine geçmesinin anlatıldığı kısımda yer alan aşağıdaki beyitte de İdrîs-i Bitlisî'ye atıf yapılmıştır.

Yazar Tārīḫ-i Bitlīsī bu emri iḳtiżā üzre
Biraz inṣāf ider ḳadḥ eylemez evlād-ı ʿOṯmān'ı (321b)

Ahmed Hasîb bu kısımda Âlî ve Bitlisî'nin Alâiyye'nin zaptına dair yaklaşımını değerlendirir ve İdrîs-i Bitlisî'yi insaflı bulurken Âlî'nin Osmanlı hanedanına karşı mutaassıp bir tavır takındığını söyler.[5]

1 *Heşt Behişt*'te ilgili kısım için bk. İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt: VII. Ketîbe: Fatih Sultan Mehmed Devri, 1451-1481*, haz. ve çev. Muhammed İbrahim Yıldırım, TTK, Ankara, 2013, s. 118. *Künhü'l-Ahbâr*'ın bu kısmında Bitlisî'ye atıf tespit edilemedi. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 58-59.

2 *Heşt Behişt*'te ilgili kısım için bk. İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt,* s. 43-44. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 84-85.

3 *Heşt Behişt*'te ilgili kısım için bk. İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt,* s. 49-50. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 95.

4 Bitlisî'de bk. İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt,* s. 65. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 130.

5 Bu kısımlar için bk. Metin, 320b-322b. Bitlisî'de ilgili kısım için bk. İdris-i Bitlisî, *Heşt Behişt,* s. 194-195. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 148-149.

Rûhî Tarihi

XVI. asır âlimlerinden Rûhî Çelebi'ye atfedilen *Rûhî Tarihi*'nin[6] *Silkü'l-Le'âl*'de üç yerde zikredildiği tespit edilmiştir. Bunlar sırasıyla Ertuğrul Gazi'nin gördüğü rüya anlatılırken (11b), İlhanlı hükümdarı Mahmud Gazan Han'ın övüldüğü bir bölümde (13b) ve Osman Gazi'nin devletin temellerini atarak tahta cülus yılına dair rivayette (17a) görülmektedir. *Künhü'l-Ahbâr*'ın aynı konulara dair kısımlarında da söz konusu kaynağa atıflar mevcuttur;[7] fakat Ahmed Hasîb *Ravzatü'l-Küberâ*'sında *Silkü'l-Le'âl*'de kullandığı kaynakları belirtirken bu eseri de açıkça zikretmiştir. Mezkûr durumlar değerlendirildiğinde yine mukayeseli okuma yapmış olduğu anlaşılmaktadır.[8]

Tenkîhü't-Tevârîh

Hezarfen Hüseyin Efendi'nin *Tenkîhü't-Tevârîh* adlı eseri de Hasîb tarafından *Ravzatü'l-Küberâ*'da *Silkü'l-Le'âl*'in kaynakları arasında zikredilmiştir.[9] Hezarfen, muhtasar bir umûmî tarih olan bu eserini Sultan IV. Mehmed'e hocalık yaptığı sırada hazırlamıştır. Grek, Roma ve Bizans tarihleri ile ilgili bölümler yazılırken yabancı kaynaklardan da istifade edilmiş olması eserin dikkat çekici bir yönüdür.[10] *Silkü'l-Le'âl*-i *Âl-i Osmân*'da birkaç yerde Hezarfen Hüseyin Efendi'ye atıf yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Düzmece Mustafa hadisesi anlatılırken Düzme Mustafa'nın savaş esnasında durmayan bir burun kanamasına yakalanması rivayetindedir. Bu kısımda Hasîb'in başlıkta da Hezarfen Hüseyin Çelebi'nin rivayetini aktardığını kaydettiği ve başlıktan sonraki ilk beyitte de onu "sühandân" sıfatıyla nitelediği görülmektedir:

---

6 Eser için bk. Yaşar Yücel, Halil Erdoğan Cengiz, "Rûhi Tarihi-Oxford Nüshası (Değerlendirme, Metnin Yeni Harflere Çevirisi)", *TTK Belgeler*, C. XIV, S. 18 (1989-1992), TTK, Ankara, 1992, s. 359- 472.

7 bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 8b, 9a ve 9b.

8 bk. Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ*, s. 6-7.

9 bk. Mü'minzâde, *Ravzatü'l-Küberâ*, s. 6-7.

10 Hezarfen Hüseyin Efendi ve tarihiyle ilgili bilgi için bk. Mücteba İlgürel, "Hüseyin Efendi, Hezarfen", *DİA*, C. XVIII, TDV Yayınları, İstanbul, 1998, s. 544-546.

Rivāyet-i Hezārfen Der-Ruʿāf-ı Düzme Muṣṭafā

Yazar Tārīḫ-i Tenḳīḥ içre bu naẓm itdigim ḥāli
Hezārfen dinilen aṣḥāb-ı ṭārīḫiñ süḫan-dānı (135b)

Esere ikinci atıf, "Rivâyet-i Hezârfen-ı Dûr-Endîş Der-Ferâg-ı Saltanat-ı Murâd Hân be-Ferzend-i Hˇîş" başlıklı kısımdadır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere bu bölüm II. Murad'ın tahtı Şehzade Mehmed'e bırakmasına dairdir ve ilk beyitte eserin ismi de zikredilmiştir:

Yazar Tārīḫ-i Tenḳīḥ içre sulṭān-ı cihān-ārā
Şu vech üzre ferāġat eylemişdi taḫt-ı sulṭānı (146b)

Üçüncü atıf ise "Rivâyet-i Hezârfen der-Münâcât-ı Murâd Hân" başlığındadır. II. Murad'ın Varna Savaşı'ndan önce Allah'a yakarışının anlatıldığı bu bölümde Hasîb, söz konusu rivayetin Gelibolulu Âli'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ında yer almadığını da belirtir:

Hezārfen naḳlidir bu cenkde naẓm itdigim ḥālet
Velākin itmemiş ʿĀlī anı taḥrīre şāyānī (149b)

"Hareket-i Murâd Hân be-Semt-i Magnisa ve Cânib-i Edirne" başlığı altında da:

Hezārfen naḳl ider Tārīḫ-i Tenḳīḥ'inde bu emri
Anı taṣdīḳ ider ṭabʿ-ı selīm-i her süḫan-dānī (151b)

beytiyle yine Hezarfen Hüseyin Efendi'ye atıf yapılmıştır.

Yukarıdaki bilgiler değerlendirildiğinde Hasîb'in *Tenkîhü't-Tevârîh*'i de kendi usulüne uygun olarak müdekkik bir gözle ve verilen bilgilerin karşılaştırmasını yaparak okuduğu anlaşılmaktadır.

Biyografik Kaynaklar

eş-Şakâiku'n-Nuʿmâniyye

Taşköprîzâde Ahmed Efendi tarafından Osmanlı âlimlerinin ve meşâyihinin biyografilerine dair Arapça olarak kaleme alınan eserin tam adı "eş-Şakâi'ku'n-Nuʿmâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye"dir. Osmanlı sahasında çok beğenilip değer gören, çeşitli tercümeleri yapılan ve zeyilleri

yazılan söz konusu kaynak, kısaca "Şakâik" ve "Şakâik-ı Nu'mâniyye" olarak meşhur olmuştur. On tabaka hâlinde düzenlenen eser, Osmanlı Devleti'nin ilk on sultanı döneminde yaşamış olan ulema ve meşâyihin biyografilerini içermektedir. Osmanlı Devleti'nin kurucusu ve ilk sultanı olan Osman Gazi dönemindeki bilginler ilk tabakayı, onuncu padişah olan II. Selim dönemindekiler de onuncu tabakayı teşkil etmek üzere toplam 502 âlime dair bilgiler yer alır.[1] *Silkü'l-Le'âl*'de Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ından sonra en fazla kullanılan kaynak, *Şakâik*'tır. Bu istifadenin en yoğun olduğu kısım ise eserin Fatih dönemine dair olan bölümüdür. Öncesindeki kısımda Taşköprîzâde ve eserine 30 civarı beyitte atıf yapılmışken Fatih döneminde bu rakam 109 beyte çıkmıştır. Sözü edilen artışta önceki dönemlere göre daha fazla âlim ve meşâyihe temas edilmesi etkilidir. Zira II. Mehmed'le birlikte artık bir imparatorluğa dönüşen devlet, her anlamda gelişmiş ve genişlemiştir. Bu durum elbette ilmî ve entelektüel sahada da kendini göstermiştir. Fatih'in ulemaya rağbeti ve her fırsatta onları İstanbul'a davet etmesi de bu noktada önemlidir. *Silkü'l-Le'âl*'de *Şakâik*'a dair tespit edilen bazı hususlar şunlardır:

Sultan Orhan zamanındaki tasavvuf ehli kişiler arasında zikredilen "Abdâl Mûsâ"ya dair bölümde tarihçilerin onun kerametlerini aktardıkları zikredildikten sonra bilhassa *Şakâik*'a atıf yapılmıştır:[2]

> Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider tārīḫ aṣḥābı
> Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır ḫuṣūṣā vaṣf-ı ʿunvānı (48a)

Ulema ve meşâyihe dair bilgilerde Âlî'de bazı isimlerin kısa bilgilerle geçildiği görülmektedir. Ahmed Hasîb bu isimlere dair malumatı *Şakâik*'tan rivayetlerle genişletir. Örneğin Şeyh Sinan bahsi *Künhü'l-Ahbâr*'da çok kısa geçilmişken[3] *Silkü'l-Le'âl*'de *Şakâik-i Nu'mâniye*'den istifade ile bazı manevi hâller ilave edilerek genişletilmiştir.[4]

---

1 Bu kısımdaki bilgiler ve daha fazlası için bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 13-16; Abdülkadir Özcan, "eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye" *DİA*, C. XXXVIII, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, s. 485-486.

2 *Silkü'l-Le'âl*'de Abdâl Musâ'yla ilgili kısım için bk. 48a-48b. *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 31-32.

3 bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 240.

4 bk. Metin, 433b-434b. *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, 203-204.

Fatih dönemi kısmında yer alan şu örnekte ise tamamen *Şakâik*'ın düzenine uyulduğu görülmektedir: *Silkü'l-Le'âl*'de hacimli bir yeri olan Ahmed-i İlâhî bölümünün sonlarına doğru:

> Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ
> Ricāl-i ḫoş-ḫıṣāli ḫˇācegān u merd-i meydānı (440b)

beyti kaydedilerek bir sonraki başlık olan "Der Beyân-ı Tarîkatü'n-Nakşibendiyye ve Silsile-i Şerîfe-i Îşân" kısmının işareti verilmiş ve *Şakâik*'ta da Şeyh İlâhî'nin akabinde zikredilmiş olan bazı Nakşibendî meşâyihine temas edilmiştir.[1]

Silkü'l-Le'âl'de İbrâhîm Tennûrî'ye dair bölümde de Âlî'de yer almayıp *Şakâik*'ta Tennûrî'nin ağzından aktarılan bir menkabe yer almaktadır.[2]

Ahmed Hasîb bazı isimlere dair bilgilerde hem Âlî'dekileri aktarmış hem de *Şakâik*'takilere yer vermiştir. Cemâl-i Halvetî'nin anlatıldığı "Cemâlî Şeyh Muhammed eş-şehîr bi-Çelebi Halîfe" (449b) başlıklı bölümde bu durum görülmektedir. Çelebi Halîfe'ye oldukça geniş bir bölüm ayıran ve onunla ilgili menkabeleri ve çeşitli rivayetleri kaydeden Hasîb, bu malumat için ilk kısımlarda *Şakâik*'taki bilgilerden istifade etmiş; sonrasında ise Âlî'dekilere ağırlık vermiştir. Böylece söz konusu kısımda yer yer *Şakâik*'a yer yer de Âlî'ye atıflar mevcuttur.[3]

Hasîb bazı bilgilerde kaynaklar arasındaki farklara da dikkat çekmiştir. Aşağıda II. Murad dönemi ulema ve fuzalâsı arasında zikredilen "Mevlânâ Hüsâmeddîn-i Tokatî"ye dair kısımdan bir beyit görülmektedir. Bu beyitte şair, Hüsâmeddîn-i Tokatî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'da "Na'l-bend-zâde" olarak yazıldığını; *Şakâik*'ta ise meşhur unvanının "Müderris-zâde" olduğunu söylemektedir:[4]

---

1 Bu kısımlar için bk. Metin, 440b-447a. *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, 207- 213. Âlî, Şeyh İlâhî'ye dair kısmın sonunda *Şakâik*'a atıfla bu bölümün devamında *Şakâik*'ta Nakşibendî tarikatına dair ve Halvetiyye'yle ilgili bilgiler bulunduğunu; fakat kendisinin kitabının başka yerlerinde o isimlere müstakilen değindiği için bu kısımda bahsetmeyeceğini belirtir. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 243-244. Bu kısımda Hasîb'in tercihi ise *Şakâik*'taki tertip olmuştur.

2 bk. Metin, 426b-427a. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, 198.

3 *Silkü'l-Le'âl*'de Cemâl-i Halvetî'ye ait bölüm için bk. 449b-452b. *Şakâik*'ta ilgili kısım için bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 214-216. *Künhü'l-Ahbâr*'da bkz. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 245-248.

4 *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 85a. Muharrem Tan'ın *Şakâik* çevirisinde "İbn Midâs" lakabıyla bilindiği şeklindedir. bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 31-32.

Naʿl-bend-zāde'dir dirler aña Tārīḫ-i ʿĀlī'de
Şaḳāyıḳ'da Müderris-zāde'dir meşhūr ʿunvānı (176b)

Fatih devri uleması arasında bulunan, sultana hocalık da yapmış olan Hocazâde Muslihuddin Efendi'ye *Silkü'l-Le'âl*'de geniş bir yer ayrılmıştır.[5] Büyük oranda *Şakâik*'tan istifade ettiği bu bölümde Ahmed Hasîb, eserde Hocazâde hakkında ayrıntılı bilgi bulunduğunu da belirtmiştir:

Yine Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl iderlerdi
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf u ʿunvānı (366a)

"Hayâlî" lakabıyla bilinen Molla Şemseddin Ahmed hakkındaki bölümde yine hem *Şakâik*'a hem de *Künhü'l-Ahbâr*'a atıf yapılmıştır:[6]

Yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣfını nihrīr-i mezbūruñ
Olur Künh içre ʿĀlī naḳli anıñ ṣıdḳ-ı burhānı (369b)

Kastalânî'ye dair kısımdan alınan aşağıdaki beyitte ise Taşköprîzâde'nin ilgili kısımdaki bilgileri babasından naklettiği belirtilmiştir:[7]

Yazar Ṭaşköpri-zāde istimāʿan baʿż-ı aḥvālin
Cenāb-ı vālidinden naḳl ile ol ḥibr-i devrānı (371b)

Molla Abdülkerim kısmında yer alan şu beyitte de *Şakâik*'ta onun İstanbul kadısı olarak görev yaptığının yazılmadığı; fakat *Künhü'l-Ahbâr*'da bu vazifesinin de zikredildiği belirtilmiştir:

Sitanbul ḥākimi oldığı maṭvīdir Şaḳāyıḳ'da
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī ẕikr ider anı (379b)[8]

Molla Hayreddin bölümünden alınan aşağıdaki beyitte ise Taşköprîzâde'nin babasından aktardığı bazı bilgilere işaret edilmiş;[9] beytin akabinde de söz konusu bilgiler kaydedilmiştir:

Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl-i ṣıḥḥatle
Şaḳāyıḳ'da muṣarraḥdır anıñ tafṣīl-i tibyānı (389a)

---

5 Bu kısmın tamamı için bk. Metin, 359b-368b.
6 *Künh* ve *Şakâik*'ta bu bölüm için bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 190-191; Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 140-141.
7 *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 144-146.
8 *Künh* ve *Şakâik*'ta bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 195; Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 151-152.
9 *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 160.

Sinan Paşa kısmından alınan aşağıdaki beyitlerle de tarihlerin çoğunda yer almadığı belirtilerek Taşköprîzâde'nin bir rivayetine giriş yapılmıştır:

Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf idüp şeyḫi
Ne minvāl üzre ceẕb itmiş Sinān Paşa-yı ẕī-şānı

Cenāb-ı vālidinden naḳl-i ṣıḥḥatle yazılmışdı
Velākin ekṣer-i tārīḫde ṭayy itdiler anı (392a)[1]

II. Mehmed'e hocalık yapmış olan Molla Abdülkâdir hakkındaki bölümün bir beytinde ise onun görevinden azledilme sebebinin *Şakâik*'ta nakledildiği; fakat "tarîh-i Osmânî"de açıkça yazılmadığı belirtilmiştir:[2]

Şaḳāyıḳ ṣāḥibi naḳl itdi gerçi bāʿiṣ-i ṭardın
Ṣarāḥatle velākin yazmadı tārīḫ-i ʿOṣmānī (395a)

Akşemseddin'e dair kısımdan alınan aşağıdaki beyit de *Şakâik*'taki bir rivayet aktarılıp Âlî'deki bilgilere geçilirken kaydedilmiştir:

Şaḳāyıḳ naḳli üzre naẓm olunmış idi bālāda
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-yi süḫan-dānī (419a)

Akşemseddin'in oğullarının anlatıldığı bölümde kaynaklardaki bilgiler karşılaştırılmış; Akşemseddin'in Âlî'de "Nûrullâh" olarak zikredilen oğlunun *Şakâik*'ta "Emrullâh" unvanıyla kaydedildiği belirtilmiştir:[3]

Üçünci oġlı Nūrullāh Muḥammed'dir didi ʿĀlī
Virir Ṭaşköpri-zāde aña Emrullāh ʿunvānı (421b)

"Şeyh Mısrî-zâde ʿAbdurrahîm ʿAlâ Kavli Abdurrahmân" başlıklı bölümden alınan aşağıdaki beyitte ise *Şakâik*'ta adının "Abdurrahmân" olarak yazıldığı; fakat tarihçilerin "Abdurrahîm" olarak yazdıkları belirtilmiştir:[4]

---

1 *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 166. Sinan Paşa'nın ulema arasındaki saygınlığını gösteren bu rivayet Âlî'de de yer almaz. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 202-203.

2 Beytin devamında azil sebebini de aktarılmış olan Hasîb'in bu beyitteki "târîh-i Osmânî" ile *Künhü'l-Ahbâr*'ı kastetmiş olması da mümkündür. Zira *Künh*'te Molla Abdülkâdir'le ilgili kısım çok kısadır ve yalnızca "Vezir Mahmud Paşa gamzı ile merdûd" olduğundan söz edilmiştir. bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 205. *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 167-168.

3 *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 230-231. *Şakâik*'ta bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 199-200.

4 Muharrem Tan çevirisinde *Şakâik*'ta da "Abdurrahim" olarak yazılıdır. bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 197. Bu durum, Hasîb'in kullandığı nüshayla ilgili olabilir.

Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde ʿAbd-i Raḥmān'dır
Tevārīḫ ü siyer ehli yazar ʿAbdurraḥīm anı (425a)

Yukarıdaki bilgiler değerlendirildiğinde *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın ulema ve meşâyiha dair kısımlarında *Şakâik*'ın merkezî bir yer edindiği anlaşılmaktadır. Âlî'nin de kaynaklarından olan bu önemli biyografik eser, Hasîb'in *Künhü'l-Ahbâr*'dan sonra en fazla istifade ettiği ikinci kaynaktır. Ahmed Hasîb bazı bilgileri sadece *Şakâik*'tan almış, bazılarını ise Âlî'dekilerle karşılaştırmıştır. Sonuç olarak eserin geneli incelendiğinde *Silkü'l-Le'âl*'in muhtevasını şekillendiren ikinci ana kaynağın *Şakâik-i Nuʿmaniyye* olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ravza-i Evliyâ

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın diğer bir kaynağı, "Selîsî" mahlasıyla şiirler de yazmış olan Baldırzâde Mehmed Efendi'nin *Ravza-i Evliyâ* adlı eseridir. "Vefeyât-ı Baldırzâde" adıyla da anılan eser, Bursa'da yaşamış olan âlim, mutasavvıf ve şairler hakkında bilgiler içerir.[5] *Silkü'l-Le'âl*'de *Ravza-i Evliyâ*, "Ziyâret-i Arslan be-Kabr-i Emîr Sultân" başlıklı kısımda Emir Sultan'ın bir kerameti anlatılırken "Zeyl-i Şakâ'ik" tesmiyesiyle kullanılmıştır:

Ṣiḳāt-ı Bursa'dan mesmūʿadır bu emr-i ḥayret-zā
Selīsī yaʿni Baldır-zāde cedd-i müstemendānı

Yazar Ẕeyl-i Şaḳāyıḳ'da ʿazīziñ niçe ḥālātın
Ḫuṣūṣā türbe-i ʿulyāda vāḳıʿ ẕevḳ-i rūḥānī (105b)

Yukarıdaki beyitlerin ardından Ahmed Hasîb; Baldırzâde'nin eserinde yer alan, Bursa'ya bir arslan getiren kişinin kabir ziyareti yaptığı sırada arslanın ipini koparması ve Emir Sultan'ın türbesine yüz sürmesi hakkındaki menkabeyi anlatmıştır.[6]

Eserin Hasîb tarafından "Şakâik'ın Zeyli" olarak adlandırılması hatalı değildir. Zira yaygın olarak *Ravza-i Evliya* şekliyle bilinen bu eser, kütüp-

5 Yazar ve eseri hakkında bilgi için bk. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, "Baldırzâde Mehmed Efendi", *DİA*, C. V, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, s. 8-9.

6 *Ravza-i Evliyâ*'da ilgili kısım için bk. Baldırzâde Selîsî, *Ravza-i Evliya*, haz. Mefail Hızlı, Murat Yurtsever, Bursa, 2000, s. 83-84. *Ravza-i Evliyâ*'da yer alan bu rivayet, *Künhü'l-Ahbâr*'da ve Şakâik'ta tespit edilememiştir.

hane kataloglarında *Menâkıb-ı Evliyâ*, *Vefeyâtnâme-i Baldırzâde*, *Vefeyât-ı Bursa*, *Ravzatü'l-Evliyâ* ve *Zeyl-i Şakâik-ı Baldırzâde* gibi çeşitli isimlerle kayıtlıdır.[1]

Velâyetnâmeler / Menakıpnâmeler

Hasîb'in kullandığı bir başka kaynak ise menakıpnâmelerdir. Bunlar arasında bilhassa Hacı Bektaş-ı Velî hakkındaki menkabevî rivayetlerin toplandığı *Velâyetnâme* dikkati çekmektedir; fakat mukayeseli olarak incelendiğinde bazı atıfların Âlî üzerinden yapıldığı da anlaşılmaktadır. Aşağıdaki kısımlar buna örnektir:

Orhan Gazi devrindeki mutasavvıfların tanıtıldığı bölümde ilk sırada Hacı Bektaş-ı Velî yer almaktadır. Hacı Bektaş'ın hayat hikayesi ve kerametleri anlatılırken de *Velâyetnâme*'ye atıflar yapılmıştır. Hacı Bektaş-ı Velî'nin, müridleriyle beraber kendisini görmeye gelen Mahmud-ı Hayrânî'yi yürüyen bir kaya üzerinde karşılaması rivayeti bunlardan birisidir.[2]

Yine Sultan Orhan devri tasavvuf büyüklerinden Ahî Evran anlatılırken de onun Hacı Bektaş-ı Velî'nin talebesi olduğu ve bunun *Velâyetnâme*'de yazılı olduğu belirtilmiştir.[3]

Silkü'l-Le'âl'deki bazı beyitlerden ise Ahmed Hasîb'in velâyetnâme ve menâkıpnâme tarzı eserleri bizzat inceleyerek eserinde istifade ettiği anlaşılmaktadır. Örneğin Sultan Orhan devri mutasavvıflarından Abdal Murad'dan bahsedilirken onun hâl ve kerametlerinin yazılı olduğu velâyet-nâmesine atıf yapılmıştır (48b). Böyle bir atıf *Künhü'l-Ahbâr*'da da *Şakâik*'ta da yoktur. Ayrıca her iki kaynakta da çok kısa geçilmiş olan Abdal Murad'a *Silkü'l-Le'âl*'de bu iki esere göre daha geniş bir yer ayrılmıştır. Diğer bir önemli fark da *Şakâik*'ta ve *Künhü'l-Ahbâr*'da Abdal Murad'dan sonra "Doglu Baba" gelirken[4] Ahmed Hasîb araya "Abdal Muhammed (Mehmed)" ve

1 Eserin muhtelif isimlendirmeleri için bk. Baldırzâde Selîsî, *Ravza-i Evliya*, s. 29-43.

2 bk. 42a. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 21a. Velayetname metninde bu menkabe için bk. Abdülbâki Gölpınarlı, *Menakıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî "Vilâyet-nâme"*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1958, s. 50.

3 bk. 46a. *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 22b.

4 bk. Taşköprülüzâde, *Osmanlı Bilginleri*, s. 32; Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, vr. 23b.

"Alacahırka" olmak üzere iki kişiyi daha ilave ettikten sonra Doglu Baba'ya geçmiştir (48b-49b). Hasîb, Abdal Murad'ın oğlu olduğunu belirttiği Abdal Muhammed'in Velâyetnâme'sine de atıf yapmıştır (49a). *Künhü'l-Ahbâr* ve *Şakâik*'ta tespit edemediğimiz Abdal Mehmed ile Alacahırka *Ravza-i Evliyâ*'da mevcuttur (Baldırzâde Selîsî, 2000: 89-92). Hasîb'in bu zatlara dair bilgileri onların menakıpnamelerini ve *Ravza-i Evliyâ*'yı inceleyerek aktarmış olması kuvvetle muhtemeldir.

Başka bir örnek de Emir Sultan'ın anlatıldığı kısımda görülmektedir. Ahmed Hasîb bu zât hakkında bilgi verdikten sonra kendi memleketi olan Bursa'da onun yüce kerametlerinin nakledildiğini ve irfanının derecesinin velâyetnâmesinden anlaşılacağını belirtir:[5]

Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider Bursa ehālīsi
Velāyet-nāmesinden añlanur miḳdār-ı ʿirfānı (105b)

Emir Sultan'ın Yıldırım Bayezid'in kızı Hundi Sultan'la evliliğini anlattığı kısımda da bu hayret verici işin Bursa'nın güvenilir kişilerinden duyulduğunu şehrin yaşlılarının tevatürle naklettiklerini ve işittiği rivayetleri kendisinin de birçok mecmuadan okuyarak teyit ettiğini söylemektedir:

Ne vech ile olup dāmādı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ıñ
Tevārīḫ-i selefde gerçi vardır ẕikr ü ʿunvānı

Ṣiḳāt-ı Bursa'dan mesmūʿadır bu emr-i ḥayret-zā
Tevātür birle naḳl eyler o şehriñ köhne-sālānı

Vuḳūʿında anıñ miḳdār-ı ẕerre iştibāh itme
Niçe mecmūʿada gördüm ki yoḳ naẓmımda noḳṣānı (97b)

Ahmed Hasîb'in menâkıpnâme ve velâyetnâme tarzı eserleri tedkik ettiği veya bunlardan istifade eden kaynakları incelediği, "Keyfiyyet-i Fetḥ-i İstanbul ve Himmet-i Rūḥānī" başlıklı bölümde yer alan şu beyitlerden de anlaşılmaktadır:

Velāyet-nāmesinden naḳl ider baʿż-ı ʿazīzānıñ
Sitanbul fetḥ olundıḳda o devrānıñ süḫan-dānı

5 Emir Sultan menâkıpnâmeleri için bk. Abdullah Uğur, "Emîr Sultân Menâkıbnâmeleri ve Nimetullah'ın Menâkıb-ı Emîr Sultân Adlı Eseri (İnceleme-Metin)", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s. 33-48.

Egerçi olmadı erbāb-ı ẓāhir vāḳıf ol ḥāle
Aña ṣūfī miyānında dinür eẕvāḳ-ı rūḥānī

Yazar baʿż-ı müverriḫ ḥikmet-i maḫfiyyesin fetḥiñ
Tevātür üzre şāyiʿdir cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī (196a)

"Bedʾ-i Ṣalāt-ı Cumʿa der-Cāmiʿ-i Ayaṣofya" başlıklı kısımda da Fethi müteakip Ayasofya'da kılınan ilk cuma namazı anlatılırken Akşemseddin'in ve Hacı Bayram-ı Velî'nin mânevî himmetlerine değinilmiş ve yine "velâyetnâme" vurgusu yapılmıştır:

Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn'iñ āṯār-ı kerāmātı
Bülend-i himmetiyle oldı ol ʿaṣrıñ nigeh-bānı

Muḥammed Ḫān'ı çün kim ḳabża-i irşāda almışdı
İderdi terbiyetle anlara taʿlīm-i ʿirfānī

Egerçi Ḥācı Bayram-ı Velī'dendir aṣıl neşve
Bunuñdur fetḥ-i İstanbul'a nuṣret ʿavn-i rūḥānī

Mufaṣṣaldır Velāyet-nāme'sinde niçe ḥālātı
Ne mümkin bu maḥalde mū-be-mū tafṣīl-i tibyānı (200b)

Âlî'de ise bu kısımda "velâyet-nâme"den söz edildiği tespit edilememiştir.[1] Ayrıca söz konusu bölüm *Künhü'l-Ahbâr*'la mukayeseli olarak okunduğunda Hasîb'in ilaveler yaptığı da görülmektedir. Dolayısıyla bunun gibi bölümlerde bizzat incelemeler yaparak "velâyet-nâme" olarak söz ettiği, menkabevî bilgiler içeren kaynaklardan istifade ettiği anlaşılmaktadır.

Şair Tezkireleri

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'da çok sayıda şair müstakil başlıklar altında tanıtılmıştır. Bu sebeple *Silkü'l-Le'âl*'in manzum bir tarih eseri olmasının yanında manzum bir şairler tezkiresi olduğu da rahatlıkla söylenebilir. Zira şairlerin tanıtıldığı başlıklar birleştirildiğinde eserin şuara tezkiresi özelliğini de kazandığı görülecektir.[2]

Silkü'l-Le'âl'in bazı kısımlarında şuara tezkirelerine de atıf yapılmıştır. Bunlar detaylı olarak incelendiklerinde büyük kısmının doğrudan mı yoksa

1 bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 17-19.
2 Şairlerden müstakilen bahsedilmiş olan başlıkları Menderes Coşkun bir araya getirerek yayımlamıştır. bk. Menderes Coşkun, *Manzum Bir Şairler Tezkiresi, Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ındaki Şair Biyografileri,* Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2002.

dolaylı atıf mı olduklarının tartışmaya açık olduğu anlaşılmaktadır. Zira *Silkü'l-Le'âl*'deki şair sıralamasının Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ındaki gibi olduğu açıktır. Dolayısıyla bazı şair biyografilerinde *Künh*'te de aynen yer alan tezkire atıflarının bu eser üzerinden alınmış olmaları kuvvetle muhtemeldir. Örneğin Zeyneb Hatun maddesinde Hasîb:

> Gül-i zībā-yı cismi Ḳasṭamonī gülsitānından
> Ṭarāvet-yāb olup ber-ḳavl-i Lüṭfī-yi süḫan-dānī (459a)

Beytiyle Latîfî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*'sına gönderme yapmıştır. *Künhü'l-Ahbâr*'ın ilgili kısmında da: "Latîfî kavlince Kastamoni'den kopmış…" (Şentürk, 2003: 256) ifadesi görülmektedir.

"Kâtibî" maddesinde de Âlî üzerinden bir iktibas yapıldığı anlaşılmaktadır. Latîfî kendi eserine Kâtibî'nin birden çok beytini almasına rağmen Âlî'de ve Hasîb'de şairin tek beyti alınmıştır ve bu beyit her iki kaynakta da aynıdır:

> Yine ey cām-ı muṣaffā seni gördük silme
> Meclisüñ revnaḳısın dünyede art eksilme (462a)[3]

Fakat her bilgide söz konusu şüpheyi taşımak yersizdir. Nitekim *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da Cemîlî adlı şair tanıtılırken "Anı zen-dostlıḳ ile töhmet itmiş idi yārānı" (130b) ifadesi kullanılmaktadır. Bu ibare ne *Künhü'l-Ahbâr*'da ne de *Latîfî Tezkiresi*'nde mevcuttur. Hasîb söz konusu bilgiye, muhtemelen tezkirelerden sadece Sehî Beğ'in *Heşt-Bihişt*'inde Cemîlî için kullanılmış olan "hoş-tab' ve âşık-meşreb"[4] ifadelerinden ulaşmış ve bunu kendince yorumlamıştır. Bu da *Heşt-Bihişt*'in *Silkü'l-Le'âl*'in kaynakları arasında olduğunu düşündürmektedir.

Silkü'l-Le'âl'de dört ayrı yerde ise "Monlâ Âşık" ya da "Mevlânâ Âşık" şeklinde Âşık Çelebi'nin *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*'sına atıf bulunduğu tespit edilmiştir.[5] Fakat bu atıfların aynı şairler için *Künhü'l-Ahbâr*'da da mevcut olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.[6]

---

3 *Künhü'l-Ahbâr*'da bk. Şentürk, *Künhü'l-Ahbâr*, s. 261.

4 Sehî Beg, *Heşt-Bihişt*, haz. Haluk İpekten vd. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html, E.T: 22.11.2020, s.183.

5 Bunlar için bk. 131b, 461a, 465a, 466a.

6 Bu kısımlar için bk. İsen, Mustafa (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1994, s. 113, 140, 145, 147.

Son olarak Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, 596 numarada kayıtlı müellif nüshasının 455a sayfasının kenarında yer alan bir not, Hasîb'in müracaat ettiği tezkireler arasında Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*'sının da olduğunu göstermektedir. Zira belirtilen sayfada Ahmed Paşa'nın "Bilmedüm" redifli gazelinin matla' beyti derkenara yazılmış ve altına da şu not eklenmiştir: "Kezā fī Tezkireti'ş-Şu'arā li-Mevlānā Ḥasan Çelebi eş-şehīr bi-Ḥınnāvī-zāde, ġufire-leh." (455a)

Yukarıdaki bilgiler değerlendirildiğinde şu sonuca ulaşılmaktadır: *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da şairler kısmı yazılırken başta *Künhü'l-Ahbâr*'ın tezkire kısmı olmak üzere Latîfî, Sehî Beğ, Âşık Çelebi ve Kınalızâde tezkirelerine bazen doğrudan bazen de dolaylı yoldan atıflar yapılmıştır. Dolaylı olarak yapılan atıflarda Hasîb'in ana kaynağa bakarak bilgiyi teyit edip etmediği mevzusu muğlaktır. Fakat onun hâdiseleri tahkiye ederek genişletmesi veya bazı şahsiyetlerde *Künhü'l-Ahbâr*'da bulunmayan bilgileri zikretmesi, kendisinin araştırmacı yönünü ve farklı kaynakları da tedkik ettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Son olarak şunu da belirtmek gerekir: Ayrı bir başlık açacak kadar malzeme tespit edilemediği için bu çalışmada müstakil başlık oluşturulmamış olsa da Hasîb'in müracaat kaynakları arasında lügatlerin de olduğu anlaşılmaktadır. Zira eserin müellif nüshasının 351b sayfasının alt kısmına yazılan bir notta Nimetullah b. Ahmed'in (ö.969/1561) *Lügat-i Ni'metullah* isimli sözlüğü zikredilmiştir. Hasîb, notun hemen üst kısmında yer alan mısradaki "sâmân" kelimesini "salâh" anlamında kullandığını belirtmek için bu sözlüğü şahit getirmiş ve kenara "Kezâ fî Ni'metillâh" notunu düşmüştür (İnan, 2019: 657).

Ezcümle Hasîb'in ilmî merak ve tecessüsü, araştırmacı yönü ve eleştirel yaklaşımı *Silkü'l-Le'âl*'in birçok beytinde kendini göstermektedir. Temel kaynaklar olarak *Künhü'l-Ahbâr* ve *Şakâik*'tan istifade etmiş olsa da eserindeki ifadelerden anlaşıldığı üzere onlarda okuduğu bilgileri de gerek birbirleriyle gerek başka kaynaklarla karşılaştırmış ve ulaşabildiği her kaynağı incelemiştir. Bunlara ilaveten şifahî olarak duyduğu rivayet ve bilgileri de eserine eklemeyi ihmal etmemiştir. Kaynaklarını sık sık belirtmesi, farklı mehazlardan edindiği bilgileri mukayeseli olarak sunması ve değerlendirmelerde bulunması dönemi itibariyle her bakımdan dikkate değerdir.

Atasözleri ve Deyimler

Hasîb, *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da sözü kuvvetlendirmek için çok sayıda deyimden ve deyimlere nisbetle daha az olarak çeşitli atasözlerinden istifade etmiştir. Türk dili mirasının geçmişten günümüze süregelen bir birikimi olan bu söz öbekleri, *Silkü'l-Le'âl*'deki kullanımlarıyla XVIII. yüzyıldan bugüne taşınan söz varlığını göstermeleri bakımından da önem taşımaktadırlar. Hasîb'in kullanmış olduğu deyim ve atasözlerinin büyük kısmı bugün de kullanılmaktadır; fakat günümüzde kullanılmayan bazı örnekler de tespit edilmiştir.

Aşağıda önce atasözleriyle ilgili, sonra da deyimlere dair bazı örnekler, yer aldıkları beyitlerle birlikte gösterilmiştir.

Atasözleri

- **Düşmez kalkmaz bir Allah (Metinde "Düşüp sürçmez…/düşmez dahi sürçmez…"):** Allah'ın dışında herkesin zorluğa ve horluğa düşebileceğini anlatır.

  Düşüp sürçmez bir Allāh ez-ḳażā bir ayaġı esbiñ
  Geçüp bir ḥufreye ol yerde nehriñ farṭ-ı seylānı (8a)

  Hemān düşmez daḫi sürçmez bir Allāh'dır münezzehdir
  Ḳażā-rā rūḥını teslīm idüp ol cān-ı Orḫanī (38b)

- **Kurb-ı sultân âteş-i sûzan:**[1] Sultana yakın olmak büyük bir nimet olarak görünse de içerisinde barındırdığı tehlikelerle aynı zamanda yakıcı bir ateştir.

  Egerçi **ḳurb-ı sulṭān āteş-i sūzāndır** dirler
  Benim ḥaḳḳımda olmışdır her ānı ʿayn-ı nīrānī (59b)

- **Düşmanın karınca ise de hor bakma:** Düşman güçsüz görünse dahi hafife alınmaması ve dikkatli olunması gerektiğini anlatır.

  Meṡeldir **mūr ise ḫaṣmıñ anı merdāne bil** dirler
  Eger var ise daḫi sende dārāt-ı Süleymānī (71a)

1 bk. E. Kemal Eyüboğlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul, 1973, C. 1, s. 173.

Meṣeldir **ḫaṣmını mūr olsa da merdāne bil** dirler
Anıñçün mūrdan ḳıldı ḥaẓer ceyş-i Süleymānī (298a)

❖ **Atılan ok geri dönmez**: Düşünmeden atılan adımlardan pişman olunsa da iş işten geçmiş olur ve geri dönüşü mümkün olmaz.

Zemīn-būs eyleyüp her biri sulṭānı vedāʿ itdi
Döner mi atılan oḳ seyr idiñ aḥvāl-i merdānı (101b)

❖ **Eken biçer, konan göçer/Konar göçer, gelen geçer:**[1] Her davranışın veya durumun, gerektirdiği tabii sonuçla tamamlanacağını ifade eder.

Eken biçer ḳonan göçer gelen geçer bu fānīden
Gerek dervīş-i bī-ḳayd ol gerek ʿaṣrıñ Süleymān'ı (201b)

❖ **İki el bir baş içindir**: Ancak kendi ihtiyaçlarını görebilenlerin başkalarına yardım edebilecek durumda olmadığını anlatır.

İki el bir baş için didi ʿiṣyān itdi Hārūn'a
Sitanbul içre iskān eylemişdi müslimānānı (227b)

Aşağıdaki örnekte ise iki atasözü bir beyit içersinde zikredilmiştir:

❖ **İnsan doğduğu yerde değil, doyduğu yerde.**[2] İnsan, doğduğu yerde değil; ihtiyaçlarını karşılabildiği yerde yaşar.

❖ **Sevenin kuluyum, sevmeyenin sultanı:**[3] Kişinin, kendisini seven kişilerin isteklerini yerine getirip sevmeyenlere büyüklenerek bakacağını ifade eder.

Kişi doġduġı yerde ḳalmaz ancaḳ doyduġı yerde
Seveniñ bendesidir sevmiyeniñ belki sulṭānı (292b)

❖ **Sakal başa kurban olsun**: Müellifin eski bir mesel olduğunu belirttiği bu ifadenin atalar sözü olduğu anlaşılmaktadır:[4]

Bu bir eski meṣeldir söylenür yārān beyninde
Ṣaḳalı başa ḳurbān oldı cāna başı ḳurbānī (299b)

---

1 Her iki şekilde kullanım da mevcuttur. bk. Eyüboğlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, C. 1, s. 84; ikincisi için bkz. s. 168.

2 Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I: Atasözleri Sözlüğü*, İnkilâp Kitabevi, 1988, s. 325

3 Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I: Atasözleri Sözlüğü*, s. 426.

4 Eyüboğlu'nun derlemesinde "Sakal başa kurban olsun." şeklinde görülmektedir. bk. Eyüboğlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, C. 1, s. 202.

Deyimler

❖ **El birliği etmek:** Dayanışma içinde olmak, yardımlaşmak.

İk'el bir eyleyüp ḥışnı alup dest-i eʿādīden
Olup ṣābit-ḳadem ġazv ü cihād üzre Nerīmānī (11b)

❖ **El bağlamak:** Saygı duyduğunu göstermek için ellerini kavuşturup ayakta durmak.

Kitābu'llāh'a ḳarşı ḳā'imen **el ḳavşurup** ṭurdı
Aşılmış idi semt-i ḳıbleye āyāt-ı Ḳur'ānī (13a)

Aşağıdaki beyitte ise iki deyim yer almaktadır:

❖ **Parmak ısırmak:** Çok şaşırmak, şaşırıp kalmak.

❖ **Ramak kalmak:** Bir şeyin gerçekleşmesine çok az kalmak.

Bütün taḥsīn idüp **parmak ısırdı** farṭ-ı cūdından
Ramaḳ ḳalmışdı kim teslīm ide dīhīm-i sulṭānı (23a)

❖ **Eli ermez gücü yetmez:** Zavallı, âciz, çaresiz.

Eli irmez güci yetmez ne yapsun n'işlesün bunlar
Puṣu ḫırsızlığından ġayrı yoḳ bir semt-i āsānı (27a)

❖ **Ayıbını yüzüne vurmak:** Birinin kusurunu yüzüne söylemek.

Ṭutulmışdı o demde kāfiriñ cāsūs-ı maḥsūsı
Yüzine urmamışdı ʿaybını şāh-ı cihān-bānī (27b)

❖ **Gönlünü etmek:** Razı ve memnun etmek.

Ne yapdı ise yapdı **göñlin itdi** Ḫān ʿOṯmān'ın
İcābet itmege cezm eyledi şāh-ı cihān-bānī (28a)

❖ **Tavşan uykusu:** Çabuk uyanılan hafif uyku.

Naṣārāya o daḫi virmiş idi **ḫʿāb-ı ḫargūşī**
Gelüp tenhāca āgāh itdi ol sulṭān-ı devrānı (28a)

❖ **Ağzının tadını kaçırmak**: Keyfini bozmak; birinin düzenini bozmak.

Yedi yüz otuz altıda Ḳızılca Ṭuzla alındı
Yitürdi aġzınıñ dad u ṭuzın efvāh-i Naṣrānī (35a)

❖ **Gözüne ilişmek:** Birdenbire görmek.

İlişdi gözlerine ṭutdılar bend itdiler fevrī
Giceyle ṣal ile ricʿat idüp götürdiler anı (36b)

❖ **Başını kaldıramamak:** Mütemadiyen bir işle meşgul olmak.

Veġādan **başını ḳaldırmadı** rūz u şebān cümle
Olup alt'ay ḳadar pervāne-i şemʿ-i Süleymānī (37b)

❖ **Taş dikmek**:[1] Günümüzde aktif olarak kullanılmayan "taş dikmek" deyiminin aşağıdaki beyitlerde "nam salmak" manasında kullanıldığı anlaşılmaktadır:

ʿAdāletde seḫāvetde ġazāda **ṭaş dikmişdi**
Ḳanāʿat eyler idi ḳūt-ı yevme ṭabʿ-ı ẕī-şānı (53b)

ʿUlūmuñ ekşerinde fārisü'l-ḫayl idi dir rāvī
Ḫuṣūṣā Fārisī'de **ṭaş diküp** mānend-i Ḫaḳānī (424b)

❖ **Ümidini kesmek:** Olmasını ummaktan vazgeçmek, olmayacağını kabul etmek.

Ḥıyānetden **ümīdin ḳaṭʿ ile** itmişdi bu kārı
Aña da der-ʿaḳab īṣāl olundı ecr-i şāyānı (71a)

❖ **Yol iz bilmemek:** Bir şeyi nasıl yapacağını bilmemek; bir yerde yabancı olup nereye ve nasıl gideceğini bilmemek.

Yol iz bilmez idi şāh-rāhı ṣordılar andan
Ġaraż tekfūr-ı İstanbul'a itmekdi gürīzānī (114b)

❖ **Ver elini…:** Âniden karar verilip yola çıkıldığını ifade için kullanılır.

Gelibolı boġazın geçdiginden ḫāricī oġlan
Vir eliñ Bursa diyüp itdiler ʿazm-i şitābānī (135b)

❖ **El vermek**: Yardım etmek.

Eliñ vir baña diyü semt-i Eflāḳ'a firār itdi
Yine ḳurtarmadı dest-i ḳażāyādan girībānı (137b)

Anıñ da rūzgārı sert esüp hengām-ı sermāda
Müsāʿid olmayup **el virmeyüp** eyyām u devrānı (142b)

1 bk. Eyüboğlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, C. 2, s. 390.

❖ **Yanıp yakılmak**: Sızlanmak, şikayet etmek.

Teke-oġlı helākin ṭuymış idi **yandı yaḳıldı**
Telehhüb eyledi ḳalbindeki nīrān-ı ṭuġyānī (138a)

❖ **Yüzünü ağartmak**: İşleri ve tavırlarıyla beğenilerek yakınlarının kendisiyle övünmesine sebep olmak.

Şihābüddīn Paşa daḫi çoḳ **yüzler aġartmışdı**
İdüp niçe sevād-ı aʿẓamı tesḫīre erzānī (143a)

Ḳaraya çıḳdıġında **yüz aġartmışdı** dilāverler
Ḳaradan ālet oñarmaḳ gibi ẓann itme her ānı (226a)

❖ **İş işten geçmek:** Bir işin gerçekleştirilme imkânının kalmaması.

İş işden geçdigin paşa-yı bī-tedbīr gördükde
O daḫi ḫod-be-ḫod itdi tek ü tenhā gürīzānī (144a)

❖ **Söz ayağa düşmek:** Bir problemin çözümüne dair veya bir konuyla ilgili yetkisiz ve ehliyetsiz kişilerin fikir sundukları duruma gelmek. Beyitte aynı zamanda "herkesin kendisi hakkında dedikodu yaptığı biri olmak, hakkında konuşulmak" anlamında "ağza düşmek" deyimi de dikkat çekmektedir:

Esāfil **aġzına düşdi** vezīr ü pādişeh cümle
Bütün **söz düşdi ayaġa** unutdı ḫalḳ aʿyānı (151b)

❖ **Ayaklar baş, başlar ayak olmak:** Değersiz kişilerin başa geçmesi, değerli ve yetkin kişilerin ise geride bırakılması.

Ayaḳlar baş olup başlar ayaġ oldı niçün şimdi
Getürtmek iḳtiżā itdi yine taḫta Murād Ḫān'ı (152a)

❖ **Gözü yolda olmak:** Birinin gelmesini sabırsızlıkla, özlemle veya merakla beklemek.

Anıñ **yollarda**dır belki mübārek **gözleri** şimdi
Bu teklīfi umardı vaḳt-i ʿavdetde ḫulūṣānī (152a)

❖ **Ağız birliği etmek:** Bir konuyla ilgili anlaşarak aynı şekilde konuşmak.

Aġız birlikleriyle bir gün ol aʿyān-ı ṣāḥib-reʾy
Ḥużūr-ı pādişāhīde didiler ey kerem kānı (152a)

❖ **Gözüne hiçbir şey görünmemek**: Kendi derdi sebebiyle veya kıymet verdiği şey dışında hiçbir şeyi önemsememek.

Egerçi kendi anda līk cānı bundadır ḥālā
Görünmez gözine sensiz cihānıñ şevket ü şānı (152b)

❖ **Pır pır etmek (uçmak):** Heyecanlanmak.

Gözünde ġālibā **pır pır uçar** dīdārıñı görmek
Maḥabbetde size taḳrīb itmez sā'ir iḫvānı (152b)

❖ **Yok olası:** "Yok olsun" anlamında.

Ḳoṣova semtine gelmişdi küffār-ı seḳar-me'vā
Yoġ idi **yoġ olası** fırḳanıñ hīç ḥadd ü pāyānı (155b)

❖ **Can atmak**: Çok istemek.

Ser-i bī-devletin orduda ġalṭān itdirüp ol dem
Çeh-i ġayyāya müştāḳ idi **cān atdı** o Çeh banı (157a)

❖ **Gözüne kestirmek**: Düşündüğü şey için uygun bulmak; elde etmeyi düşünmek.

❖ **Ağzına geleni söylemek**: Düşünmeden kaba ve kırıcı konuşmak.

Gözine kesdirüp sulṭān-ı vālā-ḳadri ol bāġī
Dimiş ey Devlet-i 'Oṡmāniyānıñ ḫān-ı ẕī-şānı (158b)

Ne gelse aġzına söylerdi ifrāṭ-ı şaḳāvetle
Gözine kesdirüp taḥḳīr iderdi cümle şāhānı (300a)

Gözine kesdirüp doġruldı ol semt-i hevil-nāke
Bir-iki dil ṭutup söyletdi ol şīr-i emīrānı (301a)

❖ **Gözünü kan bürümek**: Her türlü kötülüğü yapacak kadar öfkelenmek.

Gözin ḳan büriyüp şiryān-ı ḳīni ṭaşdı döküldi
N'olur didi biz itsek saña iẓhār-ı dilīrānī (160a)

❖ **Gözü korkmak**: Yaşadığı kötü bir tecrübe sonucunda birinden veya olumsuz iz bırakan şeyden zarar gelebileceğini düşünmek.

Mülāḳāt oldıġıñda daḫi görsün çūpı destiñde
Gözi ḳorḳardı senden görse bir kez rūy-i ġażbānī (165b)

❖ **Bel bağlamak**: Güvenmek.

ʿAzīzi didi dünyāya ṣaḳın **bel bağlama** zīrā
Saña yoḳdur beḳāsı eyleme tażyīʿ-i ezmānī (179b)

❖ **Cana can katmak:** Neşesini ve dinçliğini artırmak.

Biz ifṭār idelim maʿṣūmlar karnın ṭoyursunlar
Ṣıyāmı ṣıymayup **cānlarımıza ḳatalım cānı** (181b)

❖ **El yumak** (Günümüzdeki kullanımı: El çekmek): Vazgeçmek.

Ḥayātından ʿazīziñ **el yumışdı** cümle ṭullābı
İdüp bir kimse bir gün kūh-ı ruhbāna ḳadem-rānī (184b)

❖ **Yüreğini dağlamak:** Acıyla kıvranmak, içi yanmak.

Dili pür-ḫūn idersin lāle-veş **pür-dāġ eylersün**
Derūnum ey gül-i efrenci-i gül-zār-ı ḫūbānī (203a)

❖ **İbret almak**: Ders almak.

İşit bu ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣayı gel **ʿibret al** bundan
Kime el virdi yüz yudı baḳalım ʿālem-i fānī (206a)

Temāşāsıyla geldi Yanḳo'ya bir ḥālet-i dīger
O bütden gūyiyā **ʿibret alup** ber-vech-i yaḳẓānī (206b)

❖ **Vadesi yetmek:** Ömrü bitmek, ölümü gelmek.

Meger kim **vaʿdesi yetmiş** imiş ol ḳavm-i murdārıñ
Ġavāyet ġāyete irmiş dolup peymān-ı ṭuġyānı (212a)

❖ **Yere geçirmek/geçmek:** Helâk etmek/olmak, yok etmek/olmak.

Ḫudā müşrikleri **yere geçirdi** çıḳmadı bir cān
Ser-ā-pā boyladı her birisi ābār-ı nīrānı (212a)

Egerçi pādişāh olmaḳ murād eylerdi sābıḳda
Yere geçmekle babası gibi oldı hirāsānī (212b)

Eñ evvel muʿcizātı leyle-i mevlidde Kisrā'nıñ
Yere geçmişdi biñbir küngüreyle ṭāḳ-ı eyvānı (220a)

❖ **Aralarından su sızmamak**: Çok yakın, samimi arkadaş olmak.

Olup ṣulḥ ile ḫoş Ḫarḳıl u Ḳosṭanṭīn mābeyni
Ṣu ṣızmazdı aradan münʿaḳid olmışdı ḫullānī (214a)

❖ **Zevâle ermek:** Son bulmak, batmak.

Bir-iki sāl ancaḳ gölge ṣalmışdı Naṣārā'ya
Zevāle irdi şems-i ʿaṣrı geç devr itdi peymānı (219b)

❖ **Kırıp geçirmek:** Darmadağın edip öldürmek.

O rütbe cenk ü perḫāş itdiler aʿdā-yı bī-dīni
Ḳırup geçirdiler boylatdılar aḥfār-ı nīrānı (221a)

❖ **Kan dökmek:** Öldürmek.

Girişdi biri birine o rütbe **ḳan dökülmişdi**
Görenler rūy-i deryāyı dir idi baḥr-i mercānī (221b)

❖ **Birbirine katmak:** Karıştırmak; kargaşa çıkarmak.

Ġuzāt-ı mü'minīniñ ṣadmesiyle bād-ı ṣarṣar-veş
Biri birine ḳatdı ehl-i küfri virdi lerzānī (221b)

❖ **Gözünü korkutmak**: Yıldırmak.

Gözin ḳorḳutdı aʿdānıñ gözin yummaġla serdārı
Kimi baḥren firār itdi kimisi daḫi berrānī (222a)

❖ **Yakayı ele vermek**: Yakalanmak.

Beḳāyā-yı suyūfı tuʿme-i şemşīr itdirdi
Ele virmekle tekfūruñ iki oġlı **girībānı** (222a)

❖ **Belini bükmek**: Çaresizlik içinde bırakmak.

Belin bükdi tekūruñ ḫançere düşdi helāk oldı
Üçi bir günde gūyā ḳıldılar nīrāna pūyānī (222a)

❖ **Birbirini yemek**: Birbirine kötülük etmek.

Biri birin yemek sevdāsına düşmişdi tersāyān
Ḳırıldı ekşeri açlıḳla yine ḳavm-i Naṣrānī (225a)

❖ **Yol kesmek**: Geçmesine engel olmak.

❖ **Ardına düşmek**: Peşinden gitmek, takip etmek.

İrişüp **yolların ḳatʿ idesiz** deryāda ol ceyşiñ
Düşüp ardınca irem ben daḫi anlara baḥrānī (225b)

Bu vech üzre meger ḳavl ü ḳarār itmekle Mīḫā'īl
Düşürdi ardlarınca ġāziyānıñ niçe ḳorṣanı (225b)

❖ **Parmakla gösterilmek:** Benzeri az bulunan seçkin kişilerden olmak, meşhur olmak.

ʿAsākir buldı envāʿ-ı mekārim ṣavb-ı devletden
Olup **engüşt-nümā**-yı iʿtilā ber-vech-i şāyānī (332b)

❖ **El arkası yerde olmak**:[1] Pes etmek, yenildiğini kabul etmek.

O rütbe her reʾīsiñ ḳadri ʿāliyken nişāncıya
İderdi yine **el arḳası yerde** hem-çü mīrānī (268a)

Ġazāda ḥüsn-i tedbīrin iderdi cümle istiḥsān
Didirtmiş idi **el arḳası yerde** hep vezīrānı (352a)

Aña ḥużżār-ı meclis didiler **el arḳası yerde**
Taʿaccüb itdiler tafḍīl idüp ol ḥıbr-i devrānı (372b)

❖ **Ayağının tozu ile**: Yoldan gelir gelmez, dinlenmeden.

Ayaġı tozı ile vardığında ṣavb-ı maḳṣūda
Ne var burda diyüp Ḥıṣn-ı Novaberde'yi ol ānī (280b)

❖ **Gözdağı vermek:** Tehdit etmek, korkutmak.

Hemān bir **göz daġı**ydı sākinān-ı Körfes'e ancaḳ
Düşürdi bi'ż-żarūre ḫaşye ḥıṣın içre tersānı (284a)

❖ **Hakkından gelmek:** Yenmek; bir konuda veya birine karşı başarılı olmak.

Yed-i tesḫīr ile bende çeküp bende ḳılınmaḳdı
Ya **ḥaḳḳından gelinmek**di ele girdikde ol cānī (300b)

❖ **Çalıp çırpmak**: Hırsızlık yapmak.

Çalup çarpup yedirdi anlara ṣayd u şikār-āsā
Bir alay aç uyuz ḳavm-i segānıñ oldı iskānı (306a)

❖ **Göz açtırmamak:** Büyük bir baskı altında tutmak, başka bir iş yapmasına imkan vermemek.

Gözin açdırmayup mürde-dilān-ı ḳavm-i efrence
Ḳoyuldılar ḳıtāl-i müşrikīne hem-çü gürgānī (310b)

---

1 bk. Eyüboğlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, C. 2, s. 157.

❖ **İyi gün dostu:** Arkadaşının sadece iyi ve rahat zamanlarında yanında olan.

İyü gün dostı imiş fevri taḥvīl itdi evżāʿın
Ayaġın almaġa saʿy itdi yārān gerçi mestānī (317b)

❖ **Kuş uykusu:** Çabuk uyanılan uyku.

Gözetmiş idi münyāsın **ḳuş uyḫusı**yla yaturken
Miyān-ı şebde yine sāḥibin buldı şitābānī (319a)

❖ **Ağzını bıçak açmamak:** Üzüntüsünden hiçbir söz söylememek.

Bu ḥāletle cenāb-ı şehriyār olmışdı āzürde
Bıçaḳlar açmaz iken aġzın ol Hādiyy-i Rabbānī (339a)

❖ **Ocağına incir (ağacı) dikmek:** Birinin kurulu düzenini dağıtmak.

Erāẕil dūdmānın söndürüp aṣḥāb-ı nīrānıñ
Ocaġına diküp incīr-i fısḳı ḳaḥbe oġlanı (341a)

❖ **Ne var ne yok:** Her ne varsa.

Derūndan çıḳmamışdı Varna'nıñ perḫāş acısı
Ne var ne yoḳ o gün itdi mükāfātında pūyānī (344b)

❖ **Başına çalmak/çal!**: Kendisine verilen bir şeyi öfkeyle iade etmeyi veya bir şeyi istemediğini büyük bir kızgınlıkla söylemeyi ifade eder.

Bu defʿa ġālibā taḥrīr ile iṡbāt içün yazmış
Kitābın **başına çal** diyü ṣādır oldı fermānı (374b)

❖ **Başında kavak yeli esmek:** Gençlik coşkusuyla veya sorumluluk duygusundan uzaklık sebebiyle zevk ve eğlence peşinde koşmak.

Esīr-i bāde dil-dāde idim nefsim hevāsıyla
Ḳavaḳ yeli eserdi başım üzre ṭūl-i ezmānī (380a)

❖ **Gözden geçirmek:** Durumu incelemek; bir şeyin vaziyetini tespit için her yanına bakıp kontrol etmek.

Ḥımāra rākib olmışdı temāşā itdi alayı
Bütün **gözden geçirdi** seyr idüp aʿyān u erkānı (387a)

❖ **Gözden düşmek**: Birine verilen değerin ve beslenen muhabbetin zarar görmesi, yitirilmesi.

Bu ẓulmet ḫāne-i dehri **idüp isḳāṭ ʿayninden**
Reh-i rıḍvāna düşdi itdi ʿazm-i ḳurb-ı Raḥmānī (388a)

❖ **Ayağını çelmek/kaydırmak:** Birine tuzak kurup bulunduğu yeri, mevkisini kaybetmesini sağlamak.

Bu ḳurbiyyet ile tekṣīr-i ḥussād itdi devletde
Ayaġın çelmege saʿy itdi ġayri baʿż-ı yārānı (395b)

❖ **Ramak kalmak:** Gerçekleşmesine çok az kalmak.

Ramaḳ ḳalmışdı teslīm itmek üzre cān-ı şīrīnin
Ḳudūm-ı ḳābiżu'l-ervāḥa eylerdi nigeh-bānī (395b)

❖ **Gözünden kıskanmak:** Büyük bir özenle korumak.

Gözinden ḳısḳanurken ʿāḳıbet ol dīk-i meʾnūsı
Kümesden ḳapdı āḫir bir şeġāl-i berr ü yābānī (423a)

Yukarıdaki deyimlere elbette daha birçok ilave yapılabilir; fakat kaydedilen örnekler *Silkü'l-Le'âl*'de deyimlerin mahiyeti ve kullanımı hakkında fikir verecek ölçüde olduğundan bu örneklerle iktifa edilmiştir.

SONUÇ

Ahmed Hasîb Efendi XVIII. yüzyıl Osmanlı sahasının âlim şahsiyetlerindendir. Bursalı olan Hasîb, kendi şehrinde bir süre müderris olarak görev yapmış; ardından da kadılık vazifesiyle Bosna, Kayseri, Tokat, Bağdat ve Manisa'da bulunmuştur.

Ahmed Hasîb'in şairlik yönü ve tarihçi kimliği de önemlidir. Zira eserleri incelendiğinde bu yönlerinin öne çıktığı, edebî yönü ile tarihçiliğini birleştirerek ağırlıklı olarak tarihle ilgili konuları manzum şekilde yazmayı tercih ettiği görülmektedir. Bunda elbette kendisindeki edebî istidat, manzum yazma kabiliyeti ve sevgisi belirleyici olmuştur. Nitekim en mühim ve hacimli eseri de Osman Gazi'den Fatih Sultan Mehmed devrinin sonuna kadar gelen bir Osmanlı tarihi olan, tamamını manzum olarak kaleme aldığı *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'dır.

Çalışmamızda Ahmed Hasîb'in hayatı yazılırken tezkire ve tabakat kaynakları mukayeseli şekilde okunmuş, bu okuma ve incelemeler sırasında bazı bilgilere dair farklı tarihlendirmelerin olduğu görülerek bunlarla ilgili en doğru bilginin tespitine çalışılmıştır. Hasîb'in biyografisi oluşturulurken yapılan arşiv taramalarında onun Manisa kadılığına tayinini gösteren hatt-ı hümayunlu bir vesika da tespit edilmiş ve eserin sonuna eklenmiştir. *Silkü'l-Le'âl*'in incelenmesi sırasında ise daha önce başka kaynaklarda rastlamadığımız bir bilgi olarak Hasîb'in ilk dönem Osmanlı âlimlerinden Molla Fenârî'nin soyundan geldiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın temel konusunu oluşturan *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* hakkındaki bilgiler ve tespit edilen önemli noktalar ise şunlardır:

Çalışmanın metin kısmı oluşturulurken *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Koleksiyonu, 596 numarada kayıtlı olan müellif nüshası kullanılmıştır. Söz konusu nüshaya göre 19.727 beyitten oluşan *Silkü'l-Le'âl*, bu hacmiyle Türkçe olarak yazılmış en uzun manzum kronik olma özelliğini de taşımaktadır. 11.892 beyitle eserin büyük kısmı Fatih devrine ayrılmış olup öncesindeki bölüm ise derkenâr eklemeleri ile birlikte ise 7835 beyitten oluşmaktadır.

Eserin incelemesi yapılırken Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl*'i hazırladığı sırada istifade ettiği kaynaklar incelenmiş ve bunlar arasında Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr* adlı tarih eserinin Ahmed Hasîb'in en temel kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Zira *Silkü'l-Le'âl* ve *Künhü'l-Ahbar* mukayeseli olarak okunduğunda Hasîb'in *Silkü'l-Le'âl*'in düzeninde büyük oranda Âlî'yi takip ettiği ve âdeta *Künhü'l-Ahbâr*'ı nazmen yazdığı açıkça görülmektedir. Nitekim eserinde Mustafa Âlî'nin izinde ilerlediğini, onun tarihçiliğini beğendiğini ve verdiği bilgileri diğer tarihçilerden daha güvenilir bulduğunu *Silkü'l-Le'âl*'de kendisi de söylemektedir. Bununla birlikte Hasîb'in bilgileri aktarmakla yetinmediğini ve eser kritiğinde çok dikkatli olduğunu da belirtmek gerekir. Çünkü *Silkü'l-Le'âl*'de Âlî'yi övmesine ve takdirini belirtmesine rağmen onun düşüncesine katılmadığı kısımlarda eleştirilerini de açıkça yapmıştır.

Ahmed Hasîb *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'da kullandığı kaynakların bazılarını *Ravzatü'l-Küberâ* adlı eserinin bir bölümünde bizzat belirtmiştir. Kendi ifadeleriyle Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ı yanında İdris-i Bitlisî'nin *Heşt Behişt*'i, Hezârfen Hüseyin Efendi'nin *Tenkîhü't-Tevârîh*'i ve Rûhî Çelebi'nin *Rûhî Târihi* de *Silkü'l-Le'âl*'in kaynaklarındandır. *Ravzatü'l-Küberâ*'daki aynı kısımda "sâir kütüb-i siyerden nakl ve tetebbu'" ifadesini de kullanmaktadır. Bu da isimlerini zikrettikleri dışında başka eserlere de mürâcaat ettiğini ortaya koymaktadır. Nitekim *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân* incelendiğinde müellif tarafından belirtilmiş olan kronikler dışında tabakat, menakıpnâme/velâyetnâme, tezkire, sözlük gibi çeşitli kaynaklardan da istifade edildiği anlaşılmaktadır.

Ravzatü'l-Küberâ'da belirtmemiş olsa da Hasîb'in kullandığı kaynaklar arasında *Künhü'l-Ahbâr*'dan sonra en önemli eser Taşköprîzâde Ahmed Efendi'nin ulema ve meşâyih biyografilerine dair kaleme aldığı *eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye*'sidir. *Silkü'l-Le'âl*'de ulema ve mutasavvıflar hakkında bilgi verilirken temel kaynak bu eser olmuştur. *Şakâik,* Âlî'nin de kaynaklarındandır. Ahmed Hasîb bazı isimlere dair bilgilerde hem Âlî'dekileri aktarmış hem de *Şakâik*'takilere yer vermiştir. Ayrıca söz konusu eserlerde birbirinden farklı olan bilgilere de dikkat çekmiştir.

Hasîb'in kullandığı diğer bir biyografi kaynağı Baldırzâde Mehmed Efendi'nin *Ravza-i Evliyâ* adlı eseridir. Bilhassa Emir Sultan bahsinde bu eserden istifade edilmiştir.

Silkü'l-Le'âl'de verilen birtakım malumat, Ahmed Hasîb'in bazı şahsiyetler hakkında yazılmış olan velâyetnâme ve menâkıpnâme tarzındaki eserleri ve şair tezkirelerini de incelediğini, ayrıca sözlüklerden de istifade ettiğini göstermektedir. Diğer taraftan şifahî olarak duyup eserinde aktardığı rivayet ve bilgilerin de *Silkü'l-Le'âl*'in teşekkülünde önemli rol oynadıklarını belirtmek gerekir. Çalışmamızın eserin kaynaklarına ayrılan kısmında bu konularda bilgi verilmiştir.

Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân tarihle ilgili malumat yanında Türk edebiyatına dair de zengin bir muhtevaya sahiptir. Esere besmelenin faziletini ifade eden beyitlerle giriş yapan Hasîb, metnin bazı kısımlarına naat ilave etmiş ve Süleyman Çelebi bahsinde *Vesîletü'n-Necât*'ın sebeb-i te'lifini ayrıntılı bir şekilde tahkiye etmiştir. *Silkü'l-Le'âl*'de yer yer kaydedilmiş olan mersiye ve münâcâtlar da ayrı birer tür olarak ele alınabileceği gibi, eserde tasvir edilen savaş sahnelerini de birer gazavatnâme parçası olarak okumak mümkündür.

Eserde dikkati çeken bir başka unsur da Hasîb'in sözü ve anlatımı kuvvetlendirmek için sık sık başvurduğu deyim ve atasözleridir. Bunların büyük kısmının bugün de yaygın olarak kullanılması Türkçenin hâlen capcanlı olan söz varlığının XVIII. yüzyıldan bu zamana aktarımını göstermesi bakımından önemlidir. Günümüzde kullanımda olmayanlar için de aktif kullanıldıkları dönemler ve ihtiva ettikleri anlamlar hakkında bilgi vermesi yönünden bilhassa mühimdir.

Ahmed Hasîb, her sultana ait kısmın sonunda ilgili dönemin çeşitli zümrelerden şahsiyetlerine dair de müstakil başlıklar altında bilgiler vermiştir. Bu hususta büyük oranda *Künhü'l-Ahbâr*'dan ve ilgili kısımlarda *Şakâik*'tan istifade etmekle birlikte bilgileri yine kendi usulüyle; yani gerekli yerlerde karşılaştırmalar ve açıklamalar yaparak kaydetmiştir. Ayrıca vezirler, hekimbaşılar, âlimler, mutasavvıflar ve şairler gibi çeşitli zümrelere ayrılan bu başlıkların her birisini kendi içerisinde "manzum vezirler/hekimler/âlimler biyografisi" ve "manzum şuarâ tezkiresi" olarak değerlendirilmek de müm-

kündür. Şair başlıkları bu yönden değerlendirildiğinde Osmanlı sahasında yazılmış tek manzum tezkire olarak bilinen Güftî'nin *Teşrîfâtü'ş-Şuarâ*'sının yanına ikinci bir örnek daha eklenmiş olacaktır.

Kısacası; Ahmed Hasîb Efendi Osmanlı'nın kuruluşundan Fatih Sultan Mehmed döneminin sonuna kadar gelen hadiselere ve her sultan dönemi sonunda ilgili dönemin çeşitli zümrelerden öne çıkan şahsiyetlerine dair bilgilere yer verdiği bu manzum tarihiyle araştırmacılar için çok zengin bir kaynak bırakmıştır. Eser, manzum Osmanlı tarih geleneğinin son halkalarından biri olması bakımından da önemlidir. Hasîb'in farklı mehazlardan elde ettiği bilgileri birbirleriyle karşılaştırarak ve farklı yönlerine dikkat çekerek aktarması, kaynaklarını sık sık belirtmesi, ulaşabildiği her kaynağı incelediğini ve değerlendirdiğini ortaya koyan yaklaşımı, yer yer kaydettiği eleştirileri ve eserin genelinde kendisini gösteren ilmî merak ve tecessüsü, dönemi itibarıyla dikkate değerdir.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (1992). "Baldırzâde Mehmed Efendi", *DİA,* C. V, TDV Yayınları, İstanbul, s. 8-9.

Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (t.y.). *Keşfu'l-Hafâ*, I-II, thk. Ahmed Kalaş, Mektebetu't-Turâsi'l-İslâmî, Haleb.

Ademler, Betül (2007). "Düsturnâme-i Enverî (Dil Özellikleri-Metin)", Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Afyoncu, Erhan (2013). *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

Ahmed b. Hanbel (1982). *Müsnedü'l-İmâm Ahmedi'bni Hanbel*, I-VI, Çağ Yayınları, İstanbul.

Ahmedî (1939). *Dâsitân-ı Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osmân ve Cemşid ü Hurşid Mesnevîsi*, haz. Nihad Sami Banarlı, Burhaneddin Matbaası, İstanbul.

Ahmedî (2004). *Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osmân Gazv-i Îşân bâ-küffâr*, Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin-Şinasi Tekin, haz. Kemal Sılay, Harvard.

Ahmedî (2019). *İskendernâme*, haz. Yaşar Akdoğan-Nalan Kutsal, İstanbul, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Aka, İsmail (2005)."Mîrhând", *DİA,* C. XXX, TDV Yayınları, İstanbul, s. 156-157.

Aksoy, Ömer Asım (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I: Atasözleri Sözlüğü*, İnkilâp Kitabevi, İstanbul.

Ali el-Kârî (t.y.). *el-Esrâru'l-Merfû'a fi'l-Ahbâri'l-Mevzû'ati'l-Ma'rûf bi'l-Mevzû'ati'l-Kübrâ,* nşr. Muhammed es-Sıbâğ, Dârü'l-Emâne, Beyrut.

Alikılıç, Dündar (1993). "Ganîzâde Mehmed Nâdirî'nin Şehnâme-i Nâdirî'si", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Alper, Kadir (2012). "Erzurumlu Mülhimî ve Şehen-şeh-nâme-i Murâdî Mesnevîsi", Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Atsız, Nihal (1949). *Osmanlı Tarihleri I*, Türkiye Yayınevi, İstanbul.

Atsız, Nihal (1970). *Âşıkpaşaoğlu Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Aydın, Ahmet (1993). "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Künhü'l-Ahbâr'ının IV. Rüknünün Kaynakları", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aynur, Hatice (1993). "Mahremî ve Şehnâmesi I. Kısım Yavuz Sultan Selim Dönemi: İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aynur, Hatice (2003). "Mahremî", *DİA*, C. XXVII, TDV Yayınları, İstanbul, s. 390-391.

Baldırzâde Selîsî (2000). *Ravza-i Evliya*, haz. Mefail Hızlı, Murat Yurtsever, Arasta Yayınları, Bursa.

Buhârî, Muhammed b. İsmâîl (1987). *el-Câmiu's-Sahîh,* thk. Mustafa Dib el-Buğa, I-VI, Beyrut.

Bursalı Mehmed Tâhir (1333). *Osmanlı Müellifleri*, I-III, Matbaa-i Âmire, İstanbul.

Coşkun, Menderes (2002). *Manzum Bir Şairler Tezkiresi, Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ındaki Şair Biyografileri*, Bizim Büro Yayınları, Ankara.

Çerçi, Faris (2000). *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Künhü'l-Ahbâr'ında II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet Devirleri,* I-III, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistâni (1992). *es-Sünen,* thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, I-IV, İstanbul.

Emin Efendi (1305). *Menâkıb-ı Kethüdâzâde el-Hac Mehmed Ârif Efendi Hazretleri,* İstanbul.

Enverî (1928). *Düsturnâme-i Enverî*, haz. M. Halil Yınanç, Türk Tarih Encümeni, İstanbul.

Erdem, Sadık (1994). *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

Erdoğan, Çağrı (2019). "Mevlana İsa ve Câmi'ü'l-Meknûnât Adlı Eseri (Transkripsiyon ve Değerlendirme)", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Eroğlu, Süleyman (2008). Türk Edebiyatı'nda Miyâhiyye Türüne Bir Örnek: Hâsib Efendi'nin Miyâhiyyesi, *Uludağ Üni. Sosyal Bilimler Dergisi*, Bursa, Yıl: 9, S. 15, s. 429-439.

es-Sanani, Abdurrezzak Ebu Bekir (1983). *el-Musannef*, thk. Habiburrahman el-A'zamî, I-XI, Beyrut.

Eyice, Semavi (1991). "Ayasofya/Ayasofya Şadırvanı, 10/10", *DİA*, C. IV, TDV Yayınları, İstanbul, s. 217.

Eyüboğlu, E. Kemal (1973). On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler, I-II, Doğan Kardeş Matbaacılık İstanbul.

Fatin Dâvûd (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*, İstihkâm Alayları Litografya Destgâhı, İstanbul.

Fındıklılı, İsmet Efendi (1989). *Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri: Tekmiletü'ş-Şakâik fî Hakkı Ehli'l-Hakâik*, V, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Gelibolulu Mustafa Âlî (2009). *Künhü'l-Ahbâr, Dördüncü Rükn: Osmanlı Tarihi, Tıpkıbasım,* TTK Basımevi, Ankara.

Gelibolulu Mustafa Âlî (2019). *Künhü'l-Ahbâr*, haz. Ali Çavuşoğlu, TTK Yayınları, Ankara.

Gelibolulu Mustafa Âlî Efendi (1997). *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki 901 ve 920 No.lu Nüshalara Göre Kitâbü't-Târîh-i Künhü'l-Ahbâr,* I-II, haz. Ahmet Uğur vd., Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.

Gölpınarlı, Abdülbâki (1958). *Manakıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî "Vilâyet-nâme"*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Güftî (2001). *Güftî ve Teşrîfâtü'ş-Şuarâsı*, haz. Kâşif Yılmaz, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara.

Hadîdî (1991). *Tevârih-i Âl-i Osmân (1299-1523),* haz. Necdet Öztürk, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

İbn Arabşah (1986). *Acâibü'l-Makdûr fî Nevâibi Timur*, tahkik: Ahmed Fâiz Humusî, Beyrut.

İbn Arabşah (2012). *Acâibü'l-Makdûr (Bozkırdan Gelen Bela): Acâibü'l-Makdûr fî Nevâibi Timur*, çev. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul.

İbn Asâkir (1995). *Târihu Medîneti Dımaşk*, thk. Muhibbüddin el-Amrî, I-LX, Dârü'l-Fikr, Beyrut.

İbn Ebî Âsım, eş-Şeybânî (1400). *es-Sünne*, thk. Muhammed Nâsıruddin el-Elbânî, I-II, Beyrut.

İdris-i Bitlisî (2013). *Heşt Behişt: VII. Ketîbe: Fatih Sultan Mehmed Devri, 1451-1481,* haz. ve çev. Muhammed İbrahim Yıldırım, TTK, Ankara.

İlgürel, Mücteba (1998). "Hüseyin Efendi, Hezarfen", *DİA,* C. XVIII, TDV Yayınları, İstanbul, s. 544-546.

İnalcık, Halil (1977). "Kaplan Giray I." *MEB İslam Ansiklopedisi*, VI, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 203-205.

İnan, Göker (2013). "Ahmed Hasîb Efendi'nin Mecmûa-i Tevârîh'i", Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

İnan, Göker (2019). "Hasîb'in Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân İsimli Manzum Tarihinde Fatih Devri (İnceleme-Metin)", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İnan, Göker (2021). "Manzum Bir Osmanlı Kroniği Olan Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân'ın Kaynakları", *Turkish Academic Research Review (TARR)*, VI/1, Antalya, s. 308-334.

İnce, Adnan (2005). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.

İpşirli, Mehmet (1993). "Çatalcalı Ali Efendi", *DİA*, C. VIII, TDV Yayınları, İstanbul, s. 234-235.

İpşirli, Mehmet (2006). "Mustafa Efendi, Feyzullahefendizâde", *DİA*, C. XXXI, TDV Yayınları, İstanbul, s. 297-298.

İsen, Mustafa (1983). "Edebiyat Tarihi Açısından Künhü'l-Ahbâr'ın Önemi", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (TDEAD),* Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir, S. II, s. 49-57.

İsen, Mustafa (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

İstanbul Kütüphaneleri Tarih ve Coğrafya Yazmaları Kataloğu (1943), Maarif Vekâleti, Ankara.

İzzî Süleymân Efendi (2019). *İzzî Tarihi*, haz. Ziya Yılmazer, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

Kepecioğlu, Kâmil (2009). *Bursa Kütüğü*, haz. Hüseyin Algül vd., Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa.

Kurtlar Oğuz, Fatma Sabiha; Gürbüz, Mehmet (2020). "Bursalı Hasîb'in Manzum Bir Aşk Hikâyesi", *Turkish Studies-Language and Literature*, XV/4, Ankara.

Kut, Günay; Kut, Turgut (1987). "İstanbul Tekkelerine Ait Bir Kaynak: Dergeh-nâme", *Türkische Miszellen: Robert Anhegger Armağanı*, Ed. Jean-Louis Bacque-Grammont vd., Divit Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul.

Lemerle, Paul (1957). *L'Emirat d'Aydin Byzance et l'occident: recherches sur la geste d'Umur Pacha*, Presses Universitaires De France, Paris.

Mü'minzâde, Seyyid Ahmed Hasîb Efendi (2003), *Ravzatü'l-Küberâ: Tahlil ve Metin,* haz. Mesut Aydıner, TTK Yayınları, Ankara.

Neşrî (1957). *Kitâb-ı Cihan-Nümâ*, I-II, haz. Faik Reşit Unat, Mehmed A. Köymen, TTK Yayınları, Ankara.

Neşrî, Mevlânâ Mehmed (2008). *Cihânnümâ [Osmanlı Tarihi (1288-1485)]*, haz. Necdet Öztürk, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.

Ortaylı, İlber (2001). "Kadı, 2/2", *DİA*, C. XXIV, TDV Yayınları, İstanbul, s. 69-73.

Özcan, Abdülkadir (1994). "Edirne Vak'ası", *DİA,* C. X, TDV Yayınları, İstanbul, s. 445-446.

Özcan, Abdülkadir (1998). "Heşt Bihişt", *DİA,* C. XVII, TDV Yayınları, İstanbul, s. 271-273.

Özcan, Abdülkadir (2000). "İdrîs-i Bitlisî", *DİA,* C. XXI, TDV Yayınları, İstanbul, s. 485-488.

Özcan, Abdülkadir (2010). "eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye", *DİA,* C. XXXVIII, TDV Yayınları, İstanbul, s. 485-486.

Öztürk, Necdet (2001). *XV. Yüzyıl Tarihçilerinden Kemâl Selâtîn-nâme (1299-1490)*, TTK Yayınları, Ankara.

Öztürk, Necdet (2012). *Düsturnâme-i Enverî (19-22. kitaplar) Osmanlı Tarihi (1299-1465),* Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.

Öztürk, Necdet; Yıldız, Murat (2013). *İmparatorluk Tarihinin Kalemli Muhafızları Osmanlı Tarihçileri -Ahmedî'den Ahmed Refik'e-*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

Schmidt, Jan (1991). *Pure Water fot Thirsty Muslims: A Study of Mustafa Âli of Gallipoli's Künhü'l-Ahbâr*, Het Oosters Instituut, Leiden.

Schmidt, Jan (2002). "Künhü'l-Ahbâr", *DİA*, C. XXVI, TDV Yayınları, Ankara, s. 555-556.

Sehâvî, Ebu'l-Hayr Şemsüddîn (1956). e*l-Makâsıdu'l-Hasene fî Beyâni Kesîrin mine'l-Ehâdisi'l-Müştehire ale'l-Elsine*, Mektebetü'l-Hâncî, Kâhire.

Sehî Beg, *Heşt-Bihişt*, haz. Haluk İpekten vd., https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html, E.T: 22.11.2020.

Şemsî Ahmed Paşa (2003). *Şeh-nâme-i Sultân Murâd*, haz. Günay Kut-Nimet Bayraktar, Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Harvard.

Şentürk, M. Hüdai (2003). *Künhü'l-Ahbâr C. II Fâtih Sultân Mehmed Devri 1451-1481*, TTK Yayınları, Ankara.

Taşköprülüzâde (2007). *Osmanlı Bilginleri: eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye,* çev. Muharrem Tan, İz Yayıncılık İstanbul.

Tuman, Mehmed Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâilî (Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri),* I-II, haz. Cemâl Kurnaz, Mustafa Tatcı, Bizim Büro Yayınları, Ankara.

Ünver, İsmail (1979). "Ahmed Rıdvan'ın İskender-nâmesindeki Osmanlı Tarihi (Nusret-nâme-i Osman) Bölümü", *Ankara Üniversitesi Türkoloji Dergisi*, Ankara, C. VIII, s. 345-402.

Yücel, Yaşar; Cengiz, Halil Erdoğan (1992). "Rûhi Tarihi-Oxford Nüshası (Değerlendirme, Metnin Yeni Harflere Çevirisi)", *TTK Belgeler*, XIV/18, TTK, Ankara, s. 359- 472.

Zübeyiroğlu, Ruhsâr (1989). "Mecmû'atü't-Terâcim Mehmed Tevfîk Efendi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)

1. Cilt (1299-1451)

SİLKÜ'L-LE'ĀL-İ ĀL-İ 'OṠMĀN

[1b]

1 Olupdur besmele şāh-ı kelāma tāc-ı 'unvānī
Ḫuṣūṣā ḥamd ile revnaḳ bula 'unvān u pāyānı

2 Kilīd-i fażl-ı ebvāb-ı emānī oldı Bi'smi'llāh
Anıńla açılur kenz-i ḥaḳīḳat sırr-ı Sübḥānī

3 Ne emr olursa olsun olmaya bed'inde Bi'smi'llāh
Daḫi ol emri ta'ḳīb itmeye taḥmīd-i Raḥmānī

4 Olur elbette ebter ḥüsn-i encāmı naṣīb olmaz
Ḥadīṯinde ṣarāḥatle buyurdı Şāh-ı 'Adnānī

5 Ḳalemden isti'ānetle bu taḥrīrāta bed' itdim
Be-bi'smi'llāh u bā-ḥamd-i Ḫudā bā-'avn-i Yezdānī

6 Gel ey kilk-i güher-zā-yı süḫan-ārā-yı 'irfānī
Dür-i naẓmıńla leb-rīz eyle aṣdāf-ı dil ü cānı

7 Süḫan-perdāzi-i i'cāz ile neṯr-i le'ālī ḳıl
Ferāmūş eylesün gevher-şināsān ebr-i nīsānı

8 Semend-i 'arṣa-gāh-ı naẓm olup 'arż-ı hüner eyle
Feżā-yı ma'rifetde gösterüp āyīn-i cevlānī

9 Niçe dem fārisü'l-ḫayl-i ṣaf-ārā-yı ma'ārifsin
Senińdir ġālibā şimden geri meydān-ı fürsānī

10 Tek ü tāz eyle meydān-ı süḫanda sebk-i yārāna
Yarandır esb-i ṭab'ıń tā alınca ḫayl-i meydānı

11 Nihāl-i gülşen-i 'irfānsın berg ü beriň olsun
Ḳo bulsun perveriş sāyeńde gözle bī-nevāyānı

12 Bulunmaz sāz-kārī-i hünerde sen gibi çāpük
Saña vābestedir tertīb-i kār u naḳş-ı 'irfānī

13 'Aṣā-yı ṣiḥr-āṯār-ı Kelīmu'llāh mānendi
Saña siḥr-i ḥelāl olsa n'ola āṯār-ı 'İmrānī

[2a]

14 Seni tavṣīf idenler dir ʿimādü'd-dīn-i devletsin
Yaparsıñ isteseñ bir laḥẓada biñ ḳalb-i vīrānı

15 N'ola sır kātibi olsañ sarāy-ı şehriyārīde
Açılmazsıñ netīce herkese esrār-ı pinhānı

16 Nedīm-i tāc-dār-ı devlet ü iḳbāl ü himmetsin
Murād üzre bilürsiñ mū-be-mū āyīn ü erkānı

17 Ḫafāyā-yı umūra her zamān maḥrem olan sensin
Anıñçün Leḥv-i Maḥfūẓ'a seni Ḥaḳ eyledi ṣānī

18 ʿUluvv-i şānıñı tefhīm içün Mevlā ḳasem itdi
Ḥabībi Muṣṭafā'ya eyleyüp inzāl-i Ḳur'ān'ı

19 Seniñ ẕātıñladır hep iʿtibārı ehl-i ʿirfānıñ
Müşerref-sāz iden sensin bütün erbāb-ı dīvānı

20 Ulü'l-ebṣār olanlar müstaḳīmu'ṭ-ṭabʿ dir saña
Ḳarīrü'l-ʿayn iden sensin yine aʿyān u erkānı

21 Midād-ı himmetiñdir ʿācizāna eyleyen imdād
Murād itseñ idersin niçe bīmārāna dermānı

22 Siyeh-kārāna sensin luṭf iden itdikde istimdād
Seniñle ʿarż ider ʿirfānını Bihzād ile Mānī

23 Mesīḥ-āsā olurdı her biri ṣūretde rūḥ-efzā
Gelürdi her biri nuṭḳa eger olsa dili cānı[1]

24 Cihānda sen gibi her dilden añlar tercümān olmaz
N'ola taʿlīḳ olunsa ʿuhdeñe her emr-i sulṭānī

25 Murād itseñ cihānıñ nesḫ idersin re'y ü tedbīrin
Ġubār-ı ḥüsn-i ḫaṭ gibi ḳılup ḫāṭır-perīşānī

26 Siyāḳ-ı devlet üzre bir celiyyü'l-ḳadrsin ammā
Siyeh-baḫtān-ı kāma teng idersin gāh dīvānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

27 Ṣülüṣ miḳdārı ḥüsn-i ḫaṭṭıñ olsa üsʿ-i ḫāmemde
İderdi ruḳʿa-i āfāḳı memlū vaṣfıñ ʿunvānı

28 Seni teşbīh idenler tīre hep yābāna söylerler
Eger var ise daḫi doġrılıḳda saña rücḥānı

29 Bu deñlü vaṣfıñ ıṭnāb itmeden maḳṣūdum ey ḫāme
Seni bir emre ḳılmaḳdır mühim-sāz-ı ṣenā-ḫʿānī

30 Seni ḫıdmet-güẕār-ı şehriyārān eylemek ḳaṣdım
Bu ḫıdmetle saña şān virmek ister ṭabʿ-ı Ḥassānī

31 Olup Şehnāme-gū-yi midḥatü'l-kübrā-yı iclāli
Biraz yārān-ı naẓma ʿarż idüp Firdevsi-ʿunvānı

32 Terennüm-sāz-ı gül-zār-ı maʿānī oldıġıñ bildir
Ḳo başdırsun ṣarīriñ naġme-i murġ-ı hezārānı

33 Egerçi senden evvel geldi bu maḥfiliñe dehre
Niçe vaṣṣāflar oldı selāṭīniñ ṣenā-ḫʿānı

34 Edeble sen de bu ḫıdmetde teşmīr eyle dāmānıñ
Ki encāmında olsun ʿavn-i Ḥaḳ'la müzd-i şāyānī

35 O ḫıdmet kim teşekkür-nāme-i iḥsān-ı Mevlā'dır
Meziyyetle aña imdād ider elṭāf-ı Rabbānī

[2b]

36 Ne ḫıdmet ḫāk-i rūbī-i der-i şāhān-ı ʿālemdir
Ki ṣīt-i dehşeti leb-rīz ider Īrān u Tūrān'ı

37 O dergāh-ı muʿallā kim zebān vaṣfında ḳāṣırdır
Bütün erbāb-ı naẓm olmışdır anıñ menḳabet-ḫʿānı

38 O ḫıdmet kim süḫan erbābına ʿayn-i ʿibādetdir
Ki taʿdād eyleye bir bir selāṭīn-i cihān-bānı

39 Selāṭīn-i selef ıṭlāḳı ancaḳ anlara şāmil
Ki anlar olmış idi dūd-mān-ı nesl-i ʿOṯmānī

40 Egerçi niçe erbāb-ı süḫan tārīḫler yazdı
Siyer naẓm eyleyüp vaṣf itdiler şāhān-ı ẕī-şānı

41 **Ḥasīb**-i bī-nevānıń levḥ-i naẓmı sādedir ammā
Virir erbāb-ı ṭabʿa intiẓām-ı ẕevḳ-i rūḥānī

42 N'ola vaṣf-ı cemīl-i şehriyārān olsa vecd-engīz
Ki vardır her birinde ḳuvvet-i aḳṭāb-ı Rabbānī

43 Ḳamunuń ẕikr-i ḫayrı bāʿiṣ-i inzāl-i raḥmetdir
Buyurdı "tenzilü'r-raḥme"[1] Cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnānī

44 Meḫādīm iken anlar ḫādim-i Baṭḥā vü Yeṡrib'dir
Ḥarem ehlin iderler muḥterem bā-luṭf-i şāhānī

45 Medīne Mekke ḫalḳın eyleyen taḳviyet anlardır
Mürüvvetle olurlar taḳviyet-baḫşā-yı sükkānī

46 İmāmun bi'l-hüdā anlardır aḥkām-ı şerīʿatle
Cihāna neşr idüp tīġ-i ẓaferle nūr-ı īmānı

47 Reh-i İslām'da her biri beẕl-i naḳd-i cān itdi
O ġāzīler ki ḳıldı meşhed-i İslām büldānı

48 Cihānda rāyet-i İslām'ı anlar itdiler iʿlā
Ḫuṣūṣā şerʿa anlardır viren bu şevket ü şānı

49 Olanlar midḥat-i "niʿme'l-emīr"e[2] maẓhar-ı kāmil
Cüyūşın daḫi ḳıldı ġazv ile ol medḥe erzānī

50 Ḫuṣūṣā ḫāliyā zīb-efser-i şāhān-ı Cem-şevket
Sikender-ḥaşmet ol dīhīm-ṭırāz-ı āl-i ʿOṡmānī

51 Şehinşāh-ı muẓaffer dād-güster ḫān-ı şefḳat-ger
O dīn-perver ki Maḥmūd Ḫān Ġāzī oldı ʿunvānı

52 O sulṭān-ı Sikender-ʿasker ol şāh-ı Felāṭūn-re'y
Sedād u rüşd ile sebḳ eyleyüp eslāf-ı şāhānı

---

1 "Salihler anıldığı vakit rahmet iner." Sehāvī, *Mekāsıdu'l-Hasene*, 2/467. Bu kelām Süfyān bin Uyeyne'ye de atfedilmektedir.

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzeldir askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

53 Vücūd-ı pāki ḥālā tuḥfe-i şāhān-ı ʿālemdir
Zamānı nuḫbe-i eyyām-ı devrān-ı Süleymānī

54 Süleymānī-ḫadem hem Bāyezīdī-zühd ü taḳvādır
Selīmī-fıṭrat u reşk-āver-i rezm-i Murād Ḫānī

55 Beḳāsı ẕātınıń farḳ-ı ʿibāda sāye-i reʾfet
Hemīşe ʿāleme memdūd ola ol ẓıll-i Raḥmānī

56 Ḥüsāmı ruʿb-endāz ḳılup leşker-i aʿdā
Devām-ı devleti şīrāze-bend-i her perīşānī

[3a]

57 Ṣadā-yı ḳahr-ı şemşīrinden aʿdā nāle-keşlerdir
Hirās-i saṭvetiyle müşrikīni ḳıldı tersānī

58 Revā mı öyle bir ṣāḥib-ḳırān-ı dād-fermānıń
Olam ʿahd-i şerīfinde ḳalam maḥrūm-ı iḥsānı

59 Olam eşheb-süvār-ı ʿarṣa-i ümniyye-i rifʿat
Ḳılam esfelde icrā-yı mehām-ı kefş-gerdānī

60 Siyāḳ-ı naẓm ile tārīḫ yazmaḳ ṭabʿ-ı ḫāmemde
Olup biʾl-ḳuvve iḥsān-kerde-i elṭāf-ı Mennānī

61 Tekāsül mūcib-i küfrānī-yi ʿirfānım olmaġla
Bu nehc-i dil-keş üzre eyledim teşmīr-i dāmānī[3]

62 Ḳadirdān-ı maʿārif böyle bir sulṭān-ı ẕī-şānıń
Zamān-ı devletinde eyleyem naẓm içre pūyānī

63 Revāc üzre iken kālā-yı naẓmım sūḳ-ı ʿirfānda
Ḳala bī-behre-i ḥüsn-i nigāh-ı çeşm-i sulṭānī

64 Anıń gibi celīlü'l-ḳadr olan ḫāḳān-ı ʿālīniń
Sezā mı ʿahd-i ʿadli mevsim-i ecdād-ı ẕī-şānı

65 Kemīne nāẓımıń memdūḥ-ı kilk-i naẓmı olduḳda
Ola bī-mezz ü ḥüsn-i iltifāt-ı pādişāhānī

3 60-61. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

66 Vaḳāyiʿ-nāmeler taḥrīri gerçi ʿādet olmışdır
Yazarlar her ne kim vāḳiʿ ola bā-ḥükm-i şāhānī

67 Yazılmış her biriniñ neṣr ile eyyām-ı ʿadlinde
Ne deñlü vāḳıʿāt u ġazv ü fetḥ-i ḥışn u büldānı

68 Memālikde ne kim ẓāhir ola emr-i ġarāʾibden
Ne yüzden ṣādır olmış ise emr u ḥükm ü fermānı

69 Tevārīḫ-i selefde mū-be-mū taḥrīr olunmışdır
Zamānıyla mekānıyla yazar küttāb-ı dīvānī

70 Egerçi neṣr ile gevher-niṣār olunsa da elbet
ʿIyāndır ṣūret-i naẓmında luṭfı ḥüsn-i evzānı

71 Suhūlet neṣre nisbetle naẓımda çünki ẓāhirdir
Bu vādī üzre münsāḳ oldı ṭabʿ-ı müstemendānī

72 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ her biriniñ ʿahd-i ʿadlinde
Vezīrān ü emīrān şeyḫü'l-islām-ı ḳadir-dānı

73 Efāżıl maʿrifet aṣḥābı erbāb-ı dirāyetden
Bu devletde gelenlerden şüyūḫ u ḳuṭb-ı Rabbānī

74 Eṭıbbā şāʿirān u ḫoş-nüvīsān mūsiḳī-kārān
Gerekse taḫt-gāhında gerek sükkān-ı büldānī

75 Neseble şöhret-i maʿrūfesiyle yek-be-yek cümle
Velādet itdigi tārīḫ-i sāli ile evṭānı

76 Olup icmāl ile teẕyīl-i evṣāf-ı şehinşāhī
Nümāyān ola her ṣınfıñ anıñla fażl u ʿirfānı

77 Ne rütbeyle ḳarīrü'l-ʿayn olmışlar merātibden
Menāṣıbdan ne olmış ġāyet-i iḥsān-ı sulṭānī

78 Vuḳūʿı üzre tārīḫi ile taḥrīrden maḳṣad
Duʿā-yı ḫayrı isticlāb ola sıdḳ ile pāyānı

79 Medār-ı ibtihāc olurdı iẓhār-ı maʿārifde
Kümeyt-i ḫāme-i naẓmımla sebḳ eylersem aḳrānı

[3b]

80 Nigāh-ı luṭfa şāyeste olursa Yūsuf-ı ṭabʿım
Olurdum reşk-i iḫvānımla belki Mıṣr sulṭānı

81 Meʿāyibden tehī olmazsa da bu naẓm-ı rengīnim
Hünerdir belki ola dil-pesend-i pādişāhānī

82 Dinür āyīne-i ʿibret-nümā tārīḫ-i eslāfa
Müşāhid olur anda kā'ināt̲ıñ bed' ü pāyānı

83 Mülūküñ mürşid-i bī-rūḥıdır tārīḫ-i eslāfıñ
Tarīḳ-i müstaḳīme sevḳ ider aḫlāf-ı ẕī-şānı

84 Tevārīḫ-i selef enmūzec-i erbāb-ı devletdir
Şeriʿden ṣoñra anıñla bilirler ḥaḳḳ u buṭlānı

85 Lisān-ı ḥāl ile nāṣıḥ olup eslāf aġzından
Anıñla farḳ iderler meslek-i eslāf-ı şāhānı

86 Tevārīḫ u siyerdir ehl-i dīvānın esātīẕi
Tetebbuʿla dirāyet olunur ḳānūn-ı ḫāḳānī

87 Niçe tārīḫler var kim eḥādīṯ ü tefāsīre
Muvāfıḳdır rivāyātında yoḳdur fażl u noḳṣānı

88 Siyer aṣḥābı esfār-ı Resūlu'llāh'ı yazmaġla
Müfessirler muḥaddiṯler daḫi aḫẕ itdiler anı

89 Ḫuṣūṣā dūd-mān-ı Ḥażret-i Sulṭān ʿOṯmān'ıñ
Selīl-i nesl-i pāki şehriyārān-ı cihān-bānī

90 Ṣiḳātıñ yazdıġı tārīḫe ḥüsn-i iʿtiḳād üzre
İderler şerʿ u ḳānūn üzre imrār-ı nigeh-bānı

91 Selef āṯārını her birisi cemʿ idüp ʿaṣrında
Oḳurlar ḥıfẓ iderler rūz u şeb mānend-i Ḳur'ānī

92 Meżāmīni ḥadīṯ ü āyet-i Ḳur'ān olan naẓmıñ
Ḫitāmı misk olup der-pey ola iḥsān-ı şāyānī

93 Revā mı esb-i ṭabʿı nāẓım-ı dil-ḫasteniñ itsün
Feżā-yı naẓmda īrād-ı ʿacz-i ʿöẕr-i lengānī

94 Ḫuṣūṣā ḥāliyā revnaḳ-fezā-yı taḫt-ı iclāliñ
Olam müstaġraḳ-ı baḥr-ı ʿaṭāyā-yı firāvānı

95 O sulṭān-ı serīr-ārā-yı ʿadliñ şeyḫü'l-islāmı
Semiyy-i Muṣṭafā sālār-ı nesl-i şāh-ı ʿAdnānī

96 O memdūḥü'ş-şiyem revnaḳ-fezā-yı mesned-i iftā
Verāṣetle olup müftīsi hem üstād-ı ẕī-şānı

97 Ḳadir-dān-ı maʿārif müttaḳī hem fāżıl u ʿārif
Rümūz-ı ʿilme vāḳıf kāşif-i esrār-ı Rabbānī

98 Niẓām-ı devleti olmaġla sulṭān-ı ḳadir-dānın
Bu naẓm-ı dil-firībe bāʿiṣ oldı sevḳ-i ʿirfānı

99 Nevāziş-kāri-i iḥsānıdır terġīb iden maḥżā
Ḥasīb-i kemteriñ ẓāhir iken ṭabʿında noḳṣānı

100 Kim oḳur ḳıṣṣa-ı mihr ü vefāyı belki kim diñler
Olursa daḫi her bir noḳṭası dürr-i Bedaḫşānī

[4a]

101 Olursa inżimām-ı himmeti bir ẕāt-ı ẕī-şānıñ
Nigāh-ı luṭfa maẓhar ola naẓm-ı müstemendānı

102 Bilinse dergehinde ḳul u ḳurbān oldıġım bir kez
Olurdı belki naẓmım dil-pesend-i pādişāhānī

103 Tarīḳimde haracdan ḳurtılurdum cāh-ı maḫrecle
İderdim eşheb-i kilk-i hünerle sebḳat akrānı

104 Cevād-ı ḫāmesiyle şimdi mi meydān almışlar
Mevālī zümresinden ehl-i evzānıñ ġarībānı

105 Ümīd-i mekremetle āsitān-ı tāc-dārīden
Be-bismi'llāh ü bā-ḥamd-i Ḫudā bā-ʿavn-i Rabbānī

106 İʿānet isteyüp senden daḫi ey ḫāme-i zībā
Şurūʿ itdim bu naẓm-ı dil-keşe bā-iẕn-i Yezdānī

107 Tetebbuʿ eyleyüp ʿĀlī-yi zārıñ Künhü'l-Aḫbār'ın
O nehc-i dil-güşāya sürdüm esb-i ṭabʿ-ı Saḥbān'ı

108 Mülūk-i Devlet-i ʿOṯmāniyān'ı naẓm idüp bir bir
Didim tevsīm ile Silkü'l-Le'āl-i Āl-i ʿOṯmān'ı

109 Tevārīḫ-i selefde mū-be-bū taḥrīr olunmışdır
Selāṭīn ü mülūküñ başḳa başḳa ẕikr-i ẕī-şānı

110 Nesebde ekṯerīsi Yāfeṯ'ibn-i Nūḥ'a bāliġdir
Ḫuṣūṣā ḳavl-i Neşrī üzre nesl-i āl-i ʿOṯmānī

111 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ āb-ı rūy-ı maʿdelet-ḫūyı
Olup bu millet-i İslām'da evlād-ı Ḳa'ānī

112 Süleymān Şāh'dır ʿOṯmāniyānıñ cedd-i aʿlāsı
Oġuz Ḫān neslidir ʿĪṣ'a çıḳar ensāb-ı sulṭānī

113 Ne deñlü tāc u taḫt u memleket aṣḥābı serverler
Ḳıyām-ı ḥaşre dek bāḳī ḳalan evlād-ı ʿOṯmānī

114 Nesebde ʿĪṣ'a ʿirfān u ḥasebde ḥüsn-i fıṭratla
Olup aḫlāf ile hem meşreb-i Yaʿḳūb-ı Kenʿānī

115 Lisān-ı Ḳıbṭ ile ʿĪṣ ibn-i İsḥāḳ idi taʿbīri
Bulur altmış üçünci rütbede Nūḥ ile pāyānı

116 Cenāb-ı Ḥażret-i İsḥāḳ'ıñ oldı iki maḫdūmı
Birisi ʿĪṣ idi birisiniñ Yaʿḳūb ʿunvānı

117 İki ferzend-i ekrem tev'em idi baṭn-ı māderde
Muḳaddem ʿĪṣ doġdı baʿdehū Yaʿḳūb-ı ẕī-şānī

118 Teḳaddüm itmesi ʿĪṣ'iñ ehl-i ẕī-şānı Yaʿḳūb'a
Selāṭīn ü mülūkün ceddidir bā-emr-i Sübḥānī

119 Gerek İslāmiyān'dan gelmiş olsunlar gerek ġayri
Ḳamusı ʿĪṣ ṣulbinden gelir bā-emr-i Sübḥānī

120 Bu yerde ehl-i tārīḫiñ tebāyün üzredir naḳli
Kiminiñ ṣıdḳı ẓāhir kiminiñ yoḳ ṣıdḳa bürhānı

121 Didi Künh'inde ʿĀlī ḳavm-i Rūm ʿĪṣ bin İsḥāḳ'a
Nesebde müntehīdir yoḳdur anıń kiẕb ü bühtānı

122 Yazar tārīḫde Neşrī nesebde āl-i ʿOs̱mān'ıń
Neciyyu'llāh oġlu Yāfes̱ oldı cedd-i ẕī-şānı

123 Oġuz Ḫān ʿĪṣ neslinden dimek ġayr-i tenāḳużdur
Moġol u Türk Oġuz Yāfes̱'den oldı şāh-ı Türkānī

124 Ḫalīlu'llāh neslinden deyen Evlād-ı Selçuḳī
Ḫaṭā-yı fāḥiş itmişdir yazar tārīḫ-i Yūnānī

125 Benī-Aṣfar gürūhı Rūm ṣulbinden ẓuhūr itdi
Bu vech üzre yazar Künh içre ʿĀlī nesl-i şāhānı

126 Velādetde anı taʿḳīb idince Ḥażret-i Yaʿḳūb
Bütün peyġamberānıń oldı el-ḥaḳ cedd ü ḫ̔īşānı

127 Biri ẓāhir mülūküń birisi bāṭın selāṭīniń
Bi-emri'llāh oldı cedleri rūḥāni cismānī

128 Oġuz Ḫān ʿıtreti Īrān'da Merve ḥudūdında
Ẓuhūr itdi dinür ol fırḳaya evlād-ı Ḳaʿānī

129 Tevārīḫ u siyerde şöhreti Māhān şehridir
Yazılmışdır Süleymān Şāh'dır vālī-yi ẕī-şānı

Der-Ẕikr-i Süleymān Şāh-ı ʿĀlī-Cāh

130 Yazar Künh'inde ʿĀlī altı yüz sālinde hicretden
Düşüp Īrān-zemīne zelzele ḳılmışdı virānī

131 Süleymān Şāh ol dem mīr idi Māhān şehrinde
Tezelzül buldı anıń da emāret üzre bünyānı

[4b]

132 Zelāzilden bütün Īrān mülki ḫāksār oldı
Bu belvā arasında fitne taḫrīb itdi Tūrān'ı

133 Temādī-i tezelzül her biri vīrāne itmekde
Cihāna fitne-i āḫir zamān virmekde hıẕlānī

134 Moġol u Lūk u Çengiz Ḫān ḳahrı āşikār oldı
Ṭaġıldı fitneden Īrān-zemīnin mīr-i mīrānı

135 Ḳoyup dār u diyārın tāc u taḫtın raḫt ile baḫtın
Ḥudūd-ı Erzenü'r-Rūm'a gelüp terk itdi evṭānı

136 Egerçi serserī her biri gezdi ol ḥavālīde
Ḳulaġı dinc olanlar görmedi tārāc-ı Gürgān'ı

137 Reʿāyā gibi mīrān ḫoş-nişīn oldı o yerlerde
Biraz āsāyiş üzre ḳaldılar üftān u ḫīzānī

138 ʿAşā'ir erleri boy begleri ifrāṭ-ı vehminden
ʿAyāliyle bütün eṭrāfa itmişdi gürīzānī

139 Yine her birisi ricʿat murād eylerdi evṭāna
Diyār-ı Bekr'e ʿavd itdikde Īrān'ın emīrānı

140 Şeh-i vālā-şiyem yaʿnī ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī
Bulunmışdı o demde Ḳonya'da sulṭān-ı Yūnānī

141 ʿAẓīmu'l-menḳabe bir şāh idi vaḳt-i şebābında
Ḫilāfetle cihānda ḳılmış idi pūye-gerdānī

142 Niçe eyyām sulṭān idi Ḳonya taḫt-gāhında
Celāleddīn ʿaṣrında güzel olmışdı devrānı

143 ʿAlā'eddīn ile cemʿin Celāleddīn-i Rūmī'niñ
Niçe inkār ider vardır idüp ʿaṣrında bühtānı

144 İki sulṭān idi cemʿ oldı Ḳonya taḫt-gāhında
Biri sulṭān-ı Yūnānī biri ḫāḳān-ı rıḍvānī

145 ʿAlā'eddīn'i ḫayra sevḳ iden ol ẕāt-ı vālādır
Gehī emr-i ḫilāfetde gehī tanẓīm-i büldānī

146 Kühen-sāl idi taḫtında zamānı ẕevḳ ile geçdi
Dem-i āḫirlerinde çarḫ ḳıldı kec nigeh-bānī[1]

1 143-146. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

147 Biraz āzürde oldı rūzgārıń germ ü serdinden
Serīr-i salṭanatda geldi ol şāha perīşānī

148 Süleymān-ı zamānıń daḫi gāhī rūzgārından
Olurdı inḥiṭāṭ-ı şevketi gāhīce ḥırmānī

149 Mekīn-i ḥükmine ins ü perī münḳād iken cümle
Çalınmaġla benān-ı devletinden mühr-i sulṭānī

150 Müsaḫḫar olmadı ḳırḳ gün ḳadar fermānına kimse
İṭāʿat itmedi bir dürlü dīv ü cinn ü şeytānī

151 ʿAfārīt ü vuḥūş u ṭayr ṭursun nemle-i ṣuġrā
Birinden itmedi miḳdār-ı ẕerre pāy-cünbānī

152 İʿāde olunınca destine ol ḫātem tesḫīri
O demde bildiler var rūzgārıń bir Süleymān'ı

153 Cihānıń ʿizz ü cāhı pādişāhı çünki fānīdir
Mü'ebbed olamaz tā bulmadıḳça mülk-i rıḍvānı

154 Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'ında şöyle nakl ider ʿAlī
ʿAlā'eddīn'den ṣoṅra ẓuhūr-ı āl-i ʿOṯmān'ı

İcmāl-i Ẕikr-i ʿAlā'eddīn bin Keyḳubād bin Ferāmuz Şāh Āḫir-i Mülūk-i Selâçıḳa-i Yūnānī

155 Melik Mesʿūd-ı Selçuḳī ki ʿamm-i dāfiʿu'l-ġammı
Olup kendinden evvel şehriyār-i taḫt-ı Yūnānī

156 Niçe eyyām Rūm'uń daḫi oldı mālikü'l-mülki
İki taḫt üzre cārī olmış idi emr ü fermānı

[5a]

157 Mesʿūd-ı kevkeb-i iḳbāli burc-ı çarḫ-ı fānīden
Memātıyla ufūl itdikde bā-taḳdīr-i Sübḥānī

158 Birāder-zādesi yaʿnī ʿAlā'eddīn-i ʿadl-āyīn
Verāṯetle olup Yūnān u Rūm'uń şāh-ı ẕī-şānı

159 ʿAlā'eddīn ibn-i Keyḳubād ibn-i Ferāmuz kim
Felek gör n'eyledi ol pādişāh-ı mülk-i devrānı

160 Daḫi bir nev-cevān sulṭān iken ol ẕāt-ı vālāda
Nihāyet buldı ensāb-ı Selāçıḳ nesl-i sulṭānī

161 Cihānı fitne-i Çengiziyān itmişdi ber-geşte
Ser-ā-pā Rūm u Yūnān'ı bütün Īrān u Tūrān'ı

162 Moġol Tatarı'nıń evlād-ı Çengiz'iń taʿaddīsi
ʿAlā'eddīn'e ifrāṭ üzre virmişdi perīşānī

163 Bozardı dā'imā Selçuḳıyān'ı zümre-i Tatar
Taġallüb eylemişdi her ṭarafdan cünd-i Ġāzānī

164 ʿAlā'eddīn'i maḳhūr itdi ceyşi tārumār oldı
O yüzden Devlet-i Selçuḳıyān bulmışdı pāyānı

165 Ḫilāfet salṭanat buldı ʿAlā'eddīn'de ġāyet
Bu vech üzre rivāyet itdi ʿĀlī şāh-ı Yūnān'ı

166 Yazılmış ṣafḥa-i taḳdīrde ʿilm-i Ḳadīr üzre
Ẕuhūrāt-ı ezel ber-muḳteżā-yı ḥükm-i Rabbānī

كما قال الله تعالى في كتابه المبين[1]
﴿كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ﴾[2]

167 Tevārīḫ-i selefden baʿżınıń lübb-i rivāyātı
Bu vech üzre muḥarrerdir ki nesl-i pāk-i ʿOṯmānī

168 Ẕuhūr-ı fitneden mīrān-ı Īrān taḫt-gāhından
Ṭaġıldı sū-be-sū ḳıldı tavaṭṭun semt-i Yūnān'ı

169 Maʿan żabṭ olunurdı Rūm ile Yūnān ol demde
Bir olurdı iki taḫt-ı güzīniń şāh-ı ẕī-şānı

170 ʿAlā'eddīn mülki maʿriż-i nezʿa taḳarrubla
Moġol Tatarı żabṭ itmişdi ol yerlerde büldānı

1 "Yüce Allah'ın apaçık Kitāb'ında buyurduğu gibi..."
2 "İşte aynen böyledir. Üstelik biz onlara başka başka toplumları mirasçı kıldık." Duḫān 44/28.

171 İdince altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda mülkin istīfā
Bu ʿarża vāriṣ itdi Ḫak Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ı

172 ʿİbād-ı ṣāliḥīniñ arża vāriṣ oldıġı zīrā
Muṣarraḥdır anı īżāḥ ider āyāt-ı Ḳurʾānī

كما قال رب العالمين:[1]
﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ الصَّالِحُونَ *
اِنَّ فى هٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ * وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾[2]

173 Cenāb-ı Şeyḫ Muḥyiddīn tefsīrinde bu naẓmıñ
ʿİbād-ı ṣāliḥīn ile didi maḳṣūd-ı Rabbānī

174 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān oldıġı emr-i bedīhīdir.
Ki anlar nūr-ı İslām ile tenvīr itdi ekvānı

[5b]

175 Olup İslām ile evvel ẓuhūrı āl-i ʿOṯmān'ıñ
Yine İslām ile bulsa gerekdir ḥüsn-i pāyānı

176 Meʿād ü mebdeʾi şerʿ-i Muḥammed'le muḳayyeddir
Müʾeyyeddir müʾebbeddir anıñ evlād-ı ẕī-şānı

177 Ḳıyām-ı ḥaşre dek ensābı bāḳī cündi ġālibdir
Cihādun fī sebīli'llāhide ḳıldıkça pūyānı

178 Olur her birisi bir seyf-i ṣārim rāh-ı Mevlā'da
Bütün aḳṭār-ı arża neşr iderler nūr-ı īmānı

179 Niçe sāʾir düvel ʿOṯmāniyān-ı pāk-aʿḳāba
Naẓīr olsa gerekdir kim Cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnānī

180 Niʿam-ı midḥatiyle baʿżını tavṣīf itmişdir
Anıñ ceyşi daḫi oldı sezā-yı vaṣf-ı sulṭānī

181 Şerīʿat ʿurve-i vüsḳā olup her biri destinde
İmāmun bi'l-hüdādır muḳteḍā itmekle Furḳān'ı

1 "Ālemlerin Rabbinin buyurduğu gibi…"
2 "And olsun ki zikirden sonra Zebūr'da 'Yeryüzüne benim salih kullarım vāris olacaklardır.' diye yazdık. Muhakkak ki işte bu Kur'ān'da ibadet edici kimseler için elbette yeterli açıklama vardır. Biz seni ancak ve ancak ālemlere rahmet olarak gönderdik." Enbiyā 21/105-106-107.

182 İmām-ı Yeṡrib ü Baṭḥā olup hep muḥteremlerdir
Olup anlarla ḳā'im beyt-i dīniñ çār erkānı

183 İmām-ı Şāfiʿī hem Mālikī hem Ḥanbelī-kīşin
İdüp iḥyā egerçi kendüler olmışdı Nuʿmānī

184 Bütün aḳṭāb ü kümmel ġavṡ-ı aʿẓam olup enṣārı
Sefer-ber olsalar imdād iderdi āl-i ʿOṡmānī

185 ʿİbād-ı ṣāliḥīn ıṭlāḳı muṭlaḳ ḥasb-i ḥāl oldı
Anıñçün vāriṡ-i arż olmaġa her biriniñ şānı

186 Selāṭīn-i uḫardan elyaḳ u aḥrā dinilmişdir
Bu vech üzre yazar İbnü'l-ʿArab ol ḳuṭb-ı Rabbānī

187 Güsiste olmaya ḥablü'l-metīn-i şerʿ-i peyġamber
Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek sönmez anıñ nūr-ı çerāġānı

188 Benü'l-ʿAbbās şāhānı Ümeyye pādişāhānı
Olup evvellerinde zühd ile memdūḥu'l-aḳrānī

189 Şerīʿat iki devletde daḫi ḳānūn idi ammā
Sefāhatle tezenduḳ itdi ṣoñra baʿż-ı şāhānı

190 Kimi çāh-ı ḍalāle düşdi farṭ-ı ḥubb-i cāh ile
Kimisi iʿtizāl ile dir idi ḫalḳ-ı Ḳur'ānī

191 Anıñçün devleti bu iki ṣınfıñ olmadı mümtedd
Ġavāyetden Ḫudā ḥıfẓ itmişdür āl-i ʿOṡmān'ı

Der-Ẕikr-i Ḫilāfet-i Sulṭān ʿOṡmān ibn-i Erṭuġrul ibn-i Süleymān Şāh

192 Ṡiḳātından olup ʿĀlī egerçi ehl-i tārīḫiñ
Teḫālüf üzredir anıñ daḫi taḥrīr ü tibyānı

193 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen bālāda icmālen
Ẓuhūr-ı fitne-i Çengiz ü istīlā-yı Gürgānī

194 Cihānı yaḳdı yıḳdı çünki nār-ı ẓulmi Timur'uñ
Kül oldı her ṭarafda ḫānumān-ı mīr-i mīrānī

195 Süleymān Şāh kim ol daḫi Māhān şehriniñ ol dem
Emīr-i nīk-tedbīri olup çendīn ezmānī

196 Emīr-i vācibü't-tevḳīr idi emṯāli beyninde
Aña eyva'llah eylerdi bütün Īrān mīrānı

197 Emāret ḫilʿat-i mevrūṯesiydi mīr-i vālānıñ
Taʿalluḳ itdi ancaḳ nezʿine taḳdīr-i Rabbānī

198 Hirās-i fitne-i Çengiz'den perhīz ḳaṣdıyla
O daḫi semt-i Rūm'a ḳıldı ʿazm-i ḫaṭve-cünbānı

199 Ḳarārı emn içün rāh-ı firāra eyledi tebdīl
Yanında her ne deñlü var ise etbāʿ u aʿvānı

200 Taḥammül itmeyüp mā-lā-yutāḳ-ı cevr-i aʿdāya
Bu hicret daḫi sünnetdir diyüp Īrān sükkānı

[6a]

201 Sipihr-i kīne-verden her biri āzürde olmaġla
Süleymān Şāh oldı ḳāfile-sālār-ı mīrānī

202 Niçe eyyām ol şeh mīr iken Māhān şehrinde
Refāh-ı ḥāl ile geçmişdi anda sāl-i devrānı

203 Eger öz ḥāline ḳoysa Süleymān Şāh'ı etbāʿı
Mühān olsa daḫi Māhān'dan itmezdi pūyānī

204 Ḳuvāya żaʿf virmiş idi gerçi ʿillet-i pīrī
Velākin aḳviyādan var idi enṣār u aʿvānı

205 Ḫorāsān ʿaskerinden var idi yanında serverler
Gelür herbiriniñ evṣāf-ı ẕātı nām u ʿunvānı

206 Güzīde ʿaskeri ġāyet severdi vaḳt-i ḥācetde
İderdi dā'imā anlarla perḫāş-ı dilīrānī

207 Ẓuhūr itdikde aʿdā bir ṭarafdan düşmen-i dīni
Helāke gönderirdi der-ʿaḳab cünd-i Ḫorāsān'ı

Evlād-ı Emcād-ı Süleymān Şāh

208 Aña yārī ḳılup Bārī Teʿālā ṣulb-i pākinden
Ẕuhūr itmiş niçe ḫayru'l-ḫalef evlād-ı ẕī-şānı

209 Süleymān Şāh ʿāzim oldıġında cānib-i Rūm'a
O demde var idi yanında dört maḫdūm-ı mīrānı

210 Birisi Mīr Sunḳūr biri Gündoġdı biri Dündār
Biri Erṭuġrul Gāzī ki ol ʿaṣrıñ Nerīmān'ı

211 ʿAlā ḳavlin meḫādīmiñ biriniñ ismi Bālī'dir
Biriniñ daḫi Gündüz Beg idi meşhūr ʿunvānı

212 Velākin bu rivāyet olmadı muḫtārı cumhūruñ
Anıñçün ḳavl-i evvel üzre yazdım ism-i mīrānı

213 Biri birine taṭbīḳ eyledim tārīḫ-i eslāfı
Muṭābıḳ bulmadım her biriniñ var faẓl u noḳṣānı

214 Süleymān Şāh'ıñ evlād-ı kirāmıñ cüst ü cū ḳıldım
Sarāḥatle yazılmış görmedim Dündār-ı şücʿānı

215 Süleymān'ıñ üçünci oġlıdır Erṭuġrul Gāzī
Velākin cümleye ġālib idi iẕ'ān u ʿirfānı

216 Te'ehhül eylemişdi vālid-i ẕī-şānı vaḳtinde
Süleymān Şāh görmişdi ḥafīdi Mīr ʿOṯmān'ı

217 Yazar Künh'inde ʿĀlī cümleden Erṭuġrul'ı ekrem
Güvāh-i ʿadlini eyler iḳāmet Hān ʿOṯmān'ı

218 Süleymān Şāh daḫi sā'ire taḳdīm iderlerdi
Aña hīç beñzemezdi fıṭratında sā'ir iḫvānı

219 Celīlü'l-ḳadr idi ṣūretle hem sīretle Erṭuġrul
Anıñçün olmış idi üç birāder üzre rüchānı

220 Bu oġlumdur baña ḫayru'l-halef dirlerdi aḥyānen
Cebīninde süṭūʿ itmişdi gūyā nūr-ı sulṭānī

221 Necābetle ser-efrāz olmış idi cümle mīrāna
Lisān-ı ḥāl ile manṭūḳ olup esrār-ı Kenʿān'ı

222 Muṭābıḳ vāḳıʿa ḥaḳḳında rü'yālar görülmişdi
Anı iṣbāt ider Erṭuġrul'uñ aḥvāl-i pāyānı

223 Ṣaded çoḳ gerçi taḥrīre sezā sen diñle ʿibret al
Ne yüzden cilve-ger olsa gerek ḥāl-i Süleymānī

224 Mürūr itmişdi gerçi fitne-i Çengiz bālāda
Şerār-ı āteş-i Timur yaḳmışdı Ḫorāsān'ı

225 Ayaġın bāġi-i mesfūr Īrān'a uzatdıḳda
Ḳarabāġ'ıñ daḫi ṭaġıldı eṭrāfa emīrānı

226 Süleymān Şāh daḫi ṭāṣ u ṭaraġın devşirüp cümle
Göç itdi cānib-i Rūm'a bıraḳdı şehr-i Māhān'ı

227 ʿAlā ḳavlin te'ehhül eylemişdi baʿż-ı evlādı
Oġul oġlı kız oġlı merd ü zen aḥfād-ı ẕī-şānı

[6b]

228 Yanında cümlesi ḥāżır idi hengām-ı ʿazminde
Maʿiyyet üzre gitdi semt-i Rūm'a ḳavm ü ḫ̆īşānı

229 Ve lākin Āmid'i tercīh iderdi her gelen ādem
Anı sūy-ı Ḥaleb'den olmadı taḥvīliñ imkānı[1]

230 Tavaṭṭun itmege tavṭīn-i nefs itmişdi Şehbā'da
Ḥaleb'de leb-be-leb memlū idi aḥbāb u yārānı

231 Olup ḳaṭʿ-ı merāḥil ile rāḥil-i semt-i Şehbā'ya
Ḳılup ṭayy-i menāzil ceyş-i mevfūr-ı Süleymānī

232 Ana lāḥıḳ olurdı her ḳonaḳda zümre-i Tatar
Firārīniñ o demlerde yoġ idi ḥadd ü pāyānı

233 Ḥaleb ḳurbında vāḳiʿ Caʿberiyye pīş-gāhında
O demde var idi Nehr-i Furāt'ıñ daḫi ṭuġyānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

234 Geçerken ʿaskeriyle nehr-i meẕkūrı Süleymān Şāh
Yıḳıldı zīr-i rānında olan esb-i küḥeylānī

235 Ayaġı bir muḫālif ḥufreye girmekle atından
Ṣuyuñ ḍarbıyla düşdi nehre bā-taḳdīr-i Sübḥānī

236 Derin ẓann itmemekle esbini ol semte uġratdı
Meger serşār olmış sāġar-ı ʿömr-i Süleymānī

237 Sibāḥatde mahāret ṣāḥibiyken mīr-i vālā-cāh
Şināha irmedi aṣlā yed-i ṭūlā-yı ʿirfānı

238 İçüp cām-ı memātı ġarḳa-i Nehr-i Furāt oldı
Ṣuyıyla dānesi çekmiş meger ol mīr-i Māhān'ı

239 Gelince Caʿberiyye Ḳalʿası eṭrāfına ʿasker
Ḫaberdār olmamışdı ġarḳına evlād-ı ẕī-şānı

240 Kenāra urmış idi cüsse-i pākin saʿādetle
Çıḳardı nehr içinden ol ġarīḳ-i baḥr-i ġufrānı

241 O yüzdenmiş geçüp sā'irleri çıḳdı selāmetle
Furāt'ı berḳ-ı ḫāṭıf gibi geçdi merd ü nisvānı

242 O sālār-ı dilīriñ ġarḳı anda tefriḳa virdi
Bütün anda olanlar oldı eytām-ı Süleymānī

Manẓūme-i Mersiye-i ʿĀlī Berāy-ı Ġarḳ-ı Süleymān Şāh

243 Niçe merṡiye taḥrīr itdiler ġarḳ-ı Süleymān'a
Ve lākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī mīr-i Māhān'ı

244 Meḫādīm-i kirām aġzıyla şöyle yazdı merṡiye
Eger gūş itse aġlardı añā ʿarşıñ sürūşānı[2]

245 Yine ey çarḫ-ı fānī n'eylediñ ol mīr-i ẕī-şānı
Ġarīḳ-ı baḥr-i hicrān eylediñ āḫir Süleymān'ı

246 Şehādetle egerçi kendi ġarḳ-āb-ı Furāt oldı
ʿIyālin eylediñ müstaġraḳ-ı deryā-yı ḥayrānī

2 243-244. beyitler İstanbul nüshalarında yer almamaktadır.

247 Vaṭandan hecrine ey çarḫ-ı bī-dād olmadıñ ḳāniʿ
Bu ġurbetde bize gördüñ revā ḥāl-i perīşānı

248 Dul ʿavret öksüz oġlan tīh-i ġamda zār u ser-gerdān
Ḳamusı oldılar ṣaḥrā-neverd-i deşt ü hicrānī

249 Geçit virdirmediñ Nehr-i Furāt'a żınnet itdirdiñ
Geçirdiñ yel gibi ġarḳ itmediñ ḳavm-i Süleymān'ı

250 Ṣu dībāsından āmāde idüp mā'ī kefen biçdin
İçirdiñ nehr içinde bī-aṭaş bir cām-ı reyyānı

251 Ḥayāt-efzā olan Nehr-i Furāt'ıñ āb-ı dil-cūsı
Bize virdi dirīġā Kerbelā'dan renc-i ḫüsrānī

252 Ne deñlü olsa da şīrīn-ter kām-ı Süleymān'a
Emīriñ mürr-i ṣāfī oldı ḥayfā şimdi fıḳdānı

[7a]

253 Egerçi neşve-i cām-ı şehādet ḫūbdur ammā
Süleymān Şāh ġarḳı virdi etbāʿa perīşānī

254 ʿAşīret begleri ehl-i ḳabā'il oldı dem-beste
Ḳażā-yı nā-gehānī oldıgın bildikde aʿvānı

255 Emīriñ kenz-i cismin defn idüp ol yerde evlādı
Ḳazıldı ol ḥavālīde aña bir ḳabr-i nūrānī

256 Müşāheddür ile'l-ān meşhed-i pür-nūrı ol yerde
Mezār-ı Türk ile tevsīm idüp ol ḳabr-i ẕī-şānı

257 Ziyāretle teberrük ḳaṣd idenler ḫāk-i pākinden
Bulup bir feyż-i rūḥānī olurdı Fātiḥā-ḫ̆ānı

258 Süleymān Şāh çünkim ġarḳa-i nehr-i memāt oldı
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥiṣṣe-i ceyş-i Süleymān'ı[1]

259 Kimisi semt-i Īrān'a teveccüh eyleyüp gitdi
Uġur döndi diyüp itdi kimi ʿazm-i Ḳaramanī

1 255-258. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

260 Emīriñ çünki dört ferzend-i ʿālī-şānını yazdıḳ
Hemān Sunḳur'la Gündoġdı yine bulmışdı Īrān'ı

261 Yine erbāb-ı tārīḫiñ yazıldı iḫtilāfātı
Bu yerde çünki vardır herbiriniñ ṣıdḳ-ı bürhānı

262 Maʿiyyet eyleyüp Erṭuġrul'a Dündār-ı ʿālī-cāh
Anıñla eyledi geşt ü güẕār-ı şehr u büldānī

263 Müfārıḳ olmadı biri birinden ittiḥād üzre
Taḥallül itmedi mābeyne aṣlā mekr-i nefsānī

Menāḳıb-ı Erṭuġrul Ġāzī Baʿd-ez-Vefāt-ı Pedereş

264 Ümīd-i mülk-i devlet salṭanat efkārın itmezdi
Ġazā-yı fī-sebīli'llāh idi Erṭuġrul'uñ şānı

265 O dem Īrān'a ʿavdet eyleyen mīrāndan ġayri
Göçer evli olan Türkmān'dan vāfir dilīrānı

266 Cihādun fī-sebīli'llāh içün ārām itdirdi
İderdi ḳudretince herbirine luṭf u iḥsānı

267 ʿAlā ḳavlin ṣınūf-ı ʿaskerīsi oldı dört yüz ḳırḳ
Şebān u rūz olup Erṭuġrul'uñ münḳād-ı fermānı

268 Meşāhīr-i ḳabā'il ketḫüdāyān-ı ʿaşā'irden
Ḳoñur Alp Ṭurġud Alp Aḳçaḳoca merdān-ı Türkmānī

269 Ḥasan Alp Ayġud Alp hem Ṣaltuḳ Alp anda idi cümle
Ḳarındaşıyla daḫi söylemiş Ṣabṣa Çavuş anı

270 Vefāt-ı vālidinden ṣoñra bi'l-cümle penāh itdi
Emīr Erṭuġrul'ı ġayri bilüp ʿaṣrıñ Süleymān'ı

271 Nigīn-i ḥükmine rām olmış idi mīr-i ẕī-şānıñ
Bütün peyveste oldı emrine cünd-i Ḫorāsānī

272 Daḫi Aḳbaş Maḥmūd Alp ü Ġāzī ʿAbd-i Raḥmān Beg
Emīr Erṭuġrul'uñ olmışdı ṣan arslan u ḳaplanı

273 Ḳaramürsel ile Ḳarateke hem Ḳarabaẖtlu'yı
Emīn-i ceyş idüp naṣb itdi nāẓır Ḳaraoġlan'ı

274 Ḳara Tekin ü Mehmād Şeyh Maḥmūd ile hem Ṭarġal
Bütün Erṭuġrul'uñ olmışdı ṣaġlı ṣollı mīrānı

275 'Alā'eddīn ibn-i Keyḳubād'a vālidi fevtin
Vuḳū'ı üzre yazmışdı o dem bā-ḥüzn ü giryānī

276 İşitmişdi muḳaddem erligin Erṭuġrul'uñ ammā
Arada yoġ idi ta'rīf ider ol mīr-i ẕī-şānı

277 Süleymān Şāh ġarḳından mü'eṣṣir oldı dir rāvī
'Alā'eddīn'iñ ol dem var idi efkār-ı ẖüsrānı

[7b]

278 Mufaṣṣal nāme irsāl eyledikde şāh-ı Yūnān'a
Ġanīmet bildi Erṭuġrul'dan ol mektūb-ı ẕī-şānı

279 'Alā'eddīn'i tażyīḳ eylemişdi sū-be-sū a'dā
Moġol Tatar'ı almışdı niçe büldān-ı Yūnān'ı

280 Ferīḳayn olmış idi Rūm u Yūnān'ıñ re'āyāsı
'Alā'eddīn'i ṣaymaz oldı Çengiz'iñ dilīrānı

281 Ṭuġātıñ Māverāü'n-nehr'e dek icmā'-ı baġyinden
Taraṣṣud üzre idi Rūm u Yūnān'ıñ emīrānı

282 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen Sulṭān-ı Yūnān'ıñ
Alındı her ṭarafdan ḳahr-ı Tatar ile büldānı

283 Re'āyā-yı ḳadīmi daẖi döndi semt-i a'dāya
Ẓuhūr itmişdi taẖtından aña āṣār-ı ḥırmānī

284 Ḫilāfet taẖt-gāhı 'āriyet şeklinde olmaġla
Aradı salṭanatda kendüye imdād-kārānı

285 Vefāt-ı vālidin iḫbār ile Erṭuġrul Ġāzī
'Alā'eddīn'e oldı rūḥ-baẖşā-yı Mesīḥānī

286 Cevāb-ı nāmesin taḥrīr idüp derḥāl gönderdi
ʿAlā ḳavlin Emīr Erṭuġrul'a birḳaç sefīrānı

287 Hem itdi taʿziye hem tesliye ḥüsn-i nevāzişle
Hem istiʿcāl ile daʿvet idüp ol mīr-i Māhān'ı

288 Nezīl-i Ḳayṣariyye olmış idi cāy-ı ārāmı
O yerden gönderilmiş idi mektūb-ı ġarībānī

289 İḳāmet-gāh taʿyīniyle istirḥām itmişdi
Sögüd eṭrāfı oldı ḫaṭṭ ile temlīk-i sulṭānī

Mektūb-ı Mīr Erṭuġrul ve Cevāb-nāme-i Sulṭān ʿAlāʾeddīn be-Cenāb-ı Erṭuġrul Ġāzī raḥimehumu'llāhu teʿālā

290 Emīr Erṭuġrul'uñ gönderdigi mektūb-ı merġūbuñ
Bu olmışdır tevārīḫ-i selef naḳlince ʿunvānı

291 Budur ey āb-ı rūy-i nuḥbe-i şāhān-ı Selçuḳī
Olursa ʿarż-ı ḥālim naẓra-i çeşm-i ḫıdīvānī

292 Ser-encām-ı faḳīri ḫāk-i pāy-i ʿizz ü iclāle
Vuḳūʿı üzre naḳle var ise ger iẕn-i şāhānī

293 Kerīmā ḳurṭa-i gūş-ı ḳabūl eyle münācātım
ʿAyāndır ḥażret-i Mevlā'ya ṣıdḳ-ı bed' ü pāyānı

294 Ḫıdīvā dāverā ʿālī-tebārā merḥamet-kārā
Der-i devlet-medārıñdan niyāz-ı müstemendānī

295 Süleymān Şāh Ġāzī vālid-i bī-çāre Erṭuġrul
Eben ʿan cedd olup ser-ḥalḳa-i mīrān-ı Īrānī

296 Bu devr-i kīne-dārıñ rūzgārıñ luṭf u āzārın
Görüp iḳbāl ü idbārın teyaḳḳun itdi kim fānī

297 Geh iḳbāl ile şād oldı geh idbārından āzürde
Bu dehr-i bī-beḳādan itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

298 Şehā mesmūʿ-ı gūş-i pādişāhāneñ olup bir bir
Ne işler kesdi ḫayyāṭ-ı ḳażā-yı emr-i Rabbānī

299 Metāʿ-ı ẓulm-i dehri ḳāmet-i Timur-ı menfūra
Münāsib gördi ilbās itdi ol telbīs-i Gürgān'ı

300 Ol İblīs-i beşer vesvās-ı şerr ḫannās-i müstenkir
Kerīhü'l-manẓar-ı Çengiziyān ceyş-i şeyṭānī

[8a]

301 Cihānı bir ayaḳla geşt idüp ber-bād itmekde
Şerār-ı ẓulmi yaḳmaḳda bütün Īrān u Tūrān'ı

302 Ẓuhūrı Māverāü'n-nehr'den olmaġla Timur'uñ
Aḳıtdı Dicle'den sefk itdigi ḫūn-ı şehīdānı

303 Taġallüb eyleyüp dār u diyārın cümle żabṭ itdi
Alup māl ü menālin seby idüp nisvān ü ṣıbyānı

304 Rivāyetdir bu demde baġy iden Çengiz-i ḫūn-rīziñ
Ola Timur nāmı leng olup yek-pāy-ı ṭuġyānī

305 Buña Timur-ı evvel didiler Çengiz beyninde
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a ḫuṣūmet idene ṣānī

306 İki Timur olmaḳ iḳtiżā eyler ki mābeyni
Olur yüz yıl ḳadar buʿd-ı zamānı farḳ-ı noḳṣānı

307 Moġol ismiyle ʿĀlī ẕikr ider bāġī-i mesfūrı
Ve lākin nām-ı Çengiz ile meşhūr oldı ʿunvānı

308 Cihāngīr olmadı ṣānī ḳadar evvel gelen bāġī
İkisiniñ daḫi baġy ile ḫayr olmadı pāyānı[1]

309 Kül itdi dūdmānın ḫānumānın niçe ẕī-şānıñ
Şerār-ı fitne ṣaldı her ṭarafda ceyş-i Gürgānī

310 Ṭaġıldı ser-te-ser Īrān u Tūrān begleri cümle
Gürīzān oldı Rūm'a cā-be-cā mīrān-ı Īrānī

311 Hirās-endāz iken aḳṭār-ı arża āl-i Çengiz'iñ
Nekāl-i fitnesinden var mı çāk itmez girībānı

1 303-308. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

312 Emīrān-ı ʿAcem'den ḳalmadı yurdında hīç bāḳī
Birer taḳrīb ile her biri terk itmişdi evṭānı

313 Anıń āṯār-ı ẓulminden degil mi taḫt-gāhında
Moġol Tatarı'nıń gāhī sańa īṣāl-i ḫüsrānı

314 Teʿāżud üzredir bi'l-cümle tekfūrān anlarla
Żarūretde olurlar birbiriniń dād-ḫˇāhānı

315 Naṣārā'dan daḫi İslāmiyāna baʿżı ġālibdir
Sever mi hīç o fırḳa pādişāh-ı taḫt-ı Yūnān'ı

316 Ne yerde var ise Tatar ḳavmi āl-i Çengiz'i
Gelirse ellerinden ḳatl iderler Müslümānānı

317 Anıńçün vālidim merḥūm u maġfūrun-lehiń oldı
Hirās-ı fitne-i Tatar'dan tebdīl-i iskānı

318 Bütün ehl ü ʿıyālin ḳaldırıp Māhān şehrinden
Yanında var idi cenge yarar ceyş-i Ḫorāsānī

319 Ḳoyup dār u diyārın cümleten ḫˇīş ü tebārıyla
Diyār-ı mülk-i Rūm'a eylemişdi ḫatve-cünbānī

320 Ḳamu evlād u aḥfādıyla bir oymaḳ olmışdıḳ
Ṣayılsa var idi yüzden ziyāde merd ü nisvānı

321 Eliń vir belde-i Şehbā diyüp ılġar itmişdik
Meger Nehr-i Furāt'ıń var imiş ol demde ṭuġyānı

322 Gelince Caʿberiyye Ḳal'ası eṭrāfına ʿasker
Meger leb-rīz imiş peymāne-i ʿömr-i Süleymānī

323 Derin ẓann itmeyüp Nehr-i Furāt'a atın uġratdı
Sürince sāḥile altındaki esb-i küḥeylānı

324 Düşüp sürçmez bir Allāh ez-ḳażā bir ayaġı esbiń
Geçüp bir ḥufreye ol yerde nehriń farṭ-ı seylānı

325 Süleymān'ı atından ayırup ġarḳ eyledi nehre
O yüzdenmiş geçit sā'irleri geçdi şitābānī

[8b]

326 Şehādetle egerçi vālidim ġark oldı ġufrāna
Bizi kül öksüzi anda bıraḳdı nār-ı hicrānı

327 Süleymān'a daḫi bu bezm-i fānī ḳalmadı bāḳī
Bıraḳdı tāc u taḫtı raḫt u baḫtı mülk ü sāmānı

328 Süleymān Şāh kendi ḳayd-ı dünyādan ḫalāṣ oldı
Velākin tīh-i ġurbetde bıraḳdı ḳavm ü ḫʿīşānı

329 Dul ʿavret öksüz oġlan dört birāder zār u ser-gerdān
Ḳalup üftān ü ḫīzān ġarḳa-i deryā-yı ḥayrānī

330 Uġur yoḳ bu seferde diyerek iki birāderler
Biri Sunḳur biri Gündoġdı maḫdūm-ı Süleymānī

331 Cenāb-ı vālidi defn eyledikden ṣoñra ol yerde
Ayardup yanımızdan bir niçe şīrān-ı mīrānı

332 Bizi tevdīʿ idüp herbiri ʿavdet itdi Īrān'a
Bañа ancaḳ maʿiyyet eyledi Dündār-ı şücʿānı

333 ʿAlā ḳavlin faḳaṭ Erṭuġrul idi ʿazm iden Rūm'a
Yanında görmemişdir kimse hīç Dündār-ı şücʿānı

334 Anı ʿazminde teşrīk eyleyen Künh içre ʿĀlī'dir
Ṣarāḥatle tevārīḫ-i uḫarda yoḳdur ʿunvānı[1]

335 Ḫıdīvā yer ġarībi olmışız şāyān-ı iḥsānız
Virür ġurbet ulü'l-ebṣāra daḫi ḥāl-i ʿumyānī

336 Ḫorāsān ʿaskerinden ġālibā dört yüzden artıḳdır
Yanımda mekṣ ü ārām itdirüp niçe dilīrānı

337 Ġarīb ü lā-mekānız cümle eytām-ı Süleymān'ız
Żaʿīfānız ki pā-māl olmışız çün ceyş-i mūrānī

338 Muḳaddem mīr idik hicr-i Süleymān ile mūr olduḳ
Kül itdi rūzgārıñ şiddeti virdi perīşānī

1 333-334. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

339 Kim olur ġam-güsār u yār-ı ʿġārı ehl-i ḥicrānıń
Meger yārī ola bā-iẕn-i Bārī Şāh-ı Yūnānī

340 Ġarābet bunda kim bir istirāḥat idecek yer yoḳ
Ne semte ʿazm olundıysa alur yoḳ anda mihmānı

341 Ġarībe mīz-bānlık eyleyen var ise bu yerde
ʿAlā'eddīn-i vālā-cāhdır yāḫūd semīrānı

342 Niçe ḥayret-fezā riḳḳat-nümā sözler yazılmışdır
İşitse ṣaḫre-i ṣammā iderdi farṭ-ı giryānī

343 Firāḳ-ı vālidiyle yazdıġı mektūbı ʿayniyle
Tevārīḫe yazup erbāb-ı tārīḫiń edībānı

344 Me'ālin yazdı ekṣer nāme-i Erṭuġrul'ı dirler
Kimi selb eyler Erṭuġrul'dan ol mektūb-ı ẕī-şānı

345 Başı örtüli geçdi nāme-i Erṭuġrul'ı ʿĀlī
ʿAlā'eddīn ile inkār ider ol demde lüḳyānı

346 Süleymān Şāh ġarḳı şol ḳadar şaşırdı etbāʿı
Belā-yı Kerbelā'yı aṅdırup ol yevm-i ẓulmānī

347 Neye mālik ise naḳd ü cevāhir kār u bārında
O gün tārāc u yaġmā itdi ḫuddām-ı Süleymānī

348 Moġol-ı ġūl-sīret ḫıdmet eylerdi Süleymān'a
Telāḥuḳ eylemişdi kendüye ebnā-yı Türkmān'ı

349 Veliyyü'n-niʿmeti nehre ġarīḳ olduḳda kāfirler
Çalup çarpup götürdi kār u bārıyla sütūrānı

350 Süleymān Şāh gitdi kim düşer ardınca düzdānıń
Emīrāna o daḫi rūzgārıń başḳa ḫüsrānı

351 ʿAlā ḳavleyn şarḳa ricʿat itdikde birāderler
Diyār-ı Rūm'a doġrı doġrulup Erṭuġrul'uń cānı

352 Urarak ḳırarak baʿż-ı ḳılāʿa ṣarılurlardı
Şikārī ṭarzına yanındaki cünd-i Ḫorāsānī[2]

2 347-352. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

353 Emīrān birbirisin rūz-i maḥşer gibi ketm itdi
Kimi kūh u tilāli ṭutdı kimi deşt ü yābānı

354 Kimi Īrān'a ḳaçdı kimisi semt-i Ḳaraman'a
Fakaṭ Erṭuġrul'uñ ayrılmadı yanından aʿvānı

355 Gezerken serserī Erṭuġrul u Dündār-ı bī-çāre
Nezīl-i Ḳayṣariyye oldı āḫir cāy-ı mihmānı

Ṣūret-i Mektūb-ı ʿAlā'eddīn be-Erṭuġrul-ı Cihād-Āyīn ʿalā Rivāyetin

[9a]

356 Vuṣūl-i nāmesin iʿlāmdan ṣoñra ʿAlā'eddīn
Yazup Erṭuġrul'a derḥāl bir nāme şefīḳānī

357 Nüvāzişler idüp ġark-ı peder żımnında ol mīre
İḳāmet-gāh taʿyīn eyleyüp ber-vech-i mīrānī

358 Dimiş ey Mīr Erṭuġrul yetiş geç gelme Erṭuġrul
Ki vardır ḳavm-i Tatar'ıñ bu dem ifrāṭ-ı ʿiṣyānı

359 Ḳaraman ülkesin yer yer Moġolān aldı żabṭ itdi
Bize Çengiziyān'ıñ dā'imā olmaḳda ḫüsrānı

360 Tesāmuḥ itmedim defʿinde gerçi ceyş-i Tatar'ıñ
Teʿāżud eylemekle anlara ecnād-ı Naṣrānī

361 Hezīmet virdiler Selçuḳıyān'a baʿż-ı ġazvinde
Naṣārā żabṭına girdi ḥuṣūn-ı mülk-i Yūnānī

362 Bu eṭrāfıñ bütün Etrāk'i bāġī oldı mülkümde
Luṣūs oldı belāyı gör ki evlād-ı Ḳaramanī

363 Cünūd-i müşrikīniñ baʿż-ı tekfūrātı Tatar'a
İṭāʿat eyleyüp żabṭ itdiler baġy ile büldānı

364 Emīrān-ı Moġol Lārende semtinde olurlardı
Bizimle eylemişlerdi muḳaddem ʿakd-i ḫullānī

365 Şühūd itmekle anlar daḫi bizde rūy-i idbārī
İṭāʿat eyledi iḳbāl ile ol fırḳa-i cānī

366 Reʿāyā vü berāyā ol sebeble herc ü merc oldı
Niẓām-ı devlet-i Selçuḳıyān buldı perīşānī

367 Ḫayālimde idi ol semte bir serdār-ı dīndārı
Biraz ʿaskerle irsāl eyleyem ber-vech-i ḥaṣmānī

368 Gürūh-ı müşrikīni zümre-i Tatar-ı bed-kārı
Perīşān eyleye Etrāk-ı nā pāk-i Moġolān'ı

369 İşitmişdi muḳaddem erligin Erṭuġrul'uñ ammā
Miyānda yoġ idi mektūb u irsāl-i sefīrānī

370 Ḳomazdı ġayret-i şāhānesi taḫt-ı şükūh üzre
Teşettüt eyleye ẕeyl-i emān-ı mīr-i Māhān'ı

371 Göçer evli olan bir lā-mekān mīr-i sitem-gīre
Daḫīl olsun ʿAlā'eddīn ü mīrān ü semīrānı

372 Selāçıḳ'dan açıḳdan istiġāṣe müşkil olmaġla
Arardı intiṣār-ı düşmene bir mīr-i şücʿānı

373 Bahāne-cūy iken cūy-i Furāt'ıñ sāl-i sebaḳda
Süleymān Şāh'ı ġarkı oldı gūyā avn-i Rabbānī

374 Tevārīḫ ehliniñ bunda ḳatı çoḳdur rivāyātı
Degildir her biriniñ naḳli maḳdūr-ı faḳīrānī

375 Bu taḥrīr itdigim Tārīḫ-i Neşrī'den rivāyetdir
Yazar Künh içre bu nehc üzre ʿĀlī şāh-ı Yūnān'ı

376 Anıñ rāvīsi Mevlānā Ayās olmışdı kim anlar
Rikābdār idi Orḫan Ḫān'a mānend-i vezīrānı

377 O daḫi naḳl ider Sulṭān Orḫan'ıñ lisānından
Buyurmışlar ki ceddim vālid-i Sulṭān-ı ʿOṯmānī

[9b]

Menāḳıb-ı Mīr Erṭuġrul Ġāzī be-Rivāyet-i Dīger

378 Cenāb-ı Mīr Ġāzī yaʿni ol ṣāḥib-meġāzī kim
Meḫādīm-i emīrān içre Erṭuġrul'dur ʿunvānı

379 Üçünci oġlıdır dirler Cenāb-ı Şeh Süleymān'ıñ
Mürūr itmişdi bālāda daḫi icmāl-i tibyānı

380 Vefāt-ı vālidiyle serserī çok üft ü ḥayrāndı
Bir iki sāl gezdi ʿaskerīsiyle beyābānı

381 Sögüd eṭrāfı meştā kūh-i Domānīc yaylaḳı
Muʿayyen olmış idi kendüye bā-emr-i sulṭānī

382 Pasīn-ābād gāhī Sürmeli Ṣaḥrāsı gāhīce
Ḫorāsān ʿaskerine oldı yaylaḳ-ı emīrānī

383 Görüşmezden muḳaddem baʿżı yerde cenk iderlerdi
ʿAlā'eddīn'den olmışdı terḫīṣ-ı ḫıdīvānī

384 ʿAlā ḳavlin nezīl-i Ḳayṣariyye oldı muḫtārı
Ḫaber gönderdiginde Ḳonya'dan sulṭān-ı Yūnānī

385 Geh istiẓhār ile olurdı aʿdā ile perḫāşı
İderlerdi gehī küffār ile ġazv-i fużūlānī

386 Olurdı Anḳara eṭrāfı ḳışlarda iḳāmet-gāh
Gehī ılġar idüp ṣayd-ı şikār ardınca şīrānī

387 Eʿādīden ġanā'im aḫẕ iderlerdi murād üzre
Ṭoyumluḳ almada ṣındırdılar evlād-ı Gürgan'ı

388 Emīr-i Germiyān babası Alış Beg'le Çavdar Beg
Ḫarāb itmişler idi ol zamān eṭrāf-ı büldānı

389 Alışdırmış Alış Beg ẓulmine ḫayl-i reʿāyāyı
İderdi Mīr Çavdar ile ḫalḳa ʿarż-ı ṭuġyānī

390 Alış vālī idi Ḳaraḥisārı'nda teġallüble
Teʿāżudla idi Çavdar Tatar ile ʿiṣyānı

391 Sögüd'den refʿ-i rāyāt-ı ẓaferle Mīr Erṭuġrul
Yanında ʿasker ile vardı gördi şāh-ı Yūnān'ı

392 ʿAlā'eddīn ile evvel telāḳīsi idi dirler
ʿAlā ḳavlin ikinci yā üçünci oldı lüḳyānī

393 Sefīr ü nāme irsāli pey-ender-pey olup ammā
Mülāḳāt itdigi birdir diyüp naḳl itmiş aʿvānı

394 Teḥābüb üzre itḥāf-ı hedāyā eksik olmazdı
Ġanīmetle alındıḳca gehī emvāl-i gebrānī

395 Cenāb-ı Mīr Erṭuġrul'dan Alış ile Çavdar'ıń
Egerçi var idi evvellerinde vehm-i ḫıẓlānī

396 Bıraḳdırmış idi Ḳaraḥiṣār'ı farṭ-ı ḫavfından
Reʿāyāyı elinden ḳurtarup çendīn ezmānī

397 Bir-iki sāl anda rāḥat itmişdi reʿāyāsı
Yine ẓulme teʿāżud itdi ol mīrān-ı düzdānī

398 İzāḥayla irāḥe ḳaṣd iderdi ḫalḳı Erṭuġrul
Ḥużūr u rāḥatın terk eyleyüp ol mīr-i ḥaḳḳānī

[10a]

Mülāḳāt-ı Mīr Erṭuġrul be-Cenāb-ı Sulṭān ʿAlā'eddīn

399 İzāle eylemek ol iki melʿūn-ı sitem-kārıń
Vücūd-ı nikbet-ālūdın be-ḥükm-i pādişāhānī

400 ʿAlā'eddīn'e vācib oldıġın bildirdi Erṭuġrul
Muraḫḫaṣ oldı tertīb-i cezāya mīr-i Māhānī

401 Cenāb-ı şehriyārı ġazve taḥrīṣ eyledi ol dem
Yerinden nehżat itdirdi didi ey şāh-ı Yūnānī

402 Niçün küffār-ı bed-girdār ile bi'ẕ-ẕāt aḥyānen
Cihāda eylemezsiz naṣb-ı rāyāt-ı ḫıdīvānī

403 Tevāfī eylemekden neş'et itmişdir ki Tatar'ıń
Şeh-i vālā-tebārıń mülkine īṣāl-i ḫüsrānı

404 Ne ḥaddi var idi evlād-ı Çengiz ü Moġolān'ıń
Reʿāyāya bu rütbe şerr ü şūrı ḳahr-ı ḫıẓlānı

405 Niçün tekfūr-ı menfūr-ı Naṣārā ile Etrāk'e
Teʿāżud itdirirsiz virdirirsiz rezme meydānı

406 Yanıńda ʿasker-i İslām şükr olsun ḳatı vāfir
Niçün bīhūde beslersiz emīrān u dilīrānı

407 Ḳuma kurdum diyüp ḫūkān-ı nā-pākāna ṣalmazsız
Revā mı pīşe-i şīrāna īvā ḫayl-i gürgānı

408 Size ḫıdmet iderdik ṣıdḳ ile defʿ-i eʿādīde
Yanımda ḥāliyā mevcūd olan cünd-i Ḫorāsānī

409 Cenāb-ı şehriyāriń ḳul u ḳurbānı olup cümle
Reh-i İslām'da itmekdedir pūyān ü cūyānī

410 Ne semte gönderirseń yüz çevirmez ceyş-i aʿdādan
Ne mümkin idi ḳurtulmaḳ eger olsa da biń cānı

411 ʿAlā'eddīn'e ḫıdmet dīne ḫıdmetdir buyur şāhım
Buġātıń ellerinden alalım büldān-ı Yūnān'ı

412 Sańa doġruldıġı Erṭuġrul'uń dostdoġrı sulṭānım
Cihādun fī sebīli'llāhdır bā-ʿavn-i sulṭānī

413 Arada dostluġa dā'ir niçe güft ü şünūd oldı
Ġazāya ḥaṯṯ ü tecessür eyledi sulṭān-ı Yūnān'ı

414 Ḳaraca şehrine aldı götürdi Mīr Erṭuġrul
ʿAlā'eddīn ile yek-laḫt olup ol dem şitābānī

415 Şeh-i kişver-sitānı ḳaldırup bi'ẕ-ẕāt yurdundan
Maʿiyyetle o semte itdiler ʿazm-i dilīrānī

416 Yanında var idi her biriniń vāfir dil-āverler
Bir elden itdiler aʿdā ile rezm-i Nerīmānī

417 Muẓaffer oldılar Tatar-ı bed-kāra teṣādümde
Ġanīmetle alındı ellerinden mülk ü büldānı

Vaḳʿa-i Ġarībe be-Ḳavl-i ʿĀlī

418 ʿAlāʾeddīn ile mīr-i dilīrin ittifāḳıyla
Fütūḥāt oldı gerçi anda bā-tevfīḳ-ı Rabbānī

419 Banīḥār adlı bir Tatar-ı bed-eṭvār ol demde
Cünūd-i vāfireyle eyleyüp iẓhār-ı ʿiṣyānī

420 Eregli Ḳalʿasın ġāretle tażyīḳ eylemiş ḫalḳın
Teʿāḳubla gelince ol yere imdād-hˇāhānı

421 Şehinşāh-ı muẓaffer-çīn seḥer bir niçe ʿaskerle
Yanar āteş gibi ılġar idüp tutdı şitābānī

422 ʿAlā ḳavlin Emīr Erṭuġrul'ı terk eyledi anda
Maʿiyyet itmege olmadı zīrā vaḳtiñ imkānı

423 Rivāyātıñ eṣaḥḥı ittifāḳan ʿazm olunmışdı
ʿAlāʾeddīn'den meʾmūl olunmaz rezm-i şīrānī

[10b]

424 ʿAlā ḳavleyn varup her birisi ḥıṣn-ı meẕkūrı
Ḳuşadup her ṭarafdan aldılar bā-ʿavn-i Yezdānī

425 Yed-i Tatar'dan taḫlīṣ ile tesḫīr olunmaġla
Dinildi şehriyāriñ şimdi geldi yerine cānı

426 Aradan çok zamān geçmeksizin Erṭuġrul'a ṣoñra
Ḳaracaṭaġ semti oldı yaylaḳ-ı emīrānī

427 ʿAlāʾeddīn ṣavbından muraḫḫaṣ idi esfāra
Ġazāya başlayup küffār ile ol yerde şīrānī

428 Niçe tekfūr-ı dil-kūr ile icrā-yı neberd itdi
Eʿādīniñ gözin yıldırdı dirdi zaḥm-ı ʿumyānī

429 Ġazādan rūz u şeb ḫālī degillerdi ʿAlāʾeddīn
Niçe eyyām niʿmet bildi ol cünd-i Ḫorāsān'ı

430 Ol eṣnālarda bir oġlı yetişmiş ḳocaya döndi
Ḥużūr u istirāḥat itdi taḫtında ḫıdīvānī

431 Ne semte ʿazm iderse leşker-i Tatar'ı tedmīre
Ayırmazdı yanından bir nefes maḫdūm-ı ʿOṯmān'ı

432 Ṣabāvetden beri taʿlīm-i perḫāş üzre olmaġla
İderdi vālidiyle üft ü ḫīz-i kār-ı merdānī

433 Emīr Erṭuġrul'ı ʿOṯmān ile bir yerde gördükce
"Fe-hāẕe'ş-şiblü min ẕāke'l-esed"[1] dirlerdi ḫullānı

434 Gerek Erṭuġrul'uñ olsun gerek maḫdūmı ʿOṯmān'ıñ
Ẓuhūrıyla görülmüşdi niçe rü'yā-yı rūḥānī

435 O ʿaṣrıñ ḳuṭbü'l-aḳtābı şuyūḫ u ġavṯ-ı evvābı
Ol iki dürr-i nā-yābı ṯenā eylerdi aḥyānī

436 Piyāde ʿaskeri māt eyledi küffār u Tatar'ı
Ata davranmadın fi'l-ḥāl meydān aldı fürsānı

437 ʿAceb ferzāne perḫāş itdiler gāhīce açmazdan
Alup beyne'l-eʿādī seby ile merdān-ı meydānı

Vaḳʿa-i ʿAcībe-i Neberd ü Veġā der-Ṣaḥrā-yı Biġa

438 Yazar bu vaḳʿa-i uẓmāyı Erṭuġrul zamānında
Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār içre ʿĀlī ġazv-i şāhānī

439 Müverriḫler ʿAlā'eddīn'e nisbet itdiler ammā
Degildir şāh-ı Yūnān'ıñ bu vaḳ'a şān-ı şāyānı

440 Eregli Vaḳʿası'ndan ṣoñra sulṭān-ı cihān-ārā
Biġa Ṣaḥrası'na gitmişdi bā-cünd-i Ḫorāsānī

441 ʿUṣāt-ı zümre-i Tatar ile cenk eyleyüp anda
O rütbe ḳırdılar geçirdiler aṣḥāb-ı ṭuġyānı

442 O vādīler Ḳızılırmaḳ olup ḫūn-ı eʿādīden
Deşildi ehl-i baġyiñ neşter-i ġayretle şiryānı

1 "Bu arslan yavrusu o arslandandır."

443 Ṭamırdı her reg-i Tatar-ı bed-girdārdan ol dem
Ḳızıl maṣlaḳ gibi ol demde ḫūn-ı mīrzāyānı

444 Ḳızartdı ṣafḥa-i rūy-i zemīni ḫaclet-i idbār
Hezīmetle görünce farṭ-ı iḳbāl-i dilīrānı

445 O demde sürḫ-i ser-i Tatar idi tīz bitdi tīz yitdi
Ġuzāta āl içün ḳurmışdı anda dām-ı ḥıẓlānı

446 Firengī gül bitirdi Behmen-i sürḫ ekdi ol arża
Zemīni lāle-zār itdi ġuzātıñ tīġ-i ʿüryānı

447 Eger āfāḳ-ı ḫażrādan şafaḳ ġabrāya inseydi
Ġurūb itmiş ṣanurdı her gören şems-i dıraḫşānı

[11a]

448 Ḳara gün oldı gūyā rūz-ı rūşen ḳavm-i küffāra
Şeb-i tār idi Tatar'ıñ gözinde yevm-i nūrānī

449 Egerçi bī-ḥayādır zümre-i Tatar fıṭratda
Velākin şehriyār-i ʿālemin de baʿż-ı aʿvānı

450 Ḥayāsızlık idüp taḥṣīl-i nām-ı nīk ḳaṣdıyla
Celādet ʿarż idüp aʿdā-yı bī-dīne sefīhānī

451 O yerde mürdegān-ı zümre-i Tatar-ı bed-kārıñ
Bürīde ḥuṣyesi cildiyle bir otaġ-ı Māhānī

452 Yapup Selçuḳıyān'a sāye-bān resminde bir çādır
Ne ber-cādır diyüp naṣb eyledi ḫayyām-ı Yūnānī

453 Ṭaşaḳlar istirāḥat itdi zīr-i sāye-bānında
Anıñla itdiler Tatar'a ʿarż-ı kār-ı merdānı

454 Ṭaşaḳ-ābād Ṣaḥrāsı dinildi cāy-ı maʿhūde
Görenler naḳl ider ol ḳıṣṣa-i otaġ-ı meydānı

455 Ne rengīn kār u naḳş olmaḳ gerek ol ḫayme-i zībā
N'ola çifte dü-yekde oḳınsa bozurg küçük anı

456 Maḳām-ı rāḥatü'l-ervāḥ olup merdān-ı Selçuḳ'a
Uṣūl-i cenk-i ḥarbīde oḳısa naġme-sencānı

457 Nevā-yı zīr-güle ol maḳāma Türkī ḍarb oldı
Nühüfte olmadı āġāze-i şeştār-ı devrānı

458 Bu ḳıṣṣa oldı Mevlānā Ayās'ıñ naḳl ü taḥrīri
Yazıldı bu ḥikāye intişār itmekle tibyānı

459 Taʿaddüd üzredir dirler ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī
Birisi şehriyār-i evvel oldı birisi ṯānī

460 İki sulṭān-ı Yūnān'ıñ miyānı oldı yitmiş yıl
O demlerde Sögüd olmışdı taḫt-ı mīr-i Māhānī

461 Emīr Erṭuġrul'uñ ferr ü şükūhı gün-be-gün artup
Meziyyet buldı ḳadri ber-ter oldı şān u ʿunvānı

462 Ṣanādīd-i Naṣārā daḫi dā'im ḥürmet eylerdi
Ṣayardı ḫātırın ikrām idüp küffār mīrānı

463 Ne semte eylese taḥrīk rāyāt-ı ẓafer-dārı
Emīr Erṭuġrul'ı eylerdi istiḳbāl aʿyānı

464 Olurdı aña yāver belki rehber her cihādında
Ḳudūminden muḳaddem ʿavn-i Ḥaḳ tevfīḳ-i Rabbānī

465 Mübeşşer idi gūyā cānib-i Rūm'a ʿazīmetde
Ne semte itse irḫā-yı ʿinān-ı esb-pūyānī

466 Muẓaffer oldı aʿdāya necāt ü fevz olup vāye
İrüp ġāyāt-ı ḳuṣvāya olup imdād-ı rūḥānī

467 Menāmında mübeşşer olmış idi ṣavb-ı Bārī'den
Cenāb-ı Mīr Erṭuġrul görüp rü'yā-yı Rahmānī

468 Ne rü'yā belki ʿaynī vāḳıʿa olmaġla ẓāhirde
Ẓuhūrı bi'l-bedāhe oldı el-ḥaḳḳ ṣıdḳ-ı bürhānı

[11b]

Der-Beyān-ı Menāḳıb-ı Meġāzī ve Rü'yā-yı Emīr Erṭuġrul Ġāzī ve Neberd-i Mīr ʿOṯmān ve Sebeb-i İʿtilā ve Ser-Efrāzī

469 ʿAlā'eddīn'e çünkim Mīr Erṭuġrul ziyāretle
Olup şāyeste-i taḥsīn ü ikrām-ı ḫıdīvānī

470 Buġātıñ ḳahrına me'mūr olup bulduġı yerlerde
Gerek Tatar aʿvānı gerek Etrāk u Naṣrānī

471 Maʿiyyetle ġazāsı çünki sebḳ itmişdi bālāda
Ḳaraca Şehri'niñ taḫlīṣi be-incāz-ı ḫıẓlānī

472 Bu taḥrīrim daḫi Monlā Ayās'ıñ naḳlidir ammā
Tevāfuḳ eyleyüp Rūḥī yazar bir başka ʿunvānı

473 İk'el bir eyleyüp ḥıṣnı alup dest-i eʿādīden
Olup ṯābit-ḳadem ġazv ü cihād üzre Nerīmānī

474 Yazar tārīḫde Rūḥī Cenāb-ı Mīr Erṭuġrul
Te'ehhül itmedin görmişdi bir rü'yā-yı Raḥmānī

475 Tezevvüc eyledikden ṣoñra daḫi gördi bir rü'yā
İkisi daḫi oldı vāḳıʿa ber-nehc-i rūḥānī

476 Ne rü'yā ʿayn-i ilhām-ı Ḫudā maḥż-ı beşāretdir
Müberhendir zamānıyla eger evvel eger ṯānī

477 Kime taʿbīre ʿarż itdimse ḫayr olsun dimişlerdi
Ḫitāmı misk olup her biri buldı ḥüsn-i pāyānī

478 Emīr-i mihr-i tenvīriñ lisānından bulup şöhret
Cihāna gün gibi yayıldı ol tebşīr-i Sübḥānī

479 Tevārīḫ-i selefde gerçi tertībi yazılmışdır
Velākin naḳl-i ʿĀlī üzre naẓm-ı müstemendānı

480 Sevād-ı ḫāmesiyle ʿarṣa-i beyżā-yı taḥḳīḳa
Şu vech üzre resīde oldı kim ol mīr-i ḥaḳḳānī

481 İderken sū-be-sū aʿdā ile vaḳt-i şebābında
Cihādun fī sebīli'llāhda icrā-yı merdānī

482 Ġazānıń efḍal-i aʿmāl-i ümmet olduġın bildi
Anıńçün itdi iḥyā-yı sünende pūye-gerdānī

483 Zamān-ı vālidinde çok ġazā itmişdi küffāra
Ṭolaşmışdı Süleymān Şāh ile Īrān u Tūrān'ı

484 Vefāt-ı vālidinden ṣońra daḫi Rūm'a çıḳdıḳda
Olup aṣḥāb-ı çirk-i şirk ile ġazv-i firāvānī

485 Rivāyetdir emīriń baʿż-ı esfārında vāḳiʿdir
Bu taḥrīr itdigim tebşīr-i Ḥaḳḳ rü'yā-yı Raḥmānī

486 Meġāzīniń birinden ʿavdetinde Mīr Erṭuġrul
Faḳīhān-ı zamānıń birinin olmışdı mihmānı

487 Emīriń mīz-bānı ol faḳīhiń dā'imā şānı
Bu idi çend ezmānı gelince cünd-i mīrānı

488 Żiyāfet eyleyüp iskān iderdi kendi beytinde
Ġuzāta dergehi mekşūf idi mebẕūl idi nānı

[12a]

Ẓuhūr-ı Kelām-ı Ḳadīm ez-Dolāb-ı Faḳīh ve Su'āl-i Aṣl-ı Īn Kitāb

489 Ḫuṣūṣā olsa ʿālī-şān mihmānı olan mīrān
Olurdı ḫ'ānı pür-elvān anıńla geçdi devrānı

490 Emīr Erṭuġrul'a ol şeb nefāyis dürlü niʿmetler
Yedirmişdi nüzūlinde idüp iẓhār-ı şükrānī

491 Emīriń arḳası dolāba gelmişdi oturduḳda
Faḳīh lāyıḥ oldı sehv ile ber-sū'-i ʿiṣyānī

492 Hemān sürʿatle ḳalkup meclisinden iʿtiẕār itdi
Ḫıṭāb itdi emīre didi ey ser-ceyş-i mīrānī

493 Ḳıyāmıń gerçi zaḥmet līk raḥmetdir ḥaḳīḳatde
Derūna gelmesün noḳṭa ḳadar bir kibr-i nefsānī

494 Faḳīhiñ var idi bir muṣḥafı dolābda maḥfūẓ
Verā-yı ẓahrına gelmekle ol tenzīl-i Raḥmānī

495 Çıḳardı kendüye levm iderek dolābdan fevrī
Leb-i taʿẓīm ile telṣīm idüp ber-ser ḳılup anı

496 Dimiş sehv eyledik dolābda terk-i edeb itdik
Ḫudā ʿafv eyleye meʾmūldür bu cürm-i nisyānī

497 Egerçi ümmet-i merḥūmesinden refʿ olunmışdur
Muḥammed Muṣṭafā ʿaşḳına nisyān ile ʿiṣyānı

498 Yüzi ṣuyınadır ol baḥr-i cūduñ ḫilḳat-i ʿālem
Vücūdı ʿayn-i raḥmet kān-ı reʾfet luṭf-ı Mennānī

499 Yumazdı āb-ı raḥmet kimseden cürm ü ḫaṭīʾātı
Temevvüc itmese baḥr-i şefāʿat yemm-i iḥsānı

500 Günāha iʿtirāfın iġtirāfın nehr-i ʿiṣyāna
Biri birine taʿḳīb eyleyüp yā ṣad peşīmānī

501 Hezār estaġfiru'llāh ile iḫrāc eyleyüp derḥāl
Gubār-ı deffeteynin maḥv idüp ol ḥibr-i nūrānī

502 Ḳılup ruḫ-sūde-i envāʿ-i tekrīmāt vüsʿince
Gerekmezdi ḳala cāy-ı pesīnde nūr-ı Rabbānī

503 Teʾessüf iderek taʿlīḳ idüp bir cāy-ı bālāya
İsāʾetle idüp mīriñ yanında çend nālānı

504 Faḳīhiñ nālesi ḥayret-fezā evżāʿ u eṭvārı
Emīr Erṭuġrul'a virmişdi anda ḥüzn ü giryānī

505 Velehden bir zamān aṣlın suʾāle olmadı imkān
Bilürken ʿilm-i icmāli ile āyāt-ı Ḳurʾān'ı

506 Tevaḳḳuf eyleyüp vāfir zamān ṣoñra suʾāl itdi
Kitāb-ı müstetābıñ aṣlını ber-vech-i itḳānī

507 Faḳīhi söyledüp bu vażʿ-ı dolāb olunan sifriñ
Nedir ism-i şerīfi ḳanġı fenden oldı tibyānı

508 Kimiñ teʾlīfidir taṣnīf iden taḫrīre kim dirler
Nedir mevżūʿ u maḥmūli nedir meftaḥla pāyānı

509 Bu vech üzre suʾāle yoġ idi ẕātında istiḥḳāḳ
Müʾeddāsın bilürdi diseler bā-ṭabʿ-ı insānī

Ve Cevāb-ı Faḳīh be-Erṭuġrul Ġāzī be-Taʿrīf-i Kitāb

[12b]

510 Faḳīhe ol kitābıñ aṣlını ṣorduḳda Erṭuġrul
Cevābında didi ol efḳah-i büldān-ı Nuʿmānī

511 Bu iḫrāc itdigim muṣḥaf olup yaʿnī kelāmuʾllāh
Ḫudā anıñla irsāl eyledi Sulṭān-ı Adnānʾı

512 Resūʾlullāha Cebrāʾīl ile inzāl itmişdir
Dinildi ol kitāb-ı münzele āyāt-ı Ḳurʾānī

513 Bir ismi daḫi Furḳān-ı Mübīn oldı anıñ zīrā
Odur tebyīn iden ḥill u ḥarām u ḥaḳḳ u buṭlānı

514 Bunuñla baʿṣ olundı cinn ü inse mefḫar-i kevneyn
Bunuñla buldı ḳuvvet mesned-i "levlāke"[1] sulṭānı

515 Bunuñla itdi teblīġ-ı risālet mefḫar-i ʿālem
Budur nebrās-ı Ḥaḳ kim eyledi tenvīr ekvānı

516 Şerīʿat bundan istinbāṭ olındı dīn-i Aḥmedʾde
Ḍalālet ehline ancaḳ budur minhāc-ı nūrānī[2]

517 Nüzūli āyet āyet yirmi üç yılda tamām oldı
Anı cemʿ itdi ṣoñra Ḥażret-i ʿOṣmān-ı ʿAffānī

518 Kitābuʾn-nūrdur nāsa hüdā vü metn-i cāmiʿdir
Şürūḥ-ı beyyinātı oldı hep āyāt-ı Furḳānī

---

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfū'a,* I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfū' olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

2 515-516. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

519 ʿİẓām-ı muʿcizātından olup sulṭān-ı kevneyniñ
Anıñla daʿvet itdi dīn-i ḥaḳḳa ḫalḳ-ı ekvānı

520 Budur ḥablü'l-metīni ʿurvetü'l-vüṡḳāsı bu dīniñ
Budur ḥükkām-ı şerʿiñ aʿdel-i ḳısṭās-ı tibyānı

521 Ṣırāṭ-ı müstaḳīmi ehl-i dīniñ bu kitāb oldı
Hidāyetle ḍalālet farkınıñ olmaġla mīzānı

522 Şerīʿatle tarīḳat keffeteynidir ḥaḳīḳatde
Üçinden bildiler ilhām ile esrār-ı ʿirfānı

523 Bunuñ İncīl ü Tevrāt u Zebūr'a ʿulvi ẓāhirdir
Bunuñ aḥkāmı bāḳīdir budur nesḫ iden edyānı[3]

524 Kelīmu'llāh u Rūḥu'llāh'a hem Dāvūd-ı āgāha
Ḥabību'llāh'ıñ oldı çünki ẓāhir fażl u rücḥānı

525 O şāh-ı enbiyānıñ mürselīne fażlına nisbet
Mufaḍḍal oldı Ḳur'ān-ı Kerīm'iñ ʿizzet ü şānı

526 Kitāb-ı müsteṭābıñ vaṣf-ı pākin gūş idüp cümle
Ḳulaḳdan ʿāşıḳ oldı görmedin ol nūr-ı Yezdān'ı

527 Faḳīhiñ böyle taʿrīfāt-ı Ḳur'āniyyesi ol dem
Emīr Erṭuġrul'a bir rütbe virdi beht ü ḥayrānī

528 Mecāli ḳalmayup bir dürlü nuṭḳa ḥaṣr u lāl oldı
Urup mühr-i sükūtı aġzına esrār-ı Furḳānī

529 Tekellüm itmeyüp dünyā kelāmın farṭ-ı dehşetle
Hemān-dem ṣıçrayup ḳalḳup yerinden mīr-i Māhānī

530 Ferāġ-ı bāl ile cüz'ī gerindi ābdest aldı
ʿAlāyıḳ çeşme-sārından yuyup pāk itdi dāmānı

531 Bütün aġyārdan ḫālī idi yoġ idi bīdār
Faḳīhiñ ḫānesinde ehl-i beyti cümle sükkānı

3 Bu beyit $İ_1$ nüshasında iki kez yazılmıştır.

532 Emīriñ her ne deñlü var ise yanında etbāʿı
Yorulmışlardı gūyā cümle der-ḫˇāb idi yeksānī

533 Tevaḍḍā eyleyüp çirk-i sivādan pāk idüp ḳalbin
Teveccüh itdi miḥrāb-ı münācāta melūlānī[1]

Ḳıyām-ı Mīr Erṭuġrul be-İḥyā-yı Leyl der-Müvācehe-i Kelām-ı Ḳadīm

[13a]

534 ʿİşāyı ḳılmış idi vācibāt u farż u sünnetle
Nevāfilden daḫi itdi edā ber-nehc-i vicdānī

535 Teveccüh eyleyüp taʿlīḳ-ı muṣḥaf olunan semte
Ayaġ üzre ṭurup el ḳavşurup ol şeb edībānī

536 Ṭulūʿ-ı fecre dek göz yummayup sūz u güdāzından
Başın bālīn-i ḫˇāba ḳoymadı giryāni giryānī

537 Kitābu'llāh'a ḳarşu ḳā'imen el ḳavşurup ṭurdı
Aṣılmış idi semt-i ḳıbleye āyāt-ı Ḳur'ānī

538 Dir idi ḫod-be-ḫod nefsin muḫāṭab eyleyüp dā'im
Yeter ey nefs-i emmāre baḳ a ey nefs-i şeyṭānī

539 Geçirdiñ ḫˇāb-ı ġafletle dirīġā ʿömr-i sāmānıñ
Hevā-yı nefs ile olduñ esīr-i bend-i keslānī

540 Revā görmem ki der-ḫˇāb olasın bu muṣḥafa ḳarşu
Olasın terk-i taʿẓīm eyleyüp şāyān-ı nīrānī

541 Faḳīhiñ ḳavl-i ḥaḳḳı şöyle te'sīr eylemiş mīre
Ḳıyāmen itdi iḥyā ol şebi ber-vech-i yaḳẓānī

542 Ḳıyām-ı leyl ile taʿẓīm-i muṣḥaf itmeden nāşī
O bir sāʿat içinde gördi bir rü'yā-yı Raḥmānī

543 Ne rü'yā belki ilhām-ı İlāhī vāḳıʿa oldı
Menāmında aña tebşīr olundı taḫt-ı ʿOṯmānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

544 Ana rü'yāda gūyā bir ḫiṭāb-ı müsteṭāb irdi
İrişdi gūşına tebşīr ile bir ḳavl-i ruḥānī

545 Kelāmım çünki taʿẓīm eylediñ iḥyā-yı leyl itdiñ
Rıżāmı isteyüp terk eylediñ ehvā-yı nefsānī

546 Resūl-i ekremiñ ol tuḥfe-i ḳudsiyyesin bu şeb
Vicāhında ṭurup ḳıldıñ anı iʿzāz-ı şāyānī

547 Seni benden şefāʿat eyledi taḫt-ı ḫilāfetle
O sālār-ı rusül hādi's-sebīl sulṭān-ı ʿAdnānī

548 Beni sevdi göñülden tuḥfeme taʿẓīm itmekle
Didi sen de İlāhī eyle iʿlā mīr-i Māhān'ı

549 Saña ben de beşāret eylerim emr-i ḫilāfetle
Bütün evlād ü aḥfādıñ olalar şāh-ı şāhānī

550 Beşāret saña kim sen hem daḫi ebnā-yı ṣulbiyyeñ
Mede'd-dehr olasız rūy-ı zemīniñ cümle sulṭānı

551 Seniñ evlādıñı ben salṭanatla iḥtirām itdim
Teʿāḳubla ḳılup her birisin sulṭān-ı ʿOṯmānī

552 Beni taʿẓīm idüp ṣoñra ḥabīb-i ekremim sevdiñ
Tevessül birle tevṣīt eylediñ āyāt-ı Ḳur'ān'ı

553 Beni sevmek ḥabībim sevmek ile bes berāberdir
Ḫuṣūṣā ola der-pey ittisāʿ-ı şāh-ı ʿAdnānī

554 Beşāret saña şimden ṣoñra oldı kevkebiñ ʿālī
Ne semte azm iderseñ ola yāver ʿavn-i Rabbānī

[13b]

Ḫātime-i Münācāt der-Eṯnā-yı Müsāferet

555 Emīriñ fi'l-ḥaḳīḳa oldı ḥāli gün-be-gün ʿālī
Ne semte itse taḥrīk-i rikāb-ı pūye-gerdānī

556 Felekde ṭāliʿi mesʿūd olup derd-i felāketden
Rehā-yāb oldı ber-ter oldı şānı ʿizz ü ʿunvānı

557 Ḥaḳīḳat öyle oldı gördiginden ṣoñra rü'yāyı
Olup Erṭuġrul'un burc-ı şerefde necmi nūrānī

558 Yanında ʿaskeri encüm-şümār olmışdı gitdikce
Cihādında muẓaffer oldı bā-imdād-ı Sübḥānī

559 ʿAlā'eddīn semtin boşladı baʿż-ı meġāzīde
Ḥulūl itmekle mābeyne nifāḳ-ı ehl-i Yūnānī

560 Egerçi bu rivāyet olmadı muḫtārı cumhūruñ
Velākin naḳl-i ʿĀlī üzredir taḥrīr ü tibyānı

561 Sögüd semtinde iẓhār-ı sükūt itmekle Ertugrul
Yine Tatar-ı bed-eṭvārıñ oldı baġy ü ṭuġyānı

Menāḳıb-ı Ġarībe-i Erṭuġrul Ġāzī

562 Dem-ā-dem iḫtilāfāt u fiten müzdād olmaḳda
Ḫudā-bende ki yaʿnī Bū-Saʿīd-i nesl-i Gürgānī

563 O demde Rūm sulṭānı idi ḳahr u teġallüble
Bilād-ı Rūm'ı ẓabṭ itmekle Tatar'ın emīrānı

564 Perīşān-ḥāl olup cümle reʿāyā vü berāyāsı
Tekālīf ü meẓālimden gürīz itmekde sükkānı

565 Taḥammülden ḳalup ehl-i silāḥ-ı tīġ-i tedbīri
Ne deñli var ise cenge yarar merdān-ı meydānı

566 ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī'de ḳuvvet ḳalmadı dirdi
Ḥaḳīḳat gelmiş idi ceyş-i Yūnān'a perīşānī

567 ʿAlā'eddīn'i şındırmışdı ġayri zümre-i aʿdā
Cihānı başına teng eylemiş Tatar aʿvānı

568 Tevārīḫ-i selefden naḳl ider Tārīḫ-i Rūḥī'de
Ziyāde medḥ ider Çengīziyān'dan Ḫān-ı Ġāzān'ı

569 Miyān-ı āl-i Selçuḳī'de tebdīlāta bāʿiṯdir
Selāṭīniñ o dem olmışdı el-ḥaḳḳ erfeʿu'ş-şānı

570 ʿAlāʾeddīn ibn-i Keyḳubād ibn-i Ferāmuzʾı
Refiʿu'l-ḳadr idüp ḳılmışdı dirler Rūm sulṭānı

571 Ġazālar eylemişdi leşker-i küffār ile dirler
Virüp bir bir gürūh-ı müşrikīne ḳahr u ḫıẕlānī

572 O dem āl-i Ḳaraman Ermenek'de sākin olmaġla
İderdi zümre-i Tatar ile taḫrīb-i büldānī

573 Silivri kelbi gibi gördigi şaḫṣa uyarlardı
Gehī ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ üzre olup mīrān-ı düzdānī

574 Anıñ da dūdmānın söndürüp çañına ot ṭıḳdı
ʿAlāʾeddīn'iñ ol dem artmış idi şevket ü şānı

575 Yine Ġāzān Ḫān Sulṭān ʿAlāʾeddīn'i ʿazl itdi
Livā-i Ḳasṭamonı'yla Ḳarasi'yle Ṣaruḫān'ı

576 Melik Mesʿūd oġlı Mīr Ġāzī'yi idüp vālī
Bilā mūceb mükedder eyledi sulṭān-ı Yūnān'ı

[14a]

577 Ḫuṣūsā Rūm u Yūnān mülkünüñ büldān-ı raʿnāsı
Yed-i Tatar'da ḳalmış idi çendīn ezmānī

578 Melik Mesʿūd-zāde vālī-i Sinob olmaġla
Gemiler yapdırup küffār ile cenk itdi baḥrānī

579 Fireng'e Çerkes'e Rus'a sefer eylerdi düşdükce
O yerlerde ʿadūya virmiş idi ḳahr u ḫıẕlānī

580 Ḳaraman-oġlı'nı sā'ir buġātı defʿe saʿy itdi
Moġolān żabṭ iderken ol zamān mülk-i Ḳaraman'ı

581 Moġol Tatarı'na Lārende ol dem taḫt-gāh oldı
Mülūk-i āl-i Selçuḳī'ye gelmekle perīşānī

582 Reʿāyā vü berāyāsında aṣlā ḳalmayup ṭāḳat
Kül itdi dūdmānın ẓulm ile mīrān-ı nīrānı

583 Tevārīḫ-i selefde gerçi tafṣīli görülmişdir
Velākin Monlā Neşrī'niñ budur taḥḳīḳ-i tibyānı

584 'Alā'eddīn'den me'yūs olunca ye's-i külliyle
Emīr Erṭuġrul'a vardı o semtiñ müslimānānı

585 Cenāb-ı Mīr Erṭuġrul'la maḫdūmı cebīninde
Müşāhed idi āṯār-ı ḫilāfet nūr-ı sulṭānī

586 Teneffür eyleyüp Tatar-ı bed-girdārdan cümle
Şeh-i Selçuḳıyān'dan daḫi ẓāhir oldı keslānī

587 Re'āyā iki semte inḳıyādı gördi müstekreh
Biri Tatar mīrānı birisi şāh-ı Yūnānī

588 O dem Erṭuġrul'ı sinn-i herem itmişdi laġzīde
Ṯemānīni tecāvüz eylemişdi 'ömr-i sāmānı

589 Emīr 'Oṯmān ya'nī nūr-ı çeşm-i Mīr Erṭuġrul
Ḫilāfet burcunuñ māh-ı münīri şems-i tābānı

590 Tele'lü' üzre idi salṭanat nūrı cebīninde
Müreccaḥ idi şemse nūr-ı çeşm-i Mīr-i Māhānī

591 Süṭū' itmişdi gūyā salṭanat envārı vechinde
Şecā'atle dinürdi bīşe-i İslām arslanı

592 Emīr Erṭuġrul'a her doġrılan züvvār dirlerdi
Ziyāret idelim mīr-i dilīri Şāh 'Oṯmān'ı

593 Dinürdi bu cevān bir nev-cevān-ı cāh-ı devletdir
Bunuñ Allāhu a'lem cümleden 'ālī olur şānı

594 Cenāb-ı Mīr 'Oṯmān semtini tercīḥ idüp cümle
Żiyā-yı şem'ine pervāne oldı Rūm sükkānı

595 Livā-yı cem'ine Erṭuġrul-ı perḫāş-eṭvārıñ
Tecemmu' eyledi eṭrāf u eknāfıñ dilīrānı

596 Cihādun fī-sebīli'llāh ile imrār-ı vaḳt itdi
Emīr Erṭuġrul'a tābi' olan cünd-i müsülmānī

[14b]

597 Muḥammed Muṣṭafā'nıń dīni ḳuvvet buldı gitdikce
Gürūh-ı müşrikīne gelmede żaʿf-ı perīşānī

598 ʿAlā'eddīn gerçi pādişāh olmışdı Yūnān'a
Velākin ḳalmayup Tatar'ı defʿe tāb u dermānı

599 ʿAlā ḳavlin yine bir nāme yazdı mīr-i Māhān'a
Emīr Erṭuġrul'ı daʿvet idüp ol şāh-ı Yūnānī

600 Kemāl-i ıżṭırābın ʿarż idüp Tatar cenginden
Alınmışdı elinden baġy ile bir niçe büldānı

601 Teʿāvün isteyüp Çengiziyānıń rezm-i ḳahrında
Maʿiyyet üzre daʿvet eyledi maḫdūmı ʿOs̱mān'ı

602 Biraz rencīde-ḫāṭır olmış idi şāh-ı Yūnān'a
Münāsib görmedi īrād-ı ʿöẕri ġayret-i ḫānī

603 İcābet eyledi mektūb-ı daʿvetle revān oldı
Çoġalmışdı yanında ol zamān cünd-i Ḫorāsānī

604 Emīr ʿOs̱mān'ı daḫi daʿvet itmişdi maʿiyyetle
Götürdi ʿasker-i mevfūr ile ol şīr-i mīrānı

605 Muḥaṣṣal vardıġında taḫt-gāh-ı mülk-i Yūnān'a
Şeh-i Yūnān'ıń ol dem ṣanki geldi yerine cānı

606 Nüvāzişler idüp Erṭuġrul'a hem daḫi maḫdūma
Oturdup yanına zānū-be-zānū Mīr ʿOs̱mān'ı

607 Cemīʿ-i beglere taḳdīm idüp dīvān-ı ʿālīde
Bu olmışdı çün aña bāʿis̱-i taḳdīm ü rücḥānı

608 ʿUṣāt-ı zümre-i Tatar'dan iẓhār-ı ʿacz itdi
Emīr Erṭuġrul'a naḳl eyledi īṣāl-i ḫüsrānı

609 Moġol u āl-i Çengīz'iń taʿaddīsin beyān itdi
Neler itmiş şikāyet eyledi tekfūr-ı Naṣrānī

610 Kütāhiyye yed-i küffārda ḳalmaġla tesḫīrin
Niyāz itdi şefāʿat itdirip ol emre ʿOṯmān'ı

611 Naṣārā defʿine anlardan istinṣār itdikde
Emīrāna virüp niçe tefārīḳ-ı mülūkānī

612 Şuhūd itmekle āṯār-ı necābet Mīr ʿOṯmān'a
İderdi aña tenhāsında ikrām-ı ḫıdīvānī

613 Kütāhiyye diyārın almaġa dest-i Naṣārā'dan
Emīr Erṭuġrul'ı gönderdi ol sulṭān-ı Yūnānī

614 Ḳadīmī ʿaskerinden faẓla bir miḳdār ceyşinden
Emīriñ yanına taʿyīn idüp vāfir dilīrānı

615 ʿAlā ḳavlin Emīr ʿOṯmān'ı gönderdi maʿiyyetle
ʿAlā ḳavlin yanında eyledi tevḳīf ʿOṯmān'ı

616 Ayaġı tozı ile ḳalʿayı almışdı aʿdādan
Bu ġazvinde daḫi ber-ter olup Erṭuġrul'un şānı

[15a]

617 Kütāhiyye ġazāsı ʿavdetinde mīr-i ẕī-şāna
ʿUrūż itmişdi farṭ-ı pūyeden bir derd-i buḥrānī

618 Görüşdükde ʿAlā'eddīn ile Erṭuġrul Ġāzī
ʿIyālin rü'yete ṭālib olup ol mīr-i rıḍvānī

619 Tecāvüz eylemişdi sāl-i sinni medd-i tisʿīni
Üç evlādı ḳalup ʿOṯmān ile aḫlāf-ı ẕī-şānı

620 Birisi Mīr Gündüz birisi de Ṣarı Bālī'dir
Ḳamunuñ mihterīni olduġıyçün Mīr ʿOṯmān'ı

621 Ziyāde sevdigiyçün hīç ayırmazdı ḥużūrından
Ġazāsında daḫi itmişdi ser-ceyş-i emīrānī

622 ʿAlā'eddīn'i tevdīʿ eyledikde mīr-i meẕkūrı
Vaṣıyyet itdi kim ʿOṯmān'ı ide maḥrem-i cānı

623 Niçe aḳṭāb-ı kümmelden işitmişlerdi evṣāfın
Görülmişdi anıñ ḥaḳḳında çoḳ rü'yā-yı Raḥmānī

624 Birisi sebḳ idüp rü'yālarından anı naẓm itdim
Gelür ber-vech-i ātī biriniñ de ẕikr ü tibyānı

625 Ḫilāfetle o rü'yāda daḫi tebşīr olunmışdı
Anıñçün cümleden ʿālī ṣayardı oġlı ʿOṯmān'ı

626 Resūlullāh ismin ġālibā taʿyīn itmişdi
Buyurmışdı doġan oġluñ semiyy-i İbn-i ʿAffānī

627 Eliñde murġ-ı dest-āmūz-āsā iḥtirām eyle
Ḳoluñdan hīç bıraḳma besle ol şehbāz-ı merdānı

628 Seniñ nīrū-yı bāzū-yı celāliñdir seferlerde
Ḥażarda daḫi āhū-yı cemāliñdir gözet anı

629 Ne ser-keşler şikār itseñ gerek çengāl-i ḳahr ile
Ne ejderler çekersin bende bā-tesḫīr-i ʿOṯmānī

630 Meyādīn-i veġāda çoḳ ġazā eylersin anıñla
Ne başlar ḳaṭʿ idüp ḳanlar dökersin ḳahramānānī

631 Şuʿā'-ı tāb-ı tīġ-i nuṣretiyle Mīr ʿOṯmān'ıñ
İdersin ẓulmet-ābād-ı tuġātı cāy-ı nūrānī

632 Şeh-i kişver-sitān-ı milket-ārā olduġın anıñ
ʿAyānen derk idersin ʿālem-i maʿnāda rūḥānī

633 Bu rü'yāsı emīriñ Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī'niñ
Yazılmışdır velākin ṭayy olunmış baʿż-ı ʿunvānı

634 Emīriñ izdivācından muḳaddem vāḳıʿa oldı
Daḫi ʿOṯmān tenvīr itmemişdi mehd-i ekvānı

635 İkinci gördügi rü'yāda vāfir iḫtilāf oldı
Sögüd'de vāḳıʿa olmaġla naḳl eylerdi aʿvānı

636 Eṣaḥḥın Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī şöyle naḳl itdi
Tezevvüc itmemişdi māder-i Sulṭān-ı ʿOṯmānī

Rü'yā-ı Ṣāniye-i Mīr Erṭuġrul Ġāzī

637 Yine merviyyedir bu naẓm-ı kemter Künh-i ʿĀlī'den
Dirāyāt-ı ṣaḥīḥa üzre ol ḫūrşīd-i Māhānī

[15b]

638 Görür rü'yāda kim ol mīr-i ekrem dūdmānından
Nübūʿ itmiş aḳar kāşāneden bir āb-ı ḥayvānī

639 Ne āb ol mā'-i cārī gūyiyā enhār-ı cennetdir
Virirdi ṣafvet ü leẕẕetle ṭabʿa ẕevḳ-i reyyānī

640 Kemīne ḳaṭresi sīr-āb iderdi sū-be-sū kevni
Furāt u Nīl ü Ceyḥūn'a virirdi ġıbṭa seylānı

641 Eger bir cürʿasın nūş itse ġayri cüst ü cūsından
Ferāġat idüp İskender ṭolaşmazlardı devrānı

642 İḥāṭa eyleyüp bir ānda Baḥr-i Muḥīt-āsā
İdüp leb-rīz şarḳ u ġarbı oldı Nūḥ ṭūfānı

643 Ser-ā-ser ḳapladı dünyā vü mā-fī-hāyı ceryinden
Menāmında temāşā itdi mīr ol baḥr-i ʿummānı

644 Bu rü'yā ile baḥr-i ḥayrete düşmekle Erṭuġrul
Arardı anı taʿbīr itmege bir ẕāt-ı Ḥaḳḳānī

645 Ṣorardı gezdigi yerlerde erbāb-ı kemālātı
Emīre vāḳıʿan endīşe oldı emr-i rūḥānī

646 Şemisden daḫi ḥaḳḳāniyyeti rūşen iken gāhī
Ḫaber aldıḳda ol eṭrāfda bir ehl-i irfānı

647 ʿAceb Raḥmāni mi şeyṭāni mi vehmiyle Erṭuġrul
Dolaşdı ġazv-i küffār iderek eṭrāf-ı büldānı

648 ʿAlā'eddīn Şeh yanında bir kātib ḫaber aldı
ʿAzīzü'l-ḳavm idi ʿAbdülʿazīz olmaġla ʿunvānı

649 Arisṭo-fen olup olmışdı Yūnān'ıñ Felāṭūn'ı
Ḫuṣūṣā var idi taʿbīrde ifrāṭ-ı ʿirfānı

650 Mücerred muṭma'innü'l-ḳalb olmaḳ ārzūsıyla
ʿAlā'eddīn'e vardı Ḳonya'ya ol mīr-i Māhānī

651 Şeh-i Yūnān ile anda görüşdi Mīr Erṭuġrul
ʿAzīze ṣoñra ʿarż itdikde ol rü'yā-yı Raḥmānī

652 Cevābında buyurdı ḥaḳḳ taʿbīri bu rü'yānıñ
Beşāret saña benden ey emīr-i ceyş-i Īrānī

653 Şebiyle sāʿatiyle gördüġi rü'yāyı yazmışdı
Teḳābülle tenāẓurla idüp tedḳīḳ-i imʿānī

654 Seniñ ol dūdmānıñ çeşme-sārından aḳan deryā
O bir deryā-yı ḥikmetdir ki ġarḳ itmekle ekvānı

655 Ḫalīleñ ile senden ḥāṣılı bu iki gülşenden
Ẓuhūr itse gerek bir ġonçe-i zībā-yı sulṭānī

656 Ne ġonçe bir gül-i neşküfte-i āl-i ḫilāfetdir
Cihānı ser-te-ser taʿṭīr ider ol būy-i reyḥānī

657 Gülistān-ı nesebde her gül-i nesrīn-i raʿnāsı
Ne zībā ġonçeler açsa gerek çün ebr-i nīsānī

658 Teḳāṭur eyledikçe şebnem-i bārān-ı nāsūtī
Ne gevherler niṯār itse gerek aṣdāf-ı şāhānī

659 Gül-i bī-ḫār olur bu gülşenin her verd-i būyāsı
Bu gülzāra ḫaṭādır beñzemez Çīn'iñ gülistānı[1]

660 Açar her ġonçesi feyż-i bihār-ı Kirdgārī'den
Hezārān ġonçe-i ṣad berg-i gülzār-ı ḫıdīvānī

[16a]

661 Taḳarrub eylemiş Allāhu aʿlem vaḳt-i mīlādı
Ḳarīben ʿāleme doġsa gerek bir māh-ı nūrānī

662 Ne māh ol pençe-i ḫurşīd-i ʿālem-tābdır el-ḥaḳḳ
Żiyāsı gün-be-gün tenvīr ider āfāḳ u ekvānı

1 658-659. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

663 Ne pençe pençe-i şīr-i dilīr-i Ḳahramān-ṣavlet
Ne şīr ol Erdeşīr-i taḫt-gāh-ı Rūm u Yūnānī

664 Tezevvüc eylemişdi māder-i ʿOṯmān'ı Erṭuġrul
Ḳarīb olmışdı belki vażʿ-ı ḥaml-i Mīr ʿOṯmān'ı

665 Emīriñ nāmı rü'yāda muʿayyen oldı dir rāvī
ʿAlā ḳavlin muʿabbir vażʿ u taʿyīn eyledi anı

666 Resūlu'llāh taʿyīni mürūr itmişdi sābıḳda
Faḳīhiñ ḫānesinde bir gice olduḳda mihmānı

667 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin mīr-i cihān-ārā
Velādet itdi doġdı ʿāleme bir şems-i Māhānī

668 O ḫūrşīd-i cihān-tābıñ furūġ-ı iʿtilāsından
Yedi iḳlīm oldı ser-te-ser ābād u nūrānī

669 Kütāhiyye ġazāsı ʿavdetinde Mīr Erṭuġrul
ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī ile olduḳda lüḳyānī

670 Tevārīḫ-i selef naḳlince ḥıṣnıñ fetḥ u tesḫīri
Olunca altı yüz seksen beş içre ʿavn-i Rabbānī

671 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen Erṭuġrul'uñ ol dem
Vücūd-ı pākine ʿārıż olup bir diḳḳ-ı şeyḫānī

672 İcāzetle iḳāmet-gāhına ʿavdet buyurduḳda
Biraz eyyāmdan ṣoñra emīr-i taḫt-ı Māhānī

673 Rezim-gāh-ı fenādan seyf-i ʿömrin der-ġılāf itdi
Olup maʿzūl-i cāh-ı ḫıṭṭa-i āsāyiş-i fānī

674 Ṣarup rāyāt-i cismin manṣıb-ı ʿuḳbāya ʿazm itdi
Olup mīr-i livā-yı kişver-i vālā-yı rıḍvānī

675 Olunca altı yüz seksen yedide rāḥil-i ʿuḳbā
ʿAlā'eddīn'e tevdīʿ eylemişlerdi Mīr ʿOṯmān'ı

676 Emārāt-ı beḳā ẓāhir olunca dār-ı fānīden
Emāretden ferāġ u ḳaṣr-ı yed itdirdiler anı

677 Çalup kūs-i raḥīl-i nevbetin Erṭuġrul Ġāzī
Feżā-yı dehr-i fānīden bozup bengāh-ı merdānı

678 Göç ışmarlanmış idi mīre ṣavb-ı Lā-yezālī'den
Mülūkāne ḳurup ʿuḳbāda bir otaġ-ı rıḍvānī

679 Vürūd itdikde emr-i "irciʿī"[1] dergāh-ı ʿālīden
Verā-yı ẓahrına atdı bu deńlü māl ü sāmānı

680 Mübeşşer olmış idi cāh-ı te'bīd ile ʿuḳbāda
Fenādan göz yumup geldikde istiʿcāl-i fermānī

681 Emīn itsün dem-ā-dem ṭalʿat-ı iḳbāl ü iḥlālin
Ḫasāfetden kesāfetden Ḫudā ebnā-yı ẕī-şānı[2]

682 Ḳıyām-ı ḥaşre dek nesl-i nesīli pāydār olsun
Fürūġ-ı ferʿ u aṣlı gün-be-gün bulsun fürūzānī

[16b]

683 Fenānıń aġına ḳarasına peyveste olmaḳdan
Hemān-dem göz ḳarardup cān atup gitdi şitābānī

684 Bütün ḫˇīş ü tebārın ehl ü evlādın eḥibbāsın
Ḥaḳ'a tevdīʿ idüp lā-siyyemā maḫdūmı ʿOṯmān'ı

685 Beḳā-bi'llāh ile oldı mülāḳī Ḥayy ü Bāḳī'ye
Kılup derd-i firāḳı ʿālemi giryān-ı hicrānī

686 Olupdur altı yüz seksende vāḳiʿ naḳli ʿuḳbāya
Bu vech üzre yazar Künh içre ʿĀlī ḥāl-i devrānı[3]

687 Ḫudā-yı lā-yezāle cān-ı şīrīnin fedā itdi
Hümā-yı rūḥ-ı pāki ide uçmaḳ içre perrānī

688 Tevārī eyledi ḫāk-i Sögüd'de cism-i müşgīni
Anıńçün müşg-bīdiń ẓāhir oldı şöhret-i şānı

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
3 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

689 Ziyāret eyleyen iḫlāṣ ile ol ḳabr-i pür-nūrı
İder ol merḳad-i ʿālīden istimdād-ı rūḥānī

690 Türāb-ı müşg-bārın ḳuḥl iden çeşm-i emānīye
Bulurdı incilā-yı maṭlabıyla feyż-i Raḥmānī

Der-Ẕikr-i Ḫayrāt-ı Emīr Erṭuġrul Ġāzī

691 Emīr-i ḫayyiriñ küffār ile ġazv ü cihādında
Ġanīmetle neye irdiyse desti māl u sāmānı

692 Li-vechi'llāh ṣarf itdi nuḳūdın semt-i ḫayrāta
Cevāmiʿ yapdı baʿżı yerde ber-resm-i emīrānī

693 Sögüd'de Bursa'da ḫayrāt ü bünyādı olup ḥālen
Niçe vaḳf-ı meberrātı niçe dükkān u ḫānānı

694 Muʿayyendir veẓā'if ehline kendi şurūṭınca
Ne ise kendiniñ vaḳfiyyesinde şarṭ-ı ityānı

695 Ḫudā rūḥ-ı revānın şād ide aʿlā-yı cennetde
Menābirde ṣenāsın eyledikce ḫuṭbe-gūyānı

Der-Beyān-ı Vilādeteş ve Keyfiyyet-i Ẓuhūr-ı Sulṭān ʿOṣmān bin Erṭuġrul bin Süleymān Şāh ṭābe ṣerāhum

696 Diyār-ı Rūm'da dünyāya geldi sāl-i hicretden
Geçince altı yüz elli yedi yıl sāl-i Yūnānī

697 Cülūs itdikde ḳırḳ yaşında idi taḫt-ı şāhīye
Yedi yüz evvelinde bulmış idi şān-ı sulṭānī

698 ʿAlā ḳavlin cülūs itdikde ḳırḳ üç yaşına başdı
Bu ḳavliñ ṣıḥḥatin daʿvā ider tārīḫ-gūyānī

699 Olup re's-i mi'e ber-ḳavl-i ʿĀlī salṭanat sāli
Anıñla fāl bi'l-ḫayr itdiler Sulṭān ʿOṣmān'ı

700 Mülūküñ ḫūb-tedbīri selāṭīniñ cihān-gīri
Gelüp her yüz başında oldılar dehriñ Süleymān'ı

701 Birisi cümleden Çengiz Ḫān'dır kim cülūs itdi
Müverriḫ Mīrḫ̆ānd'ıñ naḳlidir kim yazdılar anı

702 Şeh-i kişver-güşā çün altı yüzden bir sene evvel
Cülūs itdi ḫilāfet taḫtına bā-emr-i Rabbānī

[17a]

703 Keẕālik altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuz sāli tamāmında
Cenāb-ı Ḫān ʿOs̱mān ʿālemiñ olmışdı sulṭānı

704 Bu emre Monla Neşrī ile Rūḥī müttefiḳlerdir
Ḥasan Cān Oġlı Saʿdeddīn idi taḥrīr iden anı

705 Yazar Şehnāme-gū Loḳmān Seyyid ḳavl-i meẕkūrı
Cülūsın Ḫān ʿOs̱mān'ıñ olur taṣdīḳ-ı burhānı

706 Bu minvāl üzre Tevḳīʿī Muḥammed daḫi yazmışdır
Velākin ehl-i tārīḫiñ sebük-maġz u girān-cānı

707 Cülūs-ı Ḫān Çengiz ile ʿOs̱mān Ḫān iclāsın
Yazarlar yüz başında ḳutb iderler iki sulṭānı

708 Be-her yüzde birer sulṭān-ı ʿādil baʿs̱ idüp Bārī
İder tecdīd anlarla bu dīn-i Şāh-ı ʿAdnān'ı

709 Eḥādīs̱-i Nebī'den olmaḳ üzre naḳl ider ʿĀlī
Tevātür rütbesiyle menʿ ider vaḳʿa-nüvīsānı

el-Ḥadīs̱u hāẕā:
"إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها"[1]

710 Ḥadīs̱-i Muṣṭafā olmaḳ gerekdir vażʿını bilmem
Tevāfuḳ üzredir mażmūnına ḥālāt-ı ʿOs̱mānī

711 Esānīdi yazılsa ism-i rāvīsi bilinseydi
Çekilmezdi bu rütbe pīç ü tāb-ı ṣıdḳ u bühtānī

712 Velākin iḥtimāl-i ṣıḥḥati vażʿ üzre aġlebdir
Ṣaḥīḥayn içre vardır ġālibā mażmūn-ı ẕī-şānı

1 "Şüphesiz Allah her yüz senenin başında kendisiyle dinini tecdid ettiği birini gönderir." Ebū Dāvūd, "Melāhim", 1; Hākim, *el-Müstedrek*, IV, 567.

713 Bu dīn-i Aḥmed'i tecdīd ile te'yīd ḳaṣdıyla
Ḫudā baʿṯ eyledi bu ümmete şāhān-ı Māhān'ı

714 Şeh-i İslāmiyānıñ cümleden etḳāsı anlardır
Maḥallinde gelür her biriniñ evṣāf u ʿunvānı

715 Olup "niʿme'l-emīr"[1] ʿunvānı ṣādır Faḫr-i ʿālemden
"Le-niʿme'l-ceyşü"[2] medḥiyle ser-efrāz oldı aʿvānı

716 Ḫuṣūṣā belde-i Ḳosṭanṭıniyye fetḥ u tesḫīri
Mülūk-i nesl-i ʿOṯmānī'ye virdi rifʿat-i şānı

Ḥilye-i Şerīfe-i Sulṭān ʿOṯmān Ġāzī

717 Siyāha mā'il idi reng-i rūyı Ḫān ʿOṯmān'ıñ
Olup nūr-ı siyāhıñ ʿaynı reng-i çeşm ü müjgānı

718 Tenāsüb üzre idi ḳadd ü ḳāmet ḥüsni şarṭınca
Yürürken ẓann iderlerdi anı bir serv-i rıḍvānī

719 Vesīʿu'ṣ-ṣadr idi ṣan bedr idi ḥüsn ü leṭāfetde
Mübārek yaġrını yaṣṣı idi cüz'īce ṭūlānī[3]

720 Çatıḳ ḳaşlu müdevver çehrelü şīrīn-ter sözlü
Ala gözlü mehībü'l-vech idi ol şīr-i Yezdānī

721 Perīşān-ṭavr iderdi ṭaylesānıñ ṭarf-ı destārın
ʿİmāme başlarında ḳırmızı tāc-ı Ḫorāsānī

722 Uzun yeñli libāsa mā'il idi ṭabʿ-ı ḥünkārı
Giyerdi içli ṭışlı cāme-i sürḫīn ḳaftānı

723 Ziyāde ihtimām eylerdi ṣevb-i pādişāhīye
Devāyisli idi ferrāceniñ pīş ü girībānı

---

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzeldir askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzeldir askerdir**." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

3 717-719. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

724 Şürūṭ-ı ḥüsni cāmiʿ ṣūret ü sīretle ẕātında
Mübārek ḥilyesinde yoġ idi bir ʿayb-ı noḳṣānı

725 Seḫā vü cūdı ġālib luṭf u [iḥsān] itmege rāġıb
ʿAlīyyi'bni Ebī Ṭālib gibi eylerdi iḥsānı

[17b]

726 Bu idi ʿādeti bir giydigin bir daḫi giymezdi
Bağışlardı kimiñ irerse añа çeşm-cūyānı

727 Ricāl-i devletin ḫayl-i emīrān ü dilīrānın
Be-her hafta iderdi daʿvet-i maḫṣūṣ-ı şāhānī

728 Żiyāfet eyleyüp bir bir ṣimāṭ-ı kāmrānīde
Mülūkī marṭabānīlerle tezyīn eyleyüp ḫ ʿānı

729 Gelen mihmānı dil-sīr eyleyüp elvān-ı niʿmetle
Şürūṭınca iderdi herkese inʿām u iḥsānı

730 Gelüp her hafta eytām u erāmil sīr olurlardı
Virirdi her birine ṣurre vü kisve ḫıdīvānī

Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān ʿOṯmān-ı Ālī-Nijād

731 Üç evlād-ı kirāmı gelmiş idi mehd-i dünyāya
Egerçi her biri olmışdı nūr-ı çeşm-i ʿOṯmānī

732 Ḳamunuñ ekberi sinnen ʿAlā'eddīn Paşa'dır
İkinci Savıcı Beg'dir gelür tafṣīl-i ʿunvānı

733 Üçünci Ḥażret-i Sulṭān Orḫan-ı kerem-verdir
Ki oldı farṭ-ı istiʿdādla maṣḥūb-ı ʿOṯmānī

734 Zekā vü fıṭnatı iḫvānına tercīḥ itdirdi
Ḳamunuñ kihterīni olmış iken Ḫān Orḫan'ı

735 Sipeh-sālār idüp ḥıfẓ itmege eṭrāf u eknāfı
Gehī irsāl iderdi ceyş ile şeh-zāde sulṭānı

736 Ġazāya gönderirdi iktiżā itdikde maḫdūmın
Zamān-ı devletinde oldı ser-ḫayl-i emīrānı

737 Gehī Sulṭān ʿOṯmān ile gāhī infirād üzre
İderdi leşker-i küffār ile rezm-i dilīrānī

738 Bütün ṣındırdılar ʿOṯmān u Orḫan ehl-i evṯānıń
Birisi Rüstem-i evvel olup gūyā biri ṯānī

739 O deńlü rezm ü perḫāş eyledi her biri ʿahdinde
Gelür ber-vech-i ātī her biriniń vaṣf-ı ẕī-şānı

740 Veliyyü'l-ʿahdi oldı devletinde nām almışdı
Anıńçün olmış idi vāriṯ-i dīhīm-i sulṭānī

741 ʿAlā'eddīn Paşa'nıń daḫi ṣadr-ı vezāretle
ʿUlüvv-i şānı ber-ter oldı bā-tevḳīr-i ʿOṯmānī

742 Odur ʿunvān-ı paşa ile evvel şöhre-i āfāḳ
O devletde odur evvel vezīr olup bulan şānı

743 Vezāret eylemişdi bir zamān Sulṭān ʿOṯmān'a
Veliyyü'l-ʿahdi idi gūyiyā sebḳ itdi Orḫan'ı

744 Velākin Savıcı Beg ẕikri bālāda mürūr itdi
İkinci oġlıdır ancaḳ emīriń baḫt-ı sāmānı

745 Müsāʿid olmamaġla rūzgār-ı kīne-eṭvāra
Daḫi sinn-i şebābında olup uḳbāya pūyānī

746 Celādetle naẓīri az idi ammā ʿadāletde
ʿAlā'eddīn ü Orḫan üzre ẓāhir idi rücḥānı

[18a]

747 Ḥisāb ʿilminde māhir olduġıyçün anı babası
Ṣadāḳatle ḳomışdı bāc-ı bāzārıń nigeh-bānı

748 Reʿāyā iltimāsıyla o ḫıdmetlerde olmışdı
Emīre olmadı bir dürlü fikr-i manṣıb-ı fānī

749 Ġazālardan birinde ġālibā ġazv-i Ṭomanic'de
Şehādetle olup ser-ʿasker-i mīrān-ı rıḍvānī

750 O mīr-i nev-nihāl-i devḥa-i zībāsı ʿOṯmān'ıñ
Sögüd'de ġars olundı ḳaṭʿ olundı şāḫ u aġṣānı

751 Civār-ı ḳabr-i pāk-i Mīr Erṭuġrul'da defn oldı
Enīs-i merḳadi olsun İlāhā cedd-i ẕī-şānı

Menāḳıb-ı ʿAẓīme-i Sulṭān ʿOṯmān

752 Kirāren sebḳ idüp Selçuḳıyān'ıñ cünd-i Tatar'ıñ
Muʿādāt üzre rezmi nev-be-nev ʿiṣyān u ṭuġyānı

753 Ḫuṣūṣā zümre-i Çengiziyān'ıñ ḳavm-i küffārıñ
ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī'ye olan farṭ-ı ḫıẕlānı

754 Moġolānıñ daḫi āl-i Ḳaraman ile her yerde
Tevāfuḳ eyleyüp ġārāt ile taḫrīb-i büldānı

755 Yazılmışdı egerçi mū-be-mū tafṣīli bālāda
Rivāyāt-ı ṣaḥīha mūcebince bed' ü pāyānı

756 Bu resme cilve-gerdir ḳıl temāşā ḥāl-i devrānı
İşit bu ḳıṣṣa-i pür-ḥıssa-i sulṭān-ı Yūnān'ı

757 Hülagu vaḳtine dönmişdi ʿālem ẓulm-i aʿdādan
O kāfir-kīşiñ olsa belki cā'iz ẓulm-i noḳṣānı

758 Vefāt-ı vālidinden soñra gāhī Mīr Erṭuġrul
Şeh-i Yūnān'ın oldı maḥrem-i esrār-ı pinhānı

759 Tezelzül bulmış idi ṣadme-i Tatar ile zīrā
Bülend eyvān-ı ḳadri pest olup bā-sinn-i pīrānī

760 Zevāle gelmiş idi mihr-i iḳbāl-i cihān-dārı
Ġurūba yaḳlaşup cirm-i münīr-i şevket-i şānı

761 Hemān bir-iki parmaḳ ḳalmış idi ḫasf-i küllīye
Kesāfetle geçüp günden güne hengām-ı devrānı

762 Alup gün başına bir şehrini Yūnān'dan aʿdā
Celālīden cemāl-i salṭanat bulmışdı noḳṣānī

763 Ne ḳara günlere ḳaldıḳ diyü bī-çāre aġlardı
Alurdı bir sevād-ı aʿẓamın ḳahr ile Naṣrānī

764 Ṣıḳıldıḳça faḳīriñ başı ṭuġyān-ı eʿādīden
O ʿaṣrıñ Ḳahramān'ı Rüstem ü Zāl ü Nerīmān'ı

765 Emīr Erṭuġrul idi müsteşār olmışdı her emre
Gehī nāme yazup daʿvet iderdi mīr-i Māhān'ı

766 Gehī maḫdūmı ʿOs̱mān maʿiyyet itdirüp gāhī
Fakaṭ Erṭuġrul'ı taḫṣīṣ iderdi şāh-ı Yūnānī

767 Bahādurluḳların görmişdi ol es̱nāda ʿOs̱mān'ıñ
Derūnında yer itdi şehriyāriñ ḥubb-i ʿOs̱mānī

[18b]

Der-Beyān-ı Mektūb-ı Daʿvet ve Mülāḳāt-i Erṭuġrul ve Sulṭān ʿAlāʾeddīn ve Neṣāyiḥ-i Ḥażret-i Mevlānā ḳuddise sirruhū

768 Emīr Erṭuġrul'a tebşīr idüp dirlerdi aḥyānen
Biraz vaṣf eyleyüp taḥsīn idüp ʿOs̱mān-ı ẕī-şānı

769 Bu maḫdūm-ı necībiñ ġālibā baḫt-ı saʿādetle
Olur Yūnān u Rūm'uñ pādişāhı şāh-ı devrānı

770 ʿAyāndır ṣafḥa-i ḥālinde envār-ı cihān-dārī
Hüveydā cebhesinde pertev-i āṣār-ı şāhānī

771 Seni bilmem baña ḫayru'l-ḫalef olmaḳ hüveydādır
Görülmişdir anıñ ḥaḳḳında çoḳ rü'yā-yı Raḥmānī

772 Niçe aḳṭāb u kümmelden idüp deryūze-i himmet
Virilmiş destine tīġ-ı ẓafer şemşīr-i Rabbānī

773 Anı iḫvān-ı sāʾir gibi görme faḳd-i ḫāṭırda
Ḳıyās itme añа tevḳīrde iḫvān-ı mīrānı

774 Mizāca ḥaml iderdi ciddini sulṭān-ı mebrūruñ
Mübeşşir olmış iken vālid-i ẕī-şānı rūḥānī

775 Kemāl-i żaʿf gelmişdi ʿAlā'eddīn Sulṭān'a
İṭāʿatden ḫurūc itmekle ekṣer yerde mīrānı

776 Nüfūẕı ḳalmamışdı emriniñ eṭrāf u enḥāda
Kelāmın diñlemezdi belki yanında semīrānı

777 Celāleddīn-i Rūmī müsteşār olmışdı ẓāhirde
Ḳıvām-ı salṭanatda itdi istimdād-ı rūḥānī

778 Cenāb-ı Mevlevī'ye ḥayretinden gāh söylerdi
Ferāġat iderim luṭf it ḳabūl it taḫt-ı Yūnān'ı

779 Tebessüm-rīz olup pend ü tesellī üzre dirlerdi
Gerekmez bizlere fānī olan dīhīm-i sulṭānī

780 Bu dehriñ ʿizz ü cāhı pādişāhı cümle vāhīdir
Anıñ aʿdel güvāhıdır geçen eslāf-ı şāhānı

781 Ferāġat eyledik bizler daḫi ol taḫt-ı şāhīden
Yed-i tesḫīre almışken Herāt ü Belḫ u şāhānı

782 Degişdik tāc u taḫtı raḫt u baḫtı şevket-i cāhı
Külāhı iḫtiyār itdik ḳoyup mülk-i Ḫorāsān'ı

783 Cenāb-ı İbn-i Edhem meslegin ġāyet ḥasen gördük
Ferāmūş eyledik ferr ü şükūh-ı tāc-dārānı

784 Bize ṣūfī-i ṣāfī olma şehlikden ṣafā-verdir
Bıraḳdıḳ ol sebeble destimizden cām-ı devrānı

785 ʿİbādıñ ekremi nezd-i Ḫudāvendī'de etḳādır
Ne ʿālimdir ʿalāyıḳdan münezzeh ola dāmānı

786 Selāṭīne ḥadīṣ-i "kullüküm rāʿin"[1] mürāʿātı
Ehemm-i vācibātından iken terk eylese anı

787 ʿİtābından rehā mümkin midir ol rūz-ı ferdāda
Meẓālimle nice taḫlīṣ ider anlar girībānı

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "İtk", 16; Müslim, "İmāre", 20.

788 Bu ḫaşyet var mıdır göñlinde dervīş ü gedāyānıñ
Mülūke rāciḥ olmaz mı o dem dervīş-i ḥaḳḳānī

789 Ḳalenderlikdir erlik ol zamān dergāh-ı Mevlā'da
Aranmaz anda serverlik odur çün şāh-ı şāhānī

790 O bir gündür ki evlādıñ olamaz vālide nefʿi
Meger ḳalb-i selīm üzre ola ol günde ityānı

[19a]

791 Selāṭīniñ daḫi ol günde yārı merḥamet-kārı
Ola elṭāf-ı Bārī hem şefiʿi Şāh-ı ʿAdnānī

792 Velākin bu rivāyet olmadı marżīsi eslāfıñ
Tevārīḫ-i selefden ṭayy olunmış ẕikr ü tibyānı

793 ʿAlā'eddīn ile zīrā Celāleddīn-i Rūmī'niñ
Miyānında olup farḳ u zamānī buʿd-i ibbānī

794 Rüvātıñ iḫtilāfātı mürūr itmişdi bālāda
O yerde daḫi tevfīḳı olup ber-nehc-i rūḥānī

795 ʿAlā'eddīn'e ḫıdmet eylemişdi çünki Erṭuġrul
Niçe ġazv ü cihādında olup nuṣretle aʿvānı

796 Mücerred zümre-i Tatar ile küffār u Etrāk'e
O virmişdi yanında ʿaskeriyle kesr ü ḫıẕlānī

797 Vefāt-ı vālidinden ṣoñra Mīr ʿOṯmān-ı ʿālī-şān
ʿAlā'eddīn'e ḳıldı her ġazāda ʿavn-i merdānī

798 Yigirmi yıl ḳadar Yūnān'da mīr-i livā oldı
Olup fermān-ber-i sulṭān-ı Selçuḳ-ı Ḳaramanī

799 Cenāb-ı Mevlevī'niñ sevḳ u tedbīriyledir dirler
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ıñ niçe sāl anda pūyānı

800 Kemāl-i żaʿf ile taḫt-ı şükūhında ʿAlā'eddīn
Celāleddīn'den itdikde istimdād-ı rūḥānī

801 Anıñ re'y-i münīri böyle olmışdı kerāmetce
Niẓām-ı devlet içün daʿvet ide Ḫān ʿOṯmān'ı

802 Muḳaddem Ḳonya'dan bir nāme irsāl eylemişlerdi
Tefārīḳ u tuḥafla eyleyüp ikrām-ı şāhānī

803 Dimişdi nāmesinde ey güzīn-i nesl-i Māhānī
Seniñdir ġālibā şimden geri bu taḫt-ı sulṭānī

804 Ġıyāṯeddīn ismiyle müsemmā şāh-ı devrānıñ
Bir oġlı var idi gerçi sezā-yı taḫt-ı Yūnānī

805 Sedād ü rüşdi nā-ḳābil olup farṭ-ı belāhetle
Yoḳ idi fıṭrat-ı ẕātında istiʿdād-ı şāhānī

806 Ḥayātında anı görmezdi istiḫlāfa şāyeste
Degil kendi bütün ol demde etbāʿ u emīrānı

807 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān olmasın taḳrīb iderlerdi
Cebīninde hüveydā idi gūyā nūr-ı sulṭānī

808 Muraṣṣaʿ bir mücevher tīġ u terkeş eyleyüp ihdā
Yelegendirdi taḥrīṣ eyledi anıñla ʿOṯmān'ı

809 Übüvvet rütbesiyle taḫtı fāriġ olmaḳ isterdi
Rıżā virmiş olaydı reşk iden baʿż-ı emīrānı

810 Açıḳdan taḫtını teslīm güç hem żabṭı müşkil-ter
Ġıyāṯeddīn'e hīç olmaz ferāġ-ı taḫt-ı Yūnānī

811 Ḫayır-ḫʿāhān-ı devlet gerçi ʿOṯmān Ḫān'ı ẓāhirde
Severlerdi iderlerdi aña ikrām-ı şāyānī

812 Ġıyāṯeddīn'den rüşd ü sedādı selb idenlerden
Niçe aʿyān-ı devlet mīr-i mīrān ehl-i dīvānī

813 ʿAlā'eddīn'e terġīb eyleyüp şehzāde iclāsın
Tereddüd üzre iken pādişāh-ı mülk-i devrānī

[19b]

ʿAḳd-i Meşveret be-İrsāl-i Ṭabl u ʿAlem be-Emīr ʿOṯmān-ı ʿĀlī-Şān

814 O ʿaṣrıñ kümmelinden Ḳonya'da sākin olanlardan
Niçe aḳṭāb-ı ümmet şehriyārıñ maḥrem-i cānı

815 Mücerred memleket ḥıfẓı içün cāh-ı emāretle
ʿAlā'eddīn'e sevḳi olmış idi Ḫān ʿOṯmān'ı

816 Getürüp Ḳonya'ya daʿvetle istiṣḥāb olunmaġla
Anı naṣb eyleye iḳlīm-i Yūnān'ıñ nigeh-bānı

817 Anıñ şemşīr-i tedbīriyle istihlāk-i aʿdāda
Aña şān virmegi rāy eyledi ʿaṣrıñ ʿazīzānı[1]

818 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Monlā Celāleddīn-i ʿālem-bīn
Güzīn-i vāṣılīn ol ġavṯ-ı aʿẓam şeyḫ-i Rabbānī

819 Münāsib gördiler ṭabl u ʿalem irsāl olunmaġla
Emāret ṣadrına iclās ile terfīʿ-i ʿunvānı

820 Ne ṭabl ol kūs-i şāhī idi ʿārifler miyānında
O rāyet nuṣrete āyet idi bā-ʿavn-i Sübḥānī

821 İnöñi sancaġıyla Eskişehr'i żabṭ içün ol dem
Yazıldı ṣavb-ı devletden berāt-ı cāh-ı mīrānī

822 Vuṣūl itmezden evvel tabl u rāyet Ḫān ʿOṯmān'a
Olup dört defʿa ceyş-i müşrikīne ġazv-i şīrānī

823 Cülūsından muḳaddem taḫt-gāh-ı mülk-i Yūnān'a
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ıñ füzūn olmışdı ʿunvānı

824 Ġazā-yı evveli ʿOṯmān Ġāzī'niñ bu olmışdır
Yazar Künh içre ʿĀlī ġazve-i sulṭān-ı ẕī-şānı

825 Ḳażā-yı İnegöl tekfūrı ol dil-kūr-ı aʿdā kim
Naṣārā içre anıñ var idi ifrāṭ-ı ḫüsrānı

826 Niḳola idi anıñ nām-ı nā-fercāmı şöhretde
Başında var idi ol demde vāfir cünd-i Naṣrānī

1 815-817. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

827 Şitā vü ṣayfda yaylak u ḳışlaḳa mürūrında
İyābında ẕehābında ʿaşā'ir āl-i Ḳa'ānī

828 Taraṣṣud eyleyüp ḳuṭṭāʿ-ı rāh āyīni vefḳınca
Tekūr-ı pür-şürūruñ oldı vāfir ḳahr u ḫıẓlānı

829 Dil-āverlikleri şāyiʿ olup ʿOs̱mān Ġāzī'niñ
Ḫuṣūṣā var idi ḳalmış pederden niçe merdānı

830 Bir-iki merḥale yaylaḳdan mehcūr olduḳda
Cihād erbābına tekfīr idüp īṣāl-i ḫüsrānī

831 Puṣı ḫırsızlarıydı açıġa çıḳmazdı kāfirler
O rütbe ḳırdılar açmazdan erbāb-ı nīrānı

832 Piyāde ʿaskeri hem atlusı fi'l-ḥāl māt itdi
ʿAdū-yı dīni ḳırdı Ḫān ʿOs̱mān aldı meydānı

833 Bu ġazve altı yüz seksen beşe varmazdan evvelce
Ẓuhūr itmekle taḥrīr eyledi ʿaṣrıñ lebībānı

834 Ol eṣnālarda tekfūrān-ı dil-kūrān-ı aʿdādan
Bilecik ḥıṣnınıñ tekfūrı ol şerīr-i Naṣrānī

835 Mülāyim görinürdi ẓāhiren Sulṭān ʿOs̱mān'a
Hedāyā gönderirdi dostlıḳ resmiyle aḥyānī

836 Hedāyāsı şikāl-i pāy-i erbāb-ı cihād oldı
Gerekmezdi melāʿīniñ o resme luṭf u iḥsānı[2]

837 Miyānda ẓāhiren ḫulletle tebʿiyyet idüp ḫāna
Ḥaḳīḳat üzre melḥūẓ idi ḫāna ḫūn-ı küfrānī

838 Şu rütbe ḫā'in-i dīn olduġı maʿlūm olmışdı
Cenāb-ı Ḫān ʿOs̱mān ol hizebr-i ġāb-ı merdānī[3]

839 Ġazāya ʿazm idince İnegöl tekfūrına ḳahra
Bütün aḥmāl ü eṣḳāli ṣiyāb-ı merd ü nisvānı

2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
3 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

840 Bilecik żābıṭı çünkim ḳadīmī dostıdır ḫānıñ
Emānet vaż‘ idüp mecmū‘ını ber-nehc-i ḫullānī

[20a]

Dekk-i Tekfūr-ı Bilecik ve İrsāl-i Cāsūs

841 Şebiḫūn itmege ‘Oṯmān Ġāzī cünd-i küffāra
Yanında var idi yetmiş nefer merd ü dilīrānı

842 Varınca İnegöl eṭrāfına ġārāt içün bunlar
Bilecik żābıṭı cāsūs göndermişdi sirrānī

843 Ḫaber gönderdi kim tekfūra ‘Oṯmān Ḫān ‘askerle
Bu yerden itdiler ġārāt içün ılġar-ı şīrānī

844 Bütün aḥmāl ü eṣḳālin vedī‘a eyleyüp gitdi
Yanımda ḥāliyā mevcūd olup māl-i firāvānī

845 Gözüñ aç ‘askeriñ āmāde eyle rezm ü perḫāşa
Kemīn-gāhıñda terṣīd eyle vāfir cünd-i Naṣrānī

846 Eger bir iş görürseñ puṣudan ‘Oṯmān ile yoḫsa
Açıḳdan anları def‘ itmeniñ hīç yoḳdur imkānı

847 Dil-āver şīr-i ner āşūb-ger bir gūne ‘askerdir
Anıñ her biri almaz bir pula Zāl ü Nerīmān’ı

848 İşitdik vālidi Erṭuġrul’uñ cenk-i firāvānın
Ne ḳanlar dökdiler ḳatl itdiler tersā vü gebrānı

849 Emīr Erṭuġrul’a ġālibdir ‘Oṯmān Ḫān rezminde
Ḫuṣūṣā var yanında belli başlı cünd ü mīrānı

850 Belā-yı āsumānīdir bu yerde ceyşi ‘Oṯmān’ıñ
Bütün ālān u tālān itdiler mülk-i Ḳaraman’ı

851 Şeh-i Yūnān’dan tedmīr-i a‘dāya muraḫḫaṣdır
‘Alā’eddīn’e anlar virdiler ḫavf u hirāsānı

852 Temāşā eyle Tatar u Moġol u āl-i Çengiz’e
Ne iş kesse gerekdir cenk ile cünd-i Ḫorāsānī

853 Perīşān-ḥāl olup bī-çāreler kūh ü beyābānda
Virirler anlara aldıḳları büldān-ı Yūnān'ı

854 Açıḳdan ʿasker-i mevfūruñı ḳırdırma ʿOs̱mān'a
İʿānet eyleriz biz de size ber-resm-i cīrānī

855 Siz andan biz de bundan alalım ol ḳavmi meydāna
Ḳıralım hep ḳıralım ʿaşḳ ile cünd-i müsülmānı

856 Eger imdād iderse Lāt u ʿUzzā dīn-i ʿĪsā'ya
Naṣārā'ya olurdı nuṣreti ber-vech-i rūḥānī

857 Eger tedmīr iderseñ anları ḫaylī ġanīmetdir
Bize kāfī olurdı şirket üzre māl-i sāmānī

858 Hem iḥyā idelim dīn-i Mesīḥ'i farṭ-ı ġayretle
Cihāndan hem daḫi refʿ idelim ʿunvān-ı ʿOs̱mān'ı

859 Arada güft ü gūsı çoġ idi bu iki tekfūruñ
Bütün taḥrīriniñ bir vech ile olmazdı imkānı

860 Ḫulāṣa böyle bir rengi olup tekfūr-ı bī-dīniñ
Ṣadāḳatle inandırmışdı Ḫān ʿOs̱mān-ı ẕī-şānı

861 Varınca bu ḫaber cāsūs ile semt-i Bilecik'den
Bilecik'den ḳurıya ol laʿīniñ dest-i ḥırmānı

[20b]

862 Ṭıḳup ṭoldurmış idi İnegöl tekfūrını ol dem
Bilecik'den aḳan kārīz-i cāsūsān-ı tersānı

863 Sipāriş eyledi tekfūr-ı murdārī lisānından
Ne kim re'y eylediyse söyledi ber-resm-i ḫullānī

864 Şebiḫūn itmesin taḫmīn ile gūyā ḫaber virdi
İfāde eyledikde maḳdem-i Sulṭān ʿOs̱mān'ı

865 O dem teşmīr-i sāʿid itdi ol tekfūr-ı fāsid kim
Meʿābirde müheyyā eyledi merdān-ı gebrānı

866 Mücerreb ʿasker-i āmādesiydi eyledi terṣīd
Künāmında yaturdı gūyiyā çendīn hūkānı

867 Şebiḫūnından āgāh eyledi ʿOṯmān Ġāzī'niñ
Müsellaḥ ʿasker idi yoġ idi hīç ḥadd ü pāyānı

868 Piyāde ʿaskerin başḳa ḳoyup fersānını başḳa
Ḳaraġullar gezerken sū-be-sū kūh ü beyābānı

869 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ʿaskeriyle kendi yetmiş er
Velākin yetmiş artmış eyleyüp taʿḳīb merdānı

870 Ḳo hūkān-ı beşer onar-beşer eṭrāfa yayılsun
Kemīnde der-kemīn itsün o dem tekfūr-ı Naṣrānī

871 Şeġālān-ı ʿadū meşġūl olup kehf-i ḥirāsetde
Şikārī şekline girmişdi rūbāhān-ı fersānī

872 O zuʿm-i fāside düşmişdi bunlar re'y-i kāsidle
Bir uġurdan çıḳup ṣayd ideler arslan u ḳaplanı

Ẓuhūr-ı ʿOṯmān Ḫān bā-Cünd-i Ḫorāsān

873 Vezān oldı o dem bād-ı ẓafer furṣat mehebbinden
Açıldı ġonçe-i neşgüfte-i gülzār-ı ʿOṯmānī

874 Nesīm-i ʿavn-i Ḥaḳḳ İslāmiyān üzre vezān oldı
Zemīni lāle-zār itse gerek cünd-i Ḫorāsānī

875 Dönek geldi ʿadūnuñ ġonçe-i āmāli gülşende
Çerāġān eylemek isterdi tekfūruñ çerāġānı

876 Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir diñle ʿibret al
Ne ṣūret bulmaḳ ister gör sipihriñ bunda devrānı

877 Ne kār u naḳş oḳur bu bezm-i rezme ḫˇāce-i dünyā
Neyi taḳsīm ider rāmiş-gerān-ı meclis-i fānī

878 Cem'iñ devr-i kebīrin diñleme devr-i revāndır bu
İder āġāze gerdāniyyeden her tīġ-ı Kirmānī

879 O dem ṭabl ü naḳāre sūrnā ʿOṯmān Ġāzī'ye
Sezā-vār olmamışdı ṣavb-ı şāhīden emīrānī

880 Nefīr-i mehterānı olmayup rezm ü ġazāsında
Neferler çorba ṭāsıyla iderdi naġme-gīrānī

881 Uṣūl-i cenk-i ḥarbī idi ol devriñ maḳāmātı
Çalardı çār-gāh-ı düşmene şemşīr-i tābānı

882 Ḫudā ʿavn eyleyüp Sulṭān ʿOṯmān-ı veġā-kāra
Kemīn-gāh üstine ılġar ile vardı şitābānī

[21a]

Şurūʿ-ı Sulṭān ʿOṯmān be-Muḥārebe-i Küffār

883 Şeb-i tārīk idi birbirlerin görmezdi ġāzīler
Künāmından seçerdi līk düşmen müslimānānı

884 Kemīn-gāh üzre atın sürdüginde leyl-i ẓulmāda
Piyāde ʿaskeri ḳuṣdı içerden hem-çü sekrānī

885 Ġuzātı ġāliben gördükde döndi göñli aʿdānıñ
Ḫumārı ṣıçramışdı başına bā-farṭ-ı mestānī

886 Ġılāfından çıḳardı her biri şemşīr-i ḫūn-ḫʿārın
Ṣataşdı zümre-i küffāra ʿOṯmān Ḫān u merdānı

887 ʿUrūḳ-ı müşrikīni kesmege başladı şol rütbe
Ġuzāt-ı mü'minīniñ yedlerinde tīġ-ı perrānī

888 Ḳanıḳmışdı ʿadūnuñ ḳahrına şīrāne serverler
Ḳızıl-ırmaḳ olup ol demde aḳdı ḫūn-ı Naṣrānī

889 Bürīde kellesin cemʿ itselerdi ṣaḥn-ı heycāda
Olurdı şübhesiz aʿdā-yı dīniñ başı bostānı

890 Ḫuṣūṣā el ayaḳ yonḳa gibi ṣıçrardı meydāna
Keserdi dest ü pāy-ı düşmeni cünd-i Ḫorāsānī

891 Kesildikce ʿadūnuñ başı buġı tīġ-ı ġayretle
Ṭaḳardı nīze-i ḫūn-ḫʿārı üzre ceyş-i ʿOṯmānī

892 Ḳırıldı ekṣeri ġārāt olundı māl ü emlāki
Kül oldı dūdmān-ı ʿasker-i tekfūr-ı nīrānī

893 Taḥammül itmeyenler tīġ-ı āteş-tāb-ı merdāna
Hirās-i ḳahr ile ol demde itmişdi gürīzānī

894 Eń evvel ġazvesiydi bu teṣādüm Ḫān ʿOṣmān'ıń
Fütūḥāt-i celīle eyledi bā-ʿavn-i Yezdānī

895 Anıńla sikkeyi mermerde ḳazdı başlar kesdi
ʿAdūnuń gözlerin yıldırdı ol rezm-i dilīrānī

896 Birāder-zāde-i ʿOṣmān idi ancaḳ o ġazvinde
Şehādet şerbetin nūş eyleyen bā-emr-i Rabbānī

897 Anıń ism-i şerīfi Ṣarı Bālī'dir ki sebḳ itdi
Ṣafā-yı bāl ile eyler şehādet ḳavm-i ḫ̔īşānı

898 Ġuzāt-ı mü'minīniń var idi bir-iki mecrūḥı
Şifā-yāb oldılar ʿavdetde bā-tedbīr-i rūḥānī

899 O yerden der-ʿaḳab üç yüz nefer merd-i dil-āverle
Ḳızılca Ḳalʿa'yı tesḫīr içün bā-ʿavn-i Sübḥānī

900 Cenāb-ı Ḫān ʿOṣmān refʿ-i rāyāt-ı ẓafer itdi
ʿAzīmet eyledi ılġar ile ol şīr-i Māhānī

901 Ṣarup ebdān-ı ḥıṣnı aldılar āġūş-ı tesḫīre
Geçüp şemşīrden bir bir o ḥıṣnıń cümle sükkānı

902 Girüp māl-i ġanā'im destine eṣnā-yı fetḥinde
Füzūn-ter oldı evvelden ziyāde nām u ʿunvānı

903 Yanında ʿaskeri ṭoḳ ṭoyum oldı māl-ı aʿdādan
Piyāde leşkeri atlandı oldı ceyş-i ferzānī

[21b]

904 Hirās-endāz olup bu ġazvesi Sulṭān ʿOṣmān'ıń
Dönüp envāʿ-i nuṣretle ġazādan ceyş-i ʿOṣmānī

905 Dem-ā-dem şevket ü iclāli rūz-efzūn olmışdı
Żiyā-yı şemʿine pervāne oldı ḳavm-i Yūnānī

906 Şitā vü ṣayfa baḳmazdı ẓuhūr itdikde aʿdāsı
Varup ılġarla eyler idi tedmīr-i perīşānī

907 Hedāyā vü tuḥaf irsāl iderdi aña tekfūrān
Żarūrī ilticā eylerdi ol semtiñ dilīrānı

Ġazve-i Ṯāniye-i ʿOṯmān Ḫān ṭābe ṯerāhu

908 İkinci ġazvesi Sulṭān ʿOṯmān-ı ẓafer-dārıñ
Bu olmışdır ki ber-naḳl-i ṣaḥīḥ-i ḳavm-i ʿOṯmānī

909 Ġazā-yı İnegöl'de çünki tekfūrı firār itdi
Ḫılāl-i ʿasker-i İslām'dan ber-resm-i düzdānī

910 Ayardup ḳavm-i Naṣrāniyyeden bir niçe melʿūnı
Taraṣṣud itdiler İslāmiyān'a ḳahr u ḫıẓlānī

911 Emīru'l-mü'minīn olmışdı ol ġazvinde ʿOṯmān Ḫān
Cezā-yı intiḳāma düşdi ġayri ceyş-i Naṣrānī

912 O dem Ḳaraḥiṣār'ıñ var idi bir pīr tekfūrı
Meşāhīrinden idi müşrikīniñ şaḫṣ-ı nīrānī

913 Ḫaber gönderdi nāme yazdı cāsūsıyla melʿūna
İşāret itdi mektūbında ḳahr-ı müslimānānı

914 Cihāna münteşir olmışdı sābıḳda olan ḥālet
Ṣıġışmazdı hezīmetle ʿadūnuñ cismine cānı

915 ʿAdūnuñ gülşen-i iḳbāline bād-ı semūm esdi
Naṣārā'dan yüzin döndürdi gūyā cümle evṯānı

916 Buḫūr-ı Meryem'i ol gülşeniñ ṣoldı hezīmetle
Ḫazān oldı döküldi berg ü bār-ı şāḫ-ı ʿİmrānī

917 Nihāl-i şāḫ-sārı ehl-i küfrüñ cümle devrildi
Yerine nīze dikdi cā-be-cā cünd-i Ḫorāsānī

918 Alınmışdı ʿadūdan ol zamān nehc-i ġanīmetle
Ġazā-yı İnegöl'de bāġ-ı ḥüsnüñ verd-rūyānı

919 Niçe mevzūn ḳadān tāze fidān maḥbūb u müsteṯnā
Naṣārā gülşeninden tāze-ter ebkār u ġılmānı

920 Giriftār olmış idi seby ile dest-i dilīrāna
Teserrī itdiler ol dem niçe ḥavrā-siriştānı

921 Ḫuṣūṣā lāle-ḫad şimşād-ḳad gül-çehre dilberler
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ḫıdmetiyle buldı ʿunvānı[1]

922 Gül-i nev-ḫīzini ʿOṯmāniyān devşirdi ḳopardı
Ṭutam ṭutam idüp heycāda ṣad-berg-i gülistānı

923 Firengī güllerin hep ġoncesiyle kesdi gülşenden
Faḳaṭ ḳaldı bize ḫār-ı cefāsıyla ışırġanı

924 Kül oldı dūdmānı gülleri gitdikde gülbünden
Bize ḫārı ḳalup şimdi şeneldi bāġ-ı ʿOṯmānī

925 Yazıḳ ol gülsitān-ı Meryemī ol bāġ-ı ʿĪsāyī
Ḫarāb-ābād-ı ʿOṯmānī olup ḳalsun mı vīrānī

926 Öterken her dıraḫt-ı meyve-dārı üzre gülşende
Niçe rāmiş-gerān-ı ʿandelībān-ı Mesīḥānī

927 Dirīġ ol gülşeniñ şimdi hezār rezm-gūyāsı
Öte semtiñ emīri Ḫān ʿOṯmān'ıñ dilīrānı

928 Bu ḳavmiñ çanına od ṭıḳdılar nāḳūs aṣḥābın
O rütbe ḳırdılar kim şimdi deyriñ cümle ruhbānı

Me'āl-i Nāme-i Tekfūr-ı İnegöl be-Tekfūr-ı Ḳaraḥiṣār

[22a]

929 Unutdı bildigin ḥayrān u lāl oldı hezīmetden
Kenāyisden gürīz itdi bütün İncīl-ḫ̆ānānı

1 918-921. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

930 Temekkün ideli eṭrāfımızda ceyşi Etrāk'iñ
Füzūn olmaḳdadır ol fırḳanıñ enṣār u aʿvānı

931 ʿAcebdir nār u nūruñ inṭıfāsı dem-be-dem artup
Naṣārā cemʿine gelmekde her yüzden perīşānī

932 Bize her ṣadmesinde ġālib oldı cündi ʿOṯmān'ıñ
Ḫuṣūṣā İnegöl'de itdigi īṣāl-i ḫüsrānī

933 Selefde bir dil-āver itmedi ḳavm-i Naṣārā'ya
Bu cengi itmemişdir belki dehriñ ḳahramānānı

934 Görülmezse tedārük anı defʿe ittifāḳ üzre
İʿānet eylemezse bizlere dīniñ dilīrānı

935 Ġuzāt-ı mü'minīniñ āteş-i şemşīr-i perḫāşı
Bulur günden güne işʿāl-i ġayretle fürūzānī

936 Yıḳarlar ḫānmān-ı mülk-i mevrūṯ-ı Naṣārā'yı
Alurlar destimizden cenk ile emvāl ü büldānı

937 Eger tedmīrine ol fırḳanıñ himmet olunmazsa
Ḫarāb-ābād olur dīn-i Mesīḥ'iñ ḳaṣr u bünyānı

938 ʿUmūmen ḳatline ʿOṯmāniyān'ıñ iki cānibden
Siziñle el-bir olup idelim teşmīr-i dāmānī

939 İzāle itmeyince ortadan Etrāk'i külliyyen
Bize rāḥat virir mi yurdumuzda cünd-i ʿOṯmānī

940 Miyāndan refʿile ʿOṯmāniyān'ı dīn-i ʿĪsā'ya
Tenāṣur ḳaydına düşdi iki tekfūr-ı Naṣrānī

941 Ḫaberler gönderüp cāsūs ile dilleşdiler gūyā
Aḳup kārīz-i tersāyāna ṣan çirk-āb-ı gebrānī

942 Ṭomanic Kūhı'nıñ derbendine aḳup birikmişdi
İki bālūʿa-i tekfūr-ı murdārıñ dilīrānı

943 Varup Egrence nāmıyla müsemmā dāmen-i kūha
Taraṣṣud itdiler ol yerde aʿdā ceyş-i ʿOṯmān'ı

944 Muḳābil oldıġında leşker-i İslām aʿdāya
İşit sen ḳıṣṣa-i ʿOs̱mān H̱ān'ı cünd-i merdānı

945 Silāḥa davranup iki ṭarafdan cenk-i ḥarbīde
Çalındı rezmi āġāz-ı dügāh-ı ṭabl-i mīrānī

946 Ḳoyuldı her ṭarafdan ḍarb u ḥarbe girdi meydāna
Göze kesdirdigin akdarmada cünd-i H̱orāsānī

947 Seḥerden başlanılmış idi cenge şāma dek ol gün
O rütbe Rüstemāne cenk olunmışdı Nerīmānī

948 Ḳılıçla aralandı her ṭarafdan düşdi çoḳ kimse
Kimi semt-i cināna gitdi kimi ṭutdı nīrānı

949 Ṣadā-yı çāk çāk-i tīġ-i ḫūn-bāş-i dil-āverler
İrüp evc-i semāya geçdi mirrīḫ ile keyvānı

950 Ker itmiş dinse cā'iz gūş-i Behrām-ı semāvātı
Ġuzātıñ naʿrası Naṣrāniyānıñ el-emān-ḫ̔ānı

[22b]

951 Aḳup re's-i cebelden küştegānıñ ḫūnı ol demde
Ḳızılırmaḳ dirdi her gören pehnā-yı meydānı

952 Zemīn bir lāle-zār olmışdı gūyā ḫūn-ı aʿdādan
Ser-ā-pā oldı düşmen dāġ-dār-ı tīġ-ı merdānī

953 Dibelik ḳızılı meydāna çıḳdı ḳavm-i küffārıñ
Yine meydānı aldı H̱ān ʿOs̱mān'ıñ dilīrānı

954 Ḳarındaş-ı ṣaġīri H̱ażret-i ʿOs̱mān Ġāzī'niñ
Bu es̱nāda şehīd olmaġla oldı mīr-i rıḍvānī

955 ʿAlā ḳavlin şehādet şerbetin nūş eyleyen anda
Cenāb-ı Savıcı Beg'di sebḳ itmiş idi tibyānı

956 Rivāyāt-ı uḫarda Gündüz Alp ancaḳ şehīd oldı
Bu vech üzre yazar Künh içre ʿĀlī mīr-i ẕī-şānı

957 Meşāhīr-i ġuzātın gerçi mecrūḥ oldı baʿzısı
Şifā-yāb oldılar ʿavdetde bā-tedbīr-i Raḥmānī

958 Tekūr-i Ḳalʿa-i Ḳaraḥiṣār'ıń cünd-i küffārıń
Ḳarındaşı Ḳalavur nāmına bir şaḫṣ-ı ẓulmānī

959 Sipeh-sālar idi ol ġazvesinde Ḫān ʿOṯmān'ıń
Yaralanmışdı ol serdār ol murdār-ı Naṣrānī

960 Cerāḥatle atından devrilüp ġayyāya cān atdı
Seg-i dūzaḫ idi boyladı anda çāh-ı nīrānı

961 Kibārından daḫi Naṣrāniyānın niçe kāfirler
O demde olmış idi tuʿme-i şemşīr-i ʿOṯmānī

962 Refāḳat itdiler "bi'ṯe'l-meṣīr"a[1] gitdiler birden
Riḳābın Mālik'e teslīm idüp nīrāna mīrānı

963 Gürūh-ı müşrikīniń ekṯeri mecrūḥ u ḫūn-ālūd
Beḳāyā-yı süyūf-ı ġāziyān üftān u ḫīzānī

964 Düşüp ḳayd-ı ḫalāṣ-ı cānına gerçi firār itdi
Miṯāl-i nīm-bismil itdi taḫlīṣ-ı girībānī

965 Zebūn-küşlik olur fikriyle mecrūḥānıń ardınca
Ġuzāt-ı mü'minīniń olmadı bir ḫaṭve-pūyānī

966 Ḫalāṣ-ı cān ile Ḳaraḥiṣār'a cān atanlardan
Selāmet bulmışı az idi ber-vech-i hirāsānī

967 Kiminiń zehresi çāk oldı vehminden helāk oldı
Marīż oldı firāṣ-ı ġamda ḳaldı çend ezmānī

968 Bu ġazve altı yüzden ṣoñra seksen altı sālinde
Emīr ʿOṯmān'a oldı hamdü li'llāh ġazve-i ṯānī

Ġazve-i Ṯāliṯe-i Sulṭān ʿOṯmān

969 Üçünci ġazvesi Sulṭān ʿOṯmān-ı veġā-kārıń
Bu olmışdır ki naḳl eyler anı vaḳʿa-nüvīsānī

1 "O ne kötü varılacak yerdir…" Enfāl 8/16. āyetten nākıs iktibas.

970 Olunca altı yüz seksen sekiz tārīẖ-i hicretden
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ol dilīr-i mīr-i mīrānī

971 Bir-iki defʿa tekfūrān ile elleşdi dilleşdi
Ẓafer-yāb oldı her bir ġazvede bā-ʿavn-i Rabbānī

[23a]

972 Gürūh-i müşrikīniñ çünki bildirmişdi aʿyānın
Muvaffaḳ itdi Ḫaḳḳ her ġazvede Sulṭān ʿOṯmān'ı

973 Ġuzāt-ı mü'minīniñ aġzı ṭatlu atı ḳuvvetli
Ġanā'imle iderdi her biri iẓhār-ı şükrānī

974 Piyāde ḳalmadı her birisi ṯervetle atlandı
ʿAdūyı ṣındırup her ġazvede cünd-i müsülmānī

975 Birāder-zādesiydi Ḥażret-i Sulṭān ʿOṯmān'ıñ
Anıñ Timur-ı Ebyaż idi mīrān içre ʿunvānı

976 ʿAlā'eddīn'e Gündüz Alp ile irsāl itmekle
Ḳafādār eyledi anlara Ayḳud Alp-i ẕī-şānı

977 Ġazāsın yazdı tekfūrān ile sulṭān-ı Yūnān'a
Şehīd olduḳların bildirdi ol mīrān-ı rıḍvānī

978 Birisi Ṣarı Bālī biri Gündüz Alp Ġāzī'dir
Yer itmişdi derūna iki mīriñ derd-i hicrānı

979 Gürūh-i müşrikīniñ vefretin īṣāl-i ẖüsrānın
ʿAlā'eddīn'e yazdı itdi istimdād-ı şāhānī

980 Dimişdi nāmesinde ey şeh-i Yūnān-ı ʿālī-cāh
Ḫıdīvā karta-i gūşuñ olursa ḳavl-i ʿOṯmānī

981 Gürūh-i müşrikīniñ iḫtişādından ḥaẕer itmem
Ne deñlü keṯret üzre olsa da ecnād-ı Naṣrānī

982 Bize kerrāt ile ol fırḳa īṣāl-i gezend itdi
Velākin oldılar bā-ʿavn-i Ḫaḳḳ şāyān-ı ẖüsrānī

983 Teʿāżud üzredir bi'l-cümle tekfūrān-ı menfūrān
Nefīr-i ʿāmm ile itse gerek tesḫīr-i büldānī

984 Olursa Ḳalʿa-i Ḳaraḥiṣār'ıñ fetḥine emriñ
O ḥıṣnıñ fetḥ ü tesḫīri olur bā-ʿavn-i Yezdānī

985 Anı fetḥe icāzet cell-i himmetdir bize şāhım
Bize yārī olur tevfīḳ-ı Bārī luṭf-ı Rabbānī

986 Ne taḥrīr eylese Sulṭān ʿOṯmān ḫān-ı Yūnān'a
Olurdı sözleri bi'l-cümle mesmūʿ-ı ḫıdīvānī

987 Ricāl-i devleti Sulṭān ʿOṯmān'ı severlerdi
Olurdı dā'imā her re'yi maḳbūl-i cihān-bānī

988 Ḳudūm-i şehriyārī olmamışdı re'yi ʿOṯmān'ıñ
Ziyāde özlemişdi görmege ʿOṯmān-ı ẕī-şānı

989 Tevaḳḳuf itmedi geldikde nāme şāh-ı Yūnān'a
Çeküp Ḳaraḥiṣār'ıñ fetḥine rāyāt-ı sulṭānı

990 Tüvānā ʿaskeri ḥāżır idi sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Varup ṭayy-i merāḥil ile gördi Ḫān ʿOṯmān'ı

991 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ol zamān ʿOṯmān Ġāzī'ye
O rütbe iltifāt itmişdi kim aʿyān u erkānı

992 Bütün taḥsīn idüp parmaḳ ısırdı farṭ-ı cūdından
Ramaḳ ḳalmışdı kim teslīm ide dīhīm-i sulṭānı

[23b]

993 Ḥiṣārıñ cānib-i kablīsiniñ ḥaṣr ile tesḫīrin
Müfevvaż ḳıldı ʿOṯmān Ḫān'a bā-cünd-i Ḫorāsānī

994 Cihāt-i sā'ire tesḫīrine kendi emīrānın
Muʿayyen eyledi ol demde bā-çendīn merdānī

995 Ne güne re'y iderse ḳalʿanıñ fetḥinde ʿOṯmān Ḫān
Anı taḥsīn idüp teslīm olurdı ṭabʿ-ı şāhānī

996 Niçe eyyām ol ḥıṣn-ı dil-ārāyı maʿiyyetle
Dögüp dökmekde aʿdā ḳanını mānend-i şīrānī

997 Hezārān müşrikiñ ḳanı döküldi ḫāk-i ġabrāya
İrerdi āsumāna ehl-i ḥıṣnıñ dūd-ı efġānı

998 Teşebbüṣ itdiler dāmān-ı istīmāna kāfirler
Hedāyā vü tuḥaf irsāl idüp gerçi mülūkānī

999 Müfīd olmadı aṣlā tersine döndürdi küffārı
Sefāretle şehinşāha gelen mīrān-ı tersānı

1000 Ḫarāc u bāca ḳaṭʿın iltimās itmekle ol ḥıṣnı
Ḫalāṣa saʿy idüp ʿarż eyledi kenz-i firāvānī

1001 Ḳabūl-i ẕimmete taḥdīd-i ʿahde ṣavb-ı şāhīden
Ne rūy-i iltifāt oldı ne aḫẕ-ı māl-ı gebrānī

1002 Gelen pīşkeşleri pā-māl-i ḫuddām oldı dir rāvī
Gice gündüz dögerken ḳalʿayı cünd-i müsülmānī

1003 Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir diñle ʿibret al
ʿAlāʾeddīn-i Selçuḳʾuñ o demde ḥāl-i pāyānı

1004 Moġol-ı ġūl-sīret zümre-i Tatar-ı bed-girdār
Teʿāżudla varup ġārāt itmekle Ḳaramanʾı

1005 Reʿāyā vü berāyāsı bıraḳmış ẓulm-i aʿdādan
Perīşān-ḥāl olup Gürgānʾdan aġnām-ı Yūnānī

1006 İrince bu peyām-ı dehşet-efzā gūş-i sulṭāna
Żarūrī pāy-i taḫtın ḥıfẓ içün ḳılmaġla pūyānī

1007 Ḥiṣārıñ fetḥine iḳdām içün Sulṭān ʿOṯmānʾa
Duʿā-yı ḫayr idüp el ḳaldırup bā-ḥüzn ü gīryānī

1008 Bütün yat u yaraġın anda teslīm itdi ʿOṯmānʾa
Sipāriş eyledi tesḫīr-i ḥıṣnı şāh-ı Yūnānī

1009 Gözüm nūrı ṣaḳın ben gitdigimden ṣoñra el çekme
Müsaḫḫardır saña bu ḳalʿa bā-imdād-ı Raḥmānī

1010 Saña iḥsān ider Allāhu aʿlem taḫt-ı iclāli
Seniñdir baʿd-ez-īn bu taḫt-gāh-ı mülk-i devrānī

1011 Öz evlādı gibi tevdīʿ idüp ʿOṯmān'ı Raḥmān'a
Teʿānuḳ itdiler öpüşdiler ber-resm-i ḫ̔īşānī

1012 ʿAlā'eddīn idüp ṭayy-i merāḥil semt-i Yūnān'a
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i Sulṭān ʿOṯmān'ı

1013 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin ḥıṣn-ı dil-ārānıñ
Müyesser olmış idi fetḥi bā-imdād-ı Yezdānī

1014 Alup māl ü menālin ḳalʿayı tesḫīr itdikde
Ṭutup tekfūrını dipdirice şīrān-ı ʿOṯmānī

Der-Beyān-ı İrsāl-i Ṭabl ve ʿAlem-i Pādişāhī ve Tevcīh-i Livā-yı İneöñi ve Eskişehrī

[24a]

1015 Çeküp bend-i isāra itdi istirḳāḳ melʿūnı
ʿAlā'eddīn'e irsāl itdi ber-vech-i şitābānī

1016 Neye mālik ise emvāl ü eşyāsı ġanīmetle
Ġuzāt-ı müslimīne eyledi taḳsīm-i yeksānī

1017 Ḥiṣār içre olan deyr ü kenāyis bīʿa-i küffār
Cevāmiʿ oldı tatḥīr eyleyüp aṣnām u evṯānı

1018 Derūn-ı ḳalʿada maʿmūr u ābādan olan evler
Esāsıyla olup temlīk-i merdān-ı dilīrānī

1019 Cihād erbābına temlīk olundı ḫānmān oldı
Alınmışdı o demde seby ile ebkār u ġılmānı

1020 Cenāb-ı Kirdgār-ı lā-yezāle şükr olunmaġla
Meziyyet buldı gitdikce ġuzātıñ ʿizz ü ʿunvānı

1021 Peyām-ı fetḥ u nuṣret vardıġında şāh-ı Yūnān'a
Anı taʿḳīb idüp cünd-i Moġol'uñ kesr ü ḫıẓlānı

1022 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam bu sefer ḳırmışdı Tatar'ı
Moġolān'a virüp Yūnān'da ḳahr-ı perīşānī

1023 İki sulṭān birden kām-bīn-i feṭḥ u naṣr oldı
İki cānibde ẓāhir oldı teʾyīdāt-ı Rabbānī

1024 Beşāşetden kemāl-i inbisāṭ-ı şādmānīden
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ı ḳılup teşrīfe erzānī

1025 Fütūḥāt-ı ʿaẓīme itdigiyçün Ḫān ʿOṯmān'a
Ḫazāʾinden çıḳardı bī-kerān iḥsān-ı şāhānī

1026 Ḫuṣūṣā bir beyāż sancaḳ-ı şāhī ḳıldı āmāde
Daḫi bir kūs-i devlet sūrnā bir ṭabl-i mīrānī

1027 Nefīr ü hem naḳāre mehterān ile tamām itdi
Niṭāḳ-ı şehriyārī hem daḫi tīġ-i ḫıdīvānī

1028 Mükemmel raḫt-ı sīmīn ü ḳuṭas-ı raḫş-ı vālāsı
Muraṣṣaʿ cevherīn terkeş silāḥ-ı pādişāhānī

1029 Levāzım her ne ise cümlesi tertīb olunmışdı
Ḫuṣūṣā bir donanmış esb-i tāzī-yi küḥeylānī

1030 İnöñi Sancaġı'yla Eskişehr'iñ żabṭına ol dem
Yazılmışdı muḳaddem bir berāt-ı tāc-dārānī

1031 Firistāde ḳılındı Ḥażret-i Sulṭān ʿOṯmān'a
Ḳılup Ḳaraḥiṣār'ıñ fetḥine iẓhār-ı şükrānī

1032 Pes andan ṣoñra ol Sulṭān ʿAlāʾeddīn-i Selçuḳī
Murād itmişdi istiṣḥāb ide Sulṭān ʿOṯmān'ı

1033 Mizāc-ı mülkine ṭārī olup bir derd-i idbārī
Anı taʿdīl ile tedbīr idüp iḳbāl-i mīrānī

1034 O nūrānī ʿalem ol ṭabl-ı şāhī sūrnāyıla
Nefīr ü mehterānıyla o raḫş-ı düldül-i ṯānī

1035 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'a gelüp Ḳaraḥiṣār'ında
Emīrān u dilīrāna olup bir sūr-ı sulṭānī

1036 O sāʿat sūr üstinde sürūr u inbisāṭ üzre
Çalup mehterleri devr-i revānda faṣl-ı rindānī

1037 Maḳām-ı rāḥatü'l-ervāḥ idi ḍarbın uṣūlinde
Velākin Türki ḍarbıñ devr-i nīk olmadı devrānı[1]

1038 Teṣādüf eylemekle vaḳt-i ʿaṣra naḳl ider ʿĀlī
İkindi nevbeti oldı bu devrān içre ʿunvānı

1039 O ceyşiñ mehterānı evce āġāz eyleyüp aʿdā
Olurlardı o dem vābeste-i zencīr-i merdānī

[24b]

1040 Lisān-ı ḥāl ile düm düm duʿāsın ṭabl-ı şāhīden
İderdi muṭribān-ı ceyş āhenk-i dilīrānī

1041 Ayaġ üzre ṭururdı geldiginde ṭabl-ı āsāyiş
Ḥiṣār içre Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ile aʿvānı

1042 İkindi nevbeti ġāyet bulınca ḳā'imen ṭurdı
ʿAlā'eddīn'e taʿẓīmen o sulṭān-ı cihān-bānī

1043 Selāṭīn içre ḳānūn oldı ṣoñra vaḳt-i nevbetde
Ḳıyām itmek Ebu'l-Fetḥ'e gelince nevbet-i ḫānī

1044 Cülūs itdikde anlar taḫt-ı sulṭānīye nevbetle
Taḥammül itmeyüp refʿ eyledi ḳānūn-ı ʿOṯmān'ı

1045 Dimişdi iki yüz yıldan muḳaddem mürde sulṭāna
Nedir luṭfı bu vech üzre olan itʿāb-ı sulṭānī

1046 Görülmişdir egerçi ḫānedānından meberrātı
Ḥayātında olup ʿOṯmāniyān'a luṭf u iḥsānı

1047 Eger zinde olaydı cümleye ikrāmı vācibdir
Velākin mürdeye bī-hūdedir tevḳīr-i şāhānī

1048 Eger taʿẓīm ise rūḥ u revān-ı şāh-ı Yūnān'a
Füzūn-terdir ṣevābı olsaḳ anıñ fātiḥa-ḫʿānı

1049 Bu vech üzre aña tevḳīr ü iʿẓām itmeden yegdir
Duʿā-yı ḫayr ile yād eylemek ol ḫān-ı rıḍvānı

1 1035-1037. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

1050 Velākin naḳl-i ʿĀlī böyledir kim Ḥażret-i Fātiḥ
ʿAẓīmü'ş-şān idi ḳānūn-pīşīn-i mülūkānī

1051 ʿUlüvv-i şānına nisbetle itmezlerdi istiḥsān
Ḫuṣūṣā şerʿ-i pāke olmaya te'sīs-i bünyānī

1052 Ḳavānīn-i ḳadīme olsa da bī-hūdedir dirdi
Anıńçün oldı devrinde rüsūmuń terk ü nisyānı

1053 Bu ġazve altı yüz seksen sekizde vāḳiʿ olmışdır
Üçünci ġazvesidir sebḳat itdi ẕikr ü tibyānı

1054 İmāret ile teşrīfātı ṭabl u rāyet irsāli
Olupdur altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda gerçi erzānī

1055 Cülūsı ile teşrīfātı bir yıl ṣońra vāḳiʿdir
Yedi yüz evvelinde yazdı ʿĀlī Ḫān ʿOṯmān'ı

Ġazve-i Rābiʿa-i ʿOṯmān Ḫān

1056 Cülūsından ṭoḳuz yıl evvel idi Ḫān ʿOṯmān'ıń
Ġazā-yı rābiʿi müstevcib-i teşrīf-i şāhānī

1057 ʿAlā'eddīn'iń irsāl itdigi ṭablıń ṣadāsından
Tevaḥḥuş eyledi aʿdā-yı dīn ker oldı āẕānı

1058 Iraḳdan ḫoş gelürdi müşrikīne līk taḳrībi
O semtiń virdi tekfūrānına bīm ü hirāsānī

1059 Ḫuṣūṣā rāyet-i İslām olan sancaḳ-ı beyżādan
Ḳarardı müşrikīniń rūy-i baḫtı çeşm-i ebdānı

1060 Nefīrinden teneffür eylemişdi ḳalbi küffārıń
O rütbe naġmesi tenfīr idüp gūş-i Moġolānı

[25a]

Vaṣf-ı Neberd-i ʿOṯmān Ḫān

1061 Nefīr-i ʿāmm ile cemʿ-i neferden ḳıldı āvāre
Buġāta virdi ol āvāze nā-sāzī-yi hicrānī

1062 Çalındıḳca naḳāre nefḫa-i nāḳūr ṭannanla
Ḳıyāmetler ḳopardı ʿasker-i küffārda ānī

1063 Hirās-endāz olup ṭablıñ ṣadāsı cemʿ-i Tatar'a
Beḳāyāsı buġātın itdi tedbīr-i gürīzānī

1064 Varup ılġar ile tedmīr iderdi ceyş-i küffārı
Zülāl-i tīġı ıṭfā eyledi nīrān-ı ṭuġyānı

1065 Niçe ebṭāl-i ehl-i küfri ḳıldı seyfi güm-kerde
Cihāndan refʿ idüp imdād-ı Ḥaḳḳ'la ehl-i buṭlānı

1066 Ẓalām-ı ẓulm ile tārīk iken Ṣarḫan ile Aydın
Ḥüsām-ı ʿadl ile neşr eyledi envār-ı īmānı

1067 Ḳarañlıḳ mülkine nebrās-i seyfi nūr-bahş oldı
Zemīn aydınlanup İslām ile olmışdı nūrānī

1068 ʿAdūnuñ Ḳahramān'ı ḳahr olup tīġ-ı neberdinden
Kemend-i rezmine bend itdi çoḳ Zāl ü Nerīmān'ı

1069 Gireydi ḳabża-i şemşīrine nīrū-yı sāʿidle
Şikāl-i ḳahra pā-beste iderdi İbn-i Saʿdān'ı

1070 ʿAdūnuñ ser-keşānın baġladı bāġīleri ḳırdı
Yedinde ʿurvetü'l-vüṯḳā olan ol tīġ-i bürrānī

1071 Güseste oldı pāyı düşmeniñ Yūnān'a varmaḳdan
Rehā-yāb oldı ġayri pāyitaḫt-ı şāh-ı Yūnānī

1072 Ḳaraman illeri berbād iken dest-i eʿādīden
Eli irişmez oldı başına buldı perīşānī

1073 N'idem tīġ-i ḳażā teʾṯīr-i ʿālem-gīri bir semte
İrişse çāk iderdi zehre-i ṣad ehl-i nīrānı

1074 O Dārā-ḥaşmetiñ Rüstem göreydi rezm ü perḫāşın
Dönerdi ḫavf ile tersem delüp bā-ṣad-peşīmānī

1075 Niçe Keyḫüsrevān u Keyḳubādān-ı eʿādīyi
Neberdinde iderdi dāġ-dār-ı reşk-i ḥayrānī

1076 Fürūġ-ı āfitāb-ı ṣavleti fer ṣaldı dünyāya
N'ola gün başına bir ḳalʿa alsa dirdi merdānı

1077 Göreydi Rüstemāne cengini Firdevsi-yi üstād
İderdi şübhesiz Şeh-nāmesin maḥṣūr-ı ʿOṯmānī

1078 O Ẕinnūreyn-ḫaṣlet Ḥayderī-perḫāş rezmiyle
Getürmezdi lisān-ı vaṣfa sā'ir pehlevānānı

1079 Mübārizlikde Bürzī Pīzen ü Keyva'yla Sührāb'ı
Ferāmūş itdirirdi kevne Sām u Ḳahramānān'ı

1080 Bedīʿ-i fıṭratı ʿamm-i Resūl'i añdırırlardı
Ġanīmet ḳısmetinde Ḳāsım'a var idi rüchānı

1081 Żiyā-yı seyfi nūru'd-dehr idi ʿadl ile āfāḳa
Ḥüsām-ı şerʿine rām eyledi Behrām u Keyvān'ı

1082 Yanında ʿaskeri bir ḥizb-i aʿẓam oldı gitdikce
Delā'il olmaġın ḥayrāta ol cünd-i dilīrānī

1083 Duʿā-yı seyf oḳurdı her biri aʿdā-yı ġaddāra
Dayanmazdı kemīne ḍarbına aḳvā-yı Naṣrānī

[25b]

1084 Niçe ḥıṣn-ı ḥaṣīni ḳabża-i tesḫīre almaġla
Metānet buldı gitdikce ġuzātıñ üss-i bünyānı

1085 ʿAdūyı ḳırmadıḳca keyfi gelmezdi dilīrānıñ
Mey-i nāb olmış idi bezm-i rezme ḫūn-ı şiryānı

1086 Kepāde yerine ḳullanmaz idi her kemān-dārı
Kemān-ı Rüstem'i çekmezdi ednā pehlevānānı

1087 Ḳader ḳavsi olup sehm-i ḳażā tīr idi destinde
Atıldıḳca olurdı nāveki belvā-yı bārānī

1088 Yire düşmezdi aṣlā nīze-i ser-tīz atıldıḳca
Görünmişdi ʿadūya her biri ṣüʿbān-ı ʿİmrānī

1089 Rimāḥından rehā-yāb olsa da tīrin ṣavuşdurmaḳ
Ḳatı müşkil idi tīr-i ḳażā-yı tīz-peykānı

1090 Piyāde ʿaskeri başḳa belā fürsānı başḳaydı
İrişmezdi ṣabā fürsānına itse esb-rānī

1091 Ḫuyūl-i ʿādiyātı sebḳ iderdi murġ-ı ṭayyārı
Yeterdi ʿadv ile bir ḫaṭvesinde ehl-i ʿudvānī

1092 Ġubār-ı pāy-i raḫşı kör idüp tekfūr-ı dil-kūrı
İzine ḥasret idi at ḳoparsa çeşm-i aʿyānı

1093 Hezīmetle ʿadūnuñ ḫˇāb-ı rāḥat görmedi çeşmi
Olup ḫāk-i vaṭan her birine ḳuḥl-i Ṣıfāhānī

1094 Ṣıṭabl-ı ḫayline ṣad lenduhā bir Ḳanber olmazdı
ʿAliyyü'l-ḳadr olup gitdikce ʿOṯmān Ḫān'ın ʿunvānı

1095 Yazar Künh içre ʿĀlī altı yüz ṭoḳsan bir içinde
Ḫilāfetle şeref-yāb olmadın Sulṭān ʿOṯmān'ı

İcmāl-i Ġazavāt-ı ʿOṯmān Ḫān ṭābe ṯerāhu

1096 Hizibrān-ı meġāzī-pīşesiyle ittifāḳ üzre
Ṣaḳarya Nehri'ni yıldırdı geçdikde şitābānī

1097 Ṣuyuñ eṭrāfın aṣḥāb-ı seḳar gūyā maḳar itmiş
Furāt-āsā o demde var iken ṭuġyān-ı seylānı

1098 Delālet eyleyen Kösec Miḫal idi o ġazvinde
Egerçi kāfir idi pek severdi ehl-i īmānı

1099 Maḥabbet üzre idi dā'imā Sulṭān ʿOṯmān'a
Ṣadāḳatle olurdı rehber-i cünd-i Müsülmānī

1100 Tehālük üzre idi çünki ʿOṯmān Ḫān perḫāşa
Anı çoḳ varṭadan ḳurtardı ber-vefḳ-ı ḫulūṣānī

1101 Eʿādī diş bilerken aş yererken ḫūn-ı ʿOṯmān'a
Birer taḳrīb ile tebʿīd idüp gebrān ü tersānı

1102 Teḫālüf üzre iken dīn-i İslām'a ṣadāḳatle
Tevāfuḳ gösterüp Naṣrāniyāna sevdi 'Oṯmān'ı

1103 Şebiḫūn eyledikde İnegöl tekfūrını ḳatle
Ṣadāḳatle odur āgāh iden sulṭān-ı ẕī-şānı

1104 Bilecik żābıṭı cāsūs ile iḫbār itmişken
Ne yapdı ise yapdı eyledi ıżrār-ı Naṣrānī

1105 Gezerdi ḳarda ammā belürtmezdi izin aṣlā
Dinilmişdi ġıyābında anıñ cāsūs-ı sulṭānī

[26a]

1106 Maḥallinde gelür itdikleri dekk ü ḥıyel bir bir
Ḫudā yārī ḳıla encāmda İslām ü īmānı

1107 Ṣaḳarya Nehri'ni çünkim saʿādetle mürūr itdi
Cenāb-ı Ḫān 'Oṣmān ile merdān ü dilīrānı

1108 'Ubūrunda biraz zaḥmet çekildi ḳarşu cānibde
Ziyāde seng-sār olmaġla teng olmaġla meydānı

1109 Ḫaṭar-nāk oldıġıyçün reh-güẕārı cāy-ı maʿhūduñ
Bıraġup semt-i düşvārı bulup bir rāh-ı āsānī

1110 Delīl-i rāh olup Ṣamṣa Çavuş Ṣarıḳaya semtini
Münāsib gördügiyçün sevḳ idüp merdān-ı 'Oṯmān'ı

1111 Tarīḳ-i 'āmmdan Ṣorġun'a çekdi ceyş-i İslām'ı
Ayaġı tozı ile fetḥ idüp dört pāre büldānı

1112 Eñ evvel Ṣorġun'ı ṣoñra Mudurnı fetḥ olunmışdı
Ṭaraḳlı Yeñice oldı ġuzātıñ iç ḳaftānı

1113 Olup dördüncüsi Ṭorbalı Göynük ṣayṣalar farżā
Ehālīsi esīr-i ḳayd olup mānend-i ḥayvānī

1114 Ġazāya reh-nümā Ṣamṣa Çavuş olmışdı ẓāhirde
Ḳabūl-i cizyeye sevḳ eyledi sükkān-ı büldānı

1115 Emīr Erṭuġrul'uñ ḫuddām-ı dīrīninden olmaġla
Gelüp Ṣamṣa Çavuş itmişdi istiḳbāl-i sulṭānī

1116 Muḳaddem vālidiyle çoḳ ġazālarda bulunmışdı
Veliyyü'n-niʿmeti oġlı bilüp Sulṭān ʿOṯmān'ı

1117 Nevāḥī ḫalḳını ḳaṭʿ-ı ḫarāca meyl itdirdi
Anıñçün oldı dört ḥıṣnıñ o demde fetḥi āsānī

1118 Ṣadāḳat üzre tebʿiyyet anıñ re'yiyledir dirler
Ehālīyi idüp şāh-ı güzīniñ ḳul u ḳurbānı

1119 Alındıḳda yed-i tesḫīre ol dem şehr-i Göynük'den
Ġanīmetle alındı kāfiriñ māl-ı firāvānı

1120 Ġuzāt-ı müslimīne ṭorbasıyla virdiler mālı
Anıñçün Ṭorbalı Göynük olup meşhūr ʿunvānı

1121 ʿAlā ḳavlin ṣınāʿat olunurdı ekṯer ol yerde
Ehālī boynına bār oldı mānend-i sütūrānī

1122 Ṭaraḳlı nisbeti Yeñice'ye eskice şöhretdir
Budur telkībe bāʿiṯ ekṯer-i merdān u nisvānı

1123 Medār-ı ʿīş içün hep milʿaka-sāz idi ol demde
Daḫi şāne-tırāş olmaḳ idi her biriniñ şānı

1124 Edirne Bursa'ya İstanbul'a eṭrāf u eknāfa
O yerden münteşir olmışdı dir ʿaṣrıñ ʿazīzānı

1125 Ḳurāsı ile şehri fetḥ olunmışdı suhūletle
Velākin ḥıṣnınıñ tesḫīriniñ olmayup imkānı

1126 Muḳayyed olmadı tesḫīrine muṭlaḳ ṣuʿūbetle
Bıraḳdı ʿavdete fetḥ itmesin merdān-ı ʿOṯmānī

1127 Velākin dekk ile ġāret olundı māl ü eşyāsı
Alındı sākinān-ı ḳalʿanıñ genc-i firāvānı

1128 Semen-ber ḳaddi ʿarʿar māh-peyker şūḫ dilberler
Niçe ṣāḥib-cemāli yāl ü bali ḫūb ġılmānı

1129 Ḫuṣūṣā gül-beden sīmīn-ten ḥavrā-ṣıfat çoḳ zen
Çekildi sīne-i āġūş-ı tesḫīre kenīzānı

[26b]

ʿAvdet-i Mücāhidīn ve Dilīrān-ı Dīn be-Ḳaraḥiṣār

1130 Ġuzāta ye's-i küllī geldiginde Ḥıṣn-ı Göynük'den
Bıraḳup ʿavdete tesḫīrini ecnād-ı ʿOṯmānī

1131 Köse Miḫal'e maḥkūm idi emr-i pādişāhīyle
Gelüp Ṣarıḳaya'ya ʿavd iden ceyş-i müsülmānī

1132 Yine Ḳaraḥiṣār'a döndiler ġunm ü selāmetle
Zihī imdād-ı Rabbānī zihī tevfīḳ-i Sübḥānī

1133 Temevvül üzre oldı ʿasker-i İslām şarṭınca
Ġazālarda ġanāyimden ġanī oldı faḳīrānı

1134 Delālet itmesi Kösec Miḫal'iñ cünd-i aʿdāya
Olup baʿż-ı emīre mūcib-i ḫavf u hirāsānī

Nifāḳ-ı Kösec Miḫal be-Cenāb-ı ʿOṯmān ez-Reşk-i Emīrān-ı Küffār

1135 Añа bu iltifātı çoḳ görüp ġıbṭa iderlerdi
Nifāḳa başladı ʿOṯmān Ḫān'a baʿż-ı cīrānı

1136 Ḥaẕer itmek gerekdir ġayrı Kösec'den diyüp aʿdā
Muḥāl olan umūruñ kendüye olmışdı bühtānı

1137 Muḳarreb olduġın haẓm itmeyen raġbetle ʿOṯmān'a
Çalışdı ṭard u tebʿīd itmege mīrān-ı nīrānī

1138 Düşüp her biri vādī-yi nifāḳa vaḳti düşdükce
Ġaraz tebrīd idi Miḫal'den Sulṭān ʿOṯmān'ı

1139 O sulṭān-ı mücāhid nām-dāş-ı Ḥażret-i ʿOṯmān
Ṣadāḳatle olurdı Kösec'iñ dā'im ṯenā-ḫ̆ānı

ʿAdem-i İʿtimād-ı ʿOṯmān Ḫān ve Ṣenā-yı Miḫal-i Nifāḳ-ı Muḥāl

1140 Benim Miḫal çoḳdan yār-ı ġār-ı nām-dārımdır
Ġazālarda delīlimdir olup ʿavn-i fırāvānı

1141 Seferde ġam-güsārım hem hażarda maḥrem-i rāzım
Sadīḳ-i ser-fırāzımdır benim çendīn ezmānī

1142 Küfürden ġayri ʿayb-ı ẓāhirīsi yoḳdur ol mīriñ
Hidāyetle olur anıñ daḫi ezhāḳ-ı buṭlānı

1143 Biraz dīn-i Mesīḥī'de ṣalābet üzredir ammā
Sadāḳat istiḳāmet olur anıñ setr-i ḫıẓlānı

1144 Vefā-dārī ile ḥaḳḳ-ı civārı anda cemʿ oldı
Riʿāyet ġayri vācib oldı bā-ṣıdḳ-ı ḫulūṣānī

1145 Beni çoḳ ḫayra sevḳi oldı ḳurtardı mehālikden
Ḫuṣūṣā ġazv-i tekfūrānda re'y-i ḥakīmānı

1146 Ferāmūş olunur mı bāʿiṣ-i fevz u necātımdır
Tevāfuḳ kendüye lāzım iken ber-vefḳ-ı küfrānī

1147 Hidāyet hüdhüdi hādī olur islāmına bādī
Küfürden olur āzādī be-tevfīḳāt-ı Sübḥānī

Der-Beyān-ı Vaḳʿa-i Ġarībe-i ʿOṯmān Ḫān Maʿa Tekfūrān ve Fetḥ-i Bilecik ve İnegöl ve Yārhiṣār be-Delālet-i Miḫal-i Ṣāḥib-İḥtiyāl be-Ḳavl-i ʿĀlī-yi Şīrīn-Maḳāl

1148 Bilecik İnegöl aḥvāli sebḳ itmişdi bālāda
Yazılmış idi tekfūrānınıñ ḫıẓlān u ḫüsrānı

1149 Taraṣṣud üzre idi her biri ʿOṯmān Ġāzī'niñ
Miyāndan refʿine ḳatl eyleyüp cünd-i Ḫorāsān'ı

1150 Ḫuṣūṣā ittiḥādın fehm idüp ġazvinde Mihal'iñ
Ziyāde düşdi ḳayd-ı iḥtiyāle ceyş-i Naṣrānī

[27a]

1151 Şeh-i vālā-tebārıń yaʿni ʿOs̱mān Ḫān-ı ḫūn-hˇārıń
Fütūḥātı ṣadāsı pür idüp āẕān-ı ekvānı

1152 Ḫuṣūṣā kūs-ı devlet ürkidüp ḫūkān-ı aʿdāyı
Künāmından ḳaçurdı niçe rūbāhān-ı gebrānı

1153 Şeġālān-ı ʿadū meşġūl olup tedbīr-i idbāra
Bıraġup bīşesin gūyā arardı Ḫān ʿOs̱mān'ı

1154 Eli irmez güci yetmez ne yapsun n'işlesün bunlar
Puṣu ḫırsızlıġından ġayrı yoḳ bir semt-i āsānı

1155 Alurlar idi bī-çāre Miḫal'i gāh ortaya
Gehī tevbīḫ ile gāhī recā gāhī ẕelūlānī

1156 Dirīġā ġayret-i dīn-i Mesīḥī yoġ imiş sende
Ḫilāf-ı cins ile ülfet seni ḳılmaġla şerrānī

1157 Bütün terk eylediń āyīn ü erkān-ı Mesīhā'yı
Saña aḥsen göründi ġālibā dīn-i müsülmānī

1158 Bu deńlü aṣdiḳā-yı milleti birden fedā itdiń
Müreccaḥdır niçe tekfūra bir şaḫṣ-ı Ḫorāsānī

1159 Düşüp ʿOs̱māniyān'ın öńine eṭrāfı gezdirdiń
Ḳulaġuzluḳ idüp tesḫīr idince çār büldānı

1160 Ḫoş imdi ṣarmaṣar itme fī-mā-baʿdin bu fiʿli
Yazıḳdır nār u nūruń sönmesün ḳānūn-ı nīrānī

1161 Yazıḳ ʿırż-ı Menāt'ı Lāt u Uzzā'yı şikest itme
ʿAzīz eyle cihān deyrinde gel nāmūs-ı evs̱ānı

1162 Muḳaddem itdigiń evżāʿ-ı küstāḫīye it tevbe
Recā-mend olalım ʿafvıń içün bā-ṣad-peşīmānī

1163 Teşebbüs̱ idelim dāmān-ı tekfūrān u mīrāna
Virelim ḫaçına hem putına aġlāẕ-ı eymānī

1164 Teṣaddī eylediń bir emre kim encāmı ḫayr olsun
Olur mı bilmeziz ḫayra muvāfıḳ bed' ü pāyānı

1165 Hemān bir ġayret-i dīniyyedir maṭlūb olan senden
Velākin sańa vācibdir o emriń sırr u kitmānı

1166 Mükāfātı olurdı cürm-i sābıḳ üstine ḳat ḳat
Derūnuńda eger merkūz ise ʿöẕre peşīmānī

1167 Bu emre bi'n-nefis nuṣret de itmezseń hemān tek ṭur
Anı tekfūrlar icrā ider bā-ceyş-i Naṣrānī

1168 Biraz ʿOṯmāniyān'ı boşla dest-i ihtimāmıńdan
Tehīdir sańa zīrā ʿizzet-i şāh-ı Müsülmānī

1169 Seniń rehberligińle bir alay tekfūr-ı maġdūruń
Alındı mülk-i mevrūṯı olan emvāl ü büldānı

1170 Yetāmā oldılar evlādı ābāsı ḳırılmaġla
Kiminiń gitdi ezvācı kiminiń gitdi nisvānı

1171 Bütün sensin sebeb her ġazvede īṣāl-i ḫüsrāna
Seniń destińdedir ʿOṯmāniyānıń cām-ı gerdānı

[27b]

1172 Eger sen olmasań ceyşi ḳırup iʿdām eylerdik
Bu yerden ḳaldırırdıḳ cümle enṣār ile ʿOṯmān'ı

1173 İzāḥayla irāḥa mümkin idi ḳavm-i tekfūrı
İderdik yedlerinden redd ile emlāk ü büldānı

1174 Bu yerden refʿine çoḳdan taraṣṣud üzreyiz ammā
Bu eṯnāda teṣādüf itmedi bir semt-i imkānī

1175 Uḫuvvet rütbesiyle iḫtilāṭıń oldı ʿOṯmān'a
İnanmışdır sańa her vech ile enṣār u aʿvānı

1176 Teḫālüf üzredir dīniń egerçi dīn-i İslām'a
Ṣadāḳatle sańa vardır anıń itḳān-ı tüklānı

1177 Ḫiṭāb idüp didi be-cümle tekfūrān Miḫal'e
Bilürsüń Yārḥiṣār'ı żābıṭı tekfūr-ı ẕī-şānı

1178 Şu eṣnālarda bir sūr-ı sürūrı vardır elbette
Muṣammemdir anıñ cemʿiyyet-i merdān ü nisvānı

1179 Ere virmek dilerdi çok zamān dīn-i Mesīḥ üzre
Nilüfer nāmına dūşīzesin ol mihr-i raḫşānī

1180 Miyānda izdivācı söylenilmiş ol meh-i hüsnüñ
Ḳarīben iḳtirān-ı saʿd olur dirlerdi ḫ̔īşānı

1181 Tezevvüc eyleyen Miḫal idi ol duḫter-i pāki
Kināyetle teġāfül itdi tekfūrān-ı Naṣrānī

1182 O sūr-ı pür-sürūra daʿvet itseñ resm-i dīrīne
ʿIyāl u aḳrabāsıyla Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ı

1183 Yanında ʿasker-i mevfūresiyle gelse ol sūra
Olurdı her biriniñ ṣaydına bir dām-ı ḥıẓlānī

1184 Gelürdi ḫātırıñ-çün çünki saña iʿtimād itmiş
Biz itsek daʿveti belki inanmaz baş ile cānı

1185 Bu bir hengām-ı furṣatdır ki miṯli bir daḫi düşmez
Ne ʿālemdir ki birden ʿaskeriyle ḳatl idüp anı

1186 Elinden ḳurtarup ʿOṯmāniyān'ıñ mülk-i mevrūṯı
Esārāmız olurdı şübhesiz evlād u nisvānı

1187 Bu vech üzre kerem sizden olur olursa sulṭānım
Bir āḫar vech ile olmaz anıñ tedbīr-i āsānı

1188 Muḥāl idi belī olur dimek Miḫal ʿindinde
Degişmezdi bir anıñ mūyına ṣad mülk-i devrānı

1189 Sükūt itdi o dem lā vü neʿamdan dimedi bir söz
Ne taḥsīn itdi ne gösterdi ḫalḳa rūy-i ġażbānī

1190 Bilecik żābıṭı tekfūr-ı menfūr ol seg-i dūzaḫ
Ṭuz etmek ḫā'ini ser-ḫalḳa-i erbāb-ı küfrānī

1191 O yerde ḥāżır idi līk ʿOṯmān Ḫān-ı ẕī-şāna
İderdi ẓāhiren ʿakd-i maḥabbet ʿarż-ı ḫullānī

1192 Ṭuyulmışdı laʿīniñ İnegöl Ġazvi'ndeki ḫavfı
Bilinmişdi muḳaddem itdigi īṣāl-i ḫüsrānī

1193 Ṭutulmışdı o demde kāfiriñ cāsūs-ı maḥsūsı
Yüzine urmamışdı ʿaybını şāh-ı cihān-bānī

Reften-i Tekfūr-ı Bilecik be-Cānib-i Sulṭān ʿOṯmān Ḫān ez-Berāy-ı Daʿvet be-Cānib-i Yārḥiṣār

[28a]

1194 Yerinden ṣıçrayup derḥāl ol tekfūr-ı bed-fercām
Ḳurup Sulṭān ʿOṯmān Ḫān'ı ṣayda dām-ı şeyṭānī

1195 Rıżā şemm eyleyüp Kösec Miḫal'iñ anda ṣamtından
Uyandırsa gerek aḳlınca bir miṣbāh-ı şerrānī

1196 Düşer mi hīç ʿanḳā telle-i tezvīr-i zāġāna
Ḳonar mı cīfe-i murdāra şehbāzān-ı merdānī

1197 Merāsim üzre vardı daʿvete cem'iyyet-i sūra
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ı yanında merd ü nisvānı

1198 Vekāletle bütün daʿvet idüp aʿvān u enṣārın
Zifāfa oḳıdı her birisin ber-resm-i cīrānī

1199 İcābetde tereddüd eyledikde sūr-i mezbūra
Bilecik żābıṭı ol ekfer-i tersā vü gebrānī

1200 Ṣadāḳat ʿarż idüp sulṭān-ı vālā-cāha bir rütbe
Tecāhül itdigin farḳ itmeyüp sulṭān-ı ẕī-şānī

1201 İnandırsa gerek ʿOṯmān Ḫān'ı ol tabaṣbuṣla
O rütbe dilkülendi ol şeġāl-i ḳavm-i küfrānī

1202 Bu daʿvetden ġaraż ḫʿīş ü tebārıñla seni şāhım
Miyāndan mürtefiʿ olsun ḳadīmī buġż-ı nefsānī

1203 Bilürsiz Yārḥiṣār'ı żābıṭı tekfūr-ı kāmildir
Benī-nevʿi yanında vardır anıñ ʿizzet ü şānı

1204 Sizi çoḳdan beri etbāʿıñızla daʿvet itmekle
Taraṣṣud üzre idi eyleye tekrīm-i şāhānī

1205 Bu demde duḫter-i saʿd-aḫterin tezvīc ḳaṣdıyla
Sizi daʿvet ider ol sūra hem etbāʿ u ḫˇīşānı

1206 Ricāliñ sūrı başḳa yerde nisvānıñ daḫi başka
Zenānı daʿvete gelmek gerek dāʿī-i nisvānī

1207 Hemān bir defʿ-i vaḥşet idelim dir iki cānibden
Münāsib gördiler bu reʾyi aʿyān-ı Mesīḥānī

1208 Ne yapdı ise yapdı göñlin itdi Ḫān ʿOṯmān'ın
İcābet itmege cezm eyledi şāh-ı cihān-bānī

1209 Bilecik semtine tekfūrı ʿavd itdi bu müjdeyle
Ḫaber virse gerek ḳavme ḳudūm-i Şāh ʿOṯmān'ı

1210 Ḫaber-dār eyledikde fi'l-ḥaḳīḳa cümle tekfūrı
O rütbe şād u ḫandān oldılar bā-makdem-i ḫānī

1211 Tedārük görse de iki ṭaraf sūr-ı sürūr üzre
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-hıssa-i Miḫal-i ẕī-şānı

1212 Naṣārāʾya o daḫi virmiş idi ḫˇāb-ı ḫargūşī
Gelüp tenhāca āgāh itdi ol sulṭān-ı devrānı

1213 Fesād-ı kām-ı ḳavmi söyledi bir bir ṣarāḥatle
Ne güne reʾy olundıysa ifāde itdi sirrānī

[28b]

1214 İcābet müjdesiyle ʿavd idüp tekfūr-ı bed-endīş
Düşürdi dām-ı ṣayda gūyiyā cünd-i Ḫorāsān'ı

1215 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān her zamān yaylaḳa gitdikde
Bilecik żābıtıyla eylemekle ʿaḳd-i ḫullānī

1216 Emānet vażʿ iderdi ḳalʿada emvāl ü eşyāsın
Gerek emvāl-i merdānī gerek eşyā-yı nisvānī

1217 İcābetle ḫaber gönderdiginde ṣāḥib-i sūra
Dimişlerdi ṣavuşdı ġayri hengām-ı zemistānī

1218 Dügünden ṣoñra yaylaḳa ʿazīmet eyleriz elbet
Yine ḥıṣna emānet vażʿ idüp emvāl ü sāmānı

1219 O yerden doġrıca yaylaḳa gitmek emr-i esheldir
Çerā-gāha muḳaddem gönderüp ḫayl ü sütūrānı

1220 İki iş birden olsun ʿavd olunmaz çünki evṭāna
Yine eşyāmızı ḥıfẓ idesiz anda kemā-kānī

1221 Bizim nisvānımız nā-maḥreme çünkim görünmezler
Müheyyā idesiz maḫṣūṣca bir cāy-i nisvānī

1222 Gice olduḳda elbet birbirin bulmaḳ muḳarrerdir
Ḳarışsunlar görüşsünler dem itsünler mülūkānī

1223 Bilecik'de ḳalan ḥıfẓ eylesün emvāl ü eşyāmız
Ne deñlü zaḥmet ise itsün icrā ḥaḳḳ-ı cīrānı

1224 Bu üslūb üzre tenbīh ü sipāriş ḳavm-i küffāra
O rütbe şevḳ-baḫş olmışdı kim naḳl eyleyen anı

1225 Şu vech üzre ḥikāyet eyledi Künh içre ʿĀlī'nin
Budur muḫtārı kim vaḳtā Cenāb-ı Şāh ʿOṯmān'ı

1226 Gelüp ehl ü ʿıyāli ile tekfūr eyledi daʿvet
Miḫal-i ḫoş-ḫıṣāliñ baʿd-ez-īn işrāb-ı ḫıẓlānı

1227 Şeh-i vālā-tebāra şöyle te'ṯīr itdi dir rāvī
Niṭāḳ-ı ġayret-i dīniyyesin ol şīr-i Yezdānī

1228 İki yerden ḳuşandı re'y ü tedbīri bu olmışdı
Libās-ı zenle tezyīn eyleyüp ḳırḳ şīr-i merdānı

1229 Vedīʿa yükleriyle kendü gitmezden muḳaddemce
Bilecik ḥıṣnına irsāl idüp ol dem şitābānī

1230 Cevārī şekline "el-ḥarbü ḫudʿa"[1] resmi vefḳınca
Ḳoyup gönderdi ḥıṣna ḳıldı eşyānıñ nigeh-bānı

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

1231 Aġızdan şöyle tenbīh itdi kim kimsiz dinildikde
Cevābında deyiñ Sulṭān ʻOṯmān'ın kenīzānı

1232 Ne ise muḳteżā-yı vaḳt ü ḥāli cümle ögretdi
Sözi az söyleyiñ öz söyleyiñ anda ḥakīmānī

1233 Kelāmıñ keṯreti ifşā-yı rāzı iḳtiżā eyler
Ṣaḳın almaya aʿdā aġzıñızdan ṣoñra pinhānı

[29a]

1234 Eger falya virirse bir kişi sizden maʿāẓa'llāh
Sizi ṭopdan ḳırar ḥıṣn içre küffārıñ dilīrānı

1235 Ne mānīʿ Türkcemiz yoḳdur deyip öẓr itseñiz gāhī
Dürūġ-ı maṣlaḥat-āmīziñ olmaz iṯm ü ḫıẓlānı

1236 Arada güft u gū çoḳ her birin idrāk mümkin mi
Tedārük görmede iki ferīḳıñ cenk-cūyānı

1237 Bilecik ḥıṣnına vāṣıl olunca ol dil-āverler
Ḥarem ẓann eyleyüp merdān-ı rezmi ḳalʿa sükkānı

1238 Zenānı ḳalʿanıñ merdāna istiḳbāle çıḳmışdı
Ḫuṣūṣā ṣāḥib-i sūruñ cevārīsiyle nisvānı

1239 Bir alay ʿasker-i ser-besteyi nisvān ẓannıyla
Götürdi ḫāne-i cemʿiyyete tekfūruñ aʿvānı

1240 Ricāli ḳalʿanıñ ʻOṯmān'ı istiḳbāle gitmişdi
Binüp tekfūr u ṣāḥib-sūr ile aʿyān u erkānı

1241 Kimisi rezm ü perḫāş üzre itmām-ı meṣāliḥde
Ḳalan ḥıṣn içre ancaḳ kāfiriñ eṭfāl ü pīrānı

1242 Ḳatı cüz'ī idi cenge yarar ādem Naṣārā'dan
Derūn-ı ḳalʿayı ḫālī bulınca ceyş-i ʻOṯmānī

1243 Bu dem furṣat ġanīmetdir diyüp ol leyl-i ẓulmāda
Zenān şeklindeki çilden çile ḳırḳ merd-i ḥaḳḳānī

1244 Libās-ı ʿāriyetden pāk olup ḳoyuldı meydāna
Zenān-ı ḳalʿaya yer yer idüp iẓhār-ı merdānī

1245 Silāḥa davranur ādem mi var ḳavm-i Naṣārā'dan
O demde eyleye merdān ile rezm-i dilīrānī

1246 Bir ednā himmet-i merdān ile fetḥ eyleyüp ḥıṣnı
Yed-i tesḫīre aldı içli ṭışlı ḥıṣn-ı gebrānı

1247 Naṣārā gülşeninden devşirüp gül-çehre-ḫūbānın
Der-āġūş itdiler tesḫīr ile ebkār ü ġılmānı

1248 Alup her bir dil-āver niçesin āġūş-ı tesḫīre
Firāş-ı vuṣlata oldı sezā ḥavrā-siriştānı

1249 Peyām-ı fetḥ u tesḫīriyle ḥıṣnıń ʿavn-i Bārī'yle
Mübeşşer ḳıldılar açmazdan Sulṭān ʿOṯmān'ı

1250 Taraṣṣud üzre idi ḳalʿadan āvāze-i fetḥe
İrişdikde bu müjde Ḥażret-i Sulṭān'a sirrānī

1251 Civār-ı ḳalʿada āmāde itmişlerdi sulṭāna
Şeb-i tār içre geldi ol yere cünd-i müsülmānī

1252 Zenān üslūbına ḳoymışdı vāfir merd-i perḫāşı
Ḥarem ʿunvānı ile gezdirüp yanında merdānı

1253 Derūn-ı ḳalʿaya vāḳıf degil bī-çāre kāfirler
İçerden ḳalʿayı żabṭ eyledi merdān-ı nisvānī

1254 Yanından ḳalʿada cemʿiyyet-i nisvāna gönderdi
Baş örtüli müsellaḥ dīv-sīret nerre-şīrānı

[29b]

1255 İki ser-beste ʿasker birbirin buldı ḥıṣın içre
Bir uġurdan ṣataşdı ḳırmaġa gebrān u tersānı

1256 Eliyle kendiler ḳoymışdı ḥıṣna ḳavm-i İslām'ı
Düşüp öńlerine tevḳīr ile bī-çāre Naṣrānī

1257 Şeh-i İslām'a her ne mekri taṣmīm eylemişlerse
O mekre kendiler uġradı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

1258 Naṣārā'nıń dem-ā-dem ḫ̔āhişi bu idi Mevlā'dan
Teġallüble cihāndan refʿ ide Sulṭān ʿOṯmān'ı

Kemā ḳāle'llāhu teʿālā: ﴿وَلَا يَحيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِه﴾[1]

1259 Şeh-i ʿālī-tebārı ḳatl içün daʿvet idüp aʿdā
Puṣuya gizlemişdi bī-ʿaded esḥāb-ı ʿudvānı

1260 ʿIşā vaḳtinden evvelce idi aʿdā-yı bed-kārıń
Taraṣṣud itmesi tārīk-i şebde çend ezmānī

1261 Ḥarem ẓann itdigi merdānıń aḥvālin işitmekle
Teġayyür geldi ceyş-i kāfire bā-vehm-i ḫıẓlānī

1262 ʿIşāya ḳalkmasın gözlerdi sulṭān-ı ẓafer-dārıń
Çıḳınca ḳalʿadan iki bölük merdān-ı ʿOṯmānī

1263 Taraṣṣud-gāh üzre uġrayup min haysü lā-yeşʿur
İçerde oldıġın ḥiss eyleyince ḳavm-i gebrānī

1264 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ol ṭarafdan başlayup cenge
Beri cānibden ılġar eyleyüp merdān-ı īmānī

1265 İki seyf arasına düşdi aʿdā kendi re'yiyle
O rütbe ḳırdılar geçirdiler aṣḥāb-ı ṭuġyānı

1266 Ġanīmetle alındı kāfiriń emvāl ü eşyāsı
Bilecik Yārḥiṣār'ı iki ḥıṣn-ı saḫt-ebdānı

1267 Hezīmetle alıp āġūş-ı fetḥe ṣardılar ol gün
Uṣūl-i ḍarb-ı fetḥ üzre çalup aʿnāk-ı gebrānı

1268 Ṭılısm-ı daḫmesi ebkārınıń ol gün nuralmışdı
Alındıḳda iki ḥıṣn-ı ḥaṣīniń genc-i ḫūbānı

1269 ʿArūs-ı meymenet-me'nūsı ol sūr-i dil-ārānıń
Tekūr-ı Yārḥiṣār'ın duḫteri Leylā-yı devrānī

1 "Kötü hile, sahibinden başkasını kuşatmaz." Fātır 35/43. āyetten nākıs iktibas.

1270 Ġuzāt-ı müslimīn ol gice istirḳāḳ itdikde
Şeh-i devrāna itḥāf itdiler ber-resm-i sulṭānī

1271 O bānū-yı ḳamer-peyker ki Nilüfer idi nāmı
Eger merd olsa ḥüsninde dinürdi Yūsuf-ı ṯānī

1272 Gözinden ḳıṣḳanup ol ḳurratü'l-ʿayneyn-i tekfūrı
Revā gördi teserrī itmege maḫdūmı Orḫan'ı

1273 Münāsib gördi ol zībā-tenāsüble şeh-i ʿālem
Anıñla ber-murād itdi o şeb maḫdūm-ı ẕī-şānı

1274 ʿAceb bir duḫter-i saʿd-aḫter-i ẕī-baḫt-ı ʿālī kim
Ḳırān itdi saʿādetle aña bir necm-i nūrānı

1275 Ṭulūʿı burc-ı ʿaḳrebden iken taḥvīl idüp şemse
Ḳırān-ı neyyireyn oldı o şeb bā-emr-i Sübḥānī

[30a]

1276 Hizebrān-ı veġā ol ṣayd-gāh-ı kām-bīn oldı
İki sūr-i güzīn oldı be-te'yīdāt-ı Sübḥānī

1277 Yine iṣbāt-ı ḫullet eyledi Miḫal-i nīk-aḥvāl
Ṣakal başı ṭaġıtdı virdi küffāra perīşānī

1278 Ṣadāḳatle şeh-i vālā-tebāra ḫıdmet itmekle
Anıñ da olmış idi ol zamān terfīʿ-i ʿunvānı

1279 Refīʿü'l-ḳadr olup sulṭān-ı ẕī-şāna ṣadāḳatle
Muʿaskerde olup mümtāz-ı merdān u dilīrānī

1280 Mücerred raġbeti li'llāh olup sulṭān-ı İslām'a
Anıñçün ḳıldı Bārī aña yārī ḥüsn-i pāyānı

1281 Ġuzātıñ baḫtı ḳutlı atı ḳuvvetli bulunmaġla
Fütūḥāta alışdı şāh-ı devrānıñ emīrānı

1282 Künāmında ṭurur mı nerre-şīrān-ı veġā ġayri
Eʿādī ṣaydına me'lūf olan şeh-bāz-ı merdānī

1283 Ol eṣnālarda iki ḥıṣnı birden aldı ġāzīler
Piyāde ʿaskerīsi oldı şāhıñ ceyş-i ferzānı

1284 ʿAle'l-fevr irte oldukda yine sulṭān-ı Cem-ḥaşmet
Ġuzātıñ eşcaʿı Uyġur Alp'i baʿż-ı mīrānı

1285 Biraz dinç ʿaskeriyle İnegöl tekfūrunı aḫẕe
Muʿayyen ḳıldı kim tesḫīr ide ol ḥıṣn-ı ẕī-şānı

1286 Dilīrān-ı veġā teşmīr-i sāḳ itmekde tesḫīre
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i sulṭān-ı devrānı

1287 Niẓāmın virmiş idi aldığı ḥıṣn-ı dil-ārānıñ
Biraz ʿaskerle taʿḳīb eyledi sürʿatle merdānı

1288 Varınca ḳalʿayı iḥṣār idüp ayaġı tozıyla
O rütbe ḫalḳını tażyīḳ idüp perḫāş-kārānı

1289 Nesīm-i fetḥ u nuṣret cünd-i İslām üzre esmekle
Alındı İnegöl ḥıṣnı daḫi bā-ʿavn-i Rabbānī

1290 Ḳoyuldı ḳalʿaya her bir ṭarafdan leşker-i şāhī
Alındı kāfiriñ ṭopdan bütün emvāl ü sāmānı

1291 Ahālīsinden ekṣer ṭuʿme-i şemşīr olup ancaḳ
Ṭutıldı dipdirice ḳalʿanıñ tekfūrı ol cānī

1292 Ne ḳanlar yutdurup ḳahr eylemişdi ehl-i İslām'a
Ne mekr ü ḥīle itmişdi ġuzāt-ı dīne ḫaṣmānī

1293 İçirmişdi ġuzāta kāse kāse zehr-i ḫūn-ābı
Ḫumārın şimdi kendi çekdi ol ser-mest-i ḥıẓlānī

1294 ʿIḳāl-i ḳahr ile ol mest-i lā-yaʿḳıl olan ḫūki
Getürdi dest-beste pīş-gāh-ı şāha aʿvānı

1295 O rütbe nīze-ḫʿār-ı ḳahr olup eṣnā-yı rezminde
Cevāriḥle vücūdı sanki bir ġırbāl-i çengānī

1296 Ḥużūr-ı şehde envāʿ-ı ḥaḳāret ile melʿūnuñ
Uruldı gerden-i menḥūsı bā-şemşīr-i merdānī

[30b]

1297 Ser-i bī-devletin naṣb itdiler bostān-ı nīrāna
Hülāgū'dan irişdi dūzaḫa daʿvetle fermānı

1298 ʿAceb it cānlı bir ḫınzīr idi çoḳ ḫānumān yıḳdı
Yıḳıldı bu ġazāda kendiniñ de ḳaṣr u eyvānı

1299 Sarāyın baṣdılar ġārāt ile nehb itdiler mālın
Ġanīmet oldı erbāb-ı cihāda māl ü sāmānı

1300 Neye mālik ise tārāc olundı ehl ü evlādı
Esārā oldı merdān-ı veġāya ṭıfl ü nisvānı

1301 Teḫālüf üzredir erbāb-ı tārīḫiñ rivāyātı
Tebāyün üzre yazdı her biri Sulṭān ʿOṯmān'ı

1302 Bu tesḫīrātı ol şāh-ı ẓafer-girdār-ı ʿālīnīñ
Cülūsından muḳaddem idi dir ʿaṣrıñ ʿazīzānı

1303 Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-yi süḫan-dānıñ
Cülūsından mu'aḫḫar yazılup bu ġazv-i ʿOṯmānī

1304 ʿAlā'eddīñ'iñ irsāl itdigi ṭabl ile rāyātı
Yazılmışdı muḳaddem sāl ü māhı vaḳt-i lükyānı

1305 Bu ġazv-i İnegöl'den ṣoñraca taḫta cülūs itdi
Şeh-i Yūnān aña gönderdi sikke ḫuṭbe fermānı

1306 Telaḳḳī bi'l-kabūl itmekle ol emr-i girān-bārı
Dinildi Mīr ʿOṯmān'a o demde Rūm sulṭānı

1307 Dem-ā-dem şevket ü iḳbāli müzdād oldı gitdikce
Ne semte refʿ-i rāyāt eylese bā-ʿavn-i Yezdānī

1308 Olurdı rū-nümā fetḥ ü ẓafer mir'āt-ı ʿālemde
Ayaġına gelürdi varmadın miftāḥ-ı büldānī

1309 Niçe tekfūr-ı dil-kūruñ bütin ṣındırdı seyfiyle
Ġubār-ı pāy-ı raḫşı kör idüp aʿyān-ı gebrānı

1310 Cihān-gīr oldı ferr ü şevketi fer ṣaldı dünyāya
Hirāsān eyledi aʿdā-yı dīn-i eyne-mā kānı

1311 Teʾeddüb üzre idi ʿarż-ı kālā-yı tefāḫürde
Ṣıyardı inkisār-ı ḫāṭır-ı sulṭān-ı Yūnānʾı

1312 Eger öz ḥāline ḳalsaydı ʿarż-ı saṭvet itmezdi
Velākin kendüyi taḥrīṣ iderdi ḳavm ü ḫ̔īşānı

1313 Muḥaṣṣal ṣarf-ı naḳd-i himmet itdi sikke ḍarbında
Alınca ḍarb-ı destiyle ʿadūdan ḥıṣn u büldānı

1314 O vaḳtiñ rāyici sīm ü ẕeheb her neyse kesdirdi
İşin altun idüp bildirdi ḫalḳa nām-ı ʿOs̱mānʾı

1315 Ġazā ʿunvānını peyveste ḳıldı nām-ı ʿOs̱mānʾa
Menābirde oḳutdı ḫuṭbe-i ʿOs̱mān-ı ẕī-şānı

1316 Maḳarr-ı salṭanat cāy-ı ḫilāfet Ḫān ʿOs̱mānʾa
Olup Ḳaraḥiṣārʾı fetḥ ile bā-iẕn-i Mennānī

1317 Eñ evvel ḫuṭbeyi anda oḳutdı şāh-ı vālā-cāh
Teberrük ḳaṣd idüp ıṣʿād ile ol ḳuṭb-ı devrānī

[31a]

1318 Ḫaṭīb-i evveli Edebali olmışdı sulṭānıñ
ʿUluvv-i ḳadrini bilmekle ol şāh-ı cihān-bānī

1319 ʿAzīziñ müctebā-nāmıyla bir duḫt-ı melek-ḫūyın
Tezevvüc eyleyüp olmışdı ṣıhr-i şeyḫ-i nūrānī

1320 Anı mürşid bilüp her müşkili andan ṣorarlardı
Ayırmazdı yanından her ġazāda ḥibr-i ẕī-şānı

1321 Firāşından niçe şehzāde-gānı geldi dünyāya
O eṣnālarda tevlīd eylemişdi Ḫān Orḫanʾı

1322 Anuñçün ḫuṭbesin ol ẕāt-ı vālāya oḳutmışdı
İdüp Ṭursun Faḳīhʾi rıḥlet itdikde añā ṣānī

1323 Ḫaṭīb-i ṣāliṣi Baba-yı Muḫliṣ oldı bir müddet
Menābirde olup şāh-ı cihānıñ menḳabet-ḫ ̆ānı

Fütūḥāt-ı Sulṭān ʿOṯmān Baʿd-ez-Cülūs-ı Taḫt-ı ʿĀlī-Baḫt-ı Şehriyārī

1324 Ġazā-yı İnegöl'den ṣoñra ʿOṯmān Ḫān Ġāzī'niñ
Hirās-ı saṭveti leb-rīz idüp şāhān-ı gebrānı

1325 İnöñi sancaġın Ḳoca eliyle aldı żabṭ itdi
Bilecik'den ṭutup Yeñişehir'de ḳıldı iskānı

1326 Ḳızılca Ḳalʿa Ḳaracaḥiṣār'ı Ḳalʿa Ḳızıl'ı
Olup tesḫīr ile ʿOṯmāniyān'ıñ cāy-ı evṭānı

1327 Yerinden oynamışdı Leblebici Ṣūfi aġzıyla
Sulı-tekfūr Pıñarı Ḳandıra fetḥiyle ʿaṭşānı

1328 Ḳaramürsel Yayakābād Öñü'nde Ermenī-bāzār
Kiraste Evrenos Kirpas Geyve Kite pāyānı

1329 Gehī Köprühiṣārı'ndan geçüp İzniḳ ü Mercis'e
Ḳaraġol bekleyüp nehb itdiler ġılmān u nisvānı

1330 Geçerdi Marmara Aḳçaḥiṣār'ı ārzūsıyla
ʿAdūnuñ ḳalmamışdı ṣadme-i merdāna dermānı

1331 Mudanya Gemlik [ü] Miḫalic ü Manyas Ḫırmencik
Olup bir sāl içinde fetḥ ile memlūk-i ʿOṯmānī

1332 Ḳarasi sancaġı yüzi ḳarası oldı küffārıñ
Ḳurāsıyla yed-i ʿOṯmāniyān'a girdi büldānı

1333 Mudurnı Ḳuyucaḳ Kulle-ḥiṣārı şehr-i Aydıncık
O sāl içre alındı ʿanveten bā-ʿavn-i Rabbānī

1334 Künām-bendi İnöñü sancaġı rūbāh-ı aʿdānıñ
Puṣudan ṣayd iderlerdi gehī eṭfāl ü ṣıbyānı

1335 O sāl-i meymenet-āṯārda çoḳ cenk olunmaġla
Alındı Lefke Kestel hem daḫi Aḳyazı Meydānı

1336 Ḳaramürsel ile Aḳçaḳoca çoḳ ḫıdmet itmişdir
Şehinşāh-ı cihānıñ oldılar arslan u ḳaplanı

1337 Aṭarnos ile Gökcedaġı aldı dest-i bāġīden
Ḳırup geçirdiler perḫāş ile aṣḥāb-ı ṭuġyānı

[31b]

1338 Ḳılāʿı fātiḥi ismiyle tevsīm eylemek ol dem
Cenāb-ı şāh-ı ʿālemden ḳalup ḳānūn-ı ʿOṯmānī

1339 Burusa şehri eṭrāfındadır ekṯer fütūḥātı
Olup çār-ṭāḳ-ı ḥıṣnı ehl-i dīniñ ṣanki eyvānı

1340 Egerçi Ḳoçḥiṣārı alınup fetḥ u ġanīmetle
Şeh-i vālā-tebārıñ çoḳ yigit olmışdı ḳurbānı

1341 Eger Sulṭān ʿOṯmān fetḥi olan ḳalʿalar bir bir
Yazılsa keṯretinden belki vire ṭabʿa keslānī

1342 Anıñçün ekṯerin ṭayy eyledi ehl-i siyer cümle
Sezādır Ḫān ʿOṯmān'a dinilse şīr-i Yezdānī

1343 Olaydı ẓıll-i iḳbāl ü ḥayātı imtidād üzre
Cihāndan ḳaldırırdı müdbirān-ı ḳavm-i ṭuġyānı

1344 Fürūġ-ı āfitāb-ı şevketi artdıḳça taḫtında
ʿAdūda ġālib oldı gün-be-gün āṯār-ı ẓulmānī

1345 Virilmişdi yed-i tedbīrine şemşīr-i istīṣāl
Kesildi gūyiyā ʿırḳ-ı fesād-ı ḳavm-i Naṣrānī

1346 O sulṭān-ı celīlü'ş-şān ol hem-nām-ı Ẕinnūreyn
Ḥüsām-ı şerʿile ḳaṭʿ eyledi daʿvā-yı buṭlānı

Fetḥ-i Ḳalʿa-i İzniḳ ve Fütūḥāt-ı Sā'ire-i ʿOṯmānī

1347 Yazar Künh içre ʿĀlī Ḳalʿa-i İzniḳ tesḫīrin
Mürūr itmişdi bālāda anıñ icmāl-i tibyānı

1348 Güẕār itmişdi ʿasker Ḳalʿa-i Köpriḥiṣārı'ndan
Alınmışdı ʿadūnuñ māl u mülki ṭıfl u nisvānı

1349 O daḫi düşdi ḳayd-ı intiḳāma ıżṭırārından
Taraṣṣud üzre idi ʿaskeriyle Ḫān ʿOṯmān'ı

1350 Çete üslūbı üzre birbirin gāhīce avlardı
Ḳaraġul bekleyüp her bir ṭarafdan nerre-şīrānı

1351 Açıḳdan cānı yoḳ kim cenk ide ol fırḳa-i cānī
Bütin ṣındırmış idi kāfiriñ merdān-ı sulṭānī

1352 Biraz ʿasker tedārük eyleyüp tesḫīr-i İzniḳ'e
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān ol hezīz-i ġāb-ı merdānī

1353 Varup ılġar ile Uyġur Alp'i der-ḳafā itdi
Ṣarup İzniḳ ḥıṣnı eyledi taẓyīḳ-ı gebrānī

1354 Ḳuşatdı her ṭarafdan şāhid-i ḥıṣn-ı dil-ārāyı
Niṭāk-āsā miyāna aldılar bārū-yı ebdānı

1355 Hücūm-ı tām ile her bir ṭarafdan raḫneler açdı
ʿAdūnuñ ḳalmayup menʿ itmege eẓfār u dermānı

1356 Muḳaddem ḳalʿanıñ eṭrāfını ġārāt itmekle
Alınmışdı ḳurāsından daḫi ṣıbyān u nisvānı

1357 O demde ḳalʿayı aldıḳlarında dest-i aʿdādan
Derūn-ı kalʿadan tārāc olundı māl ü sāmānı

[32a]

1358 Muḳaddem şehr-i İstanbul mānendi imiş İzniḳ
Anıñ da var imiş Ḳosṭanṭıniyye deñlü sükkānı

1359 Raṣānetde aña ġālib imiş baʿż-ı rivāyetde
Bütün kāşī ile tezyīn olunmış çār erkānı

1360 Der ü dīvārınıñ naḳşı nigāristān-ı Çīn-āsā
Virirmiş dīde-i naẓẓāreye baḳdıḳda ḥayrānī

1361 Bedīʿ-i ṣūretin Bihzād görse ġıbṭa eylermiş
Ne cānı var imiş bir lālesin taṣvīr ide Mānī

1362 O ḥıṣnıń var imiş ber-ḳavl-i ʿĀlī çār ebvābı
Be-her bāb üzre taʿyīn eylemişler çend derbānı

1363 Teferrüc-gāhına çıḳsa ne dem tekfūr ol ḥıṣnıń
Çıḳarmış bir ḳapudan biń nefer eşheb-süvārānı

1364 Nevādirden iken abraş ḫuyūlı ḳavm-i küffārıń
Bulunmış ol zamān dört biń müserrec esb-i elvānı

1365 Ḳıyās eyle aña elvān-ı sāʾirden olan ḫayli
O ḥıṣnıń var imiş ḫayli feżāsı üsʿ-i meydānı

1366 Delīl olmaz mı bu ʿümrānına ol ḥıṣn-ı zībānıń
Anı taḫrīb iden Allāhu aʿlem Nūḥ ṭūfānı

1367 Muḳaddem vaż̇ʿ-ı bünyād eyleyen Sām idi dir rāvī
Olunmışdı raṣānet üzre ġāyet üss-i bünyānı

1368 Yazar Künh içre ʿĀlī Ṭāz ʿAlī nāmında bir ġāzī
Şebiḫūn itmege cemʿ eyleyüp ḳırḳ merd-i ʿOs̱mānʾı

1369 Yaḳup yıḳmaġla ġārāt üzre eṭrāf u ḥavāşīsin
Derūn-ı ḳalʿada taż̇yīḳ idüp aṣḥāb-ı ṭuġyānı

1370 Ḫaber gönderdiler imdāda tekfūr-ı Sitanbulʾa
Ġuzātı defʿe istinṣār ile İzniḳ sükkānı

1371 Civārında olan tekfūrlar hep ʿāciz olmaġla
Tenāṣur itmeden īrād-ı ʿöẕr eylerdi Naṣrānī

1372 Donanmasın donatdı ʿavn içün sükkān-ı İzniḳʾe
Yalaḳ-ābād semtinden idüp imdād-ı baḥrānī

1373 Müretteb ʿasker-i mevfūr gönderdi sefāyinle
Murād itmişdi kim İzniḳʾi taḫlīṣ ide aʿvānı

1374 ʿAleʾl-ġafle müsülmān ʿaskerin tedmīr içün birden
Gemiler gönderüp memlū idüp küffār ḳorṣanı

1375 Mücāhidler duyup ol ḥāleti cāsūs-ı aʿdādan
Ḫaber-dār olmadın ol emre İzniḳ'iñ dilīrānı

1376 Yalaḳ-ābād Vādīsi'nde bir niçe dil-āverler
Kemīn-gāh içre terṣīd eyledi ber-vech-i sirrānī

1377 ʿAdūnuñ gelmedin cāsūsı baḥren Ḥıṣn-ı İzniḳ'e
Puṣudan gözler idi Ṭāz ʿAlī'niñ baʿż-ı şücʿānı

1378 Dökilüp ṣāḥile keştīlerinden zümre-i aʿdā
Ḫalāṣ-ı ḥıṣna gelmekde işit sen ḥāl-i gebrānı

[32b]

1379 Kemīn-gāh öñine geldikde keştīden çıḳan ʿasker
İçerden ṭaşraya birden çıḳup ceyş-i müsülmānī

1380 Taraṣṣud itmeden cānı ṣıḳılmışdı dilīrānıñ
Silāḥa davranup her bir hizebr-i ġāb-ı ʿOṯmānī

1381 Sefāyinden cüdā olmaġla bī-pervā koyulmışdı
Gürūh-ı müşrikīni ḳatle ʿOṯmān Ḫān aʿvānı

1382 Ġanīmet bildigiyçün düşmeniñ bu ṭarz ile cemʿin
Ṣalup aç ḳurd gibi her bir müsellaḥ şīr-i merdānı

1383 O rütbe ḳırdılar küffāra imdād eyleyen ceyşi
İçinden çıḳmadı dil kim ide İzniḳ'e iʿlānı

1384 Ḳamusı ṭuʿme-i şemşīr-i tīz olmışdı ol yerde
Hezīmetle eʿādī boyladı ġayyā-yı nīrānı

1385 Meded-kārānıñ istīṣāli ʿaks itdikde İzniḳ'e
Ḫalāṣ-ı ḳalʿadan ġayrı gelince ye's ü ḥırmānī

1386 İçinde sākinānı Ḳalʿa-i İzniḳ'i teslīme
Rıżā-cūy oldılar gördükde ol tedmīr ü ḫüsrānı

1387 Vireyle ʿākıbet tekfūrı irsāl itdiler ḳavme
Teşebbüṯ itdiler dāmān u ṣulḥa fırḳa-i cānī

1388 Ḫalāṣ-ı cānını minnet bilüp her biri ḫavfından
Yed-i İslām'a teslīm itdiler ol ḥıṣn-ı ẕī-şānı

1389 Güzel ḫıdmetde oldı Ṭāz ʿAli'yle Rimtekin Ġāzī
İyü işde bulundı ol zamān cünd-i Ḫorāsānī

1390 O demde Ṭāz ʿAlī ḥıṣn ile şöhret-yāb olmışdı
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'ıñ olup memnūn-ı iḥsānı

1391 O ḥıṣnıñ dīb Firengistān'a dek gitmişdi evṣāfı
ʿAdū cānı gibi ṣaḳlardı ol ber-ceste bünyānı

1392 Ḫıṭā vü Çīn'de kāşīsi çīnisi ṭuyulmışdı
Cināndan ḳıṭʿadır dirlerdi gūyā bāġ u bostānı

1393 Füzūn olmışdı teshīriyle ḳadri Ḫān ʿOṯmān'ın
Naṣārā cemʿine bu ġazvi virmişdi perīşānī

1394 Eger ṣulḥan alınmış olmasa ol ḥıṣn-ı zībānıñ
Sezā olurdı vaṣfa ḥüsn ile ġılmān u nisvānı

1395 Şehinşāh-ı cihānıñ Ḥażret-i Sulṭān ʿOṯmān'ıñ
Fütūḥāt-ı celīli aldığı emlāk ü büldānı

1396 ʿAlā'eddīn'i ġayri Ḳonya taḫtında unutdurdı
Lisāna gelmez oldı baʿd-ez-īn evṣāf u ʿunvānı

1397 Ne niʿmet vardır ʿālemde mükeddir olmaya āḫir
Ne devlet var bu dehr içre let olmaz ṣafv-ı pāyānı

1398 Cenāb-ı şehriyāra şöhreti āfet olup ol dem
Vücūd-ı pākine ʿārıż olup bir derd-i cismānī

1399 Mübārek pāyine niḳrīs derdi ʿārıż olmaġla
Ġazāya gitmeyüp irsāl iderlerdi emīrānı

Der-Beyān-ı Ümerā-yı Sulṭān ʿOṯmān Ḫān-ı Sāmī-Mekān

[33a]

1400 Meġāzīsinde iʿmāl itdigi şīrān-ı mīrānıñ
Mürūr itmişdi icmāl üzre bir bir vaṣf u ʿunvānı

1401 Cenāb-ı vālidi Erṭuġrul Ġāzī zamānında
Seferlerde maʿiyyet eyleyen cünd-i Ḫorāsānī

1402 Şeh-i vālā-tebāra ḥıdmet itmişdi ṣadāḳatle
Güẕār itdi muḳaddem her biriniñ ẕikr ü tibyānı

1403 Emāretle kimisi lāyıḳınca oldı müstesʿid
Vezāretle olup baʿżısı maṣḥūb-ı ḥıdīvānī

1404 Müşārün bi'l-benān olmışları ol ʿaṣr-ı vālāda
Birāder-zādesidir Ṣarı Bālī nām ẕī-şānı

1405 Ġazālarda maʿiyyet eyleyüp Sulṭān ʿOṯmān'a
Celādetle dinilmişdi añа ʿaṣrıñ Nerīmān'ı

1406 Gehī eṭrāfa ser-ʿasker olurdı ṣavb-ı şāhīden
İderdi leşker-i küffār ile rezm-i dilīrānī

1407 Egerçi şöhreti Ṣarı idi yüzler aġartmışdı
"Teserrü'n-nāẓırīn"e[1] min vecih olmışdı erzānī

1408 Birisi daḫi Aḳtimur idi mīrān-ı ẕī-şānıñ
Dilīr-i nām-dār-ı ġurre-i ḫayl-i emīrānī

1409 Hilāl-i neş'eti Māhān Burcu'ndan olup ṭāliʿ
Sipihr-i iʿtilā-yı pādişehde buldı pāyānı

1410 Birāder-zāde-i dīger idi Sulṭān ʿOṯmān'a
Yüzinden çoḳ sevād-ı aʿẓam oldı feṭḥ-i sulṭānī

1411 Naẓīri yoġ idi anıñ da aʿmāl-i ʿasākirde
Añа īrād-ı öẕr-i leng iderdi Ḫān-ı Gürganī

1412 Fütūḥātında ekṣer oldı yāver Ḫān ʿOṯmān'a
Añа ʿazv eylemişdi ġazvini tesḫīr-i büldānı

1413 Ḫuṣūṣā Bursa fetḥinde olan ḥüsn-i mesāʿīsi
İle'l-ān ḫayr ile yād itdirir ol mīr-i şücʿānı[2]

1 "Bakanlara sürūr verir…" el-Bakara 2/69. āyetten nākıs iktibas.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

Der-Beyān-ı Fetḥ-i Ḳalʿa-i Burusa lā-zālet bi'l-ʿimāreti me'nūse

1414 Mübārek ayağında ʿillet-i niḳrīsi olmağla
Zemānetle esīr itdi firāşa Ḫān ʿOṯmān'ı

1415 Burusa Ḳalʿasın tesḫīr idi aʿlā-yı āmāli
Dögüp on yıl ḳadar merdān ile ol ḥıṣn-ı ẕī-şānı

1416 Müyesser olmadı tesḫīri ʿOṯmān Ḫān-ı ẕī-şāna
O deńlü saʿy u gūşiş eylemişken ḳahramānānī

1417 Teferrüs itdi kim nuṣret Ḫudā-yı lā-yezālińdir
Müfīd olmadığın derk eyledikde ʿavn-i merdānī

1418 Vücūdı raʿşe-dār olmışdı farṭ-ı üft ü ḫīzinden
Heremle gelmiş idi cism-i ʿOṯmān Ḫān'a lerzānī

1419 ʿAzīmet itdi dārü'l-mülkine ḳaṭʿ-ı ümīdiyle
Burusa fetḥine taʿyīn idüp maḫdūmı Orḫan'ı

1420 Yazar Künh içre ʿĀlī Bursa'nıń tafṣīl-i tesḫīrin
Zamān-ı Ḫān ʿOṯmān'da virür tesḫīre imkānı

[33b]

1421 Burusa şehri bir ḥıṣn-ı muṭalsam idi tesḫīri
Müyesser olmadı ḳırılmayınca mār u süʿbānı

1422 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān altı yüz on altı sālinden
Yigirmi altıya dek eyledi rezm-i dilīrānī

1423 Göçeldi her ṭarafdan iẕn-i Bārī olmadı fetḥe
Dem-ā-dem ḍarb iderken ejderān-ı ceyş-i ʿOṯmānī

1424 Ḳafādārı olan Orḫan Ġāzī'ye o ġazvinde
Köse Miḫal idi ol aṣdaḳ-ı mīrān-ı sulṭānī

1425 İki kulle ḥavāle yapdılar Ḳapluca semtinden
Daḫi semt-i cebelden itdiler cenk-i hizebrānī

1426 Ḥavāle ḳullesinden dögdiler ḥıṣn-ı dil-ārāyı
Firāz-ı ṭaġdan taẕyīḳ idüp aṣḥāb-ı ṭuġyānı

1427 Birāder-zādesi Timur-ı Ebyaẕ'la Balabancıḳ
İki mīr-i dilīri itdiler ḥıṣnıñ nigeh-bānı

1428 İkisi daḫi ḥaḳḳā itdiler erlik dil-āverlik
Ḫudā her birine iḥsān ide ʿuḳbāda şāyānı

1429 Taraṣṣud eyleyüp her birisi sehm-i ḳaẕā oldı
ʿAdūya yaġdırırlar idi andan tīr-i bārānı

1430 Olup Kösec Miḫal'iñ gerçi re'yi ḥıṣnı tesḫīre
Balabancıḳ'la Timur'uñ daḫi saʿy-ı firāvānı

1431 Müyesser olmadı bir raḫne açmaḳ ḥıṣn-ı bālādan
Vülūc-ı ʿaskere bir fürceniñ olmadı imkānı

1432 Muḥaṣṣal cenk ile tesḫīrden me'yūs olduḳda
Kesüp zād u zevādın ḳalʿanıñ etbāʿ-ı sulṭānī

1433 Kesildi kāfiriñ āmed şod erzāḳı enḥādan
Derūn-ı ḳalʿadan menʿ itdiler aṣḥāb-ı dihḳānı

1434 Ṣuyı başından avlar tecribe aṣḥābı dirlerdi
Pıñarbaşı ṣuyın taḥvīl idüp merdān-ı Orḫanī

1435 Ricāl-i ḳalʿayı bir rütbe taẕyīḳ itdi ʿasker kim
Ḳamusı cūʿ-ı kelbī derdine uġradı yeksānī

1436 ʿAceb it cānlı kāfirler idi ṣabr itdiler bir yıl
Kilāb-āsā biri birin yiyüp murdār-ı Naṣrānī

1437 Virelim dirdi ḥıṣnı cīfe-ḫʿārı ceyş-i İslām'a
Biraz ṣabr idelim dirdi ʿadū-yı dīniñ erkānı

1438 İki fırḳa olup ḥıṣn içre kelben kelb olup aʿdā
Tereddüd üzre imrār itdiler çendīn ezmānı

1439 ʿAdūnuñ cānına minnet idi Bursa'yı teslīme
Ṣanadīd-i Naṣārā'nıñ bu idi fikr-i pāyānı

1440 Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān çok zamāndır kim zemānetle
Firāş-ı iḥtiżār üzre yatur dirlerdi aʿvānı

1441 Teşebbüṯ idelim bir niçe dem teslīmde ḥıṣnı
Ẓuhūr itmek gerek Allāhu aʿlem fevt-i sulṭānī

[34a]

1442 Olursa nār u nūruñ himemi biz ḫāk-sārāna
Gelürse Lāt u ʿUzzā'dan eger aʿvān-ı Naṣrānī

1443 Buḫūr-ı Meryem-i bād-ı ẓafer bāġ-ı Mesīḥā'dan
Eserdi bizlere tedmīr iderdik Müslümānānı

1444 Düşerdi salṭanat ġavġāsına evlādı ʿOṯmān'ıñ
Girerdi araya şemşīr-i kīn-i reşk-i iḫvānī[1]

1445 Nizāʿa varalar Orḫan ile birbirine belki
İdeler ḳaṣd-ı sū'-i daʿva-yı tesḫīr-i sulṭānī

1446 Biri birine düşüp ol zamān iḥṣārdan bizde
Rehā-yāb oluruz elbet gelür cemʿa perīşānī

1447 Bu fikr idi olara bāʿiṯ-i sabr u ṯebāt ancaḳ
Kemāl-i ʿacz ile her birine gelmişdi ḫıẓlānī

Dekk-i Sulṭān Orḫan ber-Gürūh-ı Gebrān

1448 Güceldi çünki Bursa ḥıṣnınıñ tesḫīr-i rezmīsi
Be-resm-i aḳdem-i "el-ḥarbü ḫudʿa"[2] Ḫān Orḫan'ı

1449 Muvaffaḳ itdi Ḥaḳḳ ber-nehc-i dīrīn-i neberd-āyīn
Ḫaber gönderdi ḥıṣna vālidim Sulṭān ʿOṯmān'ı

1450 Bilürsiz çoḳ zamāndır mübtelā-yı derd idi şimdi
Beḳāya ʿazm-i gül-geşt eyledi bā-emr-i Rabbānī

1451 Derūn-ı ḳalʿada bir yire defn itmek murād itdim
Varup defn eylesün menʿ itmeyiñ etbāʿ u aʿvānı

1 1442-1444. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

1452 Cenāb-ı Ḫān Orḫan defne istīẕān itdikde
Teẕebẕüb üzre olmaġla içerde ḳavm-i Naṣrānī

1453 Kimi olsun didi kimisi anıñ olmasun didi
Velākin ekṣerī re'y itdiler ber-vech-i şükrānī

1454 Ḳapunuñ birini fetḥ idelim andan duḫūl itsün
Silāḥı olmayan on beş ḳadar etbāʿ-ı sulṭānī

1455 Girüp defn eylesün her ḳande isterlerse tābūtı
Bu vech üzre rıżā-dād oldıġında ḳalʿa sükkānı

1456 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam bir büyük tābūt yapdırdı
İçine gizleyüp ḳırḳdan ziyāde seyf-i bürrānı

1457 Ḫaber gönderdiler kim ḳanġı ḳapuyı açarlarsa
Hemān fetḥ eylesünler şimdi varır naʿş-ı ʿOṯmānī

1458 Olar ḳapuyı açmaḳda işit sen Ḫān Orḫan'dan
Bu emr-i ḥayret-efzāyı bu re'y-i pāk-i sulṭānı

1459 Tüvānā-yı ʿasākirden ṣınanmış elli miḳdārı
Hizebrān-ı veġā kişver-güşā mīrān-ı şīrānı

1460 Cenāze ʿaskeri şekliyle irsāl eyledi ḥıṣna
Kimisi vaḥdehū-gūyā kimisi fātiḥa-ḫʿānī

1461 Varup tābūt ile bāb-ı ḥiṣāra semt-i ḳablīde
O ḥāletle görünce ḳalʿadan bevvāb-ı Naṣrānī

1462 Veliyyü'n-niʿmetinden dūr olan öksüz ḳalan ceyşi
Görür kim her birisi ideyor feryād u nālānī

1463 Ḳılup tābūtı ber-ser bī-ser ü sāmān serverler
Gelince bāba yek-ser açdılar küffār derbānı

1464 Derūn-ı ḳalʿaya girdiklerinde cümle yalvardı
Ḳapuyı itme beste çünki sulṭānıñ kenīzānı

[34b]

1465 Veliyyü'n-niʿmeti ḳabrin ziyāret itmege şāyed
Gelür şimdi bir-iki dāye-i ġam-vāye nisvānı

1466 Bürūz itmedi aṣlā sākinān-ı ḳalʿa her biri
Tevārī eyleyüp bir yerden eylerdi nigeh-bānī

1467 Hemān doġruldı bunlar vardılar semt-i Manastır'da
Ḳoyup naʿşı yer üzre ḳazdılar bir ḳabr-i sirrānī

1468 Cevārī şekline girmiş idi beş-on ḳadar erler
Olara muntaẓırlar idi merdān-ı ḫıdīvānī

1469 Hemān-dem geldiler anlar daḫi bir yire cemʿ oldı
Bir uġurdan alup her biri deste tīġ-i merdānī

1470 Güşāde eyledi Allāhu ekber birle bir bayraḳ
Yüridi Allah Allāh diyerek etbāʿ-ı ʿOṯmānī

1471 Bularıñ cümle ḥamle eyleyen altmış ḳadar merdi
Girişdi ḳalʿada mevcūd olan üç biñ ḳadar cānī

1472 Çıḳardı kimini ḥayyen kimin ḳatl itdiler fevrī
Yüridi ṭaşradan daḫi niçe mīrān-ı Orḫanī

1473 Ġuzāt-ı ehl-i dīn fetḥ itdiler ḥıṣn-ı dil-ārāyı
Oḳıdı burc u bārūda eẕānı ḫayl-i sulṭānī

1474 Ġanā'im alınup küffār-ı bed-girdārdan vāfir
Ḫuṣūṣā alınan ebkār-ı ʿaẕrā-yı fırāvānī

1475 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Orḫan'a olup mühdā
Bu vech ile Burusa ḥıṣnı oldı fetḥe erzānī

1476 Eger kiẕb oldı ise ol sebeble fetḥine tārīḫ
Olur iḫlāṣ daḫi fetḥine tārīḫ-i ṣıdḳānī

1477 Rivāyetdir ki ol gün ḳalʿayı bu ṭarz ile aldı
Cenāb-ı Ḫān Orḫan'ıñ emīrān-ı dilīrānı

1478 Varup tebşīr-i fetḥe Ḥażret-i ʿOṯmān Ġāzī'ye
İfāde itdiginde gerçi tebrīk itdi Orḫan'ı

1479 Velākin gör ne yüzden cilve-gerdir ḥikmet-i Bārī
Meger leb-rīz olmış Ḫān ʿOs̱mān'ıñ da peymānı

1480 İrüp taḳlīdi taḥḳīḳa Cenāb-ı Ḫān Orḫan'ıñ
Zihī taḳlīd-i Orḫanī zihī taḥḳīḳ-i Yezdānī

1481 Olup fetḥi ikinci yā üçünci rıḥleti vāḳiʿ
Varup ḳurb-i Manastır'da anı defn itdi aʿvānı

1482 Yapıldı üstine bir ḳubbe-i ʿulyā-yı şāhānī
Ziyāret-gāhdır el-ān ola gülzār-ı rıḍvānī

Şurūʿ-ı Ġazavāt-ı Sā'ire-i Sulṭān Orḫanī bi'l-ʿAvni'r-Rabbānī

1483 Burusa fetḥi ile ḳadri ber-ter oldı Orḫan'ıñ
Oḳundı rāyegānī midḥatü'l-kübrā-yı ʿunvānı

1484 Olup rāyāt-ı ʿadli ʿāleme ẓıll-efken-i rāḥat
Livā-yı ḥükmine ʿazm eyledi İlḫān'ı pīşānı

[35a]

1485 Niçe ser-ʿasker-i Rüstem-neberde mālik olmaġla
İrişdi tā semāvāta ʿulüvv-i şān ü ʿunvānı

1486 Ṭanīn-endāz-ı gūş-i ḳudsiyān oldı fütūḥātı
Dinildi ẕātına anıñ hizebr-i ġāb-ı ʿOs̱mānī

1487 Ẓalām-i ẓulm ü küfri nūr-ı ʿadl ü dādı maḥv itdi
Ḳarañlıḳ milketi olsa n'ola ʿadliyle nūrānī

1488 Niçe şehzāde-gān-ı şīr-ṣavletle bekām oldı
Gelür tertīb ile her biriniñ evṣāf-ı ẕī-şānı

1489 Olupdur her biri dehşet-fezā-yı leşker-i aʿdā
Saġ olsa ḳoz ḳabuġına ḳor idi İbn-i Saʿdān'ı

1490 Cihāda has̱s̱-i taḥrīṣ eyleyüp evlād-ı ẕī-şānın
Birer iḳlīme irsāl eyledi bā-ʿavn-i Yezdānī

1491 Ḳılup tertīb-i ʿasker saġ u ṣolı eyledi berbād
Muḳaddem gönderüp şehzādesi Sulṭān Murād Ḫān'ı

1492 Burusa fetḥ olunmazdan muḳaddem Yeñişehr idi
Biraz eyyām olmışdı ḥükūmet-gāh-ı Orḫanī

1493 Ġanīmet aldılar Ḳoyunḥiṣār'ın cenk ile evvel
Daḫi İzniḳ ü İznikmid'iñ oldı fetḥ-i āsānı

1494 Yedi yüz otuz ikide alındı Ḳalʿa-i Göynük
Ṭaraḳlı Yeñice oldı ġuzātıñ fetḥ ḳaftānı

1495 Eli kiri yüzi ḳarası oldı ceyş-i aʿdānıñ
Balıkesr ile Kirmasti olup fetḥ-i Murād Ḫānī

1496 Alındı Edremid ü Berġama ber-raġm-i aʿdāyī
Düşürdi bir ġama Aydıncık'ıñ tesḫīri gebrānı

1497 Yedi yüz otuz altıda Ḳızılca Ṭuzla alındı
Yitürdi aġzınıñ dad u ṭuzın efvāh-ı Naṣrānī

1498 O rütbe devlet-i İslām'a ḳuvvet geldi ol demde
Bulurdı biñ ḳadar müşrik be-her gün nūr-ı īmānī

1499 Murād Ḫān sālimen ʿavdet buyurduḳda ġazālardan
Cenāb-ı Ḥażret-i Orḫan o sulṭān-ı cihān-bānī

1500 Miḫal Beg Fażlı Beg Yaʿḳūb Ece Beg nām erlerle
Gelibolı'ya irsāl eyledi oġlı Süleymān'ı

1501 Baḥirden ḳarşuya geçmege ṣallar itdiler peydā
Ġazā ḳaṣdıyla aldı yanına çoḳ pehlevānānı

1502 Gelibolı'ya geçdi anda dört pāre ḥiṣār aldı
Eceābād'ı ayaġı tozıyla ḳıldı vīrānī

1503 Gelibolı tekūrı işidüp aḥvāl-i perḫāşı
Otuz biñ kāfir ile karşulatdı cünd-i mīrānı

1504 Hemān-dem ḳabża-i tesḫīre aldı tīġ-ı İslām'ı
Ṭaġıtdı leşker-i küffārı virdi ḫavf-ı ḫıẓlānī

1505 O deñli Rüstemāne cenk olundı iki cānibden
Egerçi ḳıllet üzreydi o dem ceyş-i Süleymānī

1506 Ṭamardı her reg-i şemşīr-i ḫūn-pāş-ı dilīrāndan
Ḳızılırmaġ olup her bir ʿaduvvüñ ḫūn-ı şiryānı[1]

[35b]

1507 Vezān oldı nesīm-i ʿavn-i Ḥaḳḳ nuṣret mehebbinden
Muẓaffer oldı ceyş-i ġāziyān bā-ʿavn-i Yezdānī

1508 ʿAdū olmayıcaḳ tāb-āver-i ḳahr-ı Süleymān Şāh
Gürīzān oldı mānend-i perī vü cinn ü şeyṭānī

1509 Derūn-ı ḳalʿadan eylerdi düşmen tīz-endāzī
Açıḳdan cenk ü ḥarbe yoġ idi kāfirleriñ cānı

1510 Verā-yı perdeden āġāz iderken cenk-i harbīye
İderdi bī-siper İslāmiyān cenk-i uṣūlānī

1511 Pey-ā-pey olmadı ḫālī ġazādan cünd-i İslāmī
Yine her ḥamlede anlar alurdı kūy-i meydānı

1512 Ferecik Gelibolı Ḫayrıbol bu ḳalʿalar cümle
Yedi yüz elli ṭoḳuzda olup fetḥ-i Süleymānī

1513 Alup Tekfurṭaġ'ın niçe pāre ḳalʿalar ol yıl
Naṣīb oldı yed-i İslām'a bā-tevfīḳ-i Rabbānī

1514 Süleymān u emīrānıñ o sāl içre olan rezmi
Unutdursa n'ola nām-ı be-nām-ı ḳahramānānı

1515 Süleymān'a maʿiyyet eylemişdi bu ġazālarda
Ḥac'İlbey Evrenos Ġāzī Umūr Beg mīr-i mīrānī

1516 Ece Beg hem emīr idi ʿilimde hem ʿalem dikdi
Teʿāvünle iderdi ceyş-i İslām'a nigeh-bānī

1517 Ġanā'imle idüp "el-ʿavdü aḥmed"[2] meslegin tercīḥ
Anaṭolı'ya ricʿat eyledi bā-re'y-i Orḫanī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 "Geri dönmek övülmüştür."

Ẕikr-i Aḥvāl-i Süleymān Paşa İbn-i Orḫan

1518 ʿAlā ḳavlin iḳāmet eyledi Rūmili'de alt'ay
Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī başḳa aḥvāl-i Süleymān'ı

1519 Ġuzāt-ı ehl-i İslām'ıñ fütūḥāt u meġāzīsi
Daḫi küffārdan aldıkları māl-ı firāvānı

1520 Cihān-gīr oldı ol rütbe kim eṭrāfıñ mülūkānı
Süleymān Şāh'a oldı ġıbṭa-sāz-ı buʿż-ı ʿudvānī

1521 Tevātür buldı kim aḫẕ olunan sīm u zer ü cevher
Ġuzāta keyl ile māl-ı ġanāyim oldı erzānī

1522 Mücāhidler bütün altun üskūf-i muraṣṣaʿla
Gezerlerdi olurdı maẓhar-ı teşnīʿ-i ʿudvānī

1523 İzāle itmege İslāmiyān'ı dā'imā aʿdā
Taraṣṣud üzre idi sū-be-sū idüp nigeh-bānī

1524 Mü'eyyed olduġı ẓāhir iken inkār iderlerdi
Raṣad-bīn-i helākī olmış idi ḳavm-i Naṣrānī

1525 Ġuzātı ḳaṣd-ı şebḫūn ile Lāz küffārı gelmişdi
Ḫaber aldıḳlarında bir gice cünd-i Süleymānī

1526 Baṣup şebḫūn ile tedmīr olundı nā-gehān birden
Ayaḳ altında çignendi miṡāl-i ceyş-i mūrānī

[36a]

1527 Büyük ḫaṣmı Gelibolı tekūrıydı Süleymān'ıñ
Şükūh u şevketi ġālib idi çok idi aʿvānı

1528 Bu deñlü ʿasker-i mevfūrı saʿy-i ġayr-i meşkūrı
Müfīd olmayıcak sā'ir ṣunūf-ı ḳavm-i Naṣrānī

1529 Ne mümkin mūr iken tesḫīr ide ceyş-i Süleymān'ı
Alavirdikleri büldānı emvāl-i firāvānı

1530 Gelibolı tekūrı gibi bir ṣāhib-celādet kim
Bu deñlü ʿaskeriyle ola maġlūb-ı Süleymānī

1531 Anıñ tedmīrine saʿy eyleyüp ceyş-i helāk itdi
Taraṣṣud üzre oldı bulmadı tedbīre imkānı

1532 Bizim gibi faḳīrānıñ ʿabesdir fikr-i perḫāşı
Diyüp her birisi ʿacz ile eylerdi gürīzānī

1533 Teşebbüṣ üzre idi ẕeyl-i istīmāna kāfirler
Öperdi ḳorḳudan aʿdāsı dā'im dest ü dāmānı

1534 Ḳıral-ı Engürüs Laz begleri Sulṭān Orḫan'ıñ
Şükūh ü saṭvetin hażm itmeyüp ber-vech-i ʿudvānī

1535 İzāle itmesiyçün Anaṭolı'ya sefer itdi
Bu oldı ṣavb-ı Rūm'a ʿazm-i gül-geşt-i Süleymānī

1536 Muḳaddem ṣal ile seksen nefer ādem ʿubūr itdi
ʿAlā ḳavlin faḳaṭ ḳırḳ idi aʿdād-ı emīrānı

1537 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī çünki Orḫan Ḫan Ġāzī'niñ
Ṣadā-yı dehşeti virdi diyār-ı Rūm'a lerzānī

1538 Naṣārā'nıñ Anaṭolı'ya ḳaṣd-ı sū'ı söylendi
Ḫaber virmişdi Orḫan'a emīrān-ı dilīrānı

1539 Murād itmişdi Orḫan bi'n-nefs ʿazm eyleye Rūm'a
O yerden daḫi taṭhīr ide çirk-i şirk ü ṭuġyānı

1540 Mühimmāt-ı sefer tekmīline iḳdām-ı tāmm itdi
Bahārında o sāliñ eyleye ġazv-i hizebrānī

1541 Ḳamu şehzāde-gānıñ mihterīniydi Süleymān Şāh
Ḥużūr-ı şehriyārīde muḫāṭab ḳıldı Orḫan'ı

1542 Zemīn-būsī-yi iclāl-i şehinşāhī ile didi
Eger bu emr olursa bendeñe tevfīż-i sulṭānī

1543 Bu sāl-i meymenet-fāliñ bahārından muḳaddemce
Geçüp ṣallarla Rūm'a eylerim ġazv-i faḳīrānī

1544 Bu emr-i ḫayr-encāma tehālük itdigin gördi
Elin ḳaldırdı başladı duʿā-yı ḫayra şāhānī

1545 Süleymān'ıñ temennāsı ḳatı hoş geldi Orḫan'a
Fütūḥātıñ duʿāsın eyledi ol dem ḫulūṣānī

1546 Sipāriş eyledi baʿż-ı umūr-ı fetḥ u tesḫīri
Daḫi taʿlīm-i tedbīr itdi ber-āyīn-i mīrānī

Ḳaṣd-ı Süleymān Paşa be-Cānib-i Rūmili

1547 Süleymān Şāh çünkim oldı Orḫan Ḫān'dan me'ẕūn
Varup Aydıncık'a etbāʿ u bā-enṣār u aʿvānı

[36b]

1548 Temāşālıḳ dinen yeri temāşā eyledi gezdi
Ece Beg ile Fāżıl Beg gibi mīrān-ı ẕī-şānı

1549 Umūra vāḳıf itdi anlara keşf itdi esrārı
İdüp her birin istimzāc-ı ḳaṣd-ı Rūm'a sirrānī

1550 Yazar Tārīḫ-i ʿĀşık'da daḫi şehzādeniñ ḥālin
Ne yüzden cilve-gerdir ḳıl temāşā ol Süleymān'ı

1551 Temāşālıḳ temāşāsında deryāya naẓar ḳıldı
Göründi aña mir'āt-ı baḥirden rūy-i āsānī

1552 Tefekkür eyler idi ṣal yapup ḳarşuya varılmaḳ
Ne vech ile müyesserdir ne yüzden bulur imkānı

1553 Emīrān ile ḳıldı istişāre sāḥil-i Rūm'a
ʿUbūrı ola bir sāʿat muḳaddem belki bir ānī

1554 Anaṭolı yaḳasında Kemer nāmında bir yire
Varıldı ceyş-i perḫāş ile ber-vech-i şitābānī

1555 Yapup bir ṣal-ı fevrī üstine bindi iki kimse
İrişdi sāḥil-i Rūm'a ol iki merd-i şücʿānī

1556 Gelibolı'nıñ üstinde Çemenlik idi ol mevżiʿ
Bütün bāġ idi eṭrāfı hemān bir şāḫṣ-ı Naṣrānī

1557 İlişdi gözlerine ṭutdılar bend itdiler fevrī
Giceyle ṣal ile ricʿat idüp götürdiler anı

1558 Süleymān Şāh'a anı armaġān gibi götürdükde
Aña bir ḫilʿat-i zībā idüp ilbās-ı mīrānī

1559 Ḳulaġuzluḳ ḫuṣūṣın aña teklīf itdi ġāzīler
Taʿahhüd eyledi ol vech ile görmekle iḥsānı

1560 Kemer gūyā otuz mīl idi ḳarşu Gelibolı'ya
Hemān cemʿ eyleyüp anda meşāhīr-i dilīrānı

1561 Ece Yaʿḳūb u Fāżıl Beg dil-āver niçe ġāzīler
Kemer'de eylemişdi bir-iki gün pūye-gerdānī

1562 Meger merʿāsı idi ehl-i küfrüñ mīşe-zārında
Ele girmiş idi tā ki niçe gāvān-ı gebrānī

1563 Boġazlayup derisin yüzdiler ekl itdiler laḥmın
Niçe ṣallar düzüp baġladılar bend itdiler anı

1564 Derisin yüzmege beñzerdi gūyā ḳavm-i küffārıñ
Yüzer ādem sıġardı her birine yüzse baḥrānī

1565 Giceyle Fāżıl u Ece giçe diyü Süleymān Şāh
Buyurduḳda binüp ol ṣallara şīrān-ı ṣavlānī

1566 Geçüp Rūmili'ye seksen beş ādem ṭutılı kāfir
Ḳulaġuzluḳ iderdi anlara sirrāni cehrānī

1567 Çemenlik encümen-gāh oldıġında didi ġāzīler
Lisān-ı ḥāl ile gūyā olup ber-vech-i şükrānī

1568 Biz ol ġāzīleriz kim ṣā'il olduḳ ḳavmi tesḫīre
ʿAceb mi ṣalımız olsa bizim taḫt-ı Süleymānī

1569 ʿAceb mi himmet-i merdānemiz aʿdāyı tedmīre
Bize itdirse bā-tevfīḳ-ı Ḥaḳ teşmīr-i dāmānī

[37a]

1570 Velāyet gösterüp ḫalḳa ṣuya seccādemiz ṣaldıḳ
Yaḳasın Rūmili'niñ eylesek ṣad çāk-i ḫıẓlānī

1571 Mücāhidler varup Odköklük'i fetḥ itdiler ol gün
Alup ḥıṣnı ḳılıçdan geçdi ḫalḳı buldı ḫüsrānı

1572 Pes andan ṣoñra oldı Eksemil'iñ fetḥ ü tesḫīri
Ehālīsin ḫarāca kesdi bā-ʿafv-ı Süleymānī

1573 Sezā-yı ʿafv olup sükkānı anda ḫoş-nişīn oldı
Raʿiyyetle riʿāyet buldıġında ḳavm-i Naṣrānī

1574 Ḫaber gönderdiler eṭrāf u eknāfa meserretle
Gemilerle getürtdi yanına beş yüz dilīrānı

1575 Ḳatı çoḳ at u ṭona mālik oldı cünd-i İslāmī
Piyāde atlanup şāhıñ yanında oldı ferzānī

1576 Gemilerle gelen fi'l-ḥāl çatdı Aḳçaliman'a
Gelince āteşe yaḳdı anı keştī-süvārānı

1577 Süleymān'ıñ şükūhı gün-be-gün efzūn olmaġla
Ne ḥıṣna uġrasa teslīm iderdi anı sükkānı

1578 Muḥaṣṣal "mā-lekum lā-tenṣurūn"e[1] mā-ṣadaḳ oldı
Ne deñlü var ise Rūmili'de aḳvām-ı Naṣrānī

1579 Dem-ā-dem ḥāl-i aʿdā vājgūn oldı hezīmetle
Süyūf-ı ġāziyān fetḥ eylemekde kāfiristānı

1580 Çemen Ayaş ile Ḥıṣn-ı Odköklük Ḳalʿa-i Gürgen
Yedi yüz elli ṭoḳuzda olup tesḫīre erzānī

1581 Mürūr itdi muḳaddem daḫi aḥvāl-i fütūḥātı
Velākin ḳavl-i ʿĀlī üzre aḥvāl-i Süleymānī

1582 Muḫālifdir bu taḥrīrātıma keyfiyyet-i fetḥi
ʿİdād-ı ʿaskeri īcād-ı ṣalı vakt ü ezmānı

1583 Döger Tekfūrṭaġı Gelibolı Ḫayrabolı'yı
Eceābād'ı tesḫīr eyleyüp cünd-i Süleymānī

---

1 "Size ne oldu ki yardım etmiyorsunuz?" Yazar burada ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ﴾ "Size ne oldu ki yardımlaşmıyorsunuz?" Sāffāt 37/25. āyetine telmih yapmıştır.

1584 Ferecik fevricek alındı aʿdādan suhūletle
Eceābād buldı fātiḥi nāmıyla ʿunvānı

1585 Yazılmışdı Gelibolı tekūrı ḥāli tafṣīlen
Hezīmetle derūn-ı ḳalʿadan cenk-i fırāvānī

1586 Ulaşdı ġāziyān Bektaşiyān börki ile mālı
Müzerkeş ḳıldılar ṣoñra külāh-ı ehl-i dīvānı

1587 Celāleddīn-i Rūmī kisveti olmaġla şehzāde
Giyerdi zer-külāh-ı Mevlevī hem-çün emīrānī

1588 Ṣarup destārı pīç-ā-pīçini ol zer-külāh üzre
İderdi dāʾimā destārını ṭarz-ı perīşānī

1589 O rütbe māl aldı iġtinām itdi o dem ʿasker
Zekāta müsteḥaḳ ādem aransa yoḳdı imkānı

1590 Pes andan ṣoñra Aydın Beg ile oġlı Umūr Ġāzī
Olup keştī-süvār-ı cenk ü perḫāş-ı emīrānī

[37b]

1591 Aḳınlar eyledi deryā gibi çalḳandı ʿaskerle
Ġazālar itdiler māl aldılar bī-ḥadd ü pāyānī

1592 Anıñ da rāyet-i ḳadr-i refīʿ[i] oldı bālā-ter
Ḥüsām-ı ġazvi Rūmili diyārın ḳıldı nūrānī

1593 Muḥaṣṣal Mīr Aydın'la Umūr Beg Evrenos Ġāzī
Ece Beg Mīr Fāżıl aña beñzer mīr-i mīrānı

1594 Veġādan başını ḳaldırmadı rūz u şebān cümle
Olup altʾay ḳadar pervāne-i şemʿ-i Süleymānī

1595 Gelibolı'da deryā sāḥilinde bir serā yapdı
Süleymān bār-gāhından nümūne idi bünyānı

1596 İḳāmet eyledi vāfir zamān ẕevḳ u ṣafā itdi
Murād-ı Evvel-i Ġāzī kim ol şehzāde-i ṯānī

1597 O yerde niçe dem demlendi ḫurrem oldı dir rāvī
Sarāy-ı Bursa'dan yanında varmış faẓl u rücḥānı

1598 İnöñi Aḳyazı Ḳoca-ili Koñurpa Mudurnı
Daḫi şehr-i Bolı gibi niçe vüsʿatli büldānı

1599 Ḳoñur Alp Aḳçaḳoca evvelen hem ʿAbd-i Raḥmān Beg
Muḳaddem almış idi cenk ile bā-ʿavn-i Yezdānī

1600 Zeʿāmetle virildi her birisi şād-kām oldı
Taṣarruf eyleyüp her biri bā-yarlıġ-ı sulṭānī

1601 Vefāt itdikde bunlar Ḥıṣn-ı İznikmīd żammıyla
Süleymān Şāh'a oldı arpalıḳla cāh-ı şāyānī

1602 Murād-ı Evvel'iñ fetḥi idi eyyām-ı sābıḳda
Aña da olmış idi bir zamān tevcīh-i Orḫanī

Ḥikāye-i Ġarībe

1603 Muẓaffer oldıġında Rūmili'de bu sefer ḫaṣma
Virildi ṣavb-ı ʿOrḫanī'den aña rifʿat-ı şānī

1604 Süleymān'ıñ bu emr-i ḥayret-efzāsın yazar ʿĀlī
Gelibolı'yı żabṭ eylermiş evvel ḳavm-i Yūnānī

1605 Firengī ʿillete uġramamışken ḳalʿa-i zībā
Yoġ iken ḳudret-i aẓfārı tāb-ı ceyş-i aʿvānı

1606 O şehriñ eşher-i ʿunvānı ol dem Gül-ʿiẓār iken
İḥāṭa eylemiş ol gülşeni ḫār-ı muġaylānī

1607 Süleymān'ıñ yedinde olıcaḳ güllük gülistānlık
O eṭrāfıñ ḳırıldı ḫār-ı deşti çengelistānı

1608 Nevāḥīsi bütün eṭrāf u eknāfı güzellendi
Şehir köyi olup kūhı şehirli oldı dihḳānī

1609 Firengiñ çünki olmışdı direngi ol ḥavālīde
Süleymān ʿaskeriniñ dernegi enṣār u aʿvānı

1610 Süleymān-ı Nebī'niñ dīv ü ʿifrīti idi gūyā
Degil aʿdā ḳuş uçmazken diyār-ı Lāz sükkānı

1611 İzāle itmege ḥayl-i ġuzāt at sürüp geldi
Ḳarīb-i Malġara'yı bī-ʿaded küffār-ı Lāsānī

[38a]

1612 Ḫaber-dār olıcaḳ Ġāzī Süleymān Şāh bu emre
Yanında ḳırḳ ḳadar mevcūd idi ancaḳ dilīrānı

1613 Miliñ tesḫīrine anları taʿyīn eyleyüp kendi
Niçe etbāʿ u enṣārıyla ʿazm itdi şitābānī

1614 İdüp ılġar-ı şīrānī hücūm itdi emīrānı
Şebīḫūn itdi ol ānī baṣup ol ceyş-i ṭuġyānı

1615 O rütbe ḳırdı kim dil çıḳmadı efvāh-ı aʿdādan
Gürūh-ı müşrikīne boyladup ābār-ı nīrānı

1616 Bu fetḥiñ daḫi encāmında oldı ṣavb-ı şāhiden
Sezā-vār-ı ʿināyet şāye-gān-ı şevket-i şānī

1617 Rivāyet itdiler kim Lāz cenginden Süleymān'ıñ
Yanında yoġ idi esbāb-ı ḥaşmet-raḫt mīrānı

1618 Ne ṭabl u ne ʿalem ne tūġ u sancaḳ ne cebe-cüyūş
Neḳāre yirine çorba ṭasın çaldırdı aʿvānı

1619 Zihī ġazv-i dilīrānī zihī fetḥ-i emīrānī
Müsaḫḫar eyledi Ḥaḳ ḳahr-ı aʿdāya Süleymān'ı

Vefāt-ı Süleymān Paşa İbn-i Orḫan

1620 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī fevtiniñ keyfiyyetin anıñ
Ne yüzden cilve-gerdir gerdiş-i ser-şār-ı peymānı

1621 Olurken sāġar-ı bezm-i ḥayātı ʿahd-i Orḫan'da
Ḥarīfān-ı ṣafāya neşve-baḫş-ı cām-ı devrānī

1622 Zücāc-ı ḫāṭır-ı yārānı mergi ḳıldı işkeste
Döküldi bāde-i ḥamrā-yı eşk-i çeşm-i iḫvānı

1623 Ḫumār-ı ḥasreti hamyāze-rīz itdi eḥibbāyı
Meger cām-ı şefāʿatle ide sīr-āb-ı Ġufrānī

1624 Bu idi ʿādet-i dīrīne-i şehzāde-i evvel
Gehī tesḫīr-i büldānī gehī naḫcīr-i murġānī

1625 Gelibolı ḥavālīsinde ekṣer avlanurlardı
Cirīd-endāzlıḳ eylerdi gāhī kūy-ı çevgānī

1626 Gehī resm-i silaḥ-şorī gehī tīr-i kemān-dārī
Teferrüc-gehde eylerdi sibāḳ-ı esb ü seyrānī

1627 Gelibolı'ya ḳuşluḳ menzil idi ṣayd-geh ancaḳ
Giderdi ol yere kendi gehī etbāʿ u aʿvānı

1628 Yine bir gün şikāra çıḳdıġında ṣayd-ı murġāna
Süleymān'ı meger sevḳ eylemişdi ṣayd aġayānı

1629 Bir özge çengelistān kūh ḫāristān bir yire
Görünce didiler bu ne belā bir cāy-ı vīrānī

1630 Taraṣṣud üzre iken nā-gehān bir ḳaz havālandı
Görünce anı şehzāde elinden ṣaldı ṭoġanı

1631 Hevāyī ẕāt idi at ṣaldıġında murġuñ ardınca
Tekerlendi ḳażā-rā bindigi esb-i küḥeylānı

[38b]

1632 Hemān düşmez daḫi sürçmez bir Allāh'dır münezzehdir
Ḳażā-rā rūḥını teslīm idüp ol cān-ı Orḫanī

1633 Olunca murġ-ı rūḥı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī
Gelüp naʿşın götürdi ṣal ile etbāʿ u aʿvānı

1634 Belā yer didigi nuṭḳa Ḫudā cān virdi cān virdi
Taṭayyur eyledikde Bolayır olmışdı ʿunvānı

1635 Vücūd-ı nāzenīni ḥāliyā medfūndur anda
Yapıldı üstüne bir türbe-i ʿulyā-yı sulṭānī

1636 Atından ṣıyrılup şehzādeniñ cān virdigi mevżiʿ
O yerdir kim çıḳup ṣaldan aña itdi ḳadem-rānī

1637 Yine ol yerde bindi ṣal-ı naʿşa didi rāvīler
Yazar künhiyle ʿĀlī vaṣf-ı Şehzāde Süleymān'ı

1638 Bolayır ismine bir vech-i āḫar naḳl ider yārān
Degildir emr-i müstebʿad olur taṣdīḳa erzānī

1639 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen Ece ile Fāżıl
Binüp ṣala geçince ḳarşuya mānend-i şīrānī

1640 Dil almışlardı bir kāfir ṭutup bāġlar arasında
Hemān bāġlarla Şehzāde Süleymān göricek anı

1641 Ṣiyāb-ı fāḫire ilbās idüp memnūn ḳıldıḳda
Aña rehberligi teklīf idince şaḫṣ-ı Naṣrānī

1642 Delālet eyleyüp Odköklük'i tesḫīr itdirdi
Ehālīsi olunca cümleten tedmīre şāyānī

1643 Ḳulaġuz kāfiriñ ḳorḳup gözi didi Süleymān'a
Zemīn-būs eyleyüp ey ber-güzīn-i āl-i ʿOṯmānī

1644 Delālet emri besdir taḫliye ḳıl didi yalvardı
Benī-nevʿi helākinden idüp iẓhār-ı tersānī

1645 Murād itmişdi ʿasker Eksemil'iñ fetḥ ü tesḫīrin
Ehālīsin ser-ā-pā ḳatl ide ceyş-i Süleymānī

1646 Bolayır Ḳalʿası'ndan iki sāʿat buʿdı olmaġla
Biri biriyle ḫalḳı olmış idi ḳavm ü ḫʿīşānı

1647 Ḳulaġuz kāfirin bu idi maḳṣūd-ı aṣlīsi
Ḫalāṣıyla vire küffār-ı bed-kāra gürīzānī

1648 Telāş-ı ḫʿāhişinden rehber-i melʿūn-ı bed-kīşiñ
Teferrüs eyleyüp şehzāde-i Sulṭān-ı Orḫanī

1649 Buyurdı rehbere yalvarma istiḫlāṣ emrinde
Bulınmaz muṭlaḳā ıṭlāḳ u taḫlīṣiñde imkānı

1650 Ḳılāʿıń ḳanġısında sākin ise ehl ü evlādıń
Daḫi ḫˇīş ü tebārıń aṣl u ferʿiń merd ü nisvānı

1651 Bi-ʿavni'llāh varup tesḫīr ü istirḳāḳ olunduḳda
Bul ayır ṣońra ḳayır eyle istiʿfā-yı mīrānī

1652 Ḥaḳīḳatde varup ol ḳalʿa-i vālāya ġāzīler
Yed-i tesḫīr[e] girdi ʿanveten bā-ʿavn-i Rabbānī

[39a]

1653 Bulup ayırdıġında ḳavm ü ḫˇīşānın esārādan
Bulayır didi ol ḥıṣna Süleymān'ıń dilīrānı

1654 Gelibolı alınmışdı daḫi Ḫayrabolı Çorlı
Ḥac'İlbeg Evrenos Ġāzī idi ol dem semīrānı

1655 Dimetoḳa daḫi ġārāt olunmışdı ol eṣnāda
Ṭoyumluḳ aldılar kim ḥadd ü ḥaṣra olmaz imkānı

1656 İki ay Sulṭān Orḫan'dan muḳaddem intiḳāl itdi
Daḫi sinn-i cevānīde idi ol şīr-i ʿOṯmānī

1657 Livā-yı Ḳaresi Gelibolı'yla Vize Sancaġı
İki sancaḳlıḳ yer daḫi bā-tevcīh-i Orḫanī

1658 Süleymān Şāh'a oldı arpalıḳ ḳayd-ı ḥayāt üzre
Yazılmış idi ʿunvān-ı berātı mīr-i mīrānī

ʿAzīmet-i Şehzāde Sulṭān Murād-ı Evvel be-Cānib-i Rūmili

1659 Pes andan ṣońra sulṭān-ı cihān Orḫan Ġāzī'niń
İkinci oġlı kim evvel Murād-ı nesl-i ʿOṯmānī

1660 Şecāʿatle ṣalābetle Süleymān'dan dilīr idi
Anıńçün Ġāzi Ḫünkār oldı anıń eşher ʿunvānı

1661 İnöńi Sancaġı'yla mīr-i mīrān idi Orḫan'a
Anaṭolı'da çünkim eyleyüp tesḫīr-i büldānī

1662 Süleymān Şāh u Orḫan'ıń vefātından muḳaddemce
Murād itmişdi kim Rūm'a ide ḳaṣd-ı ḳadem-rānı

1663 Yedi yüz altmış idi hicretiñ Rūm'a sefer itdi
Murād-ı Evvel-i Ġāzī kim ol şehzāde-i ṣānī

1664 Biraz şīrān-ı mīran ḳahramān cemʿ itdi yanında
Veġāda her biri Baṭṭāl Ġāzī Rüstem aḳrānı

1665 Geçildi bir dem-i fīrūzda Rūmili'ye baḥren
Ḳılup āyīn-i perḫāş üzre ḫaylī pūye-gerdānī

1666 Varup Baṭyos Ḥiṣārın ṣardılar gerçi bedenlerle
Alındı gerçi āġūş-ı fütūḥa burc u ebdānı

1667 Daḫi alındı Çorlı Ḳalʿası biñ derd ile ammā
Çekildi fetḥ ü tesḫīrinde vāfir ṣaʿb u ḫüsrānī

1668 Çoraḳlı yer idi Çorlı velākin ṣarb idi Baṭyos
Esāsından yıḳup anı Murād Ḫān-ı cihān-bānī

1669 Varınca Ḥıṣn-ı Burġos'a pirelendi yeri ḫalkıñ
Firār itdiklerinde oldı anıñ fetḥ-i āsānı

1670 Keşān'ı aldılar ḥasret-keşānı cünd-i İslām'ıñ
Keş-ā-keş eyleyüp vāfir emīrān-ı Murād Ḫānī

1671 Rivāyet muḫtelifdir ẓāhiren fetḥ-i Keşān üzre
Eṣaḥḥı Evrenos Ġāzī idi fetḥ eyleyen anı

1672 Olup ol sālde Ġāzī Süleymān ʿāzim-i ʿuḳbā
Bu mātem çoḳ elem-nāk eyledi Sulṭān Orḫan'ı

[39b]

1673 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin çün Ḥażret-i Orḫan
Civār-ı raḥmete medʿuvv olup bā-emr-i Rabbānī

1674 Cihāna altı yüz seksen biriñ māh-ı rebīʿi'nde
Olup revnaḳ-fezā-yı mehd-i pür-zīb-i mülūkānī

1675 Yedi yüz yirmi altıda saʿādetle cülūs itdi
Otuz beş sāl oldı müddet-i devrān-ı Orḫanī

1676 İrüp seksen bire ʿömr-i şerīfi Ḫān Orḫan'ıń
Ḫudā ʿuḳbāda iḥsān eyleye dīhīm-i rıḍvānī

1677 Zamān-ı devletinde buldı ʿālem emn ü āsāyiş
Yürütdi devr-i ʿadlinde ẕi'āb u gūsfendānı

1678 Cenāb-ı Ḥażret-i Orḫan Ġāzī'niń zamānında
Eyālet elviye żabṭ eyleyen mīrān-ı ẕī-şānı

1679 Biri ferzend-i ʿālīsi olan Ġāzī Süleymān'dır
Ece Beg Fażli Beg Elḥāc İlbeg mīr-i mīrānı

1680 Birisi Ḳońur Alp ü Evrenos Ġāzī-yi ẕī-şāndır
Mürūr itmişdi bālāda olarıń vaṣf-ı ʿunvānı

1681 Biri Şāhīn Lala Aḳçaḳoca nām ġāzīler
Güzel ḫıdmetler itdi fetḥ idüp çok ḥışn u büldānı

Der-Beyān-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Meşāyiḫ-ı Kirām ve Erbāb-ı Evzān der-ʿAhd-i Sulṭān Orḫan

1682 Meşāhīr-i efāżıldan biri Dāvūd-ı devrānıń
Miyān-ı ḳavmi içre Ḳayṣerī'dir nisbet-i şānı

1683 Mıṣır'da ʿilm-i tefsīr ü eḥādīṯi uṣūlüyle
Oḳuyup baʿd-ez-īn tekmīl idince ʿilm-i Rabbānī

1684 Füṣūṣ-ı Ḥażret-i Şeyḫ Ekber'i şerḥ eyledi anda
Gelüp ʿarż itdiginde oldı manẓūr-ı cihān-bānī

1685 Binā itmişler idi medrese İzniḳ şehrinde
Mürūr itmişdi bālāda anıń tafṣīl-i bünyānı

1686 Veẓāyifle müderris naṣb olundı ḫayl-i ṭullāba
Cenāb-ı Ḫān Orḫan'dan olup ikrāma şāyānī

1687 Biri daḫi efāżıldan ʿAlā'eddīn-i Esved'dir
Anıń Ḳara Ḫˇāce dinmekle oldı eşher ʿunvānı

1688 ʿUlūmı cümle tekmīl eyleyüp Īrān'da ṣońra
Diyār-ı Rūm'a geldi oldı maḳbūl-i ḫıdīvānī

1689 İmām-ı Kerderī yaʿnī Cenāb-ı Mollā Tāceddīn
Vefāt itmişler idi buḳʿa-i vālā-yı Orḫanī

1690 Virildikde aña yazdı Viḳāye üstine bir şerḥ
Virüp Sulṭān Orḫan'a ḳılındı luṭfa erzānī

1691 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde rütbe-i fażlın
Fürūʿa intisābın naḳl ider ber-vech-i rücḥānī

1692 Olup Şemsü'l-Fenārī müstetīr-i nūr-ı efḍāli
Cemāleddīn'den kesb eyledi envār-ı ʿirfānı

[40a]

1693 Yazup Şemsü'l-Maʿārif nām bir te'līf-i zībāyı
Cihānı pertev-i envār-ı fażlı ḳıldı nūrānī

1694 Efāżıldan biri Ḳara Ḫalīl Paşa-yı dānādır
Anıñ Cendereli'dir ḫalḳ içinde şöhret-i şānı

1695 ʿAlā'eddīn'den kesb itdi evvel feyż-i taḥṣīli
Ḫuṣūṣā ʿilm-i meşrūʿāta olan fażl u itḳānı

1696 Ḳażāya uġradup Sulṭān Orḫan cebr idüp evvel
Bilecik ile Bursa'ya olup ḳāḍī-yi sulṭānī

1697 Velākin Devlet-i ʿOṯmāniyān'a ḫıdmeti çoḳdur
Murād-ı Evvel'e olmışdı zīrā Āṣaf-ı ṯānī

1698 Bu devletde eñ evvel ḳāḍı-ʿasker bunlar olmışdır
Budur evvel viren ḫayl-i fuḥūle ʿizzet-i şānı

1699 İrişmişdi sülāl-i nesli tā devr-i Süleymān'a
Anıñ neslinden olmışdır mülūke mīr-i mīrānī

1700 Ḫalīl Paşa vezāretle bekām olduḳda ʿaṣrında
O dem olmışdı Ḫayreddīn Paşa vaṣf-ı ʿunvānı

1701 Biri Monlā Ḥasan'dır kim aña maḫlaṣ idi Baṣrī
İdüp taḥṣīl Mecdüddīn'den envāʿ-ı ʿirfānı

1702 Diyār-ı Şām'a varup ʿilm-i tefsīr ü eḥādīṯi
Taʿallüm eyledi ögrendi anda ʿilm-i evzānı

1703 Ferāʾiż ʿilmini vezne getürmiş bir eṯer ḳılmış
ʿArūżʾı şerḥ idüp ṣarf itmiş ańa naḳd-i eẕhānī

Der-Ẕikr-i Kerāmāt ve der-Beyān-ı Eʿizze-i Devrān ve Aḳṭāb-ı Kerāmet-Nişān der-ʿAhd-i Sulṭān Orḫan

1704 Kibār-ı evliyāsından biri Sulṭān Orḫan'ıń
Cenāb-ı Ḥācı Bektaş-ı Velī'dir bilmiş ol anı

1705 Anıń nām-ı şerīfi vālidi ismi Muḥammed'dir
Hem ism-i ceddi Mūsā'dır laḳabdır anlara ṯānī

1706 Anıń da vālid-i ẕī-şānı İbrāhīm Mücāb oldı
Anıń da vālidi Mūsā-yı Kāẓım ile iẕʿānī

1707 Nübüvvet ḫānedānından şerīfü'n-nesl bir erdir
Olur şānı bu deńlü vaṣf ile taḥrīre şāyānī

1708 Cenāb-ı Ḥācı Bektaş-ı Velī'niń vālidi ṯānī
İmām Mūsā Rıżā ḳıldıḳda ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

1709 Ḫorāsān semtine hem daḫi Nīşābūr'a vardıḳda
Niçe eyyām ol yerlerde ḳıldı pūye-gerdānī

1710 Kibārından o şehriń Şeyḫ Aḥmed nām bir pīriń
Tezevvüc eyleyüp duḫtın olup dāmād-ı ẕī-şānı

1711 Ḳızıń Ḫatme'ydi nāmı serv-i cennet idi endāmı
Cenāb-ı Ḥācı Bektaş-ı Velī ol dürr-i ġalṭānī

1712 Ṣadef-āsā tevellüd eyledi andan ẓuhūr itdi
Şuʿāʿ-ı mevlidi ḳıldı münevver-ter Ḫorāsān'ı

[40b]

1713 Nihāl-i ḳāmeti serv-i ser-efrāz oldı ʿālemde
Cebīninde tele'lü' eyleyüp envār-ı ʿirfānī

1714 Dem-ā-dem feyż-i istiʿdād-ı ẕātīsi füzūn oldı
Sidād u rüşdini fehm itdiginde ḳavm ü ḫˇīşānı

1715 Dür-i yektā idi aṣdāf-ı ʿālemde necābetle
Siyādetle olup mümtāz pīrān u ʿazīzānı

1716 O ʿaṣrıñ ḳuṭbü'l-aḳṭābı Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed kim
Yesevī nisbetiyle mihr-i feyżi ṭutmış ekvānı

1717 Anıñ müstaḫlefiydi Şeyh Loḳmān nām bir kāmil
Cihānıñ ḳutbı devrānıñ refiʿü'l-ḳadri ve'ş-şānı

1718 Cenāb-ı Ḥācı Bektaş'ı virüp babası ol şeyḫe
Murād itmişdi maḫdūma ide taʿlīm-i Ḳur'ānī

1719 Yüzinden terbiyetle iktisāb-ı feyż itdirdi
Muʿallim bildi sūrī maʿnevī ol Şeyḫ Loḳmān'ı

1720 Şerīʿatde ṭarīḳatde maʿārifde ḥaḳīḳatde
Yoġ idi fi'l-ḥaḳīḳa ol ʿazīziñ ʿidl ü aḳrānı

1721 Cenāb-ı şeyḫe şāgird oldıġında Ḥācı Bektaş'ı
Oḳutdı terbiyet virdi aña rūḥāni cismānī

1722 O bir şeyḫ-i muʿallā-ḳadr idi mecẕūb idi evvel
İderdi farṭ-ı istiġrāḳ ile geşt-i beyābānī

1723 Görenler anı dīvāne ṣanup Mecnūn dirlerdi
Arardı ol ise ünsiyyete Leylā-yı Raḥmān'ı

1724 Gezerdi ser-bürehne deşt ü kūhistānda aṣlā
Şehirde eylemezdi ferd ile hīç üns-i insānī

1725 Aña gönderdi Bisṭāmī yediyle Caʿfer-i Ṣādıḳ
Mübārek ḫırḳasıyla itdi tedbīr-i füyūżānī

1726 Vuṣūl-i ḫırḳadan ṣoñra bıraḳdı ṭavr-ı me'lūfın
Sükūnetle ḳadem başdı ṭutup vādī-yi hūşānı

1727 İḳāmet itdi Nīşābūr'a geldi künc-i ʿuzletde
Niçe erbāb-ı istiʿdāda oldı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

1728 Cenāb-ı Ḥācı Bektaş-ı Velī'yi ʿilme başlatdı
Muḳaddem eyledi ādāb ile taʿlīm-i ṣıbyānī

1729 Oḳutdı Fātiḥa sūresin evvel didi Bismi'llāh
Ḫıtāmından ḫaber virdi bi-lā-taʿlīm-i Ḳur'ānī

1730 Virüp enfās-ı feyżi aña bir ḥālet ki her fenne
Bi-lā-taʿlīm eylerdi vuḳūf-ı ʿilm ü ʿirfānī

Sebeb-i Tesmiye-i el-Ḥācc Bektaş-ı Velī ḳuddise sirruhu'l-ḫaṭīr

1731 Kerāmāt-ı bülendinden Cenāb-ı Ḥācı Bektaş'ıñ
Bu olmışdır ki naḳl eyler anı ehl-i Ḫorāsānī

1732 Cenāb-ı Şeyḫ Loḳmān ʿāzim-i Beytü'l-Ḥarām oldı
Çıḳup ḥuccāc ile ḳıldı ṭavāfa ḫaṭve-cünbānī

[41a]

1733 Daḫi sinn-i cevānīde idi Bektaş-ı dānā-dil
Bıraḳdı tekyede şāgirdi ol maḫdūm-ı ẕī-şānī

1734 Ṭururken vaḳfede ḥuccāc ile Loḳmān-ı āgāha
Teḳāżā eyledi bir ḫˇāhiş-i bī-cā-yı nefsānī

1735 Ḫuṭūr itdi derūn-ı şeyḫe kim ḥālā diyārında
Bu dem pişi pişirür şehriniñ bi'l-cümle sükkānı

1736 Ne ʿālemdir şu bende olsa bir miḳdār pişiden
Olaydı pīş-gehde ḥāżır u āmāde bir ḫˇānī

1737 Birazın ekl iderdik defʿ iderdik cūʿumuz şimdi
Beḳāyası ile memnūn iderdik baʿż-ı yārānı

1738 ʿAzīziñ ġālibā ḳarnı acıḳmış ola ġāyetle
Yaḫūd bir ḥikmet-i maḫfiyyeniñ iẓhār u iʿlānı

1739 Cenāb-ı Şeyḫ'e mülhem oldıġından iḳtiżā itdi
Yine anlara ẓāhirdir ḫafā-yı emr-i Rabbānī

1740 Bu emr-i ḥayret-efzā münʿakis olduḳda Bektaş'a
Hemān bir tepsi pişi eyledi iblāġ-ı Loḳmānī

1741 Saʿādet-ḫānesinden pişmiş idi Şeyḫ Loḳmān'ıń
Ḳılup dest-i velāyetle Cenāb-ı Şeyh'i şebʿānī

1742 Çıḳardı tepsiden pişileri ekl itdi ḥarbīce
Beḳāyāsıyla işbāʿ eyledi ol yerde iḫvānı

1743 İşit ol ḥikmeti Loḳmān'dan ʿavdet buyurduḳda
Müşerref-sāz ḳıldıḳda ḳudūmiyle Ḫorāsān'ı

1744 Çıḳup ḥuccācı istiḳbāle ol şehriń ahālīsi
ʿAzīzin ḳarşuya çıḳdıḳda dervīşān-ı Loḳmānī

1745 Mülāḳāt eyledikde merḥabā ey Ḥācı Bektaş'ım
Didi maḳbūl oldı ḫıdmetiń ey cānımıń cānı

1746 Beni memnūn itdiń diyü tevḳīr itdi Bektaş'a
O günden ṣońra anıń Ḥācı Bektaş oldı ʿunvānı

1747 Riyāżetle geçirdi ḳırḳ sene ol yerde evḳātın
Umūr-ı dünyevīye itmedi aṣlā nigeh-bānī

1748 Riyāżetle o rütbe bünyesi żaʿf üzre olmışdı
İderdi secdede beynisi gāhī serde cünbānī[1]

1749 Yaḳınında olanlar istimāʿ eylerdi ol ḥāli
Güẕār itdi bu heyʾet üzre şeyḫiń sāl ü devrānı

1750 Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed pīriniń pīri idi vardı
Görüşdi niçe müddet ṣońrasında pīr-i ḥaḳḳānī

1751 İşāretle anı meʾmūr ḳıldı ġazv-i küffāra
Niçe yıllar ki ser-ceyş eyledi bā-ḥükm-i Yezdānī

1752 Bedaḫşān'da iḳāmet eyleyüp vāfir ġazā itdi
Anıńçün aña mensūb olanıń oldı ġazā şānı

1753 ʿAlī Mūsā Rıżā'ya Ḫˇāce Aḥmed kim irişmişdi
Derinden eylemişdi iktisāb-ı feyż-i nūrānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[41b]

1754 Yesev şehrinde sākin olmış idi niçe müddetler
Ṭanīn-endāz-ı dehşet eylemişdi gūş-ı ekvānı

1755 Rivāyet itdiler ṭoḳsan ṭoḳuz biñ merd ile ḳılmış
Cihādün fī sebīli'llāhı cismānī vü rūḥānī

1756 'Ulūm-ı ẓāhir ü bāṭında şöyle kāmil olmışdı
Anıñla baḥṣe ḳādir olmadı aḳṭāb-ı Rabbānī

1757 Ḳaşıḳ keçe vü keçlül ṣan'atıyla 'īş iderlerdi
Cihānıñ māl ü cāhın almaġa var iken imkānı

1758 İşāretle varup ḥacc-ı şerīfe Yeṯrib'e geldi
Ziyāret eyleyüp ḳabr-i şerīf-i Şāh-ı 'Adnān'ı

1759 Çıḳardı Yeṯrib ü Baṭḥā'da iki erba'īn ṣoñra
Oradan Ḳuds ü Şām'a eylemişlerdi ḳadem-rānī

1760 Ziyāret itdi Beytü'l-Maḳdis'i Şehbā'ya 'azm itdi
O yerlerde daḫi üç erba'īne oldı şāyānī

1761 Ziyāret itdi ḳabr-i Ḥażret-i Yaḥyā'ya yüz sürdi
Varup Aṣḥāb-ı Kehf'i zā'ir oldı şeyḫ-i Rabbānī

1762 Girince erba'īne ekl ü şürbi terk iderlerdi
Ẓuhūr itmezdi aṣlā kendüden aḥdāṯ-ı insānī

1763 Teveccüh itdi Elbistān'a ṣoñra Rūm'a 'azm itdi
Ziyāret eyledi gördi niçe meydān-ı merdānı

1764 Ṣuluca Ḳaraöyügi maḥal ta'yīn olunmışdı
O yerdir ḥāliyā 'uzlet-geh-i merdān-ı meydānī

1765 O demde Ḳarac'Aḥmed idi Rūm'uñ ḳutbü'l-aḳṭābı
Yed-i ḥükminde idi elli biñ merd-i güzīnānı

1766 Kerāmāt-ı bülendi Ḥācı Bektaş'ıñ yazılsaydı
Anıñ 'öşr-i 'aşīrin yazmaġa olmazdı imkānı

1767 Azīziñ Rūm'a teşrīfi ile merdān reşk itdi
Çekerdi imtiḥāna anları Rūm'uñ 'azīzānı

1768 Ḳamuya ġālib oldı her biri dimişdi eyvallāh
Görüşdi Emre vü Ṭapduḳ'la ḳıldı ʿaḳd-i ḫullānī

1769 Rivāyetdir ki Ṭapduḳ Emre dimiş ola aḥbāba
Erenler meclisinde eylemişdik pūye-gerdānī

1770 Ricālu'llāh dīvānında dostān defterin gördüm
Ḥacı Bektaş nāmında ebed bir merd-i ḥaḳḳānī

1771 Ne gördüm ne işitdim ḥāliyā Rūm'a gelen ol er
İdermiş daʿva-i ḳuṭbiyyet ü daʿvā-yı merdānī

1772 Bu emre muṭṭaliʿ olduḳda Bektaş-ı Velī bir gün
Ṣar'İsmāʿīl'i gönderdi didi var al getür anı

1773 Gelince Ṭapduḳ Emre meclis-i ʿālī-i Bektaş'a
Didi ey merd-i āgāh-ı gürūh-ı merd-i pīrānī

1774 Buyurdı dost dīvānında zīr-i perdeden kimdir
Size ḳısmet viren merdāna viren dest-i iḥsānı

[42a]

1775 Nedir āyā o dostuñ sizleriñ ʿindinde bir vesmi
Didi gösterdi aña ayasın ol pīr-i Rabbānī

1776 Görünce ayasında bir yeşil beñ Ḥācı Bektaş'ıñ
Olup esrāra vāḳıf būs idüp bā-maʿẕeret-ḫ̆ānī

1777 Ḥicābından kemāl-i ıżṭırābından didi Ṭapduḳ
İnandıḳ ey Cenāb-ı Ḥācı Bektaş ey kerem kānı

1778 Görünce Emre'niñ bu vech ile iḳrār u taṣdīḳın
ʿAzīze cümleniñ īmānı buldı ḥüsn-i īḳānı

Ez-Kerāmāt-ı Bülendān-ı ʿAzīz

1779 ʿAzīziñ oldı ʿālī kaʿbı merdān-ı Ḫ̆udā üzre
Çerāġān-ı zevāyāsı idüp āfāḳı nūrānī

1780 Ziyāret itmege aḳṭāb u kümmel sū-be-sū geldi
Ḫ̆uṣūṣā Aḳşehir'de sākin ol Maḥmūd-ı Ḥayrānī

1781 Ki ʿaṣrıń ḳuṭbı idi ḫāriḳu'l-ʿāde niçe ḥāli
Lisān-ı ḫalḳda cārī idi ol pīr-i nūrānī

1782 Cenāb-ı Ḥācı Bektaş'ı ziyāret ḳaṣd idüp āḫir
Yanında var idi üç yüz ḳadar dervīş-i ʿüryānī

1783 İḥāṭa eyleyüp ṣaġ u ṣolunda cümlesi māşī
Bir arslana binüp ḳamçı idi destinde yılanı

1784 Ḥużūr-ı ḥażrete gelmekde bunlar diñle rāvīden
Ne yüzdendir rivāyet Ḥācı Bektaş işidüp anı

1785 Buyurdı zümre-i Bektaşiyān'a gürbüz er yarın
Gelür bu āsitāna seyr idiń ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

1786 Semendin şīr itmiş ḳamçısın bir mār-ı pīçīde
Rikābında yürür üç yüz ḳadar dervīş-i ʿüryānī

1787 Bunı fehm itmemiş kim cānevar tesḫīri āsāndır
Cemādı emre münḳād itdiler eslāf pīrānı

1788 Yerinden ṣıçrayup bir kūh-pāre yerli ḳayayı
Bi-emri'llāh yüri didikde ḳalḳdı seng-i bī-cānī

1789 Yerinden oynayup mihmānı istiḳbāl itmişdi
Yüridi şeyḫ öńinde ögrenüp ādāb u erkānı

1790 Velāyet-nāme'sinde daḫi bu ḥālet muṣarraḥdır
Civār-ı tekyede Ḳızılḳaya olmışdır ʿunvānı

1791 Dimişler Ḥācı Bektaş-ı Velī bī-rūḥ dīvārı
Yürütmişdir budur Allāhu aʿlem vāḳiʿ-i şānı

1792 Kerāmātın görüp rām oldı cümle Ḥācı Bektaş'a
ʿAzīziń dergehinde oldı ekṣer kefş-i kervānı

1793 Ḫilāfetle şeref-yāb itdigi er üç yüz altmışdır
Fürūzāndır ḳamunuń ḫānḳāhında çerāġānı

1794 Olup Seyyid Cemāleddīn ʿazīze cümleden aḳrab
Cemāl'e maẓhar itmişdi Cemāleddīn Sulṭān'ı

[42b]

1795 İkinci maḥremi oldı Ḳavacıḳ kim Ḥacım Sulṭān
Aña virmişdi seyf-i bāṭını ol ḳuṭb-ı Rabbānī

1796 Üçünci Ṣarı İsmāʿīl'i ibrīḳ-dār itmişdi
Resūl Baba idi dördüncisi ferrāş u derbānı

1797 Ḫudā her biriniñ ḳabr-i şerīfin bāġ-ı ʿAdn itsün
Ola ʿuşşāḳına himmetleri sirrāni cehrānī

1798 Bir āḫer Ḥācı Bektaş-ı Velī olmaḳ rivāyetdir
Cenāb-ı Mevlevī'den ṣoñra dirler vaḳt ü devrānı[1]

1799 Celāleddīn-i Rūmī ile hem-ʿaṣr idi Mevlānā
Mu'āḫāt eylemişdi Ḥācı Bektaş ile her ānı

1800 Fenādan ʿazm-i gülzār-ı beḳā itdikde rıḥletle
Ṣulıca Ḳaraöyük'de olup mihmān-ı rıḍvānī

1801 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı lāmiʿu'n-nūrı
İrer züvvārına elbette andan feyż-i rūḥānī

Emīr-i Çīn ʿOṯmān-ı Ḫuld-Mekīn ez-Ḫulefā-yı Şeyḫ Aḥmed-i Yesevī

1802 Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed'den mücāz olan ʿazīzāndan
Emīr-i Çīn ʿOṯmān'dır biri de eyle iẓʿānı

1803 Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider ʿĀlī kitābında
ʿAzīziñ niçe ḥāli olur anıñ ṣıdḳ-ı bürhānı

1804 Nasārādan Yemen'de var imiş bir şāh-ı gebrānī
Aña virmiş idi Ḥaḳḳ bir niçe ḫūrşīd-i tābānī

1805 Felekde görmiş olsa ḥüsn ü ānın mihr-i ʿālem-sūz
Olurdı ḫacletinden perde-i ebr içre pinhānī

1806 Henüz on dördine girmişdi ol meh-pāre-i devrān
Velākin derd ü miḥnetle güẕār itmişdi devrānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

1807 Daḫi bir nā-şüküfte gül iken ruḫsārı ṣolmışdı
İderdi bülbül-āsā ḫār-ı ġamdan āh u efġānı

1808 ʿİlācı emr-i müşkil ṣabrı nā-ḳābil olan bir derd
Aña ʿārıż olup niçe zamān eylerdi nālānī

1809 Eṭıbbāsı ʿilāc itdikde oldı derdi efzūn-ter
Müdāvādan elin çekmişdi sulṭānıñ ṭabībānı

1810 Şifā-yāb olmayup bī-çāre fevte müşrif olduḳda
Münāsib gördi babası ola tedbīr-i rūḥānī

1811 Ḥayāt-ı duḫterinden ye's ile gönderdi āhir-kār
Üveysü'l-Ḳaranī Dergāhı'na ber-vech-i mihmānī

1812 Anı bir ḥücrede iskān itdi tekyeniñ şeyḫi
Olup dūşīzeye çün tesliyet-baḫş-i şefīḳānī

1813 Cenāb-ı şeyḫ kāmil idi āgāh idi her ḥāle
Didi ey duḫter-i pākīze-i sulṭān-ı Naṣrānī

1814 Ṣaḳın bu derd-i hā'ilden keder-nāk olma bī-çāre
Ḥakīm-i Muṭlaḳ'ıñ elbet olur her derde dermānı

1815 ʿAzīziñ sırr-ı rūḥānīsi ẓāhir oldı ol demde
Göründi derd-mende şeyḫden bir sırr-ı rūḥānī

[43a]

1816 Ḳıza bir ism-i aʿẓam virdini taʿlīm itmişdi
Oḳutdurdı aña iḫlāṣ ile sirrāni cehrānī

1817 Bir-iki gün devām üzre ḳırā'et itdi dūşīze
Şifā-yāb oldı az müddetde bā-tedbīr-i rūḥānī

1818 Duʿāsıyla ʿazīziñ ḳurtulup ol derd-i hā'ilden
Cenāb-ı şeyḫiñ oldı tekyesinde ḳul u ḳurbānı

1819 Yine evvelki ḥüsni ʿavdet itdi ḳuvveti geldi
Güzellendi yeñiden mihr-i ḥüsn oldı kemā-kānī

1820 İfāḳat buldıġın dūşīzeniñ babası ṭuyduḳda
Ḫaber gönderdi şeyḫe virdi emvāl-i firāvānī

1821 Ḳıza bir nāme yazdı daʿvet itdi yanına ammā
Gelen ādemlere yüz virmedi dūşīze-i ḫānī

1822 Cevāb itdi ki ben terk itmezem bu ʿāli dergāhı
Bu dergehden hidāyet itdi Ḥaḳḳ islām u īmānı

1823 Benim islāmımı ʿarż eyleyiñ babama ben gitmem
Ṭalebden keff-i yed itsün be-ḥükm-i şirk ü küfrānī

1824 Benim gibi hidāyet-yāb olup gelürse İslām'a
Yüz üzre sürinüp ol dem olur varmaġa imkānı

1825 Ḳızıñ bu ḳavlini babasına didikde etbāʿı
Gücendi duḫter-i pākīzeye bā-ye's ü ḥırmānī

1826 Şu dekki eyledi şāh-ı Yemen ḳızdan bedel virdi
Laʿal Bögrek dinür bir bikr-i ḥasnā-yı kenīzānı

1827 Ki ḥüsn ü ānı reşk-i mihr ü māh idi anıñ daḫi
Cevārīsi içinde ḥüsn ile yoġ idi aḳrānı

1828 Daḫi niçe nüẕūrāt ile itdi şeyḫi ṣan memnūn
Getürdi ḥāṣılı dūşīzesin bā-mekr-i şeyṭānī

1829 Ḳadīmī ʿilletinden ḳalmamışdı cism-i pākinde
Sipihr-i ḥüsn ü ānıñ olmış idi mihr-i raḫşānı

1830 Duʿāyı ḳız oḳurdı rūz u şeb taʿlīm-i şeyḫ üzre
Ḳırā'etden anı menʿ itdiginde şāh-ı Naṣrānī

1831 Hemān ol ʿillet-i dīrīne ḳızda yine ʿavd itdi
Daḫi bed-ter olup gitdikce ol bānū-yı rıḍvānī

1832 Eṭıbbāsı yine tedbīr idüp ṭavr-ı ḳadīm üzre
Mü'eṯṯir olmadı itdikleri tedbīr-i cismānī

1833 ʿİlāc-ı duḫterinden ye's-i küllī yine gelmişdi
Anı remz ile bildirmiş idi ḥuẕẕāḳ-ı ruhbānī

1834 Yine irsāl olundı dūdmān-ı ḥażret-i şeyḫe
Dimiş babası mektūbında olsun tekye ḳurbānı

1835 Bize ḫayr eylemez şimden geri sizlerle ṣaġ olsun
Ḳarīn oldı Ḳaren'de sizlere bā-emr-i Rabbānī

1836 ʿİlācı müşkil idi derdiniñ dermānını buldı
Kemā-kānī güzellendi çoġaldı behcet ü ānı

[43b]

1837 Bize lāzım degil şimden geri ol yerde eglensün
Tebāyün üzredir ẓulm-i küfürle nūr-ı īmānī

1838 Bulan rūḥāniyāndan ravḥ u reyḥān rāḥat-ı cismin
Arar mı ġayri yerde hīç rūḥānī vü cismānī

1839 Ḳadem baṣdıkda ḳız dārü'ş-şifā-yı ḥażret-i pīre
Şifāsı geldi buldı derde külliyyetle dermānı

1840 Yeñiden aña İslām ʿarż idüp iḥkām-ı dīn itdi
Selāme oldı ol cānāne-i maḥbūbe ʿunvānı

1841 Ḥabeş ḥākimlerinden Mīr ʿAlī nāmında bir tersā
Ḳabūl itmişdi şeyḫiñ dergehinde dīn ü īmānı

1842 İkisi daḫi ol yerde hidāyet-yāb olmaġla
Biri birine ʿaḳdin gördi enseb şeyḫ-i ḥaḳḳānī

1843 Selāme girdi İslām'a ʿAlī daḫi velī oldı
Olup tezvīc ü inkāḥı o gün bā-emr-i Rabbānī

1844 Zifāf itdirdiler ṣoñra Ḳaren'de iḳtirān itdi
Ḥamelde müşterīye saʿd ile taḥvīl-i faṣlānī

1845 ʿAceb mi olsa faṣleyni o sāliñ imtizāc üzre
Yaratmışdır Ḫudā taḳvīm-i aḥsen üzre insānı

1846 Didi "baʿde'l-letayyā ve'lletī"[1] ol şeyḫ-i Rabbānī
Ḳıza keşf eyleyüp ḳıldı beyān sırr-ı pinhānı

1 "Büyük küçük musibetten sonra" anlamında Arapça bir söz.

1847 Gelecekdir bir oġluñ dār-ı dünyāya bi-emri'llāh
Anı tevsīm idersin nām-ı pāk-i İbn-i ʿAffānī

1848 Ḳaren'den feyż-mend olmaġla oġluñ hem-çü Ẕü'l-Ḳarneyn
Olup ḫayru'l-ḳurūn ṣāḥib-ḳırān-ı devr-i ʿOṯmānī

1849 Nemāsı cānib-i rūḥāniyāndan irişen ẕātıñ
Olur elbette rūḥāniyyeti enfāsa rücḥānī

1850 Firāş-ı Mīr ʿAlī'den çün Selāme ḥāmil olduḳda
Aña ḳırḳ gün ḳadar ʿārıż olup bir derd-i nisvānī

1851 Ṭaʿāmından şarābından kesilmişdi varup zevci
Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed Tekyesi'nde ḳıldı mihmānī

1852 Ḥikāyet itdi emr-i izdivācın ḥaml-i aḥvālin
Mükedder oldıġın bildirdiginde şeyḫ-i Rabbānī

1853 Aña iẓhār-ı emr-i mübhem itdi Ḥażret-i Veys'iñ
Cenābından ṭoḳunmışdır aña enfās-ı rūḥānī

1854 Anıñ raḥminde ḥālā bir veled vardır firāşından
Cihānı pür ider ṭoġduḳda anıñ nām-ı ẕī-şānı

1855 Yüzinden niçe müşrik dīn-i İslām'a girer anıñ
İder miṣbāḥ-ı seyfi niçe ẓulmet-gāhı nūrānī

1856 Muḥaṣṣal on yedi ay ḥāmil oldı müddet-i ḥamli
Tamāmında ṭoġurdı ʿāleme bir māh-ı tābānı

1857 Yedi ay faẓla mekşinden su'āl eylerse bir sā'il
Yedilerden idügin remz ider bu sırr-ı pinhānı

[44a]

1858 Sipāriş itdigi vech üzre şeyḫiñ ism-i sāmīsi
O ferzendiñ ḳonuldı oldı ʿOṯmān nām-ı ẕī-şānı

1859 Anı üç yaşına girdikde neẓr itmişdi babası
Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed Tekyesi'nde oldı ḳurbānı

Menḳabe-i ʿAcībe-i Emīr-i Çīn ʿOṯmān

1860 Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider ʿĀlī kitābında
Niçe aḳṭāba tercīḥ eyleyüp bu Mīr ʿOṯmān'ı

1861 Cenāb-ı Ḫˇāce Aḥmed kim zamānıñ ḳuṭbü'l-aḳṭābı
Dimişdi Mīr ʿAlī'ye sābıḳan ber-vech-i īḳānī

1862 Seniñ ferzend-i ẕī-şānıñ gelür bu ʿālem-i kevne
Ḳaren'den feyż almaġla cihānda olmaz aḳrānı

1863 Cenāb-ı Ḫˇāceye olmışdı bir gün bu teḳāżā kim
Ḫuṭūr itdi derūna yaş üzüm ber-vech-i nefsānī

1864 Bulunmazdı o demde yaş üzüm mevsim ṣavuşmışdı
Ḳış ortası idi bir vech ile olmazdı imkānı

1865 Uşaḳlarla telāʿub eyler idi ṭaşrada nā-geh
İçerü girdiginde gördiler maʿṣūm ʿOṯmān'ı

1866 Henüz ḳopmış aġacdan tāze ter ṣalḳım ṭutar elde
Yoġ idi bāġ-ı ʿālemde üzümüñ ad ile ṣanı

1867 Tebessüm iderek ol ḫūşe-i raʿnāyı ʿarż itdi
Cenāb-ı şeyḫe ihdā itdi ber-vech-i ṣadīḳānī

1868 Didikde ḳande bulduñ nā-be-hengām ḫūşeyi yārān
Buyurdı şeyḫ aṣlın ṣormaḳ olmaz aña erzānī

1869 O eṯnālarda mülk-i Çīn'den tüccār gelmişdi
Cenāb-ı şeyḫden tā kim ola imdād-ı rūḥānī

1870 Bir ejder ḥādiṯ olmış niçe demler ol vilāyetde
Deminden ʿāciz olmış mülk-i Çīn'iñ merd ü nisvānı

1871 ʿİlācın bulmayup ḳatl ü helākin vech-i āsānın
Cenāb-ı şeyḫden olduḳlarında naẓra-ḫˇāhānī

1872 Naẓar ḳıldıḳda dervīşānına bir bir su'āl itdi
ʿAceb kimdir bu ejder ḳatline iden dilīrānī

1873 Kim eylerse bu emriñ defʿine teşmīr-i dāmānın
Umarım kim o mārıñ aña olur ḳatli āsānī

1874 Siz aʿlemsiz dimişdi ṣūfiyān ammā uṣūliyle
ʿAzīziñ meclisinden kimi itmişdi gürīzānī

1875 Yerinden ṣıçrayup derḫāl ʿOṯmān itdi istīẕān
Didi ey mürşidim tāc-ı serim ey şeyḫ-i Rabbānī

1876 Olursa himmetiñ yāver olurdı mūr ol ejder
Eger heft-ser olsa ger bulunur semt-i imkānı

1877 Görünce ḫʿāhiş-i ṭıfl-ı ḥubūrı mürşid-i ʿālem
İcāzet virdi himmet eyledi ol demde rūḥānī

[44b]

1878 Uġuruñ ḫayr olsun didiler ḫayır duʿālarla
Beline ḳuşadup bir taḫta pāre tīġ-i bürrānī

1879 Egerçi taḫta pāre tīġ idi ẓāhirde kesmede
Yanında ne çalardı bāṭını şemşīr-i Kirmānī

1880 Çıḳarken ḳapudan bir gāv-ı bed-ava düçār oldı
Ḳılıcın deñedi çaldı dü-nīme itdi ḥayvānı

1881 Taʿaccüble bu emri şeyḫe naḳl itdikde dervīşān
Kişiniñ kendüde ḳaṭʿ-ı hünerdir didi ʿirfānı

1882 Varup ḳaṭʿ-ı menāzil iderek Çīn-i seḥer-çīne
Tefaḥḥuṣ eyledi ol ejder-i ġūl-i beyābānı

1883 Bulup bir ṣu kenārında uzanmış ḫufte yaturken
Ġılāfından çıḳardı ḍarb idince tīġ-ı taḥtānī

1884 Ol ejder heft-ser idi hemān dört başını kesdi
Ṣuya ġarḳ oldı ḍarbından helāk itdi o dem anı

1885 Elinden dād u feryād eyler iken Çīn iḳlīmin
Ḫalāṣ itdi ʿazīziñ himmeti bā-ʿavn-i Rabbānī

1886 Cenāb-ı şeyḫe geldi būs idince dest ü dāmānın
Ġazāñ olsun mübārek didi taḥsīn idüp ʿOṯmān'ı

1887 Yedi başın daẖi ḳaṭʿ eyler idiñ ejderiñ ammā
İcāzetde saña dört şeyẖin olmasaydı īẕānı

1888 Ṭufūliyyetde böyle emre cürʾet itdiginden pīr
Emīr-i Çīn ile telḳīb itdi ṭıfıl ʿOṯmānʾı

1889 Duʿālarla ṣenālarla Diyār-ı Rūmʾa gönderdi
İfāża emrine meʾmūr idüp rūḥāni cismānī

Menḳabe-i Uẖrā-yı Mīr ʿOṯmān ibn-i Mīr ʿAlī

1890 Yine Tārīẖ-i ʿĀlīʾde ṣarāḥatle mübeyyendir
Ġazā-yı Çīnʾden ʿavdet idince ṭıfl-ı ḥaḳḳānī

1891 İḳāmet eylemişdi ḥıṣn-ı Keykāvūsʾda bir şeb
Menāmında ẓuhūr itdi ʿazīzi ḳuṭb-i Rabbānī

1892 Bu ḥıṣnıñ māverāsında güzel bir ḳarye vardır kim
Dirīġā büt-perestlerdir bütün merdān u nisvānı

1893 Naṣārā olduġından māʿadā sükkānı ol kūyuñ
Bütün mihmān-keşdir ḳatl iderler müslimānānı

1894 Oları daʿvet-i İslāmʾa sen meʾmūrsun didi
Müfevvażdır saña irşādı bā-tevfīḳ-ı Yezdānī

1895 Saña taʿyīn olundı ṣavb-ı Ḥaḳʾdan tekye-gāh ol yer
İḳāmet-gāhıñ olmışdır niçe eyyām u ezmānī

1896 Yarın var ṭurma elbet ẖalḳını İslāmʾa daʿvet ḳıl
Seni teʾyīd ider daʿvā-yı ḥaḳda ʿavn-i Sübḥānī

1897 Hemān bīdār olup ol ḳaryeye ʿazm itdi Mīr ʿOṯmān
Mürīdi idi götürdi ʿİmādeddīn Sulṭānʾı

[45a]

1898 Ehālī bunları gördükde ġāyet iḥtirām itdi
Ḳılup ḥüsn-i nevāziş-kāri-yi iḳbāl-i mihmānī

1899 Bularıñ her birine başḳa mihmān-ẖāne dindikde
Didiler yine ḳatl eyler misiz eżyāf-ı īmānı

1900 Ehālī birbirine baḳışup iẓhār-ı beht itdi
Nedendir sizlere bu zuʿm-ı fāsid ifk ü bühtānī

1901 Melūl olduḳda ḳarye ḫalḳı döndi didi Mīr ʿOṯmān
Öküzler söyledi bī-nuṭḳ iken ol rāz-ı pinhānı

1902 Bizi taḫẓīr itdi kendi ḥayvānātıñız bunda
İnandıḳ sözlerine şimdi siz ey ḳavm-i Naṣrānī

1903 Eger ıṣrār ile taṣdīḳıñız olmazsa bu ḳavle
Yine ḳābildir istinṭāḳ itmek gāv-ı dīhḳānı

1904 Yine iḫbār iderse rū-be-rū aḥvāliñiz şimdi
Olur mı dīn-i İslām'ı ḳabūle vech-i şāyānī

1905 Bizim de yanımızda nuṭḳ iderlerse dinildikde
ʿAzīziñ yanına gelmişdi birḳaç gāv-ı gebrānī

1906 Bu ḳarye ḫalḳı mihmān-keş mi fiʿl-vāḳiʿ didi ʿOṯmān
Ḫudā derḥāl inṭāḳ eyleyüp ol bī-zebānānı

1907 Lisāna geldiler rāz-ı ahālī āşikār oldı
Ne deñlü ḳatl olundıysa ḳamunuñ oldı tibyānı

1908 Ehālī bir yere cemʿ oldılar söyleşdiler bir bir
Didiler bu kerāmetdir bizi ol ḍayf-ı Raḥmānī

1909 Hemān İslām'a daʿvet itmege me'mūrdur diyüp
Hidāyetle ḳabūl itdi ḳamusı dīn ü īmānı

1910 Şeref-yāb oldılar İslām'a hep tevbe-kār oldı
O ḳarye ḫalḳınıñ küçük büyük nisvān u merdānı

1911 Eger olmasa me'mūriyyeti ṣavb-ı İlāhī'den
Ḫudā inṭāḳ ider miydi bu deñlü lāl ḥayvānı

1912 ʿAzīziñ her birisi pāyına rū-māl olup ḳıldı
Şeref-mendī-i İslām ile iʿzāz-ı firāvānī

1913 Ehālī luṭf u ikrāmında ġāyet ihtimām itdi
ʿUmūmen yapdılar bir āsitān-ı ḫuld-i bünyānī

1914 Niçe evḳāf peydā itdiler ol pīr-i irşāda
Olup seccāde-pīrā-yı ṭarīḳat niçe ezmānī

1915 Geçürdi ʿīş-i ırġadla o yerde sāl-i devrānın
Zihī teʾyīd-i Rabbānī zihī teʾṣīr-i rūḥānī

1916 Emīr-i Çīn ʿOṯmān fi'l-ḥaḳīḳa şeyḫ-i kāmildir
O ḳarye oldı ḥālā cilve-gāh-ı merd-i meydānī

1917 Olunca inzivā-pīrā cihānıñ ḫānḳāhından
Olup ʿuzlet-nişīn-i künc-i vaḥdet ẕāt-ı ẕīşānı

1918 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı lāmiʿu'n-nūrı
Ḫulūṣ üzre gelen merżāya virür nefʿ-i rūḥānī

[45b]

1919 Sene sitte-mi'e sālindedir dir rāvi-i aḫbār
Müsemmādır ile'l-ān Tekye-gāh-ı Mīr ʿOṯmānī

1920 ʿAzīzāndan biri de Seyyid Aḥmed kim Buḫārī'dir
Rufāʿīdir anıñ Şeyḫ-i Kebīr olmışdır ʿunvānı

1921 Gelüp Rūm'a Amāsiyye civārında vaṭan ṭutdı
Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider Lādīḳ sükkānı

1922 ʿAliyy-i Vāsiṭī'den gerçi bulmış terbiyet ammā
Bürehne-pā vü ser geşt eylemiş deşt ü beyābānı

1923 Tamāmen Ḥażret-i Ḳur'ān'ı ḫatm itmişdi biñ kerre
Daḫi ḳırḳ erbaʿīn tekmīl idüp ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

1924 Daḫi ḳırḳ yıl seyāḥat eylemişdi şarḳen u ġarben
Tecerrüd ʿālemin görmiş mücerred kār-ı çesbānī

1925 Teʾehhül eylemişdir intiḳālinden muḳaddemce
Ḳatı mürtāż-ı ʿābid oldıġın naḳl eyler iḫvānı

1926 Olup ʿömr-i ʿazīzi ol ʿazīziñ sinn-i Peyġamber
Tamām altmış üç olduḳda bıraḳdı dār u devrānı

1927 Mezārı ḥāliyen Lādīḳ şehrinde nümāyāndır
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir o ḳabr-i şeyḫ-i nūrānī

1928 Yedi yüz elli'ki sāli ḥudūdında vefāt itdi
Anıń tārīḫ-i fevti bulmamışdır ṣıdḳ-ı īḳānī

Geyiklü Baba el-Maʿrūf bi-Geyikli Baba

1929 ʿAzīzānıń biri de Ḥażret-i Geyiklü Baba'dır
O şeyḫ-i ʿārif-i billāh ol mürtāż-ı ḥaḳḳānī

1930 Gezermiş kūh u ṣaḥrālarda gerçi vālih ü şeydā
Müsaḫḫar eylemiş kendülere vaḥşī ġazālānı

1931 ʿAcem'de şehr-i Ḫūy'dan neş'et idüp ol ferişteh-ḫūy
Gelüp Rūm'a ġazālarda bulup Sulṭān Orḫan'ı

1932 Taṣarruf ehli bir ṣāḥib-kerāmāt oldıġın bilmiş
Şehinşāh-ı cihān itmiş aña elṭāf u iḥsānı

1933 Burusa şehri ḳurbında tavaṭṭun eylemişlerdi
Baba Sulṭān'dır ḥālā o köyüń ism ü ʿunvānı

1934 Anıń pīr-i ṭarīḳı ġālibā İlyās Baba'dır
Vefāyī mesleginde gösterüp āyīn-i pīrānı

1935 Vefāt itdikde ḳabrin yapdırup yanında bir cāmiʿ
Binā itmişdir ol şāh-ı güzīn-i nesl-i ʿOṯmānī

1936 Kerāmātından olmaḳ üzre naḳl eyler anıń rāvī
ʿAzīz itmiş teżammun Ḥażret-i Sulṭān Orḫan'ı

1937 ʿAzīziń himmetin itdikce istidʿā buyurmışlar
Unutmam ben seni ey erşed-i evlād-ı ʿOṯmānī

[46a]

1938 Anı işrāb içün ġars eylemiş bir naḫl-i bālāyı
Sarāy-ı şehriyārīde cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

1939 Devām-ı pādişāhīye işāretle buyurmışlar
O naḫl-i şāh-sārıń ser-firāz olduḳca aġṣānı

1940 Cenāb-ı Ḫān Orḫan'ıñ daḫi bālā olur ʿömri
Bulurlar sāyesinde istirāḥat rükn ü aʿyānı

1941 O naḫl-i pīr-perver ḥāliyā mevcūddur dirler
Tevātür üzre söyler Bursa'nıñ pīrān-ı sükkānı

1942 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ʿazīziñ ḳabr-i pür-nūrı
İrer züvvārına ṣavb-ı Ḫudā'dan feyż-i rūḥānī

Ḳaraca Aḥmed ʿaleyhi raḥmetü Rabbihi'l-Eḥad

1943 Ḳar'Aḥmed'dir biri de zümre-i erbāb-ı ḥālātıñ
Egerçi Rūm'da ḳaldı velākin aṣlı Īrānī

1944 Ḳarac'Aḥmed dimekle şöhreti müzdād olmışdır
Muʿayyen medfeni yoḳdur füyūżı ṭutmış ekvānı

1945 ʿAcem'de pādişāh-zāde iken ceẕbi ẓuhūr itdi
Kerāmāt-ı bülendi ʿālemi ḳılmışdı nūrānī

1946 Tevaṭṭun eylemişdi Aḳḥisār'ıñ pek ḳarībinde
Mezārın anda taʿyīn eyler ol semtiñ ʿazīzānı

1947 Ziyāret-gāhdır her yerde anıñ ḳabr-i pür-nūrı
Niçe merżāya olmış çāre-sāz-ı derd-i pinhānī

1948 Ḫuṣūṣā merḳadi ḫākinden aʿmā iktiḥāl etse
Tebaṣṣur ḥāṣıl eyler dir imiş ol pīriñ aʿyānı

Aḫ-i Evren ḳuddise sirruhu'l-ʿazīz

1949 Aḫ-i Evren'dir iḫvān-ı ṣafānıñ biri de ḥālā
Kibār-ı evliyānıñ ser-bülendi merd-i ẕī-şānı

1950 Velāyet-nāme'sinde Ḥācı Bektaş-ı Velī yazmış
Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadreddīn'iñ oldur maẓhar-ı şānı

1951 Muḳaddem Ḳonya'da ḳılmış niçe eyyām ārāmī
Ebed bir ferde maʿlūm olmamış esrār-ı pinhānı

1952 Deñizli'ye biraz da lenger-endāz-ı sükūn olmış
Yetişdirmiş arāżīsinde gerçi bāġ u bostānı

1953 O yerde daḫi güm-nām idi kimse bilmedi ḳadrin
Egerçi Evren oldı nāmı ẕātı genc-i pinhānī

1954 Şu tārīḫe gelince bilmedi bir kimse aḥvālin
Celāleddīn-i Rūmī evc-i fażlıñ māh-ı devrānı

1955 Cenāb-ı Şems-i Tebrīzī'ye varup kesb-i nūr itdi
Muḳābil oldılar beyʿat idüp ḳıldıḳda nūrānī

1956 Libās-ı şöhret-i ʿilmiyyesinden ṣoyunup āḫir
Ṣiyāb-ı faḳrı ber-dūş eyledi bā-faḳr-ı şāhānī

[46b]

1957 Küleh-pūş-ı irādet olduġında Şems ṣavbından
Eritdi pūte-i iksīr içre ġışş-ı ʿunvānı

1958 İşin altun idüp ḫāliṣ ʿayār-ı ṣafvet olmaġla
Mihakk-i imtiḥāndan oldı ṣāfī sikke-i şānı

1959 Bıraḳdı cübbe vü destār-ı ḫünkārīyi farḳından
İrişdi cemʿ-i cemʿa farḳ u cemʿa ʿayn-i aʿyānı

1960 Şeh ü şāhān iken ẓāhirde hep ecdād u ābāsı
Bu dervīş iken oldı fi'l-ḥaḳīḳa şāh-ı devrānī

1961 O şehriñ ʿālim ü ʿallāmesi müftī vü mollāsı
Ziyāret itdiler bir gün ʿAlā'eddīn Sulṭān'ı

1962 O gün yevm-i ḫamīs idi varılmışdı rüsūm üzre
Şikāyetle didiler ey şeh-i iḳlīm-i Yūnānī

1963 Ne olmaz bu Celāleddīn-i Rūmī yaʿnī Mevlānā
Varup ol Şems-i Tebrīzī'ye bu maḫdūm-ı sulṭānī

1964 İnābet eylemiş dervīş olmış Şems-i Tebrīz'e
Maḳāmı evc iken bulmış ḥażīż-ı sifl-i dūnānı

1965 Şehinşāhī libāsın ʿālimāne ʿörf ü eṣvābın
Çıḳarup iktisā itmiş külāh-ı raḳṣ u devrānı

1966 Efāżıl ʿırżını hetk eylemiş faḳr iḫtiyār itmiş
Daḫi ḳılmış derīde perde-i nāmūs-ı sulṭānı

1967 Bu dem ġayret siziñdir gerçi bizler de melūl olduḳ
ʿİnāyet eyle tekmīl eyle ʿırż-ı pādişāhānı

1968 Kibārıñ ġayri evlādı varır dervīş olur Şems'e
Reh-i ecdādı terk eyler bu şehriñ māh-ı tābānı

1969 Muḳarrerdir felāket ṭāliʿ-i aʿyān-ı ẕī-şāna
Ḳalur mı ehl-i ʿilmiñ kevkebi yā baḫt-ı sāmānı

1970 Miṯāl-i ferḳadāndır ḥāliyā Şems ü Celāleddīn
Ten ü cān gibi peyvest oldılar bu iki devrānī

1971 Biri birinden ayırmaḳ gerekdir anları tā kim
Gele şehre niẓām u intiẓām-ı ḥāl-i aʿyānī

1972 Bir ādem gönderüp nefy itdiriñ ikisiniñ birin
İdiñ bu ġāyet-i āmāle isʿāf-ı ḫıdīvānī

1973 Maʿāẕa'llāh eger sizden tekāsül yā tehāvünle
Olursa anlara ḥüsn-i ḳabūl-i nā-be-şāyānī

1974 Bu şehr-i Ḳonya'dan hicret bize elbet muḳarrerdir
Ne mümkindir bizim-çün baʿde hāẕā ḥubb-i evṭānī

1975 Cevāb itdi ʿAlā'eddīn Sulṭān şekve-gūyāna
Mülūk-i ẓāhirī işi degil bu emr-i şeyḫānī

Cevāb-ı Sulṭān ʿAlā'eddīn be-ʿUlemā-yı Ḳonya bā-Rūḥāniyyet-i Şems-i Dīn ü Celāleddīn

1976 Bu emr-i iḫtiyārīdir degil bu ıżṭırārīdir
Meşāyiḫ kārıdır bu insilāb u lebs-i şāyānī

[47a]

1977 Mülūkuñ kārı olmaz selb ü īcāb-ı ṭuruḳ aṣlā
Ḫuṣūṣā İbn-i Edhem gibi bir sulṭān-ı ẕī-şānı

1978 Tesāmuʿla bilürsiz tāc u taḫtın mülk-i devrānın
Rıżāsıyla bıraḳdı oldı bir sulṭān-ı rıḍvānī

1979 Şükūh u şevketin dervīşlikle ol degişdikde
Henüz ol dem dimişdi şükr idüp dehriñ Süleymān'ı

1980 Egerçi iḫtiyāram iḫtiyārım olsa destimde
Bu vādī belki ola bańa da muḫtār-ı sulṭānī

1981 Meşāyiḫle bu emri istişāre itmek evlādır
Biri birine nāfiẓdir olarıñ ḥükm ü fermānı

1982 Ḥaḳīḳatde olardır şehriyār-ı ʿālem-i maʿnā
Kimi aḳṭābdır dehre kimi evtād-ı Raḥmānī

1983 Olar hep nāzenīnān-ı Ḫudā'dır Ḥaḳḳ'a aḳrabdır
Mü'eyyeddir mü'ebbeddir celāl ü şān u ʿunvānı

1984 Taṣarruf üzredir iki cihānda emr-i Bārī'yle
Olardır enbiyānıñ vāriṯi aḫlāf-ı ẕī-şānı

1985 Egerçi ẓāhiren biz pādişāhız şāh anlardır
Olarıñ emr-i Ḥaḳḳ'ladır rūḥānī cismānī

1986 Muraḫḫaṣdır olar ṭayy-i mekān üzre zamān üzre
Olarıñ ekṯeriyyā ḫāriḳu'l-ʿādātdır şānı

1987 Olar peyrev ḳılınmışdır Cenāb-ı Ḫıżr u İlyās'a
Olardır min ledün ādem iden kevne nigeh-bānī

1988 Bu ḫıdmetden bizi ʿafv idiñiz varup meşāyiḫdan
Bu emre eyleyiñ anlardan istimdād-ı rūḥānī

1989 ʿAlā'eddīn'e bu aḳvāl-i ḫayrı söyleden cümle
Celāl ü Şems idi yā Ṣadr idi bā-emr-i Rabbānī

1990 Niyāzı olmayınca bunlarıñ sulṭān yanında
Elem-nāk oldılar bir cumʿa gün ol ḳavm-i şerrānī

1991 Seḥer vaktinde ṭaşra çıḳdılar terk itdiler şehri
Bugün cumʿa ḳılınmaz didiler bā-cevr-i sulṭānī

1992 Şehirde fitne ḳopdı oldı devlet bundan āzürde
Ṣalāt-ı cumʿa fevti eyledi tekdīr-i ḫāḳānī

1993 Ḫaber gönderdi Ṣadreddīn'e kim ircāʿ itsünler
Şehirden hicret ile ṭaşra giden bī-namāzānı

1994 Cenāb-ı şeyḫ-i kāmil bi'n-nefis ester-süvār oldı
Alup yanlarına bir ṣūfī-i ṣāfī vü ḥaḳḳānī

1995 Deñizli şehrine ılġar idüp ṭayy eyleyüp vardı
Didi bu fitneniñ defʿine ger olursa imkānı

1996 Anı bir bāġ-bān dāfiʿ olur diyüp Aḫ'ı buldı
Ḥikāyet eyleyüp emri hemān-dem gönderüp anı

1997 Olup ester-süvār-ı ġayret-i Ṣadriyye ol ānda
İrişdi evren-āsā didi ey ḳavm-i fużūlānī

[47b]

1998 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadreddīn size ʿaşk-ı niyāz itdi
Benimle sizlere gönderdi teslīm-i ḫulūṣānī

1999 Size ʿarż-ı maḥabbet itdi istiʿlām-ı ḥāl itdi
Deñizli'den beni gönderdi ber-vech-i şitābānī

2000 Ṣalāt-ı cumʿanıñ fevt olması bugün münāsib mi
Dönüñ şehre gidiñ memnūn idiñ sulṭān-ı Yūnān'ı

2001 Cevāmiʿ cumʿadan ḫālī ḫuṣūṣā ehl-i efḍāli
İde bu ḳīl bu ḳāli olur mı sizleriñ şānı

2002 Ṣalāt-ı cumʿadan evvel hemān şehre rücūʿ eyleñ
Revā görmeñ ḳala işkeste bugün ḳalb-i sulṭānī[1]

2003 Ḫuşūnetle didiler baʿd-ez-īn biz varmayuz şehre
Olunmazsa ikiden biriniñ nefyiyle fermānı

2004 Dönüñ didikce ser-keşler idüp anda keş-ā-keşler
Gayūru'llāh gör ni'şler hemān ol merd-i Rabbānī

2005 Basīṭ-i ʿarża ḥiddetle didi ṭut bir işāretle
Ṭavarıyla yudup dizlerine dek ehl-i ṭuġyānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

2006 Ẓuhūr-ı ġayretu'llāh oldığın her biri fehm itdi
Taʿannüt üzre dönmezlerse n'ola ḥāl-i devrānī

2007 Żarūrī çağrışup her biri oldı ʿavdete rāżī
Dönüp her biri şehre vardılar lerzān u tersānī

2008 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadr'ıñ himmeti Aḫ'ıñ kerāmātı
Olup meşhūd-ı ʿālem ber-sebīl-i ṭayy-ı ezmānī

2009 Deñizli ile Ḳonya şehriniñ maʿlūm iken buʿdı
Mekānıñ ṭayyi daḫi bu emirde buldı imkānı

2010 Zihī ḳudret ki Mevlānā Cenāb-ı Şems'e Mevlānā
Hidāyet itdi Mevlānā zihī tevfīḳ-i Yezdānī

Hicret-i Aḫ-i Evren be-Medīne-i Ḳayṣariyye

2011 Ṭuyuldı çün Aḫ'ıñ Ṣadr ile olan ḥālet-i ṭayyi
Deñizli'den daḫi āḫer yere ḳaldırdı tabanı

2012 Nesi var ise hep ṭās u ṭarağın devşirüp andan
Mühimmāt ü yerağın gördi ṣatdı bāġ u bostānı

2013 O günden ṣoñra göçdi Ḳayṣariyye şehrine çün Aḫ
Debāġatle geçindi eyledi imrār-ı aḥyānī

2014 Kerāmātından olmaḳ üzre naḳl eyler anıñ ʿĀlī
Kitāb-ı Künh'e baḳ tafṣīl ider ḥāl-i ʿazīzānı

2015 Yedi reng üzre yedi saḫtiyānı var idi anıñ
Ne rengi ister ise müşterīsi bi'smi Sübḥānī

2016 Taʿayyünsiz elin uzatdığında saḫtiyānlardan
O rengdir destine elbet gelen maṭlūb-ı elvānī

2017 Çıḳan reng üzre ṣalup saḫtiyānı beyʿ iderlerdi
Bi-lā-renc ü taʿab kesb eyledi māl-i firāvānī

[48a]

2018 ʿAzīzi bir münāfıḳ Kayṣariyye mīrine geçdi
Debāġatle didi kīmyā ḳazandı şaḫṣ-ı yābānī

Sebeb-i Tesmiye-i Ḥażret-i Aḫ-i Evren ber-Vech-i Kerāmet

2019 Muḳaddem bir ḫaberle daʿvet it resm-i emīrīyi
Bütün andan ṭaleb ḳıl virmemege yokdur imkānı

2020 Muḳannen ḥırfetiñ resmin eger virmezse ḥabs eyle
Anı taḫvīf ile taḥṣīl eylersiñ şitābānī

2021 Emīr-i sāde-dil ḳapıldı anıñ ḳavl-i zūrına
Hemān iḥżārına gönderdi birḳaç şaḫṣ-ı nādānı

2022 Gelüp debbāġ-ḫāne semtine anda suʾāl itdi
Ḳanı ol bir müsāfir yaʿni ol debbāġ-ı yābānī

2023 İrāʾet idiñiz dükkānını hem gösteriñ kendin
Anı ister bu şehriñ ḥākimi vālī-yi ẕī-şānı

2024 Aḫʾıñ dükkānını gösterdiler vardıḳda ādemler
Aḫʾıñ yerinde bir evren yatur çün ġūl-i yābānī

2025 Ne evren ejder-i heft-ser idi şekil ü heyʾetde
Dem urduḳda çekerdi kendüye mārān-ı mīrānı

2026 Birer aġzı olup her serde her aġzında bir dili
Üfürdükce ṣaçardı ādeme enfās-ı nīrānī

2027 Nefes aldıḳca ceẕb eylerdi dāʾim kendüye ḫalḳı
Degil ādem çekerdi kendüye şīrān u pīlānı

2028 Ḥavāle olan eşḫāṣı görünce dūrdan nā-geh
Ṣoluḳ ṣoluġa yetmez ṭutdılar semt-i gürīzānı

2029 Emīre vāḳiʿ-i ḥāli beyān itdikde ḫuddāmı
Aḫ-i Evren dinildi oldı bu vech üzre ʿunvānı

2030 Çıḳup ser-riştesi yine ʿazīziñ sūḳ u pāzāra
Velāyetle o yerden daḫi ḳıldı ḫaṭve-cünbānī

2031 Varup Ḳırşehriʾde itdi tavaṭṭun niçe şehr ü sāl
ʿAzīziñ hicret ile geçdi ekẕer vaḳt-i devrānı

2032 Vücūdınıñ yudı ḥāliyā medfūndur anda
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir o ḳabr-i pāk-i nūrānī

Abdāl Mūsā ḳaddesa'llāhu sirrahu'l-aʿlā

2033 Kibār-ı etḳıyānıń biri de Abdāl Mūsā'dır
Tecellī-gāh-ı uşşāḳ idi Ṭūr-ı ṭavr-ı irfānī

2034 Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider tārīḫ aṣḥābı
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır ḫuṣūṣā vaṣf-ı ʿunvānı

2035 Muʿāṣır olmaġ ile Ḥażret-i Geyiklü Baba'ya
Ḳoyup bir penbe içre āteş olmış faḥm-ı sūzānī

2036 Anı ḳor gönderür leff eyleyüp baba-yı ẕī-şāna
O da irsāl ider bir ḳaṣʿa şīr-i cīrānī

[48b]

2037 ʿAzīzānıń miyānında tefāvüt bu ola gūyā
Nebātātı taṣarruf itmeden tesḫīr-i ḥayvānī

2038 Daḫi düşvār oldıġını işrāb ile dirmiş
Zihī tesḫīr-i vaḥşānī ḫoş-ā şīr-i gazālānī

2039 Burusa fetḥ olunduḳda ḳafādār oldı Orḫan'a
Bulundı ḫıdmet-i ġazv ü fütūḥātında rūḥānī

2040 Mezārı Bursa'da ḥālā ziyāret-gāh-ı ʿālemdir
Virür ehl-i derūna ḫāk-i ḳabri feyż-i nūrānī

Abdāl Murād ḳuddise sirruh

2041 Mecāẕīb-i kirāmından Cenāb-ı Ḫān Orḫan'ıń
Biri Abdāl Murād ol ṣāhib-i enfās-ı Raḥmānī

2042 Mürīd-i Naḳşibendī idi eyyām-ı şebābında
Velākin ġālib oldı ṣoñralarda ceẕb-i rūḥānī

2043 Diyār-ı Rūm'a ceẕbī ʿāleminde gerçi gelmişdi
Burusa fetḥine ḥāżır olup Sulṭān Orḫan'ı

2044 Ḳılup Ḥıṣn-ı Burusa fetḥine taḥrīṣ u tesḫīre
İʿānet eylemişdi bir zamān rūḥāni cismānī

2045 Velāyet-nāme'sinde mündericdir baʿż-ı ḥālātı
Anı iṯbāt eyler türbesinde tīġ-ı ʿüryānı

2046 Vücūdı āfitābı ṭāliʿ olmışdı Buḫārā'dan
Gezüp hem Māverāü'n-nehr'i hem Īrān u Tūrān'ı

2047 ʿAzīmet eyleyüp Rūm'a Burusa şehrine gelmiş
Henüz İslām iline girmemişdi sūr ü bünyānı

2048 Buḫārā'dan yanında var idi birḳaç ḳafādārı
İderlerdi gehī ḳable'l-fetiḥ ıżrār-ı gebrānī

2049 Mezārı ḥāliyā medfūn olan ol cāy-ı bālāda
Tavaṭṭun eyleyüp mekṯ itdiler bir niçe ezmānī

2050 Girerken geh çıḳarken ḳalʿaya şehriń ehālīsi
Ḳaparlardı gürūh-ı müşrikīnden merd u ṣıbyānı

2051 Esīr idüp ṭaʿām ü kisveye iʿtāḳ iderlerdi
Taʿayyüş itdiler birḳaç zamān çün pehlevānānī

2052 Mehībü'ş-şekl erler oldıġından ḍarb ü ḥarbından
Gürūh-ı müşrikīne gelmiş idi ḫavf-ı tersānī

2053 Muʿallem bir ḥımārı var idi irsāl iderlerdi
Ḳoyup üstine bir hegbe berāy-ı sebze vü nānī

2054 Varınca bāb-ı ḥıṣna nehḳ iderdi ʿādetā merkeb
Ẕeḫāyir vażʿ iderdi hegbeye ol ḳalʿa sükkānı

2055 Gehī ṭoldurmayup merkeb tehī gelürse vāy ḥāle
Ṣapanla remy iderler idi ḥıṣna seng-i bārānı

2056 Kerāmet ṭaşı idi her biri ger vezn olunsaydı
Gelürdi biń vaḳıyye her biri çün seng-i ḳabbānī

[49a]

2057 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan merviyyedir kim her ṣapan ṭaşı
Atıldıḳca iderdi niçe ābādānı vīrānī

2058 Müşāheddir ile'l-ān ḳalʿa-i mezbūre içinde
Dübek yapmış anı baʿde'l-fetiḥ aʿvān-ı ʿOs̱mānī

2059 Kimin bāb-ı mesācid öñine vażʿ eylemişlerdir
Aña taʿbīr iderler ḥāliyā seng-i eẕānānī

2060 ʿAzīziñ bu kerāmātından olmaz mı ik'üç dervīş
Hemān bir ṭaş ile tażyīḳ ide ḥıṣn içre gebrānı

2061 Ḫuṣūṣā üsʿ-i insān olmayan bir sengi küffāra
Ṣapanla remy ide taḫrīb ide bir niçe bünyānı

2062 Niçe eyyām tażyīḳ eyleyüp ḥıṣn içre küffārı
Tevessüʿ üzre bunlar ideler ʿīş-i firāvānī

2063 Bularıñ menʿine bir ḳalʿa ḫalḳı olmaya ḳādir
Bularıñ dest-i ḍarbında ola her biriniñ cānı

2064 Kerāmāt-ı bülend-i evliyādan oldıġı ẓāhir
Ṭopuzı ile şemşīri olur burhān-ı ʿadlānı

2065 Rivāyet itdiler Baṭṭāl Ġāzī neslidir bunlar
Cesāmetde bunuñ da yoḳdur andan fażl u noḳṣānı

2066 ʿAzīziñ türbesinde ḥāliyā mevcūd olan seyfi
Nıṣıf dirler ḳıyās it ġayri andan ẕāt-ı zī-şānı

2067 Burusa fetḥine ḥāżır olup çoḳ geçmedin itdi
Zamān-ı Ḫān Orḫan'da vedāʿ-ı ʿālem-i fānī

2068 Mezārı ḥāliyā bir mürtefiʿ mevżiʿde vāḳiʿdir
Temāşāya çıḳarlar her sene ol şehriñ aʿyānı

2069 Ḫudā ḳabrin münevver eyleye envār-ı raḥmetle
Ziyāret eyledikce ḳabrini ol belde sükkānı

Abdāl Muḥammed İbnü'l-Merḥūm Abdāl Murād

2070 Ḳafādārı olan mūmā ileyhiñ ol zamānlarda
Ḍacīʿ-i ḳabri olan ḥażret-i maḫdūm-ı ẕī-şānı

2071 Muṣarraḥdır Velāyet-nāme'sinde ism-i sāmīsi
Muḥammed'dir velākin buldı Abdāl ile ʿunvānı

2072 ʿAlā ḳavlin birisi daḫi Seyyid Nāṣıruddīn'dir
Anıñ da nuṣreti sebḳ eylemişdir bilmiş ol anı

2073 Rivāyetdir ile'l-ān nesli bāḳīdir Buḫārā'da
Riyāżatda cihāna gelmemişdir ʿadl ü aḳrānı

2074 Ġıdāsın bir buḫūruñ veznine tenzīl itmişdir
Riyāżu'l- ʿĀbidīn'de mündericdir vaṣf-ı ʿunvānı

2075 Anıñ da cism-i pāki Bursa ḫākinde defīn oldı
Ḫudāyā merḳadi olsun dem-ā-dem ravż-ı rıḍvānī

Sādāt-ı Buḫārā'dan Alacaḫırḳa Nām Ẕāt-ı Şerīf

[49b]

2076 ʿAzīziñ hem-nişīni yaʿni sādāt-ı Buḫārā'dan
Biri daḫi Alacaḫırḳa'dır ol şeyḫ-i Rabbānī

2077 Taʿayyün bulmamışdır ism-i pāki levḥ-i ʿālemde
Velākin şöhre-i āfāḳ oldı işbu ʿunvānı

2078 Anıñ da cismi itmişdir tevārī Bursa ḫākinde
Ola cennetde yā Rabb ḫırḳa-pūş-ı nūr-i rıḍvānī

Doġlı Baba ḳuddise sirruhu'l-aʿlā

2079 Mecāẕīb-i İlāhī'niñ biri de Doġlu Baba'dır
Burusa fetḥine ḳıldı o daḫi saʿy-i rūḥānī

2080 Cenāb-ı Ḫān Orḫan'a semīr oldı seferlerde
Ġuzāt-ı mü'minīnden görseler bir merd-i ʿaṭşānı

2081 Anı irvā içün āb-ı zülāle mezc iderlerdi
Virirlerdi ḥarāretde lebenle dūġ u ʿayranı

2082 Dem-i Sulṭān Orḫanī'de doġrı gitdi ʿuḳbāya
Civār-ı Bursa'da medfūndur ol pīr-i nūrānī

2083 Ḫudā her biriniñ ḳabr-i şerīfin nūr-ı ʿayn itsün
Ola züvvār-ı ḳabri ḥūr-ı ʿīn-i ḫuld-i rıḍvānī

Vefāt-ı Sulṭān Orḫan ṭābe ṣerāhu

2084 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Orḫan sāl-i hicretden
Yedi yüz altmışıñ sāli bulunca ḥadd ü pāyānı

2085 Tefekkür ḳıldılar bu devr fānī salṭanat fānī
Bu deñlü şehriyārān pādişāhān ḫüsrevān ḳanı

2086 Ḳanı İskender ü Dārā mülūk-i devlet-i İslām
Zamān-ı āferīnişden bu vaḳt-i ʿahd-i ʿOṣmānī

2087 Yüz on devletde ṣāḥib-taḫt u kişver memleket-ārā
Ḫavāḳīn-i müsülmānī selāṭīn-i cihān-bānī

2088 Gelüp her biri atdı ṭutdı bu dünyāyı żabṭ itdi
Binā gūşında mengūş itmiş idi pend-i ʿOṣmān'ı

2089 Ḫuṣūṣā kendi ʿahdinde olan erkān-ı devletden
Vezīrān ü emīrān ḳahramān ol mīr-i mīrānī

2090 Teşerrüf ḳıldıġı erbāb-ı ʿilm ü fażl u ḥayṣiyyet
Bu deñlü ʿārif-i bi'llāh olan aḳṭāb-ı Rabbānī

2091 Zamān-ı ʿahd-i ʿadlinde beḳāya rıḥlet itmişdi
Ḫuṣūṣā nūr-ı çeşmi mīve-i cānı Süleymān'ı

2092 Tefekkür eyledikde devlet-i dünyādan el çekdi
Murād itmişdi istiḫlāf ide oġlı Murād Ḫān'ı

2093 Veliyy-i ʿahd idüp kendi ola künc-i ḫamūl içre
Ola emr-i ḫilāfet ribḳa-i cīd-i Murād Ḫānī

2094 İde bār-ı girān-ı salṭanatdan nefsini ʿārī
Ḳıla taḫfīf-i evzār ile taḫlīṣ-ı girībānī

[50a]

2095 Ḫuṣūṣā "kullüküm rāʿin"[1] ḥadīṯin gūş itmişdi
Vaʿīdinden iderdi ittiḳā-yı bīm-i ḫıẓlānī

2096 Anıńçün ḳaṣr-ı yed itmek murād itdi Murād Ḫān'a
Velākin olmadı ańa rıżā-yı ḫayr-ḫʿāhānī

2097 Bu ḳaṣd üzre tereddüdde iken gör sābıḳ-ı taḳdīr
Ne yüzden āşikār eyler Murād-ı Ḫān Orḫan'ı

2098 Vücūd-ı pākine bir ʿillet-i dehyā ʿurūż itdi
Anıńla lerze-nāk oldı olup maḥmūm-ı baḥrānī

2099 Eṭıbbā-yı Felāṭūn-re'yi diḳḳat itdi tedbīre
Vücūd-ı sālimi muʿtell olup bā-daḳḳ-ı şeyḫānī

2100 Ḳad-i bālāsı ḥarf-i rā' gibi egrildi gitdikce
Hüzāli gün-be-gün artdı zevāle irdi tābānı

2101 Hilāle döndi bedr-i ṭalʿati ġāyet neḫāfetle
Taḳarrub eyledi vaḳt-i ġurūb-ı mihr-i raḫşānı

2102 Ḫalāşından eṭıbbāsı yed-i ümmīdi çekmişdi
Emārāt-ı rediyye oldı cisminde nümāyānī

2103 Ḥużūra daʿvet itdi cümlesin aṣḥāb-ı ārānıń
Vaṣıyyet eyledi Ġāzī Murād'a taḫt-ı sulṭānı

2104 Veṣāyāsı ne ise cümlesin taḥrīr itdirdi
Żamīrinde olan ḥāle idüp işhād-ı erkānī

2105 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvā olmaġ ile zād-ı ʿuḳbāsı
Taḳarrub eylemişdi göç demi gül-geşt-i rıḍvānī

2106 Ḥużūr-ı ḥażrete ḥāżır idi ḥużżār yanında
Meʿāṣīye ḳılup ṣad tevbe-i ṣıdḳ-ı naṣūḥānī

2107 Ṣadā-yı ṭabl-ı āsāyiş irince gūşına nā-geh
İṭāʿat itdi emr-i "irciʿī"ye[2] bozdı dīvānı

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "İtk", 16; Müslim, "İmāre", 20.
2 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

2108 Ecel cāmın ṣununca sāḳi-yi bezm-i fenā āḫir
İçüp ṣahbā-yı ʿuḳbāyı bıraḳdı cām-ı devrānı

2109 Sipāriş eylemişdi tāc u taḫtın çün Murād Ḫān'a
Ḳuruldı ṣaḥn-ı ʿAdn'e aña bir otaġ-ı rıḍvānī

2110 Sene sebʿa-mi'e iḥdā vü sittīn içre Orḫan Ḫān
Livā-yı ḫuldi der-dest eyledi ʿazm-i şitābānī

2111 Ten-i nāzik-terīni Bursa'da āsūde olmaġla
Civār-ı vālidinde vāḳiʿ oldı ḳabr-i Orḫanī

2112 Manastır idi cāy-ı medfeni kāfir zamānında
Ayaṣofiyye resminde idi bünyād-ı bünyānı

2113 Anı taʿmīr ü taṭhīr eyleyüp defn itdiler anda
Ḳılındı türbe-i maḫṣūṣa-i Sulṭān Orḫanī

2114 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i rıḍvān ide tā kim
Ola müstaḥfiẓ-ı ḳabri cinānıñ ḥūr u ġılmānı

2115 Niçe şehzādegān cennet-mekān defn itdiler anda
Vefāt itdiklerinde ol zamānıñ pādişāhānı

[50b]

2116 Yatur bir ḳubbe altında niçe şehzāde-i devrān
Bula yarın cinānda her biri bir taḫt-ı rıḍvānī

2117 Olanlar zā'irān-ı ḳabr-i pür-envārı elbette
Olur iḫlāṣ ile her biriniñ bir fātiḥa-ḫʿānı

2118 Müşāheddir baṣīret ehline anda niçe ḥālet
ʿIyānen gördigin naḳl eylemişdir türbe-dārānı

2119 Ḫuṣūṣā ol muʿallaḳ ṭabl-ı pür-āvāza dinmez mi
Kerāmāt-ı bülend-i Ḥażret-i Sulṭān Orḫanī

Der-Ẕikr-i Ṭabl-ı Sulṭān Orḫan

2120 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan mesmūʿa bu emir-i dehşet-zā
Eben ʿan-ceddin anı naḳl ider ol belde sükkānı

2121 O ṭabl-ı kūs-āvāzıń niçe āṣārını görmiş
Tecārib ehli niçe kimselerden gūş idüp anı

2122 Şu resm üzre ḥikāyet itdiler ol ṭabl-ı maʿhūdı
Seferler vaḳti olduḳda bi-ġayr-i ṣunʿ-ı insānī

2123 İder cevf-i leyālīde ṣadā-yı ḫod-be-ḫod gāhī
Şeb-i cumʿa ḫuṣūṣā itdigi bāng-i fırāvānī

2124 Kesilmez ber-ṭaraf olmayıcaḳ emr-i sefer tā kim
Fütūḥātıń vuḳūʿıń andan eylerlerdi īḳānī

2125 Eger gālib olursa cünd-i İslām ḳavm-i aʿdāya
Olur ol ṭablıń elbet nālesi mesmūʿ-ı āẕānī

2126 Maʿāẕa'llāh hezīmet vāḳiʿ olsa cünd-i İslām'a
Ṣadāsı ẓāhir olmaz dir o şehriń ḫurde-bīnānı

2127 Sefer vaḳtinde kim evvel ṣadā-yı ṭablı gūş itse
Emārāt-ı fütūḥı eyler istidlāl-i vicdānī

2128 Beşāretle ider sükkān-ı şehre fetḥ ile müjde
Olurlar tehniyet-sāz-ı sürūr-ı ʿavn-i Rabbānī

2129 Ehālī şöyle naḳl-i ṣıḥḥat eyler ṭabl ḥaḳḳında
ʿAlā'eddīn'iń irsāl itdigi ol ṭabl-ı ʿOṯmānī

2130 Bu ṭabl-ı dehşet-efzādır ki ʿOṯmān Ḫān'a mühdādır
Ḫilāfetle idüpdür intiḳāl-i mülk-i Orḫanī

2131 Kimisi naḳl ider bu ṭabl-ı Orḫanī içün ḥālā
Degildir ṭabl-ı şāhī belki bir tebşīr-i rūḥānī

2132 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'a ḫaṣāyıṣdan ḳılup Mevlā
Anıńçün ḳıldılar āvīze-i dergāh-ı ʿOrḫanī

2133 Kemīne nāẓımıń da oldı birḳaç kerre mesmūʿı
İşitdim rāygānī ol ṣadā-yı ṭabl-ı sulṭānı

2134 Bi-ḥamdi'llāh o sāl-i meymenet-fāl içre olmışdır
Fütūḥāt-ı ilāhiyye ẓafer-yābī-i ḫāḳānī

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Sulṭān Orḫan İbn-i Sulṭān ʿOs̱mān-ı Ḫuld-Āşiyān

2135 Cenāb-ı Ḫān Orḫan'ıñ görülmişdir kerāmātı
Tevārīḫ-i selefde mündericdir ẕikr-i ʿunvānı

[51a]

2136 Ne deñlü vaṣfın ıṭnāb eylesem şāyestedir anıñ
Ne deñlü medḥin itsem yine vardır belki noḳṣānı

2137 Güneşden ẕerredir belki baḥirden ḳaṭre-i şebnem
Ṣıġışmaz ḫāme-i taʿbīre el-ḥaḳḳ vaṣf-ı iḥsānı

2138 Bu rütbe vaṣfı daḫi maḥż-ı tevfīḳ-ı İlāhī'dir
Zihī tevfīḳ-ı Yezdānī zihī iḥsān-ı Rabbānī

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Murād Ḫān-ı Evvel İbn-i Sulṭān Orḫan ṭābe s̱erāhumā

2139 Murād-ı Evvel-i Ġāzī saʿādetle cülūs itdi
Verāş̱etle be-taḫt-ı Ḥażret-i Sulṭān Orḫanī

2140 O sulṭān-ı Sikender-ḥaşmet ol dādār-ı ʿadl-āver
Saʿādetle olup mesned-ṭırāz-ı mülk-i ʿOs̱mānī

2141 Cihānı ser-te-ser sīr-āb-ı ʿadl ü dād itmekle
Der-i iclāline aḳın idüp dehriñ dilīrānı

2142 Yedi yüz yirmi altıda ḳadem başdı saʿādetle
Zemīn-i ʿāleme oldı ṭırāz-ı mehd-i şāhānī

2143 Çün oldı yedi yüz altmış bir içre emr-i iclāsı
Sipihr-i ʿālemi mihr-i cülūsı ḳıldı nūrānī

2144 Otuz beş yaşına girdikde oldı taḫta teşrīfi
Otuz bir yıl ḳadar oldı cihānıñ ḫān-ı ẕī-şānı

2145 Olup sinn-i şerīfi daḫi altmış altıya bāliġ
Ḥayātı yedi yüz ṭoḳsan ikide buldı pāyānı

2146 Odur evvel ḳılan ḫünkār lafẓ-ı pākini iḥrāz
Cülūsından muḳaddem dindi añа Ġāzi ʿunvānı

Ḥilye-i Pākīze-i Murād Ḫān-ı Evvel

2147 Mübārek ḥilyesi maḥbūbe idi ġāyetü'l-ġāye
Ḳad-i mevzūnı orta boyıdan cüz'īce ṭūlānī

2148 Müdevver idi vech-i aḥseni gerdenleri bālā
Dehān-ı ḥoḳḳasında seyrek idi dürr-i dendānı

2149 Ḫaṭ-ı raʿnāsı gāyet iʿtidāl üzre irişmişdi
Mehībü'ş-şekl idi ammā mübārek vechi nūrānī

2150 Bütün aḫlāḳı aḥsen re'fet ü eşfāḳı müstaḥsen
Külāh-ı Mevlevī gibi giyerdi efser-i ḫānī

2151 Beyāża mā'il idi sürḫ ile memzūc idi levni
Yaraşmazdı aña egniñdeki eṣvāb-ı sulṭānī

Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh

2152 Üç evlādı olup ol şehriyāriñ dār-ı dünyāda
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān evveli Savıcı Beg ṣānī

2153 Üçünci Mīr Yaʿḳūb idi fevt oldı şehādetle
Ḳosova'da şehīd itdi anı etbāʿ-ı sulṭānī

2154 Şehādet vaḳʿası tafṣīl üzre beş varaḳ ṣoñra
Gelür baḳ ʿibret al andan ḳıyās it ḥāl-i devrānı

[51b]

Keyfiyyet-i Şehādet-i Savıcı Beg

2155 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī Savıcı Beg cümleden ekber
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a müreccaḥ idi ʿirfānı

2156 Sedād u rüşdi ġālib idi babası severdi pek
Anı ʿammi ile telḳīb idüp sevmişdi pek cānı

2157 Murād Ḫān Edrine tesḫīrine gitdikde Bursa'dan
Vezāretle olup ḳā'im-maḳām-ı taḫt-ı sulṭānī

2158 Anaṭolı'ya ḳalmışdı muḥāfıẓ ol ḥavālīde
Reʿāyāya iderdi ḥüsn-i tedbīr-i nigeh-bānī

2159 Ne yüzden rū-nümādır gör ḳażā mir'āt-ı ʿālemde
Ne gūne devr ider baḳ Savıcı'nıñ cām-ı devrānı

2160 Bir-iki merḥale dūr oldıġında Bursa'dan sulṭān
Gelüp ol nev-cevānı pādişāhıñ baʿż-ı aʿvānı

2161 Taḳarrub itdiler maʿṣūm-ı pāki itdiler iḍlāl
Göründi aña evbāşān-ı müfsid merd-i ḥaḳḳānī

2162 Uşaġıñ böyle şey'i gördigi yoḳ şöyle ḳapıldı
Ne bilsün derd-mendi itdiler iġfāl-i şeyṭānī

2163 Babañ Rūmili'yi fetḥ eyleyüp ḳalsa gerek anda
Edirne şehri olsun aña payitaḫt-ı sulṭānī

2164 Murād Ḫān baʿd-ez-īn mekṣ eylesün ol taḫt-gāhında
Yürütsün sikkesin daḫi oḳunsun ḫuṭbe ʿunvānī

2165 Cenābıñ Bursa'nıñ sulṭānı olsun ʿizz ü devletle
Olup bu ʿunfüvān-ı nev-cevānı vaḳt-i şāhānī

2166 Seniñ de bunda sikkeñ nāfiẓ olsun ḫuṭbeñ oḳunsun
Olasın baʿde hāẓā müstaḳil sulṭān-ı ʿOṣmānī

2167 Bu aḫbār-ı keder-girdār irişdikde Murād Ḫān'a
Aña derḥāl geldi iḫtilāc-ı emr-i sulṭānī

2168 İki-üç ḳonaġı bir iderek ılġar ile geldi
ʿAle'l-ġafle baṣup baġrına ol nev-bāve-i cānı

2169 Reşādın fehm iderken ʿaksi ẓāhir oldı maʿnāda
Ser-i bī-devletinden refʿ olundı efser-i ḫānī

2170 Görüldi ḳaydı mevtā defterinde ʿömr-i maṭvīsi
O yerden yine ḳaydı ṭayy ile bā-ʿavd-i şāhānī

2171 Ḫudā her ḳande varsa müfsidi ḳahr u helāk itsün
Ḳıla şehzāde-i maġfūra ecr-i taḫt-ı rıḍvānī

2172 Muʿaskerle ḳavuşdı az zamānda ḳıldılar andan
Edirne fetḥine ılġar ile ḳaṣd-ı feres-rānī

Der-Beyān-ı Vüzerā ve Ümerā-yı Sulṭān Ḫudāvendgār

2173 Vefāt-ı Savıcı'dan ṣoñra ġayri ḫaṭ ṣudūr itdi
Vezāret menʿ olundı baʿd-ez-īn evlād-ı sulṭānī

2174 Vezāret ile ber-kām olmamaḳ ḳānūn olmışdı
Vezīr olmazdı aṣlā nesl-i pāk-i āl-i ʿOṯmānī

[52a]

2175 Faḳaṭ Sulṭān Murād Ḫān'ıñ zamān-ı ʿadl ü dādında
Vezāretle bekām olan emīrān u dilīrānı

2176 Ḫalīl Paşa-yı fāżıldır ki sebḳat eyledi ẕikri
Anıñ beyne'l-eʿālī oldı Ḫayreddīn ʿunvānı

2177 İkincisi anıñ oġlı ʿAlī Paşa-yı ẕī-şāndır
Anıñ da var idi babası gibi fażl u ʿirfānı

2178 Üçünci āṣaf-ı ḫūb-ittiṣāfı Şāhin-i Lala
Dinilmez idi lā lā aña bā-terḫīṣ-i sulṭānī

2179 Hümā-yı lāne-i devlet-serāy-ı Ḫān Murād oldı
Olurdı ceyş-i aʿdā pençe-i ḳahrında tersānī

2180 Ne dem cenk eylese aʿdā ile farṭ-ı hirāsından
İderdi cenk-i tesḫīrīde dā'im lerziş-i cānī

2181 Daḫi Ṣaruca Paşa'dır Murād Ḫān'ıñ ḳafādārı
Anaṭolı'da olmışdır anıñ ceyş-i firāvānı

2182 Odur İspanyol'uñ dūşīzesin māl u cihāzıyla
Gemisiyle alan cenk ile bā-imdād-ı Yezdānī

2183 Sitanbul'a gelürken ol ʿarūs-ı mihr-i ruḫsārı
Esīr itdi tekūra olmadı şāyān u erzānī

2184 Sitanbul'un tekūrı almak isterdi o meh-rūyı
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a naṣīb itdi Ḫudā anı

2185 Murād Ḫān devletinde kām-yāb oldı emāretle
Ḳılındı her ġazāsında aña terfīʿ-i ʿunvānī

2186 Emīrān-ı dilīrānıń biri de Evrenos Ġāzī
Anıńdır Rūmili'niń ekseriyyā fetḥ-i büldānı

2187 Ġazālar eylemişdir başlı başıyla o yerlerde
Niçe evbāş-ı küffārı idüp tedmīr-i ḫıẓlānī

2188 Niçe ḫayrāt u iḥsānı ẓuhūr itmişdi ol mīriń
Virildi ṣavb-ı devletden aña emlāk-i sulṭānī

2189 İle'l-ān vaḳfı bāḳīdir anın evlād-ı evlāda
Tevellī üzredir evḳāfına evlād-ı ẕī-şānı

2190 Murād Ḫān'ıń bulundı ḫıdmetinde niçe yıllarca
Emīru'l-mü'minīn ʿunvānına olmışdı şāyānī

2191 Vezāret ḫᵛāhişin itdirdiler Sulṭān Murād Ḫān'dan
Serīr-i devlete yazdırdılar mektūb aʿvānī

2192 Murād Ḫān bildi kim kendi degildir eyleyen ḫᵛāhiş
Ḥavāşīsidir aña itdiren taṣdīʿ-i sulṭānī

2193 Murādıń itmedi isʿāf gerçi nāme gönderdi
Cevāb-ı nāmesinde yine virdi vaḳʿ-ı mīrānī

Ṣūret-i Mektūb-ı Ġāzī Evrenos

2194 Cenāb-ı Evrenos Ġāzī yazup aʿḳāb-ı fetḥinde
Niyāzı müştemil bir nāme-i ġarrā-yı sulṭānī

[52b]

2195 Me'āl-i nāmesi bu idi ancaḳ mīr-i vālānıń
Duʿālarla ṣenālarla maḥallā idi ʿunvānı

2196 Hezārān ʿizz u ikrāmıyla ḳılmış nāmesin tevşīḥ
Çıḳarmış ʿarşa dek medḥ eyleyüp vaṣf-ı Murād Ḫān'ı

2197 Yazup mektūb-ı merġūbında tevbīḫāne birḳaç söz
Gücendirmiş muḥaṣṣal ṭabʿ-ı sulṭān-ı cihān-bānı

2198 Bu idi ġālibā ol söz ki ey sulṭān-ı ʿālem-gīr
Niyāz-ı Evrenos-ı memleket-ārā-yı ḫāḳānī

2199 Budur kim āsitān-ı devletiñden isterem ḥālen
Faḳīri ḳılasın şāyān-ı iḥsān-ı ḫıdīvānī

2200 Eger yoġ ise Ġāzī Evrenos'da añа istiḥḳāḳ
Dirīġ eyle sezā görme bañа ol rifʿat-i şānı

2201 Beni bir ṭūġ-ı şāhī ile daḫi ber-murād eyle
Ki vardır her kişiniñ ḫāṭırında sebḳ-ı aḳrānī

2202 Mübāhāt ideyim aḳrānıma luṭfuñla sulṭānım
Biraz memnūn u mesrūr ideyim etbāʿ u aʿvānı

2203 İṭāʿat eyledim fermānıña ol dem raʿiyyetden
Der-i iclāliñe ḳul eyledim iḫvān u ḫˇīşānı

2204 Uġur-ı dīnde serden geçüp çoḳ māl ṣarf itdim
Yed-i küffārdan taḫlīṣ idince ḥışn u büldānı

2205 Aḳıtdım neşter-i tīġımla şiryān-ı eʿādīden
Miṡal-i Nehr-i Ceyḥūn oldı cārī düşmeniñ ḳanı

2206 Gözümden ḫˇāb-ı rāḥat gitdi dilden ṣabr ile ṭāḳat
Ser u sāmān u ḳuvvet ḳalmadı ber-vech-i ḫüsrānī

2207 Zamān-ı devletiñde ḳalmadı nā-kām bir kimse
Virildi her birine rifʿat-i şān ḥasbü'l-imkānī

2208 Egerçi ḫāṭırım temlīk-i arżıyla muṭayyebdir
Be-fermān-ı hümāyūn ḳaryelerden geldi şādānī

2209 Fenānıñ ʿizz ü cāhından geçilmez yine sulṭānım
Kerīm-ā ʿadl ü dād it bendeñi gör luṭfa erzānī

2210 Taḫallüf eyler ise maṭlabım bāb-ı saʿādetde
Şemātāt-ı eḥibbānıñ olur mı ḥadd ü pāyānı

2211 Kerīm-ā dāver-ā bir tūġ ile daḫi muẓaffer ḳıl
Eʿādī oḫ diyüp ḳılma beni mażḥūk-i yārānī

2212 Hemīşe dergeh-i iclāliñ olsun melceʾ-i ʿālem
Zi-maġrib tā-be-maşrıḳ şems-i mülküñ bula raḥşānī

2213 Ḳuluñ nā'il olursa devletiñde bir tūġa şāhā
Geçer rifʿatde tāc-ı iftiḫārım fark-ı keyvānı

Cevāb-nāme-i Merġūbe-i Mīr Evrenos Ġāzī zi-Ṣavb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād İbn-i Orḫanī

[53a]

2214 Cevābın yazdı Ġāzī Evrenos'a ḥażret-i sulṭān
Buyurdı ey emīr-i nuḫbe-i ḫayl-i emīrānī

2215 Bitik yaʿnī kitābın vāṣıl oldı ey ġazā-pīşe
Sevindik ḫāṭıra geldi ṣafā-yı ẕevḳ u vicdānī

2216 Size ḫayır duʿālar eyledik dergāh-ı Mevlā'da
Ḳabūliyle olasız nā'il-i elṭāf-ı şāyānī

2217 Ṣanīʿ-i ḫayrıñı hedm eylemişsin menn ile ḥayfā
Riyā vü sümʿa virdi ṭāʿate noḳṣān u ḫüsrānī

2218 Yazıḳ ḥaḳḳıñda olan iltifāta olmadıñ ḳāniʿ
Kim oldı senden özge öyle bir ikrāma erzānī

2219 Seni her nāmemizde ġāzi ʿunvānıyla yād itdik
Emīrü'l-mü'minīn yazdıḳ saña elḳāb u ʿunvānı

2220 Dirīġā bilmeyüp bu rütbe-i ʿulyāyı ey ġāfil
Ḥamāḳatle idersiñ ḳadriñe īrāṣ-ı noḳṣānī

2221 Emīrān-ı cināndan ʿadd iderdik biz seni evvel
Meger bir tūġ fikri ḫāṭıra virmiş perīşānī

2222 Saña Ḥaḳ cāh-ı ʿuḳbā rütbesin iḥsān itmişken
Virirsin rütbe-i dünyā ile ol ḳadre ḫıẓlānī

2223 Gel imdi ʿaḳlıñı cemʿ eyle başa fikr-i encām it
Müfīd olmaz saña ʿuḳbāda zīrā ṣoñ peşīmānī

2224 Rıżā-yı Ḥaḳ'dan özge olmasun ḳalbiñde bir maṭlab
Derūnuñda yer itsün dā'imā efkār-ı rıḍvānī

2225 Selāṭīn-i cihāndan bilmiş ol sen kendiñi farżā
Nedir luṭfı degilken ḫāṭırıñda ḥubb-i Raḥmānī

2226 Niç'oldı ol ḫavāḳīn-i selef şāhān-ı mülk-ārā
Niç'oldı ol mülūk-i devlet-i İlḥān u pīşānī

2227 O ḳayṣarlar ki gelmişdi ḳuṣūrın terk idüp gitdi
Bütün ḳaṣr-ı yed itdi mülk ü māl u taḫt-ı sulṭānı

2228 Ḳıyās eyle ḳuṣūrın anlara encāmı fikr eyle
İdüp taḳṣīriñe ṣad tevbe-i ṣıdḳ-ı naṣūḥānī

2229 O kisrālar ki gelmişdi cihāna cebr-i kesr üzre
Olup her birisi ṣad inkisār ile perīşānī

2230 Ḳamunuñ ṭāḳ-ı bālā-ṭāḳ eyvānı ḫarāb oldı
Yıḳıldı gitdi dünyādan bi-lā-kesrin hezārānī

2231 Ṭaleb-kār-ı rıżā-yı Ḥaḳḳ olan şāh-ı dü ʿālemdir
Müheyyādır aña cennetde yarın mülk-i rıḍvānī

2232 Saña bir tūġı istikṣār itmem ḫāṭırıñ ḫoş ṭut
Ḳıyās itme bunı żınnet ola yā buḫl-i sulṭānī

2233 Ṣıyānetdir seni ancaḳ ḫuṭām-ı mülk-i dünyādan
Ḳapılma diñleme bu emrde iḍlāl-i aʿvānı

2234 Ḥalāl olsun yedigiñ nān u niʿmet yüzüñ aġ olsun
ʿAzīzim diñle sözüm görme aṣlā rūy-i ḫıẓlānī

[53b]

2235 Selām olsun hüdāya ittibāʿ iden emīrāna
Bu vech ile olalar maẓhar-ı elṭāf-ı Rabbānī

2236 Emīrān-ı Murād Ḫān'ıñ biri de Ḥācı İlbeg'dir
Anaṭolı vü Rūmili'de mānend-i hizebrānī

2237 Murād Ḫān ḫıdmetinde elli biñ Ṣırf ʿaskerin ḳırdı
Yanında var idi dört-beş ḳadar Bulġar oġlanı

2238 Görüp bu Rüstemāne cengini ḥussād ġamz itdi
Helāk itdirdiler bī-cürm iken ol mīr-i arslanı

2239 Uyup il sözine ġāfil bulındı pādişeh anıń
Oyup gözlerini evvel helāka ḳıldı erzānī

2240 Saʿādet-mend olan mīrāndan vaḳt-i Murād Ḫān'da
Birisi daḫi Fīrūz Beg'dir ol mīr-i dilīrānī

2241 Çete ʿilminde māhir aḳın itmekde mücāsirdi
Veġāda miṡli nādir olmaġın bā-emr-i sulṭānī

2242 Virildi Anḳara sancaġı ʿunvānı refīʿ oldı
Murād Ḫān devletinde buldı el-ḥaḳḳ rütbe-i şānī

2243 Ḳaçan bir düşmene ılġar ile yāḫūd şebīḫūnla
Varılmaḳ iḳtiżā itse iderlerdi re'īs anı

2244 Yed-i ṭūlāsı vardı Ḫācı İlbeg gibi heycāda
Ol idi ekṡeri ser-ceyş-i aʿvān-ı Murād Ḫānī

2245 Uġurlı begleriń biri daḫi ʿaṣr-ı Murādī'de
Emīr-i şīr-efken Ḳutlı Beg ol mīr-i mīrānī

2246 Ḳamudan meymenetli güçli ḳuvvetli emīr idi
Ẓafer-yāb olmış idi ḳırmış idi ḳavm-i gebrānı

2247 ʿAdāletde seḫāvetde ġazāda ṭaş dikmişdi
Ḳanāʿat eyler idi ḳūt-ı yevme ṭabʿ-ı ẕī-şānı

2248 Biri de İnebeg'dir ḫayl-i mīrān-ı dilīrānıń
Güzīni ser-fırāzı yaʿni ol ʿaṣrıń Nerīmān'ı

2249 Ḳanı öyle müdebbir nīk-meşreb mīr-i ālī-şān
Ḳanı öyle kerīmü'ṭ-ṭabʿ dānā merḥamet kānı

2250 Murād Ḫān ʿaṣrınıń bir Rüstem'i yā Ḳahramān'ıydı
Ḫuşūnet bilmez idi dā'imā ṭabʿ-ı Nerīmān'ı

2251 Seḫāda Ḥātem idi ʿasker-i mevfūrı var idi
Murād Ḫān'a maʿiyyetle iderdi cenk-i şīrānī

[54a]

2252 Ḫıdīv-i maʿdelet-güster zamānında olanlardan
Biri Yigid Paşa'dır ki ol mīr-i seḫā kānı

2253 Eben ʿan-ceddin emīr bin emīr olmaġla ol dānā
Yanında var idi be-cidd niçe etbāʿ u aʿvānı

2254 Mücāhid fī-sebīli'llāh idi ʿaṣr-ı Murād Ḫān'da
Fütūḥāt u meġāzīde idüp imrār-ı ḥayyānī

2255 Ġazā mālıyla ḫayrāt-ı ʿaẓīme ḳoydı Üskūb'e
Berāy-ı zād-ı ʿuḳbā vaż' idüp evḳāf-ı bünyānī

2256 Anıń muʿtaḳlarından didiler İsḥaḳ Paşa'yı
O mīriń de gelür ber-vech-i ātī vaṣf-ı ʿunvānı

2257 Biri de Müstecāb Ṣubaşı'dır mīrān-ı şīrānıń
Duʿāsı müstecāb olmaġla oldı nām-ı ẕī-şānı

2258 Olurlardı ṣubaşı ekṡeriyyā taḫt-ı şāhīde
Müfevvaż olmış idi re'yine aḥkām-ı sulṭānī

2259 Ḳaraman-oġlı ile daḫi vardır cenk ü perḫāşı
Muṭayyeb eylemişdi ḫıdmeti Sulṭān Murād Ḫān'ı

2260 Reʿāyā żabṭ u rabṭında cihānda yoġ idi miṡli
Memālik ḥıfẓ u tedbīrinde daḫi ʿidl ü aḳrānı

2261 Şehinşāhıń ḳatında rütbe-i ʿulyāsı olmaġla
Menāṣıbla muḳayyed olmadı var iken imkānı

2262 Emīrānıń birisi daḫi Timurṭaş Paşa'dır
Mücāhid fī-sebīli'llāhdır ġāzīdir ʿunvānı

2263 O daḫi ʿanʿaneyle yaʿni paşa ibn-i paşadır
Bu bir emr-i temāşādır be-tevfīḳāt-ı Sübḥānī

2264 Ne semte ʿazm iderlerse hirās-ı ṣadmesi elbet
Virirdi dā'imā aʿdāya lerzānī vü tersānī

2265 Vefāt itdikde Lala Şāhin'e ḫayru'l-ḫalef oldı
Bulup Rūmili beglerbegligiyle rifʿat-i şānı

2266 Anıń beyne'l-eʿālī mehce-i rāyāt-ı iclāli
Felekde oldı ʿālī gün gibi bā-feyż-i Rabbānī

2267 Vezāretle şeref-yāb oldığı daḫi rivāyetdir
Velākin baʿżılar ʿindinde yoḳdur ṣıdḳ u īḳānı

2268 Umūr Beg u Oruc Beg ʿAli Beg Timur Paşa'nıń
Meḫādīm-i kirāmıdır o mīrān-ı dilīrānī

2269 Murād Ḫān baʿż-ı esfārında istiḫdām iderlerdi
Virüp her birine cāh u livā-yı mīr-i mīrānī

2270 Bahādırlıḳlarıyla her biri mīr-i kebīr oldı
Ki vardır Bursa şehrinde niçe evḳāf u iḥsānı

[54b]

2271 Egerçi Enderūn-ı şehriyāre ḫıdmeti yoḳdur
Edeble belki Lala Şāhin'e var fażl u rücḥānı

2272 Emīrāndan biri de Ṭoyca Balabancıḳ oldı
Burusa fetḥine olmışdır anıń saʿy-i şāyānı

2273 ʿAceb gürbüz dilāver idi Orḫan Ḫān ʿaṣrında
Anaṭolı vü Rūmili'de ḳıldı pūye-gerdānī

2274 Birisi daḫi Bāzārlu Ṭoġan'dır mīr-i mīrānıń
Dilāver pehlüvān olmaġla ṣayd itmişdi gebrānı

2275 Ne mümkin idi cenk-i ḳahrına bir kez düşen aʿdā
Rehā-yāb ola taḫlīṣ eyleye cān u girībānı

2276 Murād Ḫān devletinde lāne-sāz-ı evc-i kām oldı
Seferlerde olurdı peyrev-i ceyş-i Murād Ḫānī

2277 Ḳafādārıydı anıń İnce Beg ol mīr-i vālā-cāh
Maʿiyyetle iderdi ekṣeriyyā ġazv-i merdānī

Der-Ẕikr-i Fużelā-yı Ẕī-şān der-ʿAhd-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Evvel

2278 Murād Ḫān devletinde fażl ile meşhūr olanlardan
Birisi de Cemāleddīn Muḥammed'dir ki bil anı

2279 Muḥammed bin Muḥammed bin Muḥammed ibn-i Faḫreddīn
Ki Rāzī'dir anıń da nisbeti meşhūr ʿunvānı

2280 Ḳaraman ülkesinde Aḳserā'dan neş'et itmişdi
Müderris olmış idi evvelen bā-emr-i sulṭānī

2281 Cihānı ṭutmış idi nūr-ı faẓl-ı ʿilm ü ʿirfānı
ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında nā-yāb idi aḳrānı

2282 O rütbe ḳuvvet-i ḥıfẓiyyesi ġālib idi anıñ
Ṣıḥāḥ-ı Cevherī ḥıfẓında idi hem-çü Ḳur'ānī

2283 Ṣadā-yı faẓlını gūş eyleyince Seyyid-i Cürcān
Mülāḳāt itmege ḳılmışdı semt-i Rūm'a pūyānī

2284 Müyesser olmayup āṣārına daḫl eylemiş dirler
ʿAlā ḳavlin vefāt itdigi gün gelmişdi Cürcānī

2285 Maʿānīde yazup Īżāḥ'a şerḥi daḫi Keşşāf'a
Mufaṣṣal ḥāşiye yazmışdı ol niḥrīr-i devrānī

2286 Biri de Ḥażret-i Maḥmūd Mevlānā-yı Bedreddīn
Ḳoca Efendi olmışdır anıñ meşhūr ʿunvānı

2287 Mekān-ı neş'eti Sulṭānöñi'dir anda doġmışdır
Bu devrānda güneşden aẓher idi nūr-ı ʿirfānı

2288 ʿUlūmı evvelen tekmīl idüp vaḳt-i şebābında
Burusa ḥākimi olmış idi bā-ḫaṭṭ-ı sulṭānī

[55a]

2289 Rivāyetdir Murād Ḫān Germiyān-oġlı ḳızın almaḳ
Murād itdikde oġlı Bāyezīd'e mīr-i mīrānı

2290 Ḫavātīn-i ḥaremle aḫẕına irsāl itdikde
Re'īs itmişdi ol ḳavm üzre ḳāḍī-yi süḫan-dānı

2291 Olup bu ḫıdmeti żımnında maẓhar niçe ikrāma
Niçe eyyām oldı şāygān-ı luṭf-i sulṭānī

2292 Bir oġlı olmış idi kendi gibi fāżıl-ı devrān
Şebābı ʿunfuvānında beḳāya ḳıldı pūyānī

2293 Anıń nāmı Muḥammed idi Mūsā nām bir oġlı
Ẓuhūr itdi anıń da var idi efḍāl u itḳānı

2294 Bilād-ı Rūm'dan Īrān'a naḳl itdi niçe müddet
Uluġ Mīrzā'ya maṣḥūb oldı buldı şöhret-i şānı

2295 Dinürdi aña Ḳāḍīzāde-i Rūmī o yerlerde
Yazup Eşkāl-i Te'sīs üstine bir şerḥ-i ẕī-şānī

2296 Kemālāt u feżāyilde veraʿda zühd ü taḳvāda
Naẓīri olmayanlardan biri Mollā-yı Bürhānī

2297 Mufaṣṣal şerḥ yazmış metn-i Telvīḥ'e berāʿatle
Anıń tercīḥidir beyne'l-efāżıl nām u ʿunvānı

2298 Şehābeddīn Ḥacer ḳavlince mevlānā-yı mezbūruń
Şecāʿatle daḫi olmış niçe cenk-i firāvānı

2299 Muḳaddem mīr-i Āẕerbāycān'a nuṣret itmişdi
Teneffür vāḳiʿ olduḳda miyānda ḳatl idüp anı

2300 Yerine mīr-i ṣāḥib-re'y olup bir niçe dem itmiş
Cüyūş-ı Mıṣr ile Tatar ile perḫāş-ı mīrānī

2301 Anı da ḳatl ile tebşīr itdikde ḳażā āḫir
Cebīn-i ḥāline taḥrīr olundı ḳatl-i bürhānī

Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-ı ʿİẓām-ı Ẕevi'l-İḥtirām

2302 Kerāmāt-ı bülendi şöhre-i āfāḳ olan pīriń
Biri de Şeyḫ Muḥammed Küşterī'dir aṣlı Īrānī

2303 Niçe ḥālāt ü ceẕbi ẓāhir olmış Bursa şehrinde
Niçe ʿādāt-ı ḫarḳın naḳl ider ol belde sükkānı

2304 Tevārī eylemişdir belde-i merḳūmede cismi
İderler merḳadinden ḫalḳı istimdād-ı rūḥānī

2305 Mecāẕībiń biri de Şeyḫ Postīn-pūş'dur ḥālen
Anıń da ẓāhir olmışdır niçe eṭvār-ı ẕī-şānı

2306 Tevārī eylemişdir cism-i pāki Bursa ḫākinde
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir o ḳabr-i pāk-i nūrānī

2307 ʿAlā ḳavlin Burusa Yeñişehri'nde defīn oldı
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı rıḍvānī

İcmāl-i Ġazevāt-ı Murād Ḫān-ı Sürūş-Simāt

[55b]

2308 Olup revnaḳ-fezā-yı taḫt-gāh-ı mülk-i ʿOṯmānī
Ṣadā-yı ḳahrı lebrīz eyleyüp Īrān u Tūrān'ı

2309 Ḥayāt-ı vālidinde itdigi ġazv ü fütūḥātı
Ne deñlü vaṣf olunsa belki vardır naḳż u noḳṣānı

2310 Anaṭolı'da Rūmili'de olan erligin birbir
Murād itsem bütün taḥrīrini bulmazdı pāyānī

2311 Muḳaddem ʿahd-i Orḫan Ḫān'da icmāl itmişdim
Olur bu yerde tafṣīli anıñ taṣdīḳ-ı bürhānı

2312 Şehinşāh oldıġı sāl içre oldı Anḳara fetḥi
Daḫi Sulṭānöñi'yle aldı niçe ḥıṣn u büldānı

2313 Manastır Malġara Ziḫne Dırama Ḳalʿa-i Serez
Ḳaraferye Ḳavala Dimetoḳa niçe büldānı

2314 Alup Rūmili semtin dest-i istīlāsı fetḥ itdi
Zaġara döndi aʿdā eskisi yeñisi yeksānī

2315 Alındı İpṣala evvel oḳundı ilk ṣalā anda
Ġalaṭ taʿbīr itdi ismini aʿvān-ı sulṭānī

2316 Alup Terḳoz ḥıṣnın kāfiri tırḳazladı ol yıl
Fütūḥuñ ekṣerīsi buldı bir sāl içre pāyānı

Der-Ẕikr-i Ḥavādiṯ ve Vāḳıʿāt

2317 Murād Ḫān ʿaskeriyle Rūmili'ye ʿāzim olduḳda
Ġanīmet ʿadd idüp ol mevsimi mīr-i Ḳaramanī

2318 Aña Sivas u Rūm'uñ ḥākimi daḫi ẓahīr oldı
O eṭrāfıñ buġātından olan mīrān-ı Türkmānī

2319 ʿAşāyirden dahi Varsaḳ ile Ṭurġud nām bāġīler
Daḫi vālīsi Şām'ıñ niçe meş'ūmān-ı ṭuġyānı

2320 Ḳamusı ittifāḳ itmişdi dārü'l-mülk-i Bursa'ya
Gelüp leşker çeke ġārāt ide dīhīm-i sulṭānı

2321 Ḳaraman-oġlı Bursa semtine gelmekde sen diñle
Ne yüzden cilve-gerdir nuṣret u fetḥ-i Murād Ḫānī

2322 Sipeh-sālār-ı ekrem her ne semte oldı pāy-endāz
Diyār-ı Rūm'ı tesḫir eyledi bā-ʿavn-i Rabbānī

2323 Ne semte Rūmili'de eylemişdi kaṣd-ı istīlā
Ayaġına gelürdi bī-taʿab miftāḥ-ı büldānī

2324 Gelüp kesr ü hezīmet leşker-i aʿdāya her yerde
Muẓaffer oldılar māl aldılar ecnād-ı sulṭānī

2325 Ġanīmetle Murād Ḫān döndi geldi şehr-i Bursa'ya
Ḳudūmı ṣaldı sāye ʿadl ile bā-luṭf-ı Mennānī

[56a]

2326 Ḳaraman-oġlı daḫi leşker-i evbāş ile geldi
ʿAzīmet eylemişdi eyleye ālān u tālānī

2327 Aña mişvārını bildirdi ḳırdı ceyş-i menḥūsın
Ḳaçardı cemʿ olan aṣḥāb-ı ṭuġyānı emīrānı

2328 Dönüp tersine ol gümrāh-ı bāġī ḥaddini bildi
Ḳaçup ḳurtuldı ammā ḳırdı ḳusḳunıyla ḳulānı

2329 Niṭāḳ-ı ġayretin bend-i miyān-ı ihtimām itdi
Ḳılup teşmīr-i ẕeyl u sāʿid-i saʿy-i dilīrānī

2330 ʿAlā ḳavlin İnöñi sancaġıyla Anḳara fetḥi
Bu eṣnāda ẓuhūr itdi dimiş tārīḫ-gūyānī

Fetḥ-i Maḥmiyye-i Edirnetü'l-Maḥmiyye ṣīnet ʿan beliyyeti

2331 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de yedi yüz altmış ikide
Edirne dār-ı mülkin eyledi tesḫīre şāyānī

2332 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen Lala Şahin ol mīr
O ʿaṣrıń olmış idi şāhbāz-ı ḫayl-i mīrānı

2333 Olup engüşt-nümā beyne'l-eʿālī pençe-i ḳahrı
Şikār-ı bāzīde ṣan şāhīn idi yā Rüstem-i ẕānī

2334 Muḳaddem gönderilmişdi Edirne şehrini fetḥe
ʿAlā ḳavlin vezīr itmişdi ol düstūr-ı ẕī-şānı

2335 Atabeg rütbesin iḥrāz ile tevḳīr olunmışdı
Yanında var idi mīrān u şīrān u dilīrānı

2336 Olup keştī-süvār-ı baḥr-i ġayret ḳarşuya geçdi
Be-imdādāt-ı Rabbānī be-tevfīḳāt-ı Sübḥānī

2337 Kemāl-i ġayretinden baʿd-ez-īn sulṭān-ı deryā-ceyş
Ḳafādārı olup ḳıldı baḥirden ʿazm-i ḫāḳānī

2338 Sipāriş eylemişdi biz varınca ḥıṣn-ı mezbūruń
İdiń bārūsını iḥṣār ile taẓyīḳ-ı sükkānī

2339 Uruń maʿmūre-i eṭrāfına nīrān-ı perḫāşı
Reʿāyāsın sürüp ġārāt ile gelsün perīşānī

2340 Varup Lala Şāhīn çün ʿasker-i mevfūr ile şehre
Ḥavālīsin yaḳup olduḳda sell-i seyf-i merdānī

2341 Bularıń gelmesine munṭaẓır olmışdı aʿdānıń
Müsellaḥ nām-dārānı müretteb pehlevānānı

2342 Muḳābil oldılar vardıḳları sāʿatde küffāra
Ḳoyuldı her ṭarafdan ḥıṣna ecnād-ı müsülmānī

2343 Niyāmında ḥuẓūr ile yataġan tīġlar birden
Bürūz itdi mübārizler irāʾet itdi yalmanı

2344 Çıḳup ejder gibi ṭırmandılar ebdān-ı ḥıṣn üzre
Bedenden cānlarıń tesḫīri buldı vech-i āsānı

2345 Ne semte ḳaçdılarsa bulmadı aʿdā rehā-yābı
Ne tedbīr itdilerse ḳılmadı bir sūd-ı gebrānī

[56b]

2346 O rütbe cenk olundı leşker-i küffārdan ekṣer
Olup maṭʿūme-i şemşīr-i tīz-i ḳahramānānī

2347 Kimi teslīm idüp ḳaʿr-ı saʿīre cānını birden
Kimisi ḫavf ile mecrūḥen itmişdi gürīzānī

2348 Tekūr-ı kūr-ı maḳhūr idi ammā ḳavm arasında
O rütbe kibr ile meşhūr idi ol ekfer-i cānī

2349 ʿAceb it cānlı melʿūn idi cānın aldı dişine
Taʿannüt eyleyüp teslīmden kendi vü aʿvānı

2350 Edirne ḥıṣnınıń bir ḥufresinde iḫtifā itdi
Ḳıyās itmişdi ide anda taḫlīṣ-i girībānī

2351 Minesin gözleyen şāhīn gibi ḥıṣn-ı merḳūma
Nigāh-endāz idi Lala Şahin ol mīr-i şāhānī

2352 İderdi ḥıṣnıń iḥṣārında şehbāzāna iḳdāmı
Beşāretle ḫaber gönderdi tesrīʿ itdi sulṭānı

2353 Şeh-i rūy-i zemīn yanındaki ḳalʿa-güşālarla
Gelüp irişdi cengiń āḫirine gördi gebrānı

2354 Kemāl-i ḫaşyet üzre iḫtifā itmişdi ḥıṣn içre
Taraṣṣud üzre idi eyleye sirran gürīzānı

2355 Tedārük eylemişlerdi gürīze bir niçe şayḳa
O demde kendüler gibi Merīc'iń vardı ṭuġyānı

2356 Ḫalāṣ-ı cānı cāna minnet oldıġın bilüp āḫir
Gürīz itdi gice tekfūr-ı cānī ḫāṣṣ u aʿvānı

2357 Biraz taḥmīli āsān cīfe-i dünyā ile ḳaçdı
Bıraḳdı ḳalʿa içre niçe emvāl-i firāvānı

2358 Ġanā'imle ṭoyumluḳ aldılar ol ġazvede ʿasker
Esārādan ḥuṣūṣā alınan ʿabd ü kenīzānı

2359 Kimi beyʿ u şirā itdi kimi de ḳıldı istifrāş
Murād Ḫān'a virildi ḫums ile ḫūrā-siriştānı

2360 Fütūḥāt-ı celīleyle güşāyiş buldı sulṭāna
Yapıldı Edrine şehrinde dārü'l-mülk-i ḫāḳānī

2361 Gelüp āb u hevāsı muʿtedil ṭabʿ-ı hümāyūna
Tavaḳḳuf eyledi niçe zamān ber-taḫt-ı şāhānī

2362 Bi-lā te'ḫīr dinc ʿaskerle ṣaldı Lala Şāhīn'i
Zaġara Filibe üzre ḳıla tesḫīre şāyānī

2363 Ḫalīl Paşa'yı ḳāḍı-ʿasker itmişdi vezāretle
Müşerref eyledi virdi aña terfīʿ ile şānı

2364 Emīrān içre Ḫayreddīn Paşa ḳoydılar adın
Bulup beyne'l-eʿālī imtiyāz-ı ḥüsn-i ʿunvānı

2365 Lala Şāhīn emekdār-ı ḳadīm olmaġla anıñ da
Bulup Rūmili beglerbegligiyle iʿtilā şānı

2366 Emīr-i Evrenos bir mīr-i kişver-gīr olmaġla
Olup ser-ceyş-i ṣāḥib-kūs u me'nūs-ı ḫıdīvānī

[57a]

2367 ʿUmūmen re'yine serḥad umūrın ḳıldılar tefvīż
Virildi destine devletden istiḳlāl-i fermānī

2368 Murād Ḫān devletinde kām-yāb olmış vezāretle
Ḫalīl Paşa'dır eñ evvel zihī iḥsān-ı Rabbānī

2369 Daḫi Şāhīn Lala'dır emāretle bekām olmış
Anıñ da ol zamānda oldı berter ḳadr ü ʿunvānı

2370 ʿAceb fetḥ-i mübīn oldı alındı genci küffārıñ
Ġuzāt-ı mü'minīn aldı ḫazāyin māl-ı gebrānı

2371 ʿAlā ḳavlin Murād Ḫān Bursa'ya geldi saʿādetle
Bıraḳdı Evrenos Ġāzī'yi ber-vech-i nigeh-bānī

2372 Niçe cenk-āverān güçlü tüvānā pehlevānlarla
Ḳılaʿ-ı nev fütūḥı bekledüp bir niçe ezmānī

2373 Bütün Rūmili beglerbegligi çün Evrenos Beg'iñ
Zimām-ı ʿuhdesinde oldı bā-tefvīż-i sulṭānī

2374 Ḳoyup Şāhīn Lala'yı şehinşāh-ı cihān-ārā
Dönüp geldi Burusa'ya ṣalup sāye be-şāhānī

Sebeb-i Bünyād-ı Cāmiʿ-i Ḳalʿa der-Burusa

2375 Fütūḥāt u meġāzīden yed-i sulṭāna girmişdi
Biraz māl-ı ġanāyim eyledi ifrāz-ı pinhānī

2376 Sarāyı öñine bir cāmiʿ-i zībā binā itdi
Cemāʿatle ide anda edā-yı ḫams erkānı

2377 Tevārīḫ-i selefde naḳl ider bu emr-i bünyādı
Tevātür üzre eylerler rivāyet Bursa sükkānı

2378 Binā-yı cāmiʿ-i mezbūra bāʿiṯ bu ola gūyā
Burusa ḥākimi hem ḫˇāce-i Sulṭān Murād Ḫānī

2379 Fenārī ḥażreti kim nāmı Şemseddīn Muḥammed'dir
ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında maʿdūm idi aḳrānı

2380 Telemmüẓ itmiş idi kendülerden niçe ʿallāme
Der-i fażlında İbn-i Ḥācib olmaz idi derbānı

2381 Niçe aḳṭāb-ı arżıñ ḫˇāce-i irşādı olmışdı
Emīr Sulṭān'a taʿlīm eylemişdi ʿilm-i Rabbānī

2382 Eger ẓāhirde ḥāżır olsa ders-i fażlına anıñ
Olurdı Saʿd u Seyyid dersiniñ terkīb-ḫˇānānı

2383 O miṣbāḥü'l-hüdā ol nūr-ı nebrās-ı şerīʿat kim
Żiyā'-ı fażlı ḳılmışdır bütün āfāḳı nūrānī

2384 Burusa şehriniñ kāḍı'l-ḳuḍātı oldı bir müddet
Murād Ḫān'ıñ daḫi olmışdı hem üstād-ı ẕī-şānı

2385 Murād Ḫān bir ḫuṣūṣuñ şāhid-i ʿadli idi anı
Edā içün ḥużūr-ı şerʿa ḳıldı ḫaṭve-cünbānī

2386 Şehādet eyledikde ol ḫuṣūṣa ḥażret-i sulṭān
İdüp Monlā Fenārī şerʿle redd-i ḳavl-i sulṭānī

[57b]

2387 Didi ey şāh-ı ʿādil ḫoş-şehādet eylediñ gerçi
Dil-i kemter Fenārī maḳdemiñle oldı nūrānī

2388 Şehādet emri maʿlūm-ı şerīfiñ ola sulṭānım
Ḳabūli şol zamāndır kim lede'l-ḥükkām ityānı

2389 Şehādet ideniñ ẓāhirde bāṭında ʿadāletden
Suḳūṭa olmaya miḳdār-ı ẕerre hīç meylānı

2390 Güvāh-ı ʿadl[i] oldıġıña yoḳ[dur] iştibāh ammā
Mükedder olmasun mir'āt-ı pāk-i ḳalb-i sulṭānī

2391 Cemāʿatle namāzın ḳılmayan ẕātıñ şehādātı
Biraz medḫūldür şāhım be-ḥükm-i fıḳh-ı Nuʿmānī

2392 Bi-lā-ʿöẕrin edā-yı farż idersiz infirād üzre
Meṣūbātı olur elbet anın ber-vech-i noḳṣānī

2393 ʿAdālet terk-i sünnet fiʿl-i ruḫṣātla suḳūṭ eyler
Siz aʿlemsiz diyü tevḳīr idince ol Murād Ḫān'ı

2394 Ḳoyup dest-i ḳabūli sīne-i inṣāfına ol dem
Buyurdı şāh-ı munṣıf ey cenāb-ı ḳuṭb-ı Rabbānī

2395 Kerem ḳıldıñ beni āgāh itdiñ yine bu emre
Cenābıñdan daḫi ancaḳ budur maḳṣūd-ı ḫāḳānī

2396 Umūr-ı dünyevīde uḫrevīde nāẓırım sensin
Bu gün sensin sipihr-i devletimde şems-i tābānī

2397 Bańa tenvīr idersin müddeʿā-yı emr-i dāreyni
Olur ʿuḳbāda anıń sizlere ecr-i firāvānı

2398 Olup iki ṭarafdan birbirine ʿizzet ü ikrām
Zihī taʿlīm-i üstādī zihī inṣāf-ı sulṭānī

Ḫayrāt-ı Sulṭān Murād Ḫān

2399 Tamām olduḳda cāmiʿ vaḳfını vaż' eyledi cümle
Oḳundı minberinde ḫuṭbe-i Ġāzī Murād Ḫānī

2400 Daḫi Ḳapluca'da bir cāmiʿ-i vālā binā itdi
Yapıldı üstüne dārü'l-ḥadīṯ-i pāk fevḳānī

2401 Yanında bir ʿimāret ḳarşuda bir ḳubbe-i ʿulyā
Binā itdi ki ola medfen-i Sulṭān Murād Ḫānī

2402 Bütün evḳāfını vaḳfiyyesiyle ḳıldılar inşā'
Veẓāyifle çerāġ itdi netīce müsteḥıḳḳānı

2403 Murād Ḫān vaḳf idüp gün başına bir ḳarye dinmişdi
ʿAceb mi ʿālemi sīr-āb iderse luṭf u iḥsānı

2404 Ẓaferle sikkeyi mermerde ḳazdı nāmını aldı
Ṣıḥāf-ı kevnden ḥakk eyleyüp āṯār-ı ṭuġyānı

Ẓuhūr-ı Yeńiçeriyān-ı Dergāh-ı ʿĀlī

2405 Yedi yüz altmış üçde Evrenos Beg çoḳ ġazā itdi
Eń evvel Malġara'yla İpṣala'dır fetḥ-i mīrānī

[58a]

2406 Esārā-yı ġanāyim sū-be-sū deryā gibi aḳdı
Gelibolı'da alınmaḳ içün aḫmās-ı sulṭānī

2407 Ḫalīl Paşa vezīr idi anıń re'yiyle gönderdi
Ġanā'im aḫẓına Rūmili'ye çün emr ü fermānı

2408 Esārānıń tüvānāsın seçüp sulṭān-ı ẕī-şāna
Müheyyā ideler kim olalar ceyş-i Murād Ḫānī

2409 İḳāmet demlerinde āsitānında ḳılup ḫıdmet
Sezāvār olalar dinlenmege etbāʿ u aʿvānı

2410 Vezīr-i aʿẓama fermān-ı ʿālī varid olduḳda
Firistāde ḳılup üç biñ ḳadar şaḫṣ-ı dilīrānı

2411 Müşerref olmış idi ekṣeri İslām ile anıñ
Tereddüd üzre idi kimisi ber-vech-i küfrānī

2412 Bularıñ her birine ḳışla taʿyīn eyledi sulṭān
ʿUlūfeyle idüp her birini teʾnīs-i īmānī

2413 Kimin bāb-ı hümāyūna kimin żābıṭ ocaġında
İḳāmet itdirildi cümlesi ber-reʾy-i sulṭānī

2414 Berāy-ı terbiyet daḫi duʿāya şāh-ı ʿālem-gīr
Cenāb-ı Ḥācı Bektaş-ı Velīʾye cümle ġılmānı

2415 Firistāde ḳılup gördükde birden ol gelen ḳavmi
Yeñiçeri diyü tevsīm itdi ol ġulāmānı

2416 Görünce Ḥācı Bektaş-ı Velī ḫayl-i esārāyı
Buyurdı cünd-i İslām olmaġa her biri erzānī

2417 Çıḳarup kepenegin arḳasından bir yeñin kesdi
Biriniñ başına börk ildi oldı ḳuṭb-i Rabbānī

2418 Elin ḳaldırdı ṣıdḳ üzre duʿā itdi Murād Ḫānʾa
Daḫi yeñiçeriye eyledi enfās-ı rūḥānī

2419 Mehīb ola bular vardıġı yerde yüz aġırtsunlar
Dinilsün ḥaḳlarında pādişāhıñ ḳul u ḳurbānı

ʿAzīmet-i Murād Ḫān be-Semt-i Rūmili

2420 Rivāyetdir yedi yüz altmış altıda sefer ḳıldı
Fütūḥāt-ı ʿazīme eyledi bā-ʿavn-i Yezdānī

2421 Biġa fetḥ olunup bī-ġāye māl aldı ġanīmetle
Yed-i İslāmʾa girdi ol ġazāda niçe büldānı

2422 Putı şındı eʿādīniñ Gümülcine alındıḳda
Zaġara dönmiş idi yelmeden küffār-ı kelbānī

2423 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ber-murād oldı bu nuṣretle
Şükūh u saṭveti efzūn olup artmışdı ʿunvānı

2424 O sāliñ irtesinde ḳıldı aʿdā Edrine semtin
Otuz biñ ceyş ile ġārāt idüp ālān u tālānī

2425 Gelibolı'[ya] ılġar eyleyince şāh-ı aʿdā-keş
Ṭuyup Şāhīn Lala "lā" diyüp ḳıldı şitābānī

[58b]

2426 Varup Çirmen'de küffāra irişdi kesdi eṭrāfın
Yetişmezden muḳaddem cenge aʿvān-ı Murād Ḫānī

2427 Ṭaġıtdı leşker-i küffārı ḳırdı eḳserin fevrī
Ġanā'im aldılar küffārdan genc-i firāvānī

2428 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād'a virmeyüp zaḥmet
Beşāretle muṭayyeb eyledi sulṭān-ı ẕī-şānı

2429 Saʿādetle Murād Ḫān Bursa'ya ricʿat buyurduḳda
Niçe ḫayrāta daḫi eyledi teşmīr-i dāmānī

Ḫıtān-ı Şehzāde Bāyezīd Ḫān ve Şehzāde Yaʿḳūb Çelebi

2430 İki şehzāde-i vālā-tebārın Bursa şehrinde
Ḫıtān itmek murād itdi ḳuruldı sūra bünyānı

2431 Ḫaber irsāl olundı daʿvete sūr-ı hümāyūna
Żiyāfet ḳıldılar olup keşīde-ḫʿān-ı elvānī

2432 Mülūkāne hedāyā ile geldi sūr-ı sulṭāna
Ne deñli var ise eṭrāf u eknāfıñ emīrānı

2433 O sūruñ niʿmetinden sīr olup mūr u melaḫ cümle
Cihānı ṭoḳ ṭoyum ḳıldı nevāl-i ḫʿān-ı iḥsānı

2434 Ḳadīmī bendeler āzād olup ol sūr-ı ʿālīde
Niçe nā-kāmı nān-pāreyle ḳıldı sīr-i şādānī

2435 Söyünmiş dūdmānlar buldı ol sūr içre külliyyet
O cemʿiyyetde ābād eyledi çoḳ beyt-i vīrānı

2436 Vecāhet buldı bī-cāh-ı saʿādet bulunan erler
Çeh-i ġamda yaturken oldı gūyā Mıṣr sulṭānı

2437 Çerāġ-ı mürde-veş öksüz ḳalup bī-fer siyeh-baḫtān
O sūruñ oldılar cümle çerāġān-ı fürūzānı

2438 Zihī sūr-ı feraḥ-zā bāreka'llāh vaḳt-i ġam-fersā
Cihānı ḳıldı ol sūr u sürūruñ feyżi nūrānī

Każıyye-i ʿArż-ı Ḥāl-i Pīr-i Rūşen-Żamīr be-Şikāyet-i Ḫod der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Mekārim-Semīr ve Ḳatl-i Aġa-yı Enderūn-ı Şehriyārī

2439 Tevārīḫ-i selefde Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Yazılmışdır niçe evṣāf u ḥāli ẕikr-i ʿunvānı

2440 Kerāmāt-ı bülendi naḳl olunsa yek-be-yek anıñ
Tükenmez belki taḥrīr itmege olmazdı imkānı

2441 Baḥirden ḳaṭredir yāḫūd mihirden ẕerredir gūyā
Kemīne nāẓımıñ taḥrīri ber-tevfīḳ-ı Sübḥānī

2442 Şiḳāt-ı Bursa'dan menḳūldür bu emr-i ḥayret-zā
Ḥikāyet eyler ol şehr-i ḳadīmiñ cümle pīrānı

2443 Ehālī-i şehirden Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Şikāyet eyledi dīvānda bir pīr-i nūrānī

2444 Şehinşāh-ı ʿadālet-pervere çoḳ iştikā itdi
Didi ey şehriyārānıñ refīʿu'l-ḳadri ve'ş-şānı

[59a]

2445 Saña bir ʿarż-ı ḥālim var ki Ḥaḳḳ'dan ġayri vāḳıf yoḳ
Benim bu gördigim ẓulm ü cefā-yı ġadr ü ḫüsrānı

2446 Revā görme kerem ḳıl dergeh-i ʿadle yüzüm sürdüm
Buyur ḥaḳḳımda sulṭānım ne ise emr-i şāyānī

2447 Zi-maşrıḳ tā-be-maġrib ʿadl ü dādıñ ʿāleme ṭoldı
Benim ancaḳ civārıñda gören ṣad ẓulm ü ḫüsrānı

2448 Der-i devlet-me'ābıñdandır ancaḳ şekve-i ẓulmüm
Anıñ defʿi gelürken dest-i ʿadliñle bu dem ānī

2449 Bańa lāyıḳ görürseñ bī-sebeb ey şāh-ı ʿadl-āyīn
Bilürken ẓālimīniñ olmaya enṣar u aʿvānı

2450 Yarın rūz-ı ḳıyāmetdir o gün hengām-ı ḥayretdir
Biñ ayaḳ bir ayaġ üzre görilür ḥaḳḳ u buṭlānı

2451 Müsāvīdir o günde aġniyā cümle gedālarla
Ḥaḳ issi ḥaḳḳını ister bulunmaz defʿe imkānı

2452 Ḥużūr-ı Ḥaḳḳ'da yeksāndır gedāyān pādişehlerle
Ḳomaz ḳurnāda cemmen ḥaḳḳını ber-vech-i ḥaḳḳānī

2453 Bilürsin "kullüküm raʿin"[1] ḥadīṯsin ʿāmil olmazsın
ʿİbāda ṣavb-ı Ḥaḳḳ'dan olmış iken ẓıll-i Raḥmānī

2454 Seniñle pādişāhım ḥāliyā daʿvā-yı ḥaḳḳım var
Ḥakem naṣb eylerim sulṭānımı ey maʿdelet kānı

2455 Eger dünyāda ḥaḳḳ üzre görülmezse bu daʿvāmı
Yarın ḳāḍī-yi ḥaḳda görülür daʿvā-yı ṣıdḳānī

2456 Seniñle rūz-ı maḥşerde terāfuʿ eyleriz şāhım
Ḥużūr-ı Ḥaḳḳ'da taḫlīṣ eylemek güçdür girībānı

2457 Civārıñda olam da ẓulm oluna rūz u şeb bańa
Buña rāżı olur mı ġayret-i İslām u īmānī

Cevāb-ı Şehriyār Bedīn-i Pīr-i Ṣāḥib-Iżṭırāb

2458 Buyurdı şāh-ı ʿālem ey faḳīr-kīne-ver söyle
Bu gūne iştikā-yı bī-me'āl ü vażʿ-ı nādānī

2459 Seni rencīde-ḫāṭır eyleyen kimdir meded söyle
Seni bu rütbe tekdīr ile ẓulm-i nā-be-sāmānī

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "İtk", 16; Müslim, "İmāre", 20.

2460 Ne cānibden ẓuhūr itdi mükedder eyleyen kimdir
Anı bildir ki ben de eyleyem icrā-yı şāyānī

2461 Eger benden ise ḳahrıñ yaḫūd evlādım itdiyse
Be-vaḥdāniyyet-i Ḥaḳḳ eylerim ḳatliyle fermānı

2462 Ḫudāvendā Kerīmā Dāverā isʿāf-ı kām eyle
Tehevvürle buyurma ben faḳīre vażʿ-ı sulṭānī

2463 Eger iẕn-i şerīfiñ olur ise gördigim ġadri
Virem cāy-i ḫafāda ḫāk-i pāye añı sirrānī

2464 Beni emr-i ḫaṭar-nākim getürdi maʿraż-ı ḳatle
Meger luṭfuñ olup ʿafv eyleyesin müstemendānı

2465 Şuyūʿından budur ḫavfım ki ḥaḳḳından gelinmezse
Helāk itmek muḳarrerdir beni ol ẓālim-i cānī

[59b]

2466 Çeküp sulṭān-ı ʿālem ol faḳīri ḫalvet-i ḫāṣṣa
Buyurdı kimden eylersiñ bu deñlü zār u giryānı

2467 Didi ey pādişāh-ı maʿdelet-ārā-yı sulṭānī
Eḫaṣṣ-ı zümre-i etbāʿ-ı ḫāṣṣıñdan fülān zānī

2468 Gelüp cevf-i leyilde ḫāneme kerhen duḫūl eyler
ʿAyālimle mebītimde ider fısḳ-ı firāvānī

2469 Tamām bir sāl olmışdır ider ehlimle bu fiʿli
İderler gözgöre böyle füsūḳ-ı nā-müsülmānı

2470 Egerçi ḳurb-ı sulṭān āteş-i sūzāndır dirler
Benim ḥaḳḳımda olmışdır her ānı ʿayn-ı nīrānī

2471 Hezārān kerre düşdüm pāyine vāfir niyāz itdim
Didim ey mehterīn-i bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ-ı sulṭānī

2472 Ne mūcibdir benim gibi faḳīr-i nā-be-ṣāmānıñ
ʿAyāliyle bu rütbe iḫtilāṭ-ı nefs ü şeyṭānī

2473 Senin gibi melīḥu'l-vech olan maḥbūb u mümtāzıñ
Revā mı böyle bir fertūte-i zişt ola cānānı

2474 Ḫuṣūṣā ben faḳīriñ zevcesi olmaġla sulṭānım
Ferāġat eyle ednā ḫāṭırım-çün ey kerem kānı

2475 Civār-ı salṭanatda sākiniz Allāh içün olsun
Mürāʿāt eylemek lāzım degil mi ḥaḳḳ-ı cīrānı

2476 Müsellem bir meşeldir ḳurdımız ḳoñşusını dirler
Civāra ḥürmet it şimden geri ey merḥamet kānı

2477 Niçün ışrār idersiz maʿṣiyet-kārīde tā böyle
Gel istiġfār u tevbe eyle itme baʿd-ez-īn anı

2478 Teserrī eyle ḥavrā-yı cevārī iştirā eyle
Ḳarīn-i şehriyārīsin seniñçün vardır imkānı

2479 Teḥāşī eylemezsiñ dūzaḫıñ hevl-i ʿaẕābından
Ya gelmez mi ʿaceb hīç ḫāṭıra ḳahr-ı Murād Ḫānī

2480 Kemāl-i ḳasvet-i ḳalbinden ol bī-dīn u bī-inṣāf
Dönüp dirdi baña ey pīr-i fānī şaḥṣ-ı nādānī

2481 Üşenmezsiñ yorarsıñ kendüñi bī-hūde ey maʿtūh
ʿAbeṣdir söyleme ṣoñra çekersiñ çoḳ peşīmānī

2482 Niçe eyyāmdır sürdüñ ṣavurduñ ḫırmen-i ẕevḳin
Bıraḳ bād-ı hevā encāmı dervīşāna sāmānı

2483 Muḳayyed olmayup rāżī olursañ bu müvālāta
Görürsün belki encāmında benden luṭf u iḥsānı

2484 Yine pāyine düşdüm zār u giryān olarak ol şeb
Didim senden bir-iki maṭlabım var ey ʿaṭā kānı

2485 Biri budur ki kimsiñ ism-i pākiñ söyle sulṭānım
Ne ḫıdmetle seni teşrīf itdi ʿālemiñ ḫānı

[60a]

2486 Maḳarrıñ enderūn-ı şehriyārīdir seniñ ḥālā
Muḳarreb oldıġıñ işrāb ider bu vażʿ-ı sekrānī

2487 İkinci iştibāhım ḫāk-i pāyiñden budur ancaḳ
Ne var işkālimiñ ḥalliyle ḳıl iḥsāna erzānī

2488 Didim vardır sarāy-ı şehriyārī ittiṣālinde
Şehirliden bir-iki kimseniñ maḥbūbe nisvānı

2489 O gül-ruḫsāre ʿavretler egerçi ʿiṣmet-ārādır
Alur her biriniñ ḥüsn ü cemāli ʿaḳl-ı insānı

2490 Niçün anlarla raġbet itmeyüp bir ʿaşḳ-bāzīye
Der-āġūş itmediñ ḥayfā niçe serv-i ḫırāmānī

2491 Olurdı her birisi cān u dilden ḥüsnüñe ʿāşıḳ
Alurdı bir baḳışla belki senden naḳd-i sāmānı

2492 Ḳoyup ol ḥūr-sīmā serv-ḳadd sīmīn-endāmı
Benim bu pīrezen heştād-sāle ġūl-i yābānı

2493 Alasın sīneñe tā uġrayasın ʿillet-i ṣadra
O cism-i ḫūnfesā künde-dehen bānū-yı vīrānī

2494 Nedir tercīḥe bāʿiṣ ġālibā sūʾ-i nihādıñdır
Alursun dāʾimā āġūşuña nā-pāk dāmānı

2495 Hele ben geçmişim nāmūs u ʿār-ı ʿırż u ġayretden
Şehīd ü şāhidim Ḥaḳ defʿiniñ yoḳ bende imkānı

2496 Benim böyle suʾālim ehlime ḫoş gelmedi ancaḳ
Gehī eylerdi īmā vü işāret vażʿ-ı hezlānī

2497 Gücendi ʿavretim evṣāf-ı ḥüsnin yād itdikde
Didi sen diñleme bu pīr-i nā-hemvār-ı nādānı

2498 Bunamışdır ṣaḳın söyletme yüz virme şirinletme
Kʾanıñ alt çeñesi düşmiş bilürsün ḥāl-i pīrānı

2499 Hemān sen kārıña meşġūl olup ẕevḳ eyle sulṭānım
Ne dirse ḳo disün maʿtūhdur hīç yoḳdur ʿirfānı

2500 Eger maʿtūh bilseydi ʿulüvv-i ḳadriñi her ān
Ḳudūm itdikce pāy-endāz iderdi yoluña cānı

2501 Żarūrī şefḳat eylerdiñ kemāl-i faḳrına anıñ
İderdiñ derd-mende luṭf u iḥsānıñla dermānı

2502 Beni melʿūne ʿavret mekr idüp aña nifāḳ itdi
Atıldı yüzime āzār idüp çün kelb-i ṣavlānī

2503 Ozanlıḳ eyleme epsem otur cüz'ī sükūt eyle
Yeter taṣdīʿ itdiñ hey ḳoca ben ẕāt-ı ẕī-şānı

2504 Biraz deryā-dil ol diñle sözüm rām ol da bābā düş
Şebiñ nıṣfı ṣavuşdı itmedim bir ẕevḳ-ı nefsānī

2505 Biri birine ṣarmaş dolaş oldı mār u kejdüm-vār
Olup sīne-be-sīne üstine çekdikde yorġanı

2506 Şuʿūrum zā'il oldı ṭāḳatim ṭāḳ oldı gördükde
Geçürdi başıma devrān delüp bir saḳf-ı vīrānı

[60b]

2507 Hemān-dem ṭaşra oldum yalvarup dergāh-ı Mevlā'ya
Didim ey yerleriñ hem gökleriñ maʿbūd u Sübḥānı

2508 Ḫudāvendā seniñdir ġayret-i dīniyye-i ʿālem
Sen iḥsān eylediñ hep mü'minīne dīn ü īmānı

2509 Benim bu ẓulmümi görme revā yā Rabb bu miskīne
Belī ben rū-siyehde vardır ʿiṣyān-ı firāvānı

2510 Ġayūr Allāh bildir ḥālimi Sulṭān Murād Ḫān'a
Bana bu ẓulm u ḥayfı bilmiş olsa görmez erzānī

2511 İkisiniñ de birden vir belā-yı ʿācilin yā Rabb
Bu emre vāḳıf eyle Hażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

2512 Görünce pīç u tābım davranup ḳalḳdı firāşımdan
Tesellī-i derūnum ḳaṣd idüp ol ḳahbe oġlanı

2513 Eriñ bunda mıdır yā ḳandedir diyü su'āl itdi
Buyursun içerüye didi ber-vech-i şefīḳānī

2514 ʿAceb ṭaşra gidüp ifşā-yı rāz eyler diyü ḳorḳup
Berāy-ı maṣlaḥatdır itdigi vaż‘-ı yehūdānī

2515 Zamān-ı bāmdād olmış diyüp ḳalḳdı vedāʿ itdi
Çıḳup ol ẓālim-i bed-kār ḥufrından çü-mārānī

2516 Didim zevcem olan ol ḳahbe-i bī-ʿār melʿūna
Be hey rüsvā felemmā fışḳıcı rūspī-yi külḫānī

2517 Eger sen olmasañ fısḳa muṭāviʿ saña gelmezdi
Ol ʿāşıḳ ise saña sen de anıñ lāl u ḥayrānı

2518 Niçün feryād itmezsiñ gelince cāme-ḫʿāb içre
Gelürdi belki anıñ ḳalbine bīm u hirāsānī

2519 Yaḫūd der-kār-ı fısḳ olduḳda niçün nāle itmezsiñ
Gelürdi belki istikrāhla nedm ü peşīmānī

2520 Seniñ de cānıñ ister oynaşıñla der-firāş olmaḳ
Yürürsüñ pīşgāhında ṣafāsıyla ḫırāmānī

2521 Didi ʿavret kim imdād eyler idi itsem istimdād
Kim eyler bī-kesāna nā-be-hengām raḥm-i cīrānī

2522 Hemān bī-hūde ḫalḳı çaġırup izʿāc itmekdir
Ya iʿlān eylemekdir sirr olan bu emr-i pinhānı

2523 Biraz ḳarnıñ geñ olsun kimseye ifşā-yı rāz itme
Vuḳūʿından bu emriñ saña yoḳdur ʿırż-ı noḳṣānī

2524 Benim mecbūre olup ʿaczimiz maʿlūmdur ḫalḳa
Bize bühtān idüp ḳurı aġaca kim sürer ḳanı

2525 Ṣaḳın bu emr-i meẕmūmu’ş-şüyūʿı aġzıña alma
Ḫuṣūṣā ṭuymasun cīrānımız etbāʿ-ı sulṭānī

2526 Seni tekẕīb idüp ol pāke çıḳmaḳlıḳ muḳarrerdir
Diyeler belki saña müslimān gel itme bühtānı

2527 Benim altun adım baḳır iderseñ yazıḳ eylersiñ
Erāẕil aġzına virme ṣaḳın bu sırr-ı pinhānı

[61a]

2528 Ḳıyādetle seniñ de şöhre-i āfāḳ olur nāmıñ
Cemāʿat içre ḳalmaz ḫayırıñ fehm eyle bil anı

2529 Kilāb-āsā düşerler ṣaydıma esvāḳda yārān
Alınmaḳ mümkin olmaz ellerinden ceyb u dāmānı

2530 Oturtmaz menzilimde kendi ʿırżımla muḳayyedken
Erāẕil eşḳıyā bi'l-cümle evbāşān-ı nefsānī

2531 Bilürken pāk-dāmen oldıġım bu beldeniñ ḫalḳı
İderler belki imżā fuḥşuma bā-ifk ü bühtānī

2532 Seniñ de tengdir ṭabʿıñ o deñlü hāḍımeñ yoḳdur
Belā-yı ʿırż ile belki çekersin renciş-i cānī

2533 Cihānıñ germ u serdin gördüñ ammā ʿāmil olmazsın
Saña biñ kerre nuṣḥ itsem ḳabūle olmaz erzānī

Naṣīḥat-ı Zen-i Fācire be-Şevhereş

2534 Eger ol nev-cevān bir daḫi bu semte saʿādetle
İderlerse tenezzül eyleyüp luṭf-ı ḳadem-rānī

2535 Muḳaddem itdigiñ evżāʿ-ı nā-hem-vār içün andan
ʿÖẕür-ḫˇāh ol ṣuçuñ ʿafv eylesün göster peşīmānī

2536 Maʿāẕa'llāh beni oynaḳ bileydi baʿż-ı zen-dostān
Geleydi bī-tekellüf ḫāneñe sirrāni cehrānī

2537 Ṭuyaydıñ her biriyle hem-dem-i vaṣl oldıġım farżā
Ne ġavġālar ḳoparup ṭard ideydiñ derd-mendānı

2538 Teng-ḫū oldıġından vāpesīn-i ḫayl-i aḳrānsın
Ebed farḳ eylemezsiñ bed-sigāl u nīk-kārānı

2539 Aġa-yı şehriyārī ayda dört-beş kerre gelmekle
Cihānı teng idersiñ başıma izʿāc idüp anı

2540 Saña neydi anıñ cürm ü günāhı dün gice bir kez
Laṭīfeyle beni çimdiklemekle vaḳt-i sekrānī

2541 Benim ḳaḥbeligim çekdiñ aña zānī didiñ ḥāşā
Yine evżāʿ-ı nā-hemvāra itdi ṣabr u sāmānī

2542 Saña ḳaẓf itdigiñçün ḥaddiñi bildirmek olurdı
Yine ʿafv eyledik cürm-i şenīʿiñ bā-kerīmānī

2543 Eger her geldiginde aña ikrām eyleseñ farżā
Saña altun oluḳ olurdı anıñ luṭf u iḥsānı

2544 Gehī sen daʿvet itseñ ḫāneñe ikrām ḳaṣdıyla
Baña da çift ü tekden ḳalur idi müzd-i mihmānī

2545 Çün ʿavret ṣādıḳāne zevcine çoḳ nuṣḥ u pend itdi
Ḫulūṣın didi ammā olmadı tefhīme imkānı

Cevāb-ı Pīr be-Zeneş

2546 Didi ol pīr-i dānā ey zen-i mekkāre-i ʿālem
Neṣāyiḥ oldı hep mesmūʿ-ı pīr-i müstemendānī

[61b]

2547 Murādıñ fehm olundı nev-cevānı ḫ̔āhiş itmişsin
Muʿammer ol ḳıyādet rütbesin görmişsin erzānī

2548 Ḥerīfiñ gelmesinde mükreh ü mecbūr idiñ evvel
Anı sen de bilürsin defʿiniñ yoḳ bende imkānı

2549 Şu vaḳtimde beni teşhīr itmekdir vesāṭatla
Seniñ ancaḳ murādıñ ey zen-i melʿūn-ı külḫānī

2550 Ḥayā itmez misin ey kāfir-i bi'llāh melʿūne
Revā mı idesin tā böyle hetk-i ʿırż-ı pīrānī

2551 Ḥerīfiñ ḫod-be-ḫod āmed-şodın azdır diyübenden
Vesāṭat isteyüp daʿvet murād eylersin oġlanı

2552 Olur elbet murādıñ Ḫān Murād'ıñ belki maʿlūmı
Görürsiz tīġ-ı cevher-dāri içre reddi ḫıẓlānī

2553 Be hey melʿūne bir āyīne al gör rūy-i nā-pākiñ
Cihānda var mı baḳ bir saña beñzer ġūl-yābānī

2554 Niçe oġluñ yerinde ḥīz ile ey pīre-zen rūspī
Utanmazsıñ idersiñ dā'imā fısḳ-ı firāvānī

2555 Dem-i pīrīde ben bī-çāreyi rüsvā-yı ʿāmm itmek
Revā mı baḳ aġarmış bürçekiñ ey ḳaḥbe-i zānī

2556 Ḳurıyacaḳ eliñ īmānsız gögsüñe vaż' eyle
Günāha eyle istiġfār u tevbe ol kemā-kānī

Āmeden-i Aġa-yı Bed-kār be-Ḫāne-i Pīr-i bī-İḫtiyār

2557 İderken ʿavretiyle ḫānede nāmūs ġavġāsın
Yine çoḳ sevdigi mekkāre beg aġa-yı sulṭānī

2558 Gelüp cevfü'l-leyilde nāzil-i bām-ı belā oldı
Geçüp ṣadra oturdı ḫançeri gösterdi yalmānī

2559 Yine ʿaḳlım başımdan ṣıçrayup ṭaşraya cān atdım
Didi gel hey ḳocamış itme istiṣḳāl-i mihmānī

2560 Hirāsımdan dönüp geldikde didi hey gözüm baba
Vaḳitler ḫayr ola ehliñle neydi ṣoḥbet-i cānī

2561 Meẕemmet mi idersiz yoḫsa āḫir bir ṣaded m'oldı
Ḳadın ḥażretlerinden añlanur ber-vaż'-ı bī-gānī

Niyāz-ı Pīr-i Fānī ez-Aġa-yı Sulṭānī

2562 Didim başıñ içün terk it beni ḳoy kendi ḥālimde
İki vech ile virme ḫāṭıra kesr ü perīşānī

2563 Beni ḳoç başıña ḳurbān idüp ḳurtar bu rencişden
Bize boynuzluluḳ olmışdı siz itdikde ḳurbānı

2564 Bañа cānım gerekmez sañа cānānıñ gerek ammā
ʿAceb bir kerre gelmez mi derūna ḫavf-ı Rabbānī

2565 Ḳomazsıñ ṭaşrada ārām idem göñlüm gözüm görsün
Seni görmekden ise görmemek aʿlā vü āsānī

[62a]

2566 Tehevvür eyleyüp didi bañа ey pīr-i nā-bāliġ
Eliñden geleni arda ḳoma var ise imkānı

2567 Saña çoḳ luṭf u iḥsān itmek isterdim rücū‘ itdim
Meger miḳdār-ı ẕerre yoġ imiş sen pīriñ ‘irfānı

2568 Benim de iḫtiyārım gitdi didim hey yazıḳ saña
Ḥarām olsun yedügüñ Ḫān Murād’ıñ ni‘met ü nānı

2569 Gelüp hafta sekiz ehlimle eylersiñ fesādātı
A ḳoñşı ḫā’ini ey ni‘met-i İslām küfrānı

2570 Yine şürb-i müdāma başlayup hem-‘işret olduḳda
Didi mel‘ūne ‘avret sekr ile ey cānımıñ cānı

2571 Ṣunup birbirine lebrīz-i sāġar cām-ı ṣahbāyı
Benim ‘aşḳımla iç yā hū diyüp ṭoldurdı peymānı

2572 Baña ṣunduḳda nūş itmeksizin bī-hūş mest oldum
Elimle virdim āḫir destine bir tīġ-ı ‘üryānī

2573 Saña ḳanım ḥelāl olsun didim luṭf eyle ḳatl eyle
Bu ḥāli görmemege var mıdır ölmekden āsānı

2574 ‘Aceb gelmez mi saña hīç uṣanmaḳ Ḥaḳ’dan utanmaḳ
Ḥarāma niçe bir böyle devām-ı nā-müsülmānī

2575 Eger fısḳ u fesāda gelmediyse saña istīfā
Beni ṭaşraya ṣav eylerseñ eyle ṣoñra i‘lānı

2576 Beni iġżāb içündür maḥżarımda bī-edeblikler
‘Aceb olmaz mı bu fısḳ u fesādıñ ḥadd ü pāyānı

2577 O deñlü istikānet birle yalvardım niyāz itdim
Mü’eṣṣir olmadı ber-muḳteżā-yı nefs ü şeyṭānī

2578 Ya ḳatl it bendeñi yā ṭaşraya ḳo ‘adl ü dād eyle
Didikce maẓhar oldum şetmine didi fużūlānī

2579 Cebīnin çīn-ber-çīn eyleyüp didi ‘acūl olma
Gelince vaḳti elbet ḳatle de olursuñ erzānī

2580 Hemān mel‘ūne ‘avret ḳahḳahayla ḍıḥk idüp didi
Aġam ‘afv eyle mecnūndur olur ey başı ṣar‘ānī

2581 Ben ibrām eyledikce pāyine düşdükce oġlanıñ
Döner dir ḳahpe baṣ iḳrārına ḳorḳut biraz anı

2582 Urur zaḫm üstine zaḫm-ı diger ol ḳahbe-i devrān
İderdim ḳatl-i nefse ictirā ḥıfẓ içün īmānı

2583 Yine fikr eylerim encām-ı kārı ḥāl-i ʿuḳbāyı
Buyurmışdır ḥadīṯinde cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnānī

2584 Özin ḳatl eylemek ḳatl-i digerden daḫi bed-terdir
Daḫi efzūndur rūz-ı cezāda iṯm u ḫıẓlānı

2585 Anıñçün ḫāk-i pāy-i devlete iʿlām-ı ḥāl itdim
Kerem-kārā buyur her neyse şāyān emr ü fermānı

Cevāb-ı Sulṭān be-Pīr-i Nā-Tüvān

[62b]

2586 Şehinşāh-ı felek-ḳadr istimāʿ itdikde aḥvāli
Buyurdı ey żaʿīfü'l-bāl merdān-ı süḫan-dānī

2587 Niçün bu vaḳte dek bī-çāre teʾḫīr eylediñ derdiñ
Olurdı lā-cerem faṣdıyla anıñ belki dermānı

2588 Dimāġında fesādı fıṭratı sūʾ olanıñ gāhī
İder tedbīrini bu neşter-i ʿadl-i Murād Ḫānī

2589 Dem-i fāsidle gelmiş ṭabʿına bu inḥirāf anıñ
Anıñ tecvīz olunmışdır o demde faṣd-ı şiryānı

2590 Eger ḳānūn-ı ṭıbb-ı şerʿ ile tedbīr isterseñ
Olur mümkin bir-iki vech ile iṯbāt-ı bürhānī

2591 Var imdi müsteriḥ ol her ḳaçan ol ẓālim-i bed-kār
Yine eylerse ḫāneñ semtine ḳaṣd-ı ḳadem-rānī

2592 Ḳapuñdan içerüde mevżiʿ-i nisvān olan yerde
Maʿiyyetle bulursam eylerim icrā-yı şāyānī

2593 Nihānī baña gel maḳṣūd-ı mā-fi'l-bāli ʿarż eyle
Cezā-yı mā-sezāsın virelim bā-ʿavn-i Rabbānī

2594 Didi ey şehriyār-i ʿālem-ārā hīç mümkin mi
Olam cevf-i leyilde dāḫil-i bezm-i cihān-bānī

2595 Bu deñlü ḥācibān-ı dergeh-i ʿālī beni ḳor mı
Ḥużūr-ı pādişāhīye girem ber-resm-i erkānī

2596 Ṭutalım yine gelmiş ḫāneme iḫbārı müşkildir
Olur mı daḳḳ-ı bāb itmek benimçün hīç imkānı

2597 Buyurdı Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān farṭ-ı ġayretle
Ḥużur-ı pākine iḥżār idüp bi'l-cümle derbānı

2598 Eger gündüz eger gice mülāḳāt isteye bańa
Müzāḥim olmasun kimse budur fermān-ı sulṭānī

2599 Cenāb-ı şehriyārī pīri memnūn eyleyüp ol dem
Gelüp beytü'l-ḥazende oldı ol emriñ nigeh-bānı

2600 Taraṣṣud üzre iken gör ḳażāyı bir niçe eyyām
Ayaḳ başmadı ol semte sezindi emr-i pinhānı

2601 Tamāmen hafta geçdi varmadı kūy-i dil-ārāya
Meger emr-i mücāzātıñ taḳarrub itmemiş anı

2602 Unutdurdum diyü nā-geh yine bir leyl-i ẓulmāda
Gelince ẓālim-i bed-kār ber-resm-i ḳadīmānī

2603 Zen-i melʿūnesinden gizlü bir yerde ḫafādaydı
Görünce geldigin ʿazm eyleyüp üftān u ḫīzānī

2604 Bürehne-pā vü ser çün bād-ı ṣarṣar pīç ü tābından
Olup ruḫ-sūde-i bāb-ı hümāyūn gördi derbānı

2605 Hemān-dem aldılar elden ele ol pīr-i maẓlūmı
İletdiler ḥużūr-ı şehriyārīye şitābānī

[63a]

2606 Görünce pīr-i nā-sāmānı sulṭān-ı cihān-ārā
Buyurdı geldi mi melʿūneniñ maʿşūḳ u ṣüʿbānı

2607 Didi geldi ikisin bir fırāş içinde terk itdim
Mübārek gözleriñle ḳıl temāşā kār-ı ḫıẓlānı

2608 Ḥamiyyet seyfini muḥkem ḳuşandı der-miyān itdi
Mübārek başını örtüp ḳodı bir şāl-i şāhānī

2609 Buyurdı öñüme düş ḫāneñi göster ne cānibde
Ses itme yap yap baṣ ayaġıñ ḳaldırma tābānı

2610 Düşüp ardına pīriñ sāye-veş ol ẓıll-i Raḥmānī
Ḳapudan içerüye ikisi girmişdi pinhānī

2611 Didi baḳ pādişāhım ḥāliyā zānū-be-zānūdur
Firāşımda telāʿub üzre seyr eyle iki zānī

2612 Olup ṣarmaş dolaş bir yerde bir ʿaḳreble bir ḥayye
Yaḫūd ḫargūş u ṣaʿleb bir yataḳda oldı pinhānī

2613 Görünce şāh-ı ʿādil ikisin bir yerde peyveste
Biri birine hem-pehlū vü hem-bālin ʿüryānī

2614 Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ṣad ḥamd ü ṣenā ṣad şükr ile ḳalḳup
Başın şālıyla örtüp deste aldı tīġ-ı bürrānı

2615 Ṣıġındım Ḥaḳḳ'a bi'smi'llāh diyüp bir tīġ ʿaşḳ itdi
İkisin biçdi birden her biri boyladı nīrānı

2616 Ṣanasın ẕü'l-feḳār idi ḥamā'il-vār ḳaṭʿ itdi
Olur her nīmesi taʿvīẓ-i bend-i nefs ü şeyṭānī

2617 Zemīn-būs eyleyüp ol pīr-i dānā ṣad sitāyişle
Didi ey bīşe-zār-ı ʿadl ü dādıñ bebr ü arslanı

2618 Ola hemvāre-i bāzū-yı celāl ü şānıña ḳuvvet
Ġazā-yı ekber itdiñ ʿarşa aṣ şemşīr-i şāhānı

2619 Sözüm yoḳ ʿadliñe ancaḳ derūna geldi bir şübhe
Anıñ da defʿine himmet buyur ey şīr-i ʿOṣmānī

2620 Mübārek başıñı şāl ile örtdüñ kim görüp ẓālim
Cemāl-i pākiñi şāyed ide kār-ı gürīzānī

2621 Nedir vechi mübārek gözleriñi daḫi bend itdiñ
Anıñ luṭfına vāḳıf olmadım bildir bańa anı

2622 Saʿādetle buyurdı bend-i çeşme bāʿiṣ oldur kim
Sańa ẓulm eyleyen ol ẓālim-i bed-kār-ı şeyṭānī

2623 Eger oġlum ise ṣulbümden inmiş anı gördükde
Bańa ʿārıż ola bir reʾfet-i bī-cāy-ı sulṭānī

2624 Teraḥḥum eyleyem ber-muḳteżā-yı fıṭrat-ı şefḳat
Cezā-yı lāyıḳın virmekde teʾḫīr eyleyem anı

2625 Bańa dīvānda şekvā itdigiñ günden beri biʾllāh
Gelür diyü seni hīç yummadım bu çeşm-i giryānı

2626 Maʿāẕaʾllāh oġulluḳ mānıʿ ola kārı icrāya
Yerine gelmeye emr-i Ḫudā bu kār-ı merdānī

[63b]

2627 Tehāvün eyleyem iḥḳāk-ı ḥaḳḳıńda olam ʿāṣī
Olam rūz-ı cezā şermende-i evżāʿ-ı ḥırmānī

2628 Ḫudā bu emre tevfīḳ eyledi Sulṭān Murād Ḫānʾı
Zihī tedbīr-i sulṭānī zihī taḳdīr-i Rabbānī

Ḥikāyet-i Bāz-ı Seng-şode

2629 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī künh ile baʿż-ı kerāmātın
Murād Ḫān-ı Velīʾniñ līk vardır baʿż-ı noḳṣānı

2630 Murād Ḫān cāmiʿiñ bünyādını itmām itdikde
Ḳılarlar idi ẓuhr u ʿaṣrı anda baʿż-ı ezmānī

2631 Gehī ārām iderdi sāḥasında cāmiʿiñ sulṭān
Gehī evrād oḳurlardı gehī āyāt-ı Ḳurʾānī

2632 Hemān bir bāz-ı serkeş cāmiʿe geldi duḫūl itdi
Uçup zīr-i ḳıbābında mükedder itdi sulṭānı

2633 Biraz aşaġı yuḳaru uçup ṣońra cülūs itdi
Görünce ḳondıġın çaġırdılar ber-resm-i murġānī

2634 Muʿallem idi ammā ġālibā ḳaçmışdı yurdından
İcābet itmeyince eyledi iġżāb-ı ḥayvānī

2635 Şeh-i ġayret-şiʿāra gūyiyā bir ʿār gelmekle
Ḳadīd olup ḳalasın didiginde bāz ol ānī

2636 Hemān bir sengden maṣnūʿa bir ḳālıb gibi ḳaldı
Sarāya ʿavdet itdikde Murād Ḫān bāzı aʿvānı

2637 Alup ardınca sulṭāna götürdi daḫi gösterdi
Vuḳūʿından bu emriñ geldi sulṭāna peşīmānī

2638 Teṭayyur itdi anıñla derūnı mużṭarib oldı
Müşāheddir ile'l-ān türbede ol bāz-ı bī-cānī

Rivāyet-i Dīger-i Bāz-ı Seng-şode

2639 Rivāyāt-ı uḫarla naḳl ider bu bāz aḥvālin
Burusa şehriniñ tārīḫ-gūyān niçe pīrānı

2640 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan menḳūldür bu emr-i Rabbānī
Gelür naḳli ile ehl-i derūna beht ü ḥayrānī

2641 Kerāmāt-ı bülendindendir ol sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Muʿallaḳdır ṭurur bāb üzredir ʿahd-i Murād Ḫānī

2642 Ḳosova ġazvesinden şāh-ı ʿālem bir sene evvel
İderlermiş gehī ṣayd-ı şikār-ı vaḥş-i murġānī

2643 Meger günlerde bir gün pādişāh-ı fārisü'l-ḫayliñ
Derūn-ı pākine gelmiş ide ṣayd-ı beyābānī

2644 Feżā-yı Bursa'dan ṣayd-ı şikāra ārzū itdi
Aġayān-ı şikāra ṣādır oldı emr ü fermānı

2645 Çıḳup aʿvān u enṣārıyla sulṭān-ı cihān-ārā
Raṣad-gāh-ı şikāra eyledi ʿazm-i ṣitābānī

[64a]

2646 Meger de'b-i hümāyūnı bu idi ṣayda çıḳdıḳca
Şikāra cümleden aḳdem iderlerdi isperānī

2647 Derūnında bu idi pādişāh-ı kişver-i ʿadliñ
Geçe Rūmili'ye ḳahr ide yine ehl-i ṭuġyānı

2648 O sulṭān-ı ṣaf-ārā-yı veġā ol şīr-i aʿdā-keş
Tefe"ül eyleyüp didi eger bā-ʿavn-i Rabbānī

2649 Yine ben ġālib olursam uġurdur ceyş-i aʿdāya
Şu eṣnāda çıḳa pīşimde bir kepk-i beyābānī

2650 Alup bāzūsına bir bāz-ı şāhīn-bāz naḫçīri
Naẓar-bāz oldı bir kepk-i derīniñ oldı cūyānı

2651 Hemān-dem pīşgāhından uçup bir kebk-i rengīn-bāl
Perī-ruḫsāre bir şūḫ idi yāḫūd kebk-i rıḍvānī

2652 O şehbāz-ı cihān aʿdā-şikār ol şāh-ı ʿālī-cāh
Görüp pīş-i nigāhında o murġ-ı vaḥşi perrānī

2653 Çıḳardı üsküfin bendin çözüp ṣaldıḳda ol kebke
O bāz-ı ḥīle-bāzı itmeyüp ṣayda nigeh-bānī

2654 Olup perrān ḳondı bir dıraḫt-ı müntehā üzre
Şikārın almaġa göstermedi hīç bāl-i cünbānī

2655 Çaġırdı ḳuş dilince ol Süleymān-ı zamān bāzı
Nigāh-endāz-ı ḫˇāhiş olmadı mānend-i būhānī

2656 Yine bāzū-yı şāha ʿavd ider ẓannıyla çaġrıldı
Oḳuya gelmedi tüleklik itdi oldı yābānī

2657 Taṭayyur eyleyüp ol şāhbāz-ı lāne-i ġayret
Ḳadīd ol anda ṭaş ol ḳal didi ol şāh-ı ʿOṯmānī

2658 Dönüp āmāc-ı ṣaydından sihām-ı bī-ḫadeng-āsā
O şehbāz-ı hümā-yı evc-i saʿde geldi ḥırmānī

2659 Görünce ol feżā-yı ṣaydda bi'l-cümle aġalar
Ḳuşuñ bu vaḥşetinden pīç u tāb-ı şāh-ı devrānī

2660 Varup ol murġ-ı vaḥşet-zāyı almaḳ ḳaṣd iderlerdi
Şehinşāhıñ yanından ayrılan birḳaç iç oġlanı

2661 Gidüp zīr-i dıraḫta yūha yūha diyü çağırdı
Nigāh itdiklerinde gördiler ol bāz-ı şāhānı

2662 Ser-ā-pā ṭaş olup ḳalmış miṡāl-i ḳālıb-ı fersūd
Ele alup getürdiler anı ḥayrān u giryānī

2663 Ḥużūr-ı Ḫān Murād'a ḳoydılar ol bāz-ı sengīni
Kemāl-i ḥayretinden gitdi gūyā cümleniñ cānı

Neṣāyiḥ-ı Murād Ḫān be-Aġayān-ı Ḫod ez-Berāy-ı İṭāʿat-i Veliyyü'n-niʿamī

2664 Mübārek destine aldı naẓar-bāz oldı ol bāza
Buyurdı pek aġırlaşdıñ ne ḫoş bā-ḳahr-ı sulṭānī

2665 Mübārek ḳuş gibi yeyni idiñ bāzū-yı şāh üzre
Bugün ġāyet aġır düşdüñ miṡāl-i seng-i ḳappānī

[64b]

2666 İcābet itmediñ çendīn seni biz daʿvet itmişken
Niçün sengīn-dil olduñ böyle sen ey bāz-ı sulṭānī

2667 Lisān-ı ḥāl ile bāza şeh-i devrān ḫiṭāb itdi
Kelām-ı pend-āmīzin işitdi cümle aʿvānı

2668 Ne nuṭḳ itdiyse itdi ḳālıb-ı bī-cān olan bāza
Aġayān-ı şikāra nuṣḥ idi maḳṣūd-ı ḫāḳānī

2669 Naʿīm u nāz ile bāzū-yı ünsiyyetde beslendiñ
Seni niçe zamāndır eylemişdik luṭfa şāyānī

2670 Ḳalurken āşiyānıñda nevāl ü ṭuʿmeden ʿārī
Olurduñ pençe-i ʿuḳābdan dā'im hirāsānī

2671 Tügüñ düzmiş degildiñ lāne-i iḳbāle geldikde
Seni zerrīn üsküflerle itdik şāh-ı murġānī

2672 Naṣībiñ hāme-āsā bī-taʿab pāyiñde āmāde
Saña ārām-gāh idi eyādī-i aġayānī

2673 Ögünüñ kesmedik aç ṭutmadıḳ çoḳ avlar aldırdıḳ
Saña taʿyīn idi yevmī kebūter kebk-i yābānī

2674 İnerdiñ daʿvet-i mīnāya hem bāz-āmedem dirdiñ
Derūnuñda yer itmişdi o deñli üns-i insānī

2675 Perī ruḫsāreler destinde dāʾim cilve eylerdiñ
Seni elden ele alurdı şāhıñ şāh-bāzānı

2676 Yeñi ṭoġan anadan böyle ser-keşlik ider miydi
Niçün ḥāżır şikāra ḳonmadıñ çün bāz-ı dihḳānī

2677 Kim uġratdı seni bu inkisāra ey gözi baġlu
Bu vażʿıñ baña virdi ḫaylice ḫāṭır-perīşānī

2678 Veliyyü'n-niʿmetiñ aṣlā kelāmın itmediñ ıṣġā
Ne ʿavd itdiñ baña ne eylediñ ṣayda nigeh-bānī

2679 Saña kim virdi bu ḳuş uyḳusın rām olmadıñ ḥayfā
Tenig-ḫū oldıġıñdan ʿāḳıbet terk eylediñ cānı

2680 Azıḳsandıñ mı yoḫsa ḳısmet-i rūzī olan murġı
Niçün taḥḳīr itdiñ laḥmı virmez miydi şebʿānī

2681 Ṣoya mı çekdiñ āyā lāneden dün mi ẓuhūr itdiñ
Ya ṭayyārātıñı ḳaṭʿ eylemiş mi ṣayd aġayānı

2682 Saña mümkin idi almaḳ anı çengāl-i tesḫīre
Seni kim ṭaḳdı ṭoyurdı ki çekmez çaḳırıñ anı

2683 Seni yardan uçurmış var gibi ey bāz-ı luʿbet-bāz
Kim atdı peftereden söylesin bī-cürm ḥayvānı

2684 Uçurduñ mı ʿaceb bir bī-günāhıñ ḳuşca cānın sen
Neden bu inkisāra uġradıñ bā-ḳahr-ı sulṭānī

2685 Bilürsün az olur yırtıcı ḳuşuñ müddet-i ʿömri
Doġan elbet anadan terk iderler āşiyānānı

2686 Bilürsün kerkesi biñ yıl yaşar dirler bu ʿālemde
Çaḳır pençeliler ammā bulamaz ʿömr-i sāmānī

[65a]

2687 Ne deñlü ṭakla-bāzī eyleseñ bālā-yı gerdūnda
Sipihr-i mihre-bāza aldanursuñ yoḳdur imkānı

2688 Meh ü mihr ile oynar bu felek bir ṭas-bāz ancaḳ
Füsūn u fitnesinden pek ṣaḳın ceyb u girībānı

Mevʿiẓa-i Sulṭān Murād Ḫān Berāy-ı Aʿyān u Erkān

2689 Bu temsīl u kināyātı buyurdı ḥażret-i sulṭān
Neṣāyiḥ eyledi cemʿ eyleyüp aʿyān u erkānı

2690 Murād Ḫān-ı Velī'ye gelmiş idi çeşm-i ʿibretle
Helāk-i bāzdan bir intiṣāḥ-ı ḥāl-i yaḳẓānī

2691 O günden ṣoñra aṣlā ḳılmadı ṭabʿ-ı hümāyūnı
Ferāġ-ı bālle ṣayd-ı şikār emrinde pūyānī

2692 Herāyīne ricāl-i devleti ṣayd-ı şikār üzre
İderdi şehriyār-ı ʿāleme sevḳ-ı şitābānī

2693 Hevā-yı nefsdir diyü ebed raġbet buyurmazdı
Cirīde çıḳmaz oldı fārisān-ı ḫayl-i rükbānī

2694 Ġazādan ġayri aṣlā ḳalmadı ṭabʿında bir ḫ̆āhiş
Havālandırdılar murġān-ı naḫçīri aġayānı

2695 Murād Ḫān'ıñ yanında ṣayd-ber-ṣayd bir olmışdı
Füzūn-ter olmış idi gün-be-gün ḫayrāt u iḥsānı

2696 Tevāfuḳ üzre bir gün şehriyār-ı ʿālem-ārāya
Niyāz itmişdi ḫuddām-ı sarāyı ḫāṣṣ-ı ḫāṣṣānı

2697 Bugün bir ṣayd-gāha ʿazmiñiz olsun diyü vāfir
Tekāpū eyledikde bir aġızdan cümle aʿvānı

2698 Dönüp ol şāh-ı ʿālem cümleye şöyle ḫiṭāb itdi
Mübārek dīdesinden aḳdı seyl-i eşk rīzānī

2699 Temāşā itdiñizdi ṣayd-gehde ḥālet-i bāzı
Bu emr-i ḥayret-efzāda olan esrār-ı pinhānı

2700 Bize tenbīh-i Ḥaḳḳ hem sizlere te'dīb-i Bārī'dir
Gerekmiş inḳıyād-ı emr ü fermān-ı ḫıdīvānī

2701 Veliyyü'n-niʿmeti ḥaḳḳın gözetmek diñlemek emrin
Meger vācib imiş zīrā ḫilāfın eyleyen cānī

2702 Çeker elbette encāmında sūʾ-i fiʿliniñ nüksin
Eger ḫayr u eger şer ḥaḳḳ ider icrā-yı şāyānī

2703 Tefekkür eyleyenler ḥāl-i bāzı ʿibret alsunlar
Buyurdı "hel cezā"dan[1] ṣoñra Mevlā "ille'l-iḥsān"ı[2]

2704 Yoġ iken ʿaḳlı bāzıñ hem daḫi teklīf-i maʿrūżı
İcābet itmedi bir kerre buldı zecr ü ḫüsrānı

2705 Kerāmet mi ṣanursız aña ṭaş ol ḳal dinmekle
O dem bī-çāreniñ ṭaş oldı cismi çıḳdı ḳuş cānı

[65b]

2706 Ya biz insān olup teklīf-i Bāri'yle mükellefken
İṭāʿat itmeyüp emre ḳılup ʿiṣyān u ṭuġyānı

2707 Ḳuşuñ hem cirmi yoḳ teklīfi yoḳ bir cürm ile gūyā
Nekāl-i nesḫ-i māhiyyet ḳılındı aña erzānī

2708 Gice gündüz bu deñlü cürm ü ʿiṣyān farṭ-ı taḳṣīrāt
Niçün virmez bize miḳdār-ı ẕerre bīm-i ḫıẓlānī

2709 Sezā-vār eylemişken bizleri taġyīr-i ebdāna
Devām üzre olan kesb-i günāh u saʿy-i ḫüsrānī

2710 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıñ tefekkür eyle iḥsānın
Görürken cümlemizde bu ḳadar deryā-yı ʿiṣyānı

2711 Ya eyler ġarḳa-i deryā-yı ġufrān yā ider imhāl
Yine biz itmeziz ol niʿmete şükr-i firāvānī

2712 İşitdik kim zamān-ı ḳavm-i İsrāʾīl'de gāhī
İsāʾet eyleyen şaḫṣa olurdı nesḫ-i ebdānī

1 Rahmān 55/60. āyetden nākıs iktibas.
2 "Güzel amel işlemenin karşılığı, güzel mükāfāttan başkası değildir." Rahmān 55/60. āyetden nākıs iktibas.

2713 Kimi ḫınzīr olurdı kimi maymūn ehl-i ʿiṣyānıñ
Cebīninde olurdı irtesi ṭamġa-i ḫıẓlānī

2714 Muḥammed Muṣṭafā'nıñ şānına iʿẓām içün ancaḳ
ʿUṣāt-ı ümmetinden ʿafv idüp taġyīr-i ebdānı

2715 O ẕī-şānıñ kemīne ümmeti olmaġladır bizden
Nekāl-i nesḫ ile teşhīrden bu ʿafv-ı Sübḥānī

2716 Anıñ teşrīfidir bu ümmet-i merḥūmeye yoḫsa
Neler çekse gerekdi rūz-ı ferdā adli mīzānı

2717 Maʿāẕa'llāh bizim de cürmümüz żımnında Mevlāmız
İdeydi ʿadl ile böyle cezā-yı cürm-i şāyānī

Naʿt-ı Şerīf

2718 Zihī luṭf-ı İlāhī kim Muḥammed Muṣṭafā'dandır
Edā-yı şükrine ḳādir midir bu nevʿ-i insānī

2719 ʿUlüvv-i ḳadrini tefhīm içün ol şāh-ı "levlāk"iñ[3]
Aña irsāl olundı āyet-i Ḳur'ān-ı Sübḥānī

2720 Gerekmez mi bize ʿaḳlıyla hem teklīf-i ẕimmetle
Olayız emr ü nehyinde Ḥaḳ'ıñ münḳād-ı fermānı

2721 Ḥabībi sünnetin iḥyā idüp iṣriyle ʿazm itmek
Dem-ā-dem rūhına idüp taḥiyyāt-ı hezārānī

2722 Daḫi evlād-ı emcādı ile aṣḥābınıñ rāhın
Gözetmek ile itmek iktifā-yı rāh-ı rıḍvānī

2723 Bize şimden geri nefs ü hevāya ittibāʿ itmek
Münāsib olmayan bir ḥāldir gūş eyleyiñ anı

2724 Bu emr-i ḥayret-efzā ṣanma iẓhār-ı kerāmetdir
Size te'dīb-i Bārī'dir bize tenbīh-i Rabbānī

3 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, el-Esrārü'l-Merfūʿa, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

[66a]

Der-Ẕikr-i Ġazavāt-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh der-Anaṭolı

2725 Pes andan ṣoñradır kim ḥażret-i sulṭān-ı dārā-fer
Murād Ḫān ḥażret-i maḫdūm yaʿnī Bāyezīd Ḫānī

2726 Murād itmişdi ibn-i Germiyān ol Mīr Yaʿkūb'uñ
İde dāmād-ı ẕī-şānı ide bir sūr-ı sulṭānī

2727 Yedi yüz seksen üçde aldılar ol duḫter-i pāki
Ḳoyup beytü'z-zifāfa cemʿ idüp ḥūr ile ġılmānı

2728 Cihāzı olmaḳ üzre Germiyān'da ülfet olursa
Muʿaccel şarṭ olunmışdı bir-iki ḥışn u büldānı

2729 Vire mīr-i mükerrem cānib-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Tavassuṭ eyledi mābeyne ol mīriñ semīrānı

2730 Zifāfından muḳaddem isteyüp miftāḥ-ı ebvābın
Didi "eṣ-ṣabru miftāḥü'l-ferec"[1] ey şīr-i ʿOṯmānī

2731 Olursa zindegānī Germiyān'da hep fedā olsun
Ser-i dāmād-ı ẕi-şāna ḥuṣūn-ı Germiyānānī

2732 Taʿahhüd eylemişdi virmege teslīm itdirdi
Kütāhiyye'yle Simav Egrigöz'le Ḥışn-ı Ṭavşan'ı

2733 Ḥamīd-oġlı yedinde olmaġın bir niçe büldānıñ
Murād itmişdi kim Sulṭān Murād Ḫān ibn-i Orḫanī

2734 Yed-i tesḫīr ile fetḥ eyleye varup Ḥamīd-ili'n
Alup tevsīʿ ide ol vech ile mülk-i Murād Ḫān'ı

2735 Burusa şehri idi ol zamānda taḫt-ı ārāmı
Sefer itdi Ḥamīd-ili'ne bā-ceyş-i hizebrānī

2736 Murād'ıñ ḳahr-ı müzdādından āḫir-kār ṣulḥ oldı
Tavassuṭ eyleyüp mābeyne ol semtiñ emīrānı

2737 Yalavac Karaaġac Seydişehr'i evvelen virdi
Bu ṣulḥuñ Aḳşehir'le Yeñişehr olmışdı pāyānı

1 "Sabır kurtuluşun anahtarıdır."

Cenk-i Sulṭān Murād Ḫān der-Anaṭolı bā-Emīr-i Ḳaraman ve Aṣḥāb-ı Ṭuġyān-ı Sā'ire

2738 Ḳaraman-oġlı Laz-oġlı yine baş ḳaldırup birden
Anaṭolı'da eylerlerdi ṭuġyāna ḳadem-rānī

2739 Ṣamar-oġlı ki Türkmān begidir bir niçe seglerle
Daḫi mīrān-ı Varsaḳ ḫayl-i Tatar-ı firāvānī

2740 Murād Ḫān leşker-i küffār ile perḫāş eylerken
Anaṭolı'yı ḫālī zuʿm idüp eylerdi ṭuġyānı

2741 Buların ḳahr u tedmīrin murād itmekle Bursa'dan
Çıḳup ılġar ile der-pey ḳılup mīrān-ı şīrānı

2742 Bileydi yanlarında Yıldırım Ḫān Mīr Yaʿḳūb'ı
Ḳarasi begi ʿĪsā Beg daḫi niçe dilīrānı

2743 Ḫuṣūṣā mīr-i mīrān yaʿni Timurṭaş Paşa'dır
Anıñ da var idi yanında vāfir cenk-cūyānı

2744 Daḫi ol Müstecāb Ṣubaşı İlyās Beg Balabancıḳ
Muḥaṣṣal yer götürmez ʿasker-i fīrūz-ı sulṭānī

[66b]

2745 Varınca şehr-i Kütāhiyye'ye sulṭān-ı dārā-ceyş
Buġātıñ elçisi hem nāmesi irişdi ol ānī

2746 Şehinşāh-ı bülend-iḳbāle dāmen-gīr-i ʿafv olmış
Sezinmiş ser-nüvişt-i mācerā-yı ḳavm-i ṭuġyānı

2747 Teşebbüs eylemişler ẕeyl-i istīmāna bāġīler
Köpekler gibi iẓhār eyleyüp nedm ü peşīmānī

2748 Taʿahhüd eylemişler her biri Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Olalar baʿde hāẕā zīr-i fermān-ı ḫıdīvānı

2749 Şurūṭ-ı ʿahd ü eymān eylemişler bir daḫi bunlar
Murād Ḫān mülkine ḳılmayalar aṣlā raḫiş-rānī

2750 Olarıñ ḳavli bevli gibi murdār oldıġın sulṭān
Teferrüs eyleyüp elçi olup maṭrūd-ı sulṭānī

2751 O sulṭān-ı ḥamiyyet-perver ol dādār-ı ʿadl-āver
Ḳılup tesyīr-i ʿasker itdi ʿazm-i semt-i Yūnānī

2752 Firenk Yazusı nāmında olan ṣaḥrā-yı pehnāyı
Ḳılup heycā-yı perḫāş u neberd-i ġazv ü şīrānī

2753 Alaylar baġlanup ṣaġ u ṣolında cenge başlandı
O rütbe ḳırdılar kim ʿasker-i ibn-i Ḳaraman'ı

2754 Ḳılıçlar pāre pāre nīzeler cümle şikest oldı
Yürekler yara yara oldıġında ceyş-i ṭuġyānī

2755 Benātü'n-naʿş gibi ṭaġılup eṭrāf u eknāfa
Olup ḳayd-ı esāra mübtelā aʿyān u mīrānı

2756 Giriftār-ı belā-yı bend-i tedmīr oldıġın gördi
Ḳaraman-oġlı ol kelb-i ʿaḳūr-ı ḳavm-i ḫıẕlānī

2757 Anıń taḥt-ı nikāḥında idi hemşīre-i sulṭān
Belāya uġramışdı ez-ḳażā ol bint-i Orḫanī

2758 Ne çāre zevci melʿūna acırdı yine bī-çāre
Recā-mend oldıġında ṣulḥa ol bānū-yı sulṭānī

2759 Murād Ḫān şefḳat itdi ḫāṭırın taṭyīb itmekle
İrā'et eyledi ṣulḥ üzre rūy-i ʿafv u iḥsānī

2760 Gelüp yanın ḳaçan itler gibi itdi tabaṣbuṣlar
Hezārān şerm ile gūyā idüp taḳbīl-i dāmānī

2761 Kerīmu'ṭ-ṭabʿ idi ġāyet raḳīḳu'l-ḳalb idi ol dem
O bī-ʿāra yine ilbās idüp bir ṣevb-i mīrānī

Ḥādiṣe-i Ġarībe der-Cānib-i Rūmili

2762 Burusa ʿavdetinde eyleyüp Begşehri'ni tesḫīr
Aña naṣb eyleyüp bir mīr ḳıldı ʿazm-i şāhānī

2763 Murād Ḫān ʿaskeri bī-ḥadd u bī-pāyān iken ol dem
Ḳaraman üstine geldikde ber-vech-i ṣadīḳānī

2764 Murād Ḫān'a iʿānet ḳaṣd idüp Lāz ʿaskeri geldi
Zemīn-būs iderek itdi luḥūḳ-ı cünd-i ʿOṯmānī

[67a]

2765 Ṭamaʿ-kār olmaġın Lāz kāfiri serdār-ı murdārı
Ḳanāʿat itmeyüp aldıḳları iḥsān-ı sulṭānı

2766 Azıḳsanmaġla ʿavdet eyledikde ḫıṭṭa-i Lāz'a
Şikāyet eylemekle beglerine mīr-i Lāsānı

2767 O rütbe dil-ḫırāş-ı ġamz u taḥrīk eylemişler kim
Anıń da fıṭratında var imiş melḥūẓ-ı ʿiṣyānī

2768 Murād Ḫān'a isā'et ḳaṣd idüp Rūmili eṭrāfın
Yaḳup yıḳmaġla virdi ehl-i İslām'a perīşānī

2769 Anın tedmīrine Şāhīn Lala baʿṯ olunduḳda
Var idi ġālibā yanında on beş biń dilīrānı

2770 Cehālet eyleyüp ġayriń olur nām-ı ṣaf-ārāyı
Diyüp mīrān-ı ʿasker eyledi iẓhār-ı küfrānī

2771 Ḳatı çoḳ ġāziyān-ı ceyş-i sulṭānī o heycāda
Şehīd olduḳda geldi pādişāha ḥüzn-i ḥırmānī

2772 ʿAlī Paşa'yı me'mūr eyledi tertīb-i ʿaskerle
Daḫi techīz idüp āmāde ḳıldı Yıldırım Ḫān'ı

2773 Muḫayyem-gāh-ı ʿasker Bursa idi şehr ẕeylinde
Direng itmişdi vāfir ʿasker-i şāh-ı cihān-bānī

2774 Ol eṣnā Ṭırnovi Gelibolı hem Ṣuṣmanoz mīri
Ḳabūl-i cizye itmişlerdi küffārıń emīrānı

2775 Olarıń daḫi emre imtiṣāli olmayup aṣlā
Alınmışdı dimāġ-ı cünbüşinden būy-i ʿiṣyānī

2776 Otuz biń merd ile Rūmili'ye geçdi ʿAlī Paşa
Hemān Ṣuṣmanoz ilin eyleyüp ālān u tālānī

2777 Timurṭaş-oġlı Yaḫşī Beg daḫi beş biñ yarar erle
Olundı ardlarından der-ʿaḳab īṣāl-i sulṭānī

2778 Piravadi'yi ol dem ḳabża-i tesḫīre aldıḳda
Ḳonuldıġı gice Ġāzī Ḥüseyn ol merd-i ʿOṯmānī

2779 Dögerdi Nigde ḥıṣnın ol gice fetḥi naṣīb oldı
Mudurnı Şumnı'nıñ daḫi kilīdi fetḥi ol ānī

2780 Ẓuhūr itmiş idi o leyle-i mebrūrede cümle
Zihī baḫt-ı Murād Ḫānī zihī imdād-ı Rabbānī

2781 Bu taʿḳīb-i fütūḥātı görünce Ṣuṣmanoz begi
O dūzaḫ segi ol kelb-i ʿaḳūr-ı kūy-ı gebrānī

2782 Olunca dest-şūy-i iʿtidā çirk-āb-ı ṭuġyāndan
Teşebbüṯ itdi dāmān-ı ʿAlī Paşa-yı ẕī-şānī

2783 Ümīd-i cezm-i baḫşāyişle geldi pāy-i devletden
Tażarruʿ eyledikde ʿafv u ṣafḥ-ı şāh-ı merdānı

2784 Günāhı ʿafv olundı hem ḳılındı maẓhar-ı kāmī
Silistre'de daḫi oldı żamīm-i mülk-i sulṭānī

2785 Ehālīsi ḫarāca ḳaṭʿ olundı daḫi ḥükkāmı
Cezā-yı cizyeden ḳurtulmadı ol zümre-i cānī

[67b]

Ġazā-yı Evrenos Ġāzī raḥimehu'llāhu teʿālā

2786 Sipeh-sālār-ı erbāb-ı ġazā çün Evrenos Ġāzī
İderdi Rūmili eṭrāfına ḥüsn-i nigeh-bānī

2787 Yedi yüz altmış altı ṣālde vāfir ġazā itdi
Yed-i İslām'a aldı cenk ile çoḳ ḥıṣn u büldānı

2788 Ol eṣnāda alındı Malġara İpṣala tekrāren
Çeküp bend-i esāra niçe ġılmān u kenīzānı

2789 Üçer yüz aḳçaya ebkār-ı ḥasnāsı alınmışdı
Ṣatıldı dirhem-i baḫse niçe Yūsuf-siriştānı

2790 Alan ḫoşnūd idi beyʿ eyleyen ḫod iftiḫārından
Ḳazanc itdim diyü eylerdi ḫalḳa ʿarż-ı ʿunvānī

2791 Yigirmi aḳça idi resm-i pencik dört esārādan
Eger beş olsa alınurdı biri ḫums-i sulṭānī

2792 Alındı ol sene Gümülcine ḥıṣnı vü eṭrāfı
Mübeşşer ḳıldılar ol fetḥ ile Sulṭān Murād Ḫān'ı

Fetḥ-i Ḳalʿa-i Siroz be-Himmet-i Mīr Fīrūz

2793 Alındı irtesi Siroz Ḥıṣını dest-i İslām'a
Otuz günde tamām oldı anıñ tesḫīr-i şāyānı

2794 Ġuzāt-ı mü'minīn zerrīn ṭāslar buldı ḥıṣn içre
Biri birine ṭaslar iġtināma cünd-i ʿOs̱mānī

2795 Giyüp başlarına üskūf gibi mīrān u ġāzīler
Anıñla faḫr iderlerdi çelengān u dilīrānı

2796 Filori kesdiler zer-rişteden maṣnūʿ-ı üskūfle
Gezerdi ol zamānda cünd-i sulṭān mīr-i mīrānī

2797 Belene üstine itdi delālet Evrenos Ġāzī
Beline urdı aʿdānıñ beline uġradı cānı

2798 Raṣānet üzre olmaġla bināsı ḥıṣn-ı mezbūruñ
Müyesser olmadı āġūş-ı fetḥe burc ü ebdānı

2799 Muḳadder olmayınca cenk ile tesḫīr-i bünyādı
Meger Allāh yıḳa bu ḳalʿayı didikde bünyānı

2800 Yıḳıldı ol gice Sulṭān Murād Ḫān'ıñ duʿāsıyla
Anıñ Allāh-yıḳa oldı o demde nām u ʿunvānı

2801 Murād Ḫān-ı Velī'niñ cümle tesḫīr u fütūḥātı
Yazılsa infirād üzre anıñ yoḳ ḥadd-i imkānı

2802 Anaṭolı vü Rūmili'de vākiʿ fetḥini gerçi
Tevārīḫ-i selefde görmişiz ber-vech-i itḳānī

2803 Kimi tāriḫ-i fetḥinde reh-i nā-refteye gitmiş
Kimi itmiş vuḳūʿında rivāyāt-ı fużūlānī

2804 Biraz icmāl ile naẓm itmek ister ḫāme-i ṭabʿım
Velākin baʿż-ı tafṣīlinde vardır luṭf-ı şāyānī

2805 Ġaraz şāhān-ı pīşīne sitāyiş itmedir ancaḳ
Ḫudā her biriniñ ḳabrin ide gülzār-ı rıḍvānī

[68a]

2806 ʿAlā ḳavlin Gelibolı'ya geçdi irte sālinde
Murād Ḫān-ı Velī bā-ceyş-i mīrān-ı dilīrānī

2807 Selānik üstine teşmīr-i dāmān eyledi ammā
Teḫālüf eylemişdi kendüye baʿż-ı emīrānı

2808 Bab'eskisi Manastır ehl-i küfrüñ gerçi mevrūṣı
Ḳarīn-ābād fetḥ olunca bā-tevfīḳ-i Yezdānī

2809 Dönüp Eski Zaġar'a ġayri aʿdā tārumār oldı
Bıraḳdı Ḳırk-kilisa'yı güm oldı ḳavm-i gebrānī

2810 Bu defʿa çañlarına ot ṭıḳıldı ehl-i nīrānıñ
Deyirlerde çalınmış oldı nāḳūs-ı Mesīḥānī

2811 Buḫūr-ı Meryem-āsā būy-i nuṣret ḫˇāhişindeydi
Tenāṣur bulmadı ʿĪsā'dan aṣlā ḳavm-i Naṣrānī

2812 Teşebbüṣ eyledikce dāmen-i rūḥ-ı Mesīḥā'ya
Olup aʿyān-ı küfre sūzeni gülmīḫ-i ḫıẕlānī

2813 Ḳızıl-aġac Dırama alınup ʿAvret-ḥişārı'yla
Ġanā'im aldılar ol ḳalʿadan ʿaẓrā vü nisvānı

2814 Olup leşker-keş-i aʿdā-yı dīn Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Hirās-ı ḳahr-ı seyfi eyleyüp küffārı tersānī

2815 Ḳıral-ı sebʿa ḳahrından hirāsān oldı gitdikce
Biri birinden eylerlerdi istidʿā-yı aʿvānī

2816 Seferden taḫt-gāha ʿavd idince ḫān-ı ʿālī-şān
Eʿādī-yi naṣārā cemʿ olup olurdı yeksānī

2817 Laz-oġlı nāmına bir kelb-i ekber var idi ol dem
Re'īs ʿadd eylemişdi anı tersāyān u gebrānī

2818 Murād Ḫān çünki Rūmili'de vāfir memleket aldı
Ṣanādīdin ḳırup virmişdi her semte perīşānī

2819 Diyār-ı Bosna'da çoḳ ḳalʿa aldı dest-i aʿdādan
Ṭayanmış idi Efrenc'e fütūḥuñ ḥadd ü pāyānı

2820 Cihān teng olmış idi her segiñ başına Hersek'de
Bilād-ı Arnavudluḳ Bosna'ya ḳaldırdı tabanı

2821 Firenke uġrayup cünd-i naṣārā meşveret ḳıldı
Kimi Bulġar idi anıñ kimisi Ṣırf-ı Naṣrānī

2822 ʿUṣāt-ı Arnavud Bulġar u Ḫırvat oldı peyveste
Teʿāżud itdiler Rūmili'niñ erbāb-ı ʿudvānı

2823 Tekāpū itdiler Laz-oġlı'na bi'l-cümle evbāşān
Tabaṣbuṣ eyledi her biri ol ḫınzīra kelbānī

2824 Murādı bu idi andan bulara intiṣār üzre
Ricāl-i Engürüs Eflāḳ olalar sāyebānānı

2825 Ḳıral-ı sebʿa gūyā bir seferde olalar ḥāżır
Cihāndan zā'il ola ẓıll-ı iḳbāl-i Murād Ḫānī

2826 Ḫar-ı nādān anı fehm eylemez kim sāyesi ḳalḳsa
Ḫudā'nıñ pertev-i feyżi ḳalurdı niçe ezmānī

[68b]

Me'āl-i Nāme-i Ḳıralān ve Ḫulāṣa-i Cevāb-ı Elçiyān

2827 Eʿādī başlayup ġārāta yer yer ittifāḳ üzre
Niçe büldān-ı İslām'a idüp īṣāl-i ḫüsrānī

2828 Ḫaber gönderdiler Sulṭān Murād'a ḥāżır ol vaḳte
Girüye redd iderseñ aldıġıñ emvāl ü büldānı

2829 Seniñ sende bizim bizde olursa cengimiz yoḳdur
Bahārında bu sāliñ ideriz ʿazm-i şitābānī

2830 Muḫayyem-gāhımızdır Ḳosova Ṣaḥrāsı bilmiş ol
Eger var ise göñlüñde buyur ey şāh-ı ʿOṯmānī

2831 Yedi yüz ṭoḳsanıñ sālinde yā ṭoḳsan bir içinde
Olup bu ġazveniñ tārīḫ-i hicrīsi be-Yūnānī

2832 Rivāyet muḫtelifdir Edrine yā Bursa taḫtında
Murād Ḫān cemʿ idüp bir meclise erkān u aʿyānı

2833 Meʾāl-i nāmeyi taḳrīr idüp eşrāf u aʿyāna
Ḫaber gönderdi īḳāẓ eyledi mīrān u şīrānı

2834 Gürūh-ı müşrikīniñ iḫtişādın söyledi bir bir
Ġazāya ḳaṣdını bildirdi ber-vech-i ġayūrānī

2835 Ricāl-i devletiyle istişāre şöyle olmışdı
Gelibolı ola cāy-i mürūr-ı cünd-i sulṭānī

2836 Mühimmāt-ı ġazā her ne ise itmām itdirdüp
Ḳılup sancaġ-ı Faḫru'l-enbiyāyı zīb-i eyvānī

2837 Bütün rāyāt-ı rezmi tuġ-ı naṣrı ḳıldı āmāde
Yeraġ-ı deşt u rāġı gördi virdi zāġ-ı tīġānī

2838 O sāl-i tīre-fāliñ mevsim-i evvel bahārında
Geçildi Rūmili'ye ġazv içün bā-ʿavn-i Rabbānī

Rivāyet-i Uḫrā der-ʿAzīmet-i Ḳosova

2839 Ḳosova sāḥasın itmişdi sulṭān-ı ẓafer-peymā
Muḫayyem-gāh-ı sulṭānī iḳāmet-gāh-ı merdānī

2840 Murād Ḫān yer götürmez ʿaskerin tertīb itmişdi
Hemān ılġar ile oldı o ṣavba raḫş-i cünbānī

2841 Ḳurup bir cāy-i pehnāsında otaġ-ı hümāyūnı
Görenler bārgāhın dirdi ordu-yı Süleymānī

2842 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī Ḳosova perḫāşını dīger
Anıń da belki ola ṣıdḳına bir başḳa bürhānı

2843 Ḫıdīv-i rūzgārıń çünki oldı ʿazm-i perḫāşı
Müheyyā eyledi mīrān-ı şīrān u dilīrānı

2844 Yola doġruldıġında hem-ʿinān u hem-kāb itdi
İki şehzādesin Yaʿḳūb Ḫān Bāyezīd Ḫān'ı

2845 Geçince İḥtimān'ı mevkib-i ʿālīsi sulṭānıń
Ḳazanlu nām bir yerde ḳılup ārām-ı şāhānī

2846 O yerde meşveret ḳılmışdı kim ordudan evvelce
Maʿiyyetle gide ceyş-i hümāyūn sārbānānı

[69a]

2847 Develer öńde gitmekle meteris oluna gūyā
Görünce ürke ḥattā müşrikīniń ḫayl-i fersānı

2848 O ürkündi ile belki perīşān-ḥāl olup aʿdā
Ḳılalar ʿaskeri ol vech ile ālān u tālānī

2849 Bu re'yi Bāyezīd Ḫān itmedi bir vech ile taḥsīn
Didi şāyed dönünce bizlere virir perīşānī

2850 Ḳosova sāḥasında pādişāh-ı maʿdelet-güster
Saʿādetle ḳurup bir bī-bedel ḫar-gāh-ı sulṭānī

2851 Mücāhidler muḳābil oldılar alay-ı küffāra
Müretteb idi ṣaġ u ṣolda ceyiş-i müsülmānī

2852 Olup ceyş-i eʿādī gök demür ālāt-ı rezminden
Küşāde eyleyüp rāyāt-ı rengārenk-i ṭuġyānı

2853 Ḳara bulut idi yā baḥr-i bed-zeḫḫār idi aʿdā
Dih ü nih ṣīti lebrīz eylemişdi semʿ-i ekvānı

2854 Şebāşāb suyūf u tīr-i düşmen sū-be-sū itdi
Ġuzātıń gūşını ker eyleyüp virmişdi ḥayrānī

2855 Livā-yı müşrikīni ġāziyānıñ tīr-endāzı
Şikest u ser-nigūn itmekde yer yer belki lerzānī

2856 Nesīm-i ʿavn-i Bārī ehl-i İslām üstine esdi
Daḫi sām esdi aʿdāya olup ber-bād-ı ḫıẓlānī

2857 Ḳırıldı düşmenān-ı bed-gümānıñ ekṣeri anda
Kiminiñ ḍarb-ı aʿnāḳı olup meʾmūr-ı sulṭānī

2858 Olup ġalṭīde ḫāk u ḫūn içre ekṣer-i aʿdā
"Naṣarnāhum"[1] ile oldı mübeşşer cünd-i ʿOṯmānī

2859 Ḳıral-ı sebʿadan imdād u istimdād ile aʿdā
Cesāret eylemişdi buldı istīṣāl-i şāyānī

Vāḳıʿa-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād

2860 Şurūʿ-ı rezimden evvel ʿalā ḳavl-i şeh-i devrān
Otağından dimişdi cemʿ idüp aʿyān u erkānı

2861 Bu şeb bir vāḳıʿa gördüm ki taʿbīri nümāyāndır
Bize Allāhu aʿlem irişür taḳdīr-i Rabbānī

2862 Menāmında görüp bir nīm-bismil ceyş-i aʿdādan
Yerinden ṣıçrayup ḫancerle ḍarb itdi Murād Ḫān'ı

2863 Hemān-dem ḍarb iden ol kāfiri ḳatl itdiler ammā
Yıḳıldım ben daḫi atdan olup çāderde pinhānī

2864 Egerçi kāfiri ḳatl eyledik ḳahr eyledik ancaḳ
Bu rü'yā virdi baña ārzū-yı ṣavb-ı rıḍvānī

2865 Bu rü'yādan derūnum ġuṣṣa-mend olmadı bir dürlü
Şehādetle ġazā belki ola iḥsān-ı Rabbānī

2866 Siziñle ṣayd-ı murġa çıḳmış-ıdıḳ bir sene evvel
Ḳażā-yı Bursa'da itmiş idik naḫcīr-i murġānī

1 "Onlara yardım ettik de galip gelen onlar oldu." Sāffāt 37/116. āyetten nākıs iktibas.

[69b]

2867 Temāşā itdiñizdi ṣayd-gehde ḥālet-i bāzı
Taḥaccür itmesinden bañа gelmişdi perīşānī

2868 Taṭayyur eylemişdim ol zamān bu ḥāl-i ātīye
Anı te'yīd ider bu gördügüm rü'yā-yı Raḥmānī

2869 Muḳābil olalım küffār-ı bed-girdār ile yarın
Ḫudā manṣūr ider bā-ʿavn ü nuṣret müslimānānı

Cenāb-ı Ḫān Murād'ıñ Cenkden Evvel Veṣāyāṣı

2870 Veṣāyā-yı Murād Ḫānī'de gerçi iḫtilāfun-mā
Ẓuhūr itmişdir ammā vü eṣaḥ aḳvāl-i sulṭānī

2871 Bu yüzdendir ki anı naḳl ider tārīḫ-gūyānıñ
Ṣiḳāt-ı beyyinü'l-bürhān olanlardan süḫan-dānı

2872 Buyurmışdır ki bā-tevfīḳ-ı Ḥaḳ bu sāl-i ferruḫ-fāl
Yine ġālib olur Sulṭān Murād Ḫān ibn-i Orḫanī

2873 ʿAdūyı gerçi tedmīr eyleriz ey ʿasker-i İslām
Aḳar Ceyhūn gibi ol demde ḫūn-ı ehl-i ʿudvānī

2874 Bizim-çün ḥamdü li'llāh hem ġazā var hem şehādet var
Bu heycā-yı ḥaşir-peymāda bā-taḳdīr-i Yezdānī

2875 Ṣunulduḳda bañа cām-ı şehādet bezm-i Mevlā'dan
Vaṣıyyetdir kelāmım işidiñ ey mīr-i mīrānī

2876 Derūnum şerḥ u taṭhīr eyleyüp ʿūd ile ʿanberle
Tenim tabḫīr u taʿṭīr idiñiz çün müşk ü reyḥānī

2877 Namāzım bunda ḳılsun cümle etbāʿım emīrānım
Mürāʿāt eylesünler sünnete ber-vech-i ḥaḳḳānī

2878 İdiñ tābūtum irsālinde sürʿat naʿşıma ḥürmet
Ḳomañ cismim bu yerde hem-çü mevtā-yı ġarībānī

2879 Tenim Bursa'ya irsāl eyledikde ḳavm ü etbāʿım
Derūn-ı türbeye defn eylesün bā-re'y-i ḫāḳānī

2880 Cenāb-ı Ḫān Murād'ıń bu kelām-ı riḳḳat-āmīzin
İşitdikde miyān-ı ceyşe geldi ḥüzn ü giryānī

2881 Biri ḥużżār-ı meclisden hemān-dem ṣıçrayup didi
Girībānın dirīde eyleyüp ey ʿasker-i ḫānī

2882 Şehinşāhā buyurmań böyle emr-i dehşet-engīzi
Virir elbette bu söz ʿaskere vehm ü perīşānī

2883 Maʿāẕa'llāh bu söz bāliġ olursa ḳavm-i küffāra
Gelür merʿūb iken her rūbe-dil şaḫṣa dilīrānī

2884 Cihānıń cismine cān nūr-ı çeşmān bir dil-āversin
Taṭayyur eyleme luṭf eylegil ey cānlarıń cānı

2885 Deyen bu ḳavli Ḫayreddīn Paşa ola dir rāvī
Vezīr-i aʿẓamıydı Ḫān Murād'ıń niçe ezmānı

2886 Sipihr-i devletiń sen māhısın eksilme ʿālemden
Zevāle irmesün burc-ı saʿādet şems-i tābānı

[70a]

2887 Kerīmā biń yaşa ṣaġ ol hemān otaġ-ı gerdūnda
Olursa ġam degildir padişāhıń ḳulı ḳurbānı

2888 Arada ḥüzne dā'ir sū-be-sū güft ü şünūd oldı
Virir taḥrīri daḫi ḫāṭıra efkār u ḥayrānī

Keyfiyyet-i Uḫrā-yı Neberd-i Ḳosova

2889 Veṣāyā emrini tekmīl itdikden iki üç gün
Mürūrında neberde eyledi āġāz-ı şāhānī

2890 Muḳaddem ṣūret-i perḫāşı sulṭān-ı ṣaf-ārānıń
Yazılmışdı kim anı yazdı ʿĀlī-yi süḫandānī

2891 Murād Ḫān ʿaşrınıń vaḳʿa-nüvīsānı siyāḳınca
Kemīne nāẓımıń taḥrīrine ḳıl ṣarf-ı imʿānī

2892 O gün kim rezme āġāz eyledi şāh-ı neberd-ārā
Ḳoyup semt-i yemīne ʿaskeriyle Bāyezīd Ḫān'ı

2893 Ṣola taʿyīn idüp taʿḳīb ile Şehzāde Yaʿḳūb'ı
Aña irdāf itdi mīr-i mīrān-ı dilīrānı

2894 Vezīr-i aʿẓamıń dümdār idüp perḫāş emrinde
İderdi kendüler her ḳavlde taʿżīd-i hizebrānī

2895 Ṣaf-ı rezm u veġā tertīb olundı cenge başlandı
Çalındı cenk-i ḥarbī üzre ṭabl u gūş-ı şāhānī

2896 Ġubār-ı pāy-i raḫş-i ġāziyāndan dīde-i ʿālem
Naẓardan ḳaldı oldı rūz u rūşen yevm-i ẓulmānī

2897 Dolup naṭʿ-ı veġā āvāze-i ālāt-ı ḥarbīden
Dekān-ı āhenīye gök duman ḳapladı meydānı

2898 Girüp meydān-ı rezme ḳahramān-ı şīr-ṣavletler
Bozup ṭābūr-ı küffārı ḳırup erbāb-ı ṭuġyānı

2899 Şu resme cenk ü perḫāş itdi İslām ʿaskeri ol gün
Bürīde kellesi küffārıń oldı baş bostānı

2900 Ḫuṣūṣā şāh-ı ʿālem at ḳoyup şīrāne meydāna
Ġazā-yı ekber itdi ʿarşa aṣdı tīġ-ı bürrānı

2901 İrādet Ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıń o ġāzī şehriyāriń de
Mey-i ḫūn-ı şehādetle pür olmış ʿömri peymānı

2902 Beḳāyā-yı süyūf-ı ehl-i İslām olan aʿdāyı
Ḳatup öńlerine Sulṭān Murād'ıń ḳahramānānı

2903 Ḳovup küffār ardınca ġanīmet ārzūsıyla
Bıraḳdılar o yerde cüz'i ʿaskerle Murād Ḫān'ı

2904 Yanındaydı vezīri Ḫān Murād'ıń didi ey lala
Senińle idelim gel rezm-gāha ḥaṭve-cünbānī

2905 Varalım küşte-gān-ı ḳavm-i küffārı temāşāya
Daḥi temyīz olunsun lāşeden cism-i şehīdānī

2906 Şehādet şerbetin nūş eyleyen ġāzīleri defne
Senińle idelim gel ṣarf-ı maḳdūr-ı mülūkānī

[70b]

2907 Olardır inşāʾallāh cennetiñ aʿlā-yı sükkānı
Olardır inşāʾallāh āşiyān-ı ʿarş murġānı

2908 Gezerken küştegān içre Murād Ḫān didi lalaya
Naẓar ḳıl baʿż-ı ḥālāta idüp tedḳīḳ-ı imʿānī

2909 Şehīd-i ehl-i İslām ekṯeriyyā pīr ü bernādır
Bütün tāze cevāndır mürde-gān-ı ḳavm-i Naṣrānī

2910 Niçündür küştegān-ı ehl-i küfrüñ pīri yoḳ aṣlā
Cevān-merg ile olmış her biri nīrāna şāyānī

2911 Vezīr-i ʿaḳl-ı evvel yaʿni Ḫayreddīn Paşa kim
Didi ey şehriyār-i tāc-dār-ı mülk-i ʿOṯmānī

2912 Ser-ā-pā ceyş-i aʿdā nev-cevān olduḳlarındandır
Ḳażā-rā her ġazāda maẓhar-ı enkāl-i ḫüsrānī

2913 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam didi ey ṣadr-ı kerem-perver
Saña naḳl itdigim ḳorḳılıca rüʾyā-yı sulṭānī

2914 Anıñ taʿbīri vāżıḥ idi ammā çıḳmadı rüʾyām
Ḳażā-yı mübremiñ bilmem olur mı naḳż u buṭlānı

2915 Ḳażā söyletdi sulṭān-ı cihān-ārāyı ol sāʿat
Yerinden deprenüp bir kāfir-i mecrūḥ u sekrānī

2916 Yüzi üzre ḳapanmış nīm-bismil idi heyʾetde
Sürine sürine yaḳlaşdı ol melʿūn-ı bī-cānī

2917 "Beni ḳurtar" diyü dāmān-ı ḫünkāra yapışdıḳda
Elinde ḫanceri gizlü imiş ḍarb itdi sulṭānı

2918 O rütbe ḫanceri mesmūm imiş bī-dīn-i mekkārıñ
O sāʿat murġ-ı rūḥı eyledi pervāz-ı rıḍvānī

2919 ʿAlā ḳavlin iki sāʿat mürūrında şeh-i devrān
Şehīden ʿazm idüp gül-zār-ı ʿAdnʾe ḳıldı pūyānī

2920 Atından indirildi üstine bir ḫayme örtüldi
Bunı reʾy eyledi düstūr-ı ekrem ḫayl-i aʿvānı

2921 Dirīġā öyle bir ġāzī şehinşāh-ı kerem-kārıń
Sipihriń tūtiyā oldı gözine bir avuc ḳanı

2922 Felek gösterdi bu rūz-ı siyāhı çeşm-i eyyāma
O da bir gün ola görmeye bu eyyām u devrānı

Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Sulṭān Murād Ḫān Ġāzī

2923 İki vech üzre naḳl eyler şehādet vaḳʿasın rāvī
Niçe tārīḫ-i ʿOs̱mānī'de vardır başḳa ʿunvānı

2924 O sulṭān-ı ṣaf-ārā-yı cihādıń rezm ü perḫāşın
Görünce ceyş-i aʿdā çekdiler bīm u hirāsānī

2925 O ḥarb-i ḥaşr-peymāda olan erliklerin gördi
Emān-ḫ̆āh olaraḳ aʿdā ḳılup bir mekr-i nisvānī

2926 Re'īs-i eşḳıyā Lāz-oġlı'nıń dekki idi bu dekk
Hezīmetle idince leşker-i aʿdā gürīzānī

[71a]

2927 Sefīri olmaḳ üzre kāfiriń ṣavb-ı Murad Ḫān'a
Firistāde ḳılındı bir piyāde şaḥṣ-ı Naṣrānī

2928 Sefāret ṣūretinde leşker-i aʿdādan ayrıldı
Taḳarrub eyledikde şehriyāriń oldı cūyānı

2929 Ḥaḳāretle anı bir it yerine ḳoymadı kimse
Ḳıyās olundı kim bir sā'il-i mecrūḥ-ı gebrānī

2930 Ḳıralımdan yedimde nāme vardır diyerek geldi
Murād itmişdi taḳbīl ide dāmān-ı Murād Ḫān'ı

2931 Otaġ-ı şehriyārī ḳandedir diyü su'āl itdi
Anı menʿ itmedi ol dāveriń ferheng ü ġılmānı

2932 Edā-yı resm-i dāmen-būsla ser-ber-zemīn oldı
Biraz āyīni üzre itdi icrā-yı s̱enā-ḫ̆ānī

2933 Meger bir ālet-i ḥarb eylemiş pinhān destinde
Şehīd itdi urunca Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

2934 Meşeldir mūr ise ḫaṣmıń anı merdāne bil dirler
Eger var ise daḫi sende dārāt-ı Süleymānī

2935 Umulmazken anıń gibi piyāde ḫasta kāfirden
Ḳażā-yı nā-gehānī n'eyledi gör şāh-ı merdānı

2936 Ḳażā gelmekle aʿyān-ı ʿasākir oldı nā-bīnā
Meger olmış hilāl-i ʿömr-i şāhī bedr-i tābānī

2937 Ṭutulduḳda egerçi pāre pāre itdiler ol dem
Çe sūd itdigini itdi imāte itdi sulṭānı

2938 Miloş dirlerdi anıń nām-ı nā-fercāmına ḥattā
Urulmışdı beş-on yerden çoġ idi zaḥm u hicrānı

2939 Ḥıyānetden ümīdin ḳaṭʿ ile itmişdi bu kārı
Aña da der-ʿaḳab īṣāl olundı ecr-i şāyānı

2940 ʿAlā ḳavlin dem-i müşgīni döküldükde sulṭānıń
Şehādetle zemīne setr idüp aʿvān-ı ḫāṣṣānı

2941 Şehīd oldıġını ketm itdiler sulṭān-ı ẕī-şānıń
Cülūs itdirmek içün taḫta Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

Vefāt-ı Yaʿḳūb Ḫān be-Re'y-i Vezīr-i Ekrem Ḫayreddīn Paşa vü Vükelā-yı Sulṭān

2942 Büyük şehzādesiydi Ḫān Murād'ın Bāyezīd Sulṭān
Ol eṣnāda ḳırup küffārdan çoḳ nām-dārānı

2943 Ġanā'im aḫẕına ardınca düşmişdi eʿādīniń
Bir-iki merḥale itmişdi taʿḳīb-i dilīrānī

2944 Küçük şehzādesi Yaʿḳūb Ḫān ḳalmışdı ʿaskerde
Seni babañ ister çāderinde diyü aʿvānı

2945 Anı bir luʿb ile otaġ-ı şāhīye götürdükde
Gülū-gīr-i ḫınāḳ oldı anıń da āfet-i cānı

2946 Şehādetle Murād Ḫān ḥażretin taʿḳīb itmekle
Ḫudā cennetde iḥsān ide añа mülk-i rıḍvānı

[71b]

2947 Cenāb-ı Ḫān Yaʿḳūb'uń egerçi ġadr idi ḳatli
Velākin gördi tedbīr-i ḥasen erbāb-ı dīvānī

2948 İki fırḳa idi ʿaskerde nāsıń ekşeri zīrā
Kimi Yaʿḳūb'ı isterdi kimisi Bāyezīd Ḫān'ı

2949 Ḥalīmu'ṭ-ṭabʿ idi Yaʿḳūb Ḫān hem sinn ile noḳṣān
Cenāb-ı Yıldırım ḫod āteşīn-ṭabʿ idi her ānī

2950 Ṣaf-ārāyān-ı ʿasker Yıldırım Ḫān'ı dilerlerdi
Uyan Yaʿḳūb Ḫān'a pādişāhıń iç aġayānı

2951 Miyānda ʿāḳıbet emr-i ḫilāfet üzre ġavġālar
Ḳıyāmetler ḳopardı dökilürdi ḫūn-ı iḫvānī

2952 Żarar ʿāmm olmaġa ḫāṣṣ olmasın tercīḥle oldı
Dem-i Yaʿḳūb'ı sefk itmek şehādet üzre pinhānī

2953 Bu re'yi gördi Ḫayreddīn Paşa devlete enfaʿ
Tevāfuḳ eyledi Sulṭān Murād'ıń ḫayr-ḫʿāhānı

İrsāl-i Ḫaber be-Cānib-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān

2954 Ḫaber gitmişdi Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a nihānīce
Gelince raʿd u berḳ-āsā bütün erkān-ı sulṭānī

2955 Murād Ḫān'ıń Ḫudā rūḥ-ı şerīfin şād ide dindi
Cülūs itdirdiler beyʿatle Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

2956 Serīr-ārā-yı taḫt-ı pādişāhī oldıġı sāʿat
Ḥikāyet itdiler naḳl-i şehādet üzre aʿyānı

2957 Veṣāyāsın cenāb-ı ḥażret-i sulṭān-ı maġfūruń
Ḳılup her birisi tenfīẕine teşmīr-i dāmānī

2958 Cenāb-ı Ḫān Yaʿḳūb'uń dinildi emr-i taʿḳībi
İkisiniń de rūḥın yād idüp giryāni giryānī

2959 İkisiniń de ṣadrı şerḥ u taʿṭīr emri olmışdı
Ḳılup techīz ü tekfīninde el-ḥaḳḳ saʿy-i sulṭānī

2960 İletdiler ten-i pākin çü rūḥu'l-ḳuds Bursa'ya
Ḫudāyī Cāmiʿinde türbede defn itdiler anı

2961 ʿAlā ḳavlin ikisi naʿş-ı vāḥid içre ḳonmışdı
ʿAlā ḳavlin ten-i Yaʿḳūb Ḫān kalmışdı sirrānī

2962 Meṭāf-ı ḳudsiyāndır ḥāliyā ol türbe-i ʿulyā
İner rūz uşebān ol ḳabr-i pāke nūr-ı Yezdānī

Der-Ẕikr-i Cülūs-ı Sulṭān Yıldırım Bāyezīd Ḫān ibn-i Ġāzī Ḫudāvendigār Huve'l-Murādu'l-Evvel

2963 Murād Ḫān'a ḳurulduḳda cinānda taḫt-ı rıḍvānī
Verāṯetle olup revnaḳ-fezā-yı mülk-i ʿOṯmānī

2964 Vilādet sālini ʿĀlī yedi yüz ḳırḳ sekiz yazdı
Ṣaḥīḥi oldı altmış birde ber-icmāʿ-ı ḥaḳḳānī

[72a]

2965 Cülūsı yedi yüz ṭoḳsan bir içre oldı icmāʿan
Cihānda oldı on dört sāl sulṭān-ı cihān-bānī

2966 Mübārek sinleri ḳırḳ üçde iken pādişāh oldı
Olur elli yedi ʿömr-i şerīf-i Bāyezīd Ḫānī

2967 Sekiz yüz on beşiñ āḫirlerinde intiḳāl itdi
Velākin beşdedir fevti be-icmāʿ-ı süḫan-dānī

Ḥilye-i Pākīze-i Yıldırım Bāyezīd Ḫānī

2968 Müverriḫler şu vech üzre yazarlar ḥilye-i pākin
Liḳāsı ḫūb-ter ser-tā-ḳadem maṭbūʿ u nūrānī

2969 Mübārek çehresi tedvīr ile berrāḳ u aḳ idi
Kemāl-i ḥüsn ile manẓūr idi ḫūb idi her ānı

2970 Beyāż u ḥumret-i vechi o rütbe muʿtedil idi
Siyeh-çeşm u siyeh-ḥācib idi gür idi müjgānı

2971 Ne çoḳ ne az idi maṭbūʿa idi liḥye-i pāki
Ḳaviyyü'l-heykel idi var idi baṭşında itḳānı

2972 Müzerkeşdi külāhı hem daḫi destārı pīçīde
Libāsı kendüye maḫṣūṣ idi ammā mülūkānī

2973 Aġır çatma ḳaṭīfe idi ekṣer ḫilʿat-i pāki
Serīʿu's-seyr idi itdikde meşy ü ḫaṭve-cünbānī

Evṣāf-ı Yıldırım Ḫānī

2974 O sulṭān-ı felek-ḳadriñ selāṭīn-i ʿiẓām içre
Kemāl-i dehşetinden Yıldırım Ḫān oldı ʿunvānı

2975 Bir āteş pāre tīz-eṭvār idi ṭabʿ-ı hümāyūnı
İderdi berḳ-ı ḫāṭıf gibi ılġar-ı dilīrānī

2976 Cülūs-ı taḫt-ı şāhī eyledikde raʿd u berḳ-āsā
Ṣadā-yı ḳahrı lerzān eyledi Īrān u Tūrān'ı

2977 Hirās-ı ḥiddet-i ṭabʿ-ı hümāyūn ile olmışdı
Yanında gürbe-āsā düşmeniñ arslan u ḳaplanı

2978 Açıldı her ṭarafda nāme-i menşūr-ı iclāli
Menābirde oḳundı Bāyezīd'iñ ḫuṭbe ʿunvānı

2979 Emirler gönderüp eṭrāf u eknāfa ḫaber ṣaldı
Dinilsün baʿd-ez-īn ḫuṭbemde lafẓ-ı Yıldırım Ḫānī

2980 O ʿunvān üzre ḳıldı ḫuṭbe ile sikkesin icrā
Cihānı eyledi sīr-āb cūy-i ʿadl ü iḥsānı

2981 Celādetlü cesāretlü ġażablu pādişāh idi
Kemāl-i ġayretinden kendüye irgürdi fıḳdānı

Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān-ı Mekārim-Nihād

2982 Bıraḳdı dehre iki duḫter ile altı şehzāde
Muḥammed Muṣṭafā ʿĪsā vü Mūsā vü Süleymān'ı

[72b]

2983 Birisi daḫi Ḳāsım Ḫān'dır evlād-ı emcādıñ
Ḥayāt-ı vālidinde ḳıldı ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

2984 Bıraḳdı her birisin cā-nişīn-i salṭanat ammā
Temāşā ḳıl ne yüzdendir sipihriñ anda devrānı

2985 Biri şehzādegānıñ vaḳʿa-i Timur-ı Gürgan'da
Telef olmış idi çün Muṣṭafā Ḫān idi ʿunvānı

2986 Sekiz yüz beşdedir terk itdigi gülzār-ı nāsūtı
Gelür tafṣīl ile ẕikr-i vefāt-ı Yıldırım Ḫānī

Vefāt-ı Yıldırım Bāyezīd Ḫān

2987 Ḳażā-rā vaḳʿa-i Timur'da sulṭān-ı ʿālī-cāh
Hezīmetle olup maġlūb bā-taḳdīr-i Sübḥānī

2988 Kemāl-i ġayretinden Aḳşehir'de ḫasta olmışdı
Civār-ı raḥmete medʿuv olunca Yıldırım Ḫānī

2989 Ten-i pākīzesin taṭhīr u taʿṭīr itdi etbāʿı
Ṣalātın ḳıldılar anda ḳılup tekfīn-i sulṭānī

2990 ʿAbīr u ʿūd u müşk ile memlū idüp ṣadrın
Emīr-i Germiyān anda idi bā-ḫayl ü aʿvānı

2991 Ḳoyup tābūta irsāl itdiler şehr-i Burusa'ya
Ḫudāyī Cāmiʿinde Bursa'da defn-i aʿyānī

2992 Mübārek naʿşı şehre girdigi gün naḳl ider rāvī
Ḳızıl-ırmaġ olup aḳdı sirişk-i müslümānānī

2993 Ana bir merḳad-i ʿālī yapıldı türbesi içre
Sezādır türbedārı olsa ʿAdn'iñ ḥūr u ġılmānı

İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Müşārün İleyh

2994 Vefāt-ı vālidinden ṣoñra sulṭān-ı cihān-ārā
Laz-oġlı kāfiri çün eylemişdi mekr-i şeyṭānī

2995 Murād Ḫān ḳanını yerde ḳomayup iḳtiṣāṣ üzre
Hemān aḫẕ itdirüp ḳatl itdi buldı ecr-i şāyānī

2996 Beḳāyā-yı süyūf-ı ġāziyān Ḳosova'dan ṣoñra
İderdi Rūmili semtinde ifsād-ı ḳadem-rānī

2997 Emīrān-ı ġazā endīşegāna baʿż-ı şīrāna
Ḫaber ṣaldı getürdüp yanına ṣāḥib-neberdānı

2998 Kemer-bend-i niṭāḳ-ı ġayret oldı cenk ü perḫāşa
Ala ceyş-i ʿadūdan intiḳām-ı ḫūn-ı sulṭānı

2999 Şehinşāh oldıġı yıl Rūmili'ye bir sefer itdi
Yed-i tesḫīr iledir cenk-i evvel fetḥ-i Boġdanī

3000 Müyesser itdi Bārī ʿavn-i Ḥaḳḳ'la ḳırdı küffārı
Ḳaratova vü Üskūb oldı ańa ġazve-i ṣānī

3001 Saʿādetle Anaṭolı'ya ricʿat eyledi ṣońra
Cihānıń gözi aydın aldı Aydın'la Ṣaruḫan'ı

[73a]

3002 Emīr-i Evrenos destiyle tesḫīri müyesserdir
Teʿāvün eylemişdi Yıldırım Ḫān'a dilīrānı

3003 Ḳarasi Menteşe sancaḳların bi'l-cümle fetḥ itdi
Alındı ḳabża-i tesḫīre māl u mülk ü büldānı

3004 ʿAlemşāh-oġlı Yaʿḳūb Beg ki dinür Germiyān-oġlı
Muḳaddem ol begiń olmış idi dāmād-ı ẕī-şānı

3005 Ġażab-nāk olmış idi kā'in-atası mīr-i mezbūra
Anı İpṣala'ya mīr eyleyüp bā-ḥükm-i sulṭānī

3006 Ne varsa memleket destinden aldı cümle żabṭ itdi
Boġazı ḫarcı çıḳsun diyü virdi cāh-ı mīrānī

3007 Ḳaraman-oġlı dāmād olmış idi Ġāzi Ḫünkār'a
Taḳarrub eylemekle min-vecih ol mīr-i düzdānī

3008 Taʿarruż itmedi incitmedi açmazdan geldi
Ḳarābet oldı mānīʿ ḳıldı merʿī-i cihān-bānī

3009 Derūnunda ḫabāṣet melʿanet mecbūl idi anıń
İder mi ādemī-zād ile ünsi mār-ı berrānī

3010 Düşürse furṣatın elbet ṣoḳardı anı kejdüm-vār
Eger ḳoynında daḫi beslese mānend-i mārānī

3011 Hemān başlarını ṭaş ile ezmekdir dem-i furṣat
Naṣīḥatle keremle ülfetiñ bulunmaz imkānı

3012 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān yedi yüz ṭoksan dört içre
Sefer itmiş idi Eflāḳ'a bā-ceyş-i fırāvānī

3013 Gelibolı memerrin geçdiginde naḳż-i ʿahd itdi
Eḳārib düşmen ol mīr-i ʿaḳārib ol Ḳaramanī

3014 Kütāhiyye ile Ṭavşanlı'ya vardı ḫarāb itdi
Kül itdi ḫalḳını yaḳup yıḳup ol kelb-i nīrānī

3015 Bu emre vāḳıf olduḳda Cenāb-ı Yıldırım Ġāzī
İrişdi ṭarfetü'l-ʿayn içre ol dādār-ı ʿOs̱mānī

3016 Ḳaraman-oġlı'nı ṭutdı iki oġlıyla Aḳçay'da
Esīr itdi kesüp babaları başın şitābānī

3017 Burusa Ḳalʿası'nda ol iki oġlanı ḥabs itdi
Ḳaraman ülkesi oldı sezā-yı Yıldırım Ḫānī

3018 Nigebolı Silistire Uruscuḳ nām büldānıñ
Olup tesḫīri ol sāl içre bā-imdād-ı Rabbānī

3019 Muḳaddem fetḥ olunmışdı Murād Ḫān'ıñ zamānında
Yine itmişdi aʿdā aña istīlā-yı ḫüsrānī

3020 Teke-ili bir elden girdi Aʿlā-şehr ile Ṭuzla
Varadin hem Vidin'e Varna oldı fetḥ-i sulṭānī

3021 Dolu Ḳaraḥiṣār u Aḳşehir Nigde'yle İzvorniḳ
Doḳat Sivas u Cānik Aḳsarāy Ḳonya Ḳaraman'ı

3022 Alındı Ḳayṣariyye Ḳasṭamonı Ḥıṣn-ı ʿOs̱māncıḳ
Eʿādī döndi sekṣona virince cümle büldānı

[73b]

3023 Alup Rūmili Yeñişehri'ni daḫi Selānīk'i
Ḳaraferye Mora Tırḥāle hem Atina Meydān'ı

3024 Melik Aḥmed ki Burhān şöhretiyle pādişāh idi
Anı bozdı elinden gitdi vāfir ḥışn u büldānı

3025 Amāsiyye ile Niksār'ı virdi Yıldırım Ḫān'a
O vech ile elinden itdi taḫlīṣ-i girībānī

3026 Emīr-i Ḳasṭamonı Bāyezīd nāmında bir muḳʿad
Anaṭolı'da virmişdi ehālī üzre ḫüsrānī

3027 Fesādı vāṣıl-ı gūş-ı hümāyūn olıcaḳ anıñ
Gelibolı'dan itdi yıldırım gibi raḫış-rānī

3028 İşidince geberdi mīr-i bāġī farṭ-ı ḫavfından
Cebinde ṣaḳlamışdı atıvirdi cānın ol cānī

3029 Anıñ İsfendiyār adlu bir oġlı var idi ancaḳ
Yerine ol segi beg eyledi aʿyān u erkānı

3030 Tażarruʿ eyleyüp babasınıñ ʿafvın niyāz itdi
Olup ez-cān u dil şāh-ı cihānıñ ḳul u ḳurbānı

3031 Yedinden Ḳasṭamonı'yla Ṭaraḳlı Borlı ʿOs̱māncıḳ
Alınmışdı faḳaṭ ḳaldı aña Sinob mīrānı

3032 Yine Rūmili'yi ol sāl içinde yıldırım urdı
Niçe ḥışn-ı dil-ārā oldı fetḥ-i Yıldırım Ḫānī

3033 İdince Bursa'ya ʿavdet irişdi bir ḫaber nā-geh
Ḳıral-ı Engürüs itdi yetiş taḫrīb-i büldānī

3034 Diyār-ı ehl-i İslām'a gezende başladı aʿdā
Yamandır ḥālimiz yaḫşi iriş ey berḳ-ı ʿOs̱mānī

3035 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ ʿaskeri yüz biñ ḳadar vardır
Nigebolı'yı maḥṣūr eyledi ecnād-ı Naṣrānī

3036 Hemān-dem berḳ-ı ḫāṭıf gibi indi ceyş-i küffāra
Belā-yı āsumānī gibi yaḳdı yıḳdı gebrānı

3037 Şehinşāhıń daḫi altmış bińe bāliġ idi cündi
Ḳırup geçirdi ḳaʿr-ı ḫāḳe Ḳārūn-vār ol ānī

3038 Ġuzāt-ı ehl-i dīn ṭoḳ-ṭoyum oldı māl-ı kāfirden
Ḥelāl olsun olara aldıġı naḳd-i firāvānī

3039 O rütbe ġāziyān ceyş-i hizebrān iġtinām itdi
Ḫuṣūṣā şehriyāriń aldıġı ḫums-ı emīrānī

3040 Ne mümkin ʿadd ü iḥṣā alınan emvāl-i mīrīye
Ḫuṣūṣā çekilen āġūş-ı mülke ḫūb nisvānı

3041 Edirne Bursa şehrinde iki cāmiʿ binā itdi
Birer ʿālī ʿimāret yapdı sulṭān-ı cihān-bānī

3042 Daḫi Bursa'da bir dārü'ş-şifā yapmışdı merżāya
Gidüp ʿaḳlı temāşā ideniń olurdı ḥayrānı

3043 Eṭıbbā naṣb idüp tedbīr-i bī-hūşān içün anda
Veẓāyifle çerāġ itdi netīce müsteḥıḳḳānı

[74a]

3044 Fütūḥātı olan büldāna minber vaż' idüp yer yer
Oḳutdı ḫuṭbe-i Sulṭān Ġāzī Yıldırım Ḫān'ı

3045 Medāris yapdı evḳāf-ı erāżī eyledi peydā
N'ola gün başına yıldız ḳadar var ise dihḳānı

3046 Semāvāta ṭanīn-endāz oldı ṣīt-ı perḫāşı
Ṣadā-yı Yıldırım Ḫānī virüp dünyāya lerzānī

3047 Olup peyveste tīġ-i ḳahrı bi'l-cümle eʿādīye
İṭāʿat itdirüp emrine Eflāḳ ile Boġdān'ı

3048 Ḫarāca kesmek ile anları defʿ-i ḥarac itdi
Ne deńlü var ise gerden-firāz-ı ḳavm-i Naṣrānī

3049 Donanması Fireng'iń sāḥil-i baḥr-i Selānīk'e
Aḳın itmiş idi īṣāl idüp ġārāt-ı ḫüsrānī

3050 Ḫaber geldikde irdi ṭarfetü'l-ʿayn içre küffāra
Ṭagıtdı leşkerin ḳatl eyledi ecnād-ı ḳorṣanı

3051 Güzel tedbīrler itdi aḳıtdı ḫūn-ı aʿdāyı
Fireng'e uġramışken çoḳ ḳılāʿıń burc u ebdānı

3052 Yine ol sāl içinde Rūmili semtinde küffārıń
Alup maʿdenlerin żabṭ eyledi kenz-i firāvānī

3053 Yigit Paşa ile Fīrūz Beg cümle seferlerde
Ṣadāḳatle teʿāḳub eylemişdi Yıldırım Ḫān'ı

3054 Şile'yi yedi yüz yetmiş yedide eyleyüp tesḫīr
Boġaz-kesen Ḥiṣārı ḳarşusında ol cihān-bānī

3055 Güzelce bir ḥiṣārıń oldılar bünyādına der-kār
Tamām olduḳda ol ḥıṣn-ı ḥaṣīniń emr-i bünyānı

Mektūb-ı Yıldırım Ḫān be-Tekfūr-ı Ḳosṭanṭıniyye

3056 Yazup İstanbul'uń tekfūrına sulṭān-ı ʿālī-cāh
Buyurdı nāmesinde ey pelīd-i ḳavm-i Naṣrānī

3057 Bańa İstanbul'ı perḫāşsız virir misiz yoḫsa
Bahārında bu sāliń eylerim ġazv-i dilīrānī

3058 Taʿallül eyleyüp teslīmden taʿvīḳ eylerseń
Belā bārānıdır üstüńde tīr-i Yıldırım Ḫānī

3059 Puṣulasın yetürdi bu ḫaber tekfūr-ı güm-rāha
Zinād-ı ḳahrı āteş çaḳmaġ ile itdi tersānī

3060 Be-her sāl on biń altun filori cizye virmekle
Ola āsūde-i zīr-i emān-ı Bāyezīd Ḫānī

3061 Daḫi İstanbul içre dört maḥalle eyleye bünyād
Müsülmānānı ḳāḍīsıyla ola şarṭ-ı iskānī

3062 Daḫi bir cāmiʿ-i vālā bināsın ḳıldı der-ʿuhde
Bu vech üzre emān-ḫ̆āh-ı raʿiyyet itdi gebrānı

3063 Teşebbüş eyleyince dāmen-i ṣulḥa şeh-i devrān
Şurūṭ üzre ḳılup terk-i neberd-i ḳahramānānī

[74b]

3064 Zamān-ı fitne-i Timur'a dek cizye alınmışdı
Reʿāyā-yı Sitanbul'dan be-ḥükm-i ḳahr-ı sulṭānī

3065 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī ġayri üslūb üzre bu ṣulḥı
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ḳalʿayı yapdı şitābānī

3066 Yedi yüz ṭoksan üçde fetḥ-i İstanbul ḳaṣdıyla
Burusa taḫt-gāhından idüp ılġar-ı şāhānī

3067 Ġalaṭa cānibinden ṭopladı ḥıṣn-ı Sitanbul'ı
Bıraḳdı velvele ṭāḳ-ı sipihre ṣīt-ı sulṭānī

3068 Düşürdi ıżṭırāba rezm ile İstanbul eṭrāfın
Tekūra geldiginde farṭ-ı ḥayretle hirāsānī

3069 Gelürdi iki cānibden rusül emr-i sefāretle
Emān-ḫʿāh oldı Sulṭān Yıldırım'dan ḳalʿa sükkānı

3070 Hedāyā vü tuḥaf ʿarż itdiler sulṭān-ı ẕī-şāna
Aña bir kūşede taʿyīn olundı cāy-ı mihmānī

3071 Bize Ḳosṭanṭınıyye lāzım olmışdır dinildikde
Hezārān pīşkeşler düzdiler ber-vech-i şāyānī

3072 Be-her yıl pādişāha on biñ altun cizye virmekle
Taʿahhüd eyledi İstanbul'uñ gebrān u tersānı

3073 Müsülmānāna ancaḳ bir maḥalle ḳıldılar taʿyīn
Ṭaraḳlu Ḳalʿası'ndan ḳaldırup ḳılındı iskānī

3074 Yapıldı ḥıṣn içinde her birine beyt-i fāḫirler
Daḫi bir cāmiʿ-i vālānıñ oldı vażʿ-ı bünyānı

3075 Müsülmānāna bir ḳāḍī-i ʿādil naṣb olunmışdı
Ḳılındı anda icrā-yı şerīʿat niçe ezmānī

3076 Ẓuhūr-ı fitne-i Çengiz'de furṣat bulup aʿdā
Yıḳup mescidlerin Rūmili'ye ḳovdı müsülmānı

3077 ʿAlā ḳavlin şebiḫūn eylemişdir cümlesin birden
Cenāb-ı Bāyezīd'i aḫẕ idince ḫān-ı Gürganī

Fetḥ-i Aydınili ve Ṣaruḫanili

3078 Emīrān-ı dilīrān Aydın-oġlı Ṣaruḫan-oġlı
Vefāt itdiklerinde cümleten aʿyān u erkānı

3079 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıń hirās-ı ḳahr-ı rezminden
İṭāʿatle olup zīr-i emān-ı ḥükm ü fermānı

3080 Reʿāyāsından oldı her biri sulṭān-ı ẕī-şānıń
Yed-i tesḫīrine temlīk olundı ḥıṣn u büldānı

ʿAzīmet-i Yıldırım Ḫān

3081 Mışır sulṭānı olan Mīr Berḳuḳ daḫi ḳıldıḳda
Güẕer-gāh-ı fenādan menzil-i ʿuḳbāya pūyānī

3082 Ẓuhūr-ı iḫtilāl-i memleketle furṣatı düşdi
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ḳıldı ılġar-ı dilīrānī

[75a]

3083 Malaṭıyye diyārın ārzū eylerdi fetḥ itdi
Bütün ḳışladı anda ʿaskeriyle ḳıldı pūyānī

3084 Derende Divrigi Behnī'yi Elbistān'ı fetḥ itdi
Elinde ʿanveten oldı kemā-hī cenk-i şīrānī

3085 Hem Āzerbāycān'ı aldı hem Baġdād u Tebrīz'i
Müyesser oldı ol sāl içre niçe fetḥ-i büldānī

3086 Sekiz yüz beşden evvelce ẓuhūr-ı fitne-i Timur
O semtiń beglerine gerçi virmişdi perīşānī

3087 Tevārīḫ u siyer erbābınıń var iḫtilāfātı
İder īrāẕ-ı şübhe her biriniń ẕikr ü tibyānı

3088 ʿAlā ḳavlin Ṭaharten mīr-i Āzerbāycān iken
Aña olmışdı raʿd u berḳ-ı ḳahr-ı Yıldırım Ḫānī

3089 Biraz māl ile yine kendüye reddin niyāz itdi
Tedārük üzre iken ḫayl-i ḫuddām-ı ḫıdīvānī

3090 Ġanīmetdir diyü ehl ü ʿayālin māl u eşyāsın
Sürüp rehn olmak üzre Bursa'ya cümle şitābānī

3091 Bedel mālı tedārük itmeyüp teslīmden evvel
Ṭaharten nāme yazdı istedi nisvān u ṣıbyānı

3092 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan cevāb-ı nāme bu oldı
Bedel ʿahd olunan her ne ise irsāl idüp anı

3093 Edā it baʿdehū eyle rehānı bizden istirdād
Olur mı deyn edāsından muḳaddem aḫẕe imkānı

3094 Giden emvāl-i beytü'l-māl eger taʿdād olunsaydı
Ḫuṣūṣā bu ġazālarda dökilen ḫūn-ı merdānī

3095 Heder olmaz hemān maʿhūd olan emvāli irsāl it
Rehānı eyleriz teslīm olmaz ẕerre noḳṣānı

3096 Olunca Ṭaharten me'yūs ġayri mülk ü mālından
Berāy-ı iştikā kaṣd itdi semt-i Ḫān Gürgan'ı

3097 Varup aḥvālini tafṣīl itdi Ḫān Timur'a
İşit sen ḳıṣṣayı Timur'dan ber-vech-i ḥaḳḳānī

Ẓuhūr-ı Timur-ı ṣāḥib-şürūr

3098 Buġātıñ ser-bülendi yaʿni Timur-ı cihān-peymā
Bir ayaġıyla geşt idüp bütün Īrān u Tūrān'ı

3099 Muḳaddem ḥākim-i Baġdād olan Sulṭān Aḥmed kim
Celāyīrī'dir anıñ nās içinde şöhret-i şānı

3100 Anıñla Ḳara Yūsuf nām bir Türkmān boy begi
O da olmışdı Āzerbāycān'ıñ mīr-i Türkmān'ı

3101 O semte ḳaṣd-ı Timur oldıġın iẕʿān itdikde
Mıṣır sulṭānına gönderdiler mektūb-ı pinhānī

3102 Der-i vālāsına gūyā daḫīl olmaġla Timur'uñ
Yedinden eyleye taḫlīṣ her biri girībānı

[75b]

3103 Bularıñ ilticāsı kār-ger olmayıcaḳ aṣlā
İdüp her biri istidʿā-yı Sulṭān Yıldırım Ḫānī

3104 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ḳıldı istirḥāmına isʿāf
Buyurmış idi gelsünler ḳabūle idüp erzānī

Sebeb-i Ṭuġyān-ı Mīr Gürgan der-ʿUnfuvān-ı Zamān-ı Şebābī

3105 Yedi yüz otuz altı sāl-i hicretden güẕār itdi
Ufūl itmişdi mihr-i ṭalʿat-ı şāhān-ı Gürganī

3106 Bahādur Ḫān ki yaʿnī Bū Saʿīd-i āl-i Çengīzī
Vefāt itdikde Timur'uñ meziyyet buldı ʿunvānı

3107 O sāliñ şehr-i şaʿbānında necm-i baḫt u iḳbāli
Şurūr-ı fitne üzre ḳıldı āfāka fürūzānī

3108 Sefer itdikde küffār üzre oldı ḳudreti ẓāhir
Diyār-ı Hind ü Sind'e eyledi ʿazm-i ceyş-rānī

3109 ʿAzīmet eyledikde semt-i Rūm'a ceyş-i gürgānla
Sekiz yüz sāli idi ʿaṣrıñ olmışdı Nerīmān'ı

3110 Hilāl-i neş'eti olmışdı Türkistān'dan ṭāliʿ
Fürū-māye idi aṣlı yoġ idi ʿizz u ʿunvānı

3111 İdüp ṣāḥib-ḳırānlıḳ rütbesin iḥrāz ʿaṣrında
Niçe server olup bī-pā vü ser bā-ḳahr-ı Gürganī

3112 Gehī Hind'e gehī Sind'e gehī Īrān u Tūrān'a
Gehī Māzenderān'a geşt iderdi Zābilistān'ı

3113 Gehī Şām u Ḥaleb'de devr iderdi gāh çöllerde
ʿAşā'irle ḳabā'ille iderdi geşt-i ʿurbānī

3114 Diyār-ı Bekr'de Baġdād u Gürcistān'da gāhī
Geh Āzerbāycān'a Fāris'e eylerdi cūyānī

3115 Gezerdi seg be-ṣaḥrā mī-reved dirlerdi Timur'a
Devānından uṣanmış idi anıñ ḫayl ü aʿvānı

3116 Hezārān ḫānumānıñ dūdmānın tār u mār itdi
Kül itdi niçe ṣāḥib-serveti ol ḫān-ı nīrānī

3117 Hücūm itmek murād itmişdi Rūm'a mūcib isterdi
Cihān-gīr olmaḳ idi maṭlab-ı Timur-ı ṭuġyānī

3118 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ıñ cihāda iştiġālinden
Bi-lā-mūceb ʿazīmet itmedi bir niçe ezmānī

3119 İşitmiş idi Rūm'un şehriyārānın dilīrānın
Ṭuyulmış idi niçe pehlevān u zūr-mendānı

3120 Meşaḳḳatle o merzībūma ʿasker çekmegi aṣlā
Revā görmezdi ammā yine Rūm'uñ mīr-i mīrānı

3121 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan şikāyet itdi Timur'a
Gehī āb u hevāsın medḥ iderdi beẕle-gūyānı

3122 Bahāne-cū iken Rūm'a ḳadem-rān olmaġa nā-geh
Ṭaharten nām bir murdār geldi Yıldırım Ḫān'ı

[76a]

3123 Meẕemmet eyleyüp ẓulm u taʿaddīsin beyān itdi
Anı taṣdīḳ itdi Rūmiyāndan baʿż-ı mīrānı

3124 Bularıñ ḳavline göstermedi Timur hīç ruḫṣat
Murād itmişdi Sulṭān Yıldırım'la ʿaḳd-i ḫullānī

3125 Cihān-gerd oldığıyçün kendüye gelmişdi istikbār
Umardı Yıldırım Ḫān eyleye taḥsīn-i Gürganī

3126 Taʿāruf kesbine düşmişdi meyli ṭabʿ-ı Timur'uñ
Bir ednā şey' içün nāme yazup ber-vech-i şāyānī

3127 Mürāʿāt eylemişdi hüsn-i ādāb-ı mülūkāna
Selātīniñ birine itmedi böyle vażīʿānī

3128 Tevāżuʿ eyledikce Ḫān Timur Yıldırım Ḫān'a
Anıñ żıddıyla itdi vażʿ-ı nā-şāyān-ı sulṭānī

3129 Mülūke sū'-i sīret āfet-i devlet iken itdi
Gelen elçilerine nā-be-çesbān ḳatl-i fermānī

3130 Gehī öldürmek isterdi gehī burnın ḳulaġıyla
Murād itmiş idi ḳaṭʿ itmek idüp şetm-i ferzānī

3131 Ne deñli nāme irsāl eylediyse cümle şaḳḳ itdi
Cevābında yazardı türrehāt-ı nā-be-şāyānī

3132 Sekiz yüz üçde Sivas'a teveccüh eyleyüp geldi
ʿAzīmet eylemişdi Rūm'a ide ḫaṭve-cünbānī

3133 Yine bir nāme-i iḫlāṣ yazdı elçi gönderdi
Kemā-fi'l-evvel itdi ḥüsn-i elḳāb-ı ḫıdīvānī

Me'āl-i Nāme-i Timur-ı Gürgan

3134 Yazar Künh'inde ʿĀlī nāme-i Timur'ı ʿayn ile
Me'āli budur anıñ ey cenāb-ı şīr-i ʿOṣmānī

[76b]

3135 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed ol iki münāfiḳ kim
Biri remmāldir anıñ biri ser-ceyş-i düzdānī

3136 Muḳaddem sizden anlar baña ḫayl-i iştikā itdi
İkisin daḫi redd itdim be-ḥükm-i ʿırż-ı şāhānī

3137 Benim Baġdād u Āzerbāycān'a ḳaṣdımı ṭuydı
İdüp sizden muḳaddem cānib-i Mıṣr'a gürīzānī

3138 Ḳabūl itmedi Berḳuḳ Şāh ṭard itdi diyārından
Beni memnūn-ı ḫāṭır eylemişken Mıṣr sulṭānı

3139 Size vardıḳlarında bizlere raġmen ḳabūl itdiñ
Ḳılup her birine iʿzāz u ikrām-ı ḫıdīvānī

Mażmūn-ı Niyāz-Nāme-i Timur be-Rivāyet-i Cumhūr

3140 ʿAlā ḳavlin bu idi nāme-i Timur mażmūnı
E yā şāhenşeh-i ʿadl-āferīn-i nesl-i ʿOs̱mānī

3141 Rikāb-ı devletiñden ġāyet-i āmāl-i Timur'ı
Budur kim idesiz isʿāf kām-ı müstemendānı

3142 Ḳara Yūsuf ile Sulṭān Celāyīrī daḫīliñdir
Ser-i maḳṭūʿın irsāl eyle yāḫūd ṭard ile anı

3143 Diyārıñdan sürüp her birini redd eyle sulṭānım
Ya maḥbūsen baña irsāl idersiñ ol emīrānı

3144 Öküz boynuzına girerseler de aḫẕ-i ḳābildir
Olardan intikāmıñ bulunur elbette imkānı

3145 Muḳarrerdir ikisiniñ daḫi naḥsı saña elbet
Sirāyet itmesün iḳbāliñe ey şāh-ı ʿOs̱mānī

3146 Sezā görmem k'ola ferḫunde baḫtıñ meş'emet-ālūd
Biri remmāldir anıñ birisi re's-i düzdānī

3147 Saña da ḫayrı olmaz iki yüzlü baltadır anlar
Keserler hem biçerler ādemi çün tīġ-ı Kirmānī

3148 Veliyyü'n-niʿmetin eyler fedā furṣat bulurlarsa
Olar nāmerd-i mīrāndır ṣaḳın ẓann itme merdānī

3149 Seniñle beynimizde bāʿiş̱-i perḫāş olur soñra
Eger irsāline mānīʿ olursa buḫl-i sulṭānī

3150 Fedā itme beni luṭf eyle şāhım iki menḥūsa
Nedir ol iki menkūbuñ yanıñda ʿizzet ü şānı

3151 Ḫuṣūṣā Ḳara Yūsuf yolına ḥuccāc-ı Baġdād'ıñ
İnüp gārāt itmiş baġy ile emvāl-i kervānı

3152 Münāfıḳdır daḫi Sulṭān Aḥmed didigiñ oġlan
İki sulṭān arasında olur bir ḫār-ı ʿudvānī

3153 Ṭaharten mīr-i vālānıñ ne deñlü mülk ü emvāli
Yanıñda ḥabs olan evlād u aḥfādıyla aʿvānı

3154 Berāy-ı ḫāṭır-ı Timur irsāl idesiz cümle
Daḫi aḫẕ olunan mevrūs̱-ı ḥıṣn u arż u büldānı

3155 Girüye redd idüp miftāḥını bu ṣavba irsāl it
Ḳarīn-i ʿafvıñız olsun eger var ise ʿiṣyānı

3156 Keremkārā beni etbāʿım içinde gücendirme
Maʿāẕa'llāh olur encāmı bī-şekk buġż-ı nefsānī

Cevāb-ı Yıldırım Ḫān ber-Cānib-i Timur-ı Gürgan ve Aḥvāl-i Ū

3157 Sekiz yüz dördi idi hicretiñ Timur-ı baġy-eṭvār
Cihānı bir ayaḳla devr idüp çün cām-ı gerdānī

3158 Miṣāl-i Buḫtunnaṣr yā Hülagu gūy-i ṭuġyānın
Atup meydān-ı dehre ḳıldı elde ẓulmi çevgānı

3159 ʿUrūca başladı ol aʿreciñ ẓulm ü gezendinden
Semāvāta ẓuhūr iden cihānıñ dūd-ı efġānı

3160 Olurken sū-be-sū nefrīni ol Timur-ı menfūruñ
Yürürdi sikke-i maġṣūṣe-i yarlıġ u fermānı

3161 Demir atmış biḥār-ı sebʿ-i kevne keşti-i ġadri
Cihāna gūyiyā lenger bıraḳmış zevraḳ-ı şānı

[77a]

3162 Ḫuşūnet biʾṭ-ṭabʿ nāmından itmiş ḳalbine teʾṣīr
Meger mum ide dest-i ḳahr-ı Dāvūd-ı Süleymānī

3163 Urarak ḳırarak yaḳup yıḳarak sū-be-sū kevni
Mülevves̱ iderek arżı ḳudūm-i pāy-i ṭuġyānı

3164 Gelüp Tebrīz ü Āzerbāycān'a ṣoñra Baġdād'a
Ser-ā-pā oldı pā-māl-i cefāsı merd ü nisvānı

3165 O rütbe ḳırdı Baġdād u Muṣul'da ehl-i İslām'ı
Aḳup bir hafta nehr-i Dicle'den ḫūn-ı şehīdānī

3166 Gelüp Baġdād u Āzerbāycān'ı ṣarmadan evvel
Ḳara Yūsuf'la Aḥmed Ḫān ḳılup Rūm'a gürīzānī

3167 Olup her birisi güm-kerde mülk ü māl u cāhından
Birer iḳlīmde her biri ḳılmışdı ḳadem-rānī

3168 Olup cāy-i cefāda iḫtifāda bir rivāyetde
Melāẕ itmişler idi sāyebān-ı Yıldırım Ḫān'ı

Firār-ı Ḳara Yūsuf ve Sulṭān Aḥmed be-Cānib-i Yıldırım Ḫān ez-Berāy-ı Taḫlīṣ-i Girībānī

3169 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan idüp her biri istimdād
Bu idi ġāyet-i me'mūl-i mīrān-ı ġarībānī

3170 Yine Baġdād u Āzerbāycān'a olalar mālik
Yed-i Timur'dan aḫẓıń ola teshīl u imkānı

3171 Bu vech üzre ḫaber gönderdiler yā kendüler vardı
ʿAlā ḳavleyn olup her biri şāhıń ḳul u ḳurbānı

3172 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān anlara ḳıldı ṭarafdārī
İderdi meşheden ġayben mükāfāt-ı ġayūrānī

3173 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed'iń aʿvān u enṣārı
Olup Baġdād u Āzerbāycān'da ḳatl-i gürgānī

3174 Biraz eyyāmdan ṣońra emīrān cemʿ-i ʿaskerle
İdüp Baġdād u Āzerbāycān'a pūye-gerdānī

3175 Birer beg cānib-i Timur'dan vālī idi anda
Yine begler elinden aldılar bā-ʿavn-i Yezdānī

3176 Bu fetḥi Yıldırım Ḫān nuṣretiyle zuʿm idüp Timur
Gelüp tekrār aldı ḳaçırup yine emīrānı

3177 Egerçi ġālib oldı ʿaskerin ḳırdırdı heycāda
Gücendi pek girān geldi aña bu vaḳʿa-i ṣānī

Rivāyet-i Uḫrā der-Ḥaḳḳ-ı Timur Ḫān ve der-Firār-ı Ḳara Yūsuf ve Aḥmed Ḫān

3178 Rüvātıń baʿżı ẕāhibdir ki mīrān mütteḥidlerdir
Ḫaber göndermiş idi anlara Timur sirrānī

3179 Ġaraż Rūm'a ʿazīmet idi anlar bir bahāneydi
Yoġ idi anlara Timur'uñ aṣlā buġż u ʿunvānı

3180 İṭāʿat itselerdi geldiginde ḫān-ı bāġīye
Olurdı her birisi belki Timur'uñ emīrānı

[77b]

3181 Ne ḥācet biñ belā vü derd ile Rūm'a gürīz itmek
Tekāpū itse Timur'a iderdi ʿafv u iḥsānı

3182 Hemān ġavġā ḳabartmaḳ idi maḳṣad ʿāḳıbet oldı
Bunı dek bildiler aṣḥāb-ı tārīḫiñ süḫandānı

3183 Degildir bu rivāyet ʿaḳla çesbān gerçi ẓāhirde
Niçe tārīḫ-i ʿOṯmānī'de vardır ṣıdḳ-ı bürhānı

3184 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan daḫi āzürde olmışdı
Ḳara Yūsuf'la Aḥmed Ḫān kim Baġdād sulṭānı

3185 Firār itmezden evvel bu ikisi Yıldırım Ḫān'a
Ġanīmet bildiler Timur'dan bu baġy u ṭuġyānı

3186 Muḳaddem Yıldırım Ḫān'a varınca bu tabaṣbuṣlar
Muṣannaʿdır diyü olmadılar ikrāma şāyānī

3187 Bu vech üzre rivāyet olmadı muḫtārı cumhūruñ
Görüp ūlāyı evlā nāẓımıñ da ʿaḳl u iẕʿānı

3188 Yine Baġdād u Āzerbāycān cengiyle Timur'uñ
Girince ḳabża-i tesḫīrine bā-emr-i Rabbānī

3189 Birer beg naṣb idüp Baġdād u Āzerbāycān üzre
İdüp aʿvān u enṣārıyla Rūm'a ḳaṣd-ı pūyānī

3190 Didiler Ḳara Yūsuf hem daḫi Sulṭān Celāyīrī
Bu defʿa daḫi itdi iltica-yı Yıldırım Ḫānī

Firār-ı Ḳaraman-oġlı ve Mīr Ṣaruḫan-oġlı ve İsfendiyār-oġlı ez-Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timur

3191 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan sitem-dīde olan begler
Ḳaraman-oġlı Ṣarḫan-oġılı ki mīr-i mīrānī

3192 Daḫi İsfendiyār-oġlı ile ol Germiyān-zāde
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'dan idüp sirran gürīzānī

3193 Şikāyetle varup Timur-ı bī-nūra daḫīl oldı
Alınmışdı bularıñ ellerinden mülk ü büldānı

3194 Didiler pādişāhım el-emān dād eyle dād it dād
Revā mı Yıldırım ursun bizim gibi emīrānı

3195 Mü'eyyed oldıġıñda pādişāhım şübhemiz yoḳdur
Yürütdüñ gürg ile aġnāmı çün ey ʿadl-i Gürganī

3196 Niẓāmu'l-ʿālem olduñ Rūm'a teşrīf eyle sulṭānım
ʿİnāyet eyle te'dīb it biraz da Yıldırım Ḫān'ı

3197 Bizi yaḳdı kül itdi māl u mülk ü cānımız gitdi
Bize raḥm eyle geldik ḳapuña üftān u ḫīzānī

3198 Niçe evlādımız ḫˇīşānımız ḳatl itdi ẓulm itdi
İdüp ipden ḳuşaḳlı her birimiz ey kerem kānı

3199 Gelelden yanına Sulṭān Aḥmed'le Ḳara Yūsuf
Olarıñ ġamz ü taḥrīkiyle ḫalḳıñ çıḳmada cānı

3200 Ṭıḳup ṭoldurdılar her biri ol bālūʿa-i baġyi
Çü kārīz aḳdı Rūm'a ḫāṭır-ı nā-pāk-i Gürganī

[78a]

3201 Uraraḳ ḳıraraḳ yaḳup yıḳaraḳ sū-be-sū kevni
Mülevveṯ iderek āfāḳı çirk-i pāy-i ṭuġyānı

3202 Mürūr itdigi yerlerde ocaḳlar söndürüp ẓālim
Kül itdi ḫānumānın bī-güneh bunca emīrānı

Şikāyet-i Mīr Ṭaharten ez-Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timurleng-i Ṣāḥib-Ṭuġyān

3203 Ṭaharten nā-bekārı daḫi vardı ilticā itdi
Didi ey bāʿiṯ-i āsāyiş-i ʿālem kerem kānı

3204 Şikāyet itmege geldim der-i iclāliñe şāhım
İşitmişsin ki Rūm'uñ pādişāhı Yıldırım Ḫān'ı

3205 O eṭrāfa ne āteşler bıraḳdı ḳanlar dökdi
Alup destimden Āzerbāycān'ı ḳıldı vīrānī

3206 Bütün ehl ü ʿiyālim mülk ü mālım andadır ḥālā
Esīr itdi ḳılup ġārāt ile māl-ı fırāvānī

3207 Yine redd itmek üzre baña ʿahd itmiş iken ḥışnı
Sözine ṭurmayup ister ziyāde māl u sāmānı

3208 Edāya ḳudretim olmadığın bildikde etbāʿı
Sürüp götürdi Bursa'ya bütün evlād u nisvānı

3209 Cevārī vü ġulāmānım ḳamu etbāʿ u enṣārım
Rehānī olmaḳ üzre eyledi der-bend-i zindānī

3210 Mürüvvet eyle şāhım nāme yaz ḳıl mālım istirdād
Virür elbette yoḳdur defʿine tedbīr ü imkānı

3211 Faḳīrāne niyāz itdikde ışġā itmedi ḳavlim
Yanında sūd-mend olmadı ḥācāt-ı faḳīrānī

3212 Anıñ da devleti idbārla pā der-rikāb oldı
Yanından ayrılup eṭrāfa gitmişdir emīrānı

3213 Ricāl-i devleti hep kendüden āzürde olmışdır
Biraz söylet yanından ayrılan mīrān-ı ẕī-şānı

3214 Benim gibi yedinden ġaṣb idüp emvāl ü eşyāsın
Ṭaġıtmış ḫānumānın kül idüp ol derd-mendānı

3215 Niçe bidʿatler iḥdāṯ eylemiş ḳānūn vażʿ itmiş
Uçurmış lānesinden niçe ʿanḳā şāhbāzānı

3216 Dilīrān-ı neberdin ḳaṭʿ-ı ücretle gücendirmiş
Miyān-ı leşkerinde var imiş ḥālā perīşānī

3217 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed'i bir nāme yaz iste
Saña maḥbūsan irsāl eylesün mīrān-ı düzdānı

3218 Yedinden zūr ile anları almaḳ ḳahrdır aña
Ḳolun ḳanadını ḳırmaḳ gibidir istemek anı

3219 Eger virmezse anları ʿazīmet eyle Bursa'ya
Yedinden ḳahr ile almaġla göster Rūm'a ʿunvānı

3220 Bir alay derd-mendiñ daḫi al vir mülk ü eşyāsın
Biraz icrā olunsun Rūm'da aḥkām-ı sulṭānī

[78b]

3221 Havāsı ḫūbdur āb-ı revānı ḥadden efzūndur
İdersiz ṣayd-gāhından şikār-ı vaḥş ü kebkānı

Vuṣūl-i Timur-i Gürgan be-Cānib-i Sivas bā-Sevḳ-ı Emīrān

3222 Bütün etbāʿ u enṣārı Ṭaharten Ḫān-ı murdārı
Diyār-ı Rūm'a teşvīḳ itdiler bā-baġy ü ṭuġyānī

3223 ʿAzīmet itdi ol vesvās-fıṭrat semt-i Sivas'a
Yanında yer götürmez ʿaskeriyle ḳıldı pūyānī

3224 Ṭaġıldı pīş-gāhında olan şehr ü ḳurā cümle
Gözi gördügi yire eyledi īṣāl ḫüsrānı

3225 Ḳademsiz ayaġı başdıġı yerde ot bitürmezdi
Çekirge urmışa döndürdi geşt-i mülk-i Īrān'ı

3226 Taḳarrub eyledikde ḫān-ı bāġī semt-i Sivas'a
Helākinden rehā-yāb olmaġa eşyāḫ u şübbānı

3227 Vücūh-ı ḳavmi şehriñ çıḳdı istirḥām-ı Timur'a
Güẕer-gāhında pāy-endāz olup ġılmān u ṣıbyānı

3228 Başında raḥlesiyle itdiler Timur'ı istiḳbāl
Ne deñlü var ise ol beldeniñ ḥuffāẓ-ı Ḳur'ān'ı

3229 Bülūġa irmemiş biñ ḥāfıẓu'l-Ḳur'ān maʿṣūmı
Muḳaddem gönderilmişdi berāy-ı ʿafv-ı sulṭānī

3230 Başından aldırup muṣḥafların etbāʿına evvel
At ayaġına çignetdi üşürtdi tīġ-ı ʿüryānı

3231 İzāle olunan ebkār daḫi biñ ḳadar vardı
Ḥavāmil ʿavret-i maḳtūleniñ yoḳ ḥadd ü pāyānı

3232 Gel insāf idelim böyle ʿadū-yı ehl-i İslām'a
Velāyet şöyle ṭursun var mıdır islām u īmānı

3233 Niçe ḳıydıñ be-hey melʿūn-ı bāġī merḥamet-düşmen
Ḳoyundan ayrılan ḳuzusına ey gürg-i ʿiṣyānī

3234 Saña neydi olarıñ cürmi kim bī-hūde ḳatl itdiñ
Seni de ʿācilen ḳatl eylesün şemşīr-i Rabbānī

3235 Eger ʿöşr-i ʿaşīrin yazsalardı ẓulm-i Timur'ı
Hemān yüz cild olurdı fihris-i ʿunvān-ı ṭuġyānı

Rivāyet-i Uḫrā der-İrsāl-i Sefīr ve Nāme-i Timur be-Cānib-i Sulṭān-ı Ġayūr

3236 Ol eṣnāda hemān bir nāme yazdı elçiler düzdi
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a ḳılup taʿẓīm-i şāhānī

3237 Hedāyā vü tuḥaf irsāl idüp dergāh-ı iclāle
Celālī ṣūretinde itdi ʿöẓr-i leng-i pīrānī

3238 Yanında idi Saʿdeddīn ü Seyyid iki ʿallāme
Gehī baḥṣ itdirirdi anlara eylerdi iḥsānı

3239 Ne semte ʿazm iderse anları kerhen götürmişdi
Rehā-yāb olmaġa hīç birisi bulmadı imkānı

[79a]

3240 Görüp ẓulm ü teʿaddīsin gezendin ehl-i İslām'a
İderdi her birisi ḫˇāhiş-i semt-i gürīzānī

3241 Hezārān kerre menʿ-i sefk-i dem itmişdiler ammā
Müfīd olmadı ıṣġā itmedi Timur-ı Gürganī

3242 Gelen ol nāmeniñ münşīsi Saʿdeddīn'dir dirler
Berāʿāt u ṣanāyiʿle muʿanven idi ʿunvānı

Vuṣūl-i Nāme-i Timur be-Cenāb-ı Sulṭān Yıldırım Ḫān

3243 Gelince nāme-i Timur dest-i Yıldırım Ḫān'a
Me'ālinden pür-āteş oldı ṭabʿ-ı pāk-i sulṭānī

3244 Sefīrānı bulunsun diyü fermān itdi ol sāʿat
Hużūra geldiginde ṣādır olan ḳatl fermānı

3245 Fenārī ḥażretiyle Ḥażret-i Sulṭān Emīr ol dem
Ḳażā-rā görmege gelmişdi ḥasbe'l-ʿāde sulṭānı

3246 Sefīrānıñ ḳatilden ʿafvına her biri sulṭāndan
Niyāza cür'et idüp didiler ey şīr-i ʿOs̱mānī

3247 Nedir cürmi sefīriñ var ise ṣuç yine Timur'uñ
Zevāl olur mı şāhım elçiye gel eyle iḥsānı

3248 Buyurdı ʿunf ile bārī ḳulaġı burnı ḳaṭʿ olsun
Biraz ḥadd ü ʿayārın añlasun irsāl iden cānī

3249 Anıñ da ʿafvına ibrām u ilḥāḥ eyledi anlar
Tevārīḫ-i selefde vardır anıñ farṭ-ı noḳṣānı

3250 Gelen elçileriñ burnın ḳulaġın kesdi dir rāvī
Hedāyāsın girü redd eyledi ḳılmadı erzānī

3251 Cevāb-ı nāmesin yazdı sefīrin ʿavdet itdirdi
Bu dem ḳalḳıñ diyü tersine döndürdi sefīrānı

3252 Aġızdan daḫi fermān itdi söyleñ ḫān-ı maʿtūha
Degildir nāme yazmaḳ ḥaddi ol ġūl-i beyābānī

3253 Beni iġżāb ḳaṣdıyla Ṭaharten gibi nā-pākiñ
Söziyle itmesün bir daḫi taṣdīʿ-i cihān-bānī

Ṣūret-i Nāme-i Yıldırım Ḫān ṭābe s̱erāhu

3254 Me'āl-i nāmesi Allāhu aʿlem Yıldırım Ḫān'ıñ
Budur ey ḫān-ı kec-eṭvār u bed-evżāʿ-ı Gürganī

3255 Nedir ḥaddiñ seniñ ey köhne-sāl-i ḳavm-i Çengizī
Baña irsāl-i nāme idesin ber-resm-i şāhānī

3256 Köpeksin kendüñi ādem mi ṣandıñ tā ki ey melʿūn
İdersiñ baña ḥaddiñ olmayan teklīf-i nādānī

3257 Bu ṣuç yetmez mi saña ülkemi pā-māl-i ẓulm itdiñ
Bir ayaġıñladır bu renc-i pāy-i taḫt-ı ʿOs̱mānī

3258 Bu istidrācınıñ encāmı ancaḳ ḳavmiñ içinde
Olasın ġāyetü'l-emr anlarıñ eskice bir ḫānı

[79b]

3259 Hülagu-yı zamānsın leşkeriñ cümle ḫavāricdir
Niçe Baṭṭāl Ġāzī ḳullarım var bilmiş ol anı

3260 Dönersiñ tersiñe elbette nāmım vardıġı sāʿat
Selāṭīne olur mı ehl-i baġyiñ hīç ṭuġyānı

3261 Diyārıñ başıña mı yıḳdılar geldiñ bu eṭrāfa
Seni kim ḳovdı andan ey bunamış ḫān-ı kem-şānī

3262 Yıḳıl ey pīr-i fānī Māverāü'n-nehr'e git ṭurma
Ḳudūmüñle mülevveṣ eylediñ aḳṭār-ı ekvānı

3263 Bir-iki mīr-i ʿālī-şānı yurdından cüdā ḳıldıñ
Alup māl u menālin itdiñ istīṣāl-i ḫıẓlānī

3264 Kül itdiñ dūdmānın ḳatl idüp evlād u etbāʿın
Daḫīl olmaġla ḳurtarmışdı bañā her biri cānı

3265 Ol iki tāc u taḫt-ı devletinden dūr olan mīriñ
İdersin ṭard u istibʿādına ibrām-ı nādānī

3266 Selāṭīn-i selef üslūbı üzre nāme gönderdiñ
Sefāretle belāya uġradup birḳaç ġarībānı

3267 Gücenmekle saña raġmen helāk itmek murād itdim
Fenāri'yle Emīr Sulṭān aldı ʿafva fermānı

3268 Dimişdim ḳaṭʿ olunsun üẕn ü enfi saña ikrāmen
Şefāʿat itdiler ʿafva iki maḳbūl-i sulṭānī

3269 Ḳara Yūsuf ile Sulṭān Aḥmed iki maẓlūmı
Seniñçün eyleyem maṭrūd-ı bezm-i şāh-ı şāhānī

3270 Bir alay derd-mendi dest-beste gönderem saña
İdesin bī-güneh icrā-yı aġrāż-ı le'īmānī

3271 Meṣeldir gelse bir ḳuş bir çalıya ilticā itse
Derīd-i pençe-i uḳābdan taḫlīṣ ider cānı

3272 Seniñ çengāl-i ḳahrıñdan ḫalāṣ olmaḳ ümīdiyle
Ṣıġınmışdır baña mānend-i güncişk-i żaʿīfānī

3273 Bilürsün lāne-i ʿOṯmāniyān cāy-ı selāmetdir
Alur mı ṭuʿme-i şāhīni hiç yūhān-ı yābānī

3274 Olur mı lāne-sāz-ı evc-i istiʿlā olan murġuñ
Vücūdı baʿd-ez-īn hem-lāne-i zīrīn-i zāġānī

3275 Bilürsün çünki "el-bādi'ü aẓlam"[1] ṣuç seniñdir hep
Sen itdiñ evvelen bī-cürm iken īṣāl-i ḫüsrānī

3276 ʿAceb mi alsa Āzerbāycān'la yine Baġdād'ı
Alındı ellerinden baġy ile emlāk ü büldānı

3277 Niçün mevrūṯ olan emlāki istirdād eylersiz
Ferāġat eylemezsiz diyüdür bu buġż-ı nefsānī

3278 Niçün fetḥ itdiñ Āzerbāycān'ı daḫi Baġdād'ı
Dimek lāyıḳ mıdır bir kez düşün ey ḫān-ı şerrānī

3279 Seniñ vaż' itdigiñ menḥūs beglerden tehāvündür
Nedir luṭfı yine baġy ile aldıñ niçe büldānı

[80a]

3280 Yine ẓulmen ʿalā-ẓulmin cihānı teng idüp ey leng
İdersin cüst ü cūy-ı intikām-ı derd-mendānī

3281 Ben almışdım muḳaddem cümle virdim māl u emlākin
Girü redd eyledim ber-muḳteżā-yı ṭabʿ-ı şāhānī

Fermān-ı Yıldırım Bāyezīd Ḫān be-Timur-ı Belīd-i Gürgan

3282 Geçenden geç ḳanāʿat eyle ġārāt itdigiñ māla
Ferāġat eyle düşme ardına ey pīr-i nefsānī

3283 Ṭaharten mīr-i murdārı ḳıyās itme bu mīrāna
Nice teşbīh idersin ḫūka sen arslan u ḳaplanı

1 "İlk başlatan daha zalimdir."

3284 O bir ġaddār-ı ẓālimdir bular maġdūr beglerdir
O yerlerde daḫi vardır olarıñ ʿizzet-i şānı

3285 Ġarābet bunda kim daʿvā-yı ḥaḳḳāniyyet eylersiñ
Ebed farḳ eylemezken n'idügin ḥaḳḳ ile buṭlānı

3286 Bu deñlü ẓulm-i bī-endāze ile daʿva-yı te'yīd
Nice mümkindir ey serder hevā-yı nefs ü şeyṭānī

3287 "Ve mā li'ẓ-ẓālimīn"[2] ḳavl-i kerīmin bilmeyüp ẓālim
Yine Ḥaḳ'dan dilersiñ rūz u şeb enṣār-ı Rabbānī

3288 Olur mı hīç ẓālim maẓhar-ı luṭf-ı Ḫudāvendī
Zihī efkār-ı nefsānī zihī daʿvā-yı şeyṭānī

3289 Seniñ Sivas'da ḥālā olan ẓulm u fesādātıñ
Seni rūz-ı cezā itmez mi hīç şāyān-ı nīrānī

3290 Bu kevniñ ḫālıḳı Allāh'dan ḫavf itmediñ bāri
Biraz maḫlūḳınıñ ṣay ḫāṭırın ey ḫān-ı şerrānī

3291 Ḥayā itmez misin yarın olunca rūz-ı rustāḫīz
Bir ayaḳ üzre ṭurup niçe yüz biñ ṣuçsuzuñ ḳanı

3292 Bütün senden ṣorulmaḳ fikrini hīç fikr itmezsin
Saña gelmez mi efʿāliñden ol dem ṣad peşīmānī

3293 Zebānīler seni peyvend-i aġlāl iderek nāra
Yüzüñ üzre süriyüp üstüñe ṣabb ide ḳaṭrānı

3294 Dul ʿavret öksüz oġlan pīr ü bernā ʿābid ü zāhid
Bütün ḳırdıñ geçirdiñ müslimāt u müslimānānı

3295 Saña vardıḳda istirḥām içün ḳatl eylediñ cümle
Ḫuṣūṣā muṣḥafı ber-ser niçe ḥuffāẓ-ı ṣıbyānı

3296 Ḫudā'dan ḳorḳmayup hep ṭuʿme-i şemşīr itdirdiñ
O deñli bī-günāhıñ hīç ṭutmaz mı seni ḳanı

3297 Başın ḳoltuġına alup ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'da
Dimezler mi bizi ḳatl eyleyen bī-merḥamet ḳanı

2 "Zalimler için (yardımcılar) yoktur." Mâide 5/72. āyetten nākıs iktibas.

3298 Yaḫūd Baġdād u Muṣul'da bu deńlü ḳanlar ṣaçdıń
Ḳaçırdıḳda Ḳara Yūsuf ile Aḥmed Melik Ḫān'ı

3299 Niçe erbāb-ı fażlı eylemişsin cāh ile etbāʿ
Nekāl-i uḫreviyken terk idüp evlād-ı evṭānı

[80b]

3300 Semerḳand u Buḫārā'dan berü devr itdirüp çarḫı
Teselsül üzre devriń ẓāhir iken ḫulf ü buṭlānı

3301 Kimi ikrāh ile me'vā idinmiş bāb-ı mekrūhuń
Zihī güm-rāhi-i meẕheb zihī taḍlīl-i şeyṭānī

3302 Niçe erbāb-ı ʿırżı eylediń pā-māl-i rüsvāyī
Niçe ebkārıń oldı pāk iken nā-pāk dāmānı

3303 Seniń bu itdigiń ḳatl-i nüfūsı ẓulm u ifsādı
Ne Ḥaccāc itdi dünyāda ne ḫod evlād-ı Sāmānī

3304 Niçe eşrāf u sādātıń demin sefk eylediń ẓulmen
Bu ʿöẕri eylemez kimse meger kim āl-i Mervānī

3305 Eger nāmem vuṣūlinde sözüm ışġā olunmazsa
Olur elbette bir yüzden anıń tedbīr-i dermānı

3306 Bu vażʿ-ı nā-pesendińden rücūʿ it ihtidā eyle
Biraz ʿOẕmānlıca ṭavran ṭaraltma Yıldırım Ḫān'ı

Vuṣūl-i Nāme-i Yıldırım Ḫānī be-Cānib-i Timur-ı Gürganī

3307 Varınca nāme-i nāmī-i şāhī dest-i Timur'a
Ḳabardı tüyleri ḫūn-ı ġażabla ṭoldı şiryānı

3308 Ricāl-i devletiyle meşveret ḳıldı taḥayyürden
Cin oldı başına üşdi bütün aʿvān-ı şeyṭānī

3309 O deńlü ʿasker-i cerrārı bir taḫmīn olunsaydı
Cerād-ı bī-şumārıń var idi ʿaddinde noḳṣānı

3310 Memerri oldıġı her geşt-zār-ı merzbūm-ı Rūm
Yinüp çignendi ber-bād oldı hem-çün ḫırmen alanı

3311 Hemān bir ḳavla çaḳmaḳ idi ṭabʿı farṭ-ı ḥiddetden
Ṭutuşdı kendi ʿālem-sūz iken Timur-ı nīrānī

Nāme-i Ṯāni-i Timur ʿalā-Ḳavlin Nāme-i Ṯālis-i Timur be-Sulṭān-ı Ġayūr

3312 Yine bir nāme yazdı eyledi mīrān içün ibrām
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a biraz artırdı ʿunvānı

3313 Şehinşāh-ı cihānlıḳ müddeʿāsın ḳoydı ortaya
Ben ol Timur-ı mūrum olmışım ʿaṣrıñ Süleymān'ı

3314 Cihān-gīrīde me'mūrum be-ḥükm-i Mālikü'l-emlāk
Degilsem pāy-dār-ı ṣadme-i evlād-ı ʿOṯmānī

3315 Müsāfir ḥaḳḳına ḥüsn-i nüvāziş bu mıdır sizde
Sefāretle gele dergāhıña olmaya ʿişyānı

3316 Bir alay derd-mendi ḳatl ile yā ḳaṭʿ-ı aʿżāsı
İrādetle idersiz ḳahrına ışdār-ı fermānī

3317 Şu rütbe ben ʿalīli nāmede taḥḳīr itmişsin
Selāṭīn içre āyā bu mıdır ḳānūn-ı ʿOṯmānī

3318 Benim yek-pāre yek-pā oldıġım mānend-i Cāru'llāh
Bilür ey şāh-ı kāmil ḫalḳ-ı ʿālem bende noḳṣānı

[81a]

3319 Hemīşe pāy-dār-ı pāy-i taḫt-ı ʿizzet-i şān ol
Size dārāt-ı ʿırż itmek degildi ḳaṣd-ı sulṭānī

3320 Eger olmasa me'mūriyyetim aḳṭār-ı arż üzre
Olur mıydı baña geşt ü güẕār-ı kevniñ imkānı

3321 Niçe erbāb-ı ʿilm ü fażl u aṣḥāb-ı fünūn ḥālā
Der-i devlet-me'ābım itdiler me'vā-yı ʿirfānī

3322 Ḫuṣūṣā Seyyid ü Saʿdī e'imme müştehid cümle
Ḥimā-yı devletimde oldılar elṭāfa şāyānī

3323 Niçe aḳṭāb u kümmel bār-gāhımda semīrimdir
Olardır eyleyen ilḳā bañа aḥvāl-i ekvānı

3324 Olarıñ re'yidir bi'l-cümle tertīb-i umūr ancaḳ
Olardır eyleyen tesyīr-i dā'im şāh-ı şāhānı

3325 Niẓām-ı dīn ü devlet ḥāliyā bañа müfevvażdır
Bu ḫalḳın ictimāʿı n'ola olsa ṣıdḳ-ı bürhānı

3326 Miyānda bāʿiṣ-i buġż u ʿadāvet n'oldıġın bilsem
Neden īcāb ider şaḳḳu'l-ʿaṣā-yı ceyş u sulṭānī

3327 Żarar ʿāmm olmadan ḫāṣṣ olmaḳ evlā vü müreccaḥken
Bizi ġavġāya uġratdıñ bi-lā-mūcib fużūlānī

3328 Revā mı nāmede aʿrāż-ı ẕātiyyem ola imlā
İki sulṭān arasında ola aġrāż-ı nefsānī

3329 Uşaḳlıḳ eylediñ encām-ı kārı bilmediñ ḥayfā
Beni ḳavmim miyānında idüp taḫcīl-i hezlānī

3330 Benim Baġdād u Sivas u Muṣul'da ḳatl-i ʿām itmem
Ṣalāḥ-ı nāsa mebnī oldıġın itseydiñ iẕʿānī

3331 Beni taʿyīr itmezdiñ bi-lā-mūcib eẕālarla
Bu rütbe vażʿ-ı nā-bercāya biz olduḳ mı erzānī

3332 Ḳara Yūsuf'la Aḥmed Ḫān içün terk-i ḥużūr itdiñ
Ṭaharten gibi bir ẕātı idüp taḥḳīre şāyānī

3333 Ayaġım düz baṣarsa ḫāṭırımda niyyetim çoḳdur
Gezindirsem gerekdir ʿaskeriyle Yıldırım Ḫān'ı

3334 Bizim ol cānibe ʿazm-i şitābān itmemiz āyā
Ḫuṭūr itmez mi aṣlā ḫāṭıra ey cānımıñ cānı

3335 Benim Timur'dur ismim ḥadīd-i ḥiddet-āṣārım
"Ulī be's"im[1] burūdet üzere ṭabʿ-ı heyūlānī

3336 Ṣovuḳ sözlerle telyīn eylemek ḳābil degil ṭabʿım
Meger āteşde āmāde ola ḫāyesk ü sindānı

1 "Güçlü, kuvvetli…" Fetih 48/16. āyetten nākıs iktibas.

3337 İşitmiş bilmiş ol nāmem vuṣūlinde bi-iẕni'llāh
Ḳarīb-i taḫt-gāhıńda bulursun şāh-ı şāhānı

3338 Olunca rū-be-rū senden yine evvel niyāzımdır
Bańa teslīm iderseń ḫˇāh u nā-ḫˇāh ol emīrānı

3339 Niçe iḥḳāk-ı ḥāḳ itmek murādımdır o yerlerde
Uçurduń lānesinden niçe şehbāzān emīrānı

[81b]

3340 Ṭaharten şöyle ṭursun aḳrabādan Germiyān-zāde
Ḳaraman-oġlı Aydın-oġlı Ṣarḫan-oġlı mīrānı

3341 Ḳaçırdıń her biriniń ḳatl idüp evlād u eşyāʿın
Yedinden ġāret itdiń ḳalmadı emvāl ü büldānı

3342 Revā mı her birin dūr eylemek dār u diyārından
Bańa senden şikāyet itdiler üftān u ḫīzānī

3343 Yine yerlü yerinde anları iclās ḳaṣd itdim
Naṣīb olursa ol yerde bańa icrā-yı fermānī

3344 Yine żınnet idersiń ġālibā encāmı ġavġādır
Degildi böyle olmaḳ iki şāhıń lāyıḳ-ı şānı

3345 Araya girdi nefsāniyyet ü şeyṭān ḥulūl itdi
Budur dergāh-ı Ḥaḳḳ'dan maṭlabım ḫayr ola pāyānı

Vuṣūl-i Nāme-i Timur be-Cenāb-ı Sulṭān-ı Cesūr

3346 İrince nāme-i Timur-ı pür-şūr-ı edeb-mehcūr
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a o māh-ı burc-ı ʿOṯmānī

3347 Güşāde eyleyüp manẓūr-ı çeşm-i ḳahrı olduḳda
Buyurdı bunda mı nāme-resān-ı Ḫān-ı Gürganī

3348 Sefāretle gelen melʿūnı kimdir tīz bulsunlar
Bu defʿa ṣalb olunsun elçi-yi bāġī-i dihḳānī

3349 ʿAlā ḳavlin bu defʿa yoġ idi elçisi Timur'uń
ʿAlā ḳavlin virince nāmeyi itdi gürīzānī

3350 Ricāl-i devletin cemʿ eyleyüp bir meşveret ḳıldı
İde Timur-ı menfūr üstine ḳaṣd-ı raḫş-rānī

3351 Münāsib gördiler Timur'a ḳarşu varalar bunlar
Olalar cünd-i Gürgan üstine bir sedd-i ʿOṯmānī

3352 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ o dem var idi yanında
Biraz Etrāk-ı bī-idrākle Tatar aʿvānı

3353 Müsaḫḫar eylemişdi yirmi biñ miḳdārı Efrenc'i
Raʿiyyetle penāh itmişdi Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

3354 Sefer itdiklerinde Rūmili'ye ḳavm-i mezbūrı
Fütūḥātında istiḫdām iderler idi aḥyānī

3355 Güzīde ʿaskeri var idi gerçi Yıldırım Ḫān'ıñ
Velākin ṣoñradan gelmişdi ekṯer ceyş-i sulṭānī

Neṣāyiḥ-i Monlā Fenārī vü Emīr Sulṭān be-Cenāb-ı Yıldırım Ḫān

3356 Cenāb-ı Ḥażret-i Monlā Fenāri'yle Emīr Sulṭān
Didiler Yıldırım Ḫān'a ayā şāh-ı cihān-bānī

3357 Taḥarrī buyuruñ emr-i seferde itmeñ istiʿcāl
Muṣammem ise Timur üstine ger ʿazm-i sulṭānī

3358 Biraz lāzım degil mi istişāre bu ʿazīmetde
Bu emr-i hālikiñ defʿi bu derdiñ varsa dermānı

[82a]

3359 Ḥakīmāne gerekdir pādişāhım re'y-i tedbīri
Ki hem irişmeye encāmda ḫüsrān u hicrānī

3360 Bu bir mübrem ḳażādır hem belā-yı āsmānīdir
Bu bir teslīṭ-i Bārī'dir Ḫudā erbāb-ı ʿiṣyānı

3361 Bunuñla imtiḥān itse gerekdir seyf-i ṣārimdir
Bu bir ḳahr-ı İlāhīdir Ḫudā defʿ eyleye anı

3362 Buyurdı Şāh-ı Kevneyn ẓālimiñ ḥaḳḳında seyfu'llāh
Alınur kendüden de intiḳām-ı ẓulm ü ʿiṣyānī

3363 Ser-ā-pā Hind u Sind'i Şām u şarḳ u ġarbı geşt itdi
Diyār-ı Rūm'adır Allāhu aʿlem ḳaṣd-ı ṭuġyānı

3364 Şerār-ı nār-ı dūzaḫ gibi āfāḳı ṭutuşdurdı
Lehīb-i nār-ı baġyi yaḳdı hep Īrān u Tūrān'ı

3365 Bunı iṭfāya ḳādir olamaz kim ḳatre-i şāhī
Meger kim dūdmānın söndüre deryā-yı Raḥmānī

3366 Yaḫūd ḫʿāb-ı teġāfülde serīʿan yıldırım ursun
Kül itsün ḫānumānın berḳ-ı ʿālem-sūz-ı Rabbānī

3367 Varırsañ pādişāhım üstine luṭf eyle yaḳlaşma
Yaḳar inṣānı yanında olan nīrān-ı mīrānı

3368 Varılmaz degme bir ʿaskerle Timur üstine şāhım
Ki anıñ ceyşiniñ yoḳ ḥadd ü ḥaṣrı ʿadd ü pāyānı

3369 Ḳamusı mütteḥiddir ʿālemiñ taḫrīb u ḳahrında
Şerār-ı dūzaḫ-ı ẓulm ü sitemdir ceyşi yeksānī

3370 Ne deñlü ʿaskeriñ var pādişāhım diḳḳat itdiñ mi
Birazı bī-ser ü pā Kürd ü Türk ü şaḫṣ-ı yābānī

3371 Direnti yaʿni mechūlü'n-neseb Tatar-ı bī-meẕheb
Moġol-ı bī-edeb ṣan yırtıcı ḫār-ı muġaylānī

3372 Birer taḳrīb ile her biri olmış şimdi dāmen-gīr
Esīr-i vaḳt-i furṣat ḫūk-i mażḫūk-i beyābānī

3373 Taraṣṣud-kār-ı tārāc-ı veġā hem türk ü hem aġa
Ne bilsün ḥaḳḳ-ı nān u niʿmeti ādāb u erkānı

3374 Anıñ da ekṣeri ṭāġī vü bāġī çift-bozanlardır
Bütün yurda ḳaçan etrāk-i bī-idrāk-i ḥayvānī

3375 Ḫuṣūṣā ḫā'in-i dīn-i mübīn Efrenc-i ḳart kāfir
Moġol Tatarı ola āb-rūy-ı ceyş-i ḫāḳānī

3376 Yarar ʿasker ṣanup aldanma şāhım pāf u pūfına
Ṣıñar isen görünce terk ider ordu-yı sulṭānı

3377 همه آن جند بیدستر چو بیدست بر نیاید بر
اگر نر باشد استر زو نیاید کار مردانی[1]

3378 Ḥaẕer ḳıl pādişāhım ol maḳūle ceyş-i evbāşı
Ebed uġratma tażyīḳ itmesün ceyş-i müsülmānı

3379 Başın taḳye ṣıḳınca cānib-i ḫaṣma firār eyler
Taḳıyyedir bu demde inḳıyād-ı Yıldırım Ḫānī

[82b]

3380 Ḳaçarlar bir işāretle bıraġup vaḳt-i ḥācetde
İderler der-ʿaḳab īṣāl-i ḳahra ʿavn-i küfrānī

3381 Eger az ise ʿasker ovuz olsun müslimān olsun
Budur meʾmūlümüz elbet olur imdād-ı Rabbānī

3382 Devām-ı devletiñ dāʿīleri bildiñse sulṭānım
Bu ʿaskerle sefer itmekde diñle biz ṣenā-ḫˇānı

3383 Bu ḳavmiñ cünd-i Timur içre vardır niçe hem-rāzı
Bu ceyşiñ vardır ol leşkerde zīrā ḳavm ü ḫˇīşānı

3384 Ṭaharten Ḳapulı dirler Moġol Tatarını evvel
Birāder-zādesiydi bir zamān ser-ḫayl-i aʿvānı

3385 Bu iki baḥr-i mevvācıñ niçe emvāc-ı perḫāşı
Ẓuhūr itse gerekdir hem-çü medd ü cezr-i ʿummānī

3386 Göriniş ṭalġalıḳdır muḳteżā-yı gerdiş-i eyyām
Vezān ola meger bād-ı nesīm-i ʿavn-i Yezdānī

3387 Ne ḳanlar ṣaçılup başlar gidüp meydān-ı rezminde
Ne cānlar tenden ayrılsa gerek bā-emr-i Mennānī

3388 Ne başlar ayaḳ olup hem ayaḳlar baş ola anda
Ḳıyāmetler ḳopup Çengiziyān aldıḳda meydānı

3389 Seniñ bu ʿaskeriñ ol demde gördükde bu aḥvāli
Ḳadīmī āşinā semtine itmez mi gürīzānī

1 "Mühimmatsız askerin hepsi meyve vermeyen söğüt ağacı gibidir. Katır, erkek olsa da ondan yiğitlerin işi sâdır olmaz."

3390 Ḳaraman-oġlı Aydın-oġlı Ṣarḫan-oġlı hep anda
Daḫi İsfendiyār-oġlı gibi bir ḥīz-i devrānī

3391 Olurlar ceyşiñiñ ifsādına her birisi sāʿī
Bütün taḥrīk iden anlar degil mi ḫan-ı Gürgan'ı

3392 Ayaḳlandırmaġa bāʿiṣ Ṭaharten'le emīrāndır
Bu ṣavba belki çendān olmasaydı ḳaṣd-ı ṭuġyānī

3393 Ḳara Yūsuf'la Aḥmed Ḫān'ı ṭard itmekle bābıńdan
Olurdı bu belānıń defʿine tedbīr-i āsānī

3394 Ḳademsiz oldıġındandır saña bu ḫān-ı menḥūsuń
Gelince olması vīrān bu pāy-i taḫt-ı ʿOṯmānī

3395 Żarar ʿāmm olmadan ḫāṣṣ olması evlā iken bilmem
Niçün ruḫṣat buyurduń ḳılmadıḳ hīç fikr-i pāyānī

3396 Sühūletle Ḫudā defʿ eyleye bu ʿāmm-ı belvāyı
Ḳırılsun süllem-i iḳbāl-i istidrāc-ı ṭuġyānī

3397 Bizim bu emr-i hā'ildir ḫaṭarlıdır diyü şāhım
Ser-i iclāliñi taṣdīʿden maḳṣūd-ı ḥaḳḳānī

3398 Mücerred devletiń tā ḥaşre dek memdūd ola ẓılli
Ola hem-sāyegānıń müsterīḥ-i ʿadl-i sulṭānī

3399 Fürūġ-ı āfitāb-ı şevketiń olsun teraḳḳīde
Ḫudā eksikligiń göstermesün bā-ʿizzet-i şānī

3400 Ḳıyām-ı ḥaşre dek evlād-ı emcādıń saʿādetle
Olalar her biri mesned-ṭırāz-ı taḫt-ı ʿOṯmānī

[83a]

3401 ʿAzīmetden muḳaddem ʿaskeriń pāk eyle sulṭānım
Fürū-māye olandan ayrı ḳıl ʿālī-nijādānı

3402 Amān-ı Tatar ile Efrenc'e aṣlā iʿtimād itme
Olar bir fırḳa-i bī-ʿārdır yoḳ dīn u īmānı

3403 Ṣaḳın zinhār itme pīş-gāh-ı ceyşiñe taḳdīm
Maʿāẕa'llāh virir bādī-i rezmiñde perīşānī

3404 Muḳadder ise şāhım ḳarşu varmaḳ ḫaṣm-ı bed-kāra
İşiñ āsān ola hem dest-yāriñ ʿavn-i Sübḥānī

3405 Budur elden gelen ḫayr-ı duʿā resm-i beḳā-ḫʾāhī
Hemīşe rehberiñ Ḫıżr ola yāriñ feyż-i Rabbānī

Cevāb-ı Şehriyārī be-Ḥażret-i Fenārī ve Hażret-i Emīr Sulṭān-ı Buḫārī

3406 Şeh-i vālā-himem sulṭān-ı ekrem şāh-ı ġayret-keş
Muḫāṭab eyleyüp Monlā Fenārī Mīr Sulṭān'ı

3407 Kemāl-i ʿizzet ü ikrām ile ḫayr-ı duʿā itdi
Buyurdı ey esās-ı mülk-i dīniñ rükn-i erkānı

3408 Tamāma irdi mi emr-i neṣāyiḥ ḳaldı mı bāḳī
Beni īḳāẓa kāfīdir olan pend-i ġayūrānī

3409 Miyānda her ne cārī oldı ise cümle vāḳiʿdir
Budur meʾmūl olan ey Bāyezīd Ḫān'ıñ ʿazīzānı

3410 Beni īḳāẓ itmekdir sezā-yı ḥaḳḳ-ı üstādī
Baña nuṣḥ eylemekdir muḳteżā-yı ṣıhr-ı ẕī-şānī

3411 Bu deñlü nān u niʿmet ḥaḳḳı lāyıḳ mı ola mensī
Sükūt itmek olur mı mūcib-i iḳbāl-ḫʾāhānī

Cevāb-Nāme-i Yıldırım Ḫān be-Cānib-i Timur-ı Baġy-ʿUnvān

3412 İkinci nāmesi geldikde çün Timur-ı menfūruñ
Cevābın yine yazdım neyleyem ḳaçdı sefīrānı

3413 Ele girseydi ṣalb itsem gerekdi añа taʿẓīmen
Gürīz itdirdiler ard ḳapudan ḥayfā sefīrānı

3414 Şefāʿat itseñiz de eylemezdim sizleri ışġā
Bu defʿa ʿafvı īcāb eylemezdi cürm-i Gürganī

3415 Tecāvüz eylemiş ḥaddin bu defʿa vażʿın artırmış
Ḫayāsız nāmesinde istemiş yine emīrānı

3416 Cevābında bunı yazdım ikinci nāme geldikde
Didim ey zümre-i ḳavm-i buġātıñ ekfer-i ḫānı

3417 Biraz nāmeñde ḳuṣḳundan yuḳarı lāf urmışsız
Gözüñe kesdirüp ey yāve-gū bu Yıldırım Ḫān'ı

3418 Ḳaraman-oġlı Ṣarḫan-oġlı Aydın-oġlı güm-rāhān
Seni melce' idinmiş bir niçe erbāb-ı ḫıẓlānī

3419 Ḫuṣūṣā ol Ṭaharten gibi bir murdār melʿūnı
Muṣāḥib eylemişsin kendüñe ey pīr-i nefsānī

[83b]

3420 Olar da saña beñzer cümle erbāb-ı ḍalāletdir
Ḳamunuñ ḥadden artuḳdur bu yerde baġy ü ṭuġyānı

3421 Şikāyet eylemişler ġālibā sen ḫān-ı maʿtūha
Ḥużūruñda idermiş her biri tenzīh-i dāmānī

3422 Ḳabāḥat itmişim ḳatl itmedim cürm ü günāhıyla
Bu yerde var iken her biriniñ bī-cürm-i ṣıdḳānı

3423 ʿİbādu'llāha īṣāl-i gezend eylerdi ẓālimler
Ocaġın söndürüp nehb eyleyüp māl-ı firāvānı

3424 Müsevvaġ var iken her birine ber-vech-i istīṣāl
Ḳarābet mānīʿ oldı itmedim icrā-yı şāyānī

3425 Olarıñ her biri ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ-i müslimīn itdi
Olurdı sefk-i demde her biri Timur aḳrānı

3426 Hirāsān olmasaydı tīġ-ı ḳahr-ı Yıldırım Ḫān'dan
Ne āteşler ṣaçaydı sen gibi mīrān-ı nīrānī

3427 Olar sāʿi'l-fesād olmaġla ḳaçdı ṣavb-ı Timur'a
Yine saʿy-i fesād itdi görünce ḫān-ı Gürgan'ı

3428 Seni sevḳ eylemek Rūm'a fesāda saʿy olmaz mı
Ḥelāl olmaz mı şerʿan sefk ile her biriniñ ḳanı

3429 Ḳamunuñ ḳatli şerʿan vācib olmışken ḫalāṣ itdim
Tevānī eyledim ḳatl itmedim bā-ʿafv-ı sulṭānī

3430 Oları bańa gönder dimemişken ben sańa āyā
Neden īcāb ider sen benden istersin emīrānı

3431 Ṭaharten gibi melʿūnuñ söziyle Rūm'a ʿazm itmek
Reʿāyā vü berāyā olalar senden perīşānī

3432 Ayaġım düz baṣarsa diyü taʿlīḳ-ı muḥāl itdiñ
Sańa hīç rāst-rev olmaḳ olur mı var mı imkānı

3433 Güẕer-gāhıńda vāḳiʿ bir niçe mīrān-ı Ekrāda
Gezend īṣāli ile sańa gelmiş kibr-i şeyṭānī

3434 Ḳıyās idüp bizi nev-cāh u devlet olan eşḫāṣa
Yazarsıń aġzıńa her ne gelürse nā-be-şāyānī

3435 Dimişsin nāmede ıṣġā olunmazsa yine emrim
Ḳarīb-i taḫt-gāhıńda bulursun şāh-ı şāhānı

3436 Unutdurmış sańa lafẓ-ı şerīf-i inşa'allāhı
Seni iḍlāl iden iblīs ile aʿvān-ı nefsānī

3437 Olup ser-mest-i ṣaḥbā-yı ġurūr-ı nefs-i emmāre
Meġāk-i ḫāk-i idbāra düşersin bā-gurūrānī

3438 Neden bu daʿva-i şāhenşehī ey ṭāġi vü bāġī
Neden bu ḫod-be-ḫod ḫānī melik-i ḫod-fürūşānī

3439 Tesalṭan eyleyüp çün ḍarb-ı dest-i baġy ile ḥālā
Oḳutduń mülk-i Türkistān'da Timur ʿunvānı

3440 İmāmet emrine icmāʿ-i ümmet şarṭ iken cebren
İnāyet itdirüp Zevrā'da niçe ehl-i ʿudvānı

3441 Ben ol Timur-ı mūrum diyü hażm-ı devlet itmişken
Nedir ḥüsni bilinse ġılẓat-ı ṭabʿ-ı mülūkānī

[84a]

3442 "Ulī be'sin şedīd"im[1] diyü daʿvā-yı ulūhiyyet
İdersin hīç ḥayā itmez misin ey ḫān-ı nefsānī

3443 ʿAle's-sulṭān ḫurūcuñ bāʿiṣ-i tedmīriñ olmaz mı
Yanıńda niçe ʿālim var niçe eşyāḫ-ı Rabbānī

3444 Ṭururken bilmem anlardan niçün itmezsiñ istiftā
Tenezzül eylemezsin ġālibā ey pīr-i şeyṭānī

3445 Eger bu cānibe ḳaṣdıń muḳadder ise taḥḳīḳan
Bu deńlü ʿasker-i cerrār ile üftān u ḫīzānī

3446 Degildir niyyetiń illā fesād-ı ekber itmekdir
Mücāzātın bulursun rūz-ı ḥaşr ey müfsid-i cānī

3447 Bu cānibden seni menʿ eylemek sulṭāna vācibdir
Buġātıń ḳatl ü istīṣāli şerʿī daḫi aʿvānı

3448 "Beġat iḥdāhümā"nıń[2] maẓharısın emre rāżī ol
İder mi ġımd-ı vāḥid iḥtivā seyfān-ı ʿüryānı

3449 Seniń manṣūṣdur tedmīr ü ḳātliń şübhemiz yoḳdur
Vebāliń boynıńa mānend-i esyāf-ı dilīrānī

3450 Bu ṣavba nehżatiń maʿlūmımız olduḳda bizlerden
Bi-ʿavni'llāh olunur üstüńe ḳaṣd-ı ceyş-rānī

3451 Eger her ne dilerseń eylemezseń şimdi ey bāġī
Ḫavātīniń boş olsun baʿd-ez-īn ey ḫān-ı nefsānī

Müdāfaʿa-i Yıldırım Ḫānī Berāy-ı Menʿ-i Ḳudūm-i Şūm-ı Timur-ı Belīd-i Gürganī

3452 Tevekkül itmişizdir luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ʿavn-i Bārī'ye
Naṣīb olursa görürsüń bilürsün Yıldırım Ḫān'ı

3453 Saʿādetle Cenāb-ı Yıldırım Ḫān bin Murād Ḫānī
Murād itmişdi menʿ-i maḳdem-i Timur-ı Gürgan'ı

1 "Güç ve kuvvet sahibi…" Fetih 48/16. āyetten nākıs iktibas.
2 "O ikisinden biri haddi aşarsa…" Hucurāt 49/9. āyetten nākıs iktibas.

3454 Sipihr-i kīne-cūyuñ gerdişin bu bezm-i ʿālemde
Temāşā ḳıl ne yüzden devr ider çün cām-ı gerdānī

3455 Ḳażā-yı mübremiñ tedbīr-i menʿi hīç ḳābil mi
Ne deñlü ṣarf-ı maḳdūr eyleseñ bulınmaz imkānı

3456 Muḳadder olsa bir iş ḥüsn-i tedbīr eylemek lāzım
Anıñçün kār-ger olur gehī tedbīr-i insānī

3457 ʿAzīmet itdi kim ḳarşu vara Timur-ı bed-ḫʿāha
Ḳılalar nā-mübārek maḳdeminden pāk büldānı

3458 Sefer ālātını tekmīl idüp eṭrāf u eknāfa
Hemān bārān gibi yaġdırdı istiʿcāl-i fermānī

3459 Ne deñlü var ise zīr-i cenāḥ-ı şehr-i yārīde
Vezīrān mīr-i mīrān cenk-cūyān ḳahramānānı

3460 Maʿan esfāra iʿmāl itdigi aṣḥāb-ı perḫāşı
Getürdüp yanına cemʿ itdi erbāb-ı neberdānı

3461 Burusa şehrine daʿvet idüp taʿyīnler virdi
Ḳamuya rıfḳ ile itdi nüvāziş luṭf-i sulṭānī

[84b]

3462 Daḫi Şāhīn Lala Evrenos Ġāzī-i dānā kim
Murād-ı Evvel-i Ġāzī'niñ olmışdı emīrānı

3463 Olarla açmış idi Rūmili'yi seyf-i ṣārim-vār
Sezādır āl-i ʿOṯmān'ıñ diseñ arslan u ḳaplanı

3464 Çaġırdup bezmine buyurdı ey şīrān-ı mevrūṯum
Ḥelāl olsun size nān u nevāl-i Yıldırım Ḫānī

3465 Daḫi şehzādegānın zīb-baḫş-i encümen itdi
Muḥammed Ḫān ile ʿĪsā vü Mūsā vü Süleymān'ı

3466 Çelebilikle hep şehzādegānı yād iderlerdi
O demde her biri bir yeriñ olmışdı emīrānı

3467 Ḥadāṣet üzre idi sinn ü sāli gerçi ẓāhirde
İderlerdi ġazāya Yıldırım Ḫān ile esb-rānī

3468 Sezā-vār idi "Hāẕe'ş-şiblü min ẕāke'l-esed"[1] dinse
Oları daḫi ḳıldı maẓhar-ı elṭāf-ı sulṭānī

3469 Timurṭaş İnebeg Ḳutluboġa Ġāzī ʿAlī Paşa
Hem İlyās Beg'le Fīrūz Beg Ḥac'İlbeg ḳahramānānı

3470 Ḫuṣūṣā Ṣaruca Paşa vü Bāzārlu Doġan daḫi
Ḥasan Aġa vü Ṭoyca Balaban niçe aġayānı[2]

3471 Ṣunūf-ı ʿaskerīden ṭopcı tüfenkci vü tīr-endāz
Silaḥdār u sipāh u yeñiçeri ceyş-i peykānī

3472 Bütün ālāt-ı rezm ile müheyyā itdi orduda
Buyurdı ey güzīn-i ʿasker-i İslām-ı ʿOṯmānī

3473 Yüzüñüz aġ ola ehlen ve sehlen merḥabā ey ceyş
Budur her biriñizden ġāyet-i āmāl-i sulṭānī

3474 Cihānı bir ayaḳla devr idüp taḫrīb iden bāġī
Ḥaḳ'ıñ mebġūżı melʿūn-ı ebed Timur-ı Gürganī

3475 Bu kevni eyleyüp pā-māl-i ẓulmi Rūm'a ḳaṣd itmiş
Murād itmiş ki anı da ide ālān u tālānī

3476 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed'iñ emvāl ü eşyāsı
Yedinden gitmiş iken mülk ü cāhı arż u büldānı

3477 Bütün evlād u etbāʿın ḳılıçdan geçirüp şimdi
Bañа irsāl idiñ diyü ider teklīf-i nādānī

3478 Ḳaçup ol ẓālim-i bed-kīşden bañа daḫīl oldı
Revā mı bī-güneh irsāl idem añа emīrānı

3479 Yaḫūd ṭard eyle mülküñden diyü ibrām-ı tām eyler
Bulurum anları diyü ider daʿvā-yı buṭlānī

1 "Bu arslan yavrusu, o arslandandır."
2 Nüshada "Ṭobca" şeklinde yazan isim, metne "Ṭoyca" olarak alındı.

3480 Bir-iki kerre nāme elçi gönderdi fużūlāne
Şehinşāhım diyü eyler bańa vażʿ-ı ġurūrānī

3481 Murād itdim ki her geldiklerinde ḳatl idem yāḫūd
Ańa ikrām içün ḳaṭʿ oluna ānāf u āẕānı

3482 Fenārī ḥażreti hem daḫi dāmādım Emīr Sulṭān
Beni ḳoymadılar icrāsına menʿ itdiler anı

[85a]

3483 Köpek daʿvā-yı ḥaḳḳāniyyet eyler nāmede dā'im
Muḥaṣṣal ʿārsız melʿūn ṭopal arturmış ʿunvānı

3484 Burusa semtiniń ṣayd u şikārın ārzū itmiş
O vech ile gele bu cānibe ol kelb-i ṣavlānī

3485 Ṭaharten ṣıńarı itden muʿallem olmasa dirdim
Niçün bī-hūde arar Ḳara Yūsuf ile Sulṭān'ı

3486 Hediyye olmaḳ üzre iki ḥammāl atı göndermiş
İki uyuz ṭāziyle bir iki bāz-ı beyābānī

3487 Barışmaḳ ḫˇāhişiyle eylemiş elçi ile irsāl
Bizi işġāl ide tā ol şeġāl-i kūh-ı gürgānī

3488 Hedāyāsın girü redd eyledim bir nāme yazdım kim
Eger bir dirhemin yirse ḳudurur kelb-i ṣavlānī

3489 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed'i gūyā siper itmiş
Bulup her birine bir cürm-i fāḥiş kār-ı ḫüsrānī

3490 Bu semte ʿazmine ḳılmış bahāne kendi zuʿmınca
Hiç almaz aġzına bundan giden murdār emīrānı

3491 Olar bizden şikāyet eyledikde Ḫān Timur'a
Meẓālim ile taʿbīr eylemişler Yıldırım Ḫān'ı

3492 Ḳaraman-oġlı şimdi maḥrem-i esrārı olmışdır
Ḳıyās eyle ańa sā'ir kilāb-ı beẕle-gūyānı

3493 Muradı ḫıṭṭa-i Rūm'ı daḫi telvīṣ itmekdir
Ḳudūmiyle ṭopal ḫınzīr ol murdār ḫānānı

3494 Varan mīrān-ı mārān-peykerān Timur-ı menḥūsa
Hevā-yı Rūm'ı medḥ itmekle aḳmış ṭabʿ-ı gürgānī

3495 Ḳaraman-oġlı Aydın-oġlı Ṣarḫan-oġlı melʿūnı
Daḫi İsfendiyār-oġlı'yla mīr-i Germiyānān'ı

3496 Varup Timur'a bizden iştikā itdikde mīrānıń
Ṭaharten öńlerine düşmiş ol murdār-ı Īrānī

3497 Bu semte gelmesi Timur'uń ancaḳ anlarıń re'yi
Dimişler ṣūret-i ḥaḳdan ayā Timur-ı ḥaḳḳānī

3498 Niẓāmü'l-ʿālem oldıġıńda aṣlā şübhemiz ḳalmaz
Ḳudūmüńle eger Rūm'uń daḫi olursa ʿümrānı

3499 Mü'eyyedsin Ḫudā'dan cānib-i Rūm'a sefer eyle
Revā görme ḳala ancaḳ cihānda Rūm vīrānī

3500 Bizi ḳara çanaḳlı ḳan ayaḳlı eyledi devrān
Revā mı Yıldırım ursun bizim gibi faḳīrānı

3501 Be-ġāyet ḫūbdur āb u hevāsı ḫıṭṭa-i Rūm'uń
İdersin ṣayd-gāhında şikār-ı vaḥş u murġānī

3502 Hemān ṭurma diyüp Timur'ı Rūm'a ʿāşıḳ itmişler
Bir alay būm-ı şūm u ebleh Moġol ġūl-i yābānī

3503 Sizińle anları ḳarşulayup menʿ idelim ceyşin
Ḳılalım iẕn-i Ḥaḳḳ'la cümlesin ālān u tālānī

[85b]

3504 Saʿādetle bu yüzden fetḥ-i rāyāt-ı ẓafer birle
Çıḳalım düşmeniń uġrına ber-vech-i şitābānī

3505 Sizińle cism-i vāḥid olalım tedmīr-i aʿdāda
Eger yāver olursa bizlere tevfīḳ-ı Rabbānī

3506 Olalım sedd-i İskender varınca cünd-i Yeʾcūcʾe
Ḳılalım anda tertīb-i ṣufūf-ı rezm-cūyānī

3507 Sizi izʿāc idüp ikrāmıñızda sehv olındıysa
Bugün ʿafv eyleyüp memnūn eyleñ Yıldırım Ḫānʾı

3508 Gücenmiş var ise bizden bu meclisde idiñ inhā
Mükāfāt idelim şimdi size ber-vech-i şāyānī

3509 Bir iki ḳarndır siz irş̱ ile baña reʿāyāsız
Size vācib olan ancaḳ rıżā-yı emr-i sulṭānī

3510 ʿAdūdan intiḳām almaḳ zamānında küsüp gitmek
Ya düşmen semtini tercīḥ yā ḫıdmetde keslānī

3511 Degildir muḳteżā-yı ġayret-i dīniyyeñiz aṣlā
Gelen bāġīden enfaʿdır size evlād-ı ʿOş̱mānī

3512 Vezān olursa ger bād-ı nesīm-i nuṣret-i Bārī
Be-vefḳ-ı kām olursuz maẓhar-ı elṭāf-ı ḫāḳānī

3513 Siyāḳ-ı nāmesinden añlanan Timur-ı bī-nūruñ
Ḫurūc itmiş ola Sivasʾdan ol leşker-i cānī

3514 Varınca Anḳara eṭrāfına biz ol daḫi şāyed
Ḳılalar ağır ağır ṣavb-ı maʿhūda ḳadem-rānī

3515 Biz anlardan muḳaddem idelim nehżat diyüp irte
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān eyledi ʿazm-i şitābānī

3516 Ne miḳdār oldıġı ceyş-i Cenāb-ı Bāyezīd Ḫānʾıñ
Rivāyet muḫtelifdir yüz biñe eylerler īḳānı

3517 Eger ceyş-i buġātıñ bilmek isterlerse miḳdārın
Varup ʿadd eylesün ceyş-i cerādī cünd-i mūrānı

3518 Mükemmel ʿaskeriyle Bāyezīd Ḫān bir dem-i fīrūz
Varup Timurʾdan evvel ḳurup ordu-yı sulṭānı

3519 Çubuḳ-ābād dirlerdi muḫayyem-gāh-ı sulṭāna
Ḥiẓā-yı ḳalʿada ḳurıldı ḫar-gāh-ı Süleymānī

3520 Muḳaddem nāmı Maʿmūriyye idi ol ḫarāb-ābād
Ḳudūm-i nā-ḳadem Timur ile olmışdı vīrānī

3521 Murād itmişdi Sulṭān Yıldırım tesḫīrin ol ḥıṣnıń
Anı fetḥ itmege taḫmīne vardıḳda emīrānı

3522 Ḳudūm-ı Yıldırım Ḫān'a ḫaber-dār olıcaḳ bāġī
Gelüp ılġar ile āb-ı revānı aldı aʿvānı

3523 Şehinşāh-ı cihān bir kūh-pāye püşte-i bālā
Yemīninde ṭurup olurdı aʿdānıń nigeh-bānı

3524 Meger Timur almış nehr-i cārī semtini evvel
O yerden eyledi taḫmīn-i cenk-i Yıldırım Ḫān'ı

[86a]

3525 Ḳaravullarla ol şeb şāh-ı ʿālem bekledüp ceyşi
Murād itdi seḥerde cenge āġāz-ı dilīrānī

3526 Piyāde ʿaskerīsi idi Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ıń
Yigirmi biń ḳadar var idi Efrenc nām-dārānı

3527 Ḳodılar ʿasker-i Tatar sulṭān pīş-gāhında
Moġol-ı ġūl-peyker fi'l-aṣıl Tatar-ı dihḳānī

3528 Raʿiyyetle ḳul idi ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şāna
Seferlerde iderler idi ʿavn-i Yıldırım Ḫānī

3529 Ol eṣnāda idüp yerlü yerinde ʿaskeri īvā
Ḳodı ṣaġ ḳola büyük oġlı Şehzāde Süleymān'ı

3530 Maʿan Şāhīn Lala Ṣaruca Paşa'yı vażʿ itdi
Daḫi İnebeg'i hem Evrenos Ġāzī-i ẕī-şānı

3531 Ḳodı ṣol ḳola Şehzāde Muḥammed Ḫān'ı yanınca
Timurṭaş u ʿAlī Paşa Ḥac'İlbeg ol hizebrānı

3532 Ḳılup taʿyīn İlyās Beg ile Ṭoyca Balaban'ı
Daḫi Fīrūz Beg'i Ḳutluboġa Bāzārlu Ṭoġan'ı

3533 Ṣunūf-ı ʿaskeriñ yerlü yerinde oldı tertībi
Yeñiçeri sipāh u hem silaḥdār ṭopçı peykānı

3534 Müheyyā ṭop tüfenk ü tīr u süñü ḳarġı mızrāḳlar
Cebe vü cevşen ü miġfer toġulġa zırh u ḳalḳanı

3535 Ḥavāle eyleyüp aṣḥāb-ı rezmi ḳıldılar iġvā
İki ḳoldan yüridi ġāziyān-ı Yıldırım Ḫānī

3536 Hizebrān-ı veġā ortaya alup cünd-i Timur'ı
Ḳamusın tersine döndürdiler aṣḥāb-ı ṭuġyānı

3537 Yine it cānısı ol ceyş-i bed-girdār-ı gürgānıñ
Ḳıçınlamış iken ḳıldıḳda ṣola hem-çü kelbānī

3538 Ġuzāt-ı āl-i ʿOṯmān ḥamle ḳıldı yine tüskürtdi
Uyuz itler gibi yine ḳıçınlatdıḳda gürgānı

3539 Ḳılup Timur-ı bāġī ʿaskerinden niçesin ifrāz
Emīr-zāde Cihān Şāh ile daḫi Ḳara ʿOṯmān'ı

3540 Büyük şehzādeye ḳıldı muḥāẕī rezm ü perḫāşa
Biraz ʿaskerle virdi ardına iḥkām u itḳānı

3541 Ḳodı daḫi ʿÖmer Şeyḫ ile küçük oġlı Mīrzā'yı
Ki nāmı Pīr Muḥammed idi hem İskender Ḫān'ı

3542 Emīr Şāh-ı Melek'le daḫi Nūreddīn Mīrzā'yı
İki ḳol arasında eyledi iʿmāl-i mīrānī

3543 Ṭoñuz ṭopı olup birden ṣalup şehzādegān üzre
Bütün dekkāk ü neft-endāz idi ṣāḥib-neberdānı

3544 Hele āteşlerinden dönmeyüp ol ḳavm-i Gürgan'ıñ
Yine tüskürtdiler girüye ehl-i baġy ü ʿudvānı

3545 Bu deñlü ʿasker-i encüm-şumār-ı ḳavm-i Tatarıñ
Bozup çarḫacısın bir gök demirli merd-i ʿOṯmānī

[86b]

3546 Şaranpolarını başlarına ṭar itdi Tatarıñ
Pür itdi ḫendeḳ-i rezmi ru'ūs-ı ceyş-i Gürgan'ı

3547 Cünūd-ı ehl-i İslām oldı ġālib ehl-i ṭuġyāna
Hezīmet bulmış iken yer yerin Timur aʿvānı

3548 Ḳażā-yı nā-gehānī gör ne yüzden cilve-ger oldı
Çıḳup Monlā Fenārī ile ḳul-ı Mīr-i Sulṭānī

3549 Meger maʿhūd imiş aʿdā ile hep ittifāḳ üzre
Raʿiyyet iḫtiyār iden o ḳavmiñ ḫoş-nişīnānı

3550 Görünce inhizām-ı ehl-i baġyi ayrılup Moġol
İki ḳoldan Fireng'i azdırup ḳıldı gürīzānī

3551 Varup ehlen ve sehlen didiler ecnād-ı Timur'a
Ḳabūl eyleñ bu meydān-ı veġāda biz ġarībānı

3552 Telāḥuḳ eyledikde ceyş-i Timur ile Efrencān
Raʿiyyetle olanlar bende-gān-ı Yıldırım Ḫānī

3553 Ḳabūl itdiklerinde anları birden hücūm itdi
Müselmān ʿaskerine yaġdırup bārān-ı peykānı[1]

Gürīz-i Moġolān u Efrencān be-Cānib-i Timur-ı Gürgan

3554 Firār iden ol iki fırḳadan ḳırḳ biñden artuḳdı
Velī-niʿmetlerine itdiler iẓhār-ı küfrānī

3555 Firengī-i ʿalīk-āzmāsınıñ tedbīri güçlendi
Ḫuṣūṣā bir alay uyuz Tatar'ıñ artdı buḥrānı

3556 Ṭılısm-ı nuṣretiñ genci bozuldı naḳdi faḳd oldı
Ẓafer ejderleri hep tārumār olmışdı yeksānī

3557 O gün vaḳt-i ḍuḥādan ʿaṣra dek vāḳiʿ olan cenge
Bütün parmaḳ ışırdı hep semāvātıñ sürūşānı

3558 Görüp bu ḥāli Şehzāde Süleymān Bursa'ya ḳaçdı
Maʿiyyetle yanınca uydurup birḳaç vezīrānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

3559 Nesi var ise Bursa'da ḫazāyinden defāyinden
Tefārīḳ u cevāhirden pür idüp ceyb u hemyānı

3560 Alup ehl ü ʿiyālin Gelibolı'dan ʿubūr itdi
Teġallüble Edirne taḫtınıń olmışdı sulṭānı

3561 Ḳarındaşı Muḥammed Ḫān u Mūsā Beg'le ʿĪsā Beg
Olar da uydurup niçe emīrān u vezīrānı

3562 Amāsiyye diyārında Muḥammed ḥākim olmışdı
Yine ol cānibe itdi hezīmetle gürīzānī

3563 Raṣānet üzre bir ḥıṣn-ı dil-ārā idi vardıḳda
Taḥaṣṣun itdi kim menʿ ide tā Timur-ı Gürgan'ı

3564 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam iḫtifā itmişdi bir yerde
Olunca ẓulmet-i şeb aldı üç yüz deńlü ġılmānı

3565 Murād itmişdi kim ol yerde cüz'ī mekṣ idüp ṣońra
İde cevf-i leyilde semt-i Bursa'ya gürīzānī

[87a]

3566 Meger Timur taʿyīn eylemişdi bir niçe bayraḳ
Şeh-i devrānı aḫẓa niçe gümrāhān-ı ḫıẓlānī

3567 Ḳuşatmışdı Çubuḳ-ābād Nehrin ṣaġdan [u] ṣoldan
Miyān-ı ceyş-i İslām'ı niṭāḳ-ı ḳahr-ı Gürganī

3568 Şehinşāh-ı cihān yaʿnī o māh-ı bedr-i burc-ı dīn
Ṭutuldı geldi aña inḫisāf-ı ṭalʿat-ı ḫānī

3569 Anı aḫẓ eyledikde teb gibi Timur'uń etbāʿı
İletdi meclis-i ḫāna Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ı

3570 Ḳıyām itdi görünce ṣıçrayup hem merḥaban didi
Hemān-dem emr idüp ḳurdurdı bir otaġ-ı sulṭānī

3571 Oturdı her biri bir ṣandelī-i cevherīn üzre
Velākin Yıldırım Ḫān'a olup ḫār-ı muġaylānī

3572 Egerçi ẓāhiren iʿzāz u ikrām eyledi ancaḳ
Me'āli ḳahr idi hep hezl idi evżāʿ-ı Gürganī

3573 Nefāyis eṭʿime ışmarladı ol meclis-i ḫāṣṣa
Bütün zehr oldı ẓann itdi anı ol şīr-i ʿOṯmānī

3574 Berāy-ı tesliye döndi didi şāhım elem çekme
Seniñdir yine mülk-i Rūm u tāc u taḫt-ı ḫāḳānī

3575 Mübārek ḫāṭırıñ ḫoş ṭut melūl olma kederlenme
Bu yüzden cilve-gerdir çāre yoḳ taḳdīr-i Rabbānī

3576 Yine sizsiz sebeb bu inhizām-ı ʿaskere bāʿiṯ
Size defʿāt ile yazdım mekātīb-i şefīḳānī

3577 Varan elçilerimiz ʿindiñizde hep mühān oldı
Kiminiñ ḳatline şiddetle ṣādır oldı fermānī

3578 Kiminiñ ḳaṭʿ-ı enf ü üẓnini şāhım murād itdiñ
Emīr Sulṭān Fenārī ol iki maḳbūl-i sulṭānī

3579 Şefāʿat itmeseydi ʿafv-ı ḳatli senden ol demde
Olurdı derd-mendān maẓhar-ı elṭāf-ı şāhānī

3580 Mücerred ḳaṣdımız bu semti ıṣlāḥ-ı berāyādır
Anıñ her nāmemizde olmış idi ẕikr ü tibyānı

3581 Ḳara Yūsuf'la Sulṭān Aḥmed'e ḥayfā fedā itdiñ
Ḥużūr u rāḥatı ʿunvān u şān-ı taḫt-ı ẕī-şānı

3582 İkisi bir pula degmez mehīn-i dīn ü devletdir
Biri remmāldir anıñ birisi re's-i düzdānī

3583 Siziñ de fi'l-ḥaḳīḳa bunda çendān cürmüñüz yoḳdur
Bizi sevḳ itdi āb u dāne bā-taḳdīr-i Sübḥānī

3584 Ḳudūmümle reʿāyā olmasunlar dirdim āzürde
Bu re'yim sūd-mend olmadı ey şāh-ı cihān-bānī

3585 Ṭaharten gibi maẓlūmuñ giden emlāk ü eşyāsın
Recā-mend oldıġımda olmadı isʿāfa erzānī

3586 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ faḳaṭ bu oldı güftārı
ʿAceb şehzādegān itmiş mi taḫlīṣ-i girībānī

[87b]

3587 Tecessüs eylesünler diyü Timur Ḫān gönderdi
Miyān-ı orduya birḳaç güzīde mīrzāyānı

3588 Büyük şehzādegānıñ gitdigin geldi ḫaber virdi
Faḳaṭ ʿĪsā Beg'i iḥżār idüp Timur'uñ aʿvānı

3589 Ḳıyām itdi görünce Yıldırım Ḫān oġlı ʿĪsā'ya
Aña da ḳurdurup bir ṣandalī-i pāk-i şāhānī

3590 Aña da ḫilʿat-i zībā sipāriş [itdi] ol demde
Ser-ā-pā eyledi ilbās ber-āyīn-i Gürganī

3591 O gün bir rūz-ı rustāḫīz idi meydān-ı heycāda
Ferāmūş itmiş idi her kişi evlād u iḫvānı

3592 Süleymān Ḫān Muḥammed Ḫān anıñçündür firār itdi
Bıraġup Yıldırım Sulṭān ile bi'l-cümle ḫ̔īşānı

3593 Faḳaṭ Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā żāyiʿ olup ol gün
Ḥayātıyla memātı olmadı maʿlūm-ı sulṭānī

3594 Ḳurıldı ḫaymeler etbāʿ-ı sulṭānīye maḫṣūṣan
İderdi gün-be-gün tevfīr-i tevḳīr-i ḫıdīvānī

3595 Teşekkür-nāmeler yazdı bütün eṭrāf u eknāfa
Mübeşşer ḳıldı Hind u Sind'i hem Īrān u Tūrān'ı

3596 Yazup Māzenderān'a Kābil'e Belḫ u Buḫārā'ya
Eşik ḳande Semerḳand'a didi ehl-i Ḫorāsānī

3597 Ḳılup yek-pāre bu nev baġy ile eṭrāfı minnetdār
Bu emre vāḳıf itdi Gence Megre Zābilistān'ı

Ḥikāye-i Ġarībe der-Miyān-ı Yıldırım Ḫān ve Timur Ḫān

3598 Rivāyetdir eñ evvel sofra-i Timur-ı menfūra
Ḳonılan bir çanaḳ yoġurt idi ber-resm-i Gürganī

3599 Görünce Yıldırım Ḫān ol yoġurdı sofrada ṭurdı
Didi Timur aña ey şīr-i nesl-i ḫayl-i ʿOṯmānī

3600 Niçün ṭurduñ nedir bu bāʿiṯ-i efkār u istiġrāb
Beni bu ḥāle āgāh eyle ey şāh-ı süḫan-dānī

3601 Buyurdı Yıldırım Ḫān bir zamān Sulṭān Aḥmed kim
Celāyīrī'dir anıñ şöhret-i nisbiyye-i şānı

3602 Rehā-yāb olmaġiçün pençe-i ḳahr-ı celālīden
Faḳīriñ olmış idi şekl-i dervīş üzre mihmānı

3603 Henūz ol demde ṭuġyānıñ cihān-gīr idi ʿālemde
Didim mihmāna ey dervīş-i dil-rīş-i ġarībānī

3604 Bizim Timur ile cemʿ olmamız mümkin mi didikde
Dimişdi reml idüp vardır anıñ şol günde imkānı

3605 Seniñ etbāʿ u enṣārıñ idüp küfrāni-i niʿmet
İṭāʿat eyleyüp aña ola münḳād-ı Gürganī

3606 O gündür kim seni meydānda terk ideler anlar
Görürsün ol fi'e almış teġallüb ile meydānı

[88a]

3607 Seni ḥummā-yı istīlā-yı aʿdā aḫẕ ider ol gün
Virür ṭabʿ-ı hümāyūna biraz endūh u keslānī

3608 Biraz aḥvāle vāḳıf eylemişdim her ne kim didi
Gelüp bir bir ẓuhūr itdi meger var imiş ʿirfānı

3609 Yoġurt olsa gerekdir ibtidā'en sofra-i ḫāna
Ḳonılup ekl olunan niʿmet-i me'lūf-ı Gürganī

3610 Dimişdi reml ile ḥālā odur endīşeme bāʿiṯ
Zihī üstādī Sulṭān-ı Celāyīrī-i ẕī-şānī

3611 Didi Timur Ḫān öyle bir remmāl idi Aḥmed
Bulunmazdı anıñ fenn-i remilde belki aḳrānı

3612 Ḫuṣūṣā Ḳara Yūsuf ol ḳadar menḥūsdur ḥālā
Aña nisbetle mirrīḫ u zuḥal saʿd-ekber-i ṯānī

3613 Size anlardan itmekle sirāyet naḥs-i idbārī
Ḳırān-ı naḥs ile oldı ufūl-i mihr-i raḫṣānī

3614 Eger Sulṭān Aḥmed ez-ḳażā bu vaḳte dek ḳalsa
Olaydı Yıldırım Ḫān'ıñ yine orduda mihmānı

3615 Bizim-çün pādişāhım Rūm'a gelmek mümkin olmazdı
Ḫuṣūṣā Ḳara Yūsuf ol ser-i ḳuṭṭāʿ u düzdānī

3616 Yanıñda olmış olsaydı bütün ordumuzuñ atın
Çalup çarpardı ḳalurduḳ piyāde ceyş-i sekbānī

3617 Şuña şükr eylerim kim ḳaldı meydān-ı veġā bizde
Maʿāẕa'llāh olaydıḳ rezm ile maġlūb-ı ʿOṯmānī

3618 Siziñle ḥaşre dek defʿ olmaz idi cengimiz zīrā
Aramızda odur ḳānūn-ı İlḫānī vü pīşānī

Āzār-ı Yıldırım Ḫānī der-Mefāḫaret-i Timur Ḫānī

3619 Fürū-māye idi faḫr u mübāhāt itdi sulṭāna
Başından tācın atdı ol ḫar-ı deccāl-i lengānī

3620 Anıñ āġāze-i faḫri ḳarār itdikde şol yerde
Buyurdı Yıldırım ey jāj-ḫā-yı beẕle-gūyānī

3621 Yeter taṣdīʿ-i bī-cāyī yeter vaṣf-ı ḫod-ārāyī
Yeter faḫr ile tekdīr eylediñ sulṭān-ı ẕī-şānı

3622 Ḳatı çoḳdan mıdır sañа seles aġzıñ yorulmaz mı
Ḥayā itmez misin ey bī-edeb maʿtūh-ı yābānī

3623 Fireng olmamış olsaydı eger Timur bu naṣra
Olur mıydı meger maẓhar daḫi enṣār-ı Naṣrānī

3624 Uzatma ʿizz ü ẕüll Allāh elinde emr-i maḳżīdir
ʿAzīz eyler ẕelīlānı ẕelīl eyler ʿazīzānı

3625 Kiminden nezʿ ider mülki kimisine ider ītā
Cenāb-ı Mālikü'l-Mülk'üñ budur aḥkām u fermānı

Ḥikāyet-i Ġarībe ki ez-Tārīḫ-i ʿĀlī Nüvişte Şod

3626 Erācīf-i süḫandandır egerçi yazdılar ammā
İrişmez ṣıḥḥat üzredir gene hīç ʿaḳl-ı insānī

[88b]

3627 Ḫuṣūṣā ʿĀli-i Timur-perver ṣıḥḥatin daʿvā
İder ammā degil daʿvāsına evfaḳ bu burhānı

3628 Birine vāḳiʿ olmış gūyiyā bu emr-i ḥayret-zā
Günehken Künh'e yazmaḳ vaṣf ider bir köhne Gürgan'ı

3629 Teṣādüm eylemezden bir gice evvel iki ʿasker
Biri gezmiş ola ol şeb iki ordu-yı sulṭānı

3630 Muḳaddem Yıldırım Ḫān ordusın bi'l-cümle seyr itmiş
Çadırlarda olan etbāʿ-ı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

3631 Ḳamusı ʿīş u nūşında deminde ẕevḳ u şevḳında
Unudulmış Ḫudā-yı Ẕü'l-Celāl'iñ ḳahr u iḥsānı

3632 Şehinşāh-ı cihānıñ bārgāhın daḫi seyr itmiş
Anı da ġaflet üzre bulmış ol bed-ḫʿāh-ı ʿOṯmānī

3633 Varup ordu-yı Timur'a ḫıyāmın gezmiş aʿvānıñ
Kimi rākiʿ kimi sācid bütün aʿvān-ı Gürganī

3634 Gidüp Timur'uñ otaġın temāşā eylemiş ṣoñra
Ser-i bī-devleti ber-secde-i şükrān-ı ṭuġyānī

3635 Başın ḳaldırmayup dir yā İlāhī ʿabd-i Timur'uñ
Yüzine urma yā Rabb her ne deñlü varsa ʿiṣyānı

3636 Ne semte ʿazmim oldıysa beni manṣūr ḳılmışdıñ
Yine bu defʿa ġālib eyle bu Timur-ı Gürgan'ı

3637 Ne cānibde neberd itdim muẓaffer eylediñ yā Rabb
Ḥaḳāretle beni döndürmediñ üftān u ḫīzānī

3638 Ġarīb-i köhne-sālim bir ʿalīl ü merd-i yek-pāyım
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ büyükdür şevket ü şānı

3639 Ne ẕī-şān pādişāhānla neberd-ārālıḳ itmişdim
Biriniñ olmamışdı ben faḳīre faẓl u rüchānı

3640 İlāhī saña lāyıḳdır celāl ü şevket ü saṭvet
Ḳuluñ n'olsa gerekdir yā İlāhī ʿizzet-i şānı

3641 Ḥaḳīḳī māliki mülküñ Ḫudāvendā yine sensin
O mülküñ şehriyārān ʿāriyetle oldı derbānı

3642 Kiminden nezʿ idersiñ kimine iḥsān eylersiñ
Kimini ḳul idersiñ kimini dehriñ Süleymān'ı

3643 Yed-i cūduñdadır yā Rabb ʿazīz itmek ẕelīl itmek
Murād itdigiñe yā Rabb virirsin şevket ü şānı

3644 Cenāb-ı Ḥażret-i Mevlā'ya eylerdi münācātı
Anıñçün ġālib oldı ṭutdı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

Cevāb-ı Ān Şaḫṣ-ı Nādān ez-Ṭaraf-ı Yıldırım Ḫān

3645 Buña birḳaç vecihden iʿtirāż itmek olur mümkin
Meşiyyetde ṭayanur nezʿ u ītā ḥükm-i Rabbānī

3646 Biri budur ki mānīʿ nuṣrete ancaḳ meẓālimdir
Ne deñlü fāsıḳ olsa ʿasker-i İslām-ı ʿOṯmānī

3647 Yine mü'min muvaḥḥiddir ṣaḥīḥu'l-iʿtiḳād olmaḳ
Olur fetḥ u ẓaferde ceyş-i Timur üzre rüchānī

[89a]

3648 İkinci vech Tatar ʿaskeriniñ secdesi ancaḳ
Olursa belki olur ḥālet-i sekrinde aḥyānī

3649 ʿAraḳdan çatlamış iken ḫuṣūṣā bāġi-i mesfūr
Ṣalāḥ-ı ḥāl-i Timur'a n'ola olursa bürhānı

3650 Muḥammed ümmetiydi ekserīsi Yıldırım Ḫān'ıñ
Ne deñlü var ise ol vaḳʿada enṣār u aʿvānı

3651 Moġol Tatarı ile yirmi biñ Efrenci var idi
Gürīz itdi o daḫi eyleyüp iẓhār-ı küfrānī

3652 Gelelim ʿasker-i Timur'a cümle ceyş u enṣārı
Hülagu'dan biri İlḫāni Pīşānī vü Gürganī

3653 Niçün inṣāf itmezler taʿaṣṣubla müverriḫler
Kelām-ı ḥaḳda eylerler gehī iʿrāż-ı nefsānī

3654 ʿAceb mi olsa istidrāc ile Timur-ı leng ġālib
Nebāvetle cevādı sebḳ ider ber-esb-i pālānī

3655 Ne mānıʿ Ḥażret-i Mevlā ḳabūl itsün münācātın
Gerek mü'min gerek fāsıḳ gerek ecnād-ı Naṣrānī

3656 Olurlar muḳteżā-yı ḥikmet üzre ġālib u maġlūb
Ezelden böyle cārīdir ḳamu aḥkām-ı Rabbānī

3657 Her emrinde Ḫudā'nıñ ḥikmet-i maḫfiyyesi vardır
Bu defʿa itdi ġālib zümre-i erbāb-ı ṭuġyānı

3658 Müverriḫler iki ṣınf üzredir bu vaḳʿada ḥālā
Kimi Timur'ı ḳadḥ eyler be-medḥ-i āl-i ʿOṯmānī

3659 Kimisi Yıldırım Ḫān'ı ġażabla eyleyüp taʿyīr
İder Timur'a ḥaḳḳāniyet üzre belki bühtānı

3660 Görüp iḥsānını ʿOṯmāniyānıñ niʿmetin yerken
Ṭaraf-dārī-i Timur ile eyler kār-ı küfrānī

3661 İdüp tefsīḳ bir ġāzī Sikender-seyr-i sulṭānı
Velī eyler yabāncı bir belīdi ḳuṭb-ı Rabbānī

3662 Bu bir mübrem ḳażā-yı nā-gehānīdir şehinşāha
Anı defʿe niçe ḳādir ola tedbīr-i sulṭānī

3663 Velī dinmek hele bir ẓālime müşkilce maʿnādır
Çıḳar ol kāle-i baġyiñ ḥaşirde belki hicrānı

Ġārāt-ı Medīne-i Burusa ez-Ṭaraf-ı Timur

3664 Pes andan ṣoñra Timur Anḳara'da ḳoydı eṣḳālin
Cevārīsin bıraḳdı bir niçe gendīde nisvānı[1]

3665 Burusa şehrine mīrzāların ġārāta gönderdi
Kimisi oġlı idi kimisi eşrār-ı ḫ'īşānı

3666 Cenāb-ı Bāyezīd'iñ ḫaznesin ġārāt itdirdi
Niçe evler baṣup hetk itdi ʿırż-ı müslimānānı

3667 İzāle itdirüp ebkār-ı pāk-i ehl-i İslām'ı
Vilāyet ʿaskeriniñ böyle oldı ḥāl-i pāyānı

[89b]

3668 Fenārī ḥażretiyle Ḫażret-i Seyyid Buḫārī'yi
Cezerī Şeyḫ Muḥammed ibn-i Yūsuf üç ʿazīzānı

3669 Ḫazāyinle bile gönderdiler Timur'a evvelce
ʿAlā ḳavlin şehirden bir niçe eşrāf u aʿyānı

3670 Fenārī'yle Buḫārī ḥażretin ircāʿ idüp şehre
Cezerī Şeyḫ Muḥammed oldı ṣaḥb-ı ḫān-ı Gürganī

3671 Meḥābīb-i cevārīsin Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ
Bütün żabṭ eyleyüp dahi niçe ʿabd ü kenīzānı

3672 Ġanīmet gönderildi Bursa'dan Timur-ı ġaddāra
Velīsi oldı çün maġṣūbeniñ ol ḫān-ı ḫıẕlānī

3673 Gehī ḳuş avı teklīf eyleyüp sulṭān-ı ẕī-şāna
Gehī teklīf-i ḫām-ı ʿişret idüp Yıldırım Ḫān'ı

3674 Yürürdi ṭabʿ-ı pākin tecribe ḳaṣdıyla ol bī-ʿār
Aña mechūl-i muṭlaḳ idi ādāb-ı mülūkānī

3675 Gehī tertīb-i bezm-i ʿīş idüp geh naġme-perdāzān
Oḳurdı meclisinde niçe ebyāt-ı Moġolānī

3676 Oḳunan naẓm u şiʿriñ hep meżāmīn ü mezāyāsı
Doḳunurdı şehinşāha çü tīr-i tīz-peykānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

3677 Mizāḥı gūyiyā cidd idi ciddi nāvek-i dil-dūz
Muʿallim öñine diz çökmemiş çün ibl-i yābānī

3678 ʿAraḳ keyfiyle ʿişretde iderdi mest iken bāġī
Şütür gürbe niçe evżāʿ-ı bī-cāy-i şütür-bānī

3679 Dir idi Yıldırım Ḫān'a teserrī itmek isterseñ
Fedādır yoluña Gürganiyān'ıñ niçe nisvānı

3680 ʿAceb Māzenderānī hey'etinde pīr idi melʿūn
Ḳıyādet-kāri boyunca biçilmiş iç ḳaftānı

3681 Cevārīsin gehī ʿarż eyler idi Yıldırım Ḫān'a
Gehī raḳṣ itdirirdi ḳaṣd idüp tekdīr-i sulṭānī

3682 Var idi duḫter-i Lāz'ı anıñ maḥbūb-ı ṭannāzı
İderdi meclise sāḳī gehī ber-resm-i Gürganī

3683 Bu da envāʿ-i taḥḳīriñ birisi idi dir rāvī
ʿArabşāh eylemişdir andan istidlāl-i bürhānī

3684 Kişi maʿşūḳasın ister mi bezm-i meyde raḳṣ itsün
Ola aʿdā-yı bed-kāra hüveydā sırr-ı pinhānī

3685 Mizāḥ eylerdi sulṭāna Semerḳand u Buḫārā'ya
Benimle git diyü eylerdi īẓā-yı ḫıdīvānī

3686 Ḳoyup taḫt-ı revān içre yanınca gezdirüp dā'im
Dir idi sañа zaḥmet virmesün esb-i küḥeylānī

3687 Gice tā ṣubḥa dek bekletdirirdi cünd-i Tatar'a
Nehār olduḳda bendin fetḥ iderdi baʿż-ı ezmānī

3688 Teveccüh eyledi Bursa'ya geldi ḳondı ṣaḥrāya
Derūn-ı şehre raġbet itmedi ol ḫān-ı dihḳānī

[90a]

3689 Bahār eyyāmı olmaġla feżāsın iḫtiyār itdi
Ya menʿ itdi anı medfūn olan aḳṭāb-ı rūḥānī

3690 Fīnā-yı şehre ḳurdı bārgāhın cünd-i rūbāhān
Şeġāl-i āl-i Çengiz aldı ḥayfā ġāb-ı şīrānı

3691 Ṭaġıtdı ġārete ṭāġī olan mīrzāların şehre
Kül itdi āteş-i baġyi niçe emṣār u büldānı

3692 Velāyet ṣāḥibi olmaġla ṭaġıldı vilāyetler
Aña müslim diyeniñ var mı āyā dīn u īmānı

3693 Ḳarasi Menteşe sancaġını ġārāt itdirdi
Ḥamīd u Germiyān ilin daḫi Aydın'la Ṣarḫan'ı

3694 Sitanbul u Saḳız'dan cizye aldı daḫi pişkeşler
İdüp her biriniñ tekfūrına ibḳā-yı mā-kānī

3695 Müsülmānānı incitdigi deñlü ḳavm-i küffārı
Mükedder itmedi ẓāhir severdi ḳavm-i gebrānı

3696 Varup İzmir'i ḍarb-ı dest-i baġyi aldı żabṭ itdi
Ḫarāca kesdi ḫalḳın aldı emvāl-i firāvānī

3697 Ḫarāc ʿarż itdi ḥıṣn-ı Edremid'e aldı dir rāvī
Şerer-ḫīz olmış idi ol vaḳitde nār-ı ṭuġyānı

3698 Dönüp Bursa'ya geldi ḫayme vü ḫargāhını ḳurdı
Ṭaġıtdı sāḥil-i baḥre bir-iki mīrzāyānı

3699 Egerçi enderūn-ı şehre kendi dāḫil olmazdı
Bütün cāmiʿlerine atların baġlardı aʿvānı

3700 Mülevveṣ eyledi miḥrāb-ı farż u sünneti ḥayfā
İzāḥa itmege ḳaṣd eylemişdi dīn ü īmānı

3701 Ser ü sāmān ehli aġniyā cümle faḳīr oldı
Edānī buldı Timur'uñ yüzinden rifʿat-i şānı

Şikāyet-i Ehālī-yi Burusa ez-Gezend-i Aʿvān-ı Timur-ı Gürgan be-Cenāb-ı Emīr Sulṭān

3702 Şehir ḫalḳı taḥammül itmeyüp ġārāt-ı Timur'a
Emīr Sulṭān'a vardı Bursa'nıñ aʿyān u sükkānı

3703 Ḳılup rū-māli-i dergāh-ı vālā-yı şeref-mendin
Didiler ey Buḫārī ḥażreti ey ḳuṭb-i Rabbānī

3704 Vücūduñ kevne raḥmet Bursa'ya ʿayn-i ʿināyetdir
Ayaḳ başmadı anıñçün gelüp Timur-ı Gürganī

3705 Velākin leşker-i cerrārı taḫrīb eyledi şehri
ʿAceb defʿe ḫaber irsāliniñ olmaz mı imkānı

3706 Buġātıñ ḳahrına ṭāḳatleri ṭāḳ oldı aʿyānıñ
Gelüp ol fırḳa-i melʿūneden ḫalḳa perīşānī

3707 Ḫaber gönderseñiz şāyed iderler sizleri ışġā
Bu şehriñ sizden özge var mı re'fetle nigeh-bānı

3708 Çağırdup birini sūfīlerinden çün Emīr Sulṭān
Buyurdı şimdi var ordu-yı Timur'a şitābānī

[90b]

3709 Şu hey'etde anıñ bir naʿl-bend-başısı var anda
Tefaḥḥuṣ eyleyüp bulduḳda ol bayṭār-ı ẕī-şānı

3710 Emīr Sulṭān selām eyler diyü ʿarż-ı ḫulūṣ eyle
Anı tenhāya çek var ise ger yanında yārānı

3711 Berāy-ı ḫāṭır itsünler diyār-ı āḫere nehżat
Zamānı gelmedi mi bulmadı mı kār-ı pāyānı

3712 Recāmız kendülerden böyledir bugün saʿādetle
Buyursunlar ʿazīmet oldı Ḥaḳḳ'ıñ emr ü fermānı

Vuṣūl-i Ṣūfī be-Ordu-yı Timur ve Rivāyet-i Muʿāmele-i Īn Naʿl-bend-i Me'mūr

3713 Varan ṣūfī sipāriş üzre teblīġ eyleyüp emri
Hemān semʿan ṭāʿaten diyerek bayṭār-ı Gürganī

3714 Bütün ālātını devşirdi bir bir çāderin bozdı
Anı gördüm ki dir rāvī ḫıyām-ı cünd-i ṭuġyānī

3715 O yerden bārgāh-ı ḫān ile birden bozulduḳda
Eliñ vir bańa diyüp tutdılar semt-i Ḫorāsān'ı

3716 Bu ḥāli sāde-diller ẓann ider iş naʿl-bendiñdir
Aña virüp taṣarruf belki dirdi ḳuṭb-ı Rabbānī

3717 Emīr Sulṭān gibi bir ġavṯ-ı aʿẓam göndere ādem
Ne cānı var ki nehżat itmeye ol leşker-i cānī

3718 Ḫıred-mendān ańlar evliyāyı ḳuṭb u evtādı
Ḳabāḥat nā-fehim farḳ eylemez dānā vü nādānı

3719 Ḳatı çoḳ kimseler Timur-ı menfūra velī dirler
Velāyet ehlidir ẓann eyleyüp etbāʿ u aʿvānı

3720 Görülmiş çāderinde ḥāṣa-lillāh Ḫıżr ile evtād
Ricālü'l-ġayb idermiş ordusında pūye-gerdānī

3721 Bütün aḳṭāb u abdālān aña ḫādim imiş ḥāṣā
Yürürmiş pīş-gāhında bütün ʿaṣrıñ ʿazīzānı

3722 Çadır ḳazıḳlarıdır ġālibā evtādı Timur'uñ
Sütūn-ı ḫaymeler aḳṭāb olur der-zuʿm-ı Gürganī

3723 Delibaşıların ebdāl ẓann itmek gerek mecnūn
Daḫi Ḫıżr'ı yeşillik hem ricālü'l-ġayb düzdānı

Cevāb-ı Su'āl-i Muḳadder

3724 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ ḫuṣūṣında eger sā'il
İderse iʿtirāżı bizlere ber-vech-i ḫaṣmānī

3725 Emīr Sulṭān çünkim ḳuṭbu'l-aḳṭāb idi ʿaṣrında
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ daḫi dāmād-ı ẕī-şānı

3726 Niçün ḳaynatasın Timur'dan ḳurtarmadı dirse
Anıñ vardır cevābı eyleriz ilzām-ı ḥaḳḳānī

3727 Buḫārī ḥażreti dāmād iken sulṭān-ı ẕī-şāna
Niçün maġlūb-ı Timur oldı maḥbūs oldı ezmānī

[91a]

3728 Yaḫūd cenginde aña nuṣret itmek ḳābil olmazdı
Buḫul mı eyledi yā olmadı mı ʿavne imkānı

3729 Eger buḫl eylediyse ʿavne yā ʿāciz ise naṣra
İkisi daḫi olmaz şāyegān-ı ḳuṭb-ı Rabbānī

3730 Ḳarābet mūcib-i reʾfet iken Timur ḥabsinden
Niçün ihmāl ḳıldı itmedi taḫlīṣ sulṭānı

3731 Götürdi gitdi maḥbūsen hezārān ḳahr u ẕilletle
Yine taḫtında iclās itmeniñ var iken imkānı

3732 Anıñçün de yine ol naʿl-bende bir ḫaber gitse
Olurdı ʿafv u ıṭlāḳ-ı Cenāb-ı Yıldırım Ḫānī

3733 Bu emre eyledi aʿyān-ı şehriñ maṭlabın taḳdīm
Arada var mı ola iġbirār-ı ṣıhr u ḫ̆īşānī

3734 Ne mānıʿ oldı sulṭān-ı cihānıñ duḫter-i pāki
Şefāʿat itmedi ıṭlāḳ-ı sulṭān-ı cihān-bānı

3735 Cemīʿ-i iʿtirāżātıñ cevābın virelim sana
Eger ḥaḳḳ üzre diñlerseñ **Ḥasīb**-i müstemendānı

3736 Maḳīs olmaz umūr-ı salṭanat aḥvāl-i aʿyāna
Ḫilāfet emri bir sırr-ı ḫafīdir eyle iẕʿānī

3737 Muḳadderdir zamānı hem mekānı ḥükm ü fermānı
Ezel maḥkūmunuñ olmaz ziyādı naḳż u noḳṣānı

3738 Egerçi ḥüsn-i tedbīriñ olur gāhīce teʾṯīri
Muʿallaḳ hükmüñ olur maḥv u iṯbātıyla ityānı

3739 Ḫilāfet emri miḳdārı ile ʿilm-i İlāhīʾde
Muḳadderdir revā olmaz anıñ taġyīr u buṭlānı

3740 Dinilmişdir ẓuhūr-ı fitne-i Timur-ı bī-nūra
Belā-yı āsumānīdir Ḫudā defʿ eyleye anı

3741 Tefekkür itmediñ mi ḥikmet-i esrār-ı Mevlā'yı
Meşiyyet üzredir ḥālā ṣudūr-ı ḥükm ü fermānı

3742 Zamān-ı āferīnişden beri vāḳiʿ olan ḥālāt
Yazılmışdır anı ifṣāḥ ider āyāt-ı Ḳur'ānī

3743 Mülūk-i cāhiliyyetden cebābirden ekāsirden
Ḳamu Şeddād u ʿĀd u Buḫtunnaṣr āl-i Mervānī

3744 Daḫi Firʿavn u Hāmān u Hülagu Tübbaʿ u Cemşīd
Keyūmerṯ u Keyān u Ḳaytbā Mervān u Sāmānī

3745 İşitdik kim bular hep pādişāh-ı ʿaṣr idi cümle
Ulūhiyyet nizāʿın itdi ol eşḫāṣ-ı küfrānī

3746 Bulardır enbiyā vü mürselīni ḳatl iden küffār
Bulardır ālihe ʿadd eyleyen aṣnām u evṯānı

3747 Niçe peyġamberān ḳatl itdiler tekẕībden ṣoñra
İdüp her birine ifk iftirā īṣāl-i ḫüsrānī

3748 Benī İsrā'il'iñ aḥvālini gūş itdiñ mi hīç
Ḫuṣūṣā vaḳʿa-i Firʿavn ile Mūsā-yı ʿİmrān'ı

[91b]

3749 Ḫalīl'i nāra ilḳā itdigin Nemrūd-ı merdūduñ
Daḫi ʿĪsā vü Yaḥyā'ya olan īẕā vü bühtānı

3750 Bilürsin maẓhar-ı "levlāk"[1] olan Sulṭān-ı kevneyne
Ḳureyş'iñ cevrini ġazv-i Uḥud'da kesr-i dendānı

3751 Bu deñlü muʿcizātı gün gibi ẓāhir iken daḫi
Mübārek parmaġıyla inşiḳāḳ-ı māh-ı tābānı

3752 Görülmişken yine ḫatmiyyetin inkār ile aʿdā
Çıḳardı Mekke'den tā Yeṯrib'e ol şāh-ı ʿAdnān'ı

1 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, el-Esrārü'l-Merfūʿa, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

3753 Taḥannüṣ eyledi Kūh-ı Ḥirā'da yār-ı ġāriyle
İdüp dār u diyārından cüdā aʿmām u ḫʿīşānı

3754 Neler çekmiş idi hicret idince arż-ı Baṭḥā'dan
Ḳureyş'iñ itdigi küfrāni-i İslām u īmānı

3755 O sulṭānıñ yüzi ṣuyına ʿālem ḫalḳ olunmışken
Hezīmet baʿż-ı esfārında vāḳiʿ oldı aḥyānī

3756 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ümmet-i merḥūmesindendir
Ne mānıʿ olsa maġlūb-ı gürūh-ı ceyş-i ṭuġyānī

Ḫātime-i Aḥvāl-i Timur-ı Dil-Kūr

3757 Cihānıñ devleti let dirheminde hemm olup ġāyet
Daḫi dīnārınıñ nār oldıġı encām u pāyānı

3758 Naʿīmi ṣūret-i niḳmetde olup ʿizzeti ẕillet
Daḫi iḳbāli lafẓ-ı lā beḳānıñ ḳalbi nādānī

3759 Ḫıred erbāb-ı çendān olmadı ol devlete maġrūr
Ḫuṣūṣā ola dīhīm-i cihānıñ fażl u rücḥānı

3760 Anıñçün devlet-i dünyā içün Timur-ı menfūra
Tekāpū itmedi kim ide iḫlā Yıldırım Ḫān'ı

3761 Ne Timur'a niyāz itdi ne ġayre keşf-i rāz itdi
Kemāl-i ġayretinden Ḥaḳḳ'a teslīm eyledi cānı

3762 Eger bir kerre āzād eyle dimiş olsa Timur'a
Anı ḥabs eylemezdi didiler Timur'uñ aʿvānı

3763 Şikāyet eylemişdi maḥrem-i esrārına Timur
Niçün benden ḫalāṣın istemez bu Rūm sulṭānı

3764 Eger bir kerre ḳoy-vir dise baña ger niyāz itse
Bi-Rabbi'l-Kaʿbe eylerdim aña ibḳā-yı sulṭānī

İrsāl-i Nāme-i Şehriyārī be-Cenāb-ı Fenārī ve Emīr Buḫārī

3765 Fenārī'ye Emīr Sulṭān'a hem evlād-ı ẕī-şāna
Ḫaber göndermiş idi yazmış idi nāme sirrānī

3766 Beni mevtā yerine ḳoyalar añmayalar ḳaṭʿā
Benim ıṭlāḳıma itmeñ recā-yı Ḫān-ı Gürganī

3767 Şefāʿatle beni ʿafv itse de çıḳmam bu maḥbesden
Ḳıyarım ṣoñra kendi kendime bā-ġayret-i ḫānī

[92a]

3768 Pes andan soñra Īrān semtine Timur ʿazm itdi
Maʿiyyetle götürdi ḥabs ile ol şāh-ı devrānı

3769 Götürmekden murādı bu idi Timur-ı menfūruñ
Şeh-i devrānı tesyīr eyleyüp Īrān u Tūrān'ı

3770 ʿUtüvvin ʿāleme iẓhār ile müzdād ola ḳadri
Celāli ġālib olup artıra iclāl ü ʿunvānı

3771 Degildir Rūm'da ḳalmaḳ murādı Ḫān Timur'uñ
Añа ibrām itmişken bütün evlād u aʿvānı

3772 Ne kendi ḳaldı ne evlādınıñ biri cülūs itdi
Muʿaṭṭal ḳaldıġında Bursa'da dīhīm-i sulṭānī

3773 Bilürdi raġbeti olmadıġın Timur-ı Gürgan'ıñ
Murād itmişdi iclās ide Şehzāde Süleymān'ı

3774 ʿAlī Paşa ile ḳaçmışlar idi vaḳʿa hengāmı
Edirne olmış idi añа pāy-i taḫt-ı sulṭānī

3775 İṭāʿat itmedi fermānına Timur-ı menfūruñ
Daḫi dimedi ḳoy-virsün Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ı

3776 Şu deñli yazdı kim miskīn ṭopal ṭurma yıḳıl ḳalḳ git
Yeter taḫrīb itdiñ baġy ile emṣār u büldānı

3777 Seniñ ḳalmaz yanıñda itdigiñ babama ey bāġī
Alınur inşāʿallāh keyfer-i evlād-ı ʿOṯmānī

3778 Ümīd itmezdi kim babası ṣaġ idi o ḥāletle
Anıñçün olmadı ıṭlāḳınıñ pūyān u cūyānı

3779 Yaḫūd tenbīh-i sābıḳ üzre aṣlā itmedi cür'et
Rüvātıñ bunda vardır iḫtilāfāt-ı firāvānı

3780 Süleymān Şāh'ı daʿvetden ġaraż dir rāvi-i fikret
Anı da eyleye babası gibi ḥabs-i ḫıẕlānī

3781 Süleymān'ıñ bu vażʿı kendüye ġāyet girān geldi
Aña nisbetle Mūsā'yı ḳılup ber-taḫt-ı ʿOṯmānī

3782 Oturdup taḫt-gāh-ı Bāyezīd'e beyʿat itdirdi
Cevāmiʿde oḳutdı ismi üzre ḫuṭbe ʿunvānı

3783 Bu beyʿat beyʿat-i mecbūre olmaġla ḫilāfetde
Raṣānet bulmadı devletde aṣlā üss ü bünyānı

Vefāt-ı Yıldırım Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'l-ġufrān

3784 Varınca belde-i Aḳşehr'e Sulṭān Yıldırım Ḫān'a
İṣābet itdi birden iki renc-i nā-be-sāmānī

3785 Biri ḍıyḳu'n-nefes idi ḫınāḳa vardı encāmı
Birisi muḥrıḳa ḥummā idi eylerdi buhrānī

3786 İki şiddetli ʿillet ġamla ʿārıż oldı sulṭāna
ʿİlācı müşkil idi olsa da tedbīr-i Loḳmānī

3787 Ḫuṣūṣā maḥbes-i düşmende ġamla der-firāş olmış
Aña tekdīr ile tedbīr ide ḥuẕẕāḳ-ı ṭuġyānī

[92b]

3788 Ten-i pākīze-i şāhenşehī kim nāz-perverken
Visādı seng-i düşmānī liḥāfı ḫār-ı hicrānī

3789 Şemātet çār-şeb hem cāme-ḫʿābı vaʿd-i ihlāki
Ola yüz yaṣdıġı taḫcīl-i ẕikr-i kāne mā-kānī

3790 Telāfī itmegi mā-fāte ḥikmetle ġayūr Allāh
Meger bir mülk-i bāḳī virdi Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

3791 Ol eṣnāda serīʿan ḳurba daʿvet eylemiş Bārī
İrişmiş gūş-i cāna "irciʿī"[1] emriyle fermānı

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

3792 Bu yerde daḫi vardır rāviyānıñ iḫtilāfātı
Virir her biriniñ īrādı başḳa başḳa aḥzānı

3793 Görünce iştidād-ı ʿilletin sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Vedāʿa varmayup ol merḥametsiz ẓālim ü cānī

3794 Eṭıbbādan birin tedbīr içün terk itdi yanında
Ḥamīd-ili'ne gitdi yıḳılup Timur-ı Gürganī

3795 Ḥamīd'e vāṣıl olmazdan muḳaddem fırḳa-i bāġī
Dinildi ʿarşa pervāz itdi rūḥ-ı Yıldırım Ḫān'ı

3796 Te'essüf eyleyüp gūş itdiginde fevt-i sulṭāna
Hemān ṭard itmiş Efrenc ile Tatar-ı Moġolānı

Rivāyet-i Uḫrā der-Vefāt-ı Yıldırım Ḫān

3797 Rivāyāt-ı uḫarda Yıldırım Ḫān-ı ḳażā-dīde
Henūz Aḳşehr'de sākin iken Timur aʿvānı

3798 Ḫınāḳ u ḍıyḳ u ḥummāsı bulınca maʿreż-i fevti
Hemān taḫt-ı revānından çıḳardı Bāyezīd Ḫān'ı

3799 ʿİyāde eyleyüp ṭabʿ-ı hümāyūnuñ niçe dirdi
Didikce sańa bür'ü's-sāʿadır ircāʿ-ı evṭānī

3800 Gülerdi ol belīdiñ ḳavline hem daḫi dirlerdi
Bize mülk-i ḫudāvendī olur cennetde şāyānī

3801 Mübārek ide Ḥaḳḳ aṣḥābına ol taḫt-ı fānīyi
Degildir ehl-i ʿuḳbāya sezā bu mülk-i ʿOṯmānī

3802 Vefāt-ı Yıldırım Ḫānī'de erbāb-ı tevārīḫiñ
Teḫālüf üzredir cümle rivāyāt-ı fırāvānı

3803 Murādıñ ise bilmek Künh-i ʿĀlī'ye naẓar eyle
Güzel tafṣīl ider Timur ile sulṭān-ı ẕī-şānı

3804 Velākin cānib-i Timur'ı oḫşar farṭ-ı ġayretle
Cenāb-ı Bāyezīd'e eyleyüp isnād-ı keslānī

3805 Mü'eyyeddir diyüp ol bī-mürüvvet ḫān-ı seffāki
Meẓālimden virir murdāra ḫayli pāk-i dāmānī

3806 Yazıḳ ol ṭabʿ-ı ʿĀlī'ye ki dā'im süfle-perverdir
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a ider taḳdīm-i Gürganī

3807 Rüvātıñ ekṣeri tesmīm olundı Yıldırım Ḫān dir
Kimi Timur eliyle virdi dir kimi ṭabībānı

[93a]

3808 Kimisi kendi kendin eyledi tesmīm dir ḥattā
İçüp bir şerbet-i mesmūme te'ṣīr itdi ol ānī

3809 Kimi dir sūde-i elmas idi zehr iyesi anıñ
Ġamından kendüye yazıḳ idüp ol şīr-i ʿOṣmānī

3810 İnanmaz bu söze ḥāşā diyüp tekẕīb ider ʿĀlī
Evele serd ider iṣbāt içün ber-vech-i ḫaṣmānī

3811 Bu sözdür bāʿiṣ-i tesmīm olan sulṭān-ı ẕī-şāna
Anı vird-i zebān itmişdi ol Timur-ı Gürganī

3812 Seni evvelki cāh u ṭumturāḳıñla elem çekme
Semerḳand'dan yine ircāʿ ider bu şāh-ı Tūrānī

Rivāyet-i ʿĀlī der-Vefāt Yıldırım Ḫān

3813 Vefāt-ı Yıldırım Ḫān'dan muḳaddem Ḫān Timur'uñ
Bir oġlı var idi Sulṭān Muḥammed idi ʿunvānı

3814 O daḫi ḫasta idi Aḳşehir'de intiḳāl itdi
Cevān-merg āteşiyle yaḳdı ḳalb-i Ḫān Gürgān'ı

3815 Yigirmi ṭoḳuzında idi sinni gerçi ol mīriñ
Celādetde cesāretde yoġ idi belki aḳrānı

3816 Dilerdi anı Timur itmege ceyş üzre Nūreddīn
Dirīġā ḳaldı Nūreddīn'siz Timur aʿvānı

3817 Yüzin Timur-ı bī-nūruñ aġırdan o idi dirler
O raḥmetli imiş ṣan āb-rūy-i cünd-i ṭuġyānī

3818 Çün andan ṣoñra Sulṭān Yıldırım rıḥlet buyurduḳda
Dimiş Timur mātem üzre mātem fevt-i sulṭānī

3819 Dimiş ola te'essüf iderek Timur-ı bī-şefḳat
N'olaydı gelmeyeydim görmeyeydim Yıldırım Ḫān'ı

3820 Anıñ bu ḳavli te'yīd eylemez mi Yıldırım Ḫān'ıñ
Vefātı ḥatfe enfih ola yā ḳatl ide aḥzānı

3821 Veyā tesmīm itmiş ola kendi kendüye sulṭān
Yed-i Timur'dan taḫlīṣ ide tā kim girībānı

3822 Muḳaddem rıḥleti sebḳ eylemişdi Yıldırım Ḫān'ıñ
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān eyleye ol ẕāt-ı ẕī-şānı

Der-Ẕikr-i Vüzerā vü Ümerā-yı Sulṭān Yıldırım

3823 Vezīrān u emīrānı Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ıñ
Miḫal-oġlı Muḥammed Beg ki ol ʿaṣrıñ Nerīmān'ı

3824 İderdi Rūmili'de Anaṭolı'da seferlerde
Ṣadāḳatle Cenāb-ı Yıldırım'la pūye-gerdānī

3825 Ḳamudan sevgilüsi Ġāzi Timurṭaş Paşa'dır
Daḫi İsḥaḳ Paşa vü Süleymān mīr-i mīrānı

3826 Biri daḫi ʿİvaż Paşa idi ṣadr-ı vezāretde
ʿAtīḳı idi gerçi sā'ire var idi rüçḥānı

Ḥikāye-i Ġarībe Naḳl-Şode ez-Şaḳāyıḳ-ı Nuʿmāniyye

[93b]

3827 Remed ʿārıż olup Monlā Fenārī'ye dem-i āḫir
Mübārek gözlerinde var idi āṯār-ı hicrānī

3828 ʿİvaż Paşa añа aʿmā diyüp taḥḳīr itmekle
Derūnı münkesir olup ḳılup nefrīne şāyānī

3829 Didi Monlā Fenārī Ḥaḳḳ Teʿālā anı kör itsün
Çekilsün ḳahr-ı şāhiyle gözine mīl-i ʿumyānī

3830 Şifā-yāb olurum ben ʿilletimden iẕn-i Bāri'yle
Namāzın ben ḳılarım didi ol maḳbūl-i sulṭānī

3831 Mürūr itmişdi birḳaç gün ʿİvaż Paşa-yı bī-çāre
"İẕā cāe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣar"la[1] ḳahra erzānī

3832 Olup şāh-ı cihān ʿazl eyledi ṣadr-ı vezāretden
Çeküp gözlerine mīl-i ʿamā bā-ḳahr u ḫıẕlānī

3833 Vefāt itdi ġamından Ḥażret-i Monlā Fenārī'ye
Şifā gelmişdi bā-iẕn-i Ḫudā ol şeyḫ-i Rabbānī

3834 Muṣallāya gelüp ḳıldı namāzın ṣadr-ı merḥūmuñ
Niçe eyyām oldı kendüler üstād-ı ḫāḳānī

3835 Daḫi Şāhīn Lala Ṣaruca Paşa-yı dānādır
Murād Ḫān yādigārıdır virildi ʿizz ü ʿunvānı

3836 Murād Ḫān devletinde her biri tavṣīf olunmışdı
Virür tekrār ẕikri ḫāṭıra imlāl ü keslānī

3837 Ḫuṣūṣā Evrenos Ġāzī Ḥac'İlbeg Ḳutlı Boġa'nıñ
Mürūr itmişdi eẕkār-ı cemīli midḥat-i şānı

3838 Yine tafṣīl olunsa bunda da şāyāndır gerçi
Mükerrer ḳand olursa daḫi vardır ṣaḳl-i tibyānı

3839 Hem İlyās Beg ile Ṭoyca Balaban daḫi Fīrūz Beg
Muʿaẓẓam begler idi hem daḫi Bāzārlu Ṭoġan'ı

3840 Murād Ḫān Ġāzī Orḫan cümle istiḫdām itmişdi
Zamān-ı devletinde her birisi aldı meydānı

3841 Verāṯetle Cenāb-ı Bāyezīd'e intiḳāl itdi
Virildi her birine manṣıb-ı iclāl-i şāyānī

3842 Ġuzāt-ı dīndir her biriniñ vardır fütūḥātı
Ḫudā cennetde iḥsān eyleye dīhīm-i rıḍvānı

1 "Kaza geldiğinde göz kör olur."

Der-Beyān-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fużelā-yı Kirām der-Zamān-ı Yıldırım Ḫān

3843 O ʿaṣrıń ehl-i fażlı Ḥāfiẓüddīn yaʿni Mevlānā
İmām-ı Kerderī'dir nās içinde eşher ʿunvānı

3844 Fenārī ḥażretiyle vāḳiʿ oldı niçe ebḥāṣı
Fürūʿa intisābında ẓuhūr itmişdi rücḥānı

3845 Fetāvā yazdı Bezzāziyye nāmıyla vesīm itdi
Çıḳardı ẓāhire cümle ḫafā-yı fıḳh-ı Nuʿmān'ı

3846 Daḫi bir menḳabe te'līf itdi şöhredir ḥālā
İmām-ı Aʿẓam'ıń vaṣf-ı cemīli oldı ʿunvānı

Der-Ẕikr-i Ḥażret-i Monlā Fenārī ve Menāḳıb-ı Celīle-i Ū

[94a]

3847 ʿUlūm-ı ẓāhir u bāṭında efḍal mefḫar-ı kümmel
Muḥammed ibn-i Ḥamza oldı Şemseddīn ʿunvānı

3848 Fenārī şöhretiyle ʿālemi tenvīr ḳılmışdı
Ferīdu'l-ʿaṣr idi yoġ idi fażlında aña ṣānī

3849 ʿAlā'eddīn Esved'den Cemāleddīn'den gerçi
Telemmüẕ eylemişdi ġālib idi fażl u itḳānı

3850 Mıṣır'da Şeyḫ-i Ekmel'den bütün tekmīl idüp ʿilmi
Gelüp Bursa'ya oldı maẓhar-ı ikrām-ı sulṭānī

3851 Niçe eyyām ḳaldı Bursa'da ḳāżı'l-ḳużāt oldı
Muḳaddem daḫi sebḳat eylemişdi ẕikr ü ʿunvānı

3852 Murād Ḫān'a muʿallim oldı Orḫan'dan kerem gördi
Bir iki pādişāha müsteşār oldı be-şāyānī

3853 Sekiz yüz yirmi'kide ʿāzim-i ḥacc-ı şerīf oldı
Ziyāret itdi Beyt'i Ravża-i Sulṭān-ı ʿAdnān'ı

3854 Saʿādet-mend idi el virmiş idi devlet-i dāreyn
Yüz elli biń filorisi ḳalup mevrūṣ-ı ḫ̔īşānī

3855 Ḳudüs'de Bursa'da oldı muvaffaḳ niçe ḫayrāta
Ḫayır-ḫ̔āhı idi bu devletiñ ol ḳuṭb-ı Rabbānī

3856 Umūr-ı devlete dā'ir ne deñlü müşkili olsa
Aña ʿarż eyler idi dā'imā ol ʿaṣr sulṭānı

3857 Anıñ bu devlet-i ʿOṯmāniyān'da ḥabl-i ensābı
Güsiste olmadı evlādı ger ünṯā vü ẕükrānı

3858 Olup dünyā vü ʿuḳbā devletiyle rütbesi ber-ter
İderdi rütbe-i efḍālini teslīm Cürcānī

3859 Kemīne nāẓım evlādından olmaġla o ẕī-şānıñ
Fenārı pertevi ḳılsa n'ola ben ḫāki nūrānī

3860 ʿAmā gelmişdi aña āḫir-i ʿömrinde açıldı
Mürūr itmişdi ẕikri indifāʿ-ı ḥāl-i ʿumyānī

3861 ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭın tamām olduḳda ẕātında
Ṭarīḳatde olup Zeyniyye'den bir şeyḫ-i ḥaḳḳānī

3862 Alup ʿAbdüllaṭīf'iñ Ḥāmid'iñ enfās-ı ḳudsīsin
Yazup bir Fātiḥa Tefsīri ḳıldı tuḥfe-i ḫānī

3863 Şerāyiʿde Bedāyiʿ nām bir te'līfi vardır kim
Otuz yıl aña itdi ṣarf-ı naḳd-i ʿömr-i sāmānī

3864 Fenārī nisbetinde ehl-i tārīḫ iḫtilāf itdi
Kimi mensūb-ı ḥırfet dir kimisi vaṣf-ı dihḳānī

3865 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadr'ıñ şerḥ idüp Miftāḥ-ı Ġayb'ından
Açıldı aña ḳufl-ı muʿżılāt-ı kenz-i ʿirfānī

3866 ʿAzīziñ ʿadde gelmez midḥat-i maḥmūdesi çoḳdur
Olur ıṭnābı şāyed mūriṯ-i imlāl-i iḫvānī

3867 Sekiz yüz otuz iki sāl-i hicretden güẕār itdi
Beḳāya ʿazm-i rıḥlet eyledi ol ḳuṭb-ı Yezdānī

[94b]

3868 Fenārī şehr-i Bursa'yı vefāsın bulmayup dehriñ
Fenārı ol kenārı iḫtiyārī ḳıldı nūrānī

3869 Civār-ı cāmi'inde merḳad-i pür-nūrı vāḳi'dir
Ziyāret-gāh-ı 'ālemdir ola gülzār-ı rıḍvānī

Ṣāḥibü'l-Ḳāmūs Mecdüddīn Fīrūzābādī

3870 Yazar Ṭaşköpri-zāde ṣāḥibü'l-ḳāmūs olan Mecd'i
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān 'ahd-i 'adlinde o ẕī-şānı

3871 Ebū Ṭāhir Muḥammed ibn-i Ya'ḳūb a'ni Mecdüddīn
Anıñ Fīrūzabādī vü Şirāzī idi 'unvānı

3872 Ebū İsḥaḳ Şirāzī'ye anı nisbet eylerler
Nesebde Ḥażret-i Ṣıddīḳ'a vardır nisbet-i şānı

3873 Bilād-ı Rūm'ı şarḳ u ġarbı devr itdi gelüp āḫir
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ olup şāyān-ı iḥsānı

3874 Zamān-ı fitne-i Timur-ı bī-nūra irişmişdi
O bāġīniñ daḫi ikrāmına olmışdı erzānī

3875 Ḥadīṯ u 'ilm-i tefsīr ü lüġatde çoḳdur āṯārı
Teṣānīfi tedāvül eyledi aḳṭār u büldānı

3876 Lüġat 'ilminde Ḳāmūs-ı Muḥīṭ'i eyledi te'līf
Niçe eyyām itmişdir daḫi tefsīr-i Ḳur'ānī

3877 Eḥādīṯ-i Buḫārī'ye Meşārıḳ üzre yazmışdır
Birer şerḥ-i mufaṣṣal her biri bir kenz-i 'irfānī

3878 O rütbe sür'at-i ḥıfẓın rivāyet itdi rāvī kim
İki yüz saṭr imiş her şeb muvaẓẓaf ḥıfẓ-ı Ḳur'ānī

3879 Bu ḥālet kendüden merviyyedir her ḳanḳı iḳlīme
Duḫūl eylerse eylermiş aña ikrām sükkānı

3880 Yedi yüz yirmi ṭoḳuz sāli dünyāya ḳadem başdı
Sekiz yüz on yedide itdi 'azm-i sūy-i rıḍvānī

3881 Yemen'de ḥāliyā ḳabri ziyāret-gāh-ı ʿālemdir
Ḫudā ḳabrin münevver eyleye bā-nūr-ı Ḳurʾānī

Şihābüddīn-i Sivasī

3882 Efāżıldan biri Mollā Şihābüddīn-i Sivasī
ʿUlūm-ı ẓāhiri tekmīl idüp geldikde itḳānı

3883 Cenāb-ı Şeyḫ Muḥammed ḥıdmetiyle ittiṣāl üzre
Olup Zeyniyye'den ṣoñra mücāz-ı ʿilm-i Rabbānī

3884 Ayas̱ıluġ'a şeyḫiyle maʿiyyet üzre vardıḳda
Emīr-i ibn-i Aydın luṭfına olmışdı erzānī

3885 Taṣavvufda niçe āṯār u te'līfi görülmişdir
Şaḳāyıḳ'da muṣarraḥdır kemāl-i ʿilm ü ʿirfānı

3886 Ḫuṣūṣā fenn-i tefsīre yed-i ṭūlāsı irmişdi
ʿUyūnından nümāyāndır zülāl-i fażl u īḳānı

[95a]

3887 Sekiz yüz sāli eṯnāsında ʿuḳbāya sefer ḳıldı
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı şeyḫ-i Rabbānī

3888 Biri de oldı Mevlānā Seferşāh ehl-i efżāliñ
ʿUlūm-ı ʿaḳl u naḳl içre anıñ var idi itḳānı

3889 Fenārī ḥażretinden görmiş iken fenn-i ādābı
Niçe āṯārına yazmış cevāb-ı nā-edībānī

3890 O ʿaṣrıñ ezkiyāsından biri daḫi Ḥasan Paşa
Şaḳāyıḳ'da ʿAlāʾeddīn-zāde yazdılar anı

3891 ʿAlāʾeddīn'den evvel telemmüẓ eyleyüp ṣoñra
Fenārī'den Cemāleddīn'den kesb itdi ʿirfānı

3892 Merāḥ'a şerḥ yazdı iftitāḥı Ḍavʾ-ı Miṣbāḥ'ı
Fenārī perteviyle oldı dirler anı nūrānī

Şāh Muḥammed ibn-i Şemseddīn el-Fenārī

3893 Biri de mülk-i fażlıñ şehriyāri Şāh Muḥammed'dir
Olup Monlā Fenārī'niñ küçük maḫdūm-ı ẕī-şānı

3894 Fażīletde zekāda maẓhar-ı sırr-ı eb olmışdı
Oḳutmışdı cemīʿ-i nüsḫayı ber-vech-i şāyānī

3895 Müderris idi Sulṭāniyye'de tedrīs eylerdi
Ol eṣnāda muʿīd-i dersi idi Faḫr-i Īrānī

3896 Efāżıl dersine ḥāżır idi yevmen mine'l-eyyām
Su'āl itdi Muḥammed Şāh'dan bir şaḫṣ-ı sekrānı

3897 Cevābın virmege iẓhār-ı ʿacz itdikde işkāliñ
Kemāl-i ġayretinden ṭabʿına gelmişdi ḥayrānī

3898 Fenārī'ye gelüp naḳl itdiginde emr-i işkāli
Tesellī virdi maḫdūma didi ey cānımıñ cānı

3899 Eger işkāl iden şürb-i müdāma olmasa vāliʿ
Anıñ ʿilm ü fażīletde bulunmaz idi aḳrānı

3900 Kināyetle Muḥammed Şāh'a te'dīb itdi dir rāvī
Anıñ da var idi ṭabʿında gūyā kār-ı nefsānī

3901 Meger peymāne-i ṣahbā-yı ʿömri oldı māl-a-māl
Sekiz yüz ḳırḳdan evvel itdi ʿazm-i bezm-i rıḍvānī

Yūsuf-ı Bālī

3902 Yerine sālifü'ẕ-ẕikriñ müderris oldı dir rāvī
Ḳarındaşı Yusuf Bālī tefevvuḳ itdi aḳrānı

3903 Leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe bir şīrīn-edā maḫdūm idi ancaḳ
Ḳażāya uġrayup Bursa'da bā-taḳdīr-i Rabbānī

3904 Burusa ḥākimi oldı zamān-ı Yıldırım Ḫān'da
Deyen çeksün vebālin vālidi sevḳ itdi sulṭānı

[95b]

3905 Fenārī lāübālī ḥaḳḳına dirmiş bu aḳvāli
Kişiniñ kendi balıdır Yusuf Bālī oġul balı

3906 Sekiz yüz ḳırḳ altı sāli fevt oldı ḥükūmetde
Civār-ı vālidinde ḳazdılar bir ḳabr-i nūrānī

Ḳuṭbüddīn-i İzniḳī

3907 Sipihr-i ʿilm ü faẓlıñ ḳuṭbı Ḳuṭbüddīn-i İzniḳī
ʿUlūm-ı ʿaḳl u naḳli cemʿ idüp ol ḳuṭb-ı ḥaḳḳānī

3908 Diyānetle ṣalābetle dimişdi Ḫān Timur'a
Yeter ey ẓālim-i bāġī yazıḳ ey ḫān-ı nīrānī

3909 ʿAceb bu sefk-i dem bu nehb ü ġāret hetk-i aʿrāżıñ
Olur mı bir ferāġı saña gelmez mi peşīmānī

3910 Bu nuṭḳından ʿazīziñ ʿunf ile fevrī cevāb itmiş
Ricālu'llāhdan elli ḳadar aḳṭāb-ı merdānī

3911 Gelür her gün ʿayānen pīşgāhımda ẓuhūr eyler
Bañа emr ü işāretle iderler pend-i şāhānī

3912 Ne semte ʿazm idersem ya ne işlersem ne söylersem
Olarıñ emr ü fermānıyladır aḥvāl-i Gürganī

3913 Cevābında buyurmış şeyḫ-i dānā Ḫān Timur'a
Yazıḳ ey bī-mürüvvet saña bu efkār-ı şeyṭānī

3914 Ricālü'l-ġayb ḥāşā sefk-i dem itmez saña ilḳā
Şeyāṭīn-i musallaṭdır ricāle itme bühtānı

3915 Seni taḍlīl içündür ġālibā Allāh'dan ḫavf it
Diyüp ḳalḳdı yanından itmedi tevdīʿ ol ḫānı

3916 Murād Ḫān ʿahdine irişmek ile niçe aḥvāli
Münāsibdir yazılmaḳ ol maḥalde vaṣf-ı ẕī-şānı

Mevlānā Bahāeddīn ʿÖmer ḳuddise sirruhu'l-aṭhar

3917 Bahāeddīn ʿÖmer'dir biri aṣḥāb-ı kemālātıñ
Ki Mevlānā-yı Ḳutb'uñ oldı maḫdūm-ı süḫan-dānı

3918 Faḳīh ü fāżıl idi ʿaṣrınıñ olmışdı müftīsi
Anıñ da ḫıdmet-i fetvāda geçdi vaḳt ü devrānı

3919 Cenāb-ı Bāyezīd'iñ maṭlaʿ-ı şems-i celālinde
Ṭulūʿ itmişdi necm-i şöhreti bulmışdı tābānī

3920 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Necmeddīn
Ḥanefī şöhretiyle iḳtifā itmişdi Nuʿmānī

3921 Fürūʿa intisābı kevkebi ʿālī idi el-ḥaḳḳ
O daḫi emr-i iftāda idüp imrār-ı ezmānī

3922 Birisi daḫi Mevlānā İbrāhīm Muḥammed'dir
Fażīletde feḳāhetde az idi belki aḳrānı

3923 O daḫi emr-i fetvāda zamānın itdi istīfā
Civār-ı raḥmete ʿazm eyledi raḥmet bula cānı

3924 Efāżıldan biri de Yār ʿAlī ol Şeyḫ-i Şīrāzī
Tefevvuḳ eylemişdir fażl ile emṯāl ü aḳrānı

[96a]

Der-Ẕikr-i Meşāyiḫ-ı ʿİẓām ve Aḳṭāb-ı Ẕevi'l-İḥtirām ve Menāḳıb-ı Īşān der-ʿAṣr-ı Yıldırım Ḫān

3925 Meşāhīr-i kibārından Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ
Cenāb-ı Şeyḫ Ḥāmid ibn-i Mūsā ḳuṭb-ı devrānī

3926 Egerçi Aksarāyī'dir velī ol Ḳayṣerī'dendir
ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında yoḳdur ʿadl ü aḳrānı

3927 Burusa'da temekkün eyleyüp etmek ṣatarlardı
Ṣomuncı Ḳoca dirlerdi aña ol belde sükkānı

3928 Tesettür ḳaṣd idüp devr eyler idi ṣūḳ u bāzārı
Ehālī iştirā-yı ḫubzına olurdı cūyānī

3929 Ne etmekli pazar diyü mizāḥ eylerdi yārāna
Teberrük ḳaṣd iderdi eyleyenler iştirā nānı

3930 Bu ḥāletle yine Monlā Fenārī andan oḳurdı
Aña vehbī idi Allāhu aʿlem ʿilm-i Rabbānī

3931 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān Bursa'da bir cāmiʿ-i vālā
Binā itdi Ulu Cāmiʿdir anın vaṣf u ʿunvānı

3932 Yapıldı minber ü miḥrābı kürsīsi tamām oldı
Ṣalāt-ı cumʿa ile bed'i oldı ḳaṣd-ı sulṭānī

3933 Emīr Sulṭān'a vaʿẓ-ı evvelin teklīf itmişdi
Te'eddüb eyleyüp didi ayā şāh-ı cihān-bānī

3934 Bu ʿaṣrıñ ḳuṭbı şehrin dīde-bānı Şeyḫ Ḥāmid kim
Ṣomuncı Ḳoca'dır ḫalḳ içre anıñ şöhret-i şānı

3935 Olar kim şehre-i raḥmet devlete sermāye-i behcet
Tesettür eylemişdir ḥāliyā ol ḳuṭb-ı Yezdānī

3936 Gezüp esvāḳ u bāzārı ṣomun beyʿ itmedir kārı
Vücūdın ʿayn-ı raḥmet bildiler bu belde aʿyānı

3937 Fenārī ḥażreti ḥālā oḳurlar Şeyḫ Ḥāmid'den
Ferīdü'l-ʿaṣrdır ʿallāmedir yoḳdur aña ṯānī

3938 Olar mevcūd iken biz vaʿẓa çıḳmaḳ nā-münāsibdir
Bidāyet andan olsun vaʿẓa olsun şeyḫ-i ḫāḳānī

3939 Ḫiṭābetle imāmet ḫıdmetinde daḫi ol itsün
Bi-iẕni'llāh vardır anların yümn-i fīrāvānı

3940 İderler gerçi şöhretden ibā biz eyleriz ibrām
Fenārī ḥażretiyle ideriz teşmīr-i dāmānī

3941 İki ẕāt-ı mükerrem buldılar ol pīr-i vālāyı
Biri üstād-ı sulṭānī biri dāmād-ı ẕī-şānī

3942 ʿAzīziñ dest ü dāmānın öpüp ilḥāḥ olunduḳda
Taʿahhüd eyledi ḫāṭırlarıyçün emr-i sulṭānı

3943 Muḥaṣṣal cāmiʿ-i mezbūrede ol yevm-i mevʿūda
Varup ḳıldı ḫiṭābet hem imāmet şeyḫ-i Rabbānī

3944 Çıḳup encāmda kürsīye bir vaʿẓ eyledi nāsa
Niẕār itdi o rütbe cevher-i āyāt-ı Ḳurʾānī

[96b]

3945 Maḥall-i vaʿẓı gerçi fātiḥ idi ḫatmi cāmiʿdi
Simāʿından gelüp ḥużżār-ı vaʿẓa beht ü ḥayrānī

3946 Rivāyetdir Cenāb-ı Ḥażret-i Monlā Fenārīʾden
Ṭoḳuz maʿnā virüp bir āyete ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

3947 Birin fehm eyledim ikincisinde iştibāh itdim
Yedi maʿnāsı var kim olmamış mesmūʿ-ı āẕānī

3948 Ḫılāl-i vaʿẓda dört kimse anda terk-i cān itdi
Zihī eẕvāḳ-ı rūḥānī zihī iʿcāz-ı Ḳurʾānī

3949 Bir iki hafta el-ḥāṣıl varup cāmiʿde vaʿẓ itdi
Biri birine ḳatdı ẕevḳ-ı rūḥāniyle sükkānı

3950 Görünce vaʿẓına ḫalḳın hücūmın iʿtiẕār itdi
Riyāset bir siyāsetdir diyüp ol ġavṣ-ı Yezdānī

3951 Hemān ṭās u ṭaraġın devşirüp hem zevcesin aldı
Faḳaṭ bir merkebe taḥmīl idüp ol deñlü sāmānı

3952 Teveccüh itdi semt-i Aḳsarāyʾa Bursa şehrinden
Bu keyfiyyetle gelmişdi aña endūh u aḥzānī

3953 Çıḳınca şehri didi hey Fenārī hey Emīr Sulṭān
Bize çoḳ gördiñiz şehr-i Burusa içre iskānı

3954 Ḫaberdār oldığında Aḳsarāyʾa ʿazmini derḥāl
Fenārī ḥażreti ḳaṣd eyledi ircāʿına anı

3955 Finā-yı şehre vardıḳda irişdi şeyḫiñ ardınca
Atından ṣıyrılup indi idüp taḳbīl-i dāmānī

3956 Niçe kerrāt ile ʿavdin recā itdi niyāz itdi
Muḳadder olmamaġla olmadı ircāʿa imkānı

3957 Berāy-ı tesliyet Monlā Fenārī'ye buyurmışdı
İcāzetle yazarsın baʿde'z-īn tefsīr-i Ḳur'ānī

3958 O yerde zār u giryān birbirin tevdīʿ itdikde
Şurūʿ itdi Fenārī yazmaġa ber-vech-i itḳānī

3959 Yazup bir Fātiḥa tefsīri kim pürdür ḥaḳāyıḳdan
Cevāhir neṣr idüp ʿāşıḳlara çün ebr-i nīsānī

3960 Anıń āṣār-ı esrār-ı füyūżātıyla olmışdır
Sipihr-i fażl u ʿirfān u hüdānıń şems-i tābānı

3961 Emīr Sulṭān'dan daḫi rivāyetdir Ḥamīdüddīn
Varup cāmiʿde ol gün bed' idüp tefsīr-i Ḳur'ānī

3962 Eń evvel meclis-i vaʿẓında kim Sebʿu'l-meṡānī'den
Şurūʿ itdikde virdi Fātiḥa'da şeyḫ-i Rabbānī

3963 Ṭoḳuz maʿnā ki içinden biri maʿlūmum olmışdır
İkincisinde geldi ḳalbime bir vehm-i ʿirfānī

3964 Beḳāyā yedi maʿnāsın ne semʿim istirāḳ itdi
Ne ʿaḳlım derk idüp itdim aña ifkār-ı iẓʿānī

3965 O rütbe kaʿbı ʿāliydi cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiń
Telāḳī eylemişdir Ḫıżr ile ol ḳuṭb-ı ezmānī

[97a]

3966 ʿUlūm-ı ẓāhirīyi Şām'da taḥṣīl itmişdi
ʿAlī-i Erdebīlī'dendir aḫẕ-i feyż u ʿirfānı

3967 Üveysiyyü'ṭ-ṭarīḳatdir sözi ʿayn-ı ḥaḳīḳātdir
Cenāb-ı Şeyḫ-i Besṭāmī'den alup revḥ u reyḥānı

3968 Anıń ḥaḳḳında Mevlānā Ayās'ıń bu imiş naḳli
Meşāyiḫ zümresinden intihābıń oldı imkānı

3969 Velī bu Ḥāmid'e hīç intihāb olmaḳ olunmazdı
Ṣıġışdırmaḳ niçe bir ḳaba ḳābil baḥr-i ʿummānı

Menḳabe-i ʿAcībe-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

3970 Rivāyetdir ʿazīziñ baʿż-ı dervīşānı naḳl eyler
Varınca Aḳsarāy'a Bursa'dan ol şeyḫ-i nūrānī

3971 Mürīdinden birisi şeyḫ içün buġday zerʿ itdi
Biraz da kendi nefsiyçün eküp ber-resm-i dihḳānī

3972 Ḥaṣād idrāk itdikde ʿazīziñ bitmeyüp zerʿi
Velākin kendi zerʿi itdi inbāt-ı firāvānī

3973 Cenāb-ı şeyḫ didi zerʿ-i ḥınṭa eyleyen şaḫṣa
Ḥaṣādıñ vaḳtidir gel görelim mezrūʿumuz ḳanı

3974 Maʿiyyetle varup tarlayı gezdikde ḥayāsından
Didi ol bitmeyen zerʿa budur zerʿ-i faḳīrānī

3975 Cenāb-ı şeyḫe kendi zerʿ-i mevfūrını gösterdi
Görünce şeyḫ maġmūm oldı ol zerʿ-i firāvānı

3976 Melūl olup sükūna vardıġında sāliki şeyḫe
Su'āl itdi niçün ey mürşid-i dānā-yı ḥaḳḳānī

3977 Bu güne vaż'-ı ḫāmūşī bu giryānī vü medhūşī
Benim nābit degilken zerʿim itmem böyle efġānı

3978 Ḫudā taʿvīz ider zerʿ-i keşīri sāl-i ātīde
Virir ṣabr ile ḥüsn-i himmetiñle ecr-i şāyānı

3979 Buyurdı şeyḫ-i zāhid bāʿiş-i ḫāmūşi-i fikrim
Budur kim Ḥaḳḳ Teʿālā baña bu zerʿ-i firāvānı

3980 Baña inbāt ancaḳ vefret-i cürmümledir āyā
Ne ʿiṣyānım Cenāb-ı Ḥaḳḳ'dan eyler ḳahra erzānī

3981 Kişiniñ izdiyād-ı zādı dünyāsında noḳṣāndır
Nemā vü ribhi maḥż-ı ḫayr olmaz belki ḫüsrānī

3982 Hemān ṣūfī-i ṣāfī ey ʿazīzim mürşidim bi'llāh
Seniñçün ol irā'et itdigim mezrūʿ-ı dihḳānī

3983 Ḥicābımdan seniñçün diyüp itdim kendimi iḳlāl
Melūl olma bu ʿāṣīniñdir ol mezrūʿ-ı sāmānī

3984 Cenāb-ı pīr-i zāhid başladı şükr-i firāvāna
Zihī taḳvā-yı şeyḫānī zihī ṣabr-ı faḳīrānī

Muḥammed Şemseddīn el-Buḫārī eş-Şehīr bi-Emīr Sulṭān ḳuddise sirruhū

İbtidā-yı Ẓuhūr-ı Emīr Sulṭān

feʿilātün / mefāʿilün / feʿilün
Ve lehū ḳıṣṣa-i ʿacībe:

1. Naḳl ider bu ḥikāyeti rāvī[1]
Niçe esrār-ı ḥikmeti ḥāvī

Suḫtevāt-ı Burusa'dan iki ḍāll
Ḍād ġavġācısı gibi baṭṭāl

Kendi zuʿmınca bunlar ʿallāme
İhtimām eylemişler aʿmāme

Zühd ile ṣanki üstüvānīdir
Biri Ḫüsrev biri Gürānī'dir

Ṣanki bunlar iki birāder idi
Biri birinden anıñ ebter idi

Selefe iʿtirāż iderler idi
Reh-i nā-refteye giderler idi

Şehri kesdirmiş idi gözlerine
Kimse ḳarşu ḳomazdı sözlerine

Başlarında ʿimāme ḳubbe ḳadar
ʿİlm ü fażlı yoġ idi ḥabbe ḳadar

1 138 beyitten oluşan bu rivāyet ve akabinde yine 26 beyitten oluşan diğer menkıbe H nüshasında ve derkenarda yer almaktadır.

Kendi zuʿmınca Ṭaşkendī'dir
Yāḫud İbn-i Ḥacer menendidir

10. Biri birine didi o monlālar
Şehrimizde yine yetişdi bir er

Neş'eti olmayınca Bursa'dan
Ya Semerḳand u Buḫārā'dan

Gerçi ʿilm u fażıldan ʿārīdir
Līk dāmād-ı şehriyārīdir

Ġālibā nisbeti Buḫārī'dir
Terbiyet-kerde-i Fenārī'dir

Yoġ iken ẕātınıñ kemālātı
Ḳaplamış ʿālemi kerāmātı

İntisāb eylemiş Fenārī'ye
Baʿdehū bāb-ı şehriyārīye

Oldı dāmād-ı şehriyār-ı cihān
N'ola ġıbṭa iderse ʿālemiyān

Olmasa ʿilm-i kāf'dan ḫaberi
Hīç olur mıydı böyle bir eṣeri

Dime bir sāde levḥ-i sālikdir
Belki tesḫīr-i ḳalbe mālikdir

Dime bir sāde levḥ-i sālikdir
Arada iş yapan Fenārī'dir

20. Ne cesāret ki Yıldırım Sulṭān
Rūmili'de ola niçe ezmān

Ḫaber ü iẕni yoġ iken anıñ
Ola dāmādı bu o sulṭānıñ

Yā ḳızıñ itdigi cesārete baḳ
Fikr-i encām itmemiş muṭlaḳ

Aḳçasız bir ġarīb dervīşe
Zevce olmaġla düşdi teşvīşe

Baʿżı kimse idince istiḳbāh
Dir imiş vāḳıʿayladır bu nikāḥ

Ḥāl-i nevminde ol Nebī-yi nebīh
Var Emīr'e diyü idüp tenbīh

Naḳl idince anı Fenārī'ye
ʿAḳd itmiş meger Buḫārī'ye

Ṭutalım vāḳıʿa imiş rü'yā
Var imiş ruḫṣat-ı cevāz aña

Şehriyāriñ gücine gitmez mi
Aña cüz'ī ʿitāb itmez mi

Ḳocayı itmese eger iṭmāʿ
ʿAḳd ü tezvīcde iderdi nizāʿ

30. Muṭṭaliʿ oldıġında babası
Çıḳar elbet ṣonuñda ġavġası

Ġālibā kīmiyāya dā'irdir
Sīmiyādır yā siḥr-i sāḥirdir

Bir ġarību'd-diyār merdüm-i zār
Oldı dāmād-ı ḥażret-i ḫünkār

Var iken bizde bunca fażl u kemāl
Olmadıḳ böyle nā'il-i āmāl

Biz ḳadar yoġ iken kemāli anıñ
Oldı dāmādı şāh-ı devrānıñ

Şehriyariñ bu deñlü mīrānı
Vüzerā-zādesi semīrānı

Ḥadden efzūn iken bi-emr-i İlāh
Olmadı şāygān-ı devlet-i şāh

Āferīn ol emīr-i ẕī-şāna
İrdi bir daḫme-i firāvāna

Aldığı kāle-i cihān-bānī
Ḫūbdur çıḳmasaydı hicrānı

Ne dimekdir ġarīb bir sālik
Oldı bu deńlü devlete mālik

40. Arada baḫt imiş gören işi
Şah idermiş kemīne dervīşi

Kāşki biz daḫi Fenārī'den
Oḳıyaydıḳ netīce bir-iki fenn

Fenn-i dekde mahāret eyler idik
'Īş u 'işretle rāḥat eyler idik

Bu Buḫārī'ye bir piyāde iken
Faḳr ile genc-i iḫtifāda iken

Genc-i bād-āver ile oldı bekām
Reşk ider ḥāline cemī'-i enām

Gel senińle Fenārī'ye çatalım
İrelim devlete atup ṭutalım

Ḥücre-i fāḳadan ḫalāṣ olalım
Maẓhar-ı 'izz ü iḫtiṣāṣ olalım

İntimā idelim Fenārī'ye
Daḫi şāgirdi ol Buḫārī'ye

Vardı 'ālem anıń ziyāretine
Çoġı maẓhar olup 'ināyetine

Kimi andan inābet itmişdir
Belki rāh-ı ḍalāle gitmişdir

50. Kelimātı taṣavvuf üzre imiş
Ḥarekātı tekellüf üzre imiş

Gel senińle bugün varalım aña
Bir-iki mes'ele ṣoralım aña

Görelim fi'l-ḥaḳīḳa cāhil mi
Yoḫsa bizler ʿayārı kāmil mi

Dem ururmış bütün kerāmetden
Līk ḳurtulmamış ḍalāletden

Bāyezīd-i zamāneyim dir imiş
Şeyḫ-i Besṭām ʿayārı bir er imiş

Yoġ imiş naẓresinde ʿAmr ile Zeyd
Şeyḫ-i Ekber gibi ola ya Cüneyd

Hīç dimez o Şeyḫ-i Ṣanʿānī
Söyleşemez bizimle Geylānī

Aña nisbetle Ḫˇāce-i Aḥrār
Kemterīn bendedir ʿUbeyd-şiʿār

Kendiniñ zuʿm-ı irtifāʿıdır
Didiren mürşid-i Rufāʿī'dir

Ġālibā fenn-i dekkiñ üstādı
Yıldırım Ḫān'ıñ oldı dāmādı

60. Gidelim gel Emīr Sulṭān'a
Gösterelim tecāhül-i ʿirfāna

İdelim ʿilm ile anı te'dīb
Anı taḥṣīle idelim terġīb

Virelim ṣūfī olmaġa tevbe
Hem cehāletle ḳalmaġa tevbe

Aña ʿarż idelim bir-iki su'āl
Baḳalım defʿine bulur mı mecāl

İdelim imtiḥānla techīl
Cehl ile idelim anı taḫcīl

ʿİndimizde iderse cehli ẓuhūr
Bize ikrāmla olur mecbūr

Cāhilān ekṣeri cebān olur
Germi ḫalḳa rāygān olur

ʿİlmimizle idersek anı zebūn
Oluruz luṭfuña anıñ maḳrūn

Çünki dāmād-ı Yıldırım Ḫān'dır
Añа iḥsān itmek āsāndır

Vardılar ol iki birāderler
Şekl-i insānda iki ḫarlar

Vardılar Ḥażret-i Buḫārī'ye
Ol ʿadīl-i Temīm-i Dārī'ye

70. Vardılar saʿda ez-berāy-ı cedel
Biri mirrīḫ idi birisi zuḫal

Virüp ādābla ḥużūra selām
Redd olundı ʿaleyke bi'l-ikrām

Her biri ḳad-ḫamīde oldı tamām
Egrilik gösterince ḳıldı ḳıyām

İtdi ḫāṭırların tefeḳḳud-i tāmm
Vefḳ-i kām üzre ḳıldı istiʿlām

Ḥikmet-i Ḥaḳḳ'ı gör Emīr Sulṭān
Oldı bir ʿandelīb-i nuṭḳ u beyān

Oldı bir ṭūṭī-i şeker-güftār
Her kelāmı olup dürr-i hemvār

Kelimātı bütün tecelliyāt
Ḥāl ü ḳāli ḳamu ilāhiyāt

Göricek ṭarz u ṭavr-ı sulṭānī
Bunlara geldi beht ü ḥayrānī

Anlara didi çün Cenāb-ı Emīr
Siz de söyleñ biz eyledik tekṣīr

80. Çünki sizler bize müsāfirsiz
İmtiḥān itmege mücāsirsiz

Kimden oḳurdıñız ʿulūmı aceb
İtdiñiz mi biraz da şuġl-i edeb

Kimdir üstādıñız taʿallümde
Fenn-i ʿirfānı ḫod tefehhümde

Fenn-i tefsīr ile eḥādīṯi
Size kim itmiş ola taḥdīṯi

Ya Fütūḥāt ile Füṣūṣ-ı Ḥikem
ʿİlm-i ḥāl oldı mı size aḳdem

Yine ḥālā taʿallüm üzre misiz
Baḥṯ-i ʿilmi tekellüm üzre misiz

Hīç suʾāle cevāb virmediler
Meclise āb u tāb virmediler

Nuṭḳ-ı lā vü neʿam ẓuhūrı ebed
Olmadı dilleri olup münsedd

Ṭayy-ı nuṭḳ itdiler Buḫārāʾdan
Farḳı ḳalmadı seng-i ḫārādan

Bu keş-ā-keşle oldı vaḳt-i ġurūb
Bu gice bundasız didi maḥbūb

90. Yine lā vü neʿam dinilmedi hīç
Tār-ı nuṭḳ oldı ġamla pīç-ā-pīç

Ḳanı techīl-i Mīr Sulṭānī
Ḳanı taḫcīl-i ṣıhr-ı ẕī-şānī

Ḳanı şāyestegī-i neyl-i kerem
Ḳanı peyvestegī-i ẕeyl-i himem

Ḳanı teʾdīb-i cehl-i monlāyī
Ḳanı terġīb-i ders-i üftāyī

Çün oḳundı o dem eẕān-ı şerīf
Ḳıldı birin imāmetle teşrīf

Emr ile gecdi biri miḥrāba
İtdi tekbīr vardı ṣan ḫ̆āba

Besmele diyeyim didikde faḳīr
Dili ṭutuldı oldı ʿayy u ḥaṣīr

Fātiḥa żamm-ı ṣūreye miknet
Virmedi dillerindeki lüknet

Olmayınca ḳırāʾete imkān
Dest-i ḳudret anı çeküp ol ān

O birine imāmeti teklīf
Eyledi buyruñ didi o şerīf

100. O da miḥrāba geçdi oldı imām
Ḥayf tekbīrini şaşırdı tamām

Ḥaḳḳʾa ṣıġınmamış idi o daḫi
İki ellerin oldı müsterḫī

Besmele ḥamdeleye ḳudret yoḳ
Girüye dönmege liyāḳat yoḳ

O ḳadar gelmiş idi anlara ʿār
Yer yarılsa girerler idi çü mār

O da çekildi dest-i ḳudretle
Ardına döndi yüz ḫacāletle

Bir çoban var idi cemāʿatden
Ḥaẓẓı yoġ idi hīç ḳırāʾetden

Mekteb öñinden itmemişdi güẕār
Raʿy-i aġnām iderdi leyl ü nehār

Elifi görse dir idi mertek
Mā-melek arḳasında bir kepenek

Çıḳmamışdı henüz iḫlāṣa
Līk olmışdı bende ol ḫāṣṣa

Aña buyurdı geç imāmete sen
Bāri sen ḳıl edā-yı farż u sünen

110. Çünki bunlar degil bu emre eḥaḳḳ
Seni gördi revā imāmete Ḥaḳḳ

Ḳaplamışdı buları nefs ü hevā
İtdi inkār bunları iġvā

Kim ki üftāde çāh-ı inkāra
Gider elbette rāh-ı inkāra

Kime düşdi meġāk-i ḫıẓlāna
Tebʿeiyyet ider o şeyṭāna

İde bir kimseyi hevāsı zebūn
Olur iki cihānda maġbūn

Kim ki eylerse ittibāʿ-i hevā
Olur elbet miyānda rüsvā

Geçdi ol dem imāmete rāʿī
Vācib ü farż u sünene rāʿī

İtdi tekbīr-i iftitāḥ çobān
Münteḳış oldı ḳalbine Ḳurʾān

ʿİlm-i Ḳurʾān virildi rāʿīye
Virdiler cehlini mürāʾīye

Besmeleyle olunca Fātiḥa-ḫʾān
Baḳara ṣūresin tamām çobān

120. Oḳuyup ṣoñra Āl-i ʿİmrānʾı
Mollalar oldılar lāl ü ḥayrānı

Gördi bu ḥāleti ol iki zaʿīm
Pāy-i Sulṭānʾı ḳıldılar telīm

Her biri oldı el-emān gūyā
Ḫāk-i pāyinden itdi ʿafvı recā

Cürmimiz olmaz ise ʿafva ḳarīn
Buluruz baʿd-ez-īn ḍalāl-i mübīn

Levḥ-i dilden silindi pertev-i nūr
Ẓulmet-i cehl itdi bizde ẓuhūr

Bu ḫacālet bize kifāyet ider
Ḫalḳ-ı ʿālem bize şemātet ider

Bizi ehvā-yı nefs-i emmāre
Düşürüp böyle dām-ı inkāre

Bir alay bī-meẕāḳ-ı ʿirfānız
Ādemī heyʾetde ḥayvānız

Ḥaddimiz bilmişiz kerem-kārā
İʿtirāf eyledik seni be-Ḫudā

Tevbeler ola cürm-i mā-fāte
İʿtiḳād itmişiz kerāmāte

130. Bizi inkārdan ḫalāṣ itdiñ
Āsitānıñda ʿabd-i ḫāṣṣ itdiñ

Ḳatı müşkil belā imiş inkār
ʿİllet-i bī-devā imiş inkār

Kerem it dergehiñden itme ṭarīd
Bezm-i ḫāṣṣıñdan eyleme tebʿīd

Bizi ḳıl şemʿ-i cemʿe pervāne
Serimiz ire farḳ-ı keyvāne

ʿÖẕrimiz bendelikle eyle ḳabūl
Bizi ol devlete buyur mevṣūl

Āsitānıñ der-i saʿādetdir
ʿAvf itdim dir ise ʿādetdir

ʿAfv idüp cürmini Emīr Sulṭān
Her birin ḳıldı ḫıdmete şāyān

Ḳıldı iṣʿāf-ı kām ile ḫürrem
Ḳul u ḳurbānı oldılar niçe dem

Her birinden giderdi teşvīşi
Oldılar āsitāne dervīşi

Temmet

Menḳabe-i Dīger-i Emīr Sulṭān

1. Var imiş bir cebelde bir rāʿī
Ḥażret-i pīri görmege sāʿī

O ḳadar iştiyāḳ itmiş aña
Vird idinüp dir idi ṣubḥ u mesā

Şeyḫimiñ bir cemālini göreyim
Ḫāk-pāyine bir yüzüm süreyim

Ölmeden bir yüzin görüp yā Rabb
Bu saʿādet olur mı baña ʿaceb

Gice gündüz niyāz eyler idi
Bu niyāzı dırāz eyler idi

Uyḳular olmış idi aña ḥarām
Iżṭırābından itmeyüp ārām

Bir kişiniñ ecīri olmaġla
Ḫıdmetinde esīri olmaġla

Görmege pīri bulmadı imkān
Dir idi āh u vāh Emīr Sulṭān

Raʿy-i aġnām itdigi yerde
ʿAşḳ ile uġramışdı bu derde

10. Yerde bir yonḳa bulsa alur öper
İder ikrāmla nihāde-i ser

Gāh olur yüzine gözine sürer
Şeyḫimiñ destine ne ḫūb beñzer

Diyerek ḳoynına anı ṣaḳlar
Çıḳarup anı geh u gāh baḳar

Oldıġı semte belde-i Bursa
Bir-iki merḥale idi gūyā

Aġasından iderdi istīẕān
Bulmadı iẕne ruḫṣat u imkān

Niçe eyyām u vaḳt ü sāl ü şuhūr
Bu maḥabbetle eylemişdi mürūr

Ḥikmeti gör ki sā'iḳ-i taḳdīr
Ḳıldı rāʿīyi Bursa'ya tesyīr

Ḥażret-i pīri görmege geldi
Göricek pīri pīr aña geldi

Kime geldiñ didi çobān aña
Kime geldiñ diyince didi saña

Ḳıldı taḳbīl-i destin istiʿcāl
Didi her gün öper idiñ yine al

20. Uzadup destin eyledi taḳbīl
Yüzine sürdi eyleyüp tebcīl

Ġayri kārım tamām didi çobān
Vaṭana ricʿate olup cüvān

Vāṣıl olduḳda semtine rāʿī
Oldı rāh-ı cināna ol gün sāʿī

ʿAşḳ öyle gerek kişide tamām
Dostın görmege ide iḳdām

Dostın gördi çünki dünyāda
Dostuñ dostını var gelüp yāda

Yılı yetmiş ṭurmadı ġayri
Semt-i ʿuḳbāya eyledi seyri

Kim ki böyle ḥuḳūḳa rāʿīdir
Ücretin almaġa mürāʿīdir

Temme.

[97b]

3985 Cenāb-ı ḳuṭb-ı devrān Ḥażret-i Seyyid Buḫārī kim
O Şemseddīn Muḥammed'dir Emīr Sulṭān'dır ʿunvānı

3986 Saʿādetle Buḫārā'dan teveccüh eyleyüp ḥacca
Niçe dem Yeṡrib ü Baṭḥā'da ḳıldı pūye-gerdānī

3987 ʿUlūm-ı ẓāhiri tekmīl itmişdi Buḫārā'da
Meşāyiḫ ḫıdmetinde geldi aña ceẕb-i Rahmānī

3988 Merātib ḳaṭʿ idüp meşhūr-ı āfāḳ oldı ser-tā-ser
Ḳılup baʿż-ı işārāt ile semt-i Rūm'a cūyānī

3989 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadr'ıñ oḳuyup Miftāḥ-ı Ġayb'ından
Açıldı kendüye niçe künūz-ı ʿilm ü ʿirfānī

3990 Egerçi ẓāhiren Monlā Fenārī idi üstādı
Tesettür ḳaṣdın itmişlerdi o niḥrīr-i Rabbānī

3991 Seyāḥatle Burusa şehrini teşrīf ḳıldıḳda
Göründi reh-nümā anlara bir ḳandīl-i nūrānī

3992 Aña rü'yāda dinmişdi o ḳandīl-i ilāhīdir
Ne yerde münṭafī olursa ger bā-iẕn-i Rabbānī

3993 O yerdir cāy-gāhıñ anda ārām it tavaṭṭun ḳıl
Aña ilhām olundı ṣavb-ı ḥaḳdan böyle rūḥānī

3994 Mekān-ı ḳabri olan yerde ḳandīli söyündükde
İḳāmet-gāhı oldı eyledi imrār-ı ezmānī

3995 Tekāpū eyledi aña o şehriñ cümle eşrāfı
Muḥaṣṣal bendesi olmışdı aʿyān ile erkānı

Keyfiyyet-i İzdivāc-ı Emīr Sulṭān bā-Duḫter-i Yıldırım Ḫān

3996 Ne vech ile olup dāmādı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ıń
Tevārīḫ-i selefde gerçi vardır ẕikr ü ʿunvānı

3997 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan mesmūʿadır bu emr-i ḥayret-zā
Tevātür birle naḳl eyler o şehriń köhne-sālānı

3998 Vuḳūʿında anıń miḳdār-ı ẕerre iştibāh itme
Niçe mecmūʿada gördüm ki yoḳ naẓmımda noḳṣānı

3999 Bu vech üzre rivāyet eylemişdir rāvi-i aḫbār
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān ṣāliṣ-i evlād-ı ʿOṣmānī

4000 Ḫudā bir duḫter-i pākīze-aḫterle ḳarīr itmiş
Ki anıń Ḫūndi Sulṭān idi dirler nām-ı ẕī-şānı

4001 Ḥüsünde reşk-i ḥavrā vü Ẕelīḫā ḥüsn-i ḫulḳında
Degildi Rābiʿa zühd ü ṣalāḥında aña ṣānī

4002 Murād itmişdi bir ẕī-şān vezīre ʿaḳd-i tezvīcin
İrişmişdi meger ḥadd-i bülūġa sinn-i sulṭānī

4003 Seferden ʿavdete ḳalmışdı tezvīc emri sulṭānıń
Bu idi maḳṣad-ı aḳṣā-yı Sulṭān Bāyezīd Ḫānī

4004 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān Rūmili esfārın eylerdi
Yine bir ġazveye gitmişdi ol şāh-ı cihān-bānī

[98a]

Rü'yā-yı Ḫūndi Sulṭān Bint-i Yıldırım Ḫān

4005 Görüp bir şeb düşinde Ḫūndi Sulṭān Şāh-ı kevneyni
Saʿādetle ḳılup teşrīf-i taḫt-ı Yıldırım Ḫān'ı

4006 Mübārek pāyine rū-māl olup Sulṭān-ı kevneyniń
Dimiş ey āfitāb-ı dīn ü māh-ı burc-ı ʿAdnānī

4007 Cemāl-i pāḳini görüp dimiş yā nūr-ı ʿarşu'llāh
Münevver ḳıldı nūruń ẓulmet-ābād-ı dil ü cānı

4008 Eyā Şāh-ı rusül ehlen ve sehlen merḥaban luṭfen
Müşerref-sāz ḳıldıñ dūdmān-ı āl-i ʿOṯmān'ı

4009 Bizi bu devlete şāyān ḳıldıñ yā Resūla'llāh
Nedir bādī buyur ey bāʿiṯ-i tekvīn ü ekvānī

4010 İderdiñ gāh u bī-geh ravża-i pür-nūruña ihdā
Ṣalāt ile taḥiyyāt u dürūd-ı müstemendānī

4011 Ḥabībā ʿācilen āṯārı mıdır ol taḥiyyātıñ
Veyā bir sünnetiñ icrāsına olduḳ mı erzānī

4012 Saʿādetle şeker-ḫandeyle didi mefḫar-ı ʿālem
Seni bir emre sevḳe gelmişim ey duḫt-i sulṭānī

4013 Tereddüd itme aṣlā ḫavf u ḫaşyet eyleme ḳaṭʿā
Ki zīrā emr-i maḳżīdir bu iş bā-emr-i Rabbānī

4014 Ben ol sulṭān-ı kevneynim benim sen ümmetimdensin
Tezevvüc sünnetimdir bilmiş ol ey bint-i sulṭānī

4015 Benim nesl-i nesīlimdendir aṣlā iştibāh itme
Ki Şemsüddīn Muḥammed ol Buḫārī ẕāt-ı ẕī-şānı

4016 Seni tezvīce aña Ḥażret-i Ḫallāḳ ʿilminde
Düñür gönderdi saña virdi Mevlā ʿizzet-i şānı

4017 Buḫārā'dan Ḥicāz'a ṣoñra andan cānib-i Rūm'a
Mücerred gelmesi bu ʿaḳd içündür eyle iẕʿānı

4018 Tavāf-ı Beyt idüp ṣoñra ziyāret eyledi ḳabrim
Ben anıñ ceddiyim ḫıṭbe idüp sen Ḫūndi Sulṭān'ı

4019 Bu rü'yā vāḳıʿa oldı bi-ʿaynih aña da bu şeb
Ṣaḳın ṣıdḳında reyb itme budur rü'yā-yı Raḥmānī

4020 Veliyy-i aḳrabıñ babañ Sulṭān Yıldırım Ḫān'ıñ
ʿAceb iẕni olur mı diyüp itme vehm-i nisvānī

4021 İrişmişdir seniñ ḥadd-i bülūġa sinniniñ ḥükmi
Menāmında olur bī-şekk aña tenbīh-i Rabbānī

4022 Düñür oldı benimle bu saʿādet aña yetmez mi
Ḫuṣūsā ʿaḳd-i tezvīce Ḫudā'nıñ ola fermānı

4023 Gelürse ḫāṭıra ben duḫter-i sulṭān-ı ẕī-şānım
Kefā'etle baña bir merd-i bī-kes şaḫṣ-ı yābānī

4024 Ne lāyıḳdır baña diyü ṣaḳın kibr ü ġurūr itme
Eger sen bint-i şāh iseñ o nesl-i Şāh-ı ʿAdnānī

[98b]

4025 Muḳaddem ḫıṭbeyi sen eyle aña bir ḫaber gönder
Eger mümkin ise bir nāme yazup eyle iʿlānı

4026 Teraḳḳub üzredir senden peyām-ı ṣıḥḥat-āmīze
Bu şeb elbette olur aña da tenbīh-i rūḥānī

4027 Ṣabāḥ olduḳda bu rü'yāyı taʿbīr itdi ʿaḳlınca
Dimiş bu gördigim rü'yā vü hem ilhām-ı Rabbānī

4028 Hemān bir nāme yazup ādemiyle eyledi irsāl
Emīr Sulṭān'a bildirdi olan aḥvāl-i pinhānı

4029 Ḳırā'et eyleyüp mefhūma vāḳıf olıcaḳ didi
Teʿālā'llāh zihī rü'yā-yı Raḥmānī-i sulṭānī

4030 Şeker-ḫandeyle didi bāreka'llāh Ḥażret-i Sulṭān
Olara daḫi olmış vāḳıʿa bu emr-i rūḥānī

4031 Anıñ ʿaynı meger Sulṭān Emīr'e vāḳıʿa oldı
Anı nāmeyle taṭbīḳ eyledikde naḳż u noḳṣānı

4032 Yoġ idi lafẓ u maʿnası biri birine uyġundı
Fenārī'ye anı taʿbīr itdirdikde sirrānī

4033 Buyurdı Ḥażret-i Monlā Fenārī idüp istiḥsān
Mübārek bād eyā Seyyid Buḫārī ṣıhr-i sulṭānī

4034 Anıñ tilmīẕi olmaġla bütün keşf itdi esrārı
Anıñla istişāre eyledi ber-vech-i şāyānī

4035 Buyurdı bāreka'llāh re'y-i pāk-i ʿişmet-ārāyı
Ki anıń ḫāṭıbı oldı o nūr-ı ʿarş-i Raḥmānī

4036 Resūlu'llāh ola bir bikri ḫāṭıb ʿaḳd-i tezvīce
Mübeşşer eyleye rü'yāda bir şeb iki sulṭānı

4037 Zihī ʿaḳd-i feraḫ-rā bāreka'llāh sūr-ı ġam-fersā
Varup tebrīk itsünler Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ı

4038 Resūlu'llāh ile ḥālā ḳarābet eyledi peydā
Bu devletle füzūnter oldı ḥālā şevket-i şānı

4039 Bu emr-i ḫayra istiʿcāl olunsun iki cānibden
Taḥallül itmedin mābeyne aḳvāl-i şikem-ḫʿānī

4040 Hemān yaz nāmeniń şimdi cevābın ṭālib ol ʿaḳde
Ki vardır belki te'ḫīrinde anıń iṣm ü ʿudvānı

4041 Didi Sulṭān Emīr ey ḥażret-i üstād-ı üstādān
ʿAceb bu ʿaḳd olur mı ʿuḳde-gīr-i Yıldırım Ḫānī

4042 Fenārī ḥażreti didi Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a
Eger bu ʿaḳd olursa bāʿiṣ-i iġżāb-ı nefsānī

4043 Bu cānibden anı tafṣīl üzre iderim taḥrīr
Ben anıń ṭurmışam ġavġāsına ber-vech-i ḫaṣmānī

4044 Kelāmım itmeyüp ışġā iderse sizlere şiddet
Çeker encāmda Allāhu aʿlem çoḳ peşīmānī

4045 Olur mı şāriʿa ḳarşu ḳomaḳ sulṭān-ı İslām
Ḫuṣūṣā ola bir emriń ḳaderle ḥükm ü fermānı

[99a]

4046 Anı irżā idüp memnūn itmek iş degil şimdi
Yüri var müjde-i ʿaḳd ile tebşīr eyle sulṭānı

4047 Bu bir sūr-i sürūr-ı serdīdir kim şehinşāha
Gelür saçıvirir Ḥaḳḳ reşḥa-i bārāna ġufrānı

4048 Bu rü'yāyı muṣaddıḳ ḳavl-i pāk-i "men ra'ānī"dir[1]
Dinilse vāḳıʿan şāyestedir ilhām-ı Rabbānī

Rivāyet-i Uḫrā der-Keyfiyyet-i İzdivāc-ı Ḫūndi Sulṭān

4049 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de ʿilāve ʿaḳd-i tezvīce
Ṣaḥīḥ olmaḳ gerek taṣdīḳe vardır cāy-i imkānı

4050 Bu vech üzre daḫi merviyyedir yevmen mine'l-eyyām
Buḫārī ḥażreti ḥālā maḳāmı cāy-i nūrānī

4051 Mübārek ṭabʿına ḫoş gelmiş idi anda mekṯ itmek
Ḳurardı üstine ārām içün otaġ-ı mihmānı

4052 Teferrüc-gāh idinmişlerdi ol cāy-i dil-ārāda
İderdi kendi dervīşānı ile ḫaṭve-cünbānī

4053 Cenāb-ı Ḫūndi Sulṭān bāġ-ı ḫāṣṣa seyr içün gāhī
Çıḳardı dāyesiyle geşt iderdi bāġ u bostānı

4054 Geçerken pīşgāh-ı ḫāymeden ol duḫter-i şāhī
Şikāf-ı perde-i gerdūnesinden gördi Sulṭān'ı

4055 Buḫārī ḥażreti oturmış idi çāder aġzında
Nigāh-endāz idi eṭrāf u eknāfa emīrānı

4056 Yanında dāyesine "Bak Emīr'e" diyü gösterdi
Bunuńçündür didi bu gördigim rü'yā-yı Raḥmānī

4057 Derūnın āteş-i ʿışḳ u maḥabbet şöyle yaḳmışdı
Velīsi gelmesine ḳalmayınca ṣabr u sāmānı

4058 Ḫaber gönderdiginde Ḫūndi Sulṭān'a Emīr Sulṭān
Muḳadder oldı ʿaḳde eylemek tevkīl ol ānī

4059 Mülūkāne olup ʿaḳd-i nikāḥı mehr-i ġāliyle
Ricālu'llāh ile memlū idi ol bezm-i sulṭānī

4060 Fenārī ḥażreti ʿaḳd eylemek üzre rivāyetdir
Degildir bu rivāyet cümleniń muḫtār-ı īḳānı

1 "Beni rüyada gören, gerçekten görmüştür." İbn Asākir, *Tārīhu Medīneti Dımaşḳ*, 23/285.

4061 Bir-iki gün mürūrında zifāf olundı dir rāvī
Bütün tebrīk-i sūra gelmiş idi şehriñ aʿyānı

4062 Vuḳūʿından bu emriñ olmış idi güft ü gū vāfir
Kimi taḥsīn itdi kimi taʿyīb itdi Sulṭān'ı

4063 Düşüp efvāh-ı nāsa bu ḫaber her yerde dirlerdi
Buḫārī ol ġarīb itdi tezevvüc Ḫūndi Sulṭān'ı

4064 Ṭuyarsa Yıldırım Ḫān berḳ-ı ḫāṭıf gibi ʿavd eyler
Ḳıyāmetler ḳoparır dirdi ʿālem Yıldırım Ḫān'ı

4065 ʿAmel-mānde niçe melʿūn u müfsid oñmadıḳlardan
Seferden girü ḳalmış ḳaltabān bevvāb-ı sulṭānī

[99b]

4066 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a meger mektūb yazmışlar
İki sulṭān ḥaḳḳında nifāḳ u kiẕb ü bühtānı

4067 Yürütmişler bir alay beẕle-gū melʿūn u bī-meẕheb
Verāya itmeyüp n'oldıġını esrār-ı Rabbānī

4068 Şehinşāh-ı felek-ḳadre bu ḥālet olıcaḳ bāliġ
O rütbe eylemiş teʾṣīr aña iġvā-yı aʿvānī

4069 Teṣādüm üzre iken leşker-i aʿdā ile ol dem
Murād itmişdi kim ricʿat idüp Bursa'ya sirrānī

4070 İkisin daḫi birden ḳatl idüp tekmīl ide ʿırżın
Yine çün berḳ-ı ḫāṭıf eyleye ılġar-ı şīrānī

4071 İdüp maḥremleriyle meşveret şāh-ı ġażab-sīret
Ḳılup her birin istinṭāḳ sirrānī vü cehrānī

4072 Didiler pādişahım itmeñiz bu emre istiʿcāl
Ki vardır her işiñ elbette bir tedbīr-i āsānı

4073 Bunuñ bir sırrı vardır lā-cerem tedḳīḳ idiñ aṣlın
Neden īcāb itmişdir bu ʿaḳd-i Ḫūndi Sulṭānī

4074 Eger bir emr-i nā-meşrūʿ u mekrūh olsa bu işde
Şehirde vardır elbet şehriyāriñ ḫayr-ḫ ʾāhānı

4075 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Mollā Fenārī anda ḥākimdir
Anı elbette menʿ eylerdi olsa ʿırża noḳṣānı

4076 Bu eṣnāda bıraġup ehl-i İslām'ı bu heycāda
ʿAzīmet idesiz derḥāl olur ḫüsrān u ḫıẕlānī

4077 Maʿāẕa'llāh ṭuyulsa bu ḫaber aʿdā miyānında
Olurdı bāʿiṣ-i taʿyīr-i sulṭān-ı ceyş-rānī

4078 Gelürdi fırḳa-i merẕūleye bir cünbüş-i dīger
Bulurdı ruʾbe-i tersāları şecʿ-i hizebrānī

4079 Ẓafer-yāb olalım bā-ʿavn-i Ḥaḳḳ küffār-ı bed-kāra
Alınsun yedlerinden ḳahr ile emvāl ü büldānı

4080 Esās-ı mülkine Eflāḳıyānıñ ḳoyalım āteş
Yaḳalım yıḳalım tā virelim ālān u talānī

4081 Bu yerden ġānimen ʿavdet olunsun şehr-i Bursa'ya
İdersiz künhine emriñ vuṣūl āḫirde bīnānī

4082 Biraz teskīn oldı iştiʿāl-i āteş-i kīni
İderdi raʿd u berḳ-āsā gehī āvāz-ı buḥrānī

4083 O şeb bir ḥālet el virdi Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a
Menāmında dinildi ey cenāb-ı şīr-i ʿOṯmānī

4084 Tehevvür itme epsem el-ḥaẕer bu emr-i meşrūʿuñ
Vuḳūʿından saña gelmez mi hīç inṣāf-ı sulṭānī

4085 Seniñ dāmād-ı ẕī-şānıñ olan ẕāt-ı mükerremdir
Ḳureyşiyyü'n-neseb Āl-i Muḥammed nesl-i ʿAdnānī

4086 Saña ṣıḥr-ı mükerrem olmaġa meʾmūrdur el-ḥaḳḳ
Görürsüñ yümn ü ʿavnin nuṣretin rūḥāni cismānī

[100a]

4087 Mücerred Rūm'a teşrīfi saña ṣıḥr olmaḳ içündür
Muḳadderdir anı defʿ idemez tedbīr-i sulṭānī

4088 Cenāb-ı Bāyezīd'e ḫˇābdan geldikde bīdārī
Biraz telyīn olunmış buldı saḫt-ı ṭabʿ-ı ḫāḳānī

4089 Bu ḥāli vāḳıf-ı esrār olan etbāʿına bir bir
Beyān itdikde dindi ġālibā tenbīh-i Yezdānī

4090 O gün aʿdā ile oldı muḳābil ʿasker-i İslām
Vezān olup bi-ḥamdi'llāh nesīm-i ʿavn-i Rabbānī

4091 Biraz tedmīr olundı ceyş-i aʿdā nuṣret el virdi
Ġanīmetler alındı ehl-i küfrüñ seyl olup ḳanı

4092 Bu vech üzre ider rāvī bu emr-i ḥayret-efzāyı
Rivāyet kim anıñ yoḳ ṣıḥḥatinde reyb ü noḳṣānı

4093 Yek-ā-yek cenk olurdı her ṭarafdan naṭʿ-ı heycāda
Oḳudı ʿarṣa-i rezme birisi Yıldırım Ḫān'ı

4094 O serdār-ı muẓaffer şehriyār-i maʿdelet-güster
Eʿādī leşkerinden ayırup bir dīv-i gebrānı

4095 Silāḥı altına alup ḳovarken kāfiri nā-geh
Ḳażā-rā döndi kāfir ḥamle ḳıldı hem-çü mārānī

4096 Gezendinden rehā-yāb olmaġa sulṭān-ı rezm-ārā
Gürīz itmekden evlā bulmadı bir kār-ı āsānı

4097 Ḳaçup ḳurtulmaġa at sürdüginde şāh-ı devrāna
İrişdi kāfir-i bed-kār elinde tīġ-ı ʿüryāni

4098 Ḥavāle eyleyüp ḍarb u helākinden muḳaddemce
İrişdi mā-verādan bir ṣadā-yı saḫt-ı şīrānī

4099 Eliñ çek der-ġılāf it tīġıñı tīz yā ʿaduvva'llāh
Diyüp ʿaşḳ eyledi bir seyf-i ḫūn-rīz-i dilīrānī

4100 Hemān-dem kelle-i murdār-ı düşmen ḳıldı ġalṭīde
Sipāriş eyledi ḳaʿr-ı saʿīre defʿaten cānı

4101 Naẓar ḳıldıḳda sulṭān kendüyi taḫlīṣ idüp ḫaṣmın
İden bir tīġ-i ḫūn-bāş ile der-ġayyā-yı nīrānī

4102 Yüzi pūşideli bir Seyyid-i Baṭṭāl Ġāzī'dir
Gören rūy-i mehībin dirdi ḥaḳḳā şīr-i Yezdānī

4103 Niḳāb-ı rūyiñi refʿ eyle bildir ẕātıñı kimsin
Melek mi yā beşer mi söyle ey vaḳtiñ Nerīmān'ı

4104 Ne yerden oldı teşrīfiñ baña bu vaḳt-i hā'ilde
Ḳoluña ḳuvvet olsun eylediñ imdād-ı sulṭānī

4105 Hemān-dem burḳaʿın refʿ eyleyüp rūy-i cemīlinden
Naẓar ṣaldı ki bir nesl-i Ḳureyşī ẕāt-ı ẕī-şānī

4106 Görüp ehlen ve sehlen diyüp aṣlın su'āl itdi
Didi ḫande-künān ey şehriyār-i taḫt-ı ʿOṯmānī

4107 Yabancı ṣanma yine dāʿi-i devlet-ḳarīniñdir
Ḳarīben ricʿatiñde pādişāhım añla bil anı

[100b]

4108 Mübārek liḥyesi ṣarıya mā'il ṣıḳ degil seyrek
Cemāl-i bā-kemāli ḫūb u ḳaddi cüz'i ṭūlānī

4109 Süvār olmış meger bir esb-i eşheb-fām-ı raʿnāya
Tek ü tāzında lāyıḳdır dinilse Düldül'e ṯānī

4110 Hemān ṭurdıġı yerden ġā'ib oldı görmedi kimse
Hümā-yı evc-i ḳudsī idi gūyā ḳıldı perrānī

4111 Bu ḥāli maḥremān-ı ceyşe naḳl itdikde ol dāver
Didiler şehriyār-i ʿāleme ey şīr-i ʿOṯmānī

4112 Kerem ḳıl dīde-i ʿibretle bir iʿmāl-i fikr eyle
Aradan sū'-i ẓannı ḳaldır itme sehv ü nisyānī

4113 Degildir ḥāşe-li'llāh Ḫūndi Sulṭān ʿakdi bī-hūde
Bu bir sırr-ı ilāhīdir görüldi luṭf u iḥsānı

4114 Şuyūʿından beri fetḥ ü ẓafer müzdād olmaḳda
Müşāheddir bu ʿaḳdiñ dem-be-dem yümn-i firāvānı

4115 Ḫuṣūṣā vāḳıʿañda saña tenbīh eylemişlerdi
Yine ḳalb-i şerīfiñde ṭurur mı buġż u ʿudvānī

4116 Başıñda ṣaḳla şāhım tāc-ı devletdir mükerrem ṭut
Ḫuṣūṣā medḥ ide üstādıñız ol ẕāt-ı ẕī-şānı

4117 Seni taḫlīṣ iden Allāhu aʿlem dünki gün anıñ
Mücerred sırrıdır oldı hüveydā ʿavn-i rūḥānī

4118 Kerāmātı görülmişken temerrüd semtini ṭutdı
Maʿāẕa'llāh derūnın ḳaplamış vesvās-ı şeyṭānī

4119 Niçe ḥālāt-ı aʿcūbe görüldi ḫāriḳu'l-ʿāde
Fenārī yazmış idi nuṣḥ u pend itmişdi aʿyānı

4120 Birisi ḳalbine yer itmeyüp reʾy-i saḫīfin gör
Ḥużūr-ı pākine cemʿ itdi bī-hūşān-ı aʿvānı

4121 Arañızda bilen ḥaḳḳ-ı veliyyü'n-niʿmeti kimdir
Kim eyler içiñizde inḳıyād-ı emr-i sulṭānī

4122 Eger tekmīl-i ʿırż-ı salṭanat ḳaṣd eyleyen varsa
Seçilsün bir yaña yā göreyim ol ḳahramānānı

4123 Didiler emriñe semʿan u ṭāʿaten cümlemiz şāhım
Der-i iclāliñiñ biz olmışuzdur ḳul u ḳurbānı

4124 Yoluñda terk-i cān itmek ṣu içmek gibidir gūyā
Ne yüzden olur ise cāna minnet bilmişüz anı

4125 Çün öyleyse yüzüñüz aġ ola nānım ḥelāl olsun
Varıñ tekmīl idiñ nāmūs u ʿırż-ı Āl-i ʿOṯmān'ı

4126 Hemān fermānıma şimdi iṭāʿat idiñiz ṭurmañ
Burusa şehrine ılġar idiñ bā-emr-i sulṭānī

4127 Sipāriş itdigim emri yerine getürüp ṣoñra
Yine ricʿat ḳılıñ bu semte ber-vech-i şitābānī

4128 Seçildi ḳırḳ kişi etbāʿ-ı Sulṭān Yıldırım Ḫān'dan
Lisānen aldılar şol vech ile fermān-ı ẕī-şānı

[101a]

4129 Didi mesmūʿuñuzdur bu sipāriş itdigim ḥālet
Bu emr-i ḥayret-efzā eyledi lebrīz ekvānı

4130 Kerīmem Ḫūndi Sulṭān'ı işitmişsiz ki Bursa'da
Tezevvüc eylemiş ḥālā bi-ġayr-i iẕn-i sulṭānī

4131 Emīr Sulṭān nāmında olan Seyyid Muḥammed kim
Buḫārā'dan gelüp dervīş-hey'et merd-i yābānī

4132 Zifāf itmek gerekler çünki bu bir vaḳt-i furṣatdır
Dirīġā hetk olundı ʿırż-ı pāk-i nesl-i ʿOṯmānī

4133 Eger bir mīr-i mīrān olsa yāḫūd ḥalli bāzergān
Velīsi gelmege te'hīr iderdi niçe ezmānī

4134 Tevaḳḳuf itselerdi ʿavdime iş fevt olur mıydı
Bu deñlü belki gelmezdi derūna ġayẓ-i şāhānī

4135 Bizi ādem yerine ḳoymayup ol zevc ile zevce
Ḫacāletle mükedder itdiler bu Yıldırım Ḫān'ı

4136 Selāṭīn-i selefde miṯli vāḳiʿ oldı mı āyā
Bi-lā-iẕnin ala bir merd-i bī-kes duḫt-i sulṭānı

4137 Bir iki ṭuġlı beg olsa yaḫūd evlād-ı fātiḥden
Bize dāmād olan ẕāt-ı mükerrem merd-i ʿüryānī

4138 Nisā çün nāḳıṣātü'l-ʿaḳl olur idrāke ʿācizdir
Alan bī-çāreniñ de yoġ imiş hīç fikr-i pāyānı

4139 Veliyy-i mücbiri sulṭān-ı cābir oldıġı ẓāhir
Başından ḳorḳmayup bir duḫter-i sulṭān-ı ẕī-şānı

4140 Velīsi ġaybetinde izdivāc itmek ne cür'etdir
Mesāġ-ı şerʿ ile farżan bulunmış ʿaḳdiñ imkānı

4141 Burusa ḥākimi Mollā Fenārī iʿtiẕār itmiş
Biraz olmış Emīr'iñ vaṣf-ı ḥāliyle ṣenā-ḫʿānı

4142 ʿAteh gelmek gerekdir aña yā iṭmāʿ olunmışdır
Benim menfūrum olan emre teşmīr ide dāmānı

4143 Varınca şehre başıñ menzilin ġārāt idiñ mālın
Hederdir ʿindiñizde her biriniñ māl ile ḳanı

4144 Mebādā māl u rızḳa sizleri iṭmāʿ ile anlar
Firār u ġaybet idüp olalar bir yerde sirrānī

4145 Eli boş baña ʿavdet idesiz Allāh ḥaḳḳıyçün
Olunmaz sizlere bir ḳatl ile tertīb-i şāyānī

4146 Şebīḫūn eyleyüp her ḳande ise zevc ile zevce
İkisiniñ de başın ḳaṭʿ idiñ bā-emr-i sulṭānī

4147 Size mānīʿ olur kim vardır anda kārı icrāya
İdiñ saʿy-i belīġı beẕl idince tā ki siz cānı

4148 Sarāyımda daḫi sākin olurlarsa emān virmeñ
Maʿan īṣāl idiñ baña göreyim reʾs-i zevcānı

4149 Degil ihmāl-i ḳatli belki teʾḫīriyle bu emriñ
Yerine başıñız bi'llāhi olur fidye ḳurbānī

[101b]

4150 Bu vech ile olur tekmīl-i ʿırż-ı salṭanat ancaḳ
Miṣāl-i berḳ-ı ḫāṭif idesiz şimdi raḫş-rānī

4151 Zemīn-būs eyleyüp her biri sulṭānı vedāʿ itdi
Döner mi atılan oḳ seyr idiñ aḥvāl-i merdānı

4152 Bular ṭayy-i merāḥil itmede "min ḥayṯü lā-yeşʿur"[1]
Emīr Sulṭān semtinden işit esrār-ı Rabbānī

1 "Bu azap onlara fark edemedikleri bir yerden gelmişti." Nahl 26/16 ﴿مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ﴾ kısmından nākıs iktibas.

4153 Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir ʿibret al fikr et
Neyi müntic olur ʿaḳd-i nikāḥ-ı Ḫūndi Sulṭānī

4154 Şehinşāh-ı cihānıñ kīnesi böyle olan reʾyi
Emīr Sulṭān'a ʿaks oldı be-ilhāmāt-ı Sübḥānī

4155 Fenārī ḥażretiyle söyleşürlerdi bu aḥvāli
Bilürlerdi neye varsa gerek encām u pāyānı

4156 Mübāşirler taḳarrüb eyledikde çün Emīr Sulṭān
Żarūrī Ḫūndi Sulṭān'a didi ey cānımıñ cānı

4157 Ṣaḳın ḫavf eyleme ḳaṭʿan Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ıñ
Dirīġā gitmeyüp ḳalbindeki buḥrān-ı nefsānī

4158 Gücenmişler nifāḳıyla meger bu emr-i meşrūʿa
Seniñ hem ehliniñ ḳatli içün ḳırḳ derd-mendānı

4159 Seferden gönderüp tekmīl-i ʿırż itse gerek gūyā
Ser-i maḳṭūʿumuz mesrūr ide sulṭān-ı ẕī-şānı

4160 Ḳamusı yoldadır ol rütbe istiʿcāl iderler kim
Bu iş żımnında ṣan kim olalar maḳbūl-i ḫāḳānī

4161 Elem çekme gelüp yaḳlaşdıġında cellesiz ḳırḳlar
Göründükde şu tīr u şu kemānı gizle şol ānī

4162 Gözet kim āyet-i "in kānet illā ṣayḥaten"[1] diyüp
Saña at didigimde remy idüp bu tīr-i perrānı

4163 Temāşā eyle kim ḳırḳ ādemi bir tīr ile birden
İdersin menzil-i ṣaḥn-ı beḳānıñ pehlevānānı

4164 Bular bu ṣoḥbet üzreyken göründi nā-gehān ḳırḳlar
Emīr Sulṭān didi al gizle gözle diñle Ḳurʾān'ı

4165 Hemān-dem bir dönüm başı ḳalınca didi biʾsmiʾllāh
Diyüp "in kānet illā ṣayḥaten"[2] ol bint-i sulṭānī

1 "Onları helâk eden tek bir naradan başkası olmamıştır." Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.
2 Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.

4166 Güşād itdikde tīr-i ḳahrı ḳavs-i ḳahramānīden
Hemān çilden çile urdı miṡāl-i çil kepkānī

4167 Naẓar ḳıldıḳlarında gördiler cümle helāk olmış
Ḳadīd olmış bile atları da çün seng gör anı

4168 Bu emr-i ḥayret-efzāyı ṭuyanlar geldi seyr itdi
Burusa şehriniñ aʿlā vü ednā cümle sükkānı

4169 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Monlā Fenārī geldi keşf itdi
Yanında cümle mevcūd idi şehriñ ḫāṣ u aʿyānı

4170 Teʿāla'llāh zihī ḳudret ki iẓhār eylediñ yā Rabb
Rıżā-yı pādişāhī yolına terk itdiler cānı

[102a]

4171 Rıżā-yı pākiñe yā Rabb muḫālif işimiz çoḳdur
Kerīmā ʿafv iderseñ eylemezseñ ḳahra erzānī

4172 Görüp techīz u tekfīniñ namāzın ḳıldılar anda
Ḳamusı defn olundı bir yere bā-emr-i sulṭānī

4173 Olunmışdı tevaḳḳuf bir niçe dem defn-i mevtāda
Şu resme mürdegānı naḳl ider şehriñ ʿazīzānı

4174 Temāşā eyleyen ol mürdegān-ı ḳahr-ı Ḳahhārı
Ġarā'ib ḥāller görmiş iden tedḳīḳ-ı imʿānī

4175 İrüp sehm-i ḳażā her birine şol rütbe itmiş kim
Ser-ā-pā her biriniñ şekl-i ġırbāl olmış ebdānı

4176 Cenīnin niçe ḥāmil ʿavret itmiş göricek isḳāṭ
Temāşā itmeden menʿ itdiler ṣıbyān u nisvānı

4177 Niçe eyyām açıḳda terk olundı oldı gendīde
Ehālī iltimāsıyla gelince defne fermānı

4178 Ḳamusı bir yere defn olunup sırr itdiler anda
Yapıldı üstine bir künbed-i vālā-yı sulṭānī

4179 Ḳadīdler Türbesi dimekle oldı şöhre-i ʿālem
ʿAceb ḳahr-ı Ḫudāvendī ʿaceb teʾdīb-i sulṭānī

Mażmūn-ı Mektūb-ı Monlā Fenārī be-Cānib-i Şehriyārī ez-Rūy-i Naṣīḥat

4180 Bu emr-i girye-fermāyı vuḳūʿı üzre sulṭāna
Yazup Monlā Fenārī şöyle bir mektūb-ı ḥaḳḳānī

4181 Ki pürdür enderūnı çün ṣadef dürr-i neṣāyiḥden
Muvaşşaḥ niçe āyāt u eḥādīṯ ile ʿunvānı

4182 Ḳadīmī nüsḫalar mecmūʿalar tezyīn olunmışdır
Şeref-nāme ḳadar āfāḳı eyler belki nūrānī

4183 Kemīne nāẓımıñ da oldı çendīn bār manẓūrı
Budur mażmūnı kim naẓmımda yoḳ iṭnāb u noḳṣānı

Dībāce-i Mektūb-ı Müşārün İleyh

4184 Selāmu'llāh ʿaleyk ey nuḫbe-i evlād-ı ʿOṯmānī
Hizebr-i bīşe-i ġazv ü cihād-ı ḳahramānānī

4185 E yā şāh-ı cihān sulṭān-ı ʿālem memleket-ārā
Ṣadā-yı saṭvetiñ lebrīz idüp Īrān u Tūrān'ı

4186 E yā nūr-ı ʿuyūn-i şehriyārān-ı felek-rifʿat
Olursa zīver-i gūş-i ḳabūl-i Bāyezīd Ḫānī

Ḳāle ʿAleyhi's-selām: [1]"الدين نصيحة"

4187 Kelāmım eyle ıṣġā nuṣḥımı redd itme sulṭānım
Naṣīḥat dīndir buyurdı zīrā Şāh-ı ʿAdnānī

4188 Bilürsin bu Fenārī dāʿi-i cāh ü celāliñdir
Müʾebbed olayım dirseñ eger ber-taḫt-ı sulṭānī

[102b]

4189 Buyurdı Faḫr-i ʿālem çün teʾennī oldı Raḥmānī
Hem istiʿcāl oldı kār-ı nā-maḳbūl-i şeyṭānī

1 "Din nasihattir." Buhārī, "İlim", 42; Müslim, "Īmān", 95.

4190 Bütün peyġamberān "feṣbir"[2] ile me'mūr olmışken
Degil mi ṣabr miftāḥ-ı ferec ey maʿdelet kānı

4191 Bu meşġūl oldıġıń emr-i cihādıń şāriʿi kimdir
Bilürsün kim cihānıń māhı kevniń şems-i tābānı

4192 Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd u Ḥāmid Muṣṭafā'dır kim
Zülāl-i iṣbaʿı sīr-āb idüp ʿaṭşān-ı ekvānı

4193 Ḥüsām-ı şerʿ ile açdı ẓalām-ı küfri maḥv itdi
Sirāc-ı nūrı pür-nūr eylemişdir kāfiristānı

4194 Gerekmez mi riʿāyet şāriʿa hem şerʿine anıń
Olasın tā ki esfārıńda ʿavn u fetḥe erzānī

4195 O sulṭān-ı serīr-ārā-yı "levlāk"ıń[3] gerekmez mi
Mekürmeti ola ʿindińde hep evlād-ı ẕī-şānı

4196 Muḳaddem ḫak-i pāy-i devlete taḥrīr olunmışdı
Emīr Sulṭān ki Şemseddīn Muḥammed oldı ʿunvānı

4197 Buḫārā'dan teveccüh eyleyüp Bursa'ya gelmişdi
Ḳılup Baṭḥā vü Yeṯrib semtlerinde pūye-gerdānī

Evṣāf-ı Cemīle-i Emīr Sulṭān

4198 Eger iẕniń olursa ḫākpāya ideyim ifhām
Seniń dāmād-ı ʿālī-şānıń olan ẕāt-ı ẕī-şānı

4199 Resūlu'llāhıń evlād-ı kirāmından olup ḥālā
Ziyāret itmege ḳabr-i cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnān'ı

4200 Medīne şehrine geldiklerinde semt-i Baṭḥā'dan
O şehriń olmadı sādātınıń manẓūr-ı aʿyānı

4201 Meger ol demde sādāt-ı kirāma ṣurre gelmişdi
Miyānda iḳtisām itdiklerinde naḳd-i iḥsānı

2 "Sabret…" Ahkāf 46/35. āyetten nākıs iktibas.
3 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa*, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

4202 Emīriñ ḫırḳa vü destārını köhne gören sādāt
Virildikde aña ol ṣurreden ber-vech-i noḳṣānī

4203 Dimişler şübhemiz olmaġla ḥaḳḳıñda siyādetle
Taṣadduḳda anıñçün olmadıñ bizlerle yeksānī

4204 Bularıñ sözlerinden ḥażret-i sulṭāna gelmiş ʿār
Buyurmış ey Medīne şehriniñ sādāt-ı ẕī-şānı

4205 Siyādet menbaʿı kān-ı saʿādet bunda medfūndur
Ziyāret idelim sizlerle ḳabr-i Şāh-ı ekvānı

4206 Türāb-ı müşk-būyāsına rū-māl olalım şimdi
Ṣalāt ʿarż idelim sizlerle ber-vech-i faḳīrānī

4207 Cenāb-ı Faḫr-i ʿālem ceddimizdir görsün evlādın
Selām ʿarż eylesün her birimiz yeksāni yeksānī

4208 Eger evlād-ı emcādından isek ḳabr-i pākinden
Gelür elbet ṣadā-yı "yā veled"le ḳavl-i erzānī

[103a]

4209 Ḳalur mı şübheñiz didikde sādāta Emīr Sulṭān
Ziyāret itmege bi'l-cümle vardı ḳabr-i ẕī-şānı

4210 Medīne şehriniñ sādātı bi'l-cümle ṣalāt itdi
Selām ʿarż itdiler taʿẓīm idüp her biri vaḥdānī

4211 Biriniñ olmadı teslīmine aṣlā ṣadā ẓāhir
Cevāba muntaẓır olduḳlarında niçe ezmānī

4212 Emīr Sulṭān'a nevbet geldiginde ʿarż-ı teslīme
Seçildi içlerinden yaḳlaşup bā-ḥüzn ü giryānī

4213 Didikde eṣ-ṣalātü ve's-selām ey cedd-i vālā-cāh
ʿAleyke ey veled ḳavl-i şerīfi oldı şāyānī

4214 Bütün sādāt-ı Yeṯrib istimāʿ itdikde ol ṣavtı
Emīriñ pāyine rū-māl olup sādāt u aʿyānı

4215 Anı iclās-ı ṣadr-ı iḥtirām itdi ehālīsi
Żiyāfāt itdiler olmışdı gerçi luṭfa erzānī

4216 O şeb Sulṭān-ı kevneyniñ aña rūḥ-ı şerīfinden
İrişdi semt-i Rūm'a ʿazm ide tenbīh-i Rabbānī

4217 İşāret ile me'mūr olıcak Rūm'a vedāʿ itdi
Türāb-ı merḳad-i pāk-i Cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnān'ı

4218 Ne rehber istedi ne reh-nümāya intiẓār itdi
Virildi ṣavb-ı Ḥaḳḳ'dan aña bir ḳandīl-i nūrānī

4219 Ne yere olsa pāy-endāz-ı rıḥlet pīş-gāhında
Olurdı rūz u şeb peydā zihī irşād-ı Raḥmānī

4220 Resūlu'llāhıñ evlād-ı kirāmından olup Rūm'a
Gelenlerde bu ẕāt-ı ekremiñ olmaya aḳrānı

4221 Tefāḫür eyle şāhım taḫt-gāhıñda ola sākin
Anıñ gibi şerīfü'ẕ-ẕāt olan bir ḳuṭb-ı Rabbānī

4222 Olursa zīver-i gūş-i ḳabūlüñ ideyim inhā
Bütün keyfiyyet-i ʿaḳdi saña ber-vech-i ḥaḳḳānī

Naḳl-i Rü'yā-yı Ḫūndī Sulṭān

4223 Ciger-kūşeñ kerīmeñ Ḫūndi Sulṭān ol melek-ʿişmet
Görüp bir şeb menāmında Resūli faḫr-i ekvānı

4224 O Sulṭān-ı risālet şehsüvār-ı taḫt-ı ḫatmiyyet
Müşerref eyleyüp bir şeb sarāy-ı Yıldırım Ḫān'ı

4225 Cemāl-i bā-kemālin gördiginde Şāh-ı kevneyniñ
Mübārek pāyine düşmiş dimiş ey nūr-ı Raḥmānī

4226 Ḳudūmüñle şeref-yāb itmege biz rū-siyāhānı
Nedir bāʿiṣ buyur ey maẓhar-ı "levlāk"[1] sulṭānı

1 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa*, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

4227 Hemān-dem Ḥażret-i ḫatm-i rusül aña buyurmışdır
Seni bir emre sevḳe geldim ey dūşīze-i ḫānī

4228 Düñürlük itmege geldim seni Seyyid Buḫārī'ye
Kelāmım diñle ey nūr-ı dü-çeşm-i Yıldırım Ḫānī

[103b]

4229 O Şemsüddīn Muḥammed ḫānedānım güllerindendir
Seni tezvīc itmişdir aña taḳdīr-i Rabbānī

4230 Veliyy-i aḳrabım bunda degildir diyü ʿavḳ itme
Aña sen eyle ḥıṭbe nāme taḥrīr eyle sulṭānī

4231 Ḫaberdār eyle ʿaḳde ol daḫi bu şeb menāmında
Seniñ gibi mübeşşerdir bu rü'yā ile rūḥānī

4232 Teraḳḳub üzredir senden peyām-ı ṣıḥḥat-encāma
Bu ʿaḳde sebḳat itmişdir ezelde ḥükm-i Yezdānī

4233 Olup iki ṭaraf me'mūr-ı emr-i mefḫar-i ʿālem
Benim iẕnimle oldı işbu ʿaḳd-i Ḫūndi Sulṭānī

4234 Bu emri bundan aḳdem bir daḫi taḥrīr itmişdim
Dirīġā itmemiş te'ṯīr-i ḳalb-i Yıldırım Ḫānī

4235 Seferde niçe āṯār-ı kerāmātı görülmişken
Ne ḥāletdir ki ḳalmış ḳalbiñizde buġż-ı nefsānī

4236 Zihī ʿizz ü şeref kim Şāh-ı kevneyne ḳarābetle
Füzūnter oldı ḳadr-i dūdmān-ı nesl-i ʿOṯmānī

4237 Bu luṭfı bilmeyüp ġamz ü nifāḳa iʿtimād itdiñ
Derūnuñ oldı māl-ā-māl mekr u keyd-i şeyṭānī

4238 Bularıñ ḳatline ferzāne ḳırḳ ādem ki gönderdiñ
Ḳamusı māt olup fi'l-ḥāl ḳaldı at u meydānı

4239 Piyāde ḳaldılar bī-rūḥ şāhım ṭarḥ-ı merg üzre
Ḳadīd-i ḳanber oldı bendegānıñ terk idüp cānı

4240 Vebālin sen çekersin bī-günehdir rūz-ı maḥşerde
Bütün senden su'āl olsa gerekdir anlarıñ ḳanı

4241 Olar mecbūrdur bu emre sen inẕār itmişdiñ
Fedā itdi yoluñda her birisi ʿömr-i sāmānı

4242 Ḳaçan bunlar taḳarrüb eyledi zevcān-ı ẕī-şāna
Göründi her biriniñ heybet ü şekl-i dilīrānı

4243 Didiler bu geliş yañlış gelişdir ġālibā bunlar
Virir cānān yolında her birisi terk idüp cānı

4244 Emīr Sulṭān virüp tīr u kemānın zevcine didi
Saña at didigimde ḳıl güşād-ı tīr-i perrānī

4245 Ḳaçan kim bir dönüm başı ḳalınca didi bi'smi'llāh
Daḫi "in kānet illā ṣayḥaten"[1] ol ġavṣ-ı Rabbānī

4246 Bi-iẕni'llāh güşād itdikde tīri ḳırḳına birden
İrişdi her birine tīr-i ḳahr-ı Ḫūndi Sulṭānī

4247 O tīri remy iden anlar degildi ḳavs-i ḥikmetden
Anı remy eyledi dest-i ḳażā-yı ḳahr-ı Rabbānī

4248 Ḳamusı cānların çilden çile birden fedā itdi
Zihī tedbīr-i sulṭānī zihī taḳdīr-i Sübḥānī

4249 Varup keşf eyledik aʿyān u eşrāf ile mevtāyı
Siz aʿlemsiz yine ey pādişāh-ı mülk-i ʿOṯmānī

[104a]

4250 Görüp techīz u tekfīnin namāzın ḳıldılar cümle
Ḳamusın bir yere defn itdiler ol derd-mendānı

4251 Şu maʿlūm-ı şerīfiñ ola şāhım bir daḫi sizden
Temerrüdle olursa baʿd-ez-īn tekdīr-i sulṭānī

4252 Bu emriñ belki encāmı olur bir vaḳʿaya bādī
Ġaraż naḳlinden anıñ ittiḳā-yı ḳahr u ḫıẕlānī

1 "Bu bir sayhadan başka bir şey değildir…" Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.

4253 Zamān-ı Ḥażret-i ʿĪsā'da vāḳiʿ emr-i hā'ilden
Beyān itdi Ḫudā inzāl idüp āyāt-ı Ḳur'ān'ı

4254 Ḫudā gönderdi Anṭāḳiyye ḫalḳın daʿvet-i dīne
Peyamberlerden üç mürsel nebiyy-i kāmkārānı

4255 Buları ehl-i ḳarye evvelen tekẕīb idüp ṣoñra
ʿAle't-tertīb ḳatl itdi bu üç me'mūr-ı ẕī-şānı

4256 Ehālīsi o şehriñ oldı maẓhar ḳahr-ı Ḳahhār'a
Anıñ "aṣḥāb-ı ḳarye"[1] oldı Ḳur'ān içre ʿunvānı

4257 Bu ʿiṣyān ile anlar ṣayḥadan zīr u zeber oldı
"İẕā hum ḫāmidūn"[2] oldı naẓımda ẕikr ü tibyānı

4258 Şehinşāhā budur ḫavfım Burusa ḫalḳı da böyle
Maʿāẕa'llāh olalar nā-gehān bir ḳahra erẕānī

4259 Keremkārā dilīrā dāverā dādār olup dād it
Bu dādınıñ olur elbette encāmında ḫüsrānı

4260 Senin dāmād-ı ẕī-şānıñ olan Āl-i Muḥammed'dir
Anı tāc-ı seriñ bil muḥterem ṭut eyle iḥsānı

4261 Ḫudāvendā yarın ceddinden istişfāʿa yüz ḳalmaz
Nice taḫlīṣ idersin dest-i ḳahrından girībānı

4262 Kerīmeñ ʿaḳdi iẕnimsiz diyü ger iʿtirāż itseñ
Degildir bāliġa ḥaḳḳında bil şarṭ iẕn-i sulṭānī

4263 Kefā'etle neseble iʿtirāża ḫod maḥal yoḳdur
Ḳureyşiyyü'n-neseb yüz ḳat olur küfv-i ḫıdīvānī

4264 Yazılmış ihtimām itmek gerek emr-i velāyetde
Bu āṣār-ı nübüvvetden olupdur ʿaḳde şāyānī

4265 Ḳarīben taḫt-gāh-ı devletiñ teşrīf ḳıldıḳda
Bilürsün ḳıymetin ol gevher-i nā-yāb-ı ẕī-şānı

---

1 "Onlara şu şehir halkını misal getir…" Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.
2 "Onlar ateşi sönmüş [ölü] kimselerdir." Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.

4266 Fürūġ-ı āfitāb-ı şevketiñdir iştibāh itme
Olur dünyā vü ʿuḳbāda sańa yümn-i firāvānī

4267 Ḫilāfetde velāyetde serīr-i taḫt-ı devletde
Olasız dā'im u ḳā'im be-tevfīḳāt-ı Sübḥānī

Vuṣūl-i Nāme-i Fenārī Daʿvet-i Ḥażret-i Şehriyārī

4268 Cenāb-ı Ḥażret-i Monlā Fenārī'niń bu mektūbı
Olunca vāṣıl-ı dest-i Cenāb-ı Yıldırım Ḫānī

4269 Me'ālinden derūnı āteşi çün şuʿle-tāb oldı
İrā'et eyledikde cümleye mektūb-ı ẕī-şānı

[104b]

4270 Olunduḳda ḳırā'et meclis-i şāhīde ol mektūb
Ḫayır-ḫ'āhān-ı devlet eyleyüp iẓhār-ı nālānī

4271 Rikāb-ı devlet ü iclāline rū-māl olup birbir
Bir aġızdan recā-mend oldılar aʿyān u erkānı

4272 Didiler pādişāhım maḥż-ı ḫayr olmış ʿinād itme
Eger sizden yine olmazsa isʿāf-ı ḫıdīvānī

4273 Maʿāẕa'llāh bunun āṣār-ı ḳahrı belki ḥāżırdır
Çekersiz bīhude ḫıẓlānını ber-vech-i şāyānī

4274 Tebessüm-rīz olup cüz'ī açıldı ʿuḳde-i kīni
Varalım görelim kimdir didi dāmād-ı ẕī-şānı

4275 Muẓaffer olmış idi ol ġazāda ceyş-i aʿdāya
Alınmışdı ġanīmetle niçe māl-ı firāvānī

4276 O yerden bār-gāhın ḳaldırup ricʿat buyurduḳda
Burusa ḫalḳı itmişlerdi istiḳbāl-i sulṭānī

4277 Alay tertīb olundı ḥasbe'l-ʿāde Bursa şehrinde
Ġuzātı çıḳdı istiḳbāle şehriń cümle aʿyānı

4278 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Monlā Fenāri'yle Emīr Sulṭān
Olup revnaḳ-nümā-yı maḳdem-i ālāy-ı ʿOṯmānī

4279 Ḳarīb-i şehre teşrīf eyledikde şāh-ı deryā-ceyş
Fenāri'yle görünce hem-ʿinān dāmādın ol ānī

4280 Atından ṣıyrılup inmek murād itdikde ferhengān
Dimişken inmege yoḳdur rıżā-yı şāh-ı şāhānī

4281 Ġuzātıń şānına iʿẓām vācibdir ḫuṣūṣā kim
Übüvvetle berāberdir arada ṣıhr-ı ḫāḳānī

4282 Diyüp ṣıyrıldı indi her biri esb-i rikābından
Fenārī ḥażretiyle ḥażret-i ṣıhr-i cihān-bānī

4283 Yed-i ʿulyāsını taḳbīle vardıḳda dirīġ itdi
Teʿānuḳ itdiler ḳocuşdılar ber-resm-i ḫ̔īşānī

4284 Fenārī'niń yed-i vālāsını taḳbīl itdikde
Duʿāya ḳaldırup iki elin ol ḳuṭb-ı Rabbānī

4285 O demde öyle bir daʿvāt u teʾmīnāt olmışdır
Sipihre çıḳdı gülbānk-i duʿā-yı müslimānānī

4286 O gün bir rūz-ı fīrūz oldı dirler daḫi söylerler
Burusa şehriniń bi'l-cümle ḫalḳı köhne-sālānı

4287 Bir-iki vech ile sükkān-ı şehre şevḳ-baḫş oldı
Birisi maḳdem-i ḫānī birisi refʿ-i ʿudvānī

4288 Fenārī öńlerine düşdi bunlar hem-rikāb oldı
Varınca tā sarāya ḳaynatası ṣıhr-ı ẕī-şānī

4289 Seferde kendüyi taḫlīṣ iden ẕāt-ı kerem-kārıń
Liḳāsı ḳāmet-i bālāsı ḥüsn-i ṣūret ü ānı

4290 Ser-ā-pā münteḳış olmışdı ḳalb-i Yıldırım Ḫān'da
Naẓar itdikde istiḳbālde ber-vech-i imʿānī

[105a]

4291 Degil illā dem-i ḥayretde kendin ḳurtaran kimse
Su'āl itdi sizi görmiş miyim diyü ẓarīfānī

4292 Cevābında tebessüm iderek dimişdi sulṭāna
Beni Allāhu aʿlem gördiñiz ber-vech-i rūḥānī

4293 Sefer aḥvālini keyfiyyet-i cengi ḥikāyetle
Ṣaded ol emre geldikde çün olmaz gitmek imkānı

4294 Emīr Sulṭān buyurdı maʿẕeret-ḫˇāh oldı sulṭāndan
Ben idim sizlere bā-iẕn-i Ḥaḳḳ imdād iden cānı

4295 Degildi gerçi ḥaddim pādişāh-ı taḫt-ı ʿOṯmān'a
Buḫārā'dan gelüp idem tezevvüc Ḫūndi Sulṭān'ı

4296 Fenārī ḥażreti mektūb-ı merġūbında bi'l-cümle
Rikāb-ı pākiñe yazmışdı aḥvāl-i kemā-kānı

4297 Bizim bu ʿaḳdimiz Allāh u Peyġamber murād itdi
Ne ān ki bilmeye Seyyid Buḫārī şān-ı sulṭānı

4298 Ne deñlü var ise küstāḫlıḳ ʿafv eyle sulṭānım
Sezā-vār itme āzāra beni hem Ḫūndi Sulṭān'ı

4299 Benim Rūm'a teveccüh eylemem ancaḳ bunuñçündür
İşāretle beni gönderdi Rūm'a Şāh-ı ʿAdnānī

4300 Bi-ḥamdi'llāh yine anlarla şimdi ḳavm ü ḫˇīşānız
Görürsüz luṭfını bā-iẕn-i Ḥaḳḳ cismāni rūḥānī

4301 Arada luṭfa dā'ir güft ü gū çoḳ oldı dir rāvī
Biri birinden itdi iʿtiẕār-ı emr-i nisyānī

4302 Öpüşdiler ḳocuşdılar ḳoḳuşdılar maḥabbetle
Übüvvetle bünüvvet itdiler ber-vech-i şāyānī

Kerāmāt-ı ʿAliyye-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

4303 Kerāmāt-ı bülendi Ḥażret-i Sulṭān Buḫārī'niñ
Tükenmez naḳl ile taḥrīr ile yoḳ ḥadd ü pāyānı

4304 Bu naḳlim şemmedir yā ḳatredir baḥr-i kerāmetden
Fenārī'niñ şehādet itmesi olmaz mı bürhānı

4305 Cenāb-ı Ḫūndi Sulṭān'dan niçe evlādı olmışdır
Cenāb-ı Mīr ʿAlī'dir ekber-i evlād-ı ẕükrānı

4306 Ẓuhūr-ı fitne-i Timur'da anı Emīr Sulṭān
Cezāyirden birine gönderüp ber-vech-i sirrānī

4307 O belvā defʿ olunca ol aṭada iḫtifā itdi
Anıñçün Mīr ʿAlī Aṭası'dır ḫalḳ içre ʿunvānı

4308 Ḳarābetle bir-iki pādişāha hem-nişīn oldı
Olurdı her birinden maẓhar-ı elṭāf-ı ḫāḳānī

4309 Selāṭīn-i meġāzī-pīşegān ʿazm-i ġazāsında
Varup andan iderdi ʿavn-i istimdād-ı rūḥānī

4310 Olar taḳlīd iderdi seyf-i fetḥi hep selāṭīne
Olurdı her seferde ʿaskere yümn-i firāvānī

[105b]

4311 Tevārī eylemişdir cism-i pāki Bursa ḫākinde
Meṭāf-ı ḳudsiyāndır ḥāliyā ol ḳabr-i sulṭānī

4312 Cināndan ḳıṭʿadır el-ḥaḳḳ ʿazīziñ türbe-i pāki
ʿAceb mi türbedārı olsa ʿAdn'iñ ḥūr u ġılmānı

4313 Ḥarīm-i cāmiʿi her cumʿa gün mecmaʿ olup nāsa
Tezāḥümle olurdı belki ḳabr-i Ḫālid'e ṣānī

4314 Ziyāret eyleyen ḳabr-i şerīfin ṣavb-ı Bārī'den
Bulur elbette neyl-i maṭlaba bir rāh-ı āsānī

Ziyāret-i Arslan be-Ḳabr-i Emīr Sulṭān

4315 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan mesmūʿadır bu emr-i ḥayret-zā
Selīsī yaʿni Baldır-zāde cedd-i müstemendānı

4316 Yazar Ẕeyl-i Şaḳā'iḳ'da ʿazīziñ niçe ḥālātın
Ḫuṣūṣā türbe-i ʿulyāda vāḳiʿ ẕevḳ-ı rūḥānī

4317 ʿAcem'den Bursa'ya bir şīr-bān gelmişdi sābıḳda
Yanınca gezdirirmiş her yere bir müfrit arslanı

4318 Yine ol şīr-bān bir cumʿa-gün ḳaṣd-ı ziyāretle
Temāşā itmege vardı riyāż-ı ḳabr-i Sulṭān'ı

4319 Ḳoyup zencīr-beste şīri gerdūn üzre arslancı
Ziyāret itmege ḳabr-i şerīfi ḳıldı cūyānī

4320 Hemān ol şīr gördi şīr-bānı kendüden ġā'ib
Ḳırup zencīrini gerdūndan itdi şitābānī

4321 Ḥarīm-i cāmiʿe ṭoġrıldıġında tīr-veş ol şīr
Ṭaġıtdı çil gibi ḳırḳ-elli deñlü cemʿ-i yārānı

4322 Derūn-ı türbede züvvārdan var idi çoḳ kimse
Bütün ġaşy oldılar gördüklerinde şīr-i ġarrānı

4323 Hirāsından uzaḳdan seyr iderdi daḫi arslancı
Ne mümkin yanına varup ṭutup bende çeke anı

4324 Ḫırāmān olaraḳ yaḳlaşdıġında ḳabr-i sulṭāna
Olup rū-māl-i ḫāk-i ʿıṭr-nāk-i ḳabr-i ẕī-şānī

4325 Sürüp ṣandūḳa-i ḳabr-i şerīfiñ ṣofına rūyın
Ḳılup ġalṭīdenī-i türbe-i vālā-yı Sulṭānī

4326 Ḫużuʿ u istikānetle riʿāyetle ḍırāʿatle
Ziyāret resmin itmām idüp ol ḍırġām-ı rıḍvānī

4327 Yine ādāb u erkān ile ricʿ-i ḳahḳarī itdi
Varup gerdūnına yine cülūs itdi edībānī

4328 Yine zencīre urdı şīrini şīrīn-ṭavr üzre
ʿIyānen gördiler bu ḥāleti ol belde sükkānı

4329 Bunun emṡāli niçe ḫāriḳu'l-ʿādāt ḥāletler
Müşāheddir o meşhedden şühūd eyler ʿazīzānı

4330 Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider Bursa ehālīsi
Velāyet-nāmesinden añlanur miḳdār-ı ʿirfānı

[106a]

4331 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ḥaşre dek ravż-ı cinān itsün
İre züvvāra ḫāk-i dergehinden feyż-i rūḥānī

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Emīr Sulṭān ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'l-ġufrān

4332 ʿUlūm-i ẓāhiri semt-i Buḫārā'da idüp tekmīl
Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'den bulup envār-ı ʿirfānı

4333 Olup müstaġraḳ-ı deryā-yı ḥikmet ḫˇācegānından
Virildi ḫıdmet-i pīrān ile enfās-ı rūḥānī

4334 Taṣavvuf ʿilmini gerçi Fenārī'dendir ikmāli
Tesettür vechi üzre eylemişdir kesb-i nūrānī

4335 Burusa şehrine geldikde oldı zāviye-pīrā
Uṣūl-i Naḳşibendī üzre icrā itdi erkānı

4336 Niçe eyyām ḳıldı cāmiʿinde ẕikr ü tehlīlāt
Rüsūm-ı Kübrevī vü Nūr Baḫşī idi devrānı

4337 Niçe ṣūfi vü dervīşān ile iḥyā iderlerdi
ʿAzīziñ ṭutdı āfāḳı bülend-i ṣıyt-i ʿunvānı

4338 Zamān-ı feyż-i irşādında müstaḫlef niçe kümmel
Ẓuhūr itmişdi der-ʿahd-i Cenāb-ı Yıldırım Ḫānī

4339 İle'l-ān cāmiʿ-i pür-nūrı içre resm-i āyīni
Olur iṣneyn ü cumʿa günlerinde ẕikr-i Sübḥānī

el-Ḥācc Bayram Velī ḳuddise sirruhū der-Medīne-i Anḳara

4340 Biri de ḳuṭbü'l-aḳṭābı zamān-ı Yıldırım Ḫān'ıñ
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'dir eyle īḳānı

4341 Sipihr-i Anḳara'dan oldı ṭāliʿ mihr-i irşādı
Yayıldı pertev-i feyżi cihānı ḳıldı nūrānī

4342 Muḳaddem ʿilm-i maʿḳūlāt ü menḳūlātı cemʿ itdi
Cemīʿ-i fende taḥṣīl itdiginde fażl u ʿirfānı

4343 Müderris oldı kendi şehrine neşr-i ʿulūm itdi
Efāżıl içre ber-ter oldıġında şöhret ü şānı

4344 Libās-ı şöhreti tecrīd idüp nām-ı şerīfinden
Ridā-yı faḫri ḳıldı zīver-i bālā-yı ʿunvānī

4345 Hilāl-i māh-ı ʿīd-āsā müşārün bi'l-benān iken
Riyāset āfetinden itdi taḫlīṣ-i girībānī

4346 Cenāb-ı Şeyḫ Ḥāmid ḫıdmetiyle muġtenim oldı
İrüp ġāyāt u ḳuṣvā-yı kemālāt üzre rūḥānī

4347 Maḳāmāt-ı sülūki cümle eṭvār-ı maḳāmātı
Cenāb-ı şeyḫden itmişdi istikmāl-i nūrānī

4348 Bir-iki şehriyār cemm-i cenāba müsteşār oldı
Teyemmün itdi istiṣḥāb ile evlād-ı ʿOs̱mānī

4349 Ġazāya ḳaṣd olunduḳda çağırdup yümn-i feyżinden
İderdi pādişāhān maḳdemiyle kesb-i feyżānī

[106b]

4350 Ricāl-i devleti her ʿaṣrıń ol şeyḫ-i girān-ḳadre
İderdi ḳısḳanup şehdin aña bir mekr-i nefsānī

4351 Yine ġālib olurdı ḳuvvet-i ḳudsiyyesi birle
Bilürler idi şeyḫiń oldıġın bir merd-i ḥaḳḳānī

4352 Şu rütbe ġamz ü taḥrīk eylemişdi şeyḫi aʿdāsı
Getürdüp devlete iḥżār ile ber-vech-i ḫaṣmānī

4353 Ġıyābında dimişlerdi cülūs itmek murād eyler
Nedir yanında işi bu ḳadar ḫayl-i mürīdānı

4354 Cür'et idemezlerdi mehābetle ḥużūrında
Velākin kendüye lāyıḥ olurdı ḥāl-i sulṭānī

4355 Ricālu'llāhdan bī-ḥadd yanında egilenirdi
ʿUlüvv-i kaʿbına şāhid olur āṯār-ı ʿirfānı

4356 Olar eylerdi ekser şehriyār-i āl-i ʿOsmān'a
Dem-i nehżatlarında ḫayr-ı daʿvāt-i ḫulūṣānī

4357 Teberrük ḳaṣd idenlerde hezīmet olmadı aṣlā
Ẓafer-yāb oldılar her ġazvede ceyş-i mülūkānī

4358 Ḫuṣūṣā kendülerden perveriş bulmış ṭarīḳātda
Ṣayılsa rütbe-i ālāfa bāliġdir ʿazīzānı

4359 Kerāmāt-ı bülendin vaṣfdan ḥāmem ḳuṣūr eyler
Ḫudā ser-rişte-i ḥubbiyle ḳıldı menḳabet-ḫʿānı

4360 Füyūżāt-ı tecellīsiyle dā'im feyż-bār olsun
Zülāl-i himmetiyle sīr olup ṭabʿ-ı Ḥasībānī

4361 Tevārī eylemişdir cism-i pāki kendi şehrinde
Medār-ı feyż olur züvvārına ol ḳabr-i nūrānī

4362 Maḥall-i isticābetdir varan ʿuşşāḳ-ı şeydāya
Revān-ı pākine olsun dem-ā-dem ravḥ u reyḥānī

eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān-ı Āzerbāycānī

4363 Kibār-ı evliyādan birisi ol ʿAbd-i Raḥmān'dır
Ki Āzerbāycānī'dir anıñ meşhūr-ı ʿunvānı

4364 ʿAzīziñ mevlidin baʿż-ı müverriḫ didi Erzincān
Ḫaṭādır kilk-i nāsiḫden bulur imlāya noḳṣānı

4365 Ṣafiyyüddīn Şeyḫ Erdebīlī'den mücāz oldı
Amāsiyye civārın itdi ʿuzlet-gāh-ı pinhānī

4366 Cibāl üzre maġārāt içre dā'im ʿuzlet eylerdi
Tevaḥḥuşla iderdi bezm-i keşretden gürīzānī

Menḳabe-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

4367 Rivāyetdir cenāb-ı şeyḫden ṣādır olan ḥāliñ
Biri budur ki bir gün keşf ile ol şeyḫ-i Rabbānī

4368 Buyurmışlar biraz mihmānımız bugün ẓuhūr eyler
Ṭaʿām iḥżār idiñ diyü idüp tenbīh-i aʿvānī

[107a]

4369 Dimiş ṣūfīleri ekle sezā bir nesnemiz yoḳdur
Meger kilār-ı Ḥaḳḳ'dan irişe erzāḳ-ı mihmānī

4370 ʿAzīziñ ḳalbi oldı mużṭarib ṣūfī kelāmından
Derūn-ı ḥücreden çıḳdıḳda ber-vech-i melūlānī

4371 Naẓar itdikde bir süri ḳoyun fevrī mürūr itdi
ʿAzīziñ öñine dimiş bu ceyş-i gusfendānī

4372 Kimiñdir ḳanḳıñız nefsin fedā eyler dimişlerdi
Lisān-ı ḥāl ile dimiş gelüp ber-vech-i ḳurbānī

4373 Süriden ayrılup şeyḫ öñine gerdānın uzatdı
Sürüp dergāh-ı pīre vechini ḳılmışdı pūyānī

4374 Anı ẕebḥ itdiler ṭabḫ itdiler derḥāl
Ẓuhūr itdi ʿazīziñ bir niçe yārān-ı mihmānı

Menḳabe-i Dīger Şeyḫ-i Sütūde-Siyer

4375 Yine merviyyedir bir gün cenāb-ı şeyḫ-i maġmūma
Ṣabāḥa dāḫil olduḳda ṣorup iḫvān u ḫullānı

4376 Suʾāl itdiklerinde bāʿiṯ-i endūhını andan
Saʿādetle buyurdı ḳavmine ol şeyḫ-i nūrānī

4377 Gürūh-ı Erdebīlī ʿābid ü zāhid idi evvel
Ebed olmazlar idi tābiʿ-i ehvā-yı nefsānī

4378 Ḳamunuñ iʿtiḳādı pāk idi çirk-i ḍalāletden
Biriniñ ʿırḳına yol bulmamışdı mekr-i şeyṭānī

4379 Duḫūl itmiş olarıñ ḳalbine keyd-i şeyāṭīnī
Çıḳarmış meslek-i eslāfdan bi'l-cümle yārānı

4380 Budur efkārıma bāʿiṯ didikde Şeyḫ Ṣafiyyüddīn
Bir-iki gün mürūr itmeksizin ol belde kārbānı

4381 Gelüp itdi işāʿat Şeyḫ Ḥaydar nām bir mülḥid
Ẓuhūr itmiş çıḳarmış yollarından müslimānānı

4382 İdüp taġyīr-i ādāb-ı selef ḳalmış ḍalāletde
ʿAzīziñ ẓāhir oldı bu emirden ḳadr-i ʿirfānı

Ṭapduḳ Emre ve Yūnus Emre

4383 Kibār-ı evliyādan biri Ṭapduḳ Emre'dir ḥālā
Ṣaḳarya köylerindendir ẓuhūr-ı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

4384 Anıñ da nām-ı pāki Şeyḫ Yūnus'dur didi rāvī
O semtiñ ḫalḳını dā'im idüp irşād-ı pīrānī

4385 Ḳarīn-i Ḥācı Bektaş-ı Velī olmışdı sābıḳda
Muḫālif oldıġında anlara Rūm'uñ ʿazīzānı

4386 En evvel ittibāʿı anlara bu Ṭapduḳ itmişdi
ʿAzīziñ Ṭapduḳ oldı ḫalḳ içinde ġayri ʿunvānı

4387 Muḳaddem daḫi ẕikri geçmiş idi ʿahd-i Orḫan'da
Mükerrerdir bu yerde ol ʿazīziñ vaṣf-ı ẕī-şānı

[107b]

4388 Anıñ da maẓhar-ı esrārı oldı Şeyḫ Yūnus kim
Aña da şeyḫi gibi Emre lafẓı oldı erzānī

4389 ʿAceb şeyḫ-i İlāhīdir ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a rāhīdir
Kerāmātı kemā-hīdir ḳılup lebrīz ekvānı

4390 Niçe eyyām olmış ḫāneḳāh-ı şeyḫe hīzem-keş
Reh-i ḫıdmetde ifnā itdi naḳd-i ʿömr-i sāmānı

4391 ʿAzīzi ʿazm-i ʿuḳbā itdiginde cā-nişīn oldı
Hidāyet postına iclās idüp ol kān-ı ʿirfānı

4392 Niçe yüz biñ ilāhiyyātı vardır gerçi Türkī'dir
ʿArab'da hem ʿAcem'de oḳunur ber-ḫūb-i elhānī

4393 Ḳamusı ʿaşḳa dā'irdir bütün iḳlīmi sā'irdir
Velākin ḳalbi ḥā'irdir rümūz-ı sırrı rūḥānī

4394 Niçe aḳṭāba fāyıḳdır kelāmı baḥr-i rāyıḳdır
Beni her demde sābıḳdır dimiş sulṭān-ı Geylānī

4395 Dimiş ṣan şeyḫ-i Geylānī beni bu Yūnus-ı ṯānī
Geçer ol pīr-i Türkmānī bańa virmezdi meydānı

4396 Celāleddīn-i Rūmī'ye daḫi nisbet olunmışdı
Dimişler hem-çü Geylānī bunı ol ḳuṭb-ı devrānī

4397 Zamān-ı Şeyḫ Yūnus'la bu ʿAbdülḳādir'iń ʿaṣrı
Miyānında niçe yüz yıl olup farḳ-ı fırāvānī

4398 Yalandır dimeziz zīrā anıń te'vīli ḳābildir
Dimişler evliyānıń daḫi vardır ṭayy-i ezmānı

4399 Daḫi ber-vech-i āḫerle cevābı ḫūb mümkindir
ʿAzīzānıń bu ḳavli ola ber-te'vīl-i rūḥānī

4400 Revā görmem ki nisbet oluna bu söz erācīfe
Velāyetdir kerāmetdir bütün aḥvāl-i pīrānī

Ḥikāye-i Ġarībe-i Yūnus Emre

4401 Cenāb-ı Şeyḫ Yūnus ḫāneḳāh-ı şeyḫine dā'im
Çekerdi arḳasıyla hīzem-i kūh u beyābānī

4402 Bütün ol hīzem-i maḥmūlesi oḳ gibi doġrıydı
İçinde egrisi yoġ idi aṣlā şeyḫ-i Rabbānī

4403 Buyurdı yoḳ mıdır bu ḳaṭʿ-ı aḥṭāb itdigiń ṭaġıń
İçinde hīç nā-hemvār olan eşcār aġṣānı

4404 Buyurdı Şeyḫ Yūnus mürşid-i āgāhına āyā
Olur mı egriniń iki cihānda ʿizzet-i şānı

4405 Ḫuṣūṣā ḫāneḳāh-ı şeyḫime ol rāst-eṭvāra
Taḥammül eylemem arḳamla egri ġuṣnı her ānī

4406 Bu dergāha gelen hemvārlıḳla ilticā eyler
Ola tā istiḳāmetle sezā-yı luṭf-ı Raḥmānī

4407 Bu doġrı söz Cenāb-ı Ṭapduġ'a ġāyet ḥasen geldi
Cenāb-ı Yūnus'a ḳıldı duʿā-yı feyż-i rūḥānī

[108a]

4408 İkisiniñ de ḥālā merḳadinde iḫtilāf itdi
Derūnı ṣıdḳ ile iḫlāṣ ile memlū muḥibbānı

4409 Kimi yine Ṣaḳarya cānibinde defn olunmaġla
İkisiniñ de gördük türbesin dir eyler īḳānī

4410 Kimi Bursa'da medfūn oldılar dir ittifāḳ üzre
İkinci ḳavlde vardır anıñ iṣbāt-ı bürhānı

4411 Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'niñ reh-nümāsı Şeyḫ-i Mıṣrī kim
Niyāzī'dir meşāyiḫ içre anıñ zīb-i ʿunvānı

4412 Ziyāret itdiginde Bursa'da Seyyid Buḫārī'yi
Buyurmışdır şu cāmiʿde bu iki ḳabr-i nūrānī

4413 Birisi Şeyḫ Yūnus'dur birisi şeyḫi Ṭapduḳ'dur
Ziyāret eyleyüp olurlar imiş Fātiḥa-ḫʿānī

4414 Niyāzī'yi bilenler hem sevenler iʿtimād eyler
Aña münkir olan virmez bu ḳavle faẓl u rücḥānı

4415 Faḳīriñ daḫi mesmūʿı olup erbāb-ı dānişden
Ziyāret ile oldum maẓhar-ı esrār-ı Rabbānī

Şeyḫ Muḥammed bin Muḥammed el-Cezerī

4416 Efāżıldan birisi de Muḥammed bin Muḥammed'dir
Cezerī'dir anıñ Rūm u ʿAcem'de nisbet-i şānı

4417 Yedi yüz elli birde Şām'da gelmişdi dünyāya
Mükennā oldı Bu'l-Ḫayr ile ḥıfẓ itdikde Ḳur'ān'ı

4418 Dımaşḳ-ı Şām'da cemʿ eyleyüp sebʿu'l- ḳırā'eti
Şuyūḫ-ı ʿilm-i Ḳur'ān üzre oldı faẓl u rücḥānı

4419 O yıl ḥacc-ı şerīfe ʿazm idüp ʿavd eyledi Mıṣr'a
Ḳırā'eti vücūhī oḳıdup ber-vech-i itḳānī

4420 Diyār-ı Şām'da aḫẕ eyledi fıḳh u eḥādīṯi
Yine ʿavd eyledikde Mıṣr'a ol üstād-ı Ḳur'ānī

4421 Meʿānī vü uṣūli hem beyānı anda kesb itdi
Cemīʿ-i fende ol eṣnāda bulunmazdı aḳrānı

4422 Varup İskenderiyye şehrine anda muḳīm oldı
Yedi yüz ṭoksan üçde oldı Şām'a ḥākim-i ḫānī

4423 ʿAzilden ṣoñra geldi dār-ı mülk olan Burusa'ya
Vücūhāt üzre neşr itdi enāma ʿilm-i Furḳān'ı

4424 Ẓuhūr-ı fitne-i Timur'da anda bulunmaġla
Anı Timur'a irsāl itdi cebren mīrzāyānı

4425 O daḫi Māverāü'n-nehr'e irsāl eyledi kerhen
Semerḳand ile Keş'de keşmekeş itmişdi aḥyānī

4426 Ehālīsine taʿlīm eylemişdi sebʿ u taḳrībi
Helāk olduḳda Gürganī sekiz yüz yedi Şaʿbān'ı

4427 Bilād-ı Māverāü'n-nehr'den ḳaçdı Ḫorāsān'a
Herāt u Iṣfahān'a Yezd'e vardı şeyḫ-i Rabbānī

[108b]

4428 Varınca belde-i Şīrāz'a ḳāḍī itdiler şeyḫi
Ḳażāya uġradup ikrāh ile vālī-yi Gürganī

4429 Ḫudā fetḥ eyledi andan da çıḳdı Başra'ya vardı
Medīne Mekke'ye ʿazm eyledi bā-ʿavn-i Yezdānī

4430 Yigirmi üç sene taʿlīm-i Ḳur'ān eyledi anda
Kitābu'n-Neşr'i te'līf eyledi ol ḥibr-i Ḳur'ānī

4431 Ḳırā'et-i ʿaşerde yazdı Teysīr ile Taḳrīb'i
Olup Tārīḫ-i Ṣuġrā ile Kübrā naḳli erzānī

4432 Tefāsīr ü eḥādīṯ u fıḳıhda şerḥler yazdı
Ḳırā'etde naḥivde naẓm idüp çoḳ dürr-i ʿirfānī

4433 Sekiz yüz otuz üç sālinde ʿuḳbāya revān oldı
Mezārı oldı Şīrāz içre nüzhet-gāh-ı rūḥānī

4434 Teberrük ḳaṣd idenler ḳabr-i pākinden ziyāretle
Olurdı feyż-yāb-ı merḳadi ber-vech-i şāyānī

ʿAbdülvācid el-ʿAcemī

4435 Efāżıldan birisi daḫi ʿAbdülvācid olmışdır
Muḥammed idi nāmı nisbet-i ensābı Īrānī

4436 Fünūn-ı ʿaḳl u naḳle fıḳh u tefsīr u eḥādīṯe
Etemm-i intisābın naḳl iderdi cümle aḫdānı

4437 Neḳāye üstine şerḥi süṭūrlāb ʿilmini naẓmı
Görülmişdir anıñ ber-vefḳ-ı naẓm-ı şiʿr u evzānı

Şeyḫ Monlā ʿİzzüddīn ḳuddise sirruhu

4438 ʿAzīzān-ı efāżıldan biri de Monla ʿİzzüddīn
K'anıñ ʿAbdüllaṭīf ibn-i Melek'dir eşher ʿunvānı

4439 Müderris idi eṭrāf-ı memālikde fażīletde
Naẓīri olmayan bir ẕātdır āṯār-ı ʿirfānı

4440 Fıḳıhda Mecmaʿü'l-Baḥreyn'i iʿcāz üzre şerḥ itdi
Dür-i nā-süfte-i ḥallin ḳılup meṣḳūb-ı iẓʿānı

4441 Meşārıḳ üstine bir şerḥ-i vāfī yazdılar ḥālā
İder işrāḳ-ı nūrı rūşenā tārīk-i eẓhānı

4442 Menār'ı şerḥ idüp tenvīr itdi cümle işkālin
Taṣavvufda daḫi var idi ġayra fażl u rüchānı

4443 Ḥurūfī zümresinden Şeyḫ fażlullāh-ı Tebrīzī
Ḳarındaşıydı gerçi dirdi aña ḳavm ü ḫ̔īşānı

4444 Biri milḥ-i ücāc olmış biri ʿaẓb-i furāt olmış
Ḫudā bir yerde iẓhār eylemiş ḥaḳḳ ile buṭlānı

Mevlānā Muḥammed bin ʿAbdüllaṭīf raḥimehu'llāhu teʿālā

4445 Anıñ maḫdūmı Mevlānā Muḥammed'dir ki anıñ da
Mübeyyendir cemīʿ-i fende istiʿdād u ʿirfānı

[109a]

4446 Viḳāye üstine bir şerḥ yazdı Ravża'dır ismi
Riyāż-ı cennet olsun ḳabr-i pāk-i şeyḫ-i nūrānī

ʿAbdurraḥmān el-Bisṭāmī

4447 Kibār-ı evliyāsından biri de Bāyezīd Ḫān'ıń
Cenāb-ı Şeyḫ Bisṭāmī o ḳuṭb-ı evc-i ʿirfānī

4448 Ki nāmı ʿAbd-i Raḥmān vālidi ismi ʿAlī oldı
Tevellüd itdi Anṭāḳiyye'de ol pīr-i ḥaḳḳānī

4449 Fünūn-ı fıḳh u tefsīr u ḥadīṯe iştiġāl itdi
Ḫavāṣṣ-ı ḥarf ü teksīre daḫi evfāḳa itḳānı

4450 O rütbe bāliġ olmışdı yed-i ṭūlā-yı ifżāli
Tevārīḫe vuḳūfı ʿilm-i cifre fażl u rüchānı

4451 Bilād-ı Şām u Mıṣr'a Maġrib'e daḫi güẕār itdi
Cemīʿ-i fende sebḳat eyleyüp almışdı meydānı

4452 Fevāyīḥ nām te'līfi daḫi ol Şemsü'l-Āfāḳ'ı
Muʿaṭṭar eyleyüp tenvīr ḳıldı ehl-i ʿirfānı

ʿAlā'eddīn-i Rūmī

4453 Efażıldan birisi de ʿAlā'eddīn-i Rūmī'dir
Ḳaviyyü'ṭ-ṭabʿ idi yoġ idi fażlında aña ṣānī

4454 Müdāvim olmış idi Saʿd u Seyyid dersine zīrā
İki ʿallāmedendir mā-ḥaṣal īḳān u itḳānı

4455 Olurdı ekṣeriyyā her biriniń baḥṣine ḥāżır
Olurdı baʿż-ı işkāle ṭaraf-dārī-yi Cürcānī

4456 Dem-i āḫirlerinde Mıṣr'a vardı baḥṣ-i ʿilm itdi
Niçe erbāb-ı fażlı eyledi iʿcāz-ı ḥayrānī

4457 Risāle yazdı cemʿ itdi fünūn-ı ʿilmi derc itdi
Nümāyāndır anıń miḳdār-ı fażl u ʿilm ü iẕʿānı

Faḫrüddīn-i Rūmī ve Şeyḫ Ramażān Efendi

4458 Kerāmāt-ı bülendi görülen erbāb-ı irşādıń
Refiʿü'l-ḳadri Faḫrüddīn-i Rūmī faḫrü'l-aḳrānī

4459 Füḥūlüń mefḫarıydı zühd ü taḳvāda diyānetde
Anıń da niçe teʾlīfātı ḳaldı faḫr-i ʿirfānı

4460 Meşāyiḫden iken ʿahd-i Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'da
Ṭarīḳıń oldı ḳāżī-ʿaskeri bā-reʾy-i sulṭānī

4461 Ramażān idi nāmı efḳah-ı büldān olmaġla
Aña taṣvīb olundı bi'l-bedāhe ṣadr-ı ẕī-şānī

eş-Şeyḫ Bedreddīn İbnü Maḥmūd el-Ḳāḍī eş-Şehīr bi-İbni'l-Ḳāḍī-i Simavna

4462 Meşāyiḫden birisi daḫi Bedreddīn-i Simāvī
Ki Maḥmūd ibn-i İsrāʾīl oldı eşher ʿunvānı

4463 Anıń babası ḳāḍī idi sābıḳda emīr oldı
ʿAlāʾeddīn-i Selçuḳī'ye oldı mīr-i mīrānī

[109b]

4464 Görüp ādāb-ı ʿilm-i naḥv ü ṣarfı Şeyḫ Yūsuf'dan
Taʿallüm eyledi hem Şāhidī'den ʿilm-i Ḳur'ān'ı

4465 Diyār-ı Mıṣr'a vardı Seyyid-i Cürcān'la cemʿ oldı
Mübārek Şāh ile ḳıldı ṭavāf-ı Beyt-i Raḥmānī

4466 Yine ʿavd itdi Mıṣr'a şirket üzre Ekmeleddīn'iń
Olup Seyyid'le ḥāżır dersine bir niçe ezmānī

4467 İmām-ı Zeylaʿī'den gördi ferʿ-ı fıḳhı Baṭḥā'da
Yine ʿavd itdi Mıṣr'a oldı üstād-ı ḫıdīvānī

4468 Mıṣır'da aña bir ceẕb-i İlāhī el virüp itdi
İnābet Seyyid Aḫlāṭī'den aldı ḥaẓẓ-ı rūḥānī

4469 Kemāl-i fażlını vaṣf itdiler Timur-ı Gürgan'a
Getürtdi anı Tebrīz'e idüp ifrāṭ-ı iḥsānī

4470 Efāżıl beynine anı ḥakem naṣb eyleyüp ḳıldı
Mümeyyiz baḫṣ-i ʿilme eyledi maṣḥūb-ı sulṭānī

4471 Yine ʿavdet idince Mıṣr'a şeyḫi irtiḥāl itmiş
Cenāb-ı Seyyid Aḫlāṭī Ḥüseyn ol ḳuṭb-ı Rabbānī

4472 Aña seccādesi teklīf olunduḳda ḳabūl itdi
İdüp bir niçe dem icrā-yı āyīn-i ʿazīzānı

4473 Varup Şehbā'ya andan ṣoñra şehr-i Ḳonya'ya geldi
ʿAzīmet itdi Rūm'a Ṣīre'de bulduḳda pāyānı

4474 Ṣanādīd-i Naṣārā'dan Sakız'da ḥākim-i tersā
ʿAzīzi gördi rü'yāda getürdüp yanına anı

4475 Müşerref oldı İslām ile beyʿat eyledi andan
Yüzinden buldı irşādı zihī tevfīḳ-ı īmānī

4476 Edirne şehrine varup eb ü ümmin bulup zinde
İḳāmet itdi anda gör ḳażā-yı emr-i Rabbānī

4477 Ne yüzden cilve-gerdir baʿd-ez-ḳatl-i Süleymān Şāh
Tesalṭan itdi Mūsā yerine ber-taḫt-ı sulṭānī

4478 Cenāb-ı şeyḫi ḳāḍī-ʿasker itmekle kerāhetle
Ḳarındaşı Muḥammed Ḫān ṭutup ḳatl eyleyüp anı

4479 ʿAzīzi baʿż-ı aʿdāsı Muḥammed Ḫān'a ġamz itdi
Olundı ittihām-ı emr-i taḥrīk ile bühtānı

4480 Muʿāteb oldı irsāl eyledi İzniḳ'e ḥabs itdi
Aña yevmiyye biñ aḳça olup taʿyīn-i sulṭānī

4481 Anı ehl ü ʿiyāli ile göz ḥabsinde ṭutdurdı
Ebed ıṭlāḳına olmamış iken iẕn ü fermānı

4482 Mir-i İsfendiyār'a vardı andan istiʿānetle
Murād itmişdi Tatara ide gizlü gürīzānī

4483 Muḥammed Ḫān'dan ḫavf ile aṣlā virmedi ruḫṣat
Bu ḥāli oldı şeyḫiñ ʿarża-i dergāh-ı ḫāḳānī

4484 Getürdüp pāyitaẖt-ı mülkine ḥabs eyleyüp şeyḫi
Zaġara Ḳalʿası'nda nefyine gönderdi fermānı

[110a]

4485 Niçe erbāb-ı aġrāżıń nifāḳıyla dimişlerdi
Ḫilāfet ṭālibidir gördügüń bu şeyḫ-i Rabbānī

4486 Muḥammed Ḫān ġāyet sāde dil devletlü olmaġla
İnandı Deylemī şöhretle bir müftī-i Īrānī

4487 Zamānıń müfti-i Māçīn'i idi şeyḫ-i mezbūra
Ḥasedden eylemişdi cehl ile ifrāṭ-ı ʿudvānī

4488 ʿAzīzi ḳatl ile iftā idüp virdikde sulṭāna
Ḳażā-yı naḥbına irsāl olundı emr ü fermānı

4489 ʿAzīziń bī-nihāyet idi fażlı daḫi āṡārı
Ḫuṣūṣā kim ḥaḳāyıḳda olup bir baḥr-i ʿummānī

4490 Leṭāyif nāmına bir nüsḫa te'līf itdi maḥbūsen
Fıḳıhda daḫi Teshīl üzre yazdı şerḥ-i itḳānī

4491 Fuṣūleyn'i daḫi eyyām-ı ḥabsinde tamām itdi
Anıńdır daḫi 'Unḳūdu'l-Cevāhir metni bil anı

4492 Taṣavvufda Meserret-nāme bir mecmūʿa cemʿ itdi
Daḫi Maḳṣūd'ı şerḥ itmişdi ol niḥrīr-i devrānī

4493 Ḥaḳāyıḳda daḫi çoḳ Vāridāt'ı vāḳiʿ olmışdır
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır ʿazīziń vaṣf u ʿunvānı

4494 Sekiz yüz on sekizde ʿāzim-i ẖuld-i berīn oldı
Münevver eyleye ḳabr-i şerīfin nūr-ı ʿirfānı

Ḥācı Paşa raḥimehu'llāh

4495 Eṭıbbā-yı Felāṭūn-fenn olanlardan o devletde
Biri de Ḥācı Paşa'dır o mevlānā-yı ḥaḳḳānī

4496 Olup şemʿ-i vücūdı rūşenā Aydın diyārında
Varup Şeyḫ Ekmeleddīn'e idüp tekmīl-i ʿirfānī

4497 Şerīk-i dersi idi Şeyḫ Bedreddīn-i Simāvī
İkisi daḫi oldı evc-i fażlıñ māh-ı tābānı

4498 Mübārek Şāh'dan daḫi teberrük kaṣd idüp buldı
Feżāyilde teraḳḳī oldı ber-ter fażl u rücḥānı

4499 Gelüp bir ʿillet-i hā'il añа ifrāṭ-ı gūşişle
Vücūdın eyledi fersūde anıñ żaʿf-ı ebdānī

4500 Anıñ tedbīrine oldı müdāvim Ḳāhire içre
Niçe eyyām ṣarf-ı naḳd-i himmet beẕl-i eṣmānī

4501 Kemāl-i iştiġālinden temehhür eyledi ṭıbda
Ḥaẕāḳatle muḥaṣṣal ʿaṣrınıñ olmışdı Loḳmān'ı

4502 Anı tefvīż-i Māristān ile meʿmūr ḳıldıḳda
Diyār-ı Mıṣr'ıñ aʿyānı bütün eşrāf u mīrānı

4503 Şifā nāmında bir zībā eṣer te'līf ḳılmışdı
Göreydi İbn-i Sīnā belki olurdı varaḳ-ḫ̔ānı

4504 Ne mūciz ne mufaṣṣal gūyiyā minhācdır ṭıbba
Muḥammed Mīr Aydın'la Muvaşşaḥ oldı ʿunvānı

[110b]

4505 Żarūrī görse Dāvūd-ı Ḍarīrī nūr-ı bīnāyī
Gelürdi dīde-i ʿirfānına defʿ idüp ʿumyānı

4506 Göreydi māsivāya İbn-i Māsūye idüp tevbe
İderdi belki aḳrābādini üzre peşīmānī

4507 Eger Sokrāṭ u Boḳrāṭ u Arisṭo daḫi Cālinūs
ʿAḳāḳīrin göreydi ṭıbba eylerlerdi itḳānı

4508 Olurdı sīne-kūp-ı reşki anıñ hem-çü hāven-kūp
Olurdı her biri ispençe-yār-i ṭıbb-i ʿirfānī

4509 Niçe enmūzec-i ʿirfānı te'līfātı vardır kim
Eṭıbbā belki ḳamusı iderdi ṭıbba nisyānī

4510 Daḫi Türkī lisānı üzre te'līf itdi Teshīl'i
Suhūlet ile merżā itmege tedbīr-i dermānı

4511 Ḥavāşī yazdı Rāzī'niñ Meṭāliʿ şerḥine ṣoñra
Ṭavāliʿ üzre taʿlīḳ itdi bir şerḥ-i belīġānī

4512 Niçe ebḥāṣ-ı ʿilmiyye miyānda sebḳat itmekle
İdermiş iʿtirāf-ı fażlını Monlā-yı Cürcānī

Şuʿarā-yı Yıldırım Ḫān Aḥmedī-i Germiyānī

4513 Cenāb-ı Yıldırım ʿaṣrındaki erbāb-ı eşʿārıñ
Birisi Aḥmedī'dir kim naẓımda yoḳdur aḳrānı

4514 Gürūh-ı ehl-i naẓmıñ eşʿarıdır Māturīdī'dir
Miyān-ı ḫalḳda meşhūrdur āṯār-ı evzānı

4515 Fenārī'den yaḳup miṣbāḥ-ı istiʿdādını evvel
Bulunca Ḥācı Paşa'dan şifā-yı ṣadr-ı ʿirfānı

4516 Muʿallim oldı mīr-i Germiyān'a Ḫān Süleymān'a
Olardan buldı cāh u ḥaşmeti ikrām-ı şāyānı

4517 Sikender-nāme'yi naẓm eyleyüp şāyān-ı luṭf oldı
Daḫi çoḳ ḥaḳladı ol bāṭılı Timur-ı Gürgan'ı

Süleymān Çelebi Ṣāḥib-i Risāle-i Mevlid ʿaleyhi's-selām

4518 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ zamān-ı ʿadl ü dādında
Belāġat taḫtına ḫāḳānı yā naẓmıñ Süleymān'ı

4519 O ẕāt-ı muḥteremdir kim tevellüd itdi Bursa'da
Lisān-ı ḥalḳda meẕkūrdur evṣāf-ı ẕī-şānı

4520 Odur Sulṭān-ı kevneyne ḫulūṣ u ṣıdḳ ile bende
Ki naẓm-ı Mevlid'iyle olmış idi menḳabet-ḫ̔ānı

4521 Ricāl-i devlete dīvān-ı ʿālīde imāmetle
Ṣalāḥ-ı ḥāl ile olmaġla maʿlūm-ı ḫıdīvānī

4522 Emāmetden ferāġat eyleyüp dīvān-ı ʿālīde
Berātıyla varup oldı imām-ı Yıldırım Ḫānī

4523 Niçe yıl cāmiʿinde şehriyāriñ muḳtedā oldı
O devletde olup maḥsūd-ı aḳrān hem-çü ḫāḳānī

4524 Yazar tafṣīlini Monlā Laṭīfī bu Süleymān'ıñ
Yoġ imiş Rūm'da eşʿārıñ evvel şöhret ü şānı

[111a]

Sebeb-i Naẓm-ı Kitāb-ı Mevlidü'n-Nebī ʿaleyhi's-selām

4525 Ḳużāt-ı şehrden bir vāʿiẓ-i ġayr-i mülāḥiẓ kim
Olup kürsī-nişīn-i cāmiʿ-i vālā-yı sulṭānī

4526 Ḳażāyı gör ki vāʿiẓ meclis-i vaʿẓında Ḳur'ān'ıñ
İki āyet miyānında virüp maʿnā-yı buṭlānī

4527 Birisi "lā nüferrıḳ"[1] biri "faṣṣalnā"[2] miyānında
Münāfāt oldığın selb eyleyüp ol şeyḫ-i nādānī

4528 ʿAlā ḳavlin cehāletle idüp inkār-ı tafḍīli
Muḥammed üzre tafḍīl eylemiş ʿĪsā-yı ʿİmrān'ı

4529 Dimiş ḥāşā vü kellā şeyn-i ġaraż efḍalü'l-ḫalḳa
Mü'eddī bir niçe söz söylemiş ber-vech-i bühtānī

4530 Ḥerīfiñ bu kelāmın birisi ehl-i diyānetden
O ʿaṣrıñ kümmelinden ḳırḳ ḳadar müftī-i ẕī-şānī

4531 Ṭolaşup her birinden başḳa başḳa itmiş istiftā
Bu ḳavlinden ḥerīfiñ lāzım olup küfr ü buṭlānı

4532 Cezāsın ḳatl ile tertīb içün fermān aldıḳda
Gelüp Bursa'ya emr-i şerʿ ile ol ẕāt-ı ḥaḳḳānī

4533 Mübāşirlerle vardı şeyḫi kürsīsinden indirdi
Getürdüp bāb-ı cāmiʿde o şeyḫ-i ḳavm-i ḫıẓlānı

4534 Cezāsın ẕebḥ ile tertīb ḳıldı ḳatl itdirdi
Temāşā eyler iken beldeniñ eşrāf u aʿyānı

---

1 "Resullerden hiçbiri arasında ayırım yapmayız." el-Bakara 2/285. āyetten nākıs iktibas.

2 "Biz o peygamberlerden bir kısmını diğer bir kısmı üzerine faziletli kılmışsızdır." el-Bakara 2/253. āyetten nākıs iktibas.

4535 Hemān bir kelb-i esved ẓāhir oldı ḳanını içdi
ʿIyānen rüʾyet itdi belde-i mezbūre sükkānı

4536 Dinildi müʾmin olsaydı eger bu vāʿiẓ-i ḳānī
Yemezdi kelb laḥmin yalamazdı mürdeden ḳanı

4537 O demde ḥāżır idi ol Süleymān-ı süḫan-ārā[1]
Bu beyt-i dil-nişīni irticālen didi ol ānī

4538 Muḥammed Muṣṭafāʾya ümmet olmaḳ isteyüp ʿĪsā
Semāvāta ʿurūc itdi olup teşrīfe şāyānī

4539 Niyāz itdi o sulṭān-ı serīr-i milket-i naẓma
Burusa şehriniñ sādāt u eşrāf-ı ʿazīzānı

4540 Muḥammed Muṣṭafāʾnıñ şānını tafḍīl ü iʿlāya
Yaza bir mevlid-i pāk-i resūl-i Şāh-ı ʿAdnānī

4541 Ḫulūṣ-ı ḳalb ile teʾlīf ü naẓm itmekle her yılda
O naẓmı oḳıdır ancaḳ mülūk-i Āl-i ʿOṯmānī

4542 Ḳarīn-i ṣıdḳ u iḫlāṣ oldıġındandır ki dünyāda
O mevliddir oḳınan ẕikr idüp nām-ı Süleymānʾı

4543 Ḫudā rūḥına raḥmet eylesün nāzik eṯer ḳıldı
Oḳunduḳca revān-ı pāki bulsun şād u ḫandānī

4544 Niçe ebyāt u eşʿārı görülmişdir bu vādīde
Taḫalluṣ eylemiş ismiyle yoḳdur ġayri ʿunvānı

[111b]

4545 Finā-yı Bursaʾda medfūndur ḳabr-i şerīfinden
İderler istifāża daḫi istimdād-ı rūḥānī

---

1 **[Derkenār]:** Mezbūr Süleymān Efendi Yıldırım Bāyezīd Ḫān ʿaleyhiʾr-raḥmetü veʾl-ġufrān vüzerāsından olup bālāda ẕikri sebḳ iden merḥūm el-Ḥacc ʿİvaż Paşaʾnıñ li-ebeveyn küçük ḳarındaşı olmaġla birāderi himmetiyle kendüye vezāret ʿarż olunduḳda ḳabūl itmeyüp meslek-i dervīşāna sülūk ve imāmet taḳrībiyle semīr-i mülūk oldıġı ahālī-yi Bursaʾdan mervīdir ancaḳ bu rivāyet medāric-i sıdḳ u taḥḳīḳa resīde olmamaġla baʿż-ı müverriḫ aḫẕ itmemişdir. Lākin şeyḫ-i mezbūruñ ḳatli ḫuṣūṣında teʿāvün-i mebrūrı müttefiḳun ʿaleyh-i cumhūrdur ve meclis-i ḳatlinde inşād itdigi beyt-i zībāsınıñ bir maẓmūnını naẓm itmişizdir. Kendüleriniñ buyurduḳları; beyt-i Süleymān:

Ölmeyüp ʿĪsā göge itdi vuṣūl
Ümmetinden olmaġ içün idi ol

Monlā Niyāzī el-merḥūm

4546 O ʿaṣrıñ eşʿar-ı ḳavmi olan Monlā Niyāzī'dir
Kimisi Burseviyyü'l-aṣl dir kimi Ḳaramanī

4547 Ḫilāl-i fitne-i Timur'da güm-nām olmışdır
Müretteb Fārisī Türkī müdevven iki dīvānı

4548 Görülmişdir selef vādīsine rāhī olup naẓmı
Egerçi sādedir ammā güzeldir ṭarz-ı evzānı

4549 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'a ḳaṣāyid niçe manẓūme
Virüp maḳbūle geçdi oldı manẓūr-ı ḫıdīvānī

Ḥamzevī raḥimehu'llāhu el-ʿAliyy

4550 Biri de Ḥamzevī'dir şāʿiri ol ʿaṣr-ı vālānıñ
Süleymān ibn-i Sulṭān Bāyezīd'iñ neşve-yārānı

4551 Ḳarındaşı idi ol Aḥmedī'niñ Aḥmed-i Dāʿī
Üçi daḫi olurdı maḥrem-i bezm-i Süleymānī

4552 Güzel naẓm eylemişdir Ḥamza-nāme ḳıṣṣasın dirler
Yigirmi dört cild üzere bulmış naẓmı pāyānı

4553 Sikender-nāme naẓmı Aḥmedī'niñ buña raġmendir
Anıñçün Ḥamzevī maḫlaṣla taḳlīb itdi yārānı

4554 Egerçi sāde naẓm itdi müdaḳḳiḳ idi ʿilminde
Fenārī Ḥācı Paşa'ya müdānī idi ʿirfānı

4555 Mıṣır'da Ekmelüddīn dersine çün ḥāżır olmışdı
Fenārī ile şirket eyleyüp olmışdı nūrānī

4556 Eger şiʿr ile işġāl itmeseydi kendüyi dirler
Olurdı çoḳ efāżıl üzre anıñ faẓl u rücḥānı

Aḥmed-i Dāʿī der-Medīne-i Burusa

4557 Biri de şāʿirānıñ aʿrefi ol Aḥmed-i Dāʿī
Ḳużāt-ı Germiyān'dan idi ammā Şeh Süleymān'ı

4558 Melāẕ u melce' itdi maḥrem-i esrārı olmışdı
Mürūr itmişdi ẕikri ānifen ol şāh-ı devrānī

4559 Ḳaṣāyid naẓm idüp medḥ eylemiş ġazv ü fütūḥātın
Feraḥ-nāme anıñ manẓūmesidir dirdi yārānı

Ve lehū hāẕe'l-beytü ber-vech-i taẓmīn

4560 Eger dilden gelen elden geleydi mıṣraʿı ḥālā[1]
Anıñdır didiler ehl-i tevārīḫiñ süḫan-dānı

4561 Gözüm hīç gördügüñ var mı be-ḥaḳḳ-ı sūre-i Ṭā-hā
Benim yārim gibi fitne bu göñlüm gibi ḥayrānī

[112a]

4562 Bu beyti daḫi aña ʿazv ider ehl-i süḫan ḥālā
Nedīm-i şehriyārī olması ʿirfāna bürhānı

4563 Ḫudā her biriniñ rūh-ı revānın şād ide dā'im
Ola her biriniñ ḫāk-i mezārı ravż-ı rıḍvānī

Der-Ẕikr-i Sulṭān Süleymān Ḫān Baʿd-Ez Reften-i Timur-ı Gürgan

4564 Süleymān Şāh çün gördi hezīmet buldı babası
ʿAlī Paşa ile ol vaḳʿadan ḳaldırdı tabanı

4565 Gelüp Bursa'ya ḳaldırdı ʿiyālin mülk ü emvālin
Edirne şehrine baḥren idüp ʿazm-i şitābānī

4566 Firārīler gelüp yanında cemʿ oldı Süleymān'ıñ
Cülūs itdikde anda ḫod-be-ḫod ber-taḫt-ı ʿOṯmānī

4567 İṭāʿat itmedi fermānına çün Ḫān Timur'uñ
Gidince Bursa'dan Timur ile bi'l-cümle aʿvānı

4568 Çün iclās eylemişdi ḳardaşı Mūsā'yı Timur Ḫān
Anı ḫalʿa Süleymān Şāh ḳıldı pūye-gerdānī

1 **[Derkenār]:** Tamāmü'l-beyt:
Eger dilden gelen elden geleydi
Gedālar ḳalmayup sulṭān olaydı

4569 Tedārük itdigi ʿaskerle geçdi Bursa'ya vardı
Ḳaraman-oġlı'na Mūsā o dem ḳıldı gürīzānī

4570 Tevaḳḳuf itmeyip İsfendiyār'a ʿazm idüp andan
Gürīzān olmış idi diñle aḥvāl-i Süleymān'ı

4571 Cülūs itdikde Mūsā Bursa'da taḫt-ı Süleymān'a
Nifāḳ itmişdi Mūsā'yı Süleymān'ıñ emīrānı

4572 Didiler ḥāliyā İsfendiyār'a vardı Mūsā kim
Tedārük eyleye ʿavn ile anıñ ḳahramānānı

4573 Maʿan İsfendiyār ile bu semte gelmek isterler
Murād itmiş ki senden aḫẕ ide bu taḫt-ı sulṭānı

4574 Egerçi sinnim aṣġardır velī beyʿatle sulṭānım
Ricāl-i devletiñ muḫtārıyım ber-re'y-i Gürganī

4575 Ḳarındaşım Süleymān gerçi benden sinde ekberdir
Teġallüble varup żabṭ eyledi ol mülk-i ʿOṯmān'ı

4576 Bu daʿvā ile gitmişdir diyār-ı Bursa'dan Mūsā
Bu yerden siz muḳaddem idiñiz ʿazm-i ceyş-rānī

4577 Eger İsfendiyār ile gelürlerse bu eṭrāfa
Bulunmaz belki anıñ defʿine tedbīr-i āsānī

4578 Süleymān'ı ṭıḳup ṭoldurdılar taḥrīk içün andan
Siz aʿlemsiz diyü ṭopdan fitīli virdi aʿvānı

4579 Süleymān cemʿ-i ʿasker itmede sen diñle Mūsā'dan
Ne yüzden cilve-ger olsa gerek aḥvāl-i iḫvānī

4580 Bu keyfiyyet olup İsfendiyār'a sū-be-sū vāṣıl
Anı da ḳoymadı öz ḥāline kendi emīrānı

4581 Süleymān'ıñ bilürdi ʿaḳl u fikrin re'y ü tedbīrin
Bu keyfiyyetden aña geldi bir vehm-i perīşānī

[112b]

4582 Çağırdup bezm-i ḫāṣṣa ḫalvet itdi bir-iki sāʿat
Yüzine ḳarşu Mūsā'nıń didi ey cānımıń cānı

4583 Tekellüf ber-ṭaraf ey nūr-ı dīdem ḥāle vāḳıfsın
ʿAḳılsızlar emīri mest ü medhūşān sulṭānı

4584 Bıraġup Edrine dīhīmini Bursa'dadır ḥālā
Başında var imiş bī-ḥadd ü ʿadd ecnād-ı sekrānı

4585 Ḳarındaşıń seni bunda işitmiş gelmek üzreymiş
Anı defʿ itmege İsfendiyār'ıń var mıdır cānı

4586 ʿAzīmet eyle ṭurma baʿd-ez-īn mülkimde sulṭānım
Reʿāyā vü berāyā olmasun pā-māl-i ḫüsrānī

4587 Bu deńlü yer götürmez ʿasker ile mülküme gelsün
Neniń taḥtında söyle ḫāṭırıńçün bu perīşānī

4588 Arada āteşe bizler yanup olsun reʿāya kül
Var āḫar yerde ġavġā eyle ḳatl eyle Süleymān'ı

4589 İşitdikde bu ḳavl-i nā-sezāyı geldi Mūsā'ya
O rütbe ıżṭırāb u fikr-i dūr-ā-dūr-ı pāyānī

4590 Anaṭolı'da ārām itmeyüp Rūmili'ye geçdi
Olup keştī-süvār-ı miḥnet-i deryā-yı ḥayrānī

4591 Varup Eflāḳ semtinde temekkün eyledi Mūsā
Teferʿan üzre iken devlete bi'l-cümle aʿyānı

4592 Süleymān'a ḫaber gönderdi kim İsfendiyār ol ḫīz
Saña dostluḳ içün Mūsā gibi bir ḫān-ı ẕī-şānı

4593 Ḳarındaşıń iken ṭard eyledim dār u diyārımdan
Berāy-ı ḫāṭır istiṡḳāl idüp redd eyledim anı

4594 Gerekdir kim benim de ḫāṭırım merʿī ola böyle
Ola mābeynimizde irtibāṭ-ı ʿaḳd-i ḫullānī

4595 Felek döndükce ḥüsn-i zindegānī üzre devr itsün
Ṭarabla sāġar-ı ṣahbā-yı devlet cām-ı devrānı

Vuṣūl-i Meveddet-nāme-i Mīr İsfendiyār be-Cānib-i Süleymān bin Yıldırım Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmetü'l-Ġaffār

4596 Gelüp İsfendiyār'ıñ nāmesi vāfir hedāyāsı
Me'ālinden muṭayyeb olmaġın ḳalb-i Süleymānī

4597 Süleymān Şāh oldı baʿde hāẕā ʿīş u ʿişretde
İdāre eyleyüp peymāne-i ser-şār-ı devrānı

4598 Ġam-ı ferdāyı ṣatup ẕevḳ-ı imrūz iştirā itdi
Çıḳardı ḫāṭırından iftirāḳ-ı Yıldırım Ḫān'ı

4599 Atup ṭutmaġa gūy-i devleti meydān isterdi
Teferrüc-gehleri Bursa'nıñ oldı at meydānı

4600 Elinden gitmeyüp cām-ı ṣafā-Cem-meşreb olmışdı
Piyāle devridir dirlerdi ol devr-i Süleymānī

4601 Teselsül buldı devr-i ʿīş u nūşı bezm-i ʿālemde
Müberhen olmış iken devriniñ ḫulf ile buṭlānı

[113a]

4602 Ḳarındaşı Muḥammed Ḫān zamān-ı Yıldırım Ḫān'da
Amāsiyye begi olmışdı bā-taʿyīn-i sulṭānī

4603 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi cenk-i Timur'a
Getürdüp anı Sulṭān Yıldırım ber-vech-i mīrānī

4604 Süleymān gibi ol daḫi hezīmetle gürīz itdi
Ḳafādār eylemişdi kendüye birḳaç dilīrānı

4605 Dönüp Timur-ı Gürgan Bursa'dan māl-ı ġanīmetle
Mükemmel ʿasker ile eyledikde ḳaṣd-ı Īrānī

4606 Amāsiyye ḥudūdın geçdiginde ḫān-ı menfūruñ
Muḥammed Ḫān düşdi ardına ber-vech-i şīrānī

4607 Vefāt-ı Yıldırım Ḫān'dan ḫaber-dār olmayup ol dem
Daḫi maḥbūs ẓannıyla ḳılup teşmīr-i dāmānī

4608 Biraz Timur ile elleşdi vāfir ʿaskerin ḳırdı
Murād itmişdi ḥabsinden alalar Yıldırım Ḫān'ı

4609 Ṭuyunca Aḳşehir'de rıḥletin sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Girüye ʿaskerin çekdi o dem giryāni giryānī

4610 Muḥammed Ḫān'dan gerçi bir-iki yaş büyük idi
Süleymān'ıñ hevāsı ġālib idi ẕātı nefsānī

4611 Ṣalāḥ u zühd ile mecbūl idi vaḳt-i ṣabāvetde
Bu olur dirler idi naḳd-i vaḳt-i Bāyezīd Ḫānī

4612 Egerçi vālidi taḫtın ümīd eylerdi Mevlā'dan
Velākin ricʿat-i Timur'a itmişdi nigeh-bānī

4613 Muḥammed Ḫān uzaḳda idi ammā ʿaṣrınıñ ḫalḳı
Aña taḳrīb iderdi cümleten taḫt-ı Süleymān'ı

4614 Ricāl-i devletiñ evżāʿ u eṭvārı ṭuyurmışdı
Muḥammed Ḫān'ıñ istiḥḳāḳını āfāḳa sirrānī

4615 Süleymān Ḫān'a ber-ḫadşeydi dā'im iḥtirāz üzre
Muḥammed Ḫān'a eylerdi tekāpū-yı ḫıdīvānī

4616 Teġallüble Edirne Bursa taḫtın żabt itdikde
Ḳaçırdıḳda daḫi Mūsā'yı ḫudʿayla şitābānī

4617 Hedāyā [vü] tuḥafla ḫāṭırın gūyā ele aldı
Ḫalīfe oldıġın iʿlām idüp bā-emr-i ḫāḳānī

4618 Muḳayyed olmadı emr-i ḫilāfetden elin çekdi
Aña tebrīk-i ʿizz ü cāh u taḫt itdi ḫulūṣānī

4619 Emīn oldı Muḥammed Ḫān'dan Mūsā firār itdi
İki taḫt üzre geldi aña istiḳlāl-i sulṭānī

4620 Yine meşġūl olup şürb-i müdāma ʿīş u ʿişretle
Müşerref-sāz ḳıldı bezmine ḥavrā vü ġılmānı

4621 Bütün bezm-i ṭarab oldı müretteb söz ü sāzıyla
Bozuḳluḳ itmedi ṭanbūrına hīç nāy-ı nālānı

4622 O rütbe ʿīş ü nūşa ṭaldılar deryā-yı ʿişretde
Mühim-sāz olmaġ idi gūyiyā ḳanūn-ı sulṭānī

[113b]

4623 Gürīzān olmamışdı çünki Mūsā semt-i Eflāḳ'a
Biraz ʿasker tedārük eyleyüp olmışdı aʿvānı

4624 Bir-iki sāl anda üft ü ḫīz itmekle Mūsā'ya
İʿānet eylemişdi aña ol semtiñ dilīrānı

4625 Vir eliñ Edrine diyüp gelüp taḫta cülūs itdi
Acınmışdı aña ṭard ile ber-raġm-ı Süleymānī

4626 Ayaġı tozı ile nāmına ḫuṭbe oḳutduḳda
Bu ḥāle vāḳıf olduḳda Süleymān Bursa sulṭānı

4627 Ayıldı mest iken devşirdi ʿaḳlın başına fevrī
Yanında var idi āmāde rezme bezm-i yārānı

4628 Burusa ʿaskeriyle Rūmili'ye geçdigin ṭuydı
Yine Eflāḳ'a Mūsā ḳaçdı bā-vehm ü hirāsānī

4629 Süleymān Şāh geldi taḫt-ı Mūsā'ya cülūs itdi
Yine tertīb-i bezm-i ʿīş u nūş itdi kemā-kānī

4630 O rütbe oldılar keştī-süvār-ı ḳulzüm-i ḥayret
Unutdı kendüye lāzım olan aʿyān u erkānı

4631 Cemīʿ-i Rūmili begleri andan itdi istinkāf
Varup Mūsā'nıñ oldı her birisi ḳul u ḳurbānı

4632 Ḳıyās it inḥirāf-ı re'yini bundan Süleymān'ıñ
Nedīm-i bezm-i ḫāṣṣı eyleyüp bir niçe sekrānı

4633 Sitanbul'uñ tekūrıyla müṣāfāt eyleyüp virmiş
Küçük ḳardaşı ile duḫterin ber-resm-i irhānī

4634 Atup ṭuta ḳolında hem ḳanadıyla ide pervāz
Teʿāżud itmek üzre eyleye tā ʿahd ü peymānı

4635 Ḫudā'dan ilticāsın ṣarf idüp tekfūr-ı bī-dīne
Yine şürb-i müdāma başlayınca cām-ı devrānı

4636 Sipihriñ gerdişiyle bāz-gūn olduḳda aḥvāli
Yanında mūr iken Mūsā ḳażā n'etdi Süleymān'ı

4637 Cevārī ile bir germābede ʿişret iderlerdi
Gelüp ılġar ile Mūsā ḳuşatdı bāb-ı sulṭānı

4638 Ḫumār-ı neşve-i dūşīneden ḥammāma girmişdi
İş işden geçdigin gördükde sulṭānıñ emīrānı

4639 Cenāb-ı Evrenos Ġāzī'yi gönderdi Süleymān'a
Girüp germābe içre didi ey ʿaṣrıñ Süleymān'ı

4640 Firār itmişdi Mūsā şimdi geldi ḫaṣm-ı cānıñdır
Sarāy-ı pādişāhīyi ḳuşatdı cenk-cūyānı

4641 Amān ḳalḳ ʿīş ü ʿişret demleri ġayri ṣavuşmışdır
Sarāy-ı şehriyāre idelim ʿazm-i şitābānī

4642 Ḳaża-yı nā-gehānī çünki gelmiş çāre mümkin mi
Didi ey Ḥācı Lala eyleme taḫvīf-i sulṭānī

4643 Ṭabancam oġlanı Mūsā'ya böyle maṣlaḥatlarda
Ṣalābetle virirsiñ dā'imā tevḳīʿ-i ẕī-şānī

[114a]

4644 Ḳıyās eyler misiñ öyle cebān bir ḫurde-sāl oġlan
İḥāṭa eyleye etbāʿ ile dergāh-ı sulṭānı

4645 Hemān bī-hūde işġāl eylediñ ẕevḳ-ı müdāmımdan
Ḳażāyı aña tefhīm itmeniñ olmadı imkānı

4646 Çıḳup germābeden ḥayretle geldi Evrenos Ġāzī
Ricāl-i devleti āgāh idüp daḫi vezīrānı

4647 Emekdārān-ı bāb-ı şehriyārīden idi geldi
Ḥasan Aġa dinürdi nāmına ol ẕāt-ı ẕī-şānī

4648 Vezīrān u emīrān anı da tekrār gönderdi
Varup īḳāẓ ide ġafletden ol maġlūb-ı nisvānı

4649 O daḫi girdi ḥammāma görünce ḳurna başında
Didi şāhım degildir bu zamān hengām-ı ʿüryānī

4650 Yeter bu cām-ı ṣahbāyı bıraḳ elden ayaġa ḳalḳ
Bezim vaḳti degildir rezme eyle pūye-gerdānī

4651 Degildi ḫayr u şerri farḳ itmek şe'ni sulṭānıñ
Faḳīri aḫẕ idüp ḍarb itdiler şāhıñ ġulāmānı

4652 Yıḳıl şundan diyüp ṣaç u ṣaḳalın yoldurup cümle
Sürüldi ṭaşraya ḍarb iderek ol pīr-i nūrānī

4653 Ḥarāretle çıḳup germābeden nāsa ḫiṭāb itdi
Degilsiz cümleñiz ḥālā ḫayır-ḫʿāh-ı Süleymānī

4654 İhānet añladı bizden bu emr-i ḫayr-encāmı
Ne nuṣḥ itdimse oldum şāyegān-ı ḳahr u ḫıẓlānī

4655 Mürāʿāt-ı ḥuḳūk itdikce sūʾ-i ẓannın artırdı
Niçe bir ittibāʿ-ı pādişāh-ı mest [ü] sekrānī

4656 Ocaġa ḫıdmeti sebḳ eylemişdi pīr-i mezbūruñ
Bu heyʾetde görünce żābıṭın cümle dilīrānı

4657 Süleymān'dan teneffür eyleyüp Mūsā'ya vardıḳda
Ḥasan Aġa ile cümle ocaġıñ nām-dārānı

4658 Çekildi vardı Mūsā'nıñ rikābın cümle būs itdi
Aña tābiʿ olup gösterdiler rıḳḳıyyet-i ḫānī

4659 Silaḥdār u sipāhıñ cümle yoldaşları cemʿ oldı
Yeñiçeri cebeci zübde-i ḫayl-i emīrānī

4660 Varup Mūsā'ya beyʿat eyledi dergāh-ı ʿālīye
Faḳaṭ ḳaldı Süleymān'ıñ yanında mīr-i şücʿānı

4661 Ḳaraca Beg Ḳara Muḳbil Oruc Beg üç yüzi ḳara
Yüz aḳlığı idenler itdi tedbīr-i gürīzānī

4662 Süleymān vāḳıf-ı keyfiyyet olmışdı neden ṣoñra
Elinden cām-ı ṣahbāyı ruḫāma çaldı ol ānī

4663 Peşīmān oldı gerçi itdigi evżāʿ-ı bī-cāya
Bu mażmūn üzre inşād itdi bir naẓm-ı belīġānī

4664 Anı tażmīn idüp ʿĀlī yazar Tārīḫ-i Künh'inde
Süleymān Ḫān aġzıyla niçe ebyāt-ı evzānī

[114b]

Naẓm-ı Süleymān Ḫān

4665 Dirīġā nefs elinden neng ü nāmı pāymāl itdim
Şarāb-ı ala beñzettim içüp ḫūn-ı Süleymān'ı

4666 Ḥarām iken yine ḥürmetler itdim yüz ṣuyın dökdüm
ʿAdūya göz göre teslīm idüp bu mülk-i devrānı

4667 Girüp ḥammāma ḫalvet potasında cān-güdāz itdim
Zerim ḳal olmadı nā-puḫte ḳaldı ṭabʿ-ı şāhānī

4668 Ricāl-i devleti cümle Süleymān Ḫān'ı terk itdi
Varup Mūsā'dan itdi beyʿati yeksāni yeksānī

4669 Ḳarındaşın ḫaber aldıḳda Mūsā vardı ḥammāma
Tefaḥḥuṣ eyleyüp germābede sulṭān-ı ẕī-şānı

4670 Sarāya ḳaçdıġın ṭuyduḳda Mūsā ardına düşdi
Gelüp bāb-ı sarāya cüst u cū itdikde sulṭānı

4671 Sarāyıñ ḳapuların sedd idüp cenge şurūʿ itdi
İçerden ṭaşradan iki ḳarındaşıñ dilīrānı

4672 O gün iki ṭarafdan öyle perḫāş oldı dir rāvī
Metānet eylemişdir anda etbāʿ-ı Süleymānī

4673 Olanca ʿaskeri ḳaçmışdı Mūsā'ya Süleymān'ıñ
Ḳaraca Beg Ḳara Muḳbil ile beş yüz iç oġlanı

4674 Süleymān'ı sarāyıñ ard ḳapusından alup ḳaçdı
Kenār-ı şehre vardıḳda görüp bir şaḫṣ-ı Türkmān'ı

4675 Yol iz bilmez idi şāh-rāhı ṣordılar andan
Ġaraż tekfūr-ı İstanbul'a itmekdi gürīzānī

4676 Yolı yañlış ḫaber virmişdi Türkmān anlara melʿūn
Firārī oldıġın ḥiss eyleyüp etbāʿ-ı sulṭānī

4677 ʿAceb ġāfil bulındı ʿaskeri yoġ idi başında
Olurdı belki mümkin ide taḫlīṣ-i girībānī

4678 Ḳanāʿat itmeyüp iḍlāl-i rāh itdigine Türkmān
Düşüp ardlarına izleyerek ḳavm-i Süleymān'ı

4679 Çıḳarmışdı yolından anları Türkmān-ı bī-īmān
Ṣabāḥ irişmiş idi cümle güm-rāhān-ı ḫāḳānī

4680 Dügenciler dinür bir ḳaryeye ḳondı nüzūl itdi
Kesilmiş her biriniñ rişte-i sāman u dermānı

4681 Firārīler izin ḳoyurmayup Mūsā'nıñ etbāʿı
Zaġar gibi ararlarken bulup ol kelb-i Türkmān'ı

4682 Süleymān bundadır diyü delālet eyledi āḫir
Gelüp bulduḳda Mūsā'nıñ emīrān u dilīrānı

4683 Silāḥa davranup Ḳaraca Beg ile Ḳara Muḳbil
Murād itmişdiler virmeyeler anda Süleymān'ı

4684 Meger peymāne-i ʿömri olarıñ da pür olmışdı
İkisi daḫi oldı bir zamānda ḳatle erzānī

4685 Süleymān'ıñ daḫi oḳ atılup atı yıḳıldıḳda
Ele girdikde bende çekdiler ol şāh-ı devrānı

[115a]

4686 Kimi ḳatlin murād itdi kimi ḥabsin görüp evlā
Bu ḥāl üzre iken Mūsā ẓuhūr itdikde ol ānī

4687 Görünce dest-beste dil-şikeste ḳardaşın Mūsā
Teraḥḥum eylemek evlā iken aldı Süleymān'ı

4688 Ḳoyun Mūsā dinür var idi bir cellād-ı ḫūn-rīzi
Aña teslīm ü ḥıfẓa olmış idi emr ü fermānı

4689 Nekāl-i uḫrevīsi şöyle ṭursun dünyevī daḫi
Niçe maḥẕūrı varken itmeyüp efkār-ı pāyānī

4690 Ḳışāşından taḥarrī eylemek vācib iken ḥayfā
Şehīd itdirdi tertīb itdi gūyā zecr-i şāyānī

4691 Bu yerde muḫtelifdir ḳavli erbāb-ı tevārīḫin
Sarāyından Süleymān eyleyüp ol şeb gürīzānī

4692 Ḳaçup tekfūr-ı İstanbul'a dāḫil olmaḳ isterdi
Ḳırala nāme irsāl eylemişdi belki sirrānī

4693 Naṣārā'dan tenāṣur fikrine düşmişdi bī-çāre
Ümīd eylerdi nuṣret eyleye enṣār-ı Naṣrānī

4694 Ümīd eylerdi kim yolda ṣataşa ceyş-i tekfūra
Te'āżud eyleye ceyş-i Süleymān ile gebrānī

4695 O ümniyyeyle ḳaçmışdı Süleymān ṭuydı Mūsā Ḫān
Varup ılġar ile bir kūyda aḫẕ itdi Süleymān'ı

4696 Edirne'yle Sitanbul arası ḥammāma girmişdi
'Ale'l-ġafle başup kendi eliyle ḳatl idüp anı

4697 Hemān-dem meyyitin tābūtla Bursa'ya gönderdi
Murād Ḫān türbesinde ḥafr olundı ḳabr-i sulṭānī

4698 Sekiz yüz yirmi üçdür sāl-i fevti Ḫān Süleymān'ıñ
Sekiz sāl ile on ay on yedi gün geçdi devrānı

4699 'Aceb baḫtı müsā'id himmeti 'ālī dil-āverdi
Hevāsı olmayaydı hem ḥudūdu'llāha keslānī

4700 Naẓīri olmayan bir pādişāh olurdı dir rāvī
Anıñçündür selāṭīn içre yoḳdur 'izz ü 'unvānı

4701 Egerçi ḫuṭbesi oḳundı oldı sikkesi nāfiẕ
Teselṭan üzredir aḥkām u şānı emr ü fermānı

4702 Şehādetle Ḫudā maḥv eyledi cürm ü ḫaṭī'etin
Budur me'mūlümüz Ḥaḳḳ'dan ola şāyān-ı ġufrānī

4703 Ḫudā bezm-i cinānda neşve-yāb-ı feyż-i ḳurb itsün
Ola sāḳī-i bezm-i işreti ḥavrā vü rıḍvānī

Der-Ẕikr-i Teselṭana-i Mūsā Çelebi Baʿd-ez-Vefāt-ı Süleymān Çelebi

4704 Süleymān Şāh Mūsā'dan büyük iken anı Timur
Oturdup taḫt-ı şāhī üzre ber-raġm-ı Süleymānī

4705 Süleymān'ıñ nükūli bundan aḳdem sebḳat itmişdi
Mücerred rabṭ içündür ola tekrār-ı tibyānı

[115b]

4706 İṭāʿat itmemekle emr-i Timur'a Süleymān Ḫān
Olup iclās-ı Timur ile Mūsā Bursa sulṭānı

4707 Olunca mündefiʿ Timur-ı Gürgan'ıñ taʿaddīsi
Ṭavāyif oldılar evlād-ı Sulṭān Yıldırım Ḫānī

4708 Kimi Rūmili'yi żabṭ itdi kimi Anaṭolı'yı
Olup her biri başlı başına dehriñ Süleymān'ı

4709 Biri Bursa'da biri Edrine şehrinde şāh oldı
Araya düşmiş idi reşk-i sulṭānī-i iḫvānī

4710 Var idi her biri yanında ʿOṯmānlı dökündisi
Münāfiḳ mendebūr u müflis-i İslām u īmānī

4711 Düşürdi ʿāḳıbet biribirine itdirüp ġavġā
İdüp şaḳḳu'l-ʿaṣā ḳoydı miyāna seyf-i ʿudvānī

4712 Mürāʿāt-ı ḥuḳūk-ı ḫurd ü bozurg selb olunmışdı
Biri birini ḳatle her biri eylerdi cūyānī

4713 Anaṭolı'da ʿasker cemʿine meşġūl olup ʿĪsā
Gehī Sulṭān Muḥammed üstine ḳıldı ceyş-rānī

4714 Gehī Bursa'ya geldi ḳatl-i Mūsā'ya hücūm itdi
Arada ṣavuşup ḥamle ḫaṭā cenk-i fırāvānī

4715 Gehī vardı Amāsiyye diyārında cidāl itdi
Ḳafādārı ḳılup yanınca niçe ḳavm-i ṭuġyānı

4716 Rüvātıń ḳatl-i 'Īsā Beg'de vardır iḫtilāfātı
Kimi dir Ḫān Mūsā'dan irişdi aña ḫıẓlānī

4717 Kimi Sulṭān Muḥammed eyledi güm-kerde 'Īsā'yı
'Alā ḳavlin anı ḳatl eyledi Mūsā'nıń a'vānı

4718 Raṣānet virdiginde salṭanat bünyānına Mūsā
Oḳundı ism-i Mūsā üzre dirler ḫuṭbe 'unvānı

4719 Yürütdi sikke-i maḍrūbesin naḳd-i teġallüble
Virüp āṡār-ı ḍarb-ı desti aña şevket-i şānı

4720 Amāsiyye diyārın żabṭ iderken çün Muḥammed Ḫān
İşitdi Ḫān Mūsā ẓulm ile ḳatl-i Süleymān'ı

4721 Biraz 'asker tedārük eylemişdi geldi Bursa'ya
Cülūs itdi tehī bulduḳda taḫt-ı Yıldırım Ḫān'ı

4722 Beḳāyā-yı ḫavāric var idi Timur'dan ḳalmış
Ṭaġılmışdı Anaṭolı'ya ol mīrān-ı düzdānı

4723 Te'āżud eylemişdi birbiriyle ittifāḳ üzre
Cihāndan ref' ideler nām u şān-ı Āl-i 'Oṡmān'ı

4724 Biraz müddet mürūrında şehinşāh olalar bunlar
Eḳālīmi bütün żabṭ ideler ber-vech-i şāhānī

4725 Dimişlerdi Süleymān Ḫān'la Mūsā düşdi ġavġāya
Daḫi 'Īsā ile eyler Muḥammed cenk-i iḫvānī

4726 Biribirin bular elbet ḳatil eyler eṡer ḳalmaz
Gelür andan bize elbette istiḳlāl-i sulṭānī

[116a]

4727 Ṣavuşsun aradan şehzādegān dirlerdi melʿūnlar
Bularıñ ittifāḳın fehm idüp ol şīr-i ʿOṯmānī

4728 Beḳāyā-yı süyūfı hem hevādārān-ı Timur'ı
Muḥammed Ḫān ḳırdı virdi istīṣāl-i ḫıẓlānī

4729 Muḥammed Ḫān'dan bu dest-bürdi işidüp Mūsā
Elin çekdi teʿarruż itmeden devşirdi dāmānı

4730 Anaṭolı'ya geçmek ārzū eylerdi vaz geldi
Süleymān'ı ḳatilden ṣoñra artup kibr ü ʿunvānı

4731 Ḫuṣūṣā naṣb-ı Timur ile baġye meyl itmişdi
İderdi salṭanatda daʿva-yı taḳdīm-i rüchānī

4732 Edirne taḫt-gāhın żabṭa ḳāniʿ olmayup Mūsā
Muḥammed Ḫān'la varken miyānda sinn-i noḳṣānī

4733 Burusa taḫtın istikṣār idüp ol ẕāt-ı ẕī-şāna
Teġallüble idermiş iftirā-yı nā-be-şāyānī

4734 Sekiz yüz daḫi on dört sāli içre itdi Mūsā Ḫān
Biraz ʿaskerle küffār üstine ġazv-i dilīrānī

Ġazavāt-ı Mūsā Ḫān ve Şurūʿ-ı Binā-yı Eski Cāmiʿ der-Edirne

4735 Peravadi Mudurnı Ḳalʿasın cenk ile fetḥ itdi
Ġanīmet aldı aʿdādan ṭoyurdı hep dilīrānı

4736 Şurūʿ itmişdi Eski Cāmiʿin bünyādına ol sāl
Müyesser olmadı itmāmı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

4737 O sāliñ irtesinde yine küffāra ġazā itdi
Alup köpriyi daḫi niçe muḥkem ḥıṣn u büldānı

4738 O rütbe ʿasker-i Mūsā ṭoyumluḳ aldı aʿdādan
Yeñiçeri üleşdi börk ile māl-ı firāvānı

4739 Kerīmü'ş-şān cevān-merd idi dirler gerçi Mūsā'yı
Müsāʿid olmadı taḫtında aña baḫt-ı sulṭānī

4740 Bu yerde ehl-i tārīḫiñ rivāyātı füzūn-terdir
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-i süḫan-dānı

4741 Ḳamudan ṣıdḳa aḳrab buldıġım-çün iḫtiyār itdim
Yanımda sā'ire nisbetle vardır faẓl u rüchānı

4742 Emīrān-ı kühen-sālāndan çün Evrenos Ġāzī
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ olup dil-sīr-i iḥsānı

4743 Veliyyü'n-niʿmeti oġlı iken Sulṭān Süleymān'a
Vefāsızlık idüp itdigi evżāʿ-ı sefīhānī

4744 ʿUcub gelmişdi Mūsā Ḫān'a Rūmili emīrānın
Kimin ʿazl ile te'dīb itdi kimin nefy-i büldānī

4745 Bir-iki defʿa Ġāzī Evrenos'ı daʿvet itdikde
Temāruż itdi Mūsā Ḫān'a belki ʿöẕr-i ʿumyānī

4746 Muḥammed Ḫān iki ḳardaş ḳanı daʿvāsına düşdi
Yazup bir nāme Mūsā'ya didi ḳardaşlarım ḳanı

[116b]

4747 Nekāl-i uḫrevīsi şöyle ṭursun şefḳatiñ yoḳ mı
İki süd körpesi gibi olan mīrān-ı şīrānı

4748 Nice ḳıydıñ eliñle taḫt ġavġāsıyla ey ẓālim
Seniñ bu itdigiñi itmedi Timur-ı Gürganī

4749 Süleymān ekber-i evlādı iken Yıldırım Ḫān'ıñ
Görülmez miydi şāyeste aña dīhīm-i sulṭānī

4750 Bilürdük anı babamız yerine cümleden elyaḳ
Unutduñ mı ḳıṣāṣın isteyen sulṭān-ı ẕī-şānı

4751 Anıñ nefsinden özge ġayre bir ẓulmi görülmiş mi
Hevā-yı nefsi üzre devr iderdi cām-ı devrānı

4752 Gözüñ aç ġāfil olma isterem ḳanlarını senden
Ferāġat eylemem terk itmedikce cānı ey cānī

İrsāl-i Mekātīb-i Emīrān be-Cānib-i Muḥammed Ḫān ve Şikāyet-i Reʿāyā ez-Meẓālim-i Mūsā Ḫān

4753 Ricāl-i devleti kendinden iʿrāż eylemişlerdi
Vezīri Şeh Melek hem Evrenos Ġāzī-i ẕī-şānı

4754 Gücendirmiş idi Anaṭolı'ya yazdılar nāme
Ne deńlü var ise Rūmili'niń cümle emīrānı

4755 Muḥammed Ḫān'a yazdı her birisi nev-be-nev mektūb
Bu semte ʿāzim ol zīrā senińdir taḫt-ı ʿOṯmānī

4756 Teferʿan itdi Mūsā'nıń bütün etbāʿ u enṣārı
Ne şerʿi dińlemek ḳaldı ne bir ḳānūn-ı sulṭānī

4757 Şükātı yüridi eṭrāfdan Sulṭān Mūsā'nıń
Reʿāyā vü berāyā itdi istirḥām-ı yeksānī

4758 Hemān Sulṭān Muḥammed ʿaskerin tertīb itdikde
Gelibolı'yı geçdi itdi ılġar-ı hizebrānī

4759 Varup Edrine'ye Mūsā ile perḫāş itdikde
Diyār-ı Lāz'a itdirdi hezīmetle gürīzānī

4760 Edirne taḫt-gāhın żabṭ idüp mesned-nişīn oldı
İnābet eyleyüp andan ol eṭrāfıń ʿazīzānı

4761 Cevāmiʿde oḳutdı ḫuṭbesin nām-ı Muḥammed'le
İdüp infād-ı sikke emrine iḳdām-ı ḫāḳānī

4762 Niçe eyyām anda mesned-ārā-yı serīr oldı
Yine Bursa'ya ricʿat itdi bā-re'y-i emīrānı

4763 Anaṭolı'ya ʿavdet itdigin ṭuyduḳda Mūsā Ḫān
Edirne şehrine gelmek murād itdikde ol ānī

4764 Yine mektūb yazdı Şeh Melek'le Evrenos Ġāzī
Muḥammed Ḫān'a ādem gönderüp ber-vech-i sirrānī

4765 Bu defʿa geldi İstanbul üzre çün Muḥammed Ḫān
Ḫaber gönderdi tekfūrına ber-de'b-i mülūkānī

4766 Çıḳup İstanbul'uñ tekfūrı anı itdi istiḳbāl
Aña taʿẓīm u tekrīm itdi ḳondurmışdı sulṭānī

[117a]

4767 Tefārīḳ u tuḥaf itmişdi pāy-endāz-ı teşrīfī
Daḫi meʾmūlden ber-ter idüp iʿzāz-ı şāhānī

4768 Bu ḥāle Şeh Melek'le Evrenos Beg vāḳıf olduḳda
Ḳoyup Mūsā'yı istiḳbāle çıḳdı mīr-i mīrānı

4769 Sitanbul u Edirne arasında iltiḥāḳ itdi
Muḥammed Ḫān'a Mūsā'nıñ bütün aʿyān u erkānı

4770 Mülāḳāt oldıġında yir öpüp tebrīk-i taḫt itdi
Muḥammed Ḫān'ıñ oldı her birisi ḳul u ḳurbanı

4771 Bu ḥāli işidüp Mūsā ḳoyup taḫtın firār itdi
Yine ol żaʿfla ḳılmışdı Lāz'a pūye-gerdānī

4772 Bu defʿa salṭanatdan yeʾs-i küllī geldi Mūsā'ya
Ṭaġılmışdı başından ḫavfla etbāʿ u aʿvānı

4773 Ḳanāʿat eyler idi cānını ḳurtarmış olsaydı
Anıñ da olmaya Allāhu aʿlem belki imkānı

4774 Edirne taḫt-gāhından gürīz itmekle Mūsā Ḫān
Düşüp ardınca ılġar itdi ber-vech-i şitābānī

4775 Ṣamaḳo şehrine vardıḳda buldı gerçi Mūsā'yı
Ölüm eri olup baġladı bir ṣaff-ı dilīrānī

4776 Ḳuruldı iki cānibden iki ḳardaş perḫāşı
Hezīmet geldi Mūsā'ya yine ḳıldı gürīzānī

4777 Düşüp Sulṭān Muḥammed ʿaskeriyle iṣr-i Mūsā'ya
İrişdi Ḫān Mūsā'ya ṭutuldı māh-ı tābānı

4778 Ḫusūf-ı ṭalʿat-ı şāhī olup hengām-ı maġribde
Daḫi cān atmadan aḫşama irdi merg-i ẓulmānī

4779 Anı aḫẕ eyleyen mānend-i ḥummā Ṣaruca Paşa
Götürdi dest-beste nīm-mürde ḫān-ı ẕī-şānı

4780 O ḥāletle Muḥammed Ḫān Mūsā Ḫān'ı gördükde
Egerçi gelmiş idi ḫāṭıra raḥm-i şaḳīḳānī

4781 Sebīlen taḫliye itseydi daḫi zinde olmazdı
Meger çāk eylemişdi zehresin ḫavf u hirāsānı

4782 Şeh-i devrān anı āzād iderdi ḳayd-ı rencişden
Mükāfātıyla olmışdı anın lebrīz peymānı

4783 Ḳażā-yı mübrem idi def'iniñ imkānı olmazdı
Tecellī-i şehādet üzre buldı ṭavr-ı ġufrānı

4784 Anıñ da na'şını Bursa'ya irsāl eyledi sulṭān
Ḳazıldı türbe-i Orḫan'da bir ḳabr-i şāhānī

4785 Ḫudā ḳabr-i şerīfin meşhed-i envār-ı feyż itsün
Ola züvvār-ı ḳabri ḥaşre dek ḥavrā-yı rıḍvānī

4786 Vezīr-i a'ẓam itdi Ṣaruca Paşa'yı bir müddet
Anıñ bu ḫidmeti olmışdı meşkūr-ı ḫıdīvānī

4787 Tesalṭan müddeti çün üç buçuḳ yıl oldı Mūsā'nıñ
Serīr-i salṭanatda bulmadı 'unvān-ı sulṭānī

[117b]

4788 Degil Mūsā vü 'Īsā'ya Süleymān'a cihān bāḳī
Vefā-dār olmaz aṣlā böyledir ḳānūn-ı devrānī

İcmāl-i Emīrān ve Vüzerā ve 'Ulemā ve Fużalā ve Meşāyiḫ-i 'İẓām ve Şu'arā ve Eṭıbbā

4789 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ vezīrān u emīrānı
Muḳaddem geçmiş idi her biriniñ vaṣf u 'unvānı

4790 Ḫuṣūṣā ol zamānıñ ḳuṭb u ġavṣi mürşid-i rāhı
Refī'u'l-ḳadr olan eşyāḫ-ı Rabbānī 'azīzānı

4791 ʿUlūm-ı ẓāhir u bāṭında ʿālimler müderrisler
Efāżıl ẕāt-ı kāmil zümre-i erbāb-ı ʿirfānī

4792 Süḫan-perdāz-ı naẓm u şiʿr olan erbāb-ı eşʿārı
O ʿaṣrıñ daḫi ḥallāḳu'l-maʿānī ehl-i evzānı

4793 Ṭabābetden olanlar vāye-dār-ı ʿilm-i ebdānī
Ḥakīmān-ı Arisṭo-menḳabet aṣḥāb-ı itḳānı

4794 Bu dört şehzādegān-ı Yıldırım Ḫān'a irişmişdi
Sezā-vār oldılar luṭf u ʿināyāta kemā-kānī

4795 Yine tekrār olunsa her biriniñ ẕāt u evṣāfı
İder erbāb-ı ṭabʿa lā-cerem īrāṯ-ı keslānī

4796 Ḳarībü'l-ʿahd olup her biriniñ evḳāt-ı iclāsı
Temādī bulmamaġla her biriniñ devr ü ezmānı

4797 Muḳaddem her biriniñ oldı tafṣīl-i kemālātı
Anıñla iktifā itsek n'ola ber-vech-i īḳānī

4798 Ḫudā her biriniñ ḳabr-i şerīfin bāġ-ı ʿadn itsün
Münevver eylesün tā ḥaşre dek envār-ı ʿirfānī

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān ibn-i Yıldırım Bāyezīd Ḫān ṭābe ṯerāhümā

4799 İki şehzādeniñ on bir yıl oldı müddet-i cāhı
İkisiniñ de ġavġālarla döndi cām-ı devrānı

4800 Süleymān Ḫān'dan küçük idi Sulṭān Muḥammed Ḫān
Anıñçün itmedi devrinde aṣlā ḫ̆āhiş-i ḫānı

4801 Biraz Timur'dan babasınıñ dādın o almışdır
İrişüp ardlarından ḳırdı vāfir ehl-i ṭuġyānı

4802 Muḳaddem daḫi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdi
Bu yerde daḫi vardır ẕikriniñ tafṣīl-i ʿunvānı

4803 Var idi Ḳara Devletşāh nāmında bir bāġī
Amāsiyye civārında ẓuhūr itmişdi ʿiṣyānı

4804 Hevā-dār olmış idi çoḳ zamān Timur-ı menfūra
Ḳatı melʿūn Tatar idi kendi daḫi aʿvānı

4805 Anıńla cenk idüp ocaġını söndürdi melʿūnuń
Ṣanādīdin ḳırup oymaġına virdi perīşānī

[118a]

4806 Ḳırup mīrzāların ḳahr eyleyüp itdi perākende
Eṣer ḳalmadı andan oldı maḳhūr-ı ḫıdīvānī

4807 Daḫi İsfendiyār'ı Ḳasṭamonı'da helāk itdi
Anıń da māl u mülki oldı ġāret-kerde-i ḫānī

4808 Niçe Timur'dan ḳalmış ḫavāric var idi cümle
O eṣnāda Muḥammed Ḫān'dan bulmışdı ḫıẓlānı

4809 Edirne taḫt-gāhın ḳardaşı Mūsā'dan aldıḳda
Otuz ṭoḳuza başmış idi pāy-i sinn-i sulṭānī

4810 Şurūʿ itmişdi Eski Cāmiʿi bünyāda Mūsā Ḫān
Bulup Sulṭān Muḥammed himmetiyle ḥüsn-i pāyānī

4811 Dönüp Sinob'a mīr-i Germiyān'la ḫayli cenk itdi
Ṭıḳadı çańına ot ẕeyl idi ol mīr-i sekrānī

4812 Ḳaraman-oġlı ol mīr-i ṭoraman ṣulḥ içün itdi
Taẓarruʿlar tekāpūlar tabaṣbuṣlar çü-kelbānī

4813 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam mā-teḳaddem cürmin ʿafv itdi
Gelüp Bursa'ya oldı zīb-baḫş-i taḫt-ı ḫāḳānī

4814 Ḳaraman-oġlı'nıń cürm-i şenīʿi bu idi rāvī
Rivāyet itdi kim biń hem-çü seg ol mīr-i düzdānī

4815 Muḥammed Ḫān Mūsā cengine gitdikde ḳarşuya
Otuz gün Bursa'yı maḥṣūr idüp ḳılmışdı vīrānī

4816 Derūn-ı şehre āteş eyleyüp ilḳā firār itdi
Yaḳup yıḳmışdı ẓālim taḫt-gāh-ı āl-i ʿOṯmān'ı

4817 Odur ʿafv itdigi cürm-i ḳadīmi mīr-i menkūbuń
Zihī ʿafv-ı ḫudāvendī zihī luṭf-ı ḥıdīvānī

Ḥilye-i Şerīfe-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān

4818 Güzel yüzlü vü şīrīn sözlü mevzūn-ḳadd siyeh gözlü
Müdevver çehrelü ġāyet güşāde ṭabʿ u pīşānı

4819 Vesīʿu'l-ṣadr idi hem ḥumrete mā'il idi levni
Siyeh ḳaşlu vü incü dişli hem-ṣāf idi dendānı

4820 Gülerdi gül gibi ruḫsār-ı ʿālu'l-ʿāli derlerdi
Aña dirlerdi güftār eylese ṭūṭī-i insānī

4821 Cemāl-i bā-kemāli şol ḳadar maḥbūb idi anıń
Sezā idi o ḥüsn ile dinilse Yūsuf-ı ṯānī

4822 Ṣabūr idi şekūr idi ġayūr idi vaḳūr idi
Mehīb idi mübārek çehresi hem-daḫi nūrānī

4823 Külāh-ı zer-keşi ber-ser ḳılardı gāhi ol server
Nezāketle iderdi ṭarz-ı destārın perīşānī

4824 Libāsı yaraşıḳ reftārı yaḳışıḳ serv idi gūyā
Levendāne ḫırāmı ġıbṭa-i ṭāvūs-ı rıḍvānī

4825 Celāl-i saṭvetiyle ḳahr iderdi ḳahramānānı
Hirās-ı tīġ-ı rezmi nerm idüp Zāl ü Nerīmān'ı

[118b]

4826 ʿAzīmet itse ḳaṣd-ı ġazv ile bir semte dir rāvī
Gelürdi ayağına nehżatıyla ḳufl-i büldānī

4827 Celādetde şecāʿatde seḫā vü cūd u himmetde
Ṣalāḥ u zühd ü ṭāʿatde bulunmaz idi aḳrānı

4828 Ne deńlü vaṣf-ı pākin eylesem iṭrā medāyiḥle
Tükenmez kilk-i taʿbīrimle bulmaz ḥadd ü pāyānı

Evṣāf-ı Cemīle-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh

4829 Odur Anaṭolı vü Rūmili'yi tīġ-ı ḳahrıyla
Ṭavāyif berzaḫından ḳurtarup pāk iden ekvānı

4830 O tedmīr eylemişdir İzmir-oġlı'n Menteşe-oġlı'n
O söndürmişdir Aydın ẓulmetiyle nār-ı Ṣarḫān'ı

4831 Ḳaraman-oġlı'nıñ ḳarm u ḳurūmın hep ḳıran oldur
Odur İsfendiyār-oġlı'na viren fend-i ḫıẓlānī

4832 Odur pāk eyleyen eṭrāfı ednās-ı revāfiżdan
Odur ḳahr eyleyen abdāl-i ṭorlaḳ ḫayl-i Hū'Kmāl'i

4833 Odur seyf-i ġażabla eyleyen teflīḳ eflāḳı
Şikeste eyleyen oldur miyān-ı Germiyānānı

4834 Ḫavāricden Ḥasan ibn-i Melik Ahmed gibi bāġī
Daḫi ol Pīr ʿÖmer nāmındaki ol mīr-i ṭuġyānı

4835 Bütün aʿvānı ile dūdmānın söndüren oldur
Secī-oġlı'na oldur eyleyen īṣāl ḫüsrānı

4836 Odur Börklüce Düzme Muṣṭafā nāmında melʿūna
Tesalṭan iddiʿāsıyla viren tenkīl-i ḥırmānī

4837 Deyen çeksün günāhın töhmet-i iḍlāl ile anı
Odur İbn-i Simavun'a iden tertīb-i şāyānı

4838 Yezīd nāmında bāġīniñ odur ıṣlāḥına bādī
Odur Kelb-oġlı'nı itüp sümüp ḳahr eyleyen anı

4839 Odur ḥükkām-ı Türkmān'dan olan Danyāl-ı melʿūnuñ
Yigirmi biñ ḳadar ceyşin ḳırup mānend-i şīrānī

4840 Ḳubad-oġlı Ṭaş-oġlı gibi sengīn-dil iki düzdi
Odur Niksār ḥıṣnında ḳılan ḫāk ile yeksānī

4841 Gürūh-ı ser-keşāndan Gözler-oġlı nām Türkmān'ıñ
Çeken oldur ḥayātı dīdesine mīl-i fıḳdānı

4842 Ḳara Devlet gibi şāhıñ ẓalām-ı ẓulmi birden
İzāḥe eyleyüp tenvīr iden aʿyān u ekvānı

4843 Odur gerden-keşānıñ zümre-i Türkmān u Ekrād'ıñ
Ḳırup oymaḳlarına virdiren ḳahr-ı perīşānī

4844 Anıñ āṯār-ı ḍarb-ı destidir ḥālen bu istiḳlāl
Veliyy-i niʿmet-i şāhān dinilse lāyıḳ-ı şānı

4845 Bu dīne ṣārim-i meslūl olup ṣavb-ı İlāhī'den
Ḳodı ḥaḳḳ dīne niçe gümrahān-ı dīn u īmānı

4846 Medīne Mekke ehlin her sene ṣurreyle yād itmek
Bu ẕāt-ı muḥteremden oldı evvel de'b-i sulṭānī

[119a]

4847 Yeter taṣdīʿ itdiñ aṣdıḳāyı başla ey ḫāme
Fütūḥātıyla ḳıl ol şehriyāriñ pūye-gerdānī

İcmāl-i Ġazavāt-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān

4848 Sekiz yüz on sekizde yine naḳż-i ʿahd ile geldi
Muḥammed Ḫān ile cenge işit ibn-i Ḳaraman'ı

4849 Anı ḳarşulayup Sulṭān Muḥammed cenge vardıḳda
Ṭutup bende çeküp oġlı ile bu defʿa kelbānı

4850 Murād itmişdi kim ḳatl eyleye birden ikisin de
Emīrānı recāsıyla yine ʿafv eyleyüp anı

4851 Yavuz it oġlı itler idi ḥabs idüp esīr itdi
Ḳarābet oldı mānīʿ itmedi tertīb-i şāyānı

4852 Ḳırşehir Aḳşehir Yeñişehir'le Seydişehri'ni
Daḫi Sifriḥişār u Nigde'yi ol mīr-i ṭuġyānı

4853 Virüp Sulṭān Muḥammed Ḫān'a unmadı girü döndi
Saʿīd-ili'yle aldı ḳıldı żamm-ı mülk-i ʿOṯmānī

4854 Emīr İsfendiyār'a ḫāṭırı ḳalmışdı sulṭānıń
Varup ʿaskerle ḳıldı mülkini ālān u tālānī

4855 Yedinden İskilib'le Ḳalʿa-i Segṣon'ı nezʿ itdi
Olup Cānik-ili hem Ḳasṭamonı fetḥe erzānī

4856 Sekiz yüz on ṭokuzda milket-i İsfendiyār'ından
Alındı Kanġırı Borlı Çaġa vü Ṭosya büldānı

4857 Ḳatı çoḳ māl girdi māverāsında fütūḥātıń
Cenāb-ı şehriyārıń destine bā-ʿavn-i Rabbānī

4858 O mālıyla yapıldı Edrine şehrinde bir ʿālī
Sarāy-ı pādişāhī kendüye ber-resm-i şāhānī

4859 Sekiz yüz yirmi ikide Muḥammed Ḫān-ı deryā-ceyş
İdüp Rūmili'ye Eflāḳ'a ġazv-i ḳahramānānī

4860 Teṣādüm eyledi küffārla çoḳ iġtinām itdi
Severin Ḳalʿası'nıń oldı ol māl ile bünyānı

4861 Daḫi İsaḳca Sāle Yer-gögi'yi eyledi taʿmīr
Ḥudūd-ı dārü'l-islāma yapup bir sedd-i ʿOṯmanī

4862 Ḳomadı geçmege Eflāḳ'ı ḳaṭʿan dārü'l-islāma
Ḳabūl-i cizye ile itdiler irżā-yı sulṭānī

4863 Üç oġlın daḫi üç kāfir begin rehn itdi tevṯīḳa
O şarṭ üzre alındı kāfiriń māl-ı firāvānı

4864 O māl ile niçe ḫayrāt niçe vaḳf-ı ḫayr itdi
Gelür her biriniń kerrāt ile evṣaf u ʿunvānı

Der-Ẕikr-i Ḫayrāt u Ḥasenāt-ı Sulṭān-ı Mekārim-Simāt

4865 Burusa şehrine bir cāmiʿ-i zībā binā itdi
Sekiz yüz on yedi sāl içre sulṭān-ı cihān-bānī

4866 Daḫi bir medrese bünyād ḳıldı Bursa şehrinde
Anıń olmışdı Sulṭāniyye ile şöhret ü şānı

[119b]

4867 Bu devletde niçe ʿallāme tedrīs eyledi anda
Ḫıżır Şāh u Ḫayālī İbn-i Zeyrek niçe ezmānī

4868 Yanında bir ʿimāret yapdı sulṭān-ı cihān-ārā
İder cīrānını dil-sīr-i niʿmet vefret-i nānı

4869 Arāżī vaḳf idüp vaḳfiyyeler yazdırdı ḥükkāma
Ḳurā vü mezraʿa taʿyīn idüp bā-şarṭ-ı sulṭānī

4870 ʿAdāletle cihānı bende ḳıldı zīr-i destinde
Ṣadā-yı dehşeti münḳād idüp Īrān u Tūrān'ı

Veḳāyiʿ-i Ġarībe der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh

4871 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān'ıñ bir oġlı ġā'ib olmışdı
Ẓuhūr-ı fitne-i Timur'da sebḳ itdi tibyānı

4872 Anı buldurmaġa Timur gerçi ihtimām itdi
Ḥayātıyla memātı olmadı maʿlūm-ı iḫvānı

4873 Aña Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā dirlerdi ʿaṣrında
Bütün şehzādegāndan var idi sinninde noḳṣānı

4874 Zaġara cānibinden Muṣṭafā nāmında bir oġlan
Çıḳup meydāna itdi daʿva-i evlād-ı sulṭānī

4875 Ḫılāl-i fitnede żāyiʿ olan şehzādeyim didi
Yitirdim vaḳʿada babam Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

4876 Beni iḍlāl idüp nehb eylemişdi baʿż-ı müfsidler
Ẓuhūrda ḳudretim olmayıcaḳ bā-vehm-i ḫıẓlānī

4877 Bu tārīḫe gelince iḫtifā itdirdi evbāşān
Benim-çün olmadı iṡbāt-ı nesl itmekde imkānı

4878 Muṣaddıḳ ḳavlimi niçe ʿalāmātım daḫi vardır
Beni teşḫīṣ ider olmaḳ gerek babamıñ aʿvānı

4879 Bu daʿvā-yı ḫilāfı eyledikde ḫāricī oġlan
Daḫīl oldı aña ol beldeniñ baʿż-ı sefīhānı

4880 Simāvne-oġlı Bedreddīn ol yerde bulunmaġla
Budur taḥrīk iden oġlanı didi baʿż-ı yārānı

4881 Muḳaddem daḫi şeyḫiñ töhmeti böyle bir emr idi
Anıñçün nefy-i sulṭānī görülmiş idi erzānī

4882 Aña bed-ḫʾāh-ı devlet olmaḳ istibʿād olunmazdı
Velākin ʿilm ü fażlı menʿ iderdi reʾy-i sulṭānı

4883 Zaġara semtinin niçe kilābı daḫi uyduḳda
ʿAṣāyı dikdi şeyḫe devletiñ hep kār-dānānı

4884 Dinildi her ki zaḫmī mī-ḫored ḥaḳḳında mezbūruñ
Iraḳdan aña taḳrīb itdiler rencişle efġānı

4885 Gelüp günden güne ol yerde oġlanıñ hevā-dārı
Ziyāde olmaġa başladı evbāşān-ı ṭuġyānī

4886 Tecemmuʿ eyledikde ol ḥavālīde niçe müfsid
Bu emr-i ḥayret-efzā eyledi taḫdīş-i sulṭānī

4887 Edirne taḫt-gāhında bulunmaġla Muḥammed Ḫān
Ḫaber ṣalmışdı eṭrāfa gelüp baʿż-ı dilīrānı

[120a]

4888 Ḫilāfet ṣāḥibi ġayri çoġaldı diyü ġayretle
Tedārük itdigi ʿaskerle ḳıldı ʿazm-i sulṭānī

4889 Varup Sirozʾda ol ḫāricīyi ṭutdı ḳatl itdi
Ṭaġıtdı leşkerin ḳırdı geçirdi ehl-i ṭuġyānı

4890 Simavne-oġlı Bedreddīnʾi ḥāmīsi diyü başdı
Anıñ da ṣalb ile terfīʿ olundı pāye-i şānı

4891 Eger vāḳiʿ ise buldı cezāsın belki noḳṣāndır
Degilse ecrin iḥsān ide Ḥaḳ ber-vech-i şāyānī

4892 Sekiz yüz yirmi dörtde Ṭarıca Gekbūze hem Hersek
Alındı dest-i aʿdādan olup tesḫīr-i āsānī

4893 Cihānda ḳanġı niʿmet var ki dehr itmez anı tekdīr
Şehinşāha iṣābet itdi bir ishāl-i buḥrānī

4894 ʿUrūż-ı ʿilletinde ehl-i tārīḫ iḫtilāf itdi
Ṣudāʿ-ı müzmin idi didiler ḥuẓẓāḳ-ı sulṭānī

4895 Rivāyetdir tamāmen altı ay ṣāḥib-firāş oldı
Ecel geldikde olmazmış ṣudāʿıñ daḫi dermānı

Vilādet-i Muḥammed Ḫān ve Cülūs-ı Hümāyūn ve İntiḳāl-i Şehriyārī

4896 Cihāna yedi yüz seksen biriñ şehr-i rebīʿinde
Ḳadem başmışdı ol nev-bāde-i naḫl-i ḫıdīvānī

4897 Olup sekiz yüz on altıda iclās-ı hümāyūnı
Ḫilāfet müddeti oldı sekizden cüz'i noḳṣānī

4898 Bu taḳdīr üzre ʿömr-i şehriyārī ḳırḳ üç olmışdır
Rüvātıñ bunda vardır iḫtilāfāt-ı firāvānı

4899 Muḥammed Ḫān'ı üç defʿa cülūs itdi diyüp ʿĀlī
Mufaṣṣal Künhü'l-Aḫbār'ında vardır ẕikr-i ʿunvānı

4900 Burusa dār-ı mülkinde cülūsı iʿtibārıyla
Dimişdir on ṭoḳuz yıldır zamān-ı milket-i ḫānī

4901 İkinci defʿası Mūsā'yı ḳatl u ḫalʿile oldı
Edirne taḫtınıñ on bir sene sulṭān-ı ẕī-şānı

4902 Üçünci defʿası Anaṭolı vü Rūmili cümle
Olup ber-vech-i istiḳlāl zīr-i dest-i ḫāḳānī

4903 Sekiz yüz yirmi dört sālinde ḳıldı rıḥlet-i ʿuḳbā
Virildi mülk-i ʿAdn içre aña dīhīm-i rıḍvānī

Evlād-ı Emcād-ı Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān eskenehumu'llāhu teʿālā fī ġurefi'l-cinān

4904 Beş evlād-ı kirāmı ḳalmış idi vāriṣ-i mülki
Murād u Musṭafā Maḥmūd u Aḥmed Yūsuf-ı ṯānī

4905 Ḳamudan Muṣṭafā erşed idi ḥāl-i ḥayātında
İsā'etle çekildi dīdesine mīl-i ʿumyānī

4906 Ġamından çoḳ muʿammer olmayup āḫir vefāt itdi
Ola cürm ü ḳuṣūrı maẓhar-ı ġufrān-ı Rabbānī

4907 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i rıḍvān idüp dā'im
Ola rūḥ u revānı lāne-sāz-ı ʿarş-i Raḥmānī

[120b]

4908 Muḥammed Ḫān bütün cemʿ eyleyüp aʿyān u erkānın
Vaṣıyyet eyledi yerine maḫdūmı Murād Ḫān'ı

4909 Anıń ʿaḳl u sedādın dā'imā taḥsīn iderlerdi
Reşād u rüşdi oldı bāʿiṯ-i tercīḥ-i sulṭānī

4910 Murād Ḫān Rūmili esfārın eylerdi yine ol sāl
Ġazāda bulunup şehzāde bā-taḳdīr-i Sübḥānī

4911 Muḥammed Ḫān Ġāzī sūy-i ʿAdn'e ʿāzim olduḳda
Vefātın itmedi ifşā anıń etbāʿ-ı ḫāṣṣānı

4912 Vezīr-i aʿẓamı dīvān iderdi yine ke'l-evvel
Menāṣıb virilürdi ḫalḳa ber-ḳānūn-ı ʿOṯmānī

4913 Olup dād u sited ber-ḳāʿide bir niçe müddetler
Ṣanurdı ṭaşra ḫalḳı zinde sulṭān-ı cihān-bānı

4914 Muḥaṣṣal ḳırḳ iki gün ketm ü iḫfā itdiler fevtin
Getürdünce nihānī ḥażret-i şehzāde sulṭānı

4915 Virilmişdi cinānda aña te'yīd-i Ḫudāvendī
Yerine ḳıldılar iclās maḫdūmı Murād Ḫān'ı

4916 Gelüp bī-güft ü gū babası taḫtında cülūs itdi
Edirne şehri buldı ḫuṭbesiyle zīb-i ʿunvānı

Sebeb-i İḫfā'-i İntiḳāl-i Ḥażret-i Şehriyārī ṭābe ṯerāhu

4917 ʿAlā ḳavlin Muḥammed Ḫān Bursa'da vefāt itdi
Amāsiyye begi itmişdi maḫdūmı Murād Ḫān'ı

4918 Vefātın ketm ü iḫfāya sebeb bu oldı dir rāvī
İki fırḳaydı ol eṣnāda devlet kār-dānānı

4919 Miyān-ı ʿaskerīde iḫtilālün-mā sezerlerdi
Teḫālüf üzre idi devlete baʿż-ı emīrānı

4920 Kimi Maḥmūd olsun dir kimi Aḥmed münāsib dir
Zelīḫā-veş kimi Yūsuf diyüp eylerdi nālānī

4921 ʿİvaż Paşa vü İbrāhīm Paşa Bāyezīd Paşa
Bulardı ol zamān aṣḥāb-ārā-yı vezīrānı

4922 Ḫayır-ḫ̆āhān-ı devlet mīr-i mīrān ittifāḳıyla
Getürdüp taḫta iclāsa nihānīce Murād Ḫān'ı

4923 Veṣāyetle verāṯetle daḫi icmāʿ-ı ümmetle
Saʿādetle cülūs itdirdiler maḫdūm-ı ẕī-şānı

4924 Edirne şehri yā maḥrūse-i Bursa'da sulṭāna
İnābet eyleyüp aʿyān u erkān ehl-i dīvānı

4925 Ḳılup tābūt ile cism-i laṭīfin Bursa'ya irsāl
ʿAbīr u müşk ile taʿṭīr ü tebḫīr eyleyüp anı

4926 Verā-yı cāmiʿinde türbeye defn itdi evlādı
Aña ḥafr itdirüp bir ḳabr-i vālā-yı mülūkānī

4927 Zihī ḳabr-i şehinşāhī ki reşk-i ravż-ı cennetdir
Sezādır türbe-dārı olsalar ʿarşıń sürūşānı

4928 Ġunūde eyledikce pister-i ḳabr-i şerīfinde
Ola nesl-i nesīli ḥaşre [dek] ber-taḫt-ı ʿOṯmānī

[121a]

4929 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir o ḳabr-i rūḥ-baḫşāyī
Gelür züvvāra elbet merḳadinden feyż-i rūḥānī

Ḥikāyet-i Ġarībe der-ʿAhd-i Sulṭān Muḥammed Ḫān

4930 Kerāmātın yazar erbāb-ı tārīḫ ol şehinşāhıń
Olur ḥüsn-i sülūki fi'l-ḥaḳīḳa ṣıdḳ-ı bürhānı

4931 Ṣiḳāt-ı Bursa'dan merviyyedir bu yazdıġım ḥālāt
Tevātür üzre naḳl eyler o şehriñ ḫurde-bünyānı

4932 Kibārından o şehriñ biri olur iḫtiżār üzre
Vaṣıyyet ile didikde marīżiñ zevc ü ḫˇīşānı

4933 Şu vech üzre vaṣıyyet eylemiş kim rıḥlet itdikde
Tecessüs idesiz bir ehl-i taḳvā ẕāt-ı ẕī-şānı

4934 O rütbe ʿābid ü zāhid ola farżā ki ʿömrinde
İkindi sünnetin terk itmemiş ber-vech-i keslānī

4935 Cevāzı gerçi vardır terkiniñ ammā anı kümmel
Ebed terk itmediler olsa da aʿẕār-ı ebdānī

4936 O ḳılsn yevm-i mevtimde ṣalātım daḫi tābūtum
O ḳaldırsun muṣallādan aña itsünler iḥsānı

4937 Tekāsül itmeñiz infāẕda bu emr-i meşrūʿı
Olur her biriñizden baña başḳa birr-i ḫˇīşānī

4938 Marīżiñ vech-i meşrūḥ üzre bu īṣası bi'l-cümle
Tevātür buldı nās içre daḫi mesmūʿ-ı sulṭānī

4939 Vefāt itdikde şehriñ etḳıyāṣı cümle zühhādı
Aranup her birine didiler yeksāni yeksānī

4940 Ḳamusı ʿöẕr-i leng-i terk-i sünnet itdi ʿaṣrında
Bu emriñ olmadı bir vech ile infāẕa imkānı

4941 Cenāb-ı şehriyār-i ʿaṣra iʿlām itdiler āḫir
Teşekkürle ṣudūr itdi bu minvāl üzre fermānı

4942 Buyurdı bi'n-nefis ol emri bizler ideriz icrā
Bize ol sünnetiñ vāḳiʿ degildir fevt u ḥırmānı

4943 Hemān-dem şevket ü iclāl ile vardı edā itdi
Veṣāyāsı mü'eddā oldı ol şaḫṣıñ be-şāyānī

Der-Ẕikr-i Vüzerā ve Mīr-i Mīrān der-ʿAhd-i Sulṭān Muḥammed Ḫān

4944 ʿİvaż Paşa vü İbrāhīm Paşa Bāyezīd Paşa
Muḥammed Ḫān'ıñ olmışdı vezīrān-ı dilīrānı

4945 Bu üç mīr-i dilīriñ oldıġıyçün farṭ-ı iclāli
Muḥammed Ḫān'ıñ olmışdı semīrānı se mīrānı

4946 Ẕuhūr-ı Düzmece taḥrīr olunmışdı muḳaddemce
Olupdur Muṣṭafā ol ḫāricīniñ nām u ʿunvānı

4947 Anı defʿ itmege me'mūr olunca Bāyezīd Paşa
Muvaffaḳ olmadı tedmīrine bā-iẕn-i Rabbānī

4948 Rivāyet muḫtelifdir ḳatl olundı ṣaḥn-ı heycāda
ʿAlā ḳavlin nifāḳ u ġamz idüp etbāʿ-ı sulṭānı

4949 Hezīmetle rücūʿ itdikde oldı sū'-i tedbīri
Helāke bāʿiẕ u bādī olup maẓlūm-ı iḫvānı

4950 Burusa şehri içre yapdı bir medrese bir türbe
Naṣīb olmadı anda defn bā-taḳdīr-i Yezdānī

[121b]

4951 Ol İbrāhīm Paşa kim vezīr ibn-i vezīr idi
Mevālī silki üzreydi bi-luṭf-ı Bāyezīd Ḫānī

4952 Vekāletle ser-efrāz itdiler aḳrān u emṡāle
Murād Ḫān'a daḫi olsa gerekdir Āṣaf-ı ṡānī

4953 Bütün maʿlūmı olmış idi maʿḳūlāt u menḳūlāt
Niṣāl-i ḫāmesiyle aḫẕ idüp meydān-ı ʿirfānı

4954 Vezāretde iken evzār-ı dünyādan elin çekdi
Beḳā iḳlīminiñ oldı vezīr-i rāfiʿü'ş-şānı

4955 ʿİvaż Paşa muḳaddem üç biñ aḳçayla sipāh idi
Nihād-ı ġayreti ḳıldı anı maḳbūl-i sulṭānī

4956 Ṣu-başısı iken şāh-ı cihānıñ Bursa şehrinde
Vezāretle be-kām oldı virildi rifʿat-i şānī

4957 Ḳaraman-oġlı şehr-i Bursa'yı ġārāta geldikde
O eṯnāda anıńla eyleyüp cenk-i dilīrānī

4958 Muḥaṣṣal virmedi şehri buġātı ḳıldı bergeşte
Helāk oldı ḫavāric ceyşiniń mārān-ı mīrānı

4959 Dönüp tersine ricʿat itdigi aṣḥāb-ı ṭuġyānıń
Muḥammed Ḫān'a ḫoş gelmişdi ḳıldı mühre erzānī

4960 Burusa şehri içre medrese bünyād itmişdir
Daḫi bir cāmiʿ-i zībānıń oldı vażʿ-ı bünyānı

4961 Daḫi birḳaç ḳurā vaḳf itdi taʿyīn-i revātible
Muvaẓẓaf ḳıldı vaḳfından niçe ḥuffāẓ-ı Ḳur'ān'ı

4962 Be-her yıl Yeṯrib ü Baṭḥā'ya irsāl eyleyüp ṣurre
Aña taʿyīn idüp vaḳfiyyede seksen dükkānı

4963 Severdi bi'ṭ-ṭabiʿ iki elin ḫayra uzatmışdı
Yüzünden dā'im eytām u erāmil gördi iḥsānı

4964 Cenāb-ı Bāyezīd'iń muʿtaḳı olmaḳ rivāyetdir
Ḳarındaşı didiler nāẓım-ı mevlid Süleymān'ı

4965 ʿİvaż Paşa'nıń aḥvāli muḳaddem ẕikr olunmışdı
Fenārī inkisārın almasa alurdı meydānı

4966 Ḳażāya uġrayup ʿazle ḳanāʿat itmeyüp sulṭān
Keşīde ḳıldı çeşm-i iʿtibāra mīl-i ʿumyānı

4967 Muḥammed Ḫān ʿahdinde beḳāya irtiḥāl itdi
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān eyleye Mevlā-yı Raḥmān'ı

Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Füżelā-yı Ẕevi'l-İḥtirām der-Zamān-ı Sulṭān Muḥammed Ḫān

4968 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan aṣḥāb-ı efżāliń
Güzīni Monla Ḥaydar'dır ki Burhān oldı ʿunvānı

4969 Yazar ṣāḥib-Şaḳāyıḳ vālidi ismi Muḥammed'dir
Ḫavāfī Hirevī nisbetle buldı şöhret-i şānı

4970 Telemmüẕ itdi Saʿdeddīn'den vaḳt-i şebābında
Yazup Keşşāf şerḥi üzre bir taʿlīḳ-ı ḥaḳḳānī

[122a]

4971 Miyān-ı Saʿd u Seyyid'de olan işkāl ḥallinde
Cevāb-ı iʿtirāżāta idüp tedḳīḳ-ı imʿānī

4972 Maʿānīde yazup bir şerḥ-i vāfir Metn-i Īżāḥ'a
Sirāciyye kitābın eyledi şerh ile nūrānī

4973 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvā vü veraʿda az idi miṯli
Otuz yaşında ḳıldı ʿazm-i sūy-i bāġ-ı rıḍvānī

Faḫrüddīn el-ʿAcemī

4974 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā-yı Faḫrüddīn
Ki anıñ Aʿcemī'dir ḫalḳ içinde eşher ʿunvānı

4975 ʿAcem'de Seyyid-i Cürcān'dan taḥṣīl-i ʿilm itdi
Diyār-ı Rūm'a geldikde idüp tekmīl-i ʿirfānī

4976 Muḥammed Şāh kim İbnü'l-Fenārī'ye muʿīd oldı
Müderris oldığında ṣoñralarda artdı ʿunvānı

4977 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād ibn-i Muḥammed Ḫān
Anı iftāya me'ẕūn eyledikde niçe ezmānī

4978 Muʿayyen ḳılmış idi añа yevmiyye otuz aḳça
Murād itmişdi kim tevfīr ide yevmiyye iḥsānı

4979 Ziyāde istemem ıżrār-ı beytü'l-māldir dirdi
Bu da eyler kifāyet belki bundan daḫi noḳṣānı

4980 Zihī zühd ü veraʿ taḳvā vü fetvāyı olup şāmil
Zihī kenz-i ḳanāʿat kim bulunmaz faḳd u ḫüsrānı

Ḥikāye-i ʿAcībe

4981 Muḥammed Ḫān yaʿni Fāṭiḥ'iñ eyyām-ı ʿadlinde
Rivāyet itdiler bu emri ol ʿaṣrıñ ʿazīzānı

4982 Ḥurūfī zümresinden yaʿni Faẓlullāh-ı Tebrīzī
Düşürmişdi çeh-i ilḥāda niçe müslümānānı

4983 Anın ṣūfīlerinden bir belīd-i tīre-meẕheb de
Diyār-ı Rūm'a geldi var yanında niçe merdānı

4984 Taḳarrub itdi bir taḳrīb ile sulṭāna ol mülḥid
Firīb u ḥīle vü dekle olup maḳbūl-i sulṭānī

4985 Sarāy-ı şehriyārīde döşendi aña bir mesken
Virildi ḳuş südinden berisi taʿyīn-i ḫāḳānī

4986 Vezīr-i aʿẓam idi ol zamān Maḥmūd Paşa'ya
Girān geldi bu luṭf-ı nā-sezā-yı mülḥid-i cānī

4987 Cenāb-ı şehriyāriñ iʿtiḳādın ṣun idi maḳṣad
Çaġırtdı yanına müftī-i dīni Faḫr-ı ẕī-şānı

4988 Didi ey mülk-i dīniñ dāveri Monlā-yı Faḫrüddīn
Esās-ı beyt-i şerʿiñ bāʿiṯ-i aḥkām u itḳānı

4989 Gürūh-ı mülḥidīniñ başı Faẓlullāh-ı Tebrīzī
Ḥurūfī ḳavminiñ ser-çeşmesi ol Şeyḫ-i Ṣanʿānī

4990 Niçe biñ müslimānı rāḥ-ı ḥaḳḳdan azdırup şimdi
Anıñ dervīşlerinden geldi bir seḥḥār-ı yābānī

[122b]

4991 ʿUrūḳ-ı şehriyāre girdi ol iblīs-i pür-telbīs
Sarāy-ı pādişāhīde sezā-vār oldı iskānı

4992 Budur ḫavfım ki şevketli düşer mekr ile ilḥāda
Virirler iʿtiḳād-ı ḥaḳḳına taḥvīl-i buṭlānī

4993 Bu zaḥmetden ġaraż sulṭānıma şimdi o melʿūnı
Çaġırdup eyleyüp ṣanʿatla istinṭāḳ-ı sirrānī

4994 Muḳaddem kendüye ikrām u iḥsān eyleyüp ṣoñra
Biraz baḥṣ olunup ʿilm-i ḥurūfuñ ḥaḳḳ u buṭlānı

4995 Nedir meẕhebleri fehm itmek içün meyl gösterüp
Neye müncer olur mevżūʿ u maḥmūl ile pāyānı

4996 Görelim fi'l-ḥaḳīḳa mūcib-i ikfār olur ḥāli
Ẓuhūr eyler mi itmez mi olur mı baġy ü ṭuġyānı

4997 Baḳalım fırḳa-i maḫẕūleden mi ol ḥurūfīler
Kitāb u sünnet u icmāʿdan münfek mi bürhānı

4998 Verā-yı perdede siz iḫtifāda olasız cüz'ī
Sükūt üzre idiñ aḳvāline tedḳīḳ-ı imʿānī

4999 Cevāba ṣabr idiñ tā feẕleke virsün maḳālāta
Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir bed' ü pāyānı

5000 Ḫaber gitmişdi şeyḫe geliyor dindikde Faḫrüddīn
Verā-yı perdede bir-iki sāʿat oldı pinhānī

5001 Ḳapudan ṭaşraya çıḳmışdı istiḳbāl içün şeyḫi
Gelüp ādāb ile virdi taḥiyyāt-ı ḫulūṣānī

5002 Selāmın redd idüp ber-vech-i aḥsen iḥtirām itdi
İdüp taḳdīm-i ṣadra mülḥidi hem daḫi merdānı

5003 Reh ü resm-i riʿāyet her ne ise irdi encāma
Meziyyet üzre tevḳīr eyledi ber-de'b-i ʿOṯmānī

5004 Bu olmışdı su'āl-i evveli Maḥmūd Paşa'nıñ
Cenāb-ı Şeyḫ Fażlullāh-ı Tebrīzī o ẕī-şānı

5005 Egerçi görmedik ancaḳ kemālāt üzre evṣāfın
İşitdik var imiş ʿilm-i ḥurūfa fażl u itḳānı

5006 Ḥurūfuñ bizlere ifhām idiñ eṣrār u āṯārın
Nedir mevżūʿ u maḥmūli biraz tenvīr idiñ anı

5007 Egerçi bilmesinde bizlere çendān luṭfı yoḳ
Velākin ʿilmi her şey'iñ olur cehline rücḥānı

5008 O ʿilmiñ ʿillet-i ġā'iyyesi efrād u aġyārı
Daḫi taʿrīf u ḥadd ü resmi olmaḳ var kemā-kānī

5009 Bize luṭf ile tafṣīl eyle ʿilm-i ḥarfi icmālen
Tefehhüm idelim sizden anı ber-vech-i ḥaḳḳānī

5010 Düşüp Maḥmūd Paşa öñine şeyḫ-i ḥurūfīniñ
Aña ḥarfen bi-ḥarfin söyledüp esrār-ı pinhānı

5011 O rütbe meyl gösterdi idüp telfīḳ meẕhebde
Taḳıyye ṣūretinde görünüp şeyḫe ḥakīmānī

5012 Ḥurūfī ẓann iderdi diñleyen Maḥmūd Paşa'yı
O rütbe inḥirāfa varmış idi re'y-i itḳānı

[123a]

5013 Mümāşāt iderek söyletdi ism ü fiʿl ü ḥarfin hep
Elifden yā'ya dek itdi teheccī üzre īḳānı

5014 Ḥulūle geldi ṭayandı ḥurūfīniñ maḳālātı
Ḥurūfīnin baḥiṣde ẓāhir olup küfr ü ṭuġyānı

5015 Taḥammülden ḳalup bī-ṣabr olunca ġayri Faḫrüddīn
Çıḳınca ṭaşraya sebb iderek ol mülḥid-i cānī

5016 Teferrüs itdi kim encām-ı kārı mülḥidiñ şāyed
İder bir vaḳʿa-i nādīdeyi īcāb ol ānī

5017 Vezīriñ daʿvet ü ikrāmını dek oldıġın bildi
Sarāy-ı pādişāhīye gürīz itdi şitābānī

5018 Kemāl-i ḥiddetinden ardına düşmişdi Faḫrüddīn
Yaḳasından ḳapup ol mülḥid-i bī-dīn ü īmānı

5019 Edirne şehri içre Yeñi Cāmiʿ öñine vardı
Eẕān oḳutdı iʿlām itdi iḥżār itdi aʿyānı

5020 Kemāl-i ġayret-i dīniyyesinden minbere çıḳdı
Ḥurūfī meẕhebin naḳl itdi ber-tafṣīl-i tibyānī

5021 Daḫi ol mülḥidiñ minvāl-i meşrūḥ üzre taḳrīrin
Sarāy-ı Āṣafī'de itdigi daʿvā-yı buṭlānı

5022 Bütün ḥużżāra bir bir vaʿẓ u nuṣḥ itdi beyān itdi
Ḫurūfīye rücūʿ ile idüp telḳīn-i īmānī

5023 Olup ışrārı ẓāhir meẕheb-i bāṭılda melʿūnuñ
İdüp ḳatliyle iftā besmeleyle Faḫr-i ḥaḳḳānī

5024 Oṭun cemʿ eylemişdi anı iḥrāḳ itmege şehriñ
Niçe pīr ü cevānı merd ü zen şübbān u ṣıbyānı

5025 Bir āteş yaḳdılar ol sāḥada ḳatl itdiler şeyḫi
Daḫi hem-kīş olan yanındaki merdān-ı ḫıẕlānı

5026 Ḳamusı āteşe ilḳā olundı yandı kül oldı
Zihī düstūr-ı ḥaḳḳānī zihī müftī-i Rabbānī

5027 Kemāl-i ġayret-i dīniyyesinden āteş üflerken
Ṭavīlü'l-liḥye idi oldı bir miḳdārı sūzānī

5028 Dinildi rütbe-i mesnūneden faẓla olan yandı
ʿAzīziñ liḥyesi yaḳışdı buldı zīb bu ānī

5029 Ṣalābetde diyānetde naẓīri yoġ idi ḥattā
Bu emri menʿe aṣlā olmadı maḳdūr-ı sulṭānī

5030 Muḥammed Ḫān işitdikde bu emr-i ḥayret-efzāyı
İṣābetdir diyü müftīye itdi luṭf-i şāyānī

5031 Rüvātıñ naḳlidir kim müfti-i dīn aʿni Faḫrüddīn
Olunca ʿāzim-i gülşen-serā-yı ḳurb-i Raḥmānī

5032 ʿAlī Ṭūsī ʿiyāde itmege vardıḳda müftīye
Biraz gelmişdi aña iştidād-ı derd-i buḥrānī

5033 Veṣāyāñız nedir diyü su'āl itdikde ol demde
Uyandı ḫʿābdan gūyā aña gelmişdi yaḳẓānī

[123b]

5034 Hemān-dem gözlerin açup firāşı üzre oturdı
Saña benden naṣīḥatdir eger eylerseñ iẕʿānı

5035 Kelāmım farṭa-i gūş-i kabūl eyle ẕühūl itme
Anıń dāreynde olur saña ecr-i fırāvānı

5036 ʿAṣā-yı şerʿden ẓahr-ı ʿavāmı itmeñiz ḫālī
Eger ḫālī ḳalursa defʿiniń güc olur imkānı

5037 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında vedāʿ-ı ʿālem itdikde
Edirne içredir ḥālen mezār-ı şeyḫ-i nūrānī

5038 Ḫudā ḳabr-i şerīfin raḥmetiyle eyleye şād-āb
Ferādīs-i cinān içre olup iskāna şāyānī

Mevlānā Yaʿḳūb-ı Aṣfar raḥimehu'llāhu teʿālā

5039 Efāżıldan birisi daḫi ol Yaʿḳūb-ı Aṣfar'dır
Tefevvuḳ eyledi ʿilm ü fażılda ḫayl-i aḳrānı

5040 Müderris olmış idi Bursa'da neşr-i ʿulūm itdi
İdüp Monlā Yegān'a niçe müddet ʿaḳd-i ḫullānī

5041 Fürūʿ-ı ʿilm-i fıḳha hem uṣūle intisāb itdi
Niçe eyyām tedrīs ile imrār itdi ezmānı

5042 Füḥūl-i Mıṣr ile Ezher'de baḥṯ itmişdi tefsīre
Ḳamusından ziyāde oldı dirler ʿilm ü itḳānı

5043 İki āyet miyānında teʿāruż iḳtiżā itse
Yazardı üstine ḥall eyleyüp esrār-ı Ḳur'ān'ı

5044 Rivāyetdir ki bir emre eger eylerse istişkāl
Menāmında görürdi ḥall iderdi Şāh-ı ʿAdnānī

5045 Ne ise müşkilin Sulṭān-ı Kevneyn'e ṣorarlarmış
Şifā-yı ṣadr olurmış aña ber-tenbīh-i rūḥānī

Mevlānā Yaʿḳūb-ı Esved raḥimehu'llāhu teʿālā

5046 Efāżıldan birisi daḫi ol Yaʿḳūb-ı Esved'dir
Ḳaraman ülkesinde Nigde'dendir neş'et-i şānı

5047 Maʿānī vü lüġatdir aġleb-i fenni anıń ammā
Meṣābīḥ u Hidāye üstine yazmışdı şerḥānı

5048 Sekiz yüz otuz üçde ʿāzim-i sūy-i beḳā oldı
Dem-ā-dem ḳabrini pür-nūr ide miṣbāḥ-ı ʿirfānı

Mevlānā Bāyezīd-i Ṣūfī raḥimehu'llāh

5049 Biri de ehl-i fażlıñ Bāyezīd Ṣūfī-i dānādır
Kemāl-i ʿilm ü ādābla buldı ʿizz-i ʿunvānı

5050 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ın sezā-yı luṭfı olmışdı
Muḥammed Ḫān'a taʿlīm eylemişdi ʿilm-i Ḳur'ān'ı

5051 Egerçi ṣūfi-i ṣāfī idi tedbīre ḳādirdi
Sefāretle varup görmiş idi Timur-ı Gürgan'ı

[124a]

5052 Efāżıl zümresinden biri daḫi Monla Fażlullāh
Feżā-yı Gekbūze'den ẓāhir oldı fażl u ʿirfānı

5053 Bu cānibden sefīr itmişdi anı ḳayṣar-ı Rūm'a
Ṣadāḳatle olup şāyeste-i elṭāf-ı sulṭānī

5054 Ḳażāya uġradı Gekbūze'de ḥākim ḳılınmışdır
Sicill-i ʿömri maṭvī oldı bā-taḳdīr-i Rabbānī

Mevlānā Muḥyiddīn el-Maʿrūf bi-Kāfiyeci

5055 Biri de fāżıl u ʿallāmeniñ ol ʿaṣr-ı vālāda
O Muḥyiddīn'dir Kāfiyeci olmışdır ʿunvānı

5056 Ziyāde iştiġāl itmekle ol te'līf-i zībāya
Anıñla eyledi telḳīb şāgirdānı yārānı

5057 Muḥammed ismidir babasınıñ nāmı Süleymān'dır
Olup Mesʿūd-ı Rūmī aḳrab-ı ecdād-ı ẕī-şānı

5058 Ẓuhūrı Berġama semtinden idi gerçi mezbūruñ
Düşüp bir ġama geşt itdi bütün Īrān u Tūrān'ı

5059 ʿAcem iḳlīmini devr eyleyüp varmışdı Tatar'a
O semtiñ kümmelinden eyleyüp taḥṣīl-i ʿirfānī

5060 Gelüp Şemsü'l-Fenārī'den daḫi Monlā-yı Ḥaydar'dan
Taʿallüm eylemekle oldı nūrānī vü bürhānī

5061 Oḳurdı Şeyḫ-i Vācid'den daḫi İbn-i Ferişte'den
Meleke gelmiş idi ẕihnine hem ẕevḳ-ı vicdānī

5062 İmām-ı Kerderī'niñ oldı ṣoñra dersine ḥāżır
Bulup ol Ḥāfiẓuddīn'iñ yüzinden fażl u itḳānı

5063 Gidüp Mıṣr'a niçe eyyām anda eyledi tedrīs
Bütün fenni oḳutdı ḳıldı iḥyā müsteʿiddānı

5064 Eyādīde tedāvül eyleyen te'līf ü āṯārı
Ṣayılsa ḳābil olmazdı yoġ idi ḥadd ü pāyānı

5065 Esāmīsin su'āl itdikde taṣnīfātını biri
Unutdum diyü taḥdīṯ eylemiş naʿmā-yı Mennānī

5066 Kemāl-i keṯretinden kendüler daḫi unutmışdı
Zihī taḥṣīl-i ʿirfānī zihī tevfīḳ-ı Sübḥānī

5067 Eñ ednā ʿilminiñ enmūzeci Şerḥ-i Ḳavāʿid'dir
İdüp iʿrāb fenninde fünūna ṣarf-ı eẕhānī

5068 Daḫi tevḥīd ʿilmiyle tefāsīr u eḥādīṯe
Birer metn ile itmiş muḫtaṣar bir şerḥ-i ẕī-şānī

5069 Rivāyetdir biri on dört sene ders oḳumış andan
Bir işitdigi taḥḳīḳ olmamış tekrāra erzānī

5070 Selīmü'l-fıṭra ṣāfī-ḳalb sālim-iʿtiḳād idi
Cihānda sürmiş idi ʿizzet ile ʿömr-i sāmānī

5071 Sekiz yüz seksene varmaḳsızın bu sāl-i hicretden
Şehādetle idüp dārü'l-beḳāya ʿazm-i pīrānī

[124b]

5072 İde rūḥ-ı revānı ʿarş-i Raḥmānī'de āsāyiş
Münevver eyleye ḫāk-i mezārın nūr-ı ʿirfānı

Menāḳıb-ı Celīle-i Meşāyiḫ-ı ʿİẓām ve Kibār-ı Mutaṣavvıfıvīn der-ʿAhd-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān

5073 Kerāmāt-ı bülendi şöhre-i āfāḳ olanlardan
Biri ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī ol şeyḫ-i Rabbānī

5074 Egerçi Maḳdisī'dir şöhreti Enṣāri'dir aṣlı
ʿUlūmı evvelen taḥṣīl idüp ber-vech-i itḳānī

5075 Ṭarīḳ-i ṣūfiyāna ġālib oldı meyl-i irşādı
İcāzet aldı Şeyḫ ʿAbdülʿazīz'iñ oldı cūyānı

5076 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī Ḳuds'e vardıḳda
Olup ʿAbdüllaṭīf'iñ ḫānesinde ḍayf u mihmānı

5077 Ziyāde ḥürmet itmişdi anıñ enfās-ı ḳudsīsi
Devām-ı ṣoḥbeti virdi aña ḥālāt-ı rūḥānī

5078 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn Ḥicāz'a ʿāzim olduḳda
Maʿiyyet itmek isterdi anıñ olmadı imkānı

5079 Bu oldı menʿine ʿAbdüllaṭīf'iñ bāʿiṯ ü bādī
Anası ḫaste idi yoġ idi ḫıdmet-güẕārānı

5080 Velākin ʿavdetinde Şeyḫ Zeynüddīn vaʿd itdi
İde mā-fi'ż-żamīri neyline incāz-ı ḥaḳḳānī

5081 Ṭavāf-ı Beyt'den Ḳuds-i Şerīf'e ʿavdet itdikde
Ḳudüs'den ṭutdılar hem-rāh olup semt-i Ḫorāsān'ı

5082 Riyāżetle çıḳardı anda ḫalvetler ʿazīmetler
Bir-iki erbaʿīnlerde olup ol şeyḫ-i nūrānī

5083 İcāzetle varup Şeyḫ Aḥmed-i Cāmī maḳāmında
Girüp bir erbaʿīne buldı çoḳ eẕvāḳ-ı vicdānī

5084 Mücāz oldı Dımaşḳu'ş-Şām'a geldi baʿdehu Ḳonya
Diyārın ḳıldı bir niçe zamān meclā-yı rūḥānī

Ḥikāyet-i Ġarībe

5085 Celāleddīn-i Rūmī merḳad-i pākin ziyāretle
Şühūdında görüp kendülerin ber-şekl-i ʿuryānī

5086 Ziyāret eyledikde ḳabr-i Ṣadrüddīn-i ẕī-şānı
Bir el çıḳdı ḳafesden kendüye cerr itdi dāmānı

5087 Cenāb-ı Şems-i Tebrīzī mezārın zā'ir olduḳda
Temennā itdiler ol dem duʿā-yı müstemendānī

5088 Namāza ṭurdum anda dergeh-i Ḥaḳḳ'a niyāz itdim
Teveccüh eyledim Bursa'ya dimiş şeyḫ-i Rabbānī

Ḥikāye-i ʿAcībe

[125a]

5089 Buyurdı çıḳdıġımda Ḳonya'dan evvelki gün nāgeh
At üstinde baña ʿārıż olup bir ḫʿāb ol ānī

5090 İşitdim bir ṣadā kim sürʿat eyle muntaẓırlardır
Burusa şehriniñ erbāb-ı ḥālātı ʿazīzānı

5091 Ṣadā hātifden idi görmedim bir kimseyi aṣlā
Velākin ḳalbime ʿārıż olup bir şevḳ-ı rūḥānī

5092 Ḳudūm itdikde şehre ġurresiydi māh-ı şaʿbānıñ
Biraz cemʿ eyledik erbāb-ı faẓl u ʿilm ü ʿirfānı

5093 Olarla ictimāʿ-ı ḫalvet itdim şehr-i şaʿbānıñ
Yine ʿaşr-i aḫīrinde geçirdik māh-ı şaʿbānı

5094 Ṣadā-yı nāgehānī irdi evvelki gibi semʿe
Behiştīdir bu cemʿiyyet cinānīdir semīrānı

5095 Bu ḥālet kendülerden ḥażret-i şeyḫiñ ṭuyulmışdır
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi tafṣīl ider aḥvāl-i pīrānı

5096 ʿAzīziñ Tuḥfe ismiyle müsemmā pāk te'līfi
Görülmişdir ider vaṣf-ı maḳāmāt-ı ʿazīzānı

5097 Sekiz yüz elli altı ġurre-i şehr-i rebīʿinde
Civār-ı raḥmet-i Raḥmān'a ḳıldı ʿazm-i rıḍvānī

5098 Cenāb-ı Ḥażret-i Seyyid Buḫārī kim Emīr Sulṭān
Burusa şehriniñ olmışdı ṣan Eyyūb Sulṭān'ı

5099 Civārında tavaṭṭun eylemekle bunca ehlu'llāh
Gelür Hind ü Buḫārā'dan anıń züvvār-ı ẕī-şānı

5100 Mezārı ḫāneḳāhında muʿayyen ḳubbe altında
Teberrük-gāh-ı ʿālemdir o ḳabr-i pāk-i nūrānī

5101 Lisān-ı ḫalḳda Zeyniyye'dir meşhūr olan ismi
ʿAceb ʿālī maḥaldir çoḳ gelür evṣāf u ʿunvānı

eş-Şeyḫ ʿAbdürraḥīm ḳuddise sirruhu

5102 Birisi şeyḫ-i ʿārif yaʿni Şeyḫ Abdürraḥīm oldı
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan maḳbūl-i sulṭānī

5103 ʿAzīz-i Merzifonī mīr-i vālā-ḳadriń oġlıdır
Diyār-ı Mıṣr'a varup kesb idüp envāʿ-i irfānı

5104 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī'yle görüşdükde
Yanında niçe ḫalvetlerle buldı feyż-i Sübḥānī

5105 El aldı ḫırḳa giydi şāl-pūş-i ihtidā oldı
Maḳām-ı iʿtilāya irdi bā-enfās-ı rūḥānī

5106 ʿAvārif ile Aʿlāmü'l-Hüdā nām iki te'līfi
Rivāyet itmege oldı mücāz-ı pīr-i ḥaḳḳānī

5107 ʿAzīziń kendi taṣnīfi veṣāyā niçe āṣārın
Rivāyāta daḫi me'ẕūn olup rifʿat bulup şānı

5108 İcāzetle ʿazīzi anı Merzifon'a gönderdi
Olup seccāde-pīrā-yı ṭarīḳ-ı ʿaşḳ-ı Rabbānī

[125b]

5109 Buyurmışdur ʿazīzi aña hengām-ı vedāʿında
Bilād-ı Rūm'a gönderdim bu nār-ı ʿaşḳ-ı cānānı

5110 Muḥammed Ḫān ṭuyduḳda ʿazīziń baʿṣ ü teşrīfi
Aña yevmiyye seksen aḳça oldı vaḳf-ı sulṭānī

5111 Ṭaʿāmiyye onar müd ḥınṭa taʿyīn eyleyüp şeyḫe
Yapıldı ḫāṭır-ı ehl-i fenā bulduḳda ʿümrānı

5112 ʿAzīziń baʿż-ı ḥussādı ḳabūl-i şeyḫe daḫl itdi
Düşer mi ḥażret-i şeyḫe ḳabūl-i müzd-i ḫāḳānī

5113 Cevābında buyurmışlar ḳabūlinde ne hücnet var
Yed-i vāḥidle ḥaṣr itdik eyādī-i firāvānī

5114 Ḳapadı nefsiń aġzın loḳması sulṭān-ı ẕī-şānıń
Ḳapansun reşk-i fūm ile fem-i aʿdā-yı bed-ḫʿānī

5115 Zebān-ı Türkiyāne üzre bir manẓūme yapmışdır
Beyān itmiş ẓuhūr-ı ḥāl-i ʿaşḳ-ı nā-be-sāmānı

5116 Bilād-ı Rūm'dan olmaġla Merzifon-ı Rūmi'yle
Taḫalluṣ eylemişdir ol cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

5117 Yine şehrinde rıḥlet eyleyüp gülzār-ı rıḍvāna
Kerāmāt-ı bülendin naḳl ider ol belde sükkānı

5118 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ʿazīziń ḳabr-i pür-nūrı
İre Ḥaḳ'dan dem-ā-dem raḥmet-i bī-ḥādd ü pāyānī

eş-Şeyḫ ʿAbdülmuʿṭī

5119 Mürīdi hem murādı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī'niń
Cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdülmuʿṭi'dir ol merd-i ḥaḳḳānī

5120 Ṭulūʿ-ı semt-i Maġrib'den olup ol şems-i irşādıń
Ḳıyāmet bir ʿazīz-i pāk idi yoġ idi aḳrānı

5121 Tavaṭṭun eyleyüp Ümmü'l-ḳurā'da niçe ḥacc itdi
Ḥaremde muḥterem Vādi'l-Ḳurā'da ḳıldı pūyānī

5122 Yanında şeyḫiniń tekmīl idüp bi'l-cümle esmāyı
Ṭarīḳatdan icāzetle Ḥicāz'a itdi cūyānī

5123 ʿÖmürde itdigi saʿy ile ʿumre Merve ḥaḳḳıyçün
Ṣafā vü ẕevḳ u şevḳ üzre geçirdi niçe ezmānı

5124 Ziyāde ṭā'if olup hem Ḥarem'de ṭūl-i mekṣiyle
Anın Şeyḫü'l-Ḥarem oldı ahālī içre ʿunvānı

5125 Rivāyet eylemiş Maḥmūd-ı Sindī ʿömrini şeyḫiñ
Dimiş yüz yirmidir ʿömr-i ʿazīz-i pīr-i nūrānī

5126 Mübārek liḥyesi esved idi çün ḫilʿat-i Kaʿbe
"ʿAleyküm bi-sevādi'l-aʿẓam"a[1] hem-ḥāl olup şānı

5127 Ḥimā-yı Mekke'den çıḳmazdı aṣlā ṭaşraya ammā
Kerāmāt-ı bülendi gün gibi ḳaplardı ekvānı

5128 Cenāb-ı Şeyḫ Muʿṭī ile Seyyid Ḳāsımu'l-Envār
ʿUbeydullāh-ı Aḥrārī Semerḳandī'dir ʿunvānı

[126a]

5129 Mücāz olmışlar idi Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī'den
Niçe ḥālāt-ı ʿuẓmā vāḳiʿ oldı sırr u pinhānī

5130 Ḥarem'de ictimāʿ-ı Şeyḫ Muʿṭī vü ʿUbeydullāh
Bir-iki defʿa vāḳiʿ oldı cismānī vü rūḥānī

Menḳābe-i Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī

5131 Yazar Ṭaşḳöpri-zāde anlarıñ tafṣīl-i ḥālātın
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında tetebbuʿ eyle var anı

5132 Egerçi Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī gelmedi Rūm'a
Teberrük ḳaṣd idüp ẕikri olur taḥrīre şāyānī

5133 Buyurdı "ʿinde ẕikri'ṣ-ṣālihīn" çün "tenzilü'r-raḥme"[2]
Muḥammed Muṣṭafā ol şehriyār-i taḫt-ı ʿAdnānī

5134 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn'iñ ism-i vālid ü ceddi
Ebū Bekr ü Muḥammed bin Muḥammed Ḥāfi ʿunvānı

5135 Tevellüd itdiler yedi yüz elli yedi sālinde
ʿAzīziñ kendi hem ecdādı bi-cümle Ḫorāsānī

5136 ʿUlūm-ı ẓāhirīyi bāṭınīyi cemʿ idüp evvel
Hem iḥyā-yı sünende eyleyüp teşmīr-i dāmānī

---

1 "En büyük karaltıya (cemaate) sarılın." İbn Ebī Āsım, *es-Sünne*, I, 39, 41; İbn Asākir, *Tārīhu Medīneti Dımaşk*, 59/7.

2 "Salihler anıldığı vakit rahmet iner." Sehāvī, *el-Mekāsıdu'l-Hasene*, 2/467. Bu kelām Süfyān bin Uyeyne'ye de atfedilmektedir.

5137 Cebīn-i fıṭratında ġurre-i envār-ı taḳvāsı
Ṭulūʿ idüp ṭarīḳatden daḫi olduḳda nūrānī

Vāridāt-ı Şeyḫ-i Müşārün İleyh

5138 Cenāb-ı Şeyḫ Nūreddīn-i Mıṣrī'den mücāz oldı
Olup her ḫalvetinde maẓhar-ı esrār-ı Sübḥānī

5139 Fütūḥāt-ı ilāhiyyāt-ı ġaybiyye ẓuhūr itdi
Aña āfāḳda dirler idi budur ḳuṭb-ı Rabbānī

5140 ʿAzīziñ kendüsindendir bu emriñ bulması şöhret
Yedi gün istiḫāreyle ḳılup ḫalvet-nişīnānī

5141 Fütūḥāṭ u mevāhib bābını Ḥaḳḳ leyl-i rābiʿde
Güşāde eyledi baña dimiş ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

5142 Teraḳḳıyyāt-ı ḥaḳḳānī maḳāmāt-ı tecelliyyāt
Ḳuyūd-ı tefriḳam buldı şühūd-ı cemʿ-i feyżānī

5143 Tamām-ı ḫalvetimde lemʿa-i tevḥīd-i ẕātīden
İrişdi cemʿ-i cemʿe farḳ-ı cemʿim oldı yeksānī

5144 Devāmın istedim bu ḥāletiñ baḫş eyledi Mevlā
İmāmü'l-mütteḳīn oldum be-tevfīḳāt-ı Mennānī

Menḳabe-i Dīger-i ʿAzīz-i Mūmā İleyh

5145 ʿAzīziñ vāridātından bu taḳrīrāt-ı ʿuẓmāyı
Yazar erbāb-ı tevḥīdiñ süḫandān-ı ʿazīzānı

5146 Füyūżātıyla yā Rab ḫāme-i naẓmım güher-bār it
Ḥasībā bendeñi ḳıl maẓhar-ı esrār-ı pīrānī

[126b]

5147 Yine maḥkiyyedir ol reh-nümā-yı Ḳaʿbe-i vuṣlat
Buyurmışdır ne ḳuvvetdir görüñ ḥālāt-ı merdānı

5148 Mücāzen ʿavdet itdikde Mıṣır'dan şehr-i Baġdād'a
İcāzet-nāme virmişdi baña ol şeyḫ-i Rabbānī

5149 Elimdeyken unutdum ol kitābı ḳaldı Zevrā'da
Ḫorāsān'a gelince baña virdi fikr ü ḥayrānī

5150 Ne ġafletdir diyü levm eyler idim kendüme dā'im
Bu ḥālet virdi cemʿ-i ḫāṭıra vehm ü perīşānī

5151 ʿAzīzim yādigārı tāc iken başımda ġurbetde
Neden īcāb itmiş ola āyā sehv ü nisyānī

5152 Dönüp Baġdad'a ol sehv itdigim yerde su'āl itsem
Bulunmış ise de redd itmege olmazdı imkānı

5153 Teveccüh eylemişdim baʿde buʿdin belde-i Mıṣr'a
Yeñiden bir icāzet-nāmeniñ olmışdı cūyānı

5154 ʿAzīzi intiḳāl itmiş bulup saʿyim hebā oldı
Ziyāret eyleyüp ḳabrin varup giryāni giryānī

5155 Teveccüh eyledim rūḥından istimdād-ı feyż itdim
Olup ḫalvet-nişīn-i hücre-i pür-nūr-ı ẕī-şānī

5156 İcāzet-nāmemi buldum bi-ʿaynih künc-i ḫalvetde
Teḳābül eylesem yoġ idi bir ḥarfinde noḳṣānı

5157 İcāzet-nāme-i ūlā ile hīç yoġ idi farḳı
Ya ʿaynıydı kitāb-ı evveliñ yā nüsḫa-i ṯānī

5158 Kitābım żāyiʿ olunca ʿazīzim keşf ile bildi
Yeñiden bir icāzet-nāme ḳıldı baña erzānī

5159 Degildir ikiden ḫālī kerāmetdir ʿazīzimden
Getürdi şeyḫime yāḫūd anı Baġdād kervānı

5160 Bedāhetle kerāmetdir ʿazīzim Şeyḫ Nūreddīn
Beni irşād içün itdi zihī tevfīḳ-ı Yezdānī

Ḳıṣṣa-i ʿAcībe

5161 Buyurdı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī naḳl ider rāvī
ʿAzīzim mürşidim pīrim cenāb-ı şeyḫ-i nūrānī

5162 İcāzetde birer tāc-ı şerīf iḥsān iderlerdi
Ne tāc ol efser-i zībende-i faḫr-i mülūkānī

5163 Ser-i bī-devletin bir sālikiñ eyler saʿādetle
Kemāl-i ibtihācından firāz-ı ṭāḳ-ı keyvānī

5164 O bir tāc-ı saʿādetdir ki kemter tār-ı peşmīni
Ya pūd-ı ḳuṭn-ı mensūcı alur ṣad efser-i ḫānī

5165 Kemīne sāliki sulṭān-ı ʿālem itse pūşişle
Sezādır kimseye yoḳdur anıñ hīç bār-ı ʿiṣyānı

5166 ʿAzīzim baña da virmişdi bir tāc-ı muʿallā kim
Serimde efser-i devlet iken ol tāc-ı pīrānī

[127a]

5167 Mıṣır'dan şehr-i Baġdad'a teveccüh ile vardıḳda
İḳāmet eyleyüp bir gün idüp ʿazm-i Ḫorāsānī

5168 O tācı gördiginde başım üzre benden istihdā
İdüp bir kimse kim ʿunvānı pīr-i tāc-ı Geylānī

5169 Mürüvvet eyledim virdim añа ol tācımı anda
O şeb gördüm menāmımda bañа ol tāc-ı şeyḫānī

5170 O rütbe istiġāṣe eyledi ibrām-ı tāmm itdi
Semāvāta çıḳardı itdigi feryād u efġānı

5171 Beni gördüñ revā bir fāsıḳa bir şāribü'l-ḫamra
Beni ilbās itmişdi ṭarīḳıñ rükn-i erkānı

5172 Bañа mālik idi senden muḳaddem kümmel ü aḫyār
Beni taʿẓīm ile ber-ser ḳılardı ḳuṭb-ı ezmānī

5173 Esāmīsin bütün mālikleriñ taʿdād idüp birbir
Beni luṭf ile istirdād içün var bul o sekrānı

5174 Var iste ḥāliyā sekrāndır didikde ḫavfımdan
Uyandım ḫʿābdan arayarak ol pīr-i Geylān'ı

5175 Refīḳımla varup meyḫānede ol mesti bulduḳda
Refīḳım ḳapdı başından ḥerīfiñ tāc-ı ẕī-şānı

5176 Ḥaḳīḳatde yatur meyḫānede ol mest-i lā-yaʿḳıl
Zihī tenbīh-i rūḥānī zihī feyż-i ʿazīzānī

5177 Niçe eyyām benden ol ḥacālet olmadı zā'il
Utandım kendi tācımdan çeküp taʿẕīb-i rūḥānī

eş-Şeyḫ Pīr İlyās-i Amāsī

5178 Kibārından biri de Pīr İlyās-ı Amāsī'dir
O ʿaṣrıñ ḳuṭbudur dinse sezā ol şeyḫ-i nūrānī

5179 Amāsiyye nevāḥīsinden oldı neş'et-i ẕātı
Diyārında bütün kesb eylemişdi naḳd-i ʿirfānı

5180 Emīr-i ḫayl-i Gürgan yaʿni ol Timur-ı bī-iẕʿān
O semte ʿaskeriyle eyledikde ḳaṣd-ı pūyānī

5181 Kemāl-i fażlını bildikde irsāl itdi Şirvān'a
Maʿāşı olmak üzre virdi taʿyīn-i emīrānī

5182 Żarūrī vardıġında iştiġāl itmişdi tedrīse
Ol eṣnāda aradı buldı Ṣadreddīn-i Şirvān'ı

5183 Cenāb-ı şeyḫ ġāyet ʿārifun bi'llāh idi anda
Hemān-dem erbaʿīne ḫalvete ḳoymışdı ol ānī

5184 ʿİbādāta riyāżiyyāta meşġūl oldı ḫalvetde
Ẓuhūr itdi aña çoḳ ḥālet-i eẕvāḳ-ı rūḥānī

5185 Cenāb-ı şeyḫ Ṣadr-ı ümmi aʿlem idi İlyās'a
Ẓuhūr itdi biraz ye's ü fütūr-ı neyl-i feyżānī

5186 Çıḳup Şirvān'dan geldi vaṭanda cā-nişīn oldı
On iki yıl riyāżetle idüp imrār-ı ezmānī

[127b]

5187 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī'niñ Ḫorāsān'da
Ṭanīn-endāz-ı ʿālem olmış idi ṣıyt-ı ʿirfānı

5188 Murād itmişdi kim ʿazm eyleye semt-i Ḫorāsān'a
O şeb gördi menāmında Resūl-i faḫr-i ʿAdnān'ı

5189 Aña Sulṭān-ı kevneyn emr idüp ʿizz ü saʿādetle
Teveccüh eyle var ol müstefīż-i Ṣadr-ı Şirvānī

5190 Taḳarrub eyledikde belde-i Şirvān'a Ṣadreddīn
Dimiş aṣḥābına elbet bugün İlyās-ı ḥaḳḳānī

5191 Gelür imdi varıñ ḳarşu çıḳıñ ikrām ile aña
Bilürsiz kim budur āyīn-i pīrān u ʿazīzānī

5192 Getürdükde anı ikrām u istiʿẓam ile şeyḫe
Ṭarīḳat erleri ol reh-nümā-yı rāh-ı merdānī

5193 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadr'ıñ būs idince dest ü dāmānın
Buyurdı herkese irşād-ı feyż-i Şāh-ı ʿAdnānī

5194 Sühūletle sezā-vār olmadı didi ḳıyām itdi
Zihī iḥsān-ı Mevlāyī zihī tevfīḳ-ı Sübḥānī

5195 Niçe eyyām yanında ʿazīziñ şerḥ-i ṣadr itdi
Şifā-yı ṣadrı buldı oldı ġarḳ-ı baḥr-i ʿirfānī

5196 Ṣıla farż olmış idi iẕn ile ricʿat buyurduḳda
Ḳudūmiyle Amāsiyye diyārın ḳıldı nūrānī

5197 Vefātın gūş idince Şeyḫ Ṣadreddīn-i āgāhıñ
Diyārında o daḫi eyledi irşād-ı iḫvānī

5198 Ḥayātından libās-ı ye'si ilbās itdi İlyās'a
Bu ḫayyāt-ı ecel bir sündüs-i beyżā-yı ekfānī

5199 Amāsiyye içinde baġçesinde rıḥlet itmişdir
İde Ḥaḳḳ cilve-gāhın ravża-i cennāt-ı rıḍvānī

5200 Hümā-yı rūḥı pervāz eyledikde ʿarş-ı Raḥmān'a
Sevādiyye dinür bir mevżiʿe defn itdiler anı

Ḥikāye-i Ġarībe

5201 O şehriñ aṣdıḳāsından rivāyetdir ki Pīr İlyās
Vefāt itdikde ġasle getürüp ḫ̔īşān u iḫvānı

5202 Serīr-i ġaslini vaż‘ itdiler nehriñ kenārında
Serīr üzre ḳonuldı cism-i pāk-i şeyḫ-i nūrānī

5203 Deñildi maġseli hem-vār düşmek muḥtemel idi
Virirdi ġasl iden ġassāle īẕā-yı firāvānī

5204 Serīriñ ol mübārek ṣaġ eliyle müstevī ḳıldı
Temāşā eyledi ol ḥāleti ol demde yārānı

Şeyḫ Zekeriyyā ḳuddise sirruhū

5205 Te‘ala’llāh zihī ḳudret irā’et eyledi ḫalḳa
Taṣarruf üzre oldıġın vefātında ‘azīzānı

[128a]

5206 Muḥammed Ḫān ‘aṣrında şüyūḫ-ı nīk-enfāsıñ
Biri ol mürşid-i kāmil Zekeriyyā’dır ‘unvānı

5207 Cenāb-ı Pīr İlyās’ıñ icāzet-kerdesi oldı
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī’de feyż ile almışdı meydānı

5208 ‘Azīziñ intiḳālinde ṭarīḳiñ cümle aṣḥābı
Taraṣṣud eylemişdi ba‘d-ez-īn irşād-ı merdānı

5209 Ne cānibden ẓuhūr eyler kim olur terbiyet-baḫşā
Maḳām-ı şeyḫe kim ḳā’im olur ber-vefḳ-ı pīrānī

5210 Miyān-ı sālikāna tefriḳa gelmişdi külliyyen
Zekeriyyā’ya vāḳi‘ oldı iẕn-i feyż-i Rabbānī

5211 Ḳamusı muṭma’innü’l-ḳalb olup aña mürīd oldı
İnābet eyleyüp her biri buldı feyż-i rūḥānī

5212 Ḥaḳīḳatde daḫi bir mürşid-i āgāh olmışdı
Yüzinden terbiyet-yāb oldı dervīşān u iḫvānı

5213 Amāsiyye idi çün anlarıñ da masḳat-ı re'si
Anıñ da naḫl-i ʿömrin biçdi ḥayfā erre-i fānī

5214 Civār-ı Mescid-i Serrāc miḥrābında meṣvāya
Duḫūl itdi Ḫudā ḳabrin ide gülzār-ı rıḍvānī

eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān ḳuddise sirruhū

5215 O ʿaṣrıñ pīşvā-yı kümmeli Şeyḫ ʿAbd-i Raḥmān'dır
Çelebilikle bulmışdır cihānda şöhret-i şānı

5216 ʿAzīziñ vālididir Ḥażret-i Monlā Ḥüsāmeddīn
Cenāb-ı Pīr İlyās'ıñ olup dāmād-ı ẕī-şānı

5217 Ḥafīdi olmaġ-ile ḥażret-i şeyḫiñ ṭarīḳatde
Zekeriyyā'dan aldı terbiyetle feyż-i ʿirfānı

5218 Vefāt itdiklerinde cā-nişīni oldı dir rāvī
Gümüşli-zāde ile eyledi telḳīb yārānı

5219 Gümüş şehri idi çün māderiniñ maʿden-i ẕātı
Anıñla urdılar maḫdūmına tamġa-yı ʿunvānı

5220 ʿAceb ʿāşıḳ maḥibbi idi simāʿ üzre mükibb idi
Daḫi taʿbīr-i rü'yā fennine var idi itḳānı

5221 Beyān-ı ʿaşḳ u vecd ü ḥālde manẓūmesi vardır
Ḥüsāmi'yle bilinmişdi anıñ eşʿār u evzānı

5222 Anıñ da merḳadi oldı Amāsiyye diyārında
Ḫudā pür-nūr ide tā ḥaşre dek bā-nūr-ı Ḳur'ānī

ez-Kerāmāt-ı Bülend-i Ān ʿAzīz

5223 Yazar ṭārīḫ aṣḥābı ʿazīziñ çoḳ kerāmātın
Ḫuṣūṣā cümleniñ mıṣdāḳı ʿĀlī-i süḫan-dānī

5224 İşit ne vech ile taḳrīr ider şeyḫiñ kerāmātın
Muḥammed Ḫān'ıñ oġlı ḥażret-i ṣānī Murād Ḫān'ı

5225 Cülūsından muḳaddem baʿż-ı evṣāf ile ẕikr eyler
Müberhendir Murād Ḫān'ıñ yanında fażl u rücḥānı

[128b]

5226 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam üç evlādın gönderüp şeyḫe
Dem-i ʿīd olmaġ-ıla ḳıldı istidʿā-yı rūḥānī

5227 Murād Ḫān cümleden şehzādegān içün devām üzre
Duʿā isterdi kim sulṭān ola evlād-ı ẕī-şānı

5228 Muḥammed Aḥmed u Orḫan idi bu üç birāderler
Varup tebrīk-i ʿīde gördiler Şeyḫ ʿAbd-i Raḥmān'ı

5229 Bu üç şehzādeden Sulṭān Muḥammed gerçi küçükdi
Velākin cümlesinden artuḳ idi rüşd ü iẕʿānı

5230 Ḥużūr-ı şeyḫe girdikde ikisi dest-būs itdi
Muḥammed Ḫān düşdi pāyına şeyḫiñ vażīʿānī

5231 Cenāb-ı şeyḫ dūşından ridāsın nezʿ ile anı
Muḥammed Ḫān'a bend itdi miṡāl-i şāl-ı şeyḫānī

5232 Bu istiẓhārı maʿlūm oldıġından ḥażret-i pīriñ
ʿAzīzin nuḫbe-i himmetleri şehzāde sulṭānı

5233 Mübeşşer eyledi taḫt-ı Murādī ile maḫdūmı
Düşince pāye pāye ḳuṭʿına remz itdi sirrānī

5234 Ḥaḳīḳat böylece vāḳiʿ olup pīriñ kerāmātı
Murād Ḫān devleti oldı Muḥammed Ḫān'a erzānī

eş-Şeyḫ Şücāʿüddīn ḳuddise sirruhu

5235 Muḥammed Ḫān devrinde olan pīrān-ı ẕī-şāndan
Cenāb-ı Şeyḫ Şücāʿüddīn'dir ser-ceyş-i şücʿānī

5236 Karaman ülkesinden neş'et itdi gevher-i ẕātı
Cenāb-ı Şeyḫ Ḥāmid Ḳayṣarī ceẕb eyleyüp anı

5237 Ṭarīḳat ṣoḥbetin ḳılmışlar idi anın āṡārı
Ḥażīż-i nefsden buldı teraḳḳıyyāt-ı vicdānī

eş-Şeyḫ Muẓafferüddīn

5238 Birisi Şeyḫ Muẓaffer'dir o devrānıñ ẓafer-yābı
Anıñ da Şeyḫ Ḥāmid idi zīrā fā'iz-i cānı

5239 Egerçi menşe'i Lārende'dir semt-i Ḳaraman'da
Velākin rendelenmiş Ḳayṣarī'den ḳışr-ı ʿirfānı

5240 Maḳāmāt-ı kerāmāta tecelliyyāt-ı ḥālāta
İrüp aḳṣā-yı ġāyāta vedāʿ itdi bu devrānı

eş-Şeyḫ Bedreddīn ed-Daḳīḳ

5241 Cenāb-ı Şeyḫ Bedreddīn'dir biri ʿazīzānıñ
Daḳīḳ olmışdır anıñ feyż ile evṣāf-ı ʿunvānı

5242 Sipihr-i maʿrifetde bedr olup şehr-i velāyetde
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den oldı nūrānī

5243 Rümūzāt-ı daḳāyıḳla künūzāt-ı ḥaḳāyıḳla
Müşārün bi'l-benān oldı hilāl-i ʿıyd-veş anı

5244 Ṣayarlardı ʿazīzān içre māh-ı bedr idi gūyā
Bilürken ḳadrini setr eyler idi rūze-dārānı

[129a]

Şeyḫ Bedreddīn el-Aḥmer ḳuddise sirruhu

5245 Birisi daḫi Bedreddīn-i Aḥmer şeyḫ-i enverdir
Anıñ da Ḥācı Bayram-ı Velī'dir şeyḫ-i ʿirfānı

5246 Televvünden müberrā ṣıbġatu'llāh ile müsteṣfā
Kerāmātı açıḳ böyle ʿazīz-i muḥterem ḳanı

5247 Saʿīd olmışdı Bayramiyye'den laʿlī gibi bir er
Ṭarīḳatde o daḫi olamaz hem-reng-i ʿirfānı

Şeyḫ Naḥḥās Baba ḳuddise sirruhū

5248 Biri Baba-yı Naḥḥās idi ol devr-i saʿādetde
Nuḫustīn-i meşāyiḫ ʿayn-ı feyżiñ menbaʿ u kānı

5249 Nuḥās ġılẓatı iksīr-i Bayram ile sīm oldı
Riyāżet pūtesinde ḳal olup taṣʿīd ile cānı

5250 Vücūdı ġıṣṣını minfaḫlayup cidd ü riyāżātı
Ḫuṣūṣā şeyḫiniñ itdikleri enfās-ı rūḥānī

5251 Zer-i ḫāliṣ idüp buldı behāyı gevher-i ẕātı
Zihī feyż-i Ḫudāyī himmet-i vālā-yı pīrānī

eş-Şeyḫ Ṣalāḥüddīn

5252 ʿAzīzān-ı ʿaṣırdan biri daḫi Şeyḫ Ṣalāḥüddīn
Bolı şehrinden olmışdı ẓuhūr-ı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

5253 Vücūdı māyesin ıṣlāḥ idüp tedbīr-i himmetle
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den oldı nūrānī

eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn ḳuddise sirruhū

5254 Zamān-ı Ḫān Muḥammed'de ṣalāḥ üzre olanlardan
Birisi Muṣliḥuddīn'dir Ḫalīfe oldı ʿunvānı

5255 Meşāhīr-i şüyūḫa kaʿbı ʿālī idi ʿaṣrında
ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında nādir idi aḳrānı

5256 Anıñ da mürşid ü pīri medār-ı ḥüsn-i tedbīri
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'dir bilmiş ol anı

5257 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāsı olup hem zād-ı ʿuḳbāsı
ʿAzīze iḳtidāsı ḳıldı anı şeyḫ-i Rabbānī

5258 Biri de Şeyḫ ʿÖmer'dir ḳıdvesi erbāb-ı irşādıñ
Burusiyyü'l-aṣıldır Dede'dir maʿrūf ʿunvānı

5259 Muḳaddem Şeyḫ Ḥāmid ṣoḥbetinden iġtinām itdi
Ṭarīḳatden biraz taḥṣīl idüp ādāb u erkānı

5260 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den oldı itmāmı
Alup Bayramiyān'dan daḫi enfās-ı füyūżānī

[129b]

eş-Şeyḫ Luṭfullāh ḳuddise sirruhu'l-İlāh

5261 Biri de ʿārifun bi'llāh olan ol Şeyḫ Luṭfullāh
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olup memdūḥ-ı aḳrānī

5262 Emīr İsfendiyār'ıñ erşed-i evlādı olmaġla
Balıkesrī'de olmışdı muḳaddem mīr-i mīrānī

5263 Kibārından o ʿaṣrıñ Anḳara şehrinde bir ḥammām
Binā itmek murād itmiş idi ol mīr-i ẕī-şānī

5264 Bināsı üzre nāẓır naṣb idüp irsāl itdikde
Ne yüzden cilve-gerdir ḳıl temāşā ḥāl-i pāyānı

5265 Varınca şehr-i mezbūra Cenāb-ı Ḥācı Bayram'a
Buluşdı ṣoḥbetinden itdi kesb-i feyż-i rūḥānī

5266 Ne aṣl ḥammām ne aṣl ṭās unutdı mīr ḥammāmı
Derūnı olmaġa başladı külḫan-vār sūzānī

5267 Neẓāret şöyle ṭursun ol ʿazīziñ luṭf-ı enẓārı
Anı külḫancıdan ḥammāmcı yapdı ol ānī

5268 Bıraḳdı ḫalvet-i ḥammāmı girdi ḫalvet-i şeyḫe
Ẕühūl itdi derūnından bütün efkar-ı bünyānı

5269 Ṣavup etbāʿ u enṣarın ṭaġıtdı cümle buḫārın
Tamāma irgürüp kārın bıraḳdı resm ü ʿunvānı

5270 Faḳaṭ dünyāda kārı ṣoḥbet itdi şeyḫ ile dā'im
Degişdi bir ḥaṣīra kār u bār-ı mīr-i mīrānı

5271 Hemān bir dost bir post oldı ḫalvetde ʿalāyıḳdan
Tecerrüdle mücerred oldı dehriñ özge sulṭānı

5272 ʿAzīze vaṣf iderdi Balıkesrī şehrini gāhī
Gehī terġīb iderdi k'ideler taḳdīme erzānī

5273 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'niñ göñlüni yapdı
Maʿiyyetle ideler Balıkesrī'ye ḳadem-rānī

5274 Aradan bir niçe eyyām geçmişdi meger bir gün
Didi ey mürşid-i rāh-ı ḥaḳīḳat ḳuṭb-ı ḥaḳḳānī

5275 Benimle gitmege vaʿd-i kerīmiñ sebḳat itmişdi
ʿAceb incāzına olur mı bu günlerde imkānı

5276 Cenāb-ı Ḥācı Bayram didi Luṭfullāh'a bu sāʿat
Teveccüh eylemek sizlerle ḳābil belki bu ānī

5277 Biz ol dervīş-i bī-[ḳaydız] ʿalāyıḳdan muʿarrāyız
Olur mı bend-i pā ḫayyāṭa sūzen ḳılsa pūyānī

Ḥikāyet-i ʿAcībe

5278 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī bir niçe dervīşi
Öñine düşdi Luṭfullāh itdi ḫatve-cünbānī

5279 Rivāyetdir ḫılāl-i rāhda çün Ḥācı Bayram'ıñ
Yanında hem-rehi ṣūfī-i ṣāfisi semīrānı

5280 Didiler Şeyḫ Luṭfullāh'a tebşīr eyleyüp yolda
Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiñ size ḥubb-ı firāvānı

[130a]

5281 O rütbe oldı kim himmetleriyle maṭlaba irmek
Bir ednā ḫalvet ile erbaʿīnle olur āsānı

5282 Cenāb-ı şeyḫ öñde idiler gūş itdiler fevrī
Tevaḳḳuf itdiler buyurdılar ey rāh-ı merdānī

5283 Bu Luṭfullāh'a ednā naẓrada bir ḥüsn-i himmetle
Vüṣūl-i maṭlabı mümkindir oldı luṭfa erzānī

5284 Aña lāzım degildir baʿde hāẕā erbaʿīn ḫalvet
Bize geldigi gün Mevlāsı iḥsān itdi şāyānī

5285 Hemān ṣıyrıldı atdan indi Luṭfullāh-ı bī-çāre
ʿAzīziñ pāyına düşdi idüp ṭaḳbīl-i dāmānī

5286 Balıkesrī'ye vardıḳda Cenāb-ı Ḥācı Bayram'a
Yapıldı bir müferriḥ āsitāne beyt-i şeyḫānī

5287 Niçe eyyām sākin oldılar anda saʿādetle
İdüp taḥṣīl-i Luṭfullāh anda feyż-i ʿirfānī

5288 Maḳāmāt-ı ilāhiyye niçe āṣār-ı Bayramī
Ẓuhūr itmişdi Luṭfullāh'a bā-tevfīḳ-ı Sübḥānī

5289 ʿAzīziñ Anḳara'ya ricʿati oldı işāretle
Balıkesrī'de iclās itdi Luṭfullāh-ı ẕī-şānı

5290 Niçe eyyām anda mesned-ārā-yı ṭarīḳ oldı
Geçüp āyīn-i Bayramī ile anıñ da devrānı

5291 Ferīḥu'l-bāl iken şeyḫe vebāli çarḫ-ı ġaddāra
Balıkesrī'de nūş itdirdi ḥayfā şehd-i hicrānı

5292 Bir alay aġzı ṭatlu ṣūfiyāna mürr-i ṣāfīdir
Acıdı intiḳāl itdikde şeyḫe cümle iḫvānı

5293 Vefāt itdikde anda defn olundı Şeyḫ Luṭfullāh
Münevver ola ḳabri ḥaşre dek bā-nūr-ı Ḳur'ānī

Der-Ẕikr-i Şuʿarā-yı Belāġat-Nişān der-ʿAhd-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān ve Eṭıbbā-yı Ū

5294 O ʿaṣrıñ eşʿar-ı erbāb-ı naẓmı Ezherī oldı
Nihāl-i cismi açdı Aḳşehir'den nevr-i ʿirfānī

5295 Ḫuṣūṣā Enverī Şeyḫī ile hem-ʿaṣr olmaġla
Anuñçün oldı Nūreddīn ismi Ezherī şānı

5296 Müzeyyen idi bāġ-ı ṭabʿı ezhār-ı maʿārifle
İderdi beyt-i naẓmı ile ṭabʿ-ı zühre raḳṣānī

5297 Aña aḥbābı cümle Baġbān-zāde dimişlerdi
Virirdi şāḫsār-ı kilki berg ü bār-ı ʿirfānī

5298 Olup nev-bāve-i ʿilm-i ḥikemde daḫi ber-ḫordār
Nihāl-i naẓmı müşmir olmış idi luṭf-i sulṭānı

5299 Niçe ebyāt-ı şīrīni niçe eşʿār-ı rengīni
Görülmişdir müdevven ġālibā berceste dīvānı

[130b]

Monlā Cemīlī

5300 Biri de ecmel-i dānişverān Mollā Cemīlī'dir
Güzeldir maḫlaṣı var nisbetinde ṣaḳl-i pāyānī

5301 Kelāmı ekṣerī Türkī vü Türkistānidir aṣlı
Anı zen-dostlıḳ ile töhmet itmiş idi yārānı

5302 Miyān-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳada maʿrūf olan nāme
Eline girdiginde naẓm iderdi ṭabʿ-ı evzānı

5303 Anıńçün bikr-i mażmūn ile olmışdı cemāl-ārā
Cemīle ẓann iderdi ḳubḥını naḳl itse iḫvānı

5304 Anıń ḫūb olmadı encām-ı nā-fercāmı şiʿriyle
Nedāmetle aña ikrām iderdi ʿaṣrıń aʿyānı

Monlā Ẕihnī

5305 Saḳāmetden müberrā şāʿiriń birisi Ẕihnī'dir
Muḥammed Ḫān Kefe'de olmış idi mīr-i mīrānı

5306 Anı ḳullandı defterdārlıḳ itdirdi bir müddet
O demde istiḳāmetle olup şāyān-ı iḥsānı

5307 Evāyilde biraz cevdetle Ẕihnī şöhret üzreydi
Ṭuyup düzd-i süḫan oldıġını bi'l-cümle yārānı

5308 İderlerdi laṭīfe ṣāḥibi çıḳmazsa bu naẓmıń
Senińdir diyü eylerlerdi lāġ u hezle-gūyānī

Monlā Şeyḫī

5309 Biri de sālikīn-i rāh-ı naẓmıń şeyḫi Şeyḫī'dir
Zevāyā-yı cihāna fā'iż oldı naẓm u ʿirfānı

5310 Nihāl-i cismi Kütāhiyye arżında dırāz oldı
Ser-efrāz oldı bāb-ı Germiyān'da ḳadr-i ʿunvānı

5311 Egerçi maḫlaṣı Şeyḫī idi ismi Sinān idi
Aralamışdı remḥ-i kilk-i naẓmı ehl-i meydānı

5312 Vaṭanda żāyiʿ oldı ḳadr-i naẓm-ı gevher-i ṭabʿı
Derūnı lāle-veş pür-dāġ idi eylerdi efġānı

5313 Ḫuṣūṣā fenn-i ḥikmetde ḥaẕāḳatle bulup şöhret
Muḥammed Ḫān'a oldı ser-ṭabīb-i bāb-ı sulṭānī

5314 Emīr-i memleket olmaġ-ıla mīr Germiyān-oġlı
Güm olmışdı belāġātde ṭabābetde anıñ şānı

5315 Gehī vaṣf eyledikce Germiyān-oġlın feṣāḥatle
Dir idi Monla Şeyḫī āh bilmez resm-i mīrānı

5316 Ne bilsün ḳadr-i naẓmı türk-i bī-idrāk ṭāġī beg
İderdi Şeyḫi-i üstādı dā'im hezl-i türkānī

5317 Belāġat üzre idi Fārisī Türkī vü Tāzī'de
Ẓarāfetde nezāketde yoġ idi belki aḳrānı

[131a]

5318 Eger ilbās itse şāhid-i raʿnā-yı maʿnāya
Libās-ı fāḫir-i ḫilʿatle taʿbīrāt-ı ʿirfānī

5319 Ḳabadır Monla Şeyḫī dirdi aña raġbet itmezdi
Süḫanda olsa da ʿÖrfī-i Şīrāzī vü Ḫāḳānī

5320 Emīriñ fikri Ṣā'ibdir diseñ virseñ aña Şevket
Muṣībet ẓann idüp dirdi aña ḫār-ı muġaylānī

5321 Kilīm dirdi kelīme ḥāfıẓa Ḳur'ān oḳı dirdi
İdüp ṭabʿ-ı selīme iftirā-yı seyl-i ṭūfānī

5322 Lebīd'i ḳalb ile belki belīd añlardı Ḥassān'ı
Oḳurdı Naḥḥās bilmez idi hīç imlā-yı evzānı

5323 Nebī ḥiss eyleyüp ümmīliginden belki Nābī'yi
Aña ümmet olurdı yoġ idi hīç farḳ-ı iẕʿānı

5324 Oḳurdı Aṣmaʿī'yi hem aṣam hem aṣma çārṭāġı
Ayırmaz idi belki saḥtiyāndan lafẓ-ı Saḥbān'ı

5325 Birisi ẕikr idüp mīriñ yanında İmre'ü'l-Ḳays'ı
Dimiş imrendi ḳaysı lafẓına aṣıldı hem cānı

5326 Kelām-ı Aḫfeş'i efḥaş oḳurdı Aḫṭal'ı ḥanṭal
Daḫi Vaṣṣāf'ı ṣavvāf añlayup ol mīr-i dihḳānī

5327 Oḳurdı A'meş'i şem'ī Müberred ḫod müdebbirdir
Ṣanup yaḫnīyi Yaḥyā hem oḳur 'ummān Nu'mān'ı

5328 Göreydi İbn-i Zeydūn'ı dir idi eyne zeytūnī
Muḥaṣṣal yoḳdur aġlūṭātınıñ ta'dād u pāyānı

5329 Yine Şeyḫī faḳīri dā'imā techīl eylerdi
Yanında żāyi' idi ḳıymet-i envā'-ı 'irfānı

5330 Ozanlardan biri evzān-ı naẓm u şi'rden 'ārī
Görüp mīr-i cihān-dārı dimiş ol şaḫs-ı yābānī

5331 Benüm devletlü sulṭānım 'aḳībātıñ ḫayīr olsun
Yedigiñ bal ile ḳaymaḳ yüridigiñ çayır olsun

5332 Ḥerīfiñ bu kelām-ı mühmeli ḫoş geldi ġāyetle
Emīr-i çün-ḫamīriñ ṭab'ına ma'nā vü evzānı

5333 Bir-iki kerre oḳutmış añа iḥsān u cūd itmiş
Sepā baġışlamış olmış sezā-yı luṭf-ı mīrānī

5334 Dimiş Şeyḫī edāyı böyle bilmez özge şā'irdir
Beni medḥ eyleyim dirken ider ẕemm ile gūyānī

5335 İşitdikde emīriñ bu kelāmın Şeyḫi bī-çāre
Helāk olmış ġamından dimiş ey bī-baḫt-ı sāmānī

5336 'Aḳībāt u ḫayīri 'āḳıbetle ḫayr ile yeksān
Çayiri lafẓ-ı çayır ẓann iden ol mīr-i nādānī

5337 Ne bilsün naẓm u evzānı ne añlar ḳadr-i 'irfānı
İlāhī sen taḥammül vir diyüp eylerdi giryānī

5338 'Aceb üstād-ı şā'irdir kelāmı siḥr-i ḥā'irdir
Velākin ḳadrini derk itmedi 'aṣrıñ le'īmānı

[131b]

5339 Güzel naẓm eylemişdir Ḫüsrev ü Şīrīn'i dir ʿĀlī
Aña Firdevsi-i Rūmī diseñ olurdı şāyānı

5340 Anıñ yazmışdı Mevlānā-yı ʿĀşıḳ baʿż-ı aḥvālin
Biri budur ki sulṭān-ı cihān ʿaṣrıñ Süleymān'ı

5341 Muḥammed Ḫān-ı evvel ibn-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ıñ
Yazar aḥvālini erbāb-ı tārīḫiñ süḫandānı

5342 Biraz devrān yorultmışdı anı Timur cenginde
Gehī defʿ eyledikde ḳardaşı Mūsā Süleymān'ı

5343 Aşaġı yuḳarı ifrāṭ-ı seyrinden sülūkinden
Muḥammed Ḫān'a ʿārıż oldı bir sevdā-yı cismānī

5344 Anı tedbīre ḥuẓẓāḳ-ı eṭıbbā çoḳ arandıḳda
Bu Mollā Şeyḫi'yi itdi delālet baʿż-ı yārānı

5345 Ḥużūr-ı pādişāhīye varınca Şeyḫi bī-çāre
Ḥakīmāne alup dest-i şerīf-i pāk-i ḫāḳānı

5346 Mübārek nabżını teşḫīṣ itmişdi firāsetle
İdüp ḳānūn-ı ṭıbb üzre tedāvī-i ḥıdīvānī

5347 Mizāc-ı şehriyāre inḥirāfıñ mūcibin ṭuydı
ʿUrūżı farṭ-ı ġamdan olmasın itdikde iẓʿānı

5348 Didi eṣnā-yı tedbīrinde şāhım saña bu ʿillet
Ġam u efkārdan gelmiş olur tedbīr-i āsānı

5349 ʿİlācı derdiñiñ tāze feraḥdır nev-beşāretdir
Ḫudā ḳādirdir elbette olur anıñ da imkānı

5350 Eger ṭabʿ-ı hümāyūna sürūr-ı nev ẓuhūr itse
Devā-yı bürʾ-i sāʾatdir be-vefḳ-ı ʿilm-i ebdānī

5351 Ṣaḳın bir derd-i hāʾil ẓann idüp şāhım melūl olma
İdüp Şeyḫī ḳuluñ tedbīrine teşmīr-i dāmānī

5352 Ḥakīm-i muṭlaḳ iḥsān-ı şifā eyler elem çekme
Bulursın vefḳ-ı dil-ḫ̆āh üzre bir dārū-yı dermānī

5353 Müferriḥ eşribe ḥabb u meʿācīne şurūʿ itdi
Muḥaṣṣal eyledi teshīl ile tedbīr-i sulṭānī

5354 Faḳīriñ baḫtı yāver oldı eṣnā-yı müdāvāda
Ẓuhūr itdi müferriḥ nev ḫaber tesḫīr-i büldānī

5355 Muḥammed Ḫān'a geldi fevri aḫbār-ı meserretle
Ṣafā-yı ḫāṭır-ı nev inkişāf-ı ḳalb-i nūrānī

5356 Mizāc-ı şehriyārī fi'l-ḥaḳīḳa oldı ṣıḥḥāt-yāb
O ʿilletden eṣer ḳalmadı bā-te'ṣīr-i şādānī

5357 Ṭabīb-i ḫāṣṣ-ı evvel manṣıbıyla şād-kām oldı
Virildi arpalıḳ Şeyḫī'ye bir tīmār-ı sulṭānī

Keyfiyyet-i Tīmār-ı Şeyḫī-i Dil-fikār

5358 Sekiz biñ aḳça yazusı Ṭoḳuz-köy ile ḳayd oldı
Berātında ḳılındı vech-i meşrūḥ üzre tibyānı

[132a]

5359 Faḳīri ḳanḳı gün güldürdigi oldı bu devrānıñ
Ne yüzden cilve-gerdir ḥāl-i Şeyḫī-i ġarībānī

5360 Muḥammed Ḫān'dan iẓn almış idi Şeyḫi bī-çāre
Varup tīmārına görüp bile aḥvāl-i dihḳānı

5361 Meger tīmār-ı mezbūruñ ḳadīmī niçe aṣḥābı
Mükedder olmış idi refʿile bā-iẓn-i sulṭānī

5362 Taʿahhüd eylemişlerdi gelürse Şeyḫi tīmāra
Yine tīmārı ibḳā ideler ḳatl eyleyüp anı

5363 Taraṣṣud üzre idi her biri bir niçe müddetler
Anı ihlāk içün dā'im iderlerdi nigeh-bānī

5364 Kemingāh üstine Şeyḫī mürūr itdikde ġafletle
Hemān-dem āşikār oldı niçe düzdān-ı pinhānī[1]

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

5365 Hücūm idüp anı birḳaç yerinden ḍarb u cerḥ ile
O rütbe itdiler bīmār yoḳ tīmāra imkānı

5366 Yanında "es-saḫī mā-meleke"[2] vefḳınca eşyāsın
Bütün ġāretle virdi itdi taḫlīṣ-i girībānī

5367 Sürüne sürtine bī-çāre Şeyḫī varıcaḳ şehre
Der-i devlet-medāra ʿarż-ı ḥāle ḳıldı pūyānī

5368 Dimişdi ʿarż-ı ḥālinde benim bīmār-ı tīmārī
O ḥālinde yazup bir naẓm kim Ḫar-nāme ʿunvānı

5369 Nedir Ḫar-nāme naẓmıñdan ġaraż dindikde Şeyḫī'ye
Mizāḥāne dimiş dīvānda ey şāh-ı şāhānī

5370 Ben ol güm-kerde-rāhım kim eger emr-i hidāyetde
Bańa bir dāl olsa ḥālim olmazdı perīşānī

5371 Ḫıred-nāme olurdı baʿd-ez-īn Ḫar-nāme-i Şeyḫī
Teġāfül eyledi iẓhār-ı ʿacz itdi ẓarīfānī

5372 Bulındı anı ḍarb u cerḥ iden küstāḫlar cümle
Alındı ellerinden māl-ı menhūb-ı fırāvānī

5373 Daḫi iḥḳāḳ-ı ḥaḳḳında o rütbe ihtimām itdi
Cezāsın virdiler şerʿan be-tehdīdāt-ı sulṭānī

5374 Muḳaddem başlamışdı Ḫüsrev ü Şīrīn'i tanẓīme
Murād Ḫān ʿaṣrına ḳalmışdı ammā ʿālem-i fānī

5375 Müsāʿid olmayup itmāmına ʿömri fenā buldı
Cemālī nām bir şāʿir ańa virmişdi pāyānı

5376 Naẓīri olmayan ehl-i maʿārifden idi Şeyḫī
Velākin dönmedi ber-vefḳ-ı ḫāṭır cām-ı devrānı

5377 Telemmüẓ eylemişdi Aḥmedī'den şiʿr u inşāyı
Yanında eyledi tekmīl dirler fażl u ʿirfānı

2 "Cömert, sahip olduğu (ölçüsünde verir)."

5378 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'ye intisāb itdi
İnābet itdi ḳıldı iḫtiyār-ı faḳr u fıḳdānī

5379 Bıraġup ʿizz ü cāhı ḫayme vü ḫargāh ü bengāhı
Cihānıñ pādişāhı oldı ṭutdı semt-i tüklānı

[132b]

Laṭīfe-i Şeyḫī-i Keḥḥāl-i Gūne-Ḥāl

5380 Ḥikāyet itdiler āḫirlerinde Şeyḫi-i bīnā
Medār-ı ʿīş içün keḥḥāllik eylerdi aḥyānī

5381 ʿAlīlü'l-ʿayn iken sürme çekerdi çeşm-i aʿyāna
Mübāhāt eyleyüp dirdi budur kuḥl-i Ṣıfāhānī

5382 Bir alay gözi baġlu derd-mendiñ gözin açmışdı
Gözine tūtiyā bilmişdi kuḥlin ehl-i ʿumyānī

5383 Aña dirlerdi kendi göziñe baḳ sā'iri görme
Yazuḳdur sürme ḫalḳa paf puf dīde-bānānı

5384 Remedden göz açup dünyāyı görmez çeşm-i ġam-dīdeñ
Sebelden ḫalḳa bel bel Germiyān'da bāb-ı aʿyānı

5385 Gezüp yüz sürmeden göz açmadan aldatmadan vaz gel
Naṣībiñ ġayri yüzden gözle baḳ ey merdüm-i cānī

5386 Biri aḥbābdan bir gün bir aḳça sürme aldıḳda
İk'aḳça virdi Şeyḫī'ye idüp lāġ-ı laṭīfānī

5387 Birisi faẓladır didikde Şeyḫī didi birisi
Seniñ kuḥlüñ behāsıdır hemān çek ṭurma bu ānī

5388 İderlerdi laṭīfe gerçi anı pek severlerdi
Gözedirlerdi acırlardı aña cümle yārānı

5389 Ṭınāb-ı vaṣfın ıṭnāba sezā-vār idi bu Şeyḫī
Ola ḫalvet-nişīn-i ḫāneḳāh-ı ḳurb-i Raḥmānī

5390 O daḫi göz yumup āḫir cihāndan göçdi ʿuḳbāya
Ḳarīrü'l-ʿayn ola bā-kuḥl-i ḥūru'l-ʿayn-ı rıḍvānī

Cemālī-yi Germiyānī

5391 Cemāl-ārā-yı naẓm u neṣr olan erbāb-ı eşʿārıñ
Biri daḫi Cemālī'dir Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānī

5392 Ḳaṣāyid naẓm idüp vaṣf-ı cemīlin ḥüsn-i aḫlāḳın
Beyān itmişdi ol pāḳīze-gūy-ı ʿaṣr-ı sulṭānī

5393 Yegāne idi ṭarzında yegeni idi Şeyḫī'niñ
O daḫi ḫayli çekmişdi belā-yı Germiyānān'ı

5394 Anıñ Şeyḫī idi ḫāli degildi tirşeden ḫālī
Mükedder iken aḥvāli emīr-i Germiyān anı

5395 Berāy-ı ḫāṭır-ı Şeyḫī nişāncı ṣoñra defterdār
İdüp ḳılmışdı anı maẓhar-ı ikrām-ı şāyānī

5396 Muṣāḥib ḳılmış idi kendüye dil-dāde olmışdı
Süleymān Şāh'a daḫi maḥrem oldı niçe ezmānī

5397 Vefāt itdikde Şeyḫī Ḫüsrev ü Şīrīn'i ḫatm itdi
Gel ey billūr cāmından olupdur bed'-i evzānı

5398 ʿAcem şāʿirleri eṭvārı üzre naẓmı dil-keşdir
Tetebbuʿ eylemiş ẓāhir niçe eşʿār-ı dīvānı

5399 Ṣenā'ī nām [ʿAcem] bir şāʿiriñ Rā'iyye'sin görmiş
Naẓīre yapmış aña eylemiş iẓhār-ı ʿirfānī

[133a]

5400 İrişdi ṣoñralarda Bāyezīd Ḫān'a nedīm oldı
Civār-ı salṭanatda buldı el-ḥaḳḳ rifʿat-ı şānı

[Kemāl-i Ḫalvetī]

5401 Kemāl-i Ḫalvetī'dir biri erbāb-ı kemālātıñ
O daḫi naẓm ile olmışdı maṣḥūb-ı ḫıdīvānī

5402 Egerçi şiʿri sāde-levḥ idi ammā metānetle
Taṣavvuf ıṣṭılāḥātıyla buldı ḥüsn-i evzānī

5403 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den istifāżayla
Virirdi vāridātı herkese bir ẕevḳ-ı vicdānī

5404 Niçe güftār u eş'ārı görülmişdir oḳunmışdır
Bilinmişdir kemālātı anıñ ber-vech-i īḳānī

5405 Dinür çün her kemāliñ bir zevāli vardır elbette
Anıñçün bedr olup irdi zevāle 'ömr-i sāmānı

5406 Ḫudā her biriniñ rūḥ-ı revānın şād idüp her dem
Ola ḫāk-i mezārı her biriniñ bāġ-ı rıḍvānī

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Murād Ḫān-ı Ṯānī İbn-i Çelebi Sulṭān Muḥammed Ḫān ṭābe ṯerāhumā

5407 Sekiz yüz altısında hicretiñ 'izz ü sa'ādetle
Şeref-pīrā-yı mehd-i 'ālem oldı cism-i sulṭānī

5408 Vefāt-ı vālidinden ṣoñra sulṭān-ı cihān-ārā
Sekiz yüz yirmi dörtde 'ālemiñ olmışdı sulṭānı

5409 Şehinşāh oldıġında on sekiz yaşına girmişdi
Bilürdi mū-be-mū resm-i mülūk ü şehriyārānı

5410 Otuz yıl altı ay hem on sekiz gün pādişāh oldı
Olup 'ömr-i şerīfi ḳırḳ ṭoḳuz bā-emr-i Rabbānī

Evlād-ı Emcād-ı Sulṭān Murād Ḫān

5411 Beş evlād-ı ẕükūrı olmış idi dār-ı dünyāda
Muḥammed Ḫān 'Alā'eddīn Ḥasan Ḫān daḫi Orḫan'ı

5412 Birisi daḫi Sulṭān Aḥmed idi anı itmişdi
Amāsiyye diyārında niçe yıl mīr-i mīrānī

5413 O yerde rıḥleti vāḳi' olup defn itdiler anda
Ḫudā 'Adn içre iḥsān ide añа mülk-i rıḍvānī

5414 'Alā'eddīn Sulṭān yerine anıñ emīr oldı
Anıñ da rıḥleti vāḳi' olup anda şitābānī

5415 Murād Ḫān-ı ḳadīmiñ türbesinde şehr-i Bursa'da
Muḳadder oldı defni eyleyüp irsāl-i a'vānī

5416 Ḥasan Ḫān ile Orḫan Edrine'de rıḥlet itmekle
Kenār-ı Tunca'da defn itdiler bu iki sulṭānı

5417 Ḫudā her biriniñ ḳabr-i şerīfin nehr-i cennetle
Dem-ā-dem eyleye müstaġraḳ-ı şād-āb-ı rıḍvānī

[133b]

Ḥilye-i Şerīfe-i Murād Ḫānī

5418 Mübārek ḳāmeti mevzūn idi merbūʿ idi el-ḥaḳḳ
Daḫi yaġrınları yaṣṣı idi dürr idi dendānı

5419 Beyāż u ḥumrete mā'il olup vech-i hümāyūnı
Mehīb idi neẓāretde velākin ḫūb u nūrānī

5420 Melek-ḫū idiler ġāyet beşūş idi tekellümde
Leṭāfetle mizāḥa mā'il idi ṭabʿ-ı sulṭānī

5421 Siyeh-ebrū siyeh-çeşm idiler şehlā baḳarlardı
Mübarek ḫaṭları ḳumral idi az idi rīḥānı

5422 Cemīlü'l-ḫulḳ idi ḫoş-ṭabʿ idi cūd u seḫāvetle
Başardı ḳuvvet ile niçe girān-ı dilīrānı

5423 Naẓīri yoġ idi iʿmāl-i ʿaskerde nezāketle
Ḫuṣūṣā luṭf u iḥsān itmede olmazdı aḳrānı

İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Mekārim-Simāt

5424 Edirne taḫt-gāhında serīr-ārā-yı mülk oldı
Rüvātıñ bunda da var iḫtilāfāt-ı firāvānı

5425 Zamān-ı vālidinde dest-i İslām'a alınmışdı
Anaṭolı'da Rūmili'de baʿż-ı ḥıṣn u büldānı

5426 Eʿādī vaḳt-i furṣatdır diyü itmişdi istīlā
Melāẕ itmişler idi ülke-i İbn-i Karaman'ı

5427 Alınmışdı Cüneyd'iñ pençesinden belde-i İzmīr
İnöñi'yle Ḥamīd-ili daḫi eṭrāf-ı Ṣarḫānī

5428 Diyār-ı Menteşe sā'ir vilāyetler birer kerre
Yine tesḫīr olundı yeñiden emlāk-i ʿOṯmānī

5429 Ḳoca-ḳayası ʿOṯmāncıḳ Selānīk ile ol Cānik
Yine tekrār alındı itdiler saʿy-i dilīrānī

5430 Alındı Ḳartene ḥıṣnı daḫi Aḳşehr ile Ḳonya
İç-il'den māʿadāsı oldı memlūk-i Murād Ḫānī

5431 Ḳaraman-oġlı'nıñ idi bu eṯnāda ḫasāretler
Murād Ḫān'ıñ girerse destine ol mīr-i ṭuġyānī

5432 Bulurdı ʿācilen itdikleri kārıñ mücāzātın
Mezāḥim olmayaydı arada ber-duḫt-ı sulṭānī

5433 Mora'yı Balyebadra Arnavudluḳ hem Beliġrad'ı
Alur tīġ-ı Murād Ḫānī gelür tafṣīl-i ʿunvānı

Vaḳʿa-i Ūlā Ẓuhūr-ı Düzme Muṣṭafā

5434 Tevārīḫ ehliniñ bunda rivāyātı füzūn-terdir
Ki vardır her biriniñ başḳa başḳa ṣıdḳ-ı bürhānı

5435 Muḥammed Ḫān zamānında ẓuhūrın eyleyen taṣdīḳ
İder bālāda taḥrīrātımā īḳān u itḳānı

5436 Bir oġlı nā-bedīd olmışdı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ıñ
Aña Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā dirlerdi iḫvānı

[134a]

5437 Ḫılāl-i cenkde olmışdı żāyiʿ anı Timur Ḫān
Aratdı çoḳ zamān bulmasına olmadı imkānı

5438 Piyāde atlu taʿyīn eyleyüp eṭrāf u eknāfa
Ḥayātından memātından ḫaber olmışdı yeksānī

5439 Muḳaddem ẓāhir olan Muṣṭafā'dan māʿadādır bu
İkisiniñ de Düzme Muṣṭafā'dır şöhret ü şānı

5440 Selānīk'iñ ḳarībinden ẓuhūr itdikde bu oġlan
Dimiş ben Yıldırım Ḫān oġlıyım Timur-ı Gürganī

5441 Benim babam ile cenk eyledikde ben o ġavġāda
Bulunmışdım beni aḫẕ eyleyüp Gürgan mīrānı

5442 Ṣaġīrü's-sinn idim aṣlā gürīze olmadı ḳudret
Esīr itdikde babamı beni aḫẕ eyleyen cānī

5443 Beni aḫẕ eyleyüp zencīre urdı dest ü pāyımdan
Esīr itdi götürdi itdi ʿaskerden gürīzānī

5444 Beni birḳaç zamāndan ṣoñra ṣatdı naḳd-i eṣmāna
Getürdiler beni bu yerlere hem-çün esīrānī

5445 Bu baṭnımda olan āṣār-ı zaḫmım ol zamāndandır
Anı cerrāḥ dikmişdi diyüp eylermiş iʿlānı

5446 İrāʿet eyleyüp ḫalḳa oñulmış yarasın bir bir
İnandırmış sözine Evrenos-zāde emīrānı

5447 Nihāyetsiz levendāt uydurup ol Muṣṭafā oġlan
Gelüp bu ṭanṭanayla żabṭ idüp Siroz'ı ol ānī

5448 Ben ol şehzāde-i vālā-tebārım dir imiş dā'im
Ki ismim Muṣṭafā'dır ibn-i Sulṭān Yıldırım Ḫānī

5449 Ḳarındaşım Muḥammed Ḫān serīr-ārā-yı taḫt oldı
Süleymān Şāh u Mūsā Şāh u ʿĪsā Şāh üç iḫvānı

5450 Biri birine taslīṭ eyleyüp ihlāk itdirdi
Sekiz yıl oldı istiḳlālle ʿaṣrıñ Süleymān'ı

5451 Aña da ḳalmadı bu mülk-i fānī gitdi ʿuḳbāya
Vaṣıyyetle geçirmiş taḫtına oġlı Murād Ḫān'ı

5452 Beş-on yaşında endek-sāl olan bir ṭıfl-ı nev-reste
Daḫi ben baṭn-ı evvelde olam Sulṭān Murād ṯānī

5453 Münāsib mi ṭururken ṣaġ esen ben ola ol sulṭān
Ḫuṣūṣā rüşdimiñ hem sinnimiñ olmaz mı rücḥānı

5454 Bu daʿvā ile evbāşānı başı üzre cemʿ itdi
Ḫavāricden niçe Türkmān u Ekrād ile Çingānı

5455 Yanında besleyüp Rūmili semtin ġāret itdirdi
Reʿāyā vü berāyāya idüp īṣāl-i ḫıẓlānī

5456 Başında ʿaskeri günden güne efzūn olmaġla
İdüp Rūmili'niñ ṣaġ u ṣolında pūye-gerdānī

5457 Murād Ḫān dār-ı mülk-i Bursa'da sākin idi ol dem
Edirne şehrine ol ḫāricī ḳıldıḳda cūyānī

5458 Anı gerçek ṣanup itdi iṭāʿat düzme oġlana
Ne deñlü var ise Rūmili'niñ merd ü dilīrānı

[134b]

5459 Şikāyet itmege Sulṭān Murād'a geldi Bursa'ya
İṭāʿat itmeyen Rūmili'niñ baʿż-ı emīrānı

5460 ʿİvaż Paşa vü İbrāhīm Paşa Bāyezīd Paşa
Murād Ḫān'ıñ yanında idiler bu üç vezīrānı

5461 Bu vaḳti bildi İbrāhīm Paşa hem ʿİvaż Paşa
Dem-i furṣat ġanīmet aldadup ol dem Murād Ḫān'ı

5462 ʿAdāvet eylemişdi Bāyezīd Paşa'ya bi'l-cümle
Murād Ḫān'ıñ vezīrānı emīrān u dilīrānı

5463 Ḳulūb-ı nāsa ḫaşyet gelmiş idi Düzme semtinden
Murād itmişdi sulṭān-ı cihān ol şīr-i ʿOṯmānī

5464 İdeler Rūmili'ye bi'n-nefis ʿaskerle sürʿatle
O Düzme Muṣṭafā'nıñ menʿine ılġar-ı sulṭānī

5465 Murād Ḫān'ı bütün erkān-ı devlet menʿ idüp andan
Didiler bir aġızdan ey hizebr-i ġāb-ı ʿOṯmānī

5466 Ne ḥācet sizleriñ teşrīfine bi'ẕ-ẕāt sulṭānım
Vezīrin Bāyezīd Paşa ki ol ser-ceyş-i şücʿānī

5467 Bu emre cümleden evlā vü aḥrādır şecāʿatle
Vezīrān u emīrān üzre vardır faẓl u rücḥānı

5468 Ne efsūn itdilerse itdiler Sulṭān Murād Ḫān'a
Ḳılup vābeste cīd-i Bāyezīd'e düzme oġlanı

5469 Vezīr-i aʿẓam idi Rūmili beglerbegilikle
Diken olmışdı aʿyānıñ gözine ʿucb u ʿunvānı

5470 Bu iş żımnında ḳatl itdirmek isterlerdi sulṭāna
Meger lebrīz imiş bī-çāreniñ de cām-ı devrānı

5471 Sekiz yıldan berü sicn-i Toḳad'da ḥabs olunmışdı
Miḫal-oġlı Muḥammed yaʿni ol maẓlūm-ı aʿyānī

5472 Serīʿan Bursa'ya iḥżār olundı ṣavb-ı devletden
Sezā-vār oldı iḥsān-ı cihāndārīye ol ānī

5473 Bu iş żımnında anı Rūmili beglerbegilikle
Ḳılındı istimāletle taʿahhüd şarṭ u eymānī

5474 Anı celb-i ḳulūb-ı ʿaskere taʿyīn itmişdi
Ricāl-i devlet-i Sulṭān Murād Ḫān ehl-i dīvānı

5475 Tedārük üzre oldı Rūmili semtine geçmekde
Velākin ḫāricīniñ başdan aşdı seyl-i ṭuġyānı

5476 Sitanbul'uñ tekūrın nāme yazdıḳda inandırmış
Dimişler ḫāricīye luṭf ile maḫdūm-ı sulṭānī

5477 Gelibolı memerrinden mürūr itmek murād itmiş
Gemilerle çıkup ḳarşuya aḫẕ ide Murād Ḫān'ı[1]

5478 Murād Ḫān'ıñ yedinden taḫt-ı mevrūṯın alup ḳahren
Burusa'da ola revnaḳ-fezā-yı taḫt-ı ʿOṯmānī

5479 Taʿahhüdle Gelibolı'ya geldikde gemilerle
Murād itmişdi tekfūra virüp ol ḥıṣn-ı ẕī-şānı

5480 O demde Şāh Melek mīr-livā olmaġla küffāra
Kemāl-i ġayretinden virmedi ol ḥıṣn-ı sulṭānı

1 5475-5477. beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[135a]

5481 Celālīniñ yanında elli biñ miḳdārı olmışdı
Sipāh-ı cenk-cūyānı dilīrān u emīrānı

5482 Belāyı gör ki cümle Yıldırım Ḫān-zāde dirlerdi
Anıñçün cān u dilden oldılar münḳād-ı fermānı

5483 Murād Ḫān kendüler ʿazm eylemekden menʿ olunmışdı
Vezīr-i aʿẓamı ol Bāyezīd Paşa-yı ẕī-şānī

5484 Biraz ʿaskerle irsāl eyledi tedmīr-i oġlana
Ḳarındaşı idi çün Ḥamza Paşa mīr-i mīrānı

5485 Sitanbul'dan maʿiyyet üzre geçdi ḳarşu eṭrāfa
Mülāḳāt oldılar bir yerde kim Sāzlıḳ'dır ʿunvānı

5486 Muḳābil oldıġında ʿaskeri yār olmadı cümle
Sipāriş itdiler iki ḳarındaşa o meydānı

5487 Bular etbāʿı ile ḳaldılar anlar firār itdi
Ḳamusı Düzme semtin ṭutdılar ol ḥīz oġlanı

5488 Hezīmetle gelince Bursa'ya çün Bāyezīd Paşa
Tekāsülle o dem ḳatl itdirüp etbāʿ-ı sulṭānı

5489 Anı taʿyīnden ḳatl idi ancaḳ maṭlab-ı aṣlı
Vezīrānıñ yeri geñ ola didi işiden anı

Rivāyet-i Uḫrā der-Vefāt-ı Bāyezīd Paşa

5490 Müverriḫler yine bu emre vāfir iḫtilāf itdi
Ṣaḥīḥin isteyenler eylesün tedḳīḳ-ı imʿānī

5491 Murād Ḫān fi'l-ḥaḳīḳa Bursa'da ber-taḫt idi ol dem
Şikāyet itmege Rūmili'niñ varmışdı sükkānı

5492 Anı defʿe vezīri Bāyezīd Paşa'yı gönderdi
Yanında ʿaskeriyle niçe aṣḥāb-ı neberdānı

5493 Muḳaddem İzmir-oġlı ol Cüneyd'iñ niçe ʿaskerle
İzāle ḳaṣdına vardıḳda eṭrāfıñ emīrānı

5494 Teḳābülde firīb ü dekkine aldanup oġlanıń
İṭāʿat itdigi hem inḳıyād-ı ḳavm-i sekbānī

5495 Murād Ḫān'a elem virmişdi āḫir kendüsi bi'ẕ-ẕat
ʿAzīmet üzre oldı diñle sen aḥvāl-i oġlanı

5496 ʿAzīmet eylemişdi Ḥamza Paşa Bāyezīd Paşa
Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir kār-ı merdānī

5497 Telāḳī eyledikde iki ʿasker cenk olunduḳda
Vezīre ġālib oldı Muṣṭafā bā-emr-i Rabbānī

5498 Hezīmet buldı ʿasker düşdi serdārı şehādetle
Anı defn eyledi Sāzlu'da ḳardaşıyla aʿvānı

5499 Muʿayyendir ile'l-ān türbesi ol cāy-i raʿnāda
Ziyāret eyleyen elbette olur Fātiḥa-ḫʿānı

Teveccüh-i Ḫāricī be-Semt-i Burusa

[135b]

5500 Yaya sekbānı yazup Rūmili semtinde külliyen
Virildi ücret-i yevmiyyesi ber-resm-i ʿOṯmānī

5501 Vezīriń düşmesinden gelmiş idi anlara ḳuvvet
Anaṭolı'ya cān atmaġa başladı dilīrānı

5502 Gelibolı boġazın geçdiginden ḫāricī oġlan
Vir eliń Bursa diyüp itdiler ʿazm-i şitābānī

5503 Bu emr-i ḥayret-efzādan derūn-ı şehriyārīde
Ẓuhūr itmişdi bir endīşe-i encām u pāyānī

5504 Emīr Sulṭān yaʿnī Ḥażret-i Seyyid Buḫārī'den
Murād Ḫān ḳıldı istidʿā-yı himmet ʿavn-i rūḥānī

5505 Varup dergāhına yüz sürdi taḳbīl eyledi destin
Ḳabūl itdi niyāzın luṭf ile ol ḳuṭb-ı Rabbānī

5506 Ġazāya ḳalḳmadın varup duʿā isterdiler andan
Bu idi ʿādet-i dīrīne-i eslāf-ı ḫāḳānī

5507 Bu defʿa ḫāricīden pīç ü tābı artuḳ olmaġla
Yed-i ümniyyeden ḳoyurmadı dāmān-ı sulṭānı

5508 Teveccüh eyleyüp ol şeb Cenāb-ı Şāh-ı Kevneyn'e
Müşerref-sāzi-i rü'yetle üç kerre Murād Ḫān'ı

5509 Tevessül eyleyüp rūḥ-ı şerīfinden recā itdi
Emān vir yā Resūla'llāh diyüp üç kerre dāmānı

5510 Leb-i taʿẓīm ile būs eyleyüp nuṣret ümīdiyle
Üçünci defʿada nuṣret Murād'ıń diyü sulṭānı

5511 Mübeşşer eyledikde irtesi gün gönderüp ādem
Ḥużūr-ı pākine daʿvet idüp Sulṭān Murād Ḫān'ı

5512 Mübārek elleriyle seyfini bend-i miyān itdi
Yüri nuṣret senińdir didi gönderdi cihān-bānı

5513 Ḫudā'ya ḥamd ü minnet iderek ḳaṣd itdi aʿdāya
Biraz ʿaskerle vardı ekṣeri kendi aġayānı

5514 Ulubād nām bir nehriń yanında yetdi ol ḳavme
Ṣuyuń ḳarşusına ḳonmış idi ordu-yı ṭuġyānī

5515 Murād Ḫān ʿaskeri ṣuyuń beri yaḳasına ḳondı
Ser-ā-pā cisri kesdirdi ẓalām-ı şebde sirrānī

5516 İki ʿasker niçe eyyām ṭurdı iki cānibde
Biri birine aṣlā itmedi īṣāl-i ḫüsrānī

Rivāyet-i Hezārfen der-Ruʿāf-ı Düzme Muṣṭafā

5517 Yazar Tārīḫ-i Tenḳīḥ içre bu naẓm itdigim ḥāli
Hezārfen dinilen aṣḥāb-ı ṭārīḫiń süḫandānı

5518 Bu üslūb üzre ṭurdı iki ʿasker iki cānibde
Ne bir cenge taṣaddī eylediler ne gürīzānī

5519 Hemān-dem bir burun ḳanı iṣābet itdi oġlana
Tevālī üzre üç gün üç gice cārī olup ḳanı

[136a]

5520 Ruʿāf-ı ḫāricī düzme degil gördükde enṣārı
Gürīze başladı cevf-i leyilde baʿż-ı mīrānı

5521 Kemāl-i żaʿf ile kendi daḫi ḳaçmışdı ardınca
Ḳızıl-aġac'a vardıḳda ṭutup etbāʿ-ı sulṭānī

5522 Baḳıyye ḳanını sefk itdiler ḳatl itdiler ol dem
Didiler ḳanı istiḥḳāḳ-ı taḫt-ı Yıldırım ḳanı

5523 Egerçi Muṣṭafā kāẕib idi ḳanı degildi kiẕb
Muḳaddem Yūsuf'a itmişdi anı çünki iḫvānı

5524 Bu Düzme Muṣṭafā ḥaḳḳında aṣḥāb-ı tevārīḫiñ
Rivāyātı yazılsa teng ider pehnā-yı itḳānı

5525 Ẓuhūrı bir iki üç kerredir her birisi başḳa
Rüvātıñ kimi birdir dir ikiye virmez imkānı

5526 Kimi Anaṭolı'da kimi Rūmili'de ḳatlinde
Teḫālüf üzredir ḥālā rivāyāt-ı süḫandānī

5527 Ruʿāf-ı Muṣṭafā'yı Künh'de inkār ider ʿĀlī
Firārı başḳa ḥāletle yazar ber-vech-i īḳānī

Rivāyet-i ʿĀlī der-Gürīz-i Düzme Muṣṭafā

5528 Hevādārı idi Sulṭān Murād'ıñ ṣu kenārında
Timurṭaş Ġāzi'niñ oġulları üç mīr-i mīrānī

5529 Umūr Paşa Oruç Paşa ʿAlī Beg üç birāderler
Köse Miḫal'iñ oġlı Mīr Muḥammed ceyş-i ʿOṯmānī

5530 Kenār-ı nehre varup Rūmili beglerini cümle
Esāmīsiyle çaġırdı kenār-ı nehre sirrānī

5531 Ḳamunuñ ser-firāzı İzmir-oġlı Evrenos Ġāzī
Daḫi Ṭurḫān Beg ol güm-kerde-i feyfā-yı ḫıẕlānī

5532 İnanmışlardı Düzme Muṣṭafā'nıñ ḳavl-i zūrına
Müsellem idi gūyā Düzme'niñ daʿvā-yı buṭlānı

5533 Ḥayā itmez misiz kim bir fürū-māye sefīh oġlan
Sizi ḳavl-i mücerredle ide mīrān-ı şerrānī

5534 Mücerred Yıldırım Ḫān oġlıyım dimekle oġlanıñ
Düşüp ardına bu semte gelüp üftān u ḫīzānī

5535 Söze geldikde dirsiz biz fülān ibn-i fülān mīriz
İdersiz her biriñiz daʿva-i ʿunvān-ı mīrānī

5536 Ne ḫoş aldandıñız dekk ü firīb-ḫīz-i oġlana
Size kemlik mi itdi hey yazuḳ evlād-ı ʿOṯmānī

5537 Eben an cedd görülmiş idi ecdād-ı ʿiẓāmından
Hezārān luṭf u iḥsān rütbe-i ʿulyā-yı ẕī-şānī

5538 Eyālāt u livā ʿālī menāṣıb żabṭ idüp evvel
Olup her biriniñ ʿaṣrında maḳbūl-i ḫıdīvānī

5539 Ferāmūş eyleyüp bunca ḥuḳūḳ-ı pādişāhīyi
Bu defʿa idesiz ol niʿmete iẓhār-ı küfrānī

[136b]

5540 ʿAle's-sulṭān ḫurūc itmek revā mı mīr-i mīrāna
Bi-lā-mūcib irādet idesiz ḫalʿ-i Murād Ḫān'ı

5541 Ya ʿavdet idesiz Rūmili'ye yā semt-i sulṭāna
Münāsibdir ḳılasız ʿazm-i ordu-yı ḫıdīvānī

5542 Muḥaṣṣal nesl-i ʿOṯmānī'den olmadıġın oġlanıñ
İfāde eyleyüp āgāh idince mīr-i mīrānı

5543 Çözüldi ʿuḳde cemʿiyyeti oldı perākende
Ṭaġıldı ḫāricīniñ hep zaʿīmān u dilīrānı

5544 Ṣuyı yüzdürdiler atlarına hep ḳarşu cānibden
İṭāʿat itdiler sulṭāna bā-ṣad ʿöẕr-ḫʿāhānī

5545 Söyündi ḳarşunuñ çün şuʿle-i cevvāle-i baġyi
Beri semte tecāvüz eyleyüp aʿvān-ı ṭugyānī

5546 Görüp ol ḥālet-i maʿhūdeyi oġlana gelmişdi
Bu keyfiyyet ile vehm ü hirās u ṣad peşīmānī

5547 Ḳarārı bir gice semt-i firāra eyleyüp taḥvīl
Miyān-ı şebde cüz'ī ceyş ile itdi gürīzānī

5548 Dönüp tersine oġlan Gelibolı maʿberin geçdi
Yine Rūmili'ye cān atdı ber-vech-i şitābānī

5549 Ḳaraya çekdirüp sāḥildeki keştīleri cümle
Temekkün eyleyüp Gelibolı'da niçe ezmānī

5550 Murād Ḫān'ıń yanından ḫāricīyi aḫẕ içün vāfir
Dilāverler düşüp ardlarına mānend-i şīrānī

5551 Gelibolı'ya geçmek üzre taḫmīn itdiler ammā
Gemi taḥṣīli ḳābil olmayınca cünd-i ʿOṯmānī

5552 Bu aḥvāli Cenāb-ı Ḫān Murād'a eyleyüp inhā
Gelibolı ḥiẕāsın itdiler cāy-i nigeh-bānī

Rivāyet-i ʿĀlī ez-Monlā Neşrī

5553 Yazar Künh'inde ʿĀlī Monla Neşrī'den rivāyetle
Murād Ḫān ʿaskeriyle ḫāricīniń ceyş-i ṭūġyānı

5554 İki ʿasker ki nehriń ṣaġ u ṣolında ṭururlardı
Biri birine aṣlā itmedi īṣāl-i ḫıẕlānī

5555 Miḫal-oġlı Muḥammed Beg ki ẕikri sebḳat itmişdir
Eʿādī beynine virmiş idi ḫavf u perīşānī

5556 Birer mektūb yazdı başḳa başḳa cümle mīrāna
Daḥi baş ṭopcısın aldı ḳola bā-vaʿd-i iḥsānī

5557 Celālī semtine bir merd-i çālāk eyledi irsāl
O şaḫṣıń Bāyezīd ismiydi ammā kendi Gönānī

5558 Geçüp nehriń başından cümle mīrāna mekātībi
Ulaşdırdı nihānī hem cevābın aldı pinhānī

5559 Murād Ḫān altı yüz sekbān göndermişdi ḳarşuya
Bu keyfiyyetden evvelce iderlerdi nigeh-bānī

[137a]

5560 Meger ol ḫāricī de ol gice ḳaṣd-ı şebiḫūna
Nehirden gönderip dört biñ nefer ʿifrīt-i ḫıẓlānı

5561 Miyān-ı nehre vardıḳda iki ʿasker düçār oldı
Teṣādüm eyledikde birbiriyle ḥaḳḳ u buṭlānī

5562 O şeb bir leyle-i ẓulmā idi dir rāvi-i aḫbār
Süyūf-ı ġāziyānıñ lemʿası çün berḳ-ı nūrānī

5563 Ḳılup ol güm-rahān-ı ehl-i baġyi ṭuʿme-i şemşīr
Ẓafer-yāb oldılar bā-ʿavn-i Ḥaḳḳ cünd-i Murād Ḫānī

5564 Bu şevḳ ile yüridi ʿaskerīsi çün Murād Ḫān'ıñ
Baṣup ol ḫāricī ordusını virdi perīşānī

5565 ʿAzeb ceyşin o rütbe ḳırdılar kim Muṣṭafā āḫir
Gelibolı'ya ḳaçmaġ-ıla taḫlīṣ eyledi cānı

5566 Rivāyetdir Murād Ḫān ʿaskeri ol ḳavm-i idbārıñ
Düşüp edbārına ḥayyen giriftār ide oġlanı

5567 Gemisi oġlanıñ mersā-yı sāḥilde idi fevrī
Rükūb itdi yanaşdı Gelibolı'ya gürīzānī

5568 Murād itmişdi kim ceyş-i Murādī Düzme'yi aḫẕe
Geçeler ḳarşu semte olalar keştī-süvārānī

5569 Bütün ol sāḥili geşt itdiler devr itdiler bir bir
Mürūra ḳarşuya bir vech ile olmadı imkānı

5570 Eger olsa müsāʿid rūzgārı baḥr-i iḳbāliñ
Bulur eyyāmını bir gün sipihriñ böyledir şānı

Ẓuhūr-ı Ḳalyon-ı Cenevīz ve İstīcār

5571 Hemān bir parça yaʿnī forsa bir Efrenc ḳalyonı
Ẓuhūr itmişdi rūy-i Baḥr-i Ḫaḍrā'da şitābānī

5572 Hevāsın şöyle bulmış bādbānı cümlesi dolmış
Bulara öyle ṭoġrulmış Cenevīz idi sükkānı

5573 Meger tüccār ḳalyonı imiş Anaṭolı semtin
Murād itmiş gelürdi gördiginde cünd-i ʿOs̱mān'ı

5574 Gelüp lenger bıraḳdı sāḥile iki demir atdı
O yerde bir gice yatdı çıḳup tüccār-ı gebrānī

5575 Re'īsin buldılar ol parçanıñ dört biñ filoriye
Barışdı nevlini tüccārdan etbāʿ-ı sulṭānī

5576 Miyānda ʿahd ü güft u istimāletle rükūb itdi
Çıḳup beş yüz ḳadar ḳarşuya merdān-ı Murād Ḫānī

5577 Dönüp ol deñlü ʿasker daḫi aldı ceyş-i ḫānīden
Çıḳardı Gelibolı semtine ol pehlevānānı

5578 Hücūm itdiklerinde ol maḥalden Gelibolı'ya
Ḳadırġa ṭoplarıyla menʿ idüp cünd-i dilīrānı

5579 Ẓafer-yāb olmayınca ol maḥalden ehl-i ṭuġyāna
Hemān Ḳozlıdere'ye itdiler ʿazm-i şitābānī

[137b]

5580 O sāḥilden teṣādüm itmege ḳaṣd eylemişlerdi
Beḳāyā-yı süyūf-ı Düzme'den ber-raḥṭ-ı şerrānī

5581 Murād Ḫān ʿaskerin menʿe hücūm itdikde külliyen
Gürūh-ı ḫāricīye geldi tedmīr ü perīşānī

5582 Vücūh-ı ʿaskerīsi ḍarb u cerḥ ile helāk oldı
Alındıḳda Gelibolı be-tevfīḳāt-ı Yezdānī

5583 Ḳarārı anda degişdi firāra ḫāricī oġlan
Bıraġup ḫayme vü ḫargā[h] u bengāh-ı firāvānı

5584 Eliñ vir baña diyü semt-i Eflāḳ'a firār itdi
Yine ḳurtarmadı dest-i ḳażāyādan girībānı

5585 Güzīde ʿaskerīsiyle Miḫal-oġlı Muḥammed Beg
Düşüp ardlarına ılġar ile mānend-i şīrānī

5586 Çamurlı nām bir mevżiʿde varup anı aḫẕ itdi
Hemān bir yay kirīşi ile ḫınḳ itdirdi ol ānī

5587 Murād Ḫān Edrine şehrinde zīb-ārā-yı taḫt itdi
Ser-i maḳṭūʿını irsāl idince mīr-i şücʿānī

5588 Bürīde kellesin naṣb itdiler bālā-yı burc üzre
Dinildi ser viren server budur der-rāh-ı sulṭānī

5589 Sekiz yüz yirmi beş sālinde yazdı ittifāḳ üzre
Müverriḫler ikinci Düzme'yi ber-vech-i itḳānī

ʿİṣyān-ı İbn-i Ḳaraman ve Emīr ʿOṯmān ve Helāk Şoden-i Dü-Emīr-i Ṣāḥib-Ṭuġyān

5590 O sāl-i meymenet-fāliñ bahārında saʿādetle
Murād Ḫān fetḥ-i İstanbul'a ḳıldı kaṣd-ı sulṭānī

5591 İkinci vaḳʿa-i nādīdesi ʿaṣr-ı Murād Ḫān'ıñ
Ḳaraman-oġlı'nıñ ol devlete ʿiṣyān u ṭuġyānı

5592 Muʿādāt üzre idi dā'imā evlād-ı ʿOṯmān'a
Gerekse Germiyān-oġlı gerek āl-i Ḳaramanī

5593 Murād Ḫān ḥasbe'l-ʿāde Rūmili esfārın itdikce
Ḳaraman-oġlı naḳż-i ʿahd idüp eylerdi ʿiṣyānı

5594 Murād Ḫān yine Rūmili'ye kāfir cengine gitdi
Bozup ṣulḥ u ṣalāḥı ol re'īs-i ḳavm-i düzdānī

5595 Ol eṯnāda Ḳaraman-oġlı kim nāmı Muḥammed'dir
Ṭuġātıñ ser-bülendi ol emīr-i ceyş-i ḫıẕlānī

5596 İsā'et itdi Anṭāliyye ḥıṣnın almaġa vardı
Teke'ye uġrayup ḥākimleriydi Mīr ʿOṯmān'ı

5597 Maʿiyyetle getürdi ḳalʿa tesḫīrinde imdāda
Ḳonuldı İstanoz yaylaḳına ber-vech-i mihmānī

5598 Ḳaraman-oġlı'nıń bu idi fikri Mīr ʿOṯmān'la
İdeler ittifāḳ üzre biraz īṣāl-i ḫüsrānī

5599 Alalar Ḥıṣn-ı Anṭāliyye'yi ʿOṯmānlı destinden
Bu fetḥ ile çıḳa her biriniń āfāḳa ʿunvānı

[138a]

5600 Muḥāfıẓ ḳalʿada Fīrūz Beg'iń oġlı idi ol dem
Emīrānıń dilīri Ḥamza Beg ol merd-i şücʿānī

5601 Ḫayır-ḫʿāh idi babası gibi evlād-ı ʿOṯmān'a
Ṣadāḳatde şecāʿatde ḳatı az idi aḳrānı

5602 Muḥammed Ḫān'a babası biraz mīr-i ʿalem oldı
Vefāt itdikde taʿḳīb eyledi sulṭān-ı ẕī-şānı

5603 Ṣubaşısı idi Ḳaraḥiṣār'ıń Ḥamza Beg evvel
Zeʿāmetle taṣarruf eylemişdi niçe ezmānī

5604 Vefāt itdikde babası yerine ḳıldı der-ʿuhde
Gelüp ol ḥıṣna żābiṭ oldı bā-emr-i Murād Ḫānī

5605 Ḳaraman-oġlı ile Mīr ʿOṯmān'ıń ẓuhūrından
Ḫaberdār oldıġında żābıṭı hem ḳalʿa sükkānı

5606 Bütün maʿmūr u muḥkem ḳıldı ḥıṣnıń burc u bārūsın
İdüp bārūt u ṭop u güllesin āmāde aʿvānı

5607 Hemān ol şeh-levend-i cenk-ārā ḥüsn-i himmetle
Teke-oġlı'na ılġar eyledi mānend-i şīrānī

5608 Anı ḳaldırmayınca ortadan defʿ-i fesād olmaz
Diyüp irsāl idüp bir niçe etbāʿ u dilīrānı

5609 Anı baṣdırdı ḳaṭʿ itdi fesādıń başını birden
Bütün ġāret idüp aḫẕ eyleyüp māl-i firāvānı

5610 Anıń bir ḫʿāher-i ḥasnāsı vardı anı da ṭutdı
Nikāḥıyla taṣarruf eyledi ol leyli-i ānī

5611 O şeb ādemleri çün Ḥıṣn-ı Anṭāliyye'ye geldi
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i İbn-i Ḳaraman'ı

5612 Gelüp bir leşker-i enbūh ile irte Muḥammed Beg
Seḥer vaḳtinde ḳondı pīşgāh-ı ḥıṣna mīrānı

5613 Ḳafādar eylemişdi Mīr 'Oṣmān'ı da ḳondurdı
Görenler bārgāhın dir idi ordu-yı sulṭānī

5614 Teke-oġlı helākin ṭuymış idi yandı yaḳıldı
Telehhüb eyledi ḳalbindeki nīrān-ı ṭuġyānī

5615 Niṭāḳ-ı intiḳāmı bir niçe yerden ḳuşanmışdı
İḥāṭa eyledi ḥıṣn-ı raṣīni hep Ḳaramanī

5616 Dizüp eṭrāf-ı ḥıṣna balyemez ṭoplarını bir bir
Ne semtinden dögülmekdir münāsib rezm-i āsānī

Vuṣūl-i Peyām-ı Murād Ḫān be-Cānib-i Emīr-i Ḳaraman

5617 Ol eṣnālar idi bu vaḳt-i furṣat kim Murād Ḫān'ıñ
Cidāli var idi ḳardaşı ile niçe ezmānī

5618 Ḳaraman-oġlı bu hengām-ı furṣatdır diyü alt'ay
Taraṣṣud eylemişdi iġtinām idüp bu devrānı

5619 Murād Ḫān cānibinden ber-ṭaraf ḳılmışdı ılġarı
Ḫuṭūr itmezdi aṣlā defʿ-i perḫāş-ı Murād Ḫān'ı

[138b]

5620 O demde bir ḫaber şāyiʿ olup ordu-yı mīrānda
Murād Ḫān ḳardaşıyla ṣulḥ olup ber-resm-i iḫvānī

5621 Murād itmiş ki Anṭāliyye semtin eyleye meştā
Gele bu semte ılġar ile ber-vech-i şitābānī

5622 Ḳaraman-oġlı'na endīşe gelmişdi o ḥāletden
Hemān atlandı ol sāʿat ser-ā-pā ceyş ü aʿvānı

5623 Ḳudūm-i şehriyārinden muḳaddem biz alup ḥıṣnı
Taḥaṣṣun idelim gelsün murādıñ var ise cānı

5624 Bütün dünyā yıġılsun ḳalʿa-i mezbūreyi fetḥe
Raṣānet üzredir aṣlā bize gelmez hirāsānī

5625 Bolay ki maṣlaḥat gelmezden evvel bulsa encāmı
Bilürdi ḳuvvet-i bāzū-yı mīrān-ı Ḳaraman'ı

5626 Ne yüzden cilve-ger olsa gerekdir baḳ temāşāya
Ḳażā-yı mübremiñ tedbīrine olur mı imkānı

5627 Ḥiṣārıñ çevresin dervāzesin bir kerre devr itdi
Ṭolaşdı ṭūl ü ʿarż-ı ḫendeḳın ber-vech-i imʿānī

5628 Ne semtinden yürüyiş sehl olur yā ḳanḳı cānibden
Dögüp hedm itmeniñ mümkin midir bir vech-i āsānı

Keyfiyyet-i Vefāt-ı Ḳaraman-oġlı ve Keyfiyyet-i Vefāt-ı Emīr ʿOṯmān

5629 Bular taḫmīn iderken semt-i tesḫīrin hemān bir ṭop
Atıldıḳda iṣābet eyleyüp İbn-i Ḳaraman'ı

5630 Urup böġrinden atından yıḳıldı ḳaʿr-ı nīrāna
Üşüp çün lāşe-i seg üstine zāġān-ı dihḳānī

5631 Meger bir alaca ata süvār olmışdı bī-çāre
Ḳaramanīleriñ feryādı ile esb-i pālānī

5632 Hemān ürkmişdi efsārıñ alup dest-i taṣarrufdan
Ataraḳ çiftesin geldigi semte ḳıldı pūyānī

5633 At anıñ oldıġın teşḫīṣ idenler burc u bārūdan
Varup Ḥamza Beg'i tebşīr idüp ber-vech-i şādānī

5634 Muʿaskerde ik'oġlı var idi İbn-i Ḳaraman'ıñ
Biriniñ ismi İbrāhīm idi memdūḥ idi şānı

5635 ʿAlī idi biriniñ nāmı ġāyetle cebān idi
Anı ditretmiş idi ṣīṭ-ı ḳahr-ı āl-i ʿOṯmānī

5636 Murād Ḫān ḳorḳusıyla ḳalʿaya düşdi daḫīl oldı
Ehālīsinden istiʿfā idüp ber-zecr-i ʿiṣyānī

5637 Bir esbe yükledüp babasını çün oġlı İbrāhīm
Ḳaraman'a iletdi defne ber-vech-i şitābānī

5638 Murād Ḫān ḫavfı ile ḫayme vü ḫargāhını cümle
Bıraġup pīşgāh-ı ḳalʿada itdi gürīzānī

5639 İrişüp ardımızca Ḫān Murād'ıñ ʿaskeri diyüp
Sürütdi lāşe-i fersūde-veş Mīr-i Ḳaraman'ı

[139a]

5640 Selāmet yaḳasına gerçi babasın düşürmişdi
Ḫas ü ḫāṣākda ḳaldı bütün aʿżā-yı ebdānı

5641 Ṣoyulmışdı derisi vechiniñ şekli bozulmışdı
Mücerred ḳurı kemük ḳalmaġın defn itdi aʿvānı

5642 Cihānda itdigi ẓulmüñ mükāfātı ise kāfī
Yarın ʿuḳbāda görsün ecr-i müstevfā-yı nīrānı

5643 Ḳaraman-oġlı'nıñ anda ḳafādārıydı ʿOṯmān Beg
Aña gelmişdi ol eṣnāda vehm-i āl-i ʿOṯmānī

5644 Refīḳı ḥasretiyle ol daḫi ḫast'oldı çāderde
Yaturken pister-i ġamda iderken āh u nālānī

5645 Anıñ da bir gice ḳaṭʿ itdiler başın firāşında
Bu yolda virdi ser açmadı ġayra sırr-ı pinhānı

5646 Anıñ da niyyeti ḫayr olmamaġla lāyıḳın buldı
Araya gitdi başı araya gitsün refīḳānı

5647 Ṭaġıldı pīşġāh-ı ḳalʿadan bir bir firār itdi
Ölüsi dirisine yüklenüp cünd-i Ḳaramanī

5648 O yerde ḳalmış idi ḫayme vü ḫargāhı ol ceyşiñ
Ġanīmetdir diyüp ḳaldırdı anı ḳalʿa sükkānı

5649 Bu ḥāli Ḥamza Beg ʿarż eyledi dergāh-ı ʿālīye
Ḳarındaşı ʿAlā'eddīn'i göndermişdi sirrānī

5650 Murād Ḫān Ḥamza'nıñ bu ḫıdmetinden ḥaẓẓ idüp vāfir
Celādetle nümāyān oldı anıñ şöhret-i şānı

5651 Teke-ili'ni sulṭān-ı cihān żabṭ eyledi cümle
Bu deñlü memleket oldı mużāf-ı mülk-i ʿOṯmānī

Ḳatl-i Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā Vaḳʿa-i Ṯāliṯe

5652 İkinci vaḳʿası ʿaṣr-ı Murād Ḫān'ıñ bu olmışdır
Ne yüzden devr ider seyr it sipihriñ cām-ı gerdānı

5653 Sekiz yüz yirmi altısında sāl-i hicretiñ nā-geh
Murād Ḫān eylemişdi Rūmili'ye ḫaṭve-cünbānī

5654 Küçük Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā ibn-i Muḥammed Ḫān
Ḥamīd-ili'ni żabṭ itmiş idi ber-vech-i mīrānī

5655 O yerlerde niẓām-ı memleket ḳaydında olmışdı
Murād Ḫān'ıñ ḳarındaş-ı ṣaġīri Muṣṭafā Ḫān'ı

5656 Bulandırmış biraz ṣahbā-yı ʿīş-i ḫurde-sālīden
Hevā-yı nefs-i emmāre ile iġvā-yı aʿvānı

5657 Ḳaraman Germiyān oġulları taḥrīkidir dirler
Cihānıñ serverine itdiren bu resme ʿiṣyānı

5658 Murād Ḫān çünki yoḳdur taḫt-gāh-ı Bursa'da ol dem
Biraz cemʿ eyleyüp māl u menāl ü zīb ʿunvānı

5659 Hevā-yı nefsine uyġun münāfıḳlar ḫulūl itmiş
Anı iclās-ı taḫta eylemiş terġīb aḥyānī

[139b]

5660 Dimişler ġālibā ey ḥażret-i şehzāde-i Cem-cāh
Yaraşur ḳadd-i istiḥḳāḳıña bu ḫilʿat-i ḫānī

5661 N'ola Sulṭān Murād Ḫān itse sen şehzādesin teşrīk
Serīr-i salṭanatda şevkete gelmezdi noḳṣānı

5662 Ḫuṣūṣan kendüler Rūmili semtin itdiler tercīḥ
N'olurdı Muṣṭafā nāmıyla olsa Bursa sulṭānı

5663 Bu sevdā ile atup ṭutmaġa başladı şehzāde
On iken yüz yüz iken biñ olup enṣār u aʿvānı

5664 Yanında besleyüp ṣayd u şikāra düşdi sevdāsı
Gehī tecrīm iderlerdi niçe aṣḥāb-ı sāmānı

5665 Bu ḥāli Muṣṭafā Ḫān'ıñ irişdi çün Murād Ḫān'a
Gelürdi südde-i iclāline şekvāsı aḥyānī

5666 Lisānen nuṣḥ ile şehzādeyi te'dīb iderlerdi
Suhūletle taʿaddī menʿine bulmayup imkānı

5667 Naṣīḥat eyledikce ẓulmi ber-ter oldı maḫdūmuñ
Cenāb-ı şehriyāre başladı itmege ʿiṣyānı

5668 Şu ḥadde vardı dir rāvī isā'et Muṣṭafā Ḫān'da
O olsun Rūmili ḫānı ben olam Bursa sulṭānı

5669 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam gördi kim mümkin degil şirket
İzāle itmek içün eyledi re'y-i ḫıdīvānī

Rivāyet-i ʿĀlī der-Muḥāṣara-i İzniḳ

5670 Yazar Künh'inde ʿĀlī Muṣṭafā Ḫān vardı İzniḳ'e
Yanında var idi cenge yarar vāfir dilīrānı

5671 Dögüp ḳırḳ gün ḳadar ol ḳalʿayı ḥaṣr eyleyüp ḫalḳı
Metānet itdiler ḳoymadı anı ḳalʿa sükkānı

5672 ʿAlī Beg ibn-i Fīrūz Beg o dem mīr-i livā itdi
Murād Ḫān'a bu emri eyledi taḥrīr sirrānī

5673 Ḥiṣārı ittibāʿ üzre virüp şehzādeye ḫalḳı
Ḳılındı istimālet aña bā-fermān-ı ẕī-şānī

5674 Girüp birleşdiler hem ʿīş ü nūşa oldılar meşġūl
Niçe eyyām ʿişretle dönerken cām-ı gerdānī

5675 Meger peymāne-i ʿömr-i girān-ḳadri pür olmışdı
İşit sen mācerā-yı ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

5676 Anaṭolı'ya geçdi Rūmili'den kārı itmāma
Ṭoḳuz günde irişdi Ḥıṣn-ı İzniḳ'e şitābānī

5677 Murād-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād'ı ṭuydı şehzāde
Ḳapandı yirmi beş gün olmadı tesḫīre imkānı

5678 Nefāda irmemişdi āb u dāne daḫi enfāsı
Anıńçün girmedi dest-i Murād Ḫān'a girībānı

5679 ʿAlā ḳavlin Murād Ḫān geldigi ān ḳalʿaya girdi
Seḥer vaḳti idi ġafletle ṭutdı Muṣṭafā Ḫān'ı

[140a]

5680 Bütün etbāʿ u enṣārı niyām idi niyāmından
Çıḳardı seyf-i sulṭānı görüldi kār-ı pāyānı

5681 Vezīr itmişdi Tācüddīn nāmıyla bir şaḫṣı
Anıń da defter-i ʿömri dürüldi buldı şāyānı

5682 On iki yaşına girmişdi ol maḫdūm-ı vālā-cāh
Bir-iki müfsid-i bed-ḫʿāh-ı devlet mīr-i mīrānı

5683 O ṭıfl-ı nāzenīni nā-murād itdi bu devrānda
Ḫudā ʿuḳbāda iḥsān eyleye dīhīm-i rıḍvānī

5684 Mezār-ı lāmiʿu'l-envārı ḥıṣn içre muʿayyendir
Ḫudā pür-nūr ide ḳabr-i şerīf-i Muṣṭafā Ḫān'ı

Vaḳʿa-i Rābiʿa ʿAzīmet-i Murād Ḫān be-Fetḥ-i Ḳosṭanṭıniyye ve Mülāḳāt-ı İbrāhīm Paşa

5685 Yine ol sāl-i ferruḥ-fāliń eyyām-ı bahārında
Murād Ḫān fetḥ-i İstanbul'a ḳıldı ʿazm-i şīrānī

5686 Saʿādetle anı tesḫīre ṣarf-ı himmet itmişdi
Velākin vaḳtine merhūn olup bā-ʿavn-i Rabbānī

5687 Vezīr-i aʿẓamı Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı merḥūmuń
Ki İbrāhīm Paşa'dır anıń ʿaṣrında ʿunvānı

5688 Vefāt itdikde sulṭān-ı cihān maʿzūl olup āḫir
Sitanbul'a revān olmışdı bā-emr-i Murād Ḫānī

5689 Murād Ḫān geldigin ṭuyduḳda tebrīk-i ḳudūmiyle
Tefārīḳ u tuḥafla geldi gördi ḫān-ı ẕī-şānı

5690 Anıń bu ḫıdmeti ḫoş gelmegin sulṭān-ı ẕī-şāna
Vezāretle yine ibḳā ḳılındı cāh u ʿunvānı

5691 Anı me'mūlden ber-ter ḳarīn-i iltifāt itdi
Veḳāyiʿden budur dördüncisidir ʿahd-i sulṭānī

Vakʿa-i Ḫāmise der-ʿAhd-i Murād Ḫānī

5692 Muḳaddem ḥākim-i İzmir olan Mīr Cüneyd'iń de
Yazılmışdı biraz icmāl ile evṣāf-ı ṭuġyānı

5693 Şecāʿatde kiyāsetde naẓīri yoġ idi gerçi
Velākin yoġ idi küfrāni-i niʿmetde aḳrānı

5694 Anıń kerrāt ile cürm-i şenīʿi ʿafv olunmaġla
Yine maġrūr olup ʿafv-ı mülūke itdi ʿiṣyānı

5695 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam geldiginde Anaṭolı'ya
Anı tedmīre oldı Ḥamza Paşa mīr-i mīrānı

5696 Murād Ḫān'dan muraḫḫaṣ niçe ʿaskerle hücūm itdi
Oları defʿe oġlı Ḳurd Ḥasan nāmında oġlanı

5697 Şecāʿat iddiʿāsıyla olara ḳarşu gönderdi
Ḳoşup yanınca anıń belli başlu niçe düzdānı

5698 Teṣādüf itdiginde Aḳḥiṣār altında bir yerde
İki ʿasker ki nāmı ol yeriń Gülnār Meydānı

[140b]

5699 Zamānıń Rüstem'i ṣāḥib-ḳırānı idi perḫāşa
Görünce Ḥamza Paşa'dan biraz rezm-i dilīrānī

5700 Degildi ḳurd köpekden daḫi alçaḳ idi ol oġlan
İt oġlı eyledi babasına fevrī gürīzānī

5701 O demde Epselen nāmında bir ḥıṣn içre babası
Taḥaṣṣun eylemişdi Ḥamza Paşa vardı şīrānī

5702 İḥāṭa eyledi ol ḳalʿayı iḫrāc içün fevrī
Künāmında tefaḥḥuṣ eyledi sirrāni cehrānī

5703 Marīż-i bī-mecāl idi Cüneyd ol demde yaturdı
Emān-ḫ̔āh oldı ṭaşra çıḳdı bā-ʿafv-ı kerīmānī

5704 Cevan-merd oldıġıyçün Ḥamza Paşa gerçi ʿafv itdi
Ḫalīl Beg Balta-oġlı bī-ḫaber olmaġla ol ānī

5705 Ṭutup ḳatl itdiler ḫasta Cüneyd'i oġlına raġmen
Ser-i bī-devletiyle buldı revnaḳ bāb-ı sulṭānī

Vaḳʿa-i Sādise der-ʿAhd-i Murādī

5706 Muḳaddem ẕikri icmāl üzre sebḳat eyledi ammā
Virür tafṣīli daḫi revnaḳ-ı ʿahd-i ḫıdīvānī

5707 Bütün Aydın'la ile Ṣarḫān Menteşe'niñ hep reʿāyāsı
Fütūḥāt-ı aḫīre ile buldı revnaḳ-ı ṣānī

5708 Epeslen Ḳalʿası tesḫīr olundı şāh-ı ʿālem-gīr
Gelürken Bursa'ya ber-muḳteżā-yı ḥāl-i devrānī

5709 Ḫılāl-i rāhda niçe ḥavādiṣ ẓāhir olmışdı
Emīr-i Cānik'iñ lā-siyyemā ʿiṣyān u ṭuġyānı

5710 Lisān-ı ḫalḳda şāyiʿ olup ıṣlāḥına anıñ
Ḳılındı mīr-i mīrān Yörgec ol dānā-yı mīrānī

5711 ʿUmūmen Rūmili'ye daḫi merzibūm-ı Cānik'e
Olup teftīş ile ser-ʿasker-i ceyş-i Murād Ḫānī

5712 Niçe erbāb-ı ṭuġyānın gelindi cümle ḥaḳḳından
Ḳılındı ḫıdmetiyle maẓhar-ı elṭāf-ı şāyānī

Vaḳʿa-i Sābiʿa

5713 Sekiz yüz yirmi ṭoḳuzda yazar bu vaḳʿayı ʿĀlī
Tevārīḫ-i selefde iki yıldır farḳ-ı noḳṣānı

5714 Yedinci vaḳʿasıdır devlet-i Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Şehinşāh-ı muẓaffer nuḫbe-i evlād-ı ʿOṯmānī

5715 İdüp Lāz mülkine ḳaṣd-ı sefer vāfir ʿasākirle
Sinān Beg Rūmili beglerbegi olmaġla merdānı

5716 Maʿiyyet itdirüp anıñla gönderdi muḳaddemce
Varup aldı Alaca Ḥıṣnı bā-imdād-ı Rabbānī

5717 Mezīd Beg anda ḥāżır idi sancaġı aña devlet
Münāsib gördiler bā-rütbe-i ʿulyā-yı mīrānī

[141a]

5718 Edirne şehrini devlet o yıl meştā idinmişdi
Sekiz yüz hem otuz birde bulup ol fetḥ pāyānı

5719 Rivāyetdir sekiz yüz yirmi yedi sāli olduḳda
Laz-oġlı duḫteri dinmekle şöhre şems-i tābānı

5720 O devrānıñ Zelīḫā-yı semen-sīması olmaġla
Murād Ḫān kendüye tezvīc idüp bā-emr-i Rabbānī

5721 Görüp ḥüsn-i gülū sūzın ḳoyup ferdā vü imrūzın
Dimişler bed-nijād ammā bulunmaz ḥüsn ile ānı

Vaḳʿa-i Ṣāmine der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh

5722 Sekiz yüz otuz üçde fetḥ ü tesḫīr-i Selānīk'i
Yazar Künh'inde ʿĀlī şöyle kim Sulṭān Murād Ḫān'ı

5723 Sitanbul'uñ tekūrı öyle iġżāb eylemişdir kim
Taʿaddī eyleyüp ıżrār ile aṣḥāb-ı īmānı

5724 Ḥavāle eylemiş kāfir donanmasın Selānīk'e
Gehī ʿasker dökermiş sāḥile ber-vech-i ḳorṣanī

5725 Selānīk ol zamānıñ Malṭa'sı olmaġla küffārıñ
Esīr eylerler imiş rāst geldikde müsülmānı

5726 Bu ḥālet südde-i devlet-medāra ʿarż olunduḳda
Anı defʿ itmege irsāl idüp birḳaç vezīrānı

5727 ʿİvaż Paşa vü İbrāhīm Paşa hem Sinān Paşa
Daḫi Anaṭolı'dan Ḥamza Paşa mīr-i mīrānī

5728 Daḫi kār-āzma-yı ʿaṣır olanlardan Muḥammed Beg
Selānīk'e olup keştī-süvār-ı ʿazm-i baḥrānī

5729 Murād Ḫān daḫi taʿḳīb eyleyüp zevraḳ-nişīn oldı
Varup lenger bıraḳdı sāḥil-i baḥre dilīrānı

5730 Döküp ʿasker dögüp ol ḳalʿa-i zībāyı her yerden
Muḥaṣṣal elli gün tażyīḳ olundı ḳalʿa sükkānı

5731 Ḳılup imdād-kārī bād-ı luṭfı ʿavn-i Yezdān'ıñ
Müyesser oldı tesḫīri be-teʾyīdāt-ı Sübḥānī

5732 Bir-iki kerre istimdād idüp tekfūrdan aʿdā
Müfīd olmadı aṣlā aldılar bā-ʿavn-i Yezdānī

Vaḳʿa-i Tāsiʿa der-ʿAhd-i Müşārün İleyh

5733 Emīr İsfendiyār'ıñ diñle aḥvāl-i perīşānın
Ne yüzden devr ider anıñ daḫi peyman-ı pāyānı

5734 ʿAẓīmü'l-ḳadr idi emṯāl ü aḳrānı miyānında
Nesebde Ḫālid'e ibn-i Velīd'e nisbet-i şānı

5735 Lisān-ı ḫalḳda meşhūrdur ammā rivāyetde
Müsellem olmadı iṯbat ile taṣdīḳ-ı bürhānı

5736 Kötürüm Bāyezīd'iñ oġlıdır ẕikri mürūr itdi
Pederden aña mevrūṯ idi emr-i baġy ü ṭuġyānı

[141b]

5737 Ḳaraman Germiyān oġılları gibi Murād Ḫān'a
İsāʾet eyler idi furṣatı düşdükce aḥyānī

5738 Muṭanṭan ḥākim idi ʿaskeri çoḳ idi sāʾirden
Velākin Āl-i ʿOṯmān'dan çekerdi ḫavf-ı ḫıẓlānī

5739 Emīr-i ḫāʾin olmaġla o rütbe ḫāʾif olmışdı
Sekiz yüz yirmi sekizde yine ol mīr-i düzdānī

5740 Ṭarīḳ-i istiḳāmetden tamaʿla inḥirāf itdi
Ṭaraḳlı Borlı'ya varup idüp īṣāl-i ḫüsrānī

5741 Yed-i tesḫīre almaḳ fikrine düşmekle ol semte
Biraz ʿasker çeküp İsfendiyār ol mīr-i ḫıẓlānī

5742 Bu ḥālet şehriyār-ı ekreme işrāb olunduḳda
Şikāra çıḳmış idi semt-i İzniḳ'e mülūkānī

5743 Murād Ḫān berḳ-ı ḫāṭif gibi ılġar eyleyüp vardı
Bolı'da yetişüp İsfendiyār'ıñ ceyşine ānī

5744 Taḥammül itmeyüp perḫāşına Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Hemān Sinob'a cān atdı varup üftān u ḫīzānī

5745 Köpekler gibi nādim oldı iẓhār eyledi ʿaczin
Der-i devlet-me'āba nāme yazdıḳda ẕelīlānī

5746 Kemāl-i ḫaşyetinden Mīr Ḳāsım nām bir oġlın
Rehin vażʿ eyleyüp ḳıldı recā-yı müstemendānī

5747 Dimişdi nāmesinde pādişāhım cürmim ʿafv eyle
Ġulām-ı kemteriñ Ḳāsım olup rehn-i Murād Ḫānī

5748 Muḳaddem itdigim ʿiṣyān u ṭuġyāna peşīmānım
İsā'et şöyle ṭursun itmem ol semte nigeh-bānī

5749 Şehinşāhā bu defʿa cürmümüñ keffāreti olsun
Ḳasım bendeñ ola tevfīḳ-ı ʿahde rehn-i şāyānī

5750 Gelüp ol Mīr Ḳāsım şehriyāriñ pīş-gāhında
Zemīn-būs eyleyüp ḳıldıḳda istiġfār-ı sulṭānī

5751 Necābetde Emīr İsfendiyār'a ġālib olmaġla
Severlerdi anı babasınıñ aʿvān u ḫ̔īşānı

5752 Emīr İsfendiyār'ıñ ʿaskeri olmaġla rū-gerdān
Umardı cümlesi Ḳāsım ola ber-ṣadr-ı mīrānī

5753 Emāret ʿuhdesinden gelmege ḳādir idi Ḳāsım
Murād Ḫān'dan bulınca iḫṭişāṣ-ı ʿizz-i ʿunvānı

5754 Bolı'ya geldiginde şehriyār-i maʿdelet-güster
Gelüp İsfendiyār'ıñ begleri eşrāf u aʿyānı

5755 Rikāb-ı devlete yüz sürdiler her biri ẓulminden
Emīr İsfendiyār'ıñ itdi şekvā-yı ẓalūmānī

5756 Taẓarruʿ itdiler Sulṭān Murād Ḫān'dan ki Ḳāsım Beg
Ola İsfendiyār'ıñ yerine mīr-i şefīḳānī

5757 Baḳıyye leşkerin İsfendiyār'ıñ ḳatl-i ʿāmm üzre
Ṣudūr itdikde sulṭān-ı cihānıñ emr ü fermānı

[142a]

5758 Bütün İsfendiyār'ıñ ḫalʿine ibrām itdikde
Tereddüd üzre iken ṭabʿ-ı sulṭān-ı cihān-bānī

5759 Emīr İsfendiyār olduḳda vāḳıf emr-i meẕkūra
Mücedded nāme irsāl itdi ber-vech-i şitābānī

5760 Recā-yı ʿafv u iḥsān ile ḳıldı yine istirḥām
Küçük oġlı Murād'ı ṯāniyen ḳılmışdı irhānı

5761 Nihāyetsiz tefārīḳ-ı tuḥaf gönderdi anıñla
Hedāyāsıyla taṭyīb eyledi gūyā Murād Ḫān'ı

5762 Emīr İsfendiyār'ıñ var idi bir duḫter-i pāki
Zelīḫā ḥüsn ü ānın görse reşk eylerdi ol ānī

5763 İderdi ḥūr-i cennet görse ol dūşīzeyi ġıbṭa
Anı da ʿuḳde ḳıldı ʿahd ü güft ü şarṭ u eymānī

5764 Esās-ı ṣulḥ u iḫlāṣın idüp anıñla istiḥkām
Beni bil dergehiñde baʿde-ẕā bevvāb-ı sulṭānī

5765 Diyüp vāfir niyāz u tevbeler itdi naṣūḥāne
İdüp sūr-ı sürūra baʿde hāẕā vaẓʿ-ı bünyānī

5766 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin şāhenşeh-i ʿālem
Murād aldı daḫi ol demde ḳıldı sūr-ı sulṭānī

Vaḳʿa-i ʿĀşire der-ʿAhd-i Murād Ḫānī

5767 Onuncı vaḳʿa İbn-i Delve nāmında olan kāfir
Ḳılup ser-ḥadd-i İslām'a yaḳın bir sūra bünyānı

5768 Semendire dinürdi ġālibā ol ḥışn-ı maʿmūra
Bināsı oldı anıñ mūcib-i efkār-ı ḫāḳānī

5769 Vezīr-i aʿẓam idi Rūmili beglerbegilikle
Nedīm-i şehriyārī Ṣaruca Paşa-yı ẕī-şānī

5770 Ol eṣnālarda serḥadde iken ṭuyduḳda bünyādı
Tekāsül eyleyüp iʿlām ile īḳāẓa ol ānī

5771 Ḫaberdār oldıġında şehriyār-i ʿālem ol emre
ʿİtāb-āmīz yazdıḳda aña mektūb-ı sirrānī

5772 Tesāmuḥ itdigin inkār ile ʿöẕr eyleyüp cehlin
Teşebbüṣ eyledikde dāmen-i ʿafv-ı ḫıdīvānī

5773 Bi-lā te'ḫīr anı ʿazl eyledi ṣadr-ı vezāretden
Zihī ḫavn-ı cihān-bānī zihī iẓhār-ı küfrānī

5774 Yine ol sāl içinde Evrenos-oġlı Emīr Aḥmed
Diyār-ı Arnavudluḳ'da ḳılup pūyān-ı cūyānī

5775 Aḳınlar eyleyüp māl-ı ġanāyim aldı aʿdādān
Ṭoyumluḳ aldı yanında olan etbāʿ u aʿvānı

5776 O günlerde Murād Ḫān İbn-i Delve duḫter-i pākin
Nikāḥıyla tezevvüc eyledi sūr itdi şāhānī

5777 Alup ol dürr-i şehvārı çıḳardı baḥr-i aʿdādan
ʿAceb mi olsa zīb-i ḫānumān-ı nesl-i ʿOṣmānī

[142b]

Vaḳʿa-i Ḥādī ʿAşer Ḫıtān-ı Ebi'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān

5778 Veḳāyiʿden olup ḥādī ʿaşer Tārīḫ-i ʿĀlī'de
Cenāb-ı Ḫān Muḥammed kim Ebü'l-Fetḥ oldı ʿunvānı

5779 Meḫādīm-i kirām-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ıń
Kebīri hem reşīdi olmaġın ol ṭıfl-i ẕī-şānī

5780 Ḫıtān itdirdi sekiz yüz otuz dört sāli olduḳda
Ḫıtāne ʿaḳd idüp cemʿiyyet-i ʿuẓmā-yı şāhānī

5781 Vuḳūʿ-ı sünneti şehr-i recebde rūz-ı şenbihde
Daḫi üsbūʿ-ı evvelde olup ber-resm-i sulṭānī

5782 O şehzāde ki ṣāḥib-ṭaḫt u ʿālī-baḫtdır el-ḥaḳḳ
Mülūk-i ʿĀl-i Oṯmān'a viren iclāl-i ḫāḳānī

5783 O sulṭān-ı serīr-ārā-yı şevketdir ki İstanbul
Anıń fetḥ-i mübīni oldı bā-tevfīḳ-ı Rabbānī

5784 O ḫāḳān-ı celīlü'l-ḳadr-i vālā-cāh-ı ẕī-şān kim
Olup hem ẕātı hem ceyşi medīḥ-i Şāh-ı ʿAdnānī

Vaḳʿa-i Ṯānī ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Kerem-ver

5785 Sekiz yüz otuz altıda küsūf-ı külli olmışdı
O rütbe rūz-ı rūşen öyle olmış idi ẓulmānī

5786 Semāvātıń nücūmı gün gibi ẓāhir olup kevne
Görüldi rūy-i ġabrāda ṯevābit necm-i nūrānī

5787 Zamān-ı inkisāfı şöyle mümtedd oldı dir rāvī
Nehārı leyle taḳlīb itdi Bārī dirdi ol ānī

5788 Küsūfuń ġālibā naḫsı idi ol ʿām-ı nā-fercām
ʿAlī Beg Evrenos-zāde olunca mīr-i mīrānī

5789 Diyār-ı Arnavudluḳ'da aḳın itmişdi aʿdāya
Muẓaffer olmayup ʿavd itdi bā-vehm ü hirāsānī

Vaḳʿa-i Ṯāliṯ ʿAşer der-Zamān-ı Müşārün İleyh

5790 Daḫi mīrān-ı serḥadden Emīr-i Şāh Melek ol sāl
Aḳın itmişdi Eflāḳ üzre bā-ceyş-i firāvānī

5791 Anıń da rūzgārı sert esüp hengām-ı sermāda
Müsāʿid olmayup el virmeyüp eyyām u devrānı

5792 Eli ayağı düşdi ekser-i nāsıñ üşütmekle
Ġuzāt-ı mü'minīne anda ʿārıż oldı ḫüsrānī

Vaḳʿa-i Rābiʿ ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārün İleyh

5793 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Rūmili Anaṭolı ceyşin
Daḫi ol ḥākim-i Eflāḳ olan ser-ceyş-i gebrānī

5794 Deberḳula[1] dinürdi cizye virmekle Murād Ḫān'a
Raʿiyyetle ḳul olmışdı biraz ecnād-ı Naṣrānī

5795 Murād Ḫān'a iṭāʿat eyleyüp ḳırḳ gün ḳadar ḳıldı
Ḳıral-ı Engürüs üzre seferde pūye-gerdānī

[143a]

5796 Aḳın itmişler idi Engürüs'e ṣaġ u ṣolından
Yaḳup yıḳup alındı ellerinden māl ü büldānı

5797 Ḫuṣūṣā alınan ʿabd ü cevārīniñ ġanīmetle
Yoġ idi ol seferde ḥadd ü ḥaṣrı ʿadd ü pāyānı

5798 Nigebolı ḥiẓāsından Ṭuna Nehrin mürūr itdi
Edirne şehrine ʿavd itdi sulṭān-ı cihān-bānī

Vakʿa-i Ḫāmis ʿAşer der-ʿAhd-i Müşārün İleyh

5799 ʿAlā'eddīn'i sünnet eyledi ol sāl-i ferruḫda
Żiyāfāt-ı ʿaẓīme itdi ber-resm-i mülūkānī

5800 Vezāretle be-kām olmışdı yine Ṣaruca Paşa
Yine bi'l-iḳtiżā ʿazl eyleyüp ṭard eyledi anı

5801 Sinān Paşa muḳaddem Rūmili beglerbegisiydi
Vefāt itdikde İbrāhīm Paşa mīr-i mīrānī

5802 Olup yerine anıñ ʿizzet ü iḳbāl ile vālī
Müşārün bi'l-benān oldı ziyāde oldı ʿunvānı

5803 Veliyyüddīn'i ḳāżī-ʿasker itdi ṣadr-ı Rūm itdi
Anaṭolı'yı daḫi żabṭ idüp bā-ʿizzet-i şānī

1 "Drakula" olarak da geçen Voyvoda Vlad Tepeş'in yazımı metinde "Deberkula" şeklindedir.

Vaḳʿa-i Sādis ʿAşer der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Ẓafer-Rehber

5804 Vaḳāyiʿden biri de ḥażret-i sulṭān-ı Dārā-fer
Beliġrad'a egerçi eyledi ġazv-i dilīrānī

5805 O deńlü ʿaskeri mevcūd iken yanında sulṭānıń
Müyesser olmadı tesḫīri bā-taḳdīr-i Sübḥānī

5806 O sāliń irtesinde Mīr ʿAlī kim Evrenos-oġlı
Beliġrad üstine vardıḳda bā-ceyş-i firāvānī

5807 Ḥiṣār u sikke aṣḥābı olan küffārdan ol dem
Ṭutup on dört nefer küffār içinden müstaḳil bānı

5808 Çeküp bend-i esārā cümlesin sulṭāna gönderdi
Olup bu ḫıdmet-i meşḳūresi maḳbūl-i sulṭānī

5809 Şihābüddīn Paşa daḫi çoḳ yüzler aġartmışdı
İdüp niçe sevād-ı aʿẓamı tesḫīre erzānī

Vaḳʿa-i Sābiʿ ʿAşer der-ʿAṣr-ı Murād Ḫān-ı Kerem-Perver

5810 Cenāb-ı Ḫān Murād sulṭān ismi ile mevsūme
Cemīle duḫter-i saʿd-aḫterin bā-emr-i Rabbānī

5811 Mir-i İsfendiyār'ıń oġlına tezvīc itmişdi
Bu sāl-i meymenet-fāl içre ḳıldı sūr-ı şāhānī

5812 Veliyyüddīn Efendi yaʿni ṣadr-ı Rūm olan fāżıl
O ʿaḳd itmiş ola mihr-i nikāḥ-ı duḫt-i sulṭānı

5813 Cenāb-ı şehriyārīden ḳarīn-i iltifāt oldı
Murād Ḫān devletinde oldı maḳbūl-i ḫıdīvānī

5814 Murād Ḫān'a olan dāmād-ı ekrem Mīr Ḳāsım'dır
Mürūr itmişdi anıń ānifen icmāl-i ʿunvānı

[143b]

Vaḳʿa-i Ṣāmin ʿAşer Vefāt-ı Mezīd Beg

5815 Mezīd-i iltifāt-ı şehriyārī ile ser-ḥadde
Müşārün bi'l-benān olan Mezīd-i mīr-i mīrānı

5816 Murād Ḫān ceyş-i küffār üstine meʾmūr ḳılmışdı
Şehādetle ne yüzden devr ider gör cām-ı pāyānı

5817 Tecessüs itmedin cāsūs ile aḥvāl-i küffārı
Ṭayanup ḳuvvet-i bāzūsına varup ġarūrānī

5818 Degilken atı oynaġı varup iḳlīm-i āḫerde
Ḫaṭarlı bir yere aḳın idüp mānend-i şīrānī

5819 Ḳıral-ı Engürüs'üñ Yanḳo dirler vardı cāsūsı
Bilürdi kāfir-i ʿayyār hep aḥvāl-i mīrānı

5820 ʿAli Beg'den ḳaçup vardı diyār-ı Engürüsī'de
Ḳırala mīr-i mīrān olmış idi niçe ezmānī

5821 Mezīd'iñ ḥāline vāḳıf idi iʿmāl-i ʿaskerde
Ne rütbe żabṭ u rabṭı oldıġın añlardı itḳānī

5822 Bilürdi her zamān etbāʿa irḫā-yı ʿinān eyler
Mezīd'iñ gördi kim var bu aḳında reʾy-i noḳṣānı

5823 Ḫayıl enbānını der-pīş idüp hem dām-ı tezvīrin
Ḳurup meydān-ı perḫāşa temāşā ile merdānı

5824 O mīr-i sāde-dil girdikde merzībūm-ı pür-şūma
Ḳuma ḳurdum diyü etbāʿa aġnām-ı faḳīrānı

5825 Ġanīmet gösterüp ruḫṣat virince ḫayl-i aʿvāna
Ṭoyumluḳ ḫ'āhişiyle oldı eṭrāfa perīşānī

5826 Güzīde cenk-cūyānı ṭaġılmışlardı başından
Ḳalan yanında ol mīriñ at oġlanı iç oġlanı

5827 Ya dört yüz idi yā beş yüz idi mevcūd olan ʿasker
İşit sen Yanḳo semtinden gelen mīrān-ı nīrānı

5828 Tamām on biñ demürli kāfir ile at sürüp geldi
Alup ortaya ol cüzʾī ḳalan merdān-ı meydānı

5829 Muḳaddem kendüsin hem bir yarar oġlın şehīd itdi
Degildi kāfire ḳahv'altı belki loḳma-i nānī

5830 Çekildi ḫᵛānçe-i niʿmet şehādet cāmını içdi
Ola "hel min mezīd"iñ[1] her biri ʿuḳbāda şāyānı

Vaḳʿa-i Tāsiʿ ʿAşer Hezīmet-i Şihābüddīn Paşa

5831 Murād Ḫān ʿaṣrınıñ bir vaḳʿa-i nādīdesindendir
Şihābüddīn Paşa'nıñ olan ḥāl-i perīşānı

5832 Ṭavāşī zümresinden bir cerī paşa-yı ẕī-şāndır
Vezāretle bekām olmışdı der-ʿahd-i Murād Ḫānī

5833 Ġurūrı var idi nīrū-yi baḫta zūr-ı bāzūyā
Seḫīfü'r-re'y idi var idi tedbīrinde noḳṣānı

[144a]

5834 Mezīd'iñ vaḳʿası mir'āt iken hīç çeşm-i ʿibretle
Dirīġā baḳmayup fikr itmeyüp aḥvāl-i devrānı

5835 Murād Ḫān anı da bi'l-iḳtiżā me'mūr ḳılmışdı
ʿUmūmen Rūmili eṭrāfına ılġara şāyānī

5836 Ḳafādārı ḳılup ser-ḥadd ricālin mīr-i mīrānın
Milāk-i emr olundı re'yine tefvīż-i sulṭānī

5837 Olup Yaʿḳūb Beg Fīrūz Beg āl-i Fenārī'den
Ḫıżır Bālī gibi bir şīr-i ner münḳād-ı fermānī

5838 Daḫi bevvāb-ı sulṭānī Umūr Beg oldı me'mūrı
İki biñ yeñiçeri ile on beş mīr-i mīrānī

5839 Beliġrad öñine varup ḥavāle ḳalʿasın yapdı
Geçüp Eflāḳ'dan tā Engürüs'e ḳıldı cūyānī

5840 Bunuñ daḫi hevā-yı iġtināma düşdi etbāʿı
Piyāde ʿaskeri terk eyleyüp ol yerde fürsānı

5841 Emīrān ayrılup bir-iki menzil ḳaldı mābeyni
Piyāde başladı tārāca māl-ı derd-mendānı

1 "Daha fazla var mı?" Kāf 50/30. āyetten nākıs iktibas.

5842 Mezīd'i ḳatl iden ol Yanḳo āhen-pūş olup geldi
Yanında idi küffārıń tüvānā nām-dārānı

5843 Şihābüddīn Paşa'yı görünce ceyşden ḫālī
Ḳırup mevcūd olan etbāʿ-ı paşayı emīrānı

5844 Muḥaṣṣal öyle bir perḫāş olundı naḳl ider rāvī
On altı mīr-i sancaġıń biri taḫlīṣ idüp cānı

5845 Şehādet yā müsülmān diyerek sā'ir emīrānıń
Ḳılup murġ-ı revānı her biriniń ʿarşa perrānī

5846 İş işden geçdigin paşa-yı bī-tedbīr gördükde
O daḫi ḫod-be-ḫod itdi tek ü tenhā gürīzānī

5847 Nihāyetsiz ġanāyim aldı Yanḳo ṣaḥn-ı heycādan
Ṭoyumluḳ aldı küffārıń bir alay aç u ʿüryānı

5848 Muḳaddem ẕikri sebḳ iden Deberḳula ki Eflāḳ'ıń
Biraz olmışdı evvel żābıṭ-ı Eflāḳ-i gebrānī

5849 İṭāʿat itdigiyçün cizye ile āl-i ʿOṯmān'a
Anıń da kesdi başın aldı māl u mülk-i büldānı

5850 Bütün ġārāt ile aḫẕ itdigi ol yerleri cümle
Virüp Baṣmaza nāmında olan bir şahṣa mīrānī

5851 Rüsūm-ı rezm-i ʿOṯmānī'ye vāḳıf oldığındandır
O melʿūnuń ik'üç yıl dek ile ġadr-i müsülmānı

5852 Bizim de var idi tedbīre taḳṣīrātımız ancaḳ
O rütbe kāfiriń olmazdı ehl-i dīne ṭuġyānı

5853 Bizimdir ruḫṣat-ı aʿvān ile ẓulm u taʿaddīler
Bizimdir nā-be-hengām iġtināma pūye-gerdānī

5854 Egerçi Faḫr-i ʿālem didi "el-ḥarbü sicāl"[1] ammā
Bize lāzım degil mi iḳtifā-yı Şāh-ı ʿAdnānī

1 "Harp, dolu kovalardır." Buhārī, Bed'ül-Vahiy, 1. Kaynaklarda bu sözün Ebū Süfyān ile Bizans kralı Herakleios arasında geçen soru-cevap esnasında zikredildiği belirtilir. Herakleios Ebū Süfyān'a "Onunla savaşlarınız nasıldır?" diye sormuş, Ebū Süfyān da "Bazen o ve bazen biz kazanırız." diyerek bu sözü söylemiştir.

[144b]

Vaḳʿa-i ʿİşrīn der-ʿAhd-i Murād Ḫān-ı ʿAdl-Āyīn

5855 Selāṭīn-i ʿiẓāmıń ʿādet-i merżıyyesi evvel
Bu idi feṭḥ u tesḫīr itseler ger ḥıṣn u büldānı

5856 Gerek Rūmili'de olsun gerek Anaṭolı olsun
Muẓaffer oldıġında düşmene evlād-ı ʿOṯmānī

5857 Beşāret-nāmeler irsāl idüp ḥükkām-ı eṭrāfa
Çavuşlar gönderüp her birine ber-vech-i şādānī

5858 Miyānda dostlıḳ olmaġla iẓhār-ı beşāşetle
Olurdı her varan ḥükkāmdan iḥsāna erzānī

5859 Bu minvāl üzre İbrāhīm Beg ol mīr-i Ḳaraman'a
Selānīk'iń peyām-ı fetḥini ber-resm-i ḫullānī

5860 Murād Ḫān aṣdıḳāsından biriyle gönderüp aña
Maḥabbet-nāme taḥrīr eyleyüp ādem ṣanup anı

5861 İdüp ṭarḥ-ı tekellüf istemişler kendüden ber'āt
Ḳarīb olmaġla aña itmemişler vażʿ-ı sulṭānī

5862 Murād Ḫān'ıń varınca nāmesi dest-i sefāretle
Varan elçiye aṣlā itmeyüp ḥüsn-i nigeh-bānī

5863 Ne açup nāmesin baḳmış ne bir şāfī cevāb itmiş
İdüp taḫfīf-i küllī terk ile ādāb u erkānı

5864 Anıń babası ṣāḥib-tāc idi pür-iʿvicāc idi
Anı ṣadrında ṣanup ḥāliyā ol mīr-i ḫıẓlānī

5865 Anıńçün elçi-i sulṭāna ʿarż-ı kibriyā itmiş
Anı derk itmemiş ol bī-edeb maġrūr-ı şeyṭānī

5866 Anı tebşīrden ancaḳ ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdir
Ne lāyıḳ öyle bir ḥad nā-şināsa nāme-i ḫānī

5867 Bu bir hengām-ı furṣatdır diyü iḥżār idüp cümle
Berāy-ı istişāre daʿvet itdikde vezīrānı

5868 Münāsib gördiler semt-i Ḳaraman'a ʿazīmetle
Ḳılalar ber-ṭaraf ol ḫıṭṭadan bu ḥīz oġlanı

5869 Mübāşirlerle eṭrāfa ḫaber irsāl olunduḳda
Gelüp bāb-ı hümāyūna emīrān u dilīrānı

5870 Edirne taḫt-gāhında idi sulṭān-ı vālā-cāh
Anaṭolı'ya geçdi ḳaṣd idüp semt-i Ḳaraman'ı

5871 Muḳaddem Ḳonya'ya ḳonup yed-i teshīre alındı
Daḫi Aḳşehr ile Begşehri oldı fetḥ-i ḫāḳānī

5872 Taḥammül itmeyüp bir yerde İbrāhīm gizlendi
Virir mi fā'ide ol kelbe yoḫsa ṣoñ peşīmānī

5873 Anıñ babası Anṭāliyye fetḥiyle helākinde
Münāsib görmiş idi kendüye Aḳçay'da iskānı

5874 Yedi yıl müddet üzre ṣulḥ olunmışken yine bozdı
Taʿahhüdle tevassuṭ eyleyüp aʿyān u erkānı

5875 Ḫuṣūṣā Ḥamze-i fāżıl gibi ẕī-şān monlālar
Meşāyiḫden daḫi tevsīṭ idüp birḳaç ʿazīzānı

[145a]

5876 Teşebbüt itmeyüp ṣulḥinde yine naḳż-i ʿahd itdi
Ḫacāletde bıraḳdı niçe fāżıl ẕāt-ı ẕī-şānı

5877 İşi çıḳmadı başa irmedi ḳaṭʿā ilā ḫayrih
Ne yüzden cilve-ger olmışdı anıñ kār-ı pāyānı

5878 Ṭaş-ili nāmına bir ṣaʿb ḥıṣna ḳaçdı İbrāhīm
Taḥaṣṣun eyledi vāfir zamān ol ḫā'in-i cānī

5879 Bu eşnāda Cenāb-ı Ḫān Murād Ḳonya ehālīsin
Tefaḥḥuṣ eyleyüp ol beldeniñ eşrāf u aʿyānı

5880 Hevādār oldıġıyçün ṭāġi-i mesfūra baġyinde
Niçesin eyledi Ḳara Ḥiṣār'a nefy-i sulṭānī

5881 Cenāb-ı şehriyāriñ ḫˇāheri olmaġla ḫaṭunı
Şefāʿat itdi İbrāhīm Beg'i kim ʿafv ide anı

5882 Tevassuṭ eyleyüp mā-beyne ol bānū-yı ʿişmet-zā
Niyāz itdi ola ṣulḥ-i ḳadīme iẓn-i ḫāḳānī

5883 Raḳīḳü'l-ḳalb olup ẕāt-ı mekārim-pīşe olmaġla
Günāhı ʿafv olundı belki oldı luṭfa erzānī

5884 Alınmışken yine Aḳşehr ile Begşehri'ni luṭfen
Murād Ḫān virdi İbrāhīm Beg'e gör cūd u iḥsānı

5885 Yine yerlü yerine ʿafv idüp Ḳonya ehālīsin
Getürdüp nefy ü iclādan ṣudūr itmişdi fermānı

Vāḳʿa-i Ḥādī ve ʿİşrīn der-ʿAṣr-ı Murād Ḫān-ı Mekārim-Ḳarīn

5886 Sekiz yüz ḳırḳdan evvelce olup bu vaḳʿa-i ʿuẓmā
Zihī luṭf-ı ḫudāvendī zihī ʿafv-ı ḫıdīvānī

5887 Ḳaraman-oġlı'nıñ bu fitnesi defʿinde sulṭānıñ
Bir-iki ay ḳadar oldı Anaṭolı'da pūyānı

5888 Ḳıral-ı Engürüs bu vaḳtini Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Ġanīmet ʿadd idüp kaṣd eyleyüp īṣāl-i ḫüsrānī

5889 Ḳıral-ı ḍāll çün tek ṭurmayup ʿasker çıḳarmışdı
Ḥiṣar-ı Alaca sancaġına itmiş ḳadem-rānī

5890 Niçe İslāmiyānıñ nehb ü ġārāt eylemiş mālın
Reʿāyā vü berāyā beynine virmiş perīşānī

5891 Hemān ol şehriyār-ı dād-fermā Anaṭolı'dan
Biraz ʿaskerle ılġar eyleyüp ol semte şīrānī

5892 Yüriyüp Engürüs'üñ taḫtına üç ay miḳdārı
Niçe ḥıṣn u ḳılāʿın eyledi taḫrīb ü vīrānī

5893 Yed-i tesḫīre aldı niçe pāre ḥıṣn-ı menṣūrın
Nihāyetsiz esārā niçe emvāl-i firāvānī

5894 Ġanīmetle alındı ʿaskerīsi ṭoḳ ṭoyum oldı
Nigebolı'ya ricʿat eyledi bi'l-cümle mīrānı

5895 O dem Yergögi ḥıṣnın yapdırup dizdār naṣb itdi
Olup yerden göge dek ʿāleme luṭf-ı Murād Ḫānī

[145b]

5896 Sekiz yüz ḳırḳ biriñ evvellerindeydi Murād Ḫān'ıñ
Diyār-ı Engürüs'e itdigi ġazv-i dilīrānī

Vaḳʿa-i Ṣānī ve ʿİşrīn der-ʿAhd-i Müşārün İleyh

5897 Edirne taḫt-gāhında o sāl-i behcet-efzāda
Olup meşġūl-i ʿīş u nūş bā-resm-i mülūkānī

5898 Ḳıral-ı bed-fiʿāl-i Engürüs'e bu ḫasāretden
Teyaḳḳuż gelmeyüp eylerdi gāhī ḫaṭve-cünbānī

5899 Semendire ḥudūdından geçüp geh dār-ı İslām'a
İhānetle iderdi yer yerin īṣāl-i ḥıẓlānī

5900 Ḳarīb-i ülkesi olmaġla menʿi müşkil olmışdı
Murād Ḫān bildi kim żabṭ itmenin tedbīr-i āsānı

5901 O semti ḳabża-i tesḫīr ile ḥıfẓ eylemek oldı
Meger Despot nāmında olan bir pīr-i Naṣrānī

5902 Hevādār olmasıyla ol ḳıral-ı baġy-eṭvāra
Olurmış reh-nümāsı kāfiriñ ber-vech-i ḫ̔īşānī

5903 Murād Ḫān'ıñ gelüp ol semte ordu-yı hümāyūnı
Semendire ḥavālīsin ḳılup tesḫīre şāyānī

5904 Ḳaçup Despot melʿūnı ik'oġlın terk idüp anda
İk'ay miḳdārı anda itdiler perḫāş-ı merdānī

5905 Vireyle iki oġlı ellerinden aldılar ḥıṣnı
Daḫi ḥabs eyleyüp Despot'uñ oġlı iki oġlanı

5906 Ṭoġan Beg nām bir şehbāz ile Toḳad'a maḥbūsen
Firistāde ḳılındı dest ü pā-beste esīrānī

5907 ʿAdū-yı dīn olup hem nān-kūr olmaġla sulṭāna
Çekildi her biriniñ gözlerine mīl-i ʿumyānī

5908 Niçe eyyām zindān içre aʿmā ḳaldı süründi
Görüp her biri ecr-i baġyini ber-vech-i şāyānī

Vaḳʿa-i Ṯāliṯ ve ʿİşrīn der-ʿAhd-i Müşārün İleyh

5909 Ḳıralıñ yanına ḳaçmışdı çün Despot melʿūnı
Varup hem anı taḥrīk itdi hem sā'ir ḳıralānı

5910 Ḫuṣūṣā Yanḳo'yı ḳaldırdı eṭrāf-ı Beliġrad'a
Gelüp Alaca Ḥıṣnı yaḳdı yıḳdı ḳıldı vīrānī

5911 Oradan Nīş'e geldi nīş-i rumḥ-ı ḳahr ile ḫalḳın
İdüp ālān u tālānī daḫi dil-rīş-i ḫüsrānī

5912 Şehir köyin ḫarāb itdi bütün İzladi'yi yıḳdı
Olunca bunlarıñ aḥvāli çün maʿrūż-ı sulṭānī

5913 Murād Ḫān daḫi geldi Rūmili'ye niçe ʿaskerle
Muḳaddem Ṣofya'yı yaḳdı hem İzladi'yi vīrānī

5914 Şitā eyyāmı olmaġla niçe eyyām mekṯ itdi
Muḥāfiẓ ḳoydı ol yerlerde merdān-ı dilīrānı

[146a]

5915 O ḳışda cünd-i aʿdā daḫi yerlü yerine gitdi
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

5916 O yerde cemʿ olan cenk-āverān Rūmili üzre
Murād Ḫān ḳıldı serdār-ı muẓaffer Mīr Ṭurḫān'ı

5917 Daḫi Anaṭolı'dan cemʿ olan merdān u mīrāna
Balaban Beg sipeh-sālār olup bā-naṣb-ı sulṭānī

5918 Münāsib gördiler kim bir ḳonaḳ ardınca küffārıñ
Ola taʿḳīb ile bunlar muḥāfiẓ ḥıṣn u büldānı

5919 Eger ʿavdet iderse ceyş-i aʿdā ḳaṣd-ı ıżrāra
Müheyyā olmaḳ üzre oldı tenbīh-i cihān-bānī

5920 Bu minvāl üzre el-ḥāṣıl varup derbendine Nīş'iñ
Ḫabīr olduḳda bu tedbīre küffārıñ dilīrānı

5921 Tedārük gördiler derbend içinde puṣuda aʿdā
Kemīngāha varınca ġāfilen cünd-i Murād Ḫānī

5922 Ḳażā ḳurmış taḥaṣṣun eyleyen aʿdā bürūz itdi
ʿAle'l-ġafle baṣup bir tengnāda ehl-i īmānı

5923 O rütbe cenk ü perḫāş itdiler iki ṭaraf ammā
Gelüp ḥikmet Ḫudā'nıñ cünd-i İslām'a perīşānī

5924 Ḫalīl Paşa ḳarındaşı Bolı Sancaġı vālīsi
Cenāb-ı Mīr Maḥmūd yaʿni dāmād-ı ḫıdīvānī

5925 O cenk-i cāy-ı teng-i ḥaşr-peymāda esīr oldı
Yed-i küffāra düşdi ḥayf zevc-i ḫˇāher-i ḫānī

5926 Murād Ḫān ol seferden ye's ile ʿavdet buyurduḳda
Edirne taḫt-gāhın itdi teşrīf-i mülūkānī

5927 Görünce ḫˇāher-i ʿişmet-şiʿārın ṣevb-i mātemle
Ḫuṣūṣā nāvek-i taʿrīż u dil-sūzī-i nālānı

5928 O rütbe eyleyüp te'ṣīr ḳalb-i pāk-i sulṭāna
Semendire'yle istibdāle ol Maḥmūd-ı ẕī-şānı

5929 Münāsib re'y olundı virdiler ol ḥıṣnı küffāra
Muṭayyeb itdiler taḫlīṣ u ıṭlāḳ ile zevcānı

5930 İki ferzend-i nā-bīnāsını Despot'a gönderdi
Ḳarīrü'l-ʿayn ola yüz sürmesiyle dīde-i cānı

Vāḳıʿa-i Yigirmi Dördünci, Bu Vaḳʿa-i Ġarībedir

5931 Biraz eyyām ol eṭrāf-ı aʿdādan emīn oldı
Ferāġ-ı bālle devr itdi cām-ı ʿīş-i devrānı

5932 Cenāb-ı şehriyār-ı kārdān ḫān-ı Felāṭūn-rā
Esās-ı ṣulḥ-ı aʿdā üzre çün virmişdi itḳānı

5933 Zamān-ı emn ü rāḥatdır diyüp vaḳti bilüp furṣat
Vezīr-i aʿẓamı yaʿnī Ḫalīl Paşa-yı ẕī-şānı

5934 Müşīr-i efḫamı olan Şihābüddīn Paşa'yı
Daḫi düstūr-i ekrem Ṣaruca Paşa-yı devrānı

5935 Efāżıldan Cenāb-ı Monla Ḫüsrev niçe müddetler
Murād Ḫān'a nedīm olmışdı hem üstāẕ-ı ʿirfānī

[146b]

5936 Memālik üstine her birini başḳa vekīl itdi
Niẓāmu'l-mülki olmaġla virüp yarlıġ-ı sulṭānī

5937 Olup ṣāḥib-dürer şāyeste-i luṭf-ı cihāndārī
Ḳılup ḳāżı'l-ḳużāt-ı ʿasker-i Sulṭān Murād Ḫānī

5938 Livā-yı Menteşe Aydın'la Ṣarḫān'a emāretle
Ḳanāʿat itdi ber-vech-i teḳāʿüd çün emīrānī

5939 Ṣarābdār Ḥamza Beg İsḥaḳ Paşa bezm-i ḫāṣṣında
Nedīm ü maḥremi olmışlar idi niçe ezmānī

5940 Bir-iki ḫayr-ḫʿāhın daḫi hem-rāh eyleyüp āḫir
Çeküp pāy-i ṭalebden salṭanatdan dest ü dāmānı

5941 Edirne dār-ı mülkinden Anaṭolı'ya ʿazm itdi
Bu vech üzre yazar ʿĀlī ferāġ-ı taḫt-ı ẕī-şānı

5942 Bu yerde eḫl-i tārīḫiñ rivāyātı ḳatı çoḳdur
Şuhūr u sāliniñ vardır ziyādı daḫi noḳṣānı

Rivāyet-i Hezārfen-ı Dūr-Endīş der-Ferāġ-ı Salṭanat-ı Murād Ḫān be-Ferzend-i Ḫʿīş

5943 Yazar Tārīḫ-i Tenḳīḥ içre sulṭān-ı cihān-ārā
Şu vech üzre ferāġat eylemişdi taḫt-ı sulṭānı

5944 Sekiz yüz ḳırḳ yedide Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Ferāġ-ı salṭanat olduḳda bir-ḫülyā-yı şāhānī

5945 Bütün şehzādegānından Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Ziyāde idi rüşdi sinn ü sāli ʿilm ü ʿirfānı

5946 Çağırdup yanına şehzādesin tevḳīr ile ol dem
Henüz on iki sāle baṣmamışdı sinn-i sulṭānī

5947 Ricāl-i devletiyle meşveretsiz hīç żarūretsiz
Ferāġat eyledi taḫtın be-fikr-i nā-be-şāyānī

5948 Veliyyü'l-ʿahd idüp me'mūli üzre ber-murād itdi
Ḳılup tāc-ı keyānı ber-ser-i maḫdūm-ı ẕī-şānı

5949 Cemīʿ-i kār u bārın bārgāhın oġlına virdi
İnābet itdirüp şehzādeden aʿyān u erkānı

5950 Ḳanāʿat eyleyüp bir tuġa Maġnisa'ya ʿazm itdi
Murād Ḫān eyledi iḥrāz-ı şān-ı mīr-i mīrānī

5951 Bu emr-i ḥayret-efzā bu ferāġ-ı nā-be-hengāmı
Bütün aʿdāya oldı māye-i teşvīr-i ṭuġyānī

5952 Ḫuṣūṣā sinn-i endek-ṣāli-i şehzāde-i ẕī-şān
Bütün teşbīb idüp ḫūkān-ı pīrān-ı ḳıralānı

5953 Olup her biri sermā-dīde hengām-ı Murādīde
Künāmında gelüp her birine tāb-ı dilīrānī

5954 Ṣadā-yı dehşet-i nev-devlet-i şāh-ı cevān-baḫtı
Uyandırdı ġunūde ḫuftegān mārān-ı mīrānı

5955 Beliñletdi ṣadā-yı kūs-i nev-şāhī ʿale'l-ġafle
Şeker ḫʿābī-i rāḥatla yatan mestān-ı ḫıẕlānı

5956 Ḳaraman-oġlı bed-ḫʿāh-ı ḳadīmī Āl-i ʿOṯmān'ıñ
Ḳıral-ı Engürüs'e yazdı bir mektūb-ı sirrānī

5957 Me'āli bu idi mektūb-ı şerr maṣḥūb-ı bāġīniñ
Murād Ḫān oġlına itdi ferāġat taḫt-ı sulṭānı

[147a]

5958 Henüz on dördine girmiş degil noḳṣān iken sāli
On ikide görülmiş mi felekde māh-ı tābānī

5959 Bu bir vaḳt-i düşeşdir mihr-i devlet olmaġa zā'il
Zevāle irmege bir daḫi olmaz fi'e-i imkānı

5960 Müdebbir bir vezīri yoḳ ki tedbīr ide mülkinde
Tüvānā ʿaskeri yoḳ menʿ ide ceyş-i ḳıralānı

5961 Ricāl-i devleti aṣḥāb-ı re'yi hep firār itdi
Gelüpdür maʿraż-ı fıḳdāna ḥālā mülk-i ʿOṯmānī

5962 Bu bir hengām-ı furṣatdır ʿaceb vaḳt-i ġanīmetdir
Ṣaḳın fevt itmeñiz zīrā olur encām-ı ḫüsrānī

5963 Siz andan ḳalḳasız bizler bu yerden idelim nehżat
Aradan mużmaḥil olsun bütün ʿOṯmānlı ʿunvānı

5964 Murād Ḫān ḫāliyen mīr-i livā-yı Maġnisa oldı
Emāret aldı oġlından virüp mülk-i cihān-bānı

5965 Ebed imdāda ḳudret istiṭāʿat kendide yoḳdur
Perīşān-ḥāldir başına yoḳdur belki dermānı

5966 Uḫuvvet idelim görüşelim sizlerle fī-mā-baʿd
Miyānda şirket üzre idelim taḳsīm-i büldānī

5967 Bize semt olanı biz sizlere enseb olanı siz
İdelim bi't-terāżī iḳtisām-ı ḫ'īş ü iḫvānī

5968 Ḳırala varıcaḳ ol nāmesi İbn-i Ḳaraman'ıñ
Alaman Engürüs ü Çeh ṣanādīd-i ḳıralānı

5969 Bütün Laṭin Bosna Pulya vü Eflāḳ Ḫırvatān
Gelüp bir araya şol vech ile İslām u īmānı

5970 Aradan ḳaldırup dār u diyārın żabṭ ide bunlar
Naṣārā ile yeksān ola evlād-ı Ḳaramanī

5971 Bularıñ ittiḥādından Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şāna
Ricāl-i devlete aʿyāna geldi bir perīşānī

5972 Ḫalīl Paşa-yı ekrem bir Felāṭūn-ʿaḳl iken geldi
Anıñ da rüşd ü istiʿdādına bir beht ü ḥayrānī

5973 Zamān-ı vālidinde itdigi tedbīri bi'l-cümle
Ferāmūş itdi gūyā olmadı tevfīḳ-ı Rabbānī

5974 Bu eṣnāda ḳıral-ı ḍāll vāfir ʿaskerīsiyle
Gelüp Rūmili'ye itdi biraz ġārāt u ḫüsrānī

5975 Ġuzāt-ı Rūmili ḳarşu çıḳup elleşdi bir miḳdār
Metānet gösterüp tedmīr olundı ceyş-i Naṣrānī

5976 Birisi serverāndan Yanḳo'nuñ ḳaṭʿ eyleyüp başın
Biraz bildirdi ḥaddin kāfire bā-ʿavn-i Yezdānī

5977 Ḳaraman-oġlı melʿūnı bütün taḥrīk itmişdi
Naṣārā'yı ḳıral-ı sebʿayı ecnād-ı gebrānı

5978 Ḳamusı ġayret-i dīniyye-i küfriyyesi üzre
Bozup ṣulḥ u ṣalāḥı itdiler iẓhār-ı ʿudvānī

[147b]

Rivāyet-i Monlā Neşrī der-Ẓuhūr-ı Fitne-i Ḳral-ı Engürüs

5979 Rüvātıñ naḳli Mevlānā-yı Neşrī'den budur ancaḳ
Yazar Künh içre ʿĀlī eyleyüp taḥḳīḳ-i imʿānī

5980 Şebābı ʿunfuvānından berü Sulṭān Muḥammed Ḫān
Kemāl-i ḳuvvet iẓhār itmege olurdı cūyānī

5981 Şikār u ṣayda mā'il ṣan ki bir şīr-i jiyān idi
Emīr İsfendiyār oġulları āl-i Ḳaramanī

5982 Ḫuṣūṣā Rūmili küffārı hep sulḥ u ṣalāḥ üzre
Murād Ḫān ʿaṣrı gibi yoḳ maḥall-i pūye-gerdānī

5983 ʿAfārīt-i melāʿīni idüp taḥrīk ile īḳāẓ
Murād itmişdiler kim ide īcāb-ı ḳadem-rānī

5984 Açıḳdan Rūmili'ye ḳaṣd-ı perḫāş itseler gūyā
Olur manṭūḳ-ı "el-bādi'ü aẓlam"[1] şān-ı sulṭānī

1 "İlk başlatan daha zalimdir."

5985 Murād Ḫān'dan teḥāşī üzre şarṭ-ı ṣulḥı bozmazdı
Anıñçün böyle bir dekk itdi maḫdūm-ı Murād Ḫānī

5986 Ḫalīl Paşa bu ḥāli ḫufyeten iʿlām itdikde
Muḥammed Ḫān'a muġber olmaġın babası ol ānī

5987 Yazup bir nuṣḥ u pend-āmīz nāme aña gönderdi
Sitemler yazdı teʾdīb eyledi daḫi vezīrānı

5988 Revā mı ḫufte mārıñ ḳuyruġın baṣup uyandırmaḳ
Ġunūde fitneniñ īḳāẓı eyler laʿne şāyānī

5989 Ḫaberler gönderüp aʿdāya iskāt itdi fi'l-cümle
Egerçi itdiler icrā-yı resm-i ʿöẕr-ḫˇāhānī

5990 Meger kim fitneyi taḥrīk idenler başdan itmiş
Yerinden oynamış aḫlāṭ-ı küfr ü baġy ü ʿiṣyānī

5991 Bulanmış miʿdesi aʿdā-yı bī-dīniñ bu eṣnāda
Bahāra ġayri tedbīr iḳtiżā itmiş ḥakīmānī

5992 Biraz ḳaṣd ile istifrāġ-ı küllī iḳtiżā itmiş
Olunmaz ġayri telyīni çoġalmış ḫūn-ı ṣiryānı

5993 Yine iki ṭarafdan şuʿlelenmiş āteş-i fitne
Teb-i perḫāş nüks itmiş füzūn olmaġla buḥrānı

5994 Ḳıyāmetler ḳopup Rūmili'de aʿdā gezendinden
Şikāyet-nāmelerle yürüyüp feryād-ı gebrānī

5995 Murād Ḫān'a bir-iki kerre yazdıḳda Ḫalīl Paşa
Muḥammed Ḫān'a varıñ aña söyleñ rāz-ı pinhānı

5996 Niçe taḥrīk itdiyse yine iskānı ol itsün
Virüp ṣaġdan ṣaġa şāfī cevāb-ı yeʾs ü ḥırmānī

5997 Tevālī üzre üç mektūbı varmışdı Murād Ḫān'a
Vezīr-i aʿẓamıñ ammā üçüncisiniñ ʿunvānı

5998 Biraz yalvardığından ṣoñra ey sulṭān-ı mülk-ārā
Müfīd olmaz bu bir eski meṣeldir ṣoñ peşīmānī

5999 Gelürseñ ʿāḳıbet ammā nedir luṭfı nedir ḥüsni
Görürseñ ġayriler destinde dīhīm-i Murād Ḫān'ı

[148a]

6000 Alınca yedlerinden mülk-i mevrūṯuñ eʿādīniñ
Çekersin ıżṭırābı ṣarf idüp genc-i firāvānı

6001 Maʿāẕa'llāh seni rāḥat mı ḳor aʿdā yataġıñda
Neye müncer olur encām-ı kār-ı Āl-i ʿOṯmānī

6002 Bunı re'y itdiler kim defʿine vardıḳda küffārıñ
Maʿiyyet eyleye taʿḳīb ide maḫdūm-ı ẕī-şānı

6003 Bu vech üzre Muḥammed Ḫān daḫi yazdı dir rāvī
Murād Ḫān idüp istinkāf-ı teşrīf-i ḳadem-rānī

6004 Cevābın şöyle yazmış işte siz işte Muḥammed Ḫān
Bize şimdengeri lāzım olan münc-i ḫamūlānī

6005 Ne yapdı ise yapdı n'eylediyse eyledi āḫir
Teveccüh itdirüp Rūmili'ye Sulṭān Murād Ḫān'ı

6006 Ne mümkin ġayret-i dīniyye vü ḫā'ine hīç ḳor mı
Gözi nūrı ciger-pāre olan şehzāde sulṭānı

6007 Bunuñ gibi ġazā-yı hāyile bir genc-i nā-yābı
Bu deñlü ejdehā-yı köhne aġzında ḳoyup anı

6008 Olalar inzivā-pīrā-yı münc-i ʿuzlet ü rāḥat
Olur mı hīç rıżā-dādende-i ṭabʿ-ı ġayūrānī

6009 Muḥammed Ḫān gerçi re'y ü tedbīrinde kāmildi
Şecāʿatde cesāretde az idi belki aḳrānı

6010 Ġażab-nāk idi istiḳlāli vardı re'y-i rezminde
Cevānī muḳteżāsıyla olup herkes hirāsānī

6011 Vezīr-i aʿẓamı yaʿnī Ḫalīl Paşa gibi erşed
Çekerdi ol daḫi bīm-i seriyle ḫavf-ı ḫüsrānī

6012 Ricāl-i devleti hep cān u başı ḫavfına düşdi
Anıñçün cümlesi isterdi teşrīf-i Murād Ḫān'ı

6013 Ḳaraman-oġlı'nıñ taḥrīki yerinden ḳoparmışdı
Ḳıral-ı Engürüs'i daḫi sā'ir ceyş-i ṭuġyānı

6014 Cüyūş-ı düşmenān deryā gibi cūş u ḫurūş itdi
Gelüp lenger bıraḳdı cigneyüp Eflāḳ u Boġdān'ı

6015 Ḳıral-ı ḍāll evvel Varna ḥıṣnın eyledi maḥṣūr
Ḥiṣārın dögmege ṭoplandı aġıl yapdı ḫūkānı

6016 Firengistāna daḫi nāmeler gitmişdi kāfirden
Donanmasın çıḳardı rūy-i deryāya şitābānī

6017 Müheyyā itdi altmış beş ḳadar parça ḳadırġasın
Müretteb eyledi ālāt-ı rezmi ceyş-i ḳorṣanı

6018 Gelibolı boġazın sedd idüp imdād-ı şāhīden
Ḳaraya döñdi vāfir ʿaskerinden nām-dārānı

6019 Muḳābil olmaġa vardıḳlarında cünd-i İslām'ı
Iraḳdan ṭopladı virdi müsülmāna perīşānī

6020 Bu eṣnālarda yine Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Pey-ender-pey şikāyet itmede Rūmili sükkānı

[148b]

6021 Müverriḫler bu yerde daḫi vāfir iḫtilāf itdi
İḥāṭa mümkin olmaz her biriniñ naḳl-i tibyānı

6022 Ṣiḳātıñ her birinden naẓm olunsa reʾy-i muḫtārı
Olurdı ẕevḳ-baḫş-i ṭabʿ-ı maṭbūʿ-ı süḫandānī

6023 Düzüp ālāt-ı rezmin ʿaskerin tertīb idüp āḫir
Yerinden nehżat itdi ol Murād ol merd-i ʿOṯmānī

6024 Gelibolı memerrinden mürūr itdi selāmetle
İdüp maḫdūm-ı ẕī-şānı ile ol günde lüḳyānī

6025 Degildir bu rivāyet ẓāhiren muḫtārı cumhūruñ
Donanması firengiñ anda eylerken nigeh-bānī

6026 Rivāyātıñ eṣaḥḥı böyledir sulṭān-ı deryā-ceyş
Yalaḳ-ābād'a ılġar eyleyüp geldi şitābānī

6027 Sefāyin ḥāżır u āmāde idi bindiler fevrī
Geçüp ḳarşuya Rūmili'ye bā-ceyş-i dilīrānī

6028 Mühimmāt-ı sefer her neyse meşġūl oldı tertībe
Bütün itmām idüp ḳalmadı aṣlā anda noḳṣānı

6029 ʿAcebdir kim müverriḫler biribirine uymazlar
Teḫālüf üzredir her biriniñ taḥrīr ü tibyānı

6030 Taʿarruż itmemiş hīç birisi Sulṭān Muḥammed Ḫān
Bu defʿa geçdi mi Rūmili'ye bā-ḥükm-i sulṭānī

6031 Maʿiyyet itdiler mi vālidiyle ṣaḥn-ı heycāda
Yaḫūd taḫtında mı ḳaldı be-tedbīr-i Murād Ḫānī

6032 O demde Bursa mı yā Edrine mi taḫt-ı ārāmı
Pes istiḳbāl itdikde Ḫalīl Paşa Murād Ḫān'ı

6033 Murād Ḫān ol zamān ser-ʿasker-i İslām olmış mı
Mücerred ḫāṭır-ı şehzādesiyçün mi ceyş-rānī

6034 Yaḳīnen kimseniñ maʿlūm-ı meczūmı degil ḥattā
Anı naẓm eyleyem tebyīn içün ber-vech-i itḳānī

6035 Dem-i perḫāşda Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Ḥużūrın iḳtiżā itmekle naẓm-ı müstemendānī

6036 ʿAlā ḳavleyn olup keyfiyyetin ẕikr ü rivāyetde
Anı te'yīd ider erbāb-ı tārīḫiñ süḫandānı

6037 İkisi bir yere geldikde maḫdūmıyla babası
Berāy-ı istişāre ʿaḳd olundı bezm-i ḫāḳānī

6038 Murād Ḫān'ı Muḥammed Ḫān'ı istiḳbāle gelmişdi
Bütün Rūmili'niñ cenk-āverānı mīr-i mīrānı

6039 Ḫalīl Paşa Davūd Paşa daḫi Ḳaraca Paşa kim
Anaṭolı'nıñ olmışdı daḫi Rūm'uñ dilīrānı

6040 İki sulṭān-ı ẕī-şānıñ düşüp öñlerine birbir
Rezimgāh-ı veġāya götürüp ol iki sulṭānı

6041 Kemingāh-ı eʿādī Varna'da olmaḳ müreccaḥdır
Ḳıral-ı sebʿanıñ ol vaḳʿada var idi aʿvānı

[149a]

6042 Biri ṣaġa ḳurup birisi ṣola ḳurdı otağın
Sunūf-ı ʿaskerī mevcūd idi ḥadden fırāvānī

6043 Yeñiçeri cebeci ṭopcı sekbān tīr-endāzān
Silaḥdār u sipāh u çavuşān ferheng-i sulṭānī

6044 Müretteb oldılar hep ṣaġlı ṣollı cenge başlandı
Naṣārā ceyşiniñ ammā yoġ idi ḥadd ü pāyānı

6045 Gelibolı öñinden kāfiriñ cümle donanması
Gelüp Varna öñinde lenger-endāz oldı ḳorṣanı

6046 Ḳara bulut idi gūyā Naṣārā cünd-i Efrencī
Hemān mūr u miliḫ ḳapladı birden müslimānānı

6047 Ḳuruldı naṭʿ-ı perḫāş [u] veġā meydān-ı rezm üzre
Uruldı kūs-i şāhī pür-ṭanīn itmişdi āẕānı

6048 Yek-ā-yek cengi başḳa nīze-dārān çıḳdı meydāna
Atıldı her ṭarafdan yaġdı gūyā tīr-i bārānī

6049 Ṭuna mānendi aḳdı her ṭarafdan ʿaskeriñ ḫūnı
Temāşā eyleyenler dirdi ol dem ḫūn ṭūfānī

6050 Muḥaṣṣal Rūmili Anaṭolı ḳolı şikest oldı
Eli başına irmez oldı uçlandı emīrānı

6051 Muḥammed Ḫān semtinden hezīmet āşikār oldı
Müsülmānānı tüskürtdi firengiñ nām-dārānı

6052 Piyāde ʿaskeri ṭağıltmac oynın oynayup andan
Silaḥdār u sipāha oldı ʿārıż bir perīşānī

6053 Ḳaraca mīr-i mīrān bir dilāver merd idi düşdi
Şehādet cāmını nūş itdi ol dāmād-ı sulṭānī

6054 Gelüp Sulṭān Muḥammed Ḫān'a ḥayret farṭ-ı keṯretden
Güzīde ʿaskerīsi itdi ṣanʿatla gürīzānī

6055 Çevirmek mümkin olmaz ceyş-i aʿdā bir Keşīş Ṭağı
Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ ʿaskeri ḳadırğa ḳorṣanı

6056 Henūz el urmamışdı cenge dinc ʿasker ṭururlardı
Anı dirlerdi Türk'üñ ḳalmadı bi'l-cümle aʿvānı

6057 Zevāl-i mülküñ āṯārı maʿāẓa'llāh ẓuhūr itdi
Düşüp ardına erbāb-ı gürīziñ cünd-i Naṣrānī

6058 Ḳoyup iki elin bağrına şaşmış ʿasker-i İslām
Ne yüzden esdi gör bād-ı nesīm-i ʿavn-i Rabbānī

6059 Biraz yeñiçeri yerlü ḳulı var idi yanında
Hezīmetle ḳaçandan māʿadā birḳaç dilīrānı

6060 Murād Ḫān bunları bir yerde iḫfā eylemişlerdi
Düşerse furṣatı iʿmāl ide ber-resm-i merdānī

6061 Bular deprenmemişdi cenk eṯnāsında bir ḫaṭve
Eger şaṣtı düşerse ide bir fend-i dilīrānī

6062 Ḳıralānıñ re'isi baş ḳıral nāmındaki melʿūn
Hemān pehnā-yı rezme at sürüp boş buldı meydānı

6063 Murād Ḫān ḳandedir diyüp anı oḳıdı meydāna
Derūnın ḳaplamışdı kāfiriñ bir kibr-i şeyṭānī

[149b]

6064 Tüketdik Türk'i diyüp atına eylerdi mihmāzı
İderdi türktāzī yāve söylerdi ġurūrānī

Rivāyet-i Hezārfen der-Münācāt-ı Murād Ḫān

6065 Hezārfen naḳlidir bu cenkde naẓm itdigim ḥālet
Velākin itmemiş ʿĀlī anı taḥrīre şāyānī

6066 Murād Ḫān ḳaldırup destin o dem dergāh-ı Mevlā'ya
Münācāt eyledi Ḥaḳḳ'a ġarībānī vü nālānī

6067 Ḳoyup ḫāk-i meẕelletde başın ḳaldırmayup yerden
Bu idi ol zamānda nuḫbe-i daʿvāt-ı sulṭānī

6068 E yā üftādegānıń dest-gīri Ḳāḍiyü'l-ḥācāt
Veyā mużṭarr olan ʿācizleriń Mevlā-yı Raḥmān'ı

6069 İcābet eylemek vaʿd-i kerīmiń sebḳat itmişdir
Maḥall-i ıżṭırārında duʿā-yı müstemendānī

6070 Kerīmā vaḳt-i mess-i ḍarr u ʿaczim ḥīn-i ḥaynimdir
Mücībā eyle incāz-ı mevāʿīd-i kerīmānī

6071 Be-cāh-ı mesned-ārā-yı serīr-i "ḳābe ḳavseyn"ī
Be-ḥaḳḳ-ı maẓhar-ı "levlāke"[1] şāh-ı mülk-i ʿAdnānī

6072 Be-esrār-ı şeb-i İsrā be-ḳurb-i ẕāt-ı Ḳuddūsī
Be-nāz-ı nāzenīnī vü niyāz-ı ʿaşḳ-ı cānānī

6073 Be-cemʿ-i enbiyā mürsel be-āl u ṣaḥb u çār efdal
Be-ḫayl-i zümre-i kümmel be-ḳuṭb u ġavṯ ü Yezdānī

6074 Bu ḥāletle olan daʿvātımı yā Rabb ḳabūl eyle
Tehī-dest itme yā Rabb dergehińde bu Murād Ḫān'ı

6075 Başın ḳaldırmadan ḫāk-i meẕelletden hemān bir pīr
Yeńiçeri gürūhından idi Ḫıżr idi ʿunvānı

6076 Teḳarrüb itdi Ḫıżr-āsā bi-ʿavni'llāh ʿaşḳ itdi
Ḳıralıń atına bir kerre bir şemşīr-i bürrānī

1 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa*, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

6077 İki ard ayağın siñirleyüp birden düşürdükde
Tekerlendi atından bulmadı ḳalḳmaġa imkānı[1]

6078 Bir-iki yoldaşı geldi başın ḳaṭʿ itdi melʿūnuñ
Firāz-ı nīzeye ṭaḳdı irāʾet itdi gebrānı

6079 Ser-i bī-devletin gördükde ceyş-i ḫāksārāna
Bi-iẕni'llāhi geldi tefriḳa vehm-i perīşānī

6080 ʿAceb kār-āzmā bir pīr-i ġāzī idi dir rāvī
Ḳoca Ḫıżr olmış idi ortasında şöhret-i şānı

6081 Dinildi Ḫıżr'a irdiñ bu seferde Ḫıżr idi el-ḥaḳḳ
Ḳıralıñ başını ḳaṭʿ eyleyenler Ḫıżr'ıñ aʿvānı

6082 Çaġırdı baş ḳıralıñ başıdır bir ṭālibi var mı
Kesildi başıñız ḳaldı ayaḳda ceyş-i gebrānī

6083 Ṣıġışmaz idi cānı teng-ḫū olmaġla melʿūnuñ
Ġurūr itmişdi kāfir buldı şimdi müzd-i şāyānı

6084 Murād Ḫān'ı Ḫudā aʿdāsına manṣūr ḳılmaġla
Mü'eyyed eyledi anıñ yüzinden Āl-i ʿOṯmān'ı

[150a]

6085 Ḳıralıñ atını siñirleyen Rüstem idi dirler
Başın ḳaṭʿ eyleyen Ḫıżr idi ber-icmāʿ-ı mīrānī

6086 Velākin Monla Neşrī ḳavli üzre ṣaḥn-ı heycāda
Ḳıralı ḳaṭl içün ılġar iden ol merd-i ʿOṯmānī

6087 Bahādur idi nāmı etmek almışdı zeʿāmetle
Ḥavāle eyledikde nīzesin ber-resm-i merdānī

6088 Egerçi zaḫm açdı līk atdan düşmedi kāfir
Ḳafādārānı irişdi o dem ḳatl eyledi anı

6089 Şehādetle Bahādur kāmyāb olduḳda ardından
Gelüp iki mücāhid ḳatl idüp ol demde gebrānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

6090 Bahādur gerçi nūş itdi şehādet curʿasın ammā
Behādır cennet-i aʿlāda içsün nehr-i rıḍvānı

6091 Murād Ḫān'ıń yanında ḥāżır olan baʿż-ı etbāʿı
Görünce leşker-i küffārda āṣār-ı ḫızlānī

6092 Ḳovaraḳ ḳıraraḳ ceyş-i ḳıralı cünd-i Efrenc'i
Esārā aldılar aḫz itdiler genc-i fırāvānī

Ẓuhūr-ı Yanḳo ve Tedbīr-i Rezm-i Nev

6093 Bu vaḳʿa çün sekiz yüz ḳırḳ sekizde buldı encāmı
Yazar Künh'inde ʿĀlī anı ber-tafṣīl ü tibyānī

6094 Ḳıralıń inhizām-ı ceyşini görmiş idi Yanḳo
Çıḳup meydān-ı rezme cemʿ idüp ḳavm-i perīşānı

6095 Gehī luṭf-ı mevāʿīd ile gāhī istimāletle
Neṣāyiḥ iderek dimişdi ey cemʿ-i Mesīḥānī

6096 Bu mıdır ʿādet-i dīrīne-i aṣḥāb-ı nār u nūr
Bu mıdır ġayret-i dīn-i Mesīḥ u ʿırż-ı Naṣrānī

6097 Ḳıral öldi ise vardır yerine andan aʿlāsı
Revā mı olayız şimden geri pā-māl-i ʿOṯmānī

6098 Hemān ġayret gerekdir şimdi ecnād-ı Naṣārā'ya
Be-ḥaḳḳ-ı Lāt u ʿUzzā idelim perḫāş-ı ḫaṣmānī

6099 Hemān üç kerre ḥamle ḳıldılar ceyş-i Murād Ḫān'a
Bulup her ḥamlede yine hezīmet ḳavm-i gebrānī

6100 Netīce virmedi tedbīri küffār-ı bed-efkārıń
Meger her biriniń bulmışdı istidrācı pāyānı

6101 Çalışdı her birisi eyleye gerdūnesin taḫlīṣ
Netīce virmedi anıń daḫi olmadı imkānı

6102 Bıraġup ordusın ṭās u taraġın terk idüp ḳaçdı
Ticāret bildi cānın ḳurtarup baḫş ide sāmānı

6103 Yine menḳūldür ol vaḳʿada Sulṭān Murād Ḫān'a
O rütbe inhizām el virdi ḳaçdıḳda dilīrānı

Rivāyet-i Uḫrā der-İnhizām-ı ʿAsker

[150b]

6104 O rütbe ʿaskeri Sulṭān Murād'ıñ ḳaçdı yanından
Faḳaṭ üç yüz ḳadar cündīsi yaʿni iç aġayānı

6105 Yanında ḥāżır idi māʿadāsı cümle uçlandı
Çözüldi kārgehden tār u būd-ı ceyş-i ʿOṯmānī

6106 Emīrāndan ḳalanlardan Yusuf Beg ile Şādī Beg
Şihābüddīn Paşa ile daḫi mīr-i mīrānı

6107 ʿAzeb Beg Minnet-oġlı ḳaldı ancaḳ ṣaḥn-ı heycāda
Bulardan māʿadāsı oldı nābūd-ı gürīzānī

6108 Muḥammed Ḫān ġayri iḳtiżā eyler ki bu defʿa
Edirne'de ḳala taḫtında bā-re'y-i Murād Ḫānī

Laṭīfe-i Nādire-i Murād Ḫānī

6109 Yazar ʿĀlī Kitāb-ı Künh'ine bu nükte-i şāhı
Virir taḫtı ferāġından Murād Ḫān'a peşīmānī

6110 Ḳıralıñ ḳatli ceyşi inhizāmı vāḳiʿ olduḳda
Murād Ḫān ṣaḥn-ı heycāda iderdi pūye-gerdānī

6111 ʿAzeb Beg yanına gelmişdi ol yerde Murād Ḫān'ıñ
Murād itmişdi kim defn itdire cümle şehīdānı

6112 Ayırdup lāşe-i murdār-ı aʿdādan ten-i pāki
Temāşā eyleyüp anda niçe merdān u şübbānı

6113 Siyeh-rīş idi ser-cümle bürīde kelle-i aʿdā
Sepīdin görmeyince ittifāḳan baʿż-ı mīrānı

6114 Yanında ḥāżır idi anlara döndi su'āl itdi
ʿAcebdir kim ser-ā-pā küştegān-ı ceyş-i Naṣrānī

6115 Tüvānā rūzgārıń germ ü serdin görmemiş ḳaṭʿā
Ne ḥikmetdir ki aʿdānıń helāk olmış cevānānı

6116 Cevāb itmiş ʿAzeb Beg Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Eger ceyş-i Naṣārā'nıń olaydı baʿż-ı pīrānı

6117 Bu deńlü inhizām olmazdı ecnād-ı Naṣārā'ya
Bu işler her biriniń başına gelmezdi yeksānī

6118 Göreydi rūzgārıń germ ü serdin ṣulḥ u perḫāşın
Olur mıydı ser-ā-pā maẓhar-ı ḳahr-ı Murād Ḫānī

6119 Ġaraż taʿrīż idi Sulṭān Murād Ḫān'a kināyetle
Muḥammed Ḫān'a taḳrīb itmeyüp ol taḫt-ı sulṭānı

6120 Cülūs-ı nā-be-hengāmī diyüp itmezdi istiṣvāb
Murād Ḫān'ıń ricāl-i devleti aʿyān u erkānı

Ḥareket-i Murād Ḫān be-Semt-i Maġnisa be-Cānib-i Edirne

6121 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam pādişāh-ı ekrem u aḳdem
O yerden Maġnisa'ya yine itdi ʿazm-i şāhānī

6122 Ġanā'im iḳtisām itdikde Varna pīşgāhında
Oturdı ʿasker-i mevfūra ḳıldı luṭf u iḥsānı

[151a]

6123 Tamāmen anda üç gün mekṯ u ārām itdi dir rāvī
Muḥāfıẓ naṣb idüp ol ḥıṣna ber-vech-i emīrānī

6124 Edirne şehrine ʿavdet buyurdı iġtinām üzre
Muḥammed Ḫān'a teslīm itdi bengāh-ı ḫıdīvānı

6125 Cemīʿ-i bārgāh u ḫayme vü ḫargāhı bi'l-cümle
Virüp ferzend-i ẕī-şāna idüp tevdīʿ-i sulṭānī

6126 Çekildi Maġnisa'ya kendi etbāʿıyla ʿazm itdi
Egerçi cismi gitdi līk ḳaldı girüde cānı

6127 Umardı Ḫān Muḥammed'den biraz mekṯ itdire yāḫūd
İde noḳṣān-ı tedbīriyle istiʿfā-yı ḫāḳānī

6128 Ricāl-i devletinden benim ibrām olsa dirlerdi
Tesāmüḥle sizindi belki istiṣḳāl-i pinhānī

6129 İḳāmet itdi gerçi Maġnisa'da bir niçe eyyām
Velākin ẕikr ü fikri ḳayd-ı aḥvāl-i mülūkānī

6130 Henūz ol demde sikke emri maġṣūş idi ʿālemde
O demde itdiler taṣḥīḥine icrā-yı fermānī

6131 Muḥammed Ḫān'a ġayri geldi istiḳlāl-i mülkinde
Ḳavānīn-i cihān-dārīde teşmīr itdi dāmānı

6132 Egerçi ḥāl böyle bu idi ḫalḳıñ lisānında
Münāsib olmayan bir iş ẓuhūr itdikde aḥyānī

6133 Murād Ḫān'a ṣenā żımnında dā'im böyle dirlerdi
Şehinşāh-ı cevānıñ böyledir eyyām-ı devrānı

6134 Ḫalīl Paşa'yı ẕü'l-vecheyn olup ʿaṣr-ı Murād Ḫān'a
Te'essüf itdigin bilmekle sulṭānıñ semīrānı

6135 Açıḳdan baʿż-ı mā-lā-yaʿni söylerdi mecālisde
Ḫaṭāya ḥaml iderlerdi ṣavāb-ı maḥż-ı sulṭānı

6136 Şihābüddīn Paşa'yı Ḫalīl Paşa'yı her emre
Egerçi müsteşār itmişdi ẓann idüp ṣenā-ḫʿānı

6137 Yine bed-ḫʿāhlıḳ eylerdiler gāhī nihānīce
Dilinde her biriniñ yine iclās-ı Murād Ḫānī

6138 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan aṣḥāb-ı ārādan
Vezīrān u emīrān ʿaskerīsi ehl-i dīvānı

6139 Murād Ḫān'ı yine iclās-ı taḫta re'y iderlerdi
Bahāne-cū idi bir ḥīleye sirrāni cehrānī

6140 Ẓuhūrāt-ı İlāhiyye ne yüzden cilve-ger oldı
Baṣīret ehline olmaz ḫafī esrār-ı pinhānī

6141 Ġazā-yı Varna'dan ṣoñra Muḥammed Ḫān babasın
İdüp tevdīʿa sürʿat itmedi teklīf-i mihmānī

6142 Murād Ḫān Maġnisa'ya gitdi ammā pek yaman gitdi
Ferāġ-ı taḫta gelmişdi aña yolda peşīmānī

6143 Ḳażāyı gör ki baʿż-ı fitneler yer yer ẓuhūr itdi
Edirne şehriniñ āzürde oldı cümle sükkānı

[151b]

6144 Ocaḳdan āşikār oldı şerār-ı fitne-i eşrār
Başıldı gerçi ṣoñra gitdi ḫalḳıñ naḳd-i sāmānı

6145 Niçe aʿyān u eşrāf oldılar pā-māl-i evbāşān
Vezāretde olanlar buldılar ḫüsrān u ḫızlānı

6146 Hezārfen naḳl ider Tārīḫ-i Tenḳīḥ'inde bu emri
Anı taṣdīḳ ider ṭabʿ-ı selīm-i her süḫandānī

6147 Sekiz yüz elli tārīḫinde idi bu ḫasāretler
Memālikde ẓuhūr itmişdi taḥrīk-i perīşānī

6148 Hezīmet buldıġında Varna cenginde bütün ʿasker
Muḥammed Ḫān'dan geldi ḳulūba nefret-i ḫānī

6149 Murād Ḫān'a olup hep irtibāṭı ḳalbden ḳalbe
Açıḳdan itdiler taḥrīk dirler baʿż-ı yārānı

6150 Murād ise eger taḥrīk-i fitne itmege bāʿiṯ
ʿAbesle iştiġāl itmiş o vaḳtiñ cümle erkānı

ʿAḳd-i Meclis-i İstişāre Berāy-ı İclās-ı Murād Ḫānī

6151 Muḥammed Ḫān'dan istirdād-ı mülk itseydi babası
İderdi inḳıyād-ı emr-i Sulṭān-ı Murād Ḫānī

6152 Ḫuṣūṣā iḫtilāl u ḳatle aʿyān u erkānıñ
Olurdı re'y ü tedbīri ḳabūle belki erzānī

6153 Hezīmetde Muḥammed Ḫān'a isnād-ı ḳuṣūr itmek
Degildir muḳteżā-yı ʿaḳl u rüşd-i kār-dānānī

6154 Murād Ḫān'a virir erbāb-ı dāniş sū'-i tedbīri
Ne mūcib aṣl-ı istinkāf-ı tāc u taḫt-ı sulṭānī

6155 Ḫuṣūṣā on iki yaşında bir ṭıfl-ı cevān-baḫtı
İde laġzīde-pā bār-ı girān-ı ḳayd-ı sāmānī

6156 Taraṣṣud kār-ı furṣat oldıġı maʿlūm iken dāʾim
Bu eṭrāfıñ niçe bed-kār-ı devlet mīr-i mārānı

6157 Yanında kār-dānā bir vezīri olsa da hergiz
Aña tefvīż-i emr-i salṭanat virmez mi ḫüsrānī

6158 Bu da bir ḥikmete mebnī ola insān derk itmez
Bilinmez ḫayr u şerri fiʿl ü terkiñ bedʾ ü pāyānı

6159 Şu rütbe iḫtilāle vardı şehr-i Edrine ol dem
Ḳıyās it sāʾir eṭrāfıñ neye varmaḳ gerek şānı

6160 Ricāl-i devlet erkān-ı saʿādet bir yere geldi
İdüp birbirleriyle ʿahd ü güft u şarṭ-ı eymānī

6161 Bu devlet mużmaḥil olmaḳ gerek böyle niçe müddet
Giderse bir tedārük görmez ise ehl-i dīvānī

6162 Ḳatı düşvār oldı ḥālimiz encāmı ḫayr olsun
Ziyāde olmaġa başladı bed-ḫˇāhān-ı sulṭānī

6163 Esāfil aġzına düşdi vezīr ü pādişeh cümle
Bütün söz düşdi ayaġa unutdı ḫalḳ aʿyānı

[152a]

6164 Ayaḳlar baş olup başlar ayaġ oldı niçün şimdi
Getürtmek iḳtiżā itdi yine taḫta Murād Ḫān'ı

6165 Muḥammed Ḫān'a tefhīm eylemek aḥvāli müşkildir
Uşaḳdır añlamaz bilmez nedir esrār-ı devrānī

6166 Melek-ḫū nīk-sīret pāk-dāmen ẕātdır ammā
Ḫilāfet emrini var temşiyetde ʿacz ü noḳṣānı

6167 Sipihriñ germ ü serdiñ görmemiş maʿṣūmdur ḥālā
Ḳabāḥat kendide yoḳdur meger hengām-ı ṣıbyānī

6168 Ḫilāfet ʿuhdesinden gelmege ḳādir daḫi olsa
Teneffür itmiş oldı devletinden ceyş ü aʿvānı

6169 Ḫuṣūṣā fetḳ u retḳı farḳ u temyīzi anıñ maʿlūm
Hemān bir maḥżar irsāl idelim ol pīre sirrānī

6170 Peşīmāndır o daḫi ḥāliyā mülki ferāġından
Yine taḫtın ṭalebden eyler istiḥyā-yı merdānī

6171 Anı bu semte daʿvet eyleriz bir emr żımnında
Teẓallüm eyleriz ẓāhirde taḫvīf ile sulṭānı

6172 Aña bi'l-cümle nefsü'l-emri diriz mā-vaḳaʿ üzre
Bu daʿvet cāna minnetdir ider ʿazm-i şitābānī

6173 Anıñ yollardadır belki mübārek gözleri şimdi
Bu teklīfi umardı vaḳt-i ʿavdetde ḫulūṣānī

6174 Egerçi Maġnisa'nıñ begligin terk itme de müşkil
Ḫilāfet andan aʿlādır büyükdür belki ʿunvānı

6175 Seferden Maġnisa'ya ʿavdetinde biz ḫaṭā itdik
ʿAceb ġāfil bulunduḳ var idi iclāsa imkānı

6176 Muḥammed Ḫān'ı tevdīʿinde ẓāhir idi ḫulyāsı
İşāretden alurdı var idi bir semt-i āsānı

6177 Meger bu vaḳt-i merhūn imiş iclās-ı hümāyūnı
Te'essüf itmeniñ yoḳdur bu defʿa sūd u noḳṣānı

6178 Bu mekri eyleyen anda Ḫalīl Paşa idi dirler
Egerçi sā'irinde daḫi merkūz idi ityānı

6179 Ricāl-i devletiñ bu re'yi mektūm idi sā'irden
Sarāyıñ ekser-i ḫuddāmı ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ-ı sulṭānī

6180 Bu emre ıṭṭılāʿ itmek müyesser olmadı zīrā
Şüyūʿı belki olup mūcib-i iġżāb-ı ḫāḳānī

6181 Araya gide başıñ başı başa çıḳmaya bu iş
İdüp taḥrīk-i evbāşī ola bir kār-ı ḫızlānī

6182 Aġız birlikleriyle bir gün ol aʿyān-ı ṣāḥib-reʾy
Ḥużūr-ı pādişāhīde didiler ey kerem kānı

6183 Cenāb-ı vālid-i ẕī-şānıñız Sulṭān Murād Ḫān'dan
Ḳatı çoḳ müddet oldı gelmedi mektūb-ı şādānī

6184 ʿAceb ṭabʿ-ı hümāyūnı selāmet üzre mi şimdi
O semtiñ çoḳ zamānlardır ki gelmez hīç kervānı

[152b]

Dekk-i Eşrāf u Aʿyān be-Ḳudūm-i Murād Ḫān

6185 Rıżā-yı vālideyni Ḥażret-i Mevlā kelāmında
Buyurmışdır "ve vaṣṣaynā"[1] ile vāriddir ʿunvānı

6186 Ḥuḳūḳ-ı vālideyni bilmege siz bizden aʿlemsiz
Anı ifṣāḥ u tebyīn eyledi āyāt-ı Ḳurʾānī

6187 Firāḳ-ı şehriyārīye taḥammül niçe eylersiz
Size virmez mi zaḥmet iştiyāḳ-ı rüʾyet-i ḫānī

6188 Münāsib ise mektūb-ı maḥabbet yazsañız bārī
Bahāra daʿvetiyle ḳılsañız taṭyīb-i sulṭānī

6189 Egerçi kendi anda līk cānı bundadır ḥālā
Görünmez gözine sensiz cihānıñ şevket ü şānı

6190 Gözinde ġālibā pır pır uçar dīdārıñı görmek
Maḥabbetde size taḳrīb itmez sāʾir iḫvānı

6191 Öbür şehzādeler de gerçi nūr-ı çeşmidir ammā
Size başḳa ʿalāḳa eylemişdir bilmişüz anı

6192 Arada güft ü gū çoḳ oldı gönlin itdiler āḫir
Bu üslūb üzre taḥrīr itdirüp bir nāme-i ḫānī

1 "Ve biz insana anne babasına güzel muamelede bulunmasını **emrettik**." Ankebūt 29/8. āyetten nākıs iktibas.

Me'āl-i Mektūb-ı Muḥammed Ḫān be-Daʿvet-i Peder-i Bozurgvār be-Cānib-i Edirne

6193 Me'āli iṯr-zādan ṣoñra mektūb-ı müvālātıñ
Bu idi ġālibā ey ḳahramān-ı nesl-i ʿOṯmānī

6194 Rikāb-ı devletiñden ġāyet-i me'mūlümüz şimdi
Budur ey mültecā-yı pādişāhān u vezīrānī

6195 Ġubār-ı pāy-i teşrīfiñ cilā-yı çeşm-i cānımdır
Gözüm yollardadır ey tūtiyā-yı çeşm-i aʿyānī

6196 Vuṣūlinde ḍarāʿat-nāmemiñ ey vālid-i mācid
Tereddüd itme teşrīfiñle memnūn it duʿā-ḫʾānı

6197 Şitā eyyāmıdır gerçi biraz zaḥmet muḳarrerdir
Yorar ṭabʿ-ı hümāyūnuñ bu faṣlıñ berf ü bārānı

6198 Edirne şehriniñ ġāyet bahārı hoş feraḥ-zādır
Ḫuṣūṣā ṣayd-gāhında olan murġān u kebkānı

6199 Vuḥūşı üns-perver ṭā'iri ṭāvūs-ı ḳudsīdir
Çerāgāhı cināndan ḳıṭʿadır maʿlūm-ı şāhānī

6200 Merīc ü Tunca'sı enhār-ı cennetden virir neşve
Kenār-ı cūybārı añdırır ḥavrā-yı rıḍvānı

6201 Siziñle ʿazm-i gülşen eyleyince bāġdan bāġa
Ṣafā-yı ʿayş ü ʿişret idelim ber-resm-i şāhānī

6202 Şeref-sāzī-i teşrīfiñle mesrūr eyle sulṭānım
Bahārında bu sāliñ idesiz luṭf-i ḳadem-rānī

6203 Bu resme ḳapdılar ṣanʿatla çün Sulṭān Muḥammed'den
Bahāra daʿvete ol Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

Mażmūn-ı Maḥżar-ı Aʿyān ber-Manṭūḳ-ı Nāme-i Muḥammed Ḫān

6204 ʿİlāve itdiler ol nāme-i nāmī-i şāhīye
Muṣannaʿ bir muʿanven maḥżar-ı raʿnā-yı aʿyānī

[153a]

6205 Kerīmā dāverā şāhenşehā iḥsān-girdārā
Budur dergāh-ı ʿadliñden recā-yı müstemendānī

6206 Şu maʿlūm-ı şerīfiñ ola ey dādār-ı dārā-fer
Reʿāyā vü berāyāyı ricāl-i taḫt-ı ʿOṯmānī

6207 Kef-i deryā-nevāliñden bıraḳdıñ pāy-māl itdiñ
Buña rāżī olur mı ġayret-i ṭabʿ-ı Murād Ḫānī

6208 Berāyānıñ vedāyiʿ oldıġı maʿlūm-ı ʿizzetdir
Olur mı hīç buña iẓn ü rıżā-yı Rabb-i Raḥmānī

6209 Bıraġup taḫt-ı şāhīyi emāret iḫtiyār itdiñ
Sipāriş eylediñ maʿṣūm-ı pāke taḫt-ı sulṭānı

6210 Cihānı şarḳdan tā ġarba dek tesḫīr mümkindi
Yoġ iken ḳarşuña çıḳmaġa şāhānıñ ebed cānı

6211 Alaman düşmeni ḳahrıñla dāʾim el-amān dirken
Firengiñ yoġ iken ḳaşınmaġa aẓfāra dermānı

6212 Veleh gelmişdi Leh cāsārına dāʾim ʿaleyhinde
Olurdı tīġ-ı tedmīriñ göz açdırmazdı gebrānı

6213 Degildi Nemçe baḥr-i saṭvetiñ yanında bir nemce
Maṭiz olmışdı Malṭız ḳavminiñ çıḳmazdı ḳorṣanı

6214 Ḳılup küffār-ı Ṣırf'a ṣayrafī-i ṣarf-ı maḳdūruñ
Ḳırup Bulġar'ı ılġar eylediñ bā-ḳahr-ı ḫıẓlānī

6215 Macar'ıñ mācerāsın añma ber-bād eylediñ cümle
Alup mecrā-yı baġyin itdiñ icrā-yı dilīrānī

6216 Selāṭīn-i selefden oldı mı Laṭin ber-geşte
ʿAdū-yı Pulya ḳahrıñla degil bir pūla erzānī

6217 Sen īṣāl eylediñ teflīḳ-ı tīġı ḳavm-i Eflāḳ'a
Ḫarācıyla ḫaracdan itdi taḫlīṣ-i girībānī

6218 Ḳıral-ı Engürüs'i eñ girüsi cünd-i İslām'ıñ
Atın siñirleyüp ḳaṭʿ itdi başın virdi ḫıẓlānī

6219 Şehinşāhā eger sen olmasaydıñ Varna cenginde
Ne var ne yoḳ olurdı mużmaḥil bu ceyş-i ʿOs̱mānī

6220 Ḥadīs̱ü's-sinn olan şehzādeñe tefvīż-i mülk itmek
Münāsib mi bu hengām-ı fitende fikr idiñ anı

6221 Şehirde ḥāliyā evler baṣılmaḳda leyālīde
Esāfil aġzına düşdi umūr-ı mülk-i devrānī

6222 Ṣunūf-ı ʿaskerī bi'l-cümle çıḳmışdır iṭāʿatden
Degildir żābıṭı destinde te'dīb üzre ityānı

6223 Ocaḳdandır şerār-ı fitne başdırmaḳ nice mümkin
Kül oldı ḫānumānı herkesiñ emvāl ü sāmānı

6224 Esāfildir şehirde dār u gīr aṣḥābı bi'l-cümle
Emir şerʿiñ dimege ehl-i ʿırżıñ var mıdır cānı

6225 Cenāb-ı Ḫān Muḥammed ḥāliyā maʿṣūm ḥükminde
Sedād u rüşdi daḫi olsa yoḳ icrāya imkānı

[153b]

6226 Şikāyet ʿarż-ı ḥālin oḳumaz hīç iʿtibār itmez
Daḫi lā vü neʿamla eylemez maẓlūmı şükrānī

6227 Neye varsa gerek aḥvāl-i ʿālem dinse şükr it dir
Daḫi andan beterle eyler iskāt-i müsülmānī

6228 Ziyāde üstine sürseñ beni tekdīr itmeñ dir
Gehī inṣāf ile iẓhār ider re'yinde noḳṣānı

6229 Murād Ḫān olsa evlā idi bu eyyām-ı fetretde
Ḥadāṣetle virilmez dirdi bu tanẓīm-i büldānī

6230 Ẓarāfetle yedinden sizleri daʿvet içün aldıḳ
Bu mektūbı ki maḥżardır anıñ manṭūḳ-ı ʿunvānı

6231 Bahāra gerçi medʿuvsuz ḳılıñ bu emre istiʿcāl
Ki te'ḫīrinde vardır niçe maḫẓūrāt-ı ḫüsrānī

6232 Çıḳar bi'llāhi elden devlet-i mevrūṯe-i şāhī
Çekersiz ṣoñra taḥṣīlinde belvā-yı peşīmānī

6233 Ḳırā'et eyledikde maḥżar u mektūbı cān atdı
Bahāra itmedi aṣlā tevaḳḳuf ṭabʿ-ı ḫāḳānī

6234 Edirne şehrine varmaġa ġāyet ḫ̔āhiş üzreydi
Ḫuṣūṣā daʿvet-i ḫāniyye ile re'y-i aʿyānı

6235 Hiç eyyām-ı şitāya baḳmadı öyle şitāb itdi
Gülāb-ı Edrine oldı o faṣlıñ berf ü bārānı

6236 Bütün ṭās u ṭaraġın devşirüp çün ʿazm-i rāh itdi
Edirne şehrine vardı selāmetle şitābānī

6237 Sarāy-ı Ṣaruca Paşa'yı mihmān-ḫāne ḳılmışdı
Nüzūl itdi aña cevfü'l-leyilde girdi pinhānī

6238 Bir-iki gün muḳaddem maḳdemi olmışdı maʿlūmı
Muʿayyen olmamaġla rūz-ı teşrīf-i Murād Ḫānī

6239 Muḥammed Ḫān istiḳbāle ālāy itmedi ol gün
Bu vech üzre ḳudūmi itdi taḫdīş-i ḫıdīvānī

6240 Bahāra baḳmayup böyle sebük-bārīce teşrīfi
Muḥammed Ḫān'a oldı bāʿiṯ-i fikr-i firāvānī

6241 ʿAle'l-ġafle ḳudūmı münteşir olduḳda esvāḳa
Ne maʿnālar virilmişdi aña ṭūlāni arżānī

6242 Ricāl-i devletiyle maḳdem-i sulṭān içün vāfir
Tekellüm eyledi āyā bu teşrīf-i Murād Ḫānī

6243 Nihānī nā-be-hengām kimseyi āgāh itmeksiz
Derūn-ı leylde böyle nüzūl-i ḥażret-i ḫānī

6244 Beni ḥayretde ḳoydı didiginde ṣāf-dil sulṭān
Bir aġızdan cevābın virdiler aʿyān u erkānı

6245 Muḳaddemde dimişdik ḫāk-pāy-i devlete bir bir
Murād Ḫān'ıñ size merbūṭ olan ḥubb-ı firāvānı

6246 Gelür mi hīç ḳıyāsa ġālibā ol nāme-i daʿvet
Vürūd itdikde aṣlā ḳalmadı hīç ṣabr u sāmānı

[154a]

6247 Firāḳ u ḥasretiñle sīne-i ārāmı çāḳ olmış
İki ḳonaġı bir eyleyerek itmiş raḫṣ-rānī

6248 Nihānī girmeden Allāhu aʿlem daḫi maḳṣūdı
Ṣıyānet itmedir ālāy ḳaydından cihān-bānı

6249 Yarın tebrīk-i teşrīfe varırsız daʿvet eylersiz
Müretteb eyleyüp ālāy-ı vālā-yı mülūkānı

6250 Siziñ miḳdār-ı ẕerre olmadı taḳṣīriñiz bunda
Bu vechi iḫtiyār itmiş meger ṭabʿ-ı Murād Ḫānī

6251 Yarın varup sarāy-ı şehriyāre daʿvet eylersiz
Hedāyā-yı tuḥaf irsāl idüp ber-resm-i şāhānī

6252 Gerekdir kim übüvvet ḥaḳḳını tavṣīfe ḥācet yoḳ
Bilürsiz cümleden aʿlā ne ise lāyıḳ-ı şānı

6253 Ḫuṣūṣā öyle bir ṣāḥib-kerem baba-yı ekrem kim
Keremde Bermekī cūd u ʿaṭāda Ḫātem-i Ṣānī

6254 Yoluñda tāc u taḫt u devletin cümle fedā itdi
Emāretle degişdi oldı saña mīr-i mīrānī

6255 Egerçi sizsiñiz sulṭān-ı devrān ʿālemiñ rūḥı
Cihānıñ serveri ẓıll-i Ḫudā şāh-ı cihān-bānī

6256 Olar hem vālid-i ẕī-şānıñız hem ḍayf-ı ʿālīñiz
Size vācibdir elbet idesiz tekrīm-i şāyānī

6257 Serīr-i devletinden dūr olmış ḫāṭırı maḥzūn
Olardı bir zamān bu taḫt u baḫtıñ ḫān-ı ẕī-şānı

6258 Ne deñlü itseñiz ikrām u tevḳīre mürāʿātı
Yine ġurbetdir anlara göre bu yerde mihmānī

6259 Raʿiyyet gibidir ḥālā iṭāʿat eyleyüp geldi
İdiñ sizler daḫi ikrām-ı tevḳīr-i ḫıdīvānī

6260 Maʿiyyetle sarāy-ı şehriyārīye varıldıḳda
Yemīni anlara teklīf idiñ ber-resm-i Fürsānī

6261 Düşüp öñlerine tā taḫt-gāh-ı ḫüsrevānīde
İdiñ ṣadr-ı güzīni anlara teklīf-i sirrānī

6262 Oturmazlar recā-mend olsañız da taḫt-ı vālāya
Velākin ḫoş gelür memnūn olur ṭabʿ-ı Murād Ḫānī

6263 Muḥammed Ḫān ġāyet ṣāf-dil bir pādişāh idi
Ḳapıldı bu söze ışmarladı ālāy-ı şāhānı

6264 Bular tertīb-i ālāy itmede erkān-ı ṣāḥib-reʾy
Varup cevf-i leyilde gördiler Sulṭān Murād Ḫān'ı

6265 Muḥammed Ḫān ile maʿhūd olan aḥvāli bi'l-cümle
Bütün naḳl itdiler itdikleri mekr-i nifāḳānı

6266 Meʾāl-i maḥżarı tekrār bir kez söyleşüp anda
O meclisde açıldı ḥīle vü tezvīr enbānı

6267 Sözi bir ḳālıba ifrāġ idüp ḥużżār-ı meclisle
Yapıldı vefḳ-ı dil-ḫʿāh üzre iclās-ı Murād Ḫānī

[154b]

Taʿlīm-i Aʿyān u Erkān der-Cülūs-i Murād Ḫān

6268 Murād Ḫān'a didiler oġlıñız Sulṭān Muḥammed Ḫān
Sizi teklīf-i ṣadrıyla ider memnūn-ı şādānī

6269 Hemān taḳdīm-i taḫt itdikde geç oṭur da baba düş
Maḥall nāzikdir olmaz nāzıñ anda ḥüsn-i çendānı

6270 Ṣaḳın fevt itme şāhım furṣatı vaḳt-i ġanīmetdir
İşi bu perdeye getürmek olmaz ṣoñra bil anı

6271 Ya teklīf eylemezse oġlumuz ṣadrı o dem āyā
Anıñ da ʿindiñizde var mı didi vech-i āsānı

6272 Didiler ṣadrı oġluñ sizlere teklīf ider elbet
Eger itmezse vardır ġayri yüzden semt-i imkānı

6273 Yine bizler o yerde ḥāżır u āmādeyiz cümle
Bu emri temşiyetde eyledik teşmīr-i dāmānī

6274 Bu re'y üzre tamām olduḳda meclis fitneler ḳalḳup
Ṣafāsından gözini yummadı dirler Murād Ḫān'ı

6275 Ṣabāḥ olduḳda sulṭān-ı cihān yaʿnī Muḥammed Ḫān
Sipāriş itdi bir ālāy-ı vālā-yı cihān-bānı

6276 Ṣolaḳān peykān bevvāb u ferhengān u çavuşān
Ricāl-i salṭanat erkān-ı devlet ehl-i dīvānī

6277 Rikābında yürütdi muḳteżā-yı resm-i şāhīde
Murād Ḫān'a irā'et itdi ber-ʿunvān-ı sulṭānī

6278 Görünce şevket ü şān-ı Muḥammed Ḫān'ı babası
Hevā-yı salṭanat işʿāl idüp şevḳ-ı Murād Ḫān'ı

6279 Peder ferzend çün mihr ile meh bir yere geldikde
Biri birine itdi iḥtirām u ʿizz-i şāyānī

Der-Beyān-ı Muvāṣalat-ı Murād Ḫān be-Ferzend-i Ḫˇīş Muḥammed Ḫān der-Edirne

6280 Maḥabbetler meveddetler kemāl-i şevḳ u ḥasretler
Egerçi var idi ammā nifāḳ üzreydi bünyānı

6281 Dil-i Sulṭān Murād Ḫān'da ne babalar yatur dirler
Ḫulūṣ üzre ḳıyās eylerdi hep maḫdūm-ı ẕī-şānı

6282 Şehinşāhā kerīmā ḫayr-ı maḳdem ḳıldı teşrīfiñ
Muḥammed Ḫān'ı ḫāk-i bendegīden refʿ-i şāhānī

6283 Bu sözde var idi īhām-ı ḫˇāhiş serzeniş cüz'ī
Murād Ḫān'a taġayyür virdi bu taʿbīr-i sulṭānī

6284 Sizi daʿvetle itʿāb eyledik hengām-ı sermāda
Utandırdı bu hey'etle ḳudūmüñ müstemendānı

6285 Bir-iki merḥale iḳbāl u istiḳbāl eylerdik
Olurduḳ çehre-sā-yı ḫāk-pāy-i devlet-i ḫānī

6286 Sarāy-ı şehriyārīye teveccüh itseñiz doġrı
Daḫi aʿlā olurdı bendeńe ber-resm-i mihmānī

6287 Ḳadīmī taḫt-gāhıńdır arada ayrılıḳ yoḳdur
Ḥaḳīḳatde yine sizsiz anıń sulṭān-ı ẕī-şānı

[155a]

6288 Ferāġ-ı bāliñiz her ḳande olursa siz aʿlemsiz
Gerek anda gerek bunda siziñdir ḥükm-i sulṭānī

6289 Bu dem teşrīf idüp oġluñ Muḥammed Ḫān'ı memnūn it
Maʿiyyetle sarāya luṭf idüp ey maʿdelet kānı

6290 Edā-yı resm-i dāmen-būs u itḥāf-ı hedāyādan
Ne ise yerlü yerinde ḳılup ber-resm-i ʿOṯmānī

6291 Muḥammed Ḫān'dan her ne ṣudūr itdiyse ol yerde
Sükūt itdi Murād Ḫān didiler bi'l-cümle aʿvānı

6292 Binüp ālāya at-başı berāber ṣaġlı ṣollı
Murād Ḫān u Muḥammed Ḫān hizebr ü bebr-i ʿOṯmānī

6293 Saʿādetle sarāy-ı şehriyārīye nüzūl itdi
Birisi āyet-i raḥmet birisi ġayṯ-i nīsānī

6294 Varınca pīşgāh-ı taḫt-ı ʿālīye berāberce
Muḥammed Ḫān Murād Ḫān'ı ḳılup taḳdīme erzānī

6295 Şehinşāhā tekellüf ber-ṭaraf taḫt-ı ḳadīmiñdir
Buyur dimeksizin geçdi oturdı eski sulṭānı

6296 Ne ḥāle uġradıġın bildi ammā çāresi müşkil
ʿUḳūḳ itse müfīd olmazdı tezvīr itdi erkānı

6297 Muḥammed Ḫān ṣanurdı itse de teklīf oturmazlar
Ne içün geldigin fehm itmedi Sulṭān Murād Ḫān'ı

6298 Çıḳıldı irtesi ṣayd u şikāra ittifāḳ üzre
Muḥammed Ḫān'ı Maġnisa'ya idüp mīr-i mīrānī

6299 Nüzūl itmişdi başḳa ṣayd-gehde çün Muḥammed Ḫān
Emāret manṣıbınıñ vārid oldı anda fermānı

6300 Ḳabūl itdi didi semʿan u ṭāʿa gerçi ẓāhirde
Murād Ḫān'ıñ bu dekki daʿvete virdi peşīmānī

6301 Muḥammed Ḫān beş yıl dehre gerçi pādişāh oldı
Yerine oldı babası yine ber-taḫt-ı ʿOṯmānī

6302 ʿUḳūḳ-ı vālid-i ẕī-şāndan rehbetle ʿazm itdi
Anaṭolı'ya ammā ḳıldı bu dekk üzre giryānī

6303 Ḳoşuldı yanına Ṣaruca Paşa niçe ʿaskerle
Hem İbrāhīm Paşa oldı tesyīre nigeh-bānī

6304 Yuvalandı vezāret lānesinden Zaġanos Paşa
Ḳarasi sancaġıyla oldı ol yıl mīr-i mīrānī

Der-Beyān-ı Fetḥ ü Tesḫīr-i Murād Ḫānī be-Cezīre-i Mora Baʿde'l-Cülūsi'ṯ-Ṯānī

6305 Murād Ḫān ol ḳışı Edrine şehrinde geçirmişdi
Getürdüp yanına eṭrāfdan çoḳ mīr-i mīrānı

6306 Ḫuṣūṣā cümleden ẕī-şān tüvānā Ġāzi Ṭurḫān Beg
Ṭoġan Beg yaʿni ol şahbāz-ı evc-i ʿizz ü ʿunvānī

[155b]

6307 Sekiz yüz elli tārīḫinde idi Ḫān Murād ol sāl
Edirne taḫt-gāhında idüp ārām-ı sulṭānī

6308 Cihāna küsmiş idi beş sene anı ḳażā itdi
Ṣafā-yı ʿayş ü ʿişret üzre döndi cām-ı devrānı

6309 Mora'yla Arnavudluḳ fetḥine düşdi Murād Ḫān'ıñ
Bütün sevdāsı bā-vaṣf u ṯenā-yı Mīr Ṭurhānī

6310 Bahārından muḳaddem nehżat itdi taḫt-gāhından
Varup Siroz'a andan itdi ṭayy-i pūye-gerdānī

6311 Ḳonup Tırḥāla'ya andan Mora'ya ḳıldı çün rıḥlet
Yaḳaraḳ yıḳaraḳ ḫāṣāk ü ḥıṣn-ı ehl-i ʿudvānı

6312 Müyesser oldı Ballubadra fetḥiyle ġanāyimden
Ġuzātıñ aġzına dad çalınup bā-şehd-i şükrānī

6313 Daḫi Aḳça Hiṣārın ḳabża-i tesḫīre aldıḳda
O deñlü aḳça aldı ġāziyān-ı cünd-i ʿOṯmānī

6314 Ḥavāle idi Beş-Ḳalʿa biri biriniñ üstinde
O germiyyetle oldı Germe'niñ tesḫīre imkānı

6315 O fetḥ-i bī-ʿadīliñ iġtināmın vaṣf ider rāvī
Otuz aḳçaya ṣatıldı esārā ʿabd ü nisvānı

6316 Kenīse her ne deñlü aldılarsa ḳıldılar cāmiʿ
Ḥulīsi oldı ḫuddāma veẓāyif vaḳf-ı sulṭānī

6317 Murād Ḫān Mora'da küffārla perḫāş eylerken
Ḳıral-ı Engürüs Yanḳo birikdirdi kıralānı

6318 Alaman u Çeh u Laṭin u Eflāḳ cümle cemʿ oldı
Diyār-ı ehl-i İslām'a ḳılup īṣāl-i ḫüsrānī

6319 Murād Ḫān gūş idince bu peyām-ı dehşet-engīzi
Serīʿan Ṣofya'ya ʿavd eyledi ol dem şitābānī

6320 Mükemmel ʿasker-i mevfūrını tertīb ile ḳıldı
Eʿādī semtine ḳaṣd-ı ġazā-yı ḳahramānānī

6321 Ḳoṣova semtine gelmişdi küffār-ı seḳar-me'vā
Yoġ idi yoġ olası fırḳanıñ hīç ḥadd ü pāyānı

6322 Anaṭolı vü Rūmili'ye fermānlar ṭaġıtmışdı
Rikāb-ı şehriyāre daʿvet itdi niçe şīrānı

6323 Murād Ḫān'ıñ yanında cemʿ olan eṣnāf-ı ʿaskerden
Tüvānā elli biñden daḫi efzūn idi aʿvānı

6324 O rütbe ihtimām itdi bu defʿa ceyş-i İslām'a
Ḳaraman-oġlı gibi ḫā'in-i ser-ceyş-i düzdānī

6325 At uġrısı üzengisi ḳayış etrāk göndermiş
İdüp serdārlıḳ Çayl'oġlı gibi türk-i nādānī

6326 Alay gösterdiginde Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a
Oları orduya uġratmayup ol şīr-i ʿOṯmānī

6327 Bi-ʿavni'llāh bularıñ ʿavnine yoḳ iḥtiyāc aṣlā
Hemān tażyīḳa bāʿiṯdir diyü redd itdi düzdānı

[156a]

6328 Bir ālāy sāriḳıñ imdād u ʿavninden emīn olmaḳ
Daḫi aʿlā olur diyü ṣudūr itmişdi fermānı

6329 Bütün serdārı ile tersine döndürdiler ol gün
Virildi yedlerine iẓni müşʿir nāme-i ḫānī

6330 Murād Ḫān Ṣofya'dan irsāl idüp orduyı küffāra
Tecessüs itmege cāsūsı ol Merhūs Ṭoġan'ı

6331 Dönüp geldi ḫaber virdi Deleve-oġlı taḥrīkin
Daḫi ceyş-i ʿadūnuñ keṯretin ber-vech-i īḳānī

6332 Ḳıral-ı Engürüs'e hep hevādār oldı ol yerde
Segirlet banı Leh banı vü Çeh banı vü Lük banı

6333 Beliġrad'dan geçüp Ḳosova semtinde nüzūl itdi
Bu defʿa Yanḳo'dur ser-ʿasker-i ceyş-i ḳıralānī

6334 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān'ıñ olmışdı
Bir oġlı Maġnisa'da Bāyezīd'dir nām-ı ẕī-şānı

6335 Sekiz yüz elli birde zīver-i mehd-i şühūd oldı
Anıñ şükrānesiyçün ṣādır oldı iẓn-i sulṭānī

6336 Aḳın ide Muḥammed Ḫān diyār-ı Arnavudluḳ'da
İde fetḥ ü fütūḥātı ala māl-ı firāvānı

6337 Muraḫḫaṣ oldıġında fi'l-ḥaḳīḳa çoḳ ġazā itdi
İdüp İskenderiyye semtine īṣāl-i ḫıẓlānī

6338 Yine ol sāl içinde ġānimen ʿavdet buyurduḳda
Murād Ḫān'a yazıldı nāme-i şükrāni-i ḫānī

6339 Muḥammed Ḫān eline çoḳ ġanīmet girdi dir rāvī
Anıńçün irtesi sāl oldı medʿuvv-i Murād Ḫānī

6340 Mora'da Arnavudluḳ'da maʿiyyet itdi dirlerdi
Getürtmişdi Murād Ḫān ḥażret-i maḫdūm-ı ẕī-şānı

6341 Bu defʿa kāfiri taḥrīk iden şehzāde sulṭāndır
Diyüp ġamz eylemekle pādişāhıń baʿż-ı aʿvānı

6342 Muḥammed Ḫān taḥrīki yer itdi ḳalb-i sulṭāna
Münāsib gördi yanında olan maḫdūm-ı sulṭānı

6343 Rüvātıń iḫtilāfātı yine bunda yazılmışdır
Tefāvüt üzredir tārīḫ-i sāli ʿahd ü aḥyānı

6344 Sekiz yüz elli iki sāl-i nuṣret-iştimālinde
Olundı Ṣofya'dan taḥrīk-i rāyāt-ı ḫıdīvānī

6345 Varup ṭayy-i merāḥil iderek sulṭān-ı rezm-ārā
Ḳosova sāḥasında naṣb idüp otaġ-ı şāhānī

6346 Gelürken leşker-i küffār ḳarşudan görüp nā-geh
Atından ṣıyrılup indi o sulṭān-ı cihān-bānī

6347 İki rekʿat namāzıyla münācāt itdi dergāha
Didi ey şāh-ı şāhān ʿālemīniń Rabb-i Deyyān'ı

6348 Murād Ḫān ʿabd-i ʿāciz dīn-i İslām oldı ʿindińde
Senińdir ġayret-i dīniyye-i İslām u īmānī

[156b]

6349 Murād Ḫān ḳuluńuń yā Rab murādın luṭf u iḥsān it
Be-cāh-ı Seyyid-i ʿālem be-Şāh-ı mülk-i ʿAdnānī

6350 Elin sürdi yüzine ʿaskerin tertīb ile ḳıldı
Ḳıralān ʿaskeriniñ çarḫasına ḳaṣd-ı şīrānī

6351 İcāzet virdi rezme yüriyüñ didikde mīrāna
Ḳoyuldı ceyş-i küffār içre İslām ḳahramānānı

6352 O gün cumʿa idi gün doġdıġından şāma dek ol gün
Daḫi irtesi yevm-i sebtde ceyş-i Murād Ḫānī

6353 Muḳābil oldılar ālāy ālāya pey-ender-pey
O rütbe çaldılar ceyş-i ʿadūya tīġ-ı bürrānı

6354 Demür ālātına ġarḳ olmış idi cündi küffārıñ
Dinürdi her birine pehlevān timur gebrānı

6355 Ṣanādīd-i ḳıralān oldılar hep ṭuʿme-i şemşīr
Nigūn-ṣār oldı rāyāt-ı ʿadū geldi perīşānī

6356 Egerçi cānib-i İslām'dan çoḳ beg şehīd oldı
Velākin küşte-i aʿdā pür itdi çāh-ı nīrānı

6357 Ḳıral begleri dūzaḫ segleri işkeste pā-beste
Esīr olmışdı ol rütbe ki yoḳdur ḥadd ü pāyānı

6358 Süvārīsi piyāde oldı cümle atları ḳaldı
Bütün hintoların gerdūnesin terk itdi mīrānı

6359 Tecemmuʿ eyleyüp cenge yeñiden başladı aʿdā
Yine ṭayanmadı āḫir ṭutup semt-i gürīzānı

6360 Yetişdi ardlarından balta külünk daḫi ṭopuzla
Girişdikde helāk itdi Murād Ḫān'ıñ dilīrānı

6361 Biraz Eflāḳ'dan küffāra imdād eylemişlerdi
Gelürken yolların ḳaṭʿ itdi sulṭānıñ emīrānı

6362 Anaṭolı ile Rūmili ḳolı żaʿf bulmışken
Ḫudā'nıñ ceyş-i İslām'a yeñiden oldı iḥsānı

6363 Görünce Yanḳo iżmiḥlālini yan virdiler aʿdā
Ḳarañlıḳda firār itdi görüñ Sulṭān Murād Ḫān'ı

6364 Ḳara ṭaġ gibi ṭurdı ṭayanup deprenmedi aṣlā
Yaġarken gülle ḳurşun üstüne çün tīr-i bārānī

6365 Ḳarańlıḳda ʿadūnuń ʿasker-i yayası ḳaçdıḳda
Taḥaṣṣun eylemiş on biń ḳadar bir köyde pinhānī

6366 Murād Ḫān ʿaskeri ṭuyduḳda vardı başdı küffārı
Köyi iḥrāḳ ile hep itdiler küffārı nīrānī

6367 Ne deńlü kāfiriń hintoları ḳoçıları varsa
Alındı ellerinden daḫi emvāl-i firāvānī

6368 Ṭuyulduḳda firārı Yanḳo'nuń tārīki-i şebde
Şebāne cengine nādim olup ecnād-ı Naṣrānī

6369 Varayım ʿasker-i İslām'ıń ardın alayım dirken
Alındı ʿaskeriniń ardı öńi buldı ḫıẓlānı

[157a]

6370 Ṭuyulmadı güneş yayılmayınca Yanḳo'nuń dekki
Depelendi Segirlet banı Lük banı vü Leh banı

6371 Niçe banlar esīr oldı velākin ṣaḳladı kendin
Birer ḫudʿayla ḳaçdı yoġ idi anda nigeh-bānı

6372 Ṭutup Çeh banını çün dest ü pāyı beste nā-reste
Götürdiler hemān Sulṭān Murād Ḫān'a o segbānı

6373 Su'āl itdi nedir āyā ʿadāvet söyle ketm itme
Miyānda eskiden ḳalmış ḥuḳūḳ u buġż-ı ḫaṣmānī

6374 Tecemmuʿ eyleyüp bu dār-ı İslām'a hücūm itdi
Neden īcāb itdi böyle istīṣāl-i gebrānī

6375 Niçe ʿöẕr ile didi yolumuzda var imiş noḳṣān
Görüldi ser-nüvişt-i ḥikmet-i maḳżī-i Rabbānī

6376 Günāhımdan geçüp ḳaṭʿ eyle cizye üstine mülküm
Beş-on biń ādemimle olayım ʿabd-i Murād Ḫānī

6377 Ne deñlü var ise ḥıṣn u ḳılāʿım cümle mülküñdür
Olalım baʿde hāẕā şāhımıñ hep ḳul u ḳurbānı

6378 Seferlerde ḥażerlerde bizi itler gibi ḳullan
Olalım cān ile baş ile aʿvān-ı ḫıdīvānī

6379 Ne deñli eylediyse mihribānī ban-ı mesfūruñ
Günāhı olmayup aṣlā ḳarīn-i ʿafv-i sulṭānī

6380 Ser-i bī-devletin orduda ġalṭān itdirüp ol dem
Çeh-i ġayyāya müştāḳ idi cān atdı o Çeh banı

6381 Hezīmetle biraz ʿasker firār itmişdi heycādan
Yine tekrār ʿavdet eyleyüp küffār-ı ḫıẓlānı

6382 Ḳırup geçirdiler dendān-ı tīġ-ı tīzden bir bir
Ḳażıyye n'oldıġın bildikde Yanḳo ile aʿvānı

6383 Ḳaçarken kendi merzibūm-ı meş'ūmına ardından
Laz-oġlı nāmı Despot ḥākim-i tersā-yı gebrānī

6384 Çaġırtdı cānına itdi żiyāfet tesliyet virdi
Bu emre vāḳıf olduḳda Murād Ḫān'ıñ emīrānı

6385 Murād Ḫān'a dinildi Yanḳo'yı despotdan iste
Saña irsāl ider elbette yoḳdur defʿe imkānı

6386 Zebūn-küşlük olur diyü tenezzül itmedi aṣlā
Ne melʿūndur o kim ʿacz ile despotdan alam anı

6387 Laz-oġlı himmetiyle eyleyem icrā-yı mā-fātı
Eli baġlı olan ḫaṣma çekem şemşīr-i ʿuryānı

6388 N'olaydı öyle birḳaç müfsidiñ īṣāl-i ḳahrıyla
Olaydı bizlere taḥrīṣ-i ġazv ü cenk-i merdānī

6389 Bize neyl-i ṣevāba gūyiyā sermāyedir anlar
Egerçi kendüler de arada boylardı nīrānı

6390 Eger melʿūn Yanḳo ḳaçmasaydı ṣaḥn-ı heycādan
Görürdi dest-bürd-i ḳahramān-ı āl-i ʿOṣmān'ı

[157b]

6391 Murād Ḫān'ıñ bu fetḥi oldı sā'ir fetḥine ġālib
Gidüp üç devletiñ ferr u şükūhıyla ḳıralānı

6392 Murād Ḫān küştegān-ı zümre-i küffārı gezdikde
Ser-ā-pā mürdegān genc u tüvānā cümle yeksānī

6393 Buyurmışlar ki böyle iḫtiyārı olmayan ceyşiñ
Olur elbette bu vech üzre istīṣāl-i ḫıẕlānı

6394 Murād Ḫān'ıñ yanında oġlı ḥāżır idi dir rāvī
Muḥammed Ḫān'a gūyā ola taʿrīż-i cihān-bānī

6395 ʿAceb ḳutlu sefer oldı ġanā'imle cihān ṭoldı
Şehinşāh-ı zamān buldı fütūḥātıyla ʿunvānı

6396 Gelüp menzil-be-menzil Edrine şehrine devletle
Sekiz yüz elli beşde eyledi bir sūr-ı sulṭānī

6397 Muḥammed Ḫān'ı evlendirmek isterdi bu eṣnāda
Hemān ol mīr-i Elbistān ki Ẕü'l-ḳadr-oġlı ʿunvānı

6398 Süleymān Beg idi nāmı anıñ bir duḫter-i pākin
Muḥammed Ḫān'a tezvīc itdi bā-taḳdīr-i Rabbānī

6399 Ḫıżır Beg zevcesi nāmında bir ḫatunı gönderdi
Ḫavātīn-i sarāy ile bir-iki mīr-i mīrānı

6400 Ḳoşuldı yanına ḫıtbe içün āyīn-i şāh üzre
Cihāzın virdiler hem aldılar ber-resm-i ʿOṯmānī

6401 Getürdiler ʿarūs-ı şehriyārīyi saʿādetle
İdüp mihr ile meh ber-iḳtirān-ı saʿd ezmānī

Vaḳʿa-i Ġarībe-i Nādire der-ʿAhd-i Murād Ḫānī

6402 Ne yüzden rū-nümā oldı felek āyīnesinden baḳ
Ne güne devr ider eyle temāşā cām-ı gerdānı

6403 Muḥarremde zifāfı oldı vāḳiʿ buldı encāmı
Edirne taḫt-gāhında şehinşāh-ı cihān-bānī

6404 Aṭa Köprüsi başından geçerken nā-gehān sulṭān
Maʿiyyet eylemişdi kendüye ol gün vezīrānı

6405 Biri İsḥaḳ Paşa idi biri Ṣaruca Paşa
Çıḳup öñine bir dervīş-hey'et pīr-i nūrānī

6406 Murād Ḫān'a diküp gözlerini ol dem ḫiṭāb itdi
Didi ey pādişāh-ı nām-dār-ı mülk-i ʿOs̱mānī

6407 Taḳarrub eyledi vaḳt-i raḥīl āmāde ol şāhım
Bilürsün ʿömr fānī dehr fānī salṭanat fānī

6408 Nic'oldı senden evvel ʿāleme sulṭān olan şāhān
Keyān u Ḫüsrevān İskender ü Dārā vü Sāmānī

6409 Yüz on dört devletiñ şāhān-ı ẕī-şānı nic'olmışdır
Süleymān-ı zamānlar ḳahramānlar şāh-ı şāhānī

6410 Bu deñlü enbiyā vü mürselīn ü kümmel-i aṣḥāb
Ḫuṣūṣā bāʿiṣ̱-i ḫalḳ-ı cihān Sulṭān-ı ʿAdnānī

[158a]

6411 Bütün hep geldiler hem gitdiler bu dehr-i fānīden
Gözüñ aç sen daḫi gitseñ gerek ey şāh-ı ʿOs̱mānī

6412 Tedārük üzre idiñ her seferde şimdi ʿuḳbāya
Biraz zād-ı meʿādıñ var mıdır ey cānımıñ cānı

6413 Eger yoġ ise istiġfār idüp cürm ü maʿāṣīye
Yeter ālūdegī-i çirk-i dünyā-yı garūrānī

6414 Sefer yaḳlaşdı zād-ı rıḥletiñ āmāde ḳıl ġayrı
Diyüp gözden hemān-dem oldı ol dervīş pinhānī

6415 Emīr Sulṭān mürīdidir dimişler idi paşalar
İşitmişlerdi hep aḳvāl-i dervīş-i süḫandānı

6416 Murād Ḫān-ı muʿaẓẓam ḫ̆ābdan bī-dār olup gūyā
Ḳılup tevbesine şāhid ḫulūṣ üzre vezīrānı

6417 Sarāya ʿavdet itdi ġayrı oldı kārına meşġūl
Çeküp ārāyiş-i dehr-i fenādan dest ü dāmānı

6418 Niçe emrāż müstevlī olup ṭabʿ-ı hümāyūna
Didiler haftasında oldı vāḳiʿ fevt-i sulṭānī

6419 Eṭıbbā gerçi tedbīrinde noḳṣān itmedi aṣlā
Meger lebrīz olmış sāġar-ı ʿömr-i Murād Ḫānī

6420 O dem tedbīr aṣlā bozmadı taḳdīr-i Mevlā'yı
İrişdi gūş-ı cāna "irciʿī"[1] emriyle fermānı

6421 Bu deńlü ḫıdmet-i dīniyyesi sebḳ eyleyüp āḫir
Virildi cennetü'l-me'vāda aña taḫt-ı rıḍvānī

6422 Vefātı Bursa'da olmaḳ rivāyetdir muḥarremde
Derūn-ı türbede defn eyledi evlād-ı ẕī-şānı

6423 Memātı Edrine'de olmasın tercīḥ ider rāvī
Meger irsāl ide tābūtını Bursa'ya aʿvānı

6424 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ile'l-ān merḳad-ı pāki
Gelür züvvāra elbet türbesinden ẕevḳ-ı rūḥānī

6425 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i rıḍvān ide dā'im
Şefīʿ-i maḥşeri olsun fütūḥāt-ı firāvānı

Ḫātime-i Aḥvāl-i Murād Ḫān-ı Ṯānī

6426 Veliyyü'l-ʿahdi olmışdı ḥayātında Muḥammed Ḫān
Yine aña vaṣıyyet eyledi dīhīm-i sulṭānı

6427 Amāsiyye begiydi ol zamān Sulṭān Muḥammed Ḫān
On üç gün ketm olundı meyyiti bā-re'y-i erkānī

6428 Muḥammed Ḫān gelince ṯāniyen ʿizz ü saʿādetle
Ḳılındı cā-nişīn-i taḫt-ı Sulṭān-ı Murād Ḫānī

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön**!" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

Der-Ẕikr-i Ḫayrāt u Ḥasenāt-ı Murād Ḫānī

6429 Velāyet ṣāḥibi bir pādişāh-ı ḫayr olmaġla
Bütün fetḥ itdigi arż u ḳılāʿ u ḥıṣn u büldānı

[158b]

6430 Niçe āṯār-ı bünyānıyla maʿmūr eyleyüp evvel
Yapardı fī-sebīli'llāh niçe ḫān-ı mihmānī

6431 Niçe cāmiʿ niçe mescid yapup vażʿ eyledi cemʿa
Daḫi çoḳ ḫāneḳāh u āstānıń oldı bünyānı

6432 ʿİmāretler yapup ol yerleri maʿmūr eylerdi
İderdi niʿmetiyle vāridīni sīr-i elvānī

6433 Medāris yapdı ṭullāb-ı ʿulūma ḥasbeten li'llāh
Ḳurā vü mezraʿa vaḳf itdi bā-taʿyīn-i sulṭānī

6434 Muʿallim-ḫāneler ṣıbyān içün bünyād ü vaḳf itdi
Veẓāyifle çerāġ itdi niçe ḥuffāẓ-ı Ḳur'ān'ı

6435 Müderris vażʿ idüp tedrīs-i ʿilm itdirdi her yerde
Daḫi her cāmiʿe vażʿ eyledi bir şeyḫ-i Rabbānī

6436 Gügercinlik ḳażāsın Cān Aṭası'n fetḥ itdikde
Ġanīmetle eline girdigi māl-ı firāvānı

6437 Bütün ḫayrāta ṣarf itmek murād itdikde bi'l-cümle
Sekiz yüz otuza irdikde anıń sāl ü devrānı

6438 Ziyāde muḳteżī olmaġla Edrine civārında
O māl-ı ḫayr ile yapmışdı bir cisr-i cihān-bānī

6439 Ki nāmı Ergene'dir ḥāliyā efvāh-ı ʿālemde
Lüzūmı erkine evlāya ẓāhir cisr-i sulṭānī

6440 O cisriń oldı yüz yetmiş iki göz üzre bünyādı
Yapıldı cānib-i ġarbīsine ḫayrāt-ı ḫāḳānī

6441 Mücedded cāmiʿ u germābeler ḫānlar ʿimāretler
Binā olunmaġa ṣādır olup fermān-ı ẕī-şānı

6442 Ḳaraman-oġlı mīr-i Germiyān'ıñ Anaṭolı'da
Daḫi İsfendiyār'ıñ ẓāhir olup baʿż-ı ṭuġyānı

6443 Murād Ḫān anlarıñ defʿiyle meşġūl oldı çoḳ müddet
Anıñçün olmadı bünyānına bir vaḳt-i imkānı

6444 Daḫi Bursa'da bir nev cāmiʿ-i vālā binā itdi
Civārında daḫi bir medrese yapmışdı şāhānī

6445 Daḫi bir türbe-i ʿulyā yapup nefs-i nefīsiyçün
Sezāvār oldı cismi defnine bā-emr-i Rabbānī

6446 Edirne şehrine daḫi sekiz yüz ḳırḳ ḥudūdında
İki cāmiʿle bir dārü'l-ḥadīṯ-i pāk-i sulṭānī

6447 Binā ḳıldı civārında anıñ bir nev ʿimāret kim
İder işbāʿ dā'im vāridīni niʿmet ü nānı

Sebeb-i Binā-yı Mevlevī-ḫāne der-Edirne

6448 Daḫi bir āsitān-ı Mevlevī yapdı o sāl içre
Veẓāyif laḥm u nān taʿyīn idüp itdirdi devrānı

6449 Bu olmışdı binā-yı ḫāneḳāha bāʿiṯ ü bādī
Yazar Tārīḫ-i Tuḥfe ṣāḥibi tafṣīl idüp anı

6450 Murād Ḫān ekṯeriyyā Rūmili esfārın eylerdi
Aña vāḳiʿ olup bu emr-i ḥayret-zā-yı rūḥānī

6451 Buġāt-ı zümre-i Tatar-ı bed-girdārdan bir beg
Teṣādüf eyleyüp görmiş idi Sulṭān Murād Ḫān'ı

6452 Gözine kesdirüp sulṭān-ı vālā-ḳadri ol bāġī
Dimiş ey Devlet-i ʿOṯmāniyānıñ ḫān-ı ẕī-şānı

[159a]

6453 Kifāyet eylemez mi saña āyā mülk-i mevrūṯuñ
Anaṭolı yaḳasında bu deñlü ḥıṣn u büldānı

6454 Yed-i tesḫīre almış senden evvel ḳāniʿ olmışlar
Burusa'nıñ olup ber-vech-i istiḳlāl sulṭānı

6455 Nedir bu ikide birde bıraġup taḫt-ı şāhīyi
İdersiñ ʿaskeriñle her ṭarafda pūye-gerdānī

6456 Geçersiñ Rūmili'ye her zamān taʿcīz idüp ḫalḳın
Reʿāyā vü berāyāya virürsüñ ḳahr-ı ḫıẕlānī

6457 Bu yıldan ṣoñra Rūmili'ye bir daḫi sefer itme
Anaṭolı'ya ben de itmeyem ḳaṣd-ı ceyş-rānī

6458 Sen Anaṭolı'da ḫān ol daḫi ben Rūm'da sulṭān
Seniñle olmasun mābeynde perḫāş u ʿudvānī

6459 Bu vech üzre seniñle beynimizde ʿahd ü güft olsun
Araya itmesün ḳaṭʿā taḥallül baġy ü ṭuġyānī

6460 Eger olmazsa ḥüsn-i zindegānī ġayrı sizlerle
Şu meydānda seniñle ideriz iẓhār-ı merdānī

6461 Dilīrān arasında aña baḥṣ-i imtiḥān dirler
Dimişlerdir ki yā taḫt ola yā baḫt ola erzānī

6462 Şu meydānda yek-ā-yek cenk ü perḫāş idelim yarın
İki ʿasker temāşā eyleyüp itsün nigeh-bānī

6463 Seniñle görüşelim bir ḳuşaḳdan rezm ü perḫāşa
Ṣunūf-ı rezmi icrā idelim bunda dilīrānī

6464 Eger atdan yıḳup bende çekerseñ ḍarb-ı destiñle
Baña ġālib olursañ rezm ile ey şīr-i ʿOṯmānī

6465 Yaḫūd ben ġālib olup cenk ile sen ḫān-ı ẕī-şāna
Çekersem bend-pāy ü deste bā-imdād-ı Rabbānī

6466 Kime ḳalursa meydān-ı veġā olsun anıñ ḥükmi
Arada ġālibiyyetle ide icrā-yı fermānī

6467 Murād Ḫān'a begiñ bu vaẓʿı ġāyetle girān geldi
Ḫuṣūṣā itdigi teklīf-i ḫām-ı nā-müsülmānī

6468 Celādet gösterüp olmaz dimege itdi istiḥyā
Ḥamiyyet üzre mecbūl oldıġından ṭabʿ-ı sulṭānī

6469 Murād Ḫān didi olsun ġayretinden gerçi şīrāne
Derūnında yer itdi ḥayret-i efkār-ı pāyānī

6470 Ḫudā'dan ġayri vāḳıf yoḳ ġamın ketm itdi ʿaskerden
O şeb kim irte gün olsa gerekdir cenk-i ḫaṣmānī

6471 Kibār-ı ceyş-i sulṭān vāḳıf oldı emr-i maʿhūda
Didiler tesliyet-baḫş olaraḳ ey şīr-i ʿOṯmānī

6472 Ṣaḳın aṣlā elem çekme Cenāb-ı Ḥaḳḳ muʿīniñdir
Hemīşe yarıcıñ Ḥaḳḳ yāveriñ imdād-ı Rabbānī

6473 Bu meşġūl oldıġıñ emr-i cihādıñ şāriʿi zīrā
Resūl-i kibriyā ḫatm-i rusül Sulṭān-ı ʿAdnānī

[159b]

6474 Ġazā çün sünnet-i peyġamberī olmaġla şekk itme
Bu işde nāṣırıñdır rūḥ-i pāk-i faḫr-i ekvānī

6475 Cemīʿ-i enbiyā vü evliyā aḳṭāb u evtādıñ
Bütün himmetleri ḥāżır olur bā-ʿavn-i Yezdānī

6476 Hemān dergāh-ı Ḥaḳ'dan ṣıdḳ ile iḫlāṣ ile iste
Olur vallāhi billāhi saña imdād-ı rūḥānī

6477 Ḫayır-ḫˇāhān-ı devlet tesliyet-baḫş-ı murād oldı
Ḳamuya gelmiş idi inkisār-ı ḳalb-i aḥzānī

6478 Murād Ḫān ol gice ruḫ-sūde-i ḫāk-i niyāz oldı
Olup şeb-tā-seḥer ser-ber-sücūd-ı ʿacz ü noḳṣānī

6479 Cemīʿ-i enbiyā ervāḥ-ı pākin yād idüp bir bir
Ḫuṣūṣā taḫt-gāh-ı mesned-i "levlāke"[1] sulṭānı

6480 Muḥammed Muṣṭafā'nıñ rūḥ-i pākinden tevessülle
Taḥiyyāt u dürūda eylemişdi sübḥa-gerdānī

1 "Sen olmasaydın ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, el-Esrārü'l-Merfūʿa, I, 295. Ali el-Kārī hadisin açıklamasında şunları söylemektedir: Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir.

6481 Niçe aḳṭāb u evtād u ricālu'llāhı yād itdi
İdüp her biriniñ ṣavbından istimdād-ı rūḥānī

6482 Taẓarruʿ üzre der-ḫʿāb oldıġında gördi rü'yāda
Ṭurur yanında bir dervīş-i Mevlānā-yı Rabbānī

6483 Külāh-ı Mevleviyle üstüvālī ḫırḳa giymişler
Ḳılar envār-ı vechi ʿarṣa-i meydānı nūrānī

6484 Murād Ḫān'a ḫiṭāb idüp didi oġlum elem çekme
Seniñdir nevbet-i nuṣret seniñdir ʿavn-i Raḥmānī

6485 Bütün ervāḥ-ı kümmel hep teveccüh üzredir sañа
Olursuñ ḫaṣma ġālib bend idüp ol mīr-i şeyṭānı

6486 İṭāʿat itdirirseñ ḍarb-ı destiñle görür elbet
Bu meydān-ı veġāda dest-bürd-i ḳahramānānı

6487 Murādıñca anı fermānıña münḳād eylersiñ
O ḫod-rāyı idersiñ bende-i emr-i Murād Ḫānī

6488 Raʿiyyetle anı pā-beste-i rıḳḳıyyet eylersiñ
Bütün bendeñ olur yanındaki Tatar yeksānī

6489 Seni tebşīre geldim ben Celāleddīn-i Rūmī'yem
Egerçi ṣūretā dervīşiz ammā ġayret-i ḫānī

6490 Maʿāẕa'llāh ḳomaz kim mīr-i bāġi şāh-ı İslām'a
Olup ġālib ide münḳād-ı ḥükmi āl-i ʿOṯmān'ı

6491 Benim de bir murādım vardır oġlum senden elbette
Varınca ġānimen Edrine'ye bā-şevket-i şānī

6492 Civār-ı cāmiʿiñde başla yap bir mevlevī-ḫāne
Benim dervīşlerimi ḫāneḳahda idüp iskānī

6493 Ṭaʿāmiyye veẓāyif eyleyüp taʿyīn-i vaḳfıñdan
Virilsün ḳūt-ı yevmiyye olarıñ laḥm ile nānı

6494 Mürāʿāt eyle dervīşānıma tevḳīr ü ikrām it
Geçür āyīn-i Mevlānā ile eyyām u devrānı

[160a]

6495 Hemān-dem ḫʿābdan bī-dār olunca şād olup ḳalbi
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a idüp şükr-i firāvānī

6496 Ṣabāḥ olduḳda etbāʿı ḥużūr-ı şehriyārīye
Gelüp bir bir tefaḥḥuṣ itdi dünki fikr-i pāyānı

6497 Buyurdı fāriġü'l-bāl oldıġı ḥāletle etbāʿa
Mübeşşer oldıġın īmā iderdi vażʿ-ı şādānī

6498 Ḫudā ḳādirdir eyler seng-i ḫārādan güher peydā
Cenāb-ı Ḥaḳḳ'ıñ imdādı utandırmaz Murād Ḫān'ı

6499 ʿAzīmet eyledi ol mīr ile perḫāş-ı meydāna
Hemān ālāt-ı rezmin itdi āmāde şitābānī

6500 Ḫaber gönderdi kim āmāde olsun vaḳtine bugün
Olunsun dünki ḳavle ṣarf-ı maḳdūr-ı dilīrānī

6501 İki cānibdeki ʿasker temāşā eylesün rezmi
Bugün tefrīḳ ider elbette Mevlā ḥaḳḳ u buṭlānı

6502 Yanında ʿaskeri ḳırḳ biñ ḳadar var idi bāġīniñ
Kemān-dārīde gūyā her birisi Rüstem-i ṣānī

6503 Murād Ḫān ʿaskeri ḫod az idi ancaḳ ṣalābetde
Olurdı belki perḫāş itseler Tatar'a rüchānı

6504 Murād Ḫān'ı hemān meydān-ı rezme oḳıdı ol dem
Bütün ālāt-ı rezme ġarḳ olup ol ḫūk-i yābānī

6505 Sipehsālār-ı ḫayl-i ġāziyān sulṭān-ı dārā-fer
Yek-ā-yek cengine at sürdi lebrīz itdi meydānı

6506 İki cānibde iki ṣınf-ı ʿasker seyr iderlerdi
Murād Ḫān ṣaḥn-ı meydān-ı veġāda ḳıldı pūyānī

6507 Buyurdı ḥamle ḳıl her ne silāḥın var ise elde
Seniñdir şimdi meydān-ı hünerde ḫod-fürūşānī

6508 Muḳaddem senden olmışdı neberde ḫʿāhiş-i merdī
Gerekdir kim yine sen idesin icrā-yı ḫaṣmānī

6509 Eger nevbet Murād Ḫān'a düşerse baḫt-ı yāverle
Degerse ben faḳīre pās-ı meydān-ı hizebrānī

6510 Begim sen daḫi kim düş görmeyüp meydān-ı rezmiñde
Olursun yādigār-ı tīġ-ı ser-tīz-i Murād Ḫānī

6511 Gücendi mīr-i Tatar ol edā-yı mīr u ḫānīden
Ḳızardı āteş oldı kibr ile ol mīr-i nīrānī

6512 Gözin ḳan büriyüp şiryān-ı ḳīni ṭaşdı döküldi
N'olur didi biz itsek saña iẓhār-ı dilīrānī

6513 Unutduñ ġālibā Timur Ḫān'ıñ āl-i 'Oṯmān'a
Muḳaddem itdigi icrā-yı dest-bürdī-i Gürgān'ı

6514 İdüp der-dest-i şemşīrin ḥavāle eyledi şāha
Murādıydı Murād'a irgüre bir zaḫm-ı ḫūkānī

6515 Çalıma gelmedi tīġin siperle şöyle men' itdi
Elinden fırlayup düşdi yere şemşīr-i 'üryānı

[160b]

6516 İt oġlı it kemāl-i ḥayretinden yaḳlaşup şāha
Ḳıyās eylerdi kim red eyleye seyf-i cihān-bānı

6517 Ḫudā'ya ṣıġınup bir tīġ 'aşḳ itdikde şīrāne
Siperden geçdi ḫaṣma açdı bir sūrāḫ-ı yelmānī

6518 Kemāl-i ıżṭırābından atından ṣıyrılup düşdi
'Uḳāb-āsā belinden ḳapdı ol mel'ūnı şīrānī

6519 Zemīn-i saḫta urdı şöyle kim ḫurd oldı a'żāsı
Oturdı gögsine ḫançer çekince cümle a'vānı

6520 Amān ey ḳahramān-ı dūdmān-ı āl-i 'Oṯmānī
Mürüvvet eyle 'afv it diyü ber-vech-i şitābānī

6521 Mübārek pāyine rū-māl olunca şāh-ı devrānıñ
Buyurdı idelim 'akid olan mīṯāḳ u peymānı

6522 Bilürsiz kim esīrimdir benim bu mīr-i ḫod-bīnā
Biraz ʿaḳlı gelince başına hem-çün esīrānī

6523 Benim ḥabsimde olsun şarṭ-ı meẕkūra mürāʿātı
İderse olur elbet maẓhar-ı ʿafv-ı ḫıdīvānī

6524 Ḫuṣūṣan sizleriñ bizden anıñ ḥaḳḳında istiʿfā
Bulur ḥüsn-i ḳabūl-i ʿafva isʿāf-ı kerīmānī

6525 Alup bir gice ḥabs itdi emīr-i cünd-i Tatarı
Ṣabāḥ olduḳda bendin çözdi ḳıldı ʿafva erzānī

6526 Hezārān şerm ü ḫacletle rikāb-ı şehriyārīden
Günāhı ʿafvına itdikde istidʿā-yı ḫāḳānī

6527 Ḳarīn-i ʿafv olunca itdigi evżāʿ-ı küstāḫī
Didi ey mesned-ārā-yı serīr-i āl-i ʿOṯmānī

6528 Ḳapuñda ḥaşre dek bil çākeriñdir ḥayr-ḫˇāhıñdır
Yanımda ʿaskerim sulṭānımıñ hep ḳul u ḳurbānı

6529 Der-i devlet-medārıñdan bizi ṭard itme luṭf eyle
Şehinşāhıñ ne vech üzre ṣudūr eylerse fermānı

6530 Raʿiyyet üzre hep fermān-ber-i şāhenşehiz ġayrı
Ne yerde ister isen eyle īvā biz gedāyānı

6531 Bütün evlād u ensāb ile rıḳḳıyyet ḳabūl itdik
Gerek beyʿ eyle sulṭānım gerek taḫdīme şāyānī

6532 Bu ʿahd ü şarṭ olundı beynimizde baʿd ez-īn merʿī
Güvāh-ı ʿadlimiz olsun bu emre ʿadl-i Rabbānī

6533 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam cümlesin āzād itdikde
Virildi her birine ʿafv ile yarlıġ-ı sulṭānī

6534 Rivāyetdir Murād Ḫān'dan ḳaçan meydāna girdikde
Düşümde gördigim ol mevlevī dervīş-i ḥaḳḳānī

6535 Hemān-dem atımıñ öñine ṭurdı baña baḳ didi
Elinde var idi köstek ki ḳayd-ı pāy-i ḥayvānī

6536 Varup ol köstegi bend itdi ḫaṣmıń atına urdı
Faḳīriń dört ayaġı bulmadı hīç meşye imkānı

[161a]

6537 Ḫiṭāb itdi sańa ol serkeşi bend eyledim gördüń
Ne resm üzre iderseń eyle icrā kār-ı merdānī

6538 Muḳāvim olamaz sańa gerek atı gerek kendi
Musaḫḫardır muḳayyeddir sańa rūḥāni cismānī

6539 Anı bende çekerseń līk āzād eyle ḳaydından
Ḳuluń olsun buyurduḳda bańa ol rūḥ-i sulṭānī

6540 Ḥavāle itdigimde tīġımı yanımda ḥāżırdı
Bańa taʿlīm iderdi gūyiyā ol kārı sirrānī

6541 Sipāriş itdigim emri unutma didi güm oldı
Zihī imdād-ı rūḥānī zihī elṭāf-ı Rabbānī

6542 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Edrine şehrine geldikde
Hemān ol gün binā-yı āsitāne oldı fermānı

6543 Müheyyā olmış idi anda ālāt-ı binā cümle
Civār-ı cāmiʿinde vażʿ olundı üss-i bünyānı

6544 Tamām olduḳda bünyānı ḳodı evḳāf-ı sulṭānı
O gün kim bedʾ olundı tekyede āyīn-i devrānī

6545 Rivāyetdir ki dervīşāna sulṭān-ı cihān-ārā
Mübārek elleriyle beẕl iderdi niʿmet ü nānı

6546 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī ol güni Sulṭān Murād Ḫānʾıń
Belinde peştemāliyle ḳılup ḫıdmete pūyānī

6547 Tevāżuʿ eyleyüp kendi ḳotardı maṭbaḫa girdi
Temāşā eyledi vażʿ-ı Murādʾı şehriń aʿyānı

6548 Zihī himmet maḥabbet kim Celāleddīn-i Rūmīʾniń
Ḳılup ḫıdmet-güẕār-ı āsitānı şāh-ı devrānı

Der-Beyān-ı Seḫā-yı Murād Ḫān-ı Ṯānī

6549 Seḫāvetde yed-i ṭūlāsı olmaġla Murād Ḫān'ıñ
Muvaẓẓaf eylemişdi her sene sādāt-ı ẕī-şānı

6550 Biñer altun virmek her sene ḳalmışdı anlardan
İle'l-ān māl-ı gümrükden virür evlād-ı ʿOṯmānī

6551 Ḫuṣūṣā her sene Ḳuds ü Medīne Mekke sükkānı
Üçer biñ beş yüz altunla olup memnūn-ı sulṭānī

6552 Murād Ḫān ʿahd-i ʿadlinden ḳalup bir ḫayr-ı cārīdir
Ziyāde eylemişdir her gelen ol naḳd-i iḥsānı

6553 ʿAṭā-yı şehriyārīdir yerinde ḫayr-ı cārīdir
Gider her yıl bu devletden çün oldı ṣurre ʿunvānı

6554 Birine biñ vire ecr-i cezīlin yarın ʿuḳbāda
Cenāb-ı Ḥaḳḳ teʿālā dā'im itsün Āl-i ʿOṯmān'ı

Ḫātime-i Aḥvāl-i Müşārün İleyh

6555 Şükūh u şevketin tā ḥaşre dek Mevlā ide efzūn
Ola aʿdāsı dā'im der-meġāk-i ḳahr u ḫıẓlānī

[161b]

Der-Beyān-ı Aḥvāl-i Ümerā-yı ʿİẓām ve Vüzerā-yı Ẕevi'l-İḥtirām der-ʿAhd-i Sulṭān-ı ʿĀlī-Maḳām

6556 Emīrān-ı dilīrān-ı Murād Ḫān-ı cihān-bānī
Olup her biri ʿahdinde sezā-yı luṭf u iḥsānı

6557 Umūr Paşa-yı ẕī-şāndır birisi mīr-i mīrānıñ
Olup Timurṭaş'ıñ ekber-i evlād-ı ẕī-şānı

6558 Umūr-ı pādişāhīde kemāl-i ihtimāmından
Muḳaddem olmış idi iki ṭuġla mīr-i mīrānı

6559 Celālī Muṣṭafā tedmīrine taʿyīn olunmışdı
Olup her ḫıdmet-i mebrūresi meşkūr-i sulṭānī

6560 Bahādurluḳların gördükde sulṭān-ı cihān-ārā
Vezāretle olup şāyān-ı iclāl-i ḫıdīvānī

Oruç Paşa

6561 Birisi daḫi mīrānıñ Oruç Paşa-yı ẕī-şāndır
Umūr Paşa'nıñ olmışdı ḳarındaşı meger anı

6562 Zamānıñ ḳahramānı Ḥażret-i Sulṭān Murād Ġāzī
İderken Rūmili esfārına gāhī ceyş-rānī

6563 Oruç Paşa'yı baʿż-ı ʿaskere serdār itmekle
Ẓuhūr itmiş yüzinden niçe kerre kār-ı merdānī

6564 Zamān-ı devletinde mīr-i mīrān eyleyüp anı
O daḫi olmış idi maẓhar-ı luṭf-i Murād Ḫānī

Ḫalīl Paşa el-Maʿrūf bi-Ḫayreddīn Paşa

6565 Murād Ḫān ʿaṣrınıñ ser-ḫayl-i mīrān u vezīrānı
Ḫalīl Paşa-yı ekremdir ki sebḳ itmişdir ʿunvānı

6566 Anıñ beyne'l-ahālī ceddi Ḫayreddīn Paşa'dır
ʿAlī Paşa'nıñ olmışdır o da maḫdūm-ı ẕī-şānı

6567 Vezīr olmışdı Ḫayreddīn Paşa Ḫān Orḫan'a
ʿAlī Paşa daḫi oldı vezīr-i Yıldırım Ḫānī

6568 Murād Ḫān anı ḳāḍī-ʿasker itmişdi evāyilde
Vefāt itdikde babası vezīr itdi o dem anı

6569 Ḳaviyyü'r-re'y bir kāmil vezīr-i ekrem olmaġla
Bir-iki pādişāha oldı hem-rāz-ı ḫıdīvānī

6570 Murād Ḫān taḫtını Sulṭān Muḥammed Ḫān'a virdikde
Ḫalīl Paşa'yı terk itdi yanında niçe ezmānī

6571 Murād Ḫān'ıñ yine iclāsına bāʿiṯ o olmışdır
Muḥammed Ḫān anıñ dekkiyle oldı mīr-i mīrānī

6572 Anıñçün çoḳ cefālar eyledi aña Muḥammed Ḫān
Yine taḫta cülūs itdikde sulṭān-ı cihān-bānī

6573 Emekdār-ı ḳadīminden iken bir niçe sulṭānıń
Gücenmişdi aña ġāyetle gördi ḳatle erzānī

[162a]

Ṣaruca Paşa raḥimehu'llāhu teʿālā

6574 Vezīrān-ı dilīrāndan biri de Ṣaruca Paşa
Murād Ḫān'ıń niçe eyyām oldı mīr-i mīrānı

6575 Vezāretle gehī Rūmili beglerbegi olmışdı
Gehī ʿazl olunup oldı sezā-yı ḳahr-ı sulṭānī

6576 Cülūs-ı Ḫān Muḥammed'de ṣadāretde bulunmaġla
Emekdār idi oldı maẓhar-ı ibḳā-yı ḫāḳānī

6577 Sarāy-ı şehriyārīden çerāġ olmışdı aṣlından
Bilürdi mū-be-mū āyīn ü erkān-ı mülūkānı

6578 Bir-iki şehriyār-ı ekremiń maḳbūli olmaġla
Yüzinden her biriniń gördi elṭāf-ı firāvānī

6579 Seferlerde ḥażerlerde mülūk-i āl-i ʿOṯmān'a
Ṣadāḳatle niçe eyyām ḳıldı pūye-gerdānī

6580 Gelibolı'da bir ʿālī ʿimāret ile bir cāmiʿ
Daḫi bir medrese anda yapup ber-vech-i şāhānī

6581 Müderris naṣb idüp tedrīsine çün ihtimām itdi
Veẓāyif eyledi taʿyīn ḳıldı vaḳf-ı dihḳānī

6582 Mevālī-yi ʿiẓām olmışdı tedrīs ile ferḫunde
Teyemmün ḳaṣd idenler bulmış andan ḳadr ü ʿunvānı

Ḳaraca Paşa el-Merḥūm

6583 Emīrān-ı dilīrāndan biri de Ḳaraca Paşa
Muḳaddem daḫi sebḳat eylemişdi vaṣf-ı ẕī-şānı

6584 Murād Ḫān anı dāmād-ı mükerrem eyledi ammā
Zamān-ı devletinde bulmadı terfīʿ-i ʿunvānī

6585 Ḳıral-ı ḍāl cenginde şehādetle bekām oldı
Feżā-yı Varna'da itmişdi iẓhār-ı dilīrānī

6586 İle'l-ān ol maḥalde itdigi perḫāş merḥūmuñ
Liṣān-ı ḫalḳda meẕkūrdur hem-çün Nerīmānī

6587 Gelibolı'da bünyād eyledi bir tekye-i ʿulyā
Ḫudā ecr-i cezīlin vire ʿuḳbāda be-şāyānī

Şihābüddīn Paşa

6588 Şihābüddīn Paşa'dır vezīrāndan biri ammā
Ṭavāşī oldıġından oldı maṣḥūb-ı mülūkānī

6589 Ġurūr u kibriyāsı oldıġından kendüden devlet
Teneffür eylemişdi olmadı maḳbūl-i aʿyānī

6590 Muḥammed Ḫān cülūsında vezāretde bulunmışdı
Murād itdikde ibḳāsın o demde ceyş-i sulṭānī

6591 Ḫuṣūṣā yeñiçeri zümresi ʿiṣyān üzreydi
Şihābüddīn Paşa'yı ocaġıñ nām-dārānı

6592 Varup başdı sarāyında bütün ġārāt idüp mālın
Tevārī eylemişdi kendüsi itdi gürīzānī

[162b]

6593 Mübāhāt eyler idi ḳuvvet-i bāzūsına dā'im
Begenmez idi ġayriñ re'yini aṣlā fużūlānī

6594 Sarāy-ı şehriyārīye firār itmekle ḳurtuldı
Anıñçün pençe-i evbāşdan āzād olup cānı

İsḥaḳ Paşa

6595 Vezīrān-ı Murād Ḫān'dan biri İsḥaḳ Paşa'dır
Rebībi idi Paşa-yı Yigid'iñ niçe ezmānī

6596 Şecāʿat nūrı āṯār-ı celādet vech-i pākinde
Tele'lü üzre olmaġla Ebu'l-Fetḥ ol kerem kānı

6597 Vezāret ḫıdmetiyle niçe yıllar ṣadr-ı vālāda
Sezāvār itdi iḥsāna anı bā-rifʿat-i şānī

6598 İsā'et eyledikde Menteş-oġlı Germiyān-oġlı
Anaṭolı'ya varup cümle ḳırdı ehl-i ṭuġyānı

6599 Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eylemişdi āl-i ʿOṯmān'a
Ġazāda her biriyle eylemişdi rezm-i merdānī

6600 Teḳāʿüd iḫtiyār itdi ʿalīl olmaġla ol pīriñ
Selānik oldı te'bīdi be-vech-i mīr-i mīrānī

Ḳāsım Paşa

6601 Vezāretle sarāy-ı şehriyārīden çıḳanlardan
Birisi de Ḳasım Paşa'dır ol ser-ceyş-i şücʿānī

6602 Şihābüddīn Paşa Rūmili beglerbegilikden
Vezīr olduḳda oldı yerine bu mīr-i mīrānī

6603 Müfettiş naṣb olundı Anaṭolı semtine evvel
Varup Canik'e ḳırdı baġy iden aṣḥāb-ı ṭuġyānı

6604 Şecāʿatle bedīʿu'l-ʿaṣr dinse añā şāyeste
Hele var idi Nūruddehr'e anıñ faẓl u rüchānı

Zaġanos Paşa

6605 Vezīrāndan birisi daḫi ol ʿaṣr-ı Murād Ḫān'da
Emīr-i Maġnisa'dır Zaġanos Paşa'dır ʿunvānı

6606 Muḥammed Ḫān cülūsından muḳaddem mīr idi anda
Teḳāʿüd iḫtiyār itdi bıraḳdı cāh-ı mīrānı

6607 Ḳarasi Sancaġı'yla lāne-sāz-ı rāḥat olmışdır
Ferāġ-ı bāl ile Balıkesir'de geçdi devrānı

Sinān Paşa

6608 Sinān Paşa idi birisi daḫi mīr-i mīrānıñ
Olup beglerbegi Rūmili'ye bā-rifʿat-i şānī

6609 Rimāḥ-ı ġayretiyle atdı ṭutdı ceyş-i aʿdāya
Aña bir dāġ idi küffār-ı bī-dīniñ dilīrānı

[163a]

6610 Silaḥşorāñ miyānında refīʿü'l-ḳadr olmaġla
Murād Ḫān devletinde sebḳat itdi ḫayl-i aḳrānı

Yörgec Paşa

6611 Emāretle Murād Ḫān devletinde kām alanlardan
Biri Yörgec Paşa'dır gelür evṣāf u ʿunvānı

6612 Murād Ḫān'ıñ muḳaddem olmış idi ʿabd-i memlūki
Ṣadāḳatle niçe yıllar olup lala-yı sulṭānī

6613 O da Şāhīn Lala gibi lā lā dimedi emre
Murād Ḫān'ıñ olup niçe zamān münḳād-ı fermānı

6614 Ġazālar eylemişdi Rūmili'de niçe müddetler
Şecāʿatle celādetle olup müstaṣḥab-ı ḫānī

6615 Gelibolı'da bir medrese yapdı fī-sebīli'llāh
Ḫudā ecr-i cezīlin vire ʿuḳbāda be-şāyānī

Fażlullāh Paşa

6616 Ṭabīb-i şehriyārī idi Fażlullāh Paşa'ya
Vezāret virdiler ẓāhir olınca fażl u rücḥānı

6617 Ṭabābetde degil sā'ir umūra re'y ü tedbīri
Ḫuṣūṣā memleket ḥıfẓında ġālib idi ʿirfānı

6618 Vezīr itmişdi istiʿdād-ı fıṭrīsi Murād Ḫān'a
Olup tedbīr-i menzil ile memdūḥ-ı ḫıdīvānī

6619 Niçe eyyām oldı müsteşārı şāh-ı devrānıñ
Zihī feyż-i Ḫudāvendī zihī fażl-ı cihān-bānī

Ümerā-yı Kirām-ı Ẕevi'l-İḥtirām

6620 Mezīd Beg Ḥamza Beg Maḥmūd Beg Fīrūz Beg cümle
Daḫi Ṭurḫān Beg oldı Murād Ḫān'ıñ emīrānı

6621 Murād Ḫān ġazvesinde her biriniñ ẕikri sebḳ itdi
Bulardır pādişāhıñ ol zamān şīrān-ı mīrānı

6622 Kimi ser-ʿasker ü kimi muḥāfıẓ oldı büldāna
İderdi her biri Rūm u Anaṭolı'da pūyānī

6623 Muḥammed Ḫān devrinde daḫi mīrān idi bunlar
Sitanbul fetḥine irişdiler bā-emr-i Rabbānī

6624 "Le-niʿme'l-ceyş"e[1] maẓhar oldılar ol fetḥ-i vālāda
Gelür her biriniñ vaṣf-ı cemīli ẕikr-i ʿunvānı

Ḫātime-i Ẕikr-i Emīrān-ı Murād Ḫānī

6625 Niçe evḳāf u ḫayrāta muvaffaḳ oldılar bunlar
Ola ecr-i cezīli her birine zād-ı rıḍvānī

6626 Sitanbul u Edirne Bursa'da medfūndur ekser
Ola her biriniñ rūḥ u revānı şād u ḫandānī

[163b]

Der-Ẕikr-i Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fuḍalā-yı Kirām der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i Murād Ḫān-ı Ṯānī

6627 Murād Ḫān'ıñ zamān-ı devletinde ʿahd-i ʿadlinde
Muʿāṣır olan aṣḥāb-ı ʿulūm u faẓl u ʿirfānī

6628 Efāżıl ḫaylinıñ ferd ü yegānı ḥibr-i ẕī-şānı
Cenāb-ı Armaġan-zāde Muḥammed nām u ʿunvānı

6629 Anıñ Monlā Yegān'dır şöhreti aḳrānı beyninde
Olup Aydın'da taḥṣīl-i kemālātıyla nūrānī

6630 Gelüp Şemsü'l-Fenārī'ye telemmüẕ eyledi andan
O yüzden daḫi rūşen oldıġında nūr-ı itḳānı

6631 Fenārī rıḥletinden ṣoñra ḳāḍī oldı Bursa'da
Daḫi iftāya me'ẕūn oldı bā-tevcīh-i sulṭānī

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzeldir askerdir**." hadīsinden nākıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

6632 Evāyilde müderris olmaġın baʿż-ı medārisde
Niçe eyyām tedrīsiyle geçdi sāl u devrānı

6633 Murād Ḫān'ıń sezā-yı iltifātı oldılar ancaḳ
Anı sevḳ eyledi semt-i Ḥicāz'a ābı hem nānı

6634 Ṭavāf u ḥacc-ı Ḳaʿbe Ravża-i pāki ziyāretle
Yine ʿavdet idince Bursa'ya ol ḥibr-i ḥaḳḳānī

6635 Bu dünyā manṣıbıyla itmedi hīç kendüyi işġāl
Geçürdi ṣoḥbet-i aḥbāb ile evkāt ü aḥyānı

6636 Żiyāfet eyleyüp yārānını iṭʿām eylerdi
Nefāyis niʿmete sīr eylemişdi cümle yārānı

İbn-i Yegān Mevlānā Maḥmūd

6637 Efāżıldan birisi daḫi Maḥmūd-ı Yegānī'dir
Ferīdü'l-ʿaṣr idi anıń daḫi yoġ idi aḳrānı

6638 Uṣūli evvelen gördi fürūʿa iştiġāl itdi
Ḫulāṣā ḫāṭırında ṣābit idi fiḳh-ı Nuʿmānī

6639 Fiḳāhetle Burusa ḥākimi oldı bi-emri'llāh
Ḥükūmetde iken ṣādır olup fermān-ı Rabbānī

6640 Civār-ı ḳudse daʿvet eyledi anı ḳażā āḫir
Sicill-i ʿömriniń temmetle oldı zīb-i pāyānı

Muḥammed Şāh İbn-i Monlā Yegān

6641 Feżā'il kişverinde zīb-i ṣadr-ı faźl olanlardan
Muḥammed Şāh'dır biri Yegānī nisbet-i şānı

6642 ʿUlūmı vālidi Monlā Yegān'dan oḳıdı cümle
Muḥammed Şāh-ı evvel gibi buldı faźl u ʿunvānı

6643 Müderris oldı Sulṭāniyye'ye Bursa'da bir müddet
Fażīletle olup manẓūr-ı çeşm-i luṭf-i sulṭānī

6644 Ḳażāya uġradı ol daḫi oldı ḥākim-i Bursa
Güvāh-ı ʿadl olur efżāline bu rifʿat-i şānı

[164a]

6645 Anı da ʿazle devrān gördi şāyān ḳaṣr-ı müddetle
Ḳudüs'den gösterildi ḳaṣr-ı cāh-ı ʿömr-i sāmānī

6646 Yazup dest-i ḳażā menşūrı üzre "irciʿī"[1] emrin
İdüp ṭayy-i sicill-i irtiḥāl-i sūy-i rıḍvānī

Yūsuf Bālī el-Yegānī

6647 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Yusuf Bālī
Yegānī'dir anıń da eşher-i ʿunvān-ı ẕī-şānı

6648 Muḳaddem vālidinden şehd-i ʿilme ẕevḳ-yāb oldı
Nebāt u ḳand-i fażlı virdi şīrīnī eẕhānī

6649 Anı āl-i Fenārī'den ṣanup baʿż-ı müverriḫler
Yazar te'līf ü taṣnīfin anıń ġāyet firāvānī

6650 Muḳaddem ẕikri sebḳ iden Yūsuf Bālī Fenārī'dir
Tefāvüt üzredir her biriniń eyyām u devrānı

6651 Bu Yūsuf Bāli de oldı müderris Bursa şehrinde
Anı uġratmadı aṣlā ḳażāya baḫt-ı sāmānı

6652 Ḥavāşī yazdı Telvīḥ üstine tedrīs eylerken
Ḫitāmında anıń da buldı ḥayfā ʿömri pāyānı

Mevlānā Muḥammed bin Beşīr

6653 Efāżıldan biri daḫi Beşīr oġlı Muḥammed'dir
Anıń Tārīḫ-i ʿĀlī içre Neşrī oldı ʿunvānı

6654 Gelüp Bursa'da Sulṭāniyye'de olmışdı dānişmend
Muʿīd oldı müderris oldı anda niçe ezmānī

6655 Faḳaṭ cumʿa ile ʿıydeyn idi eyyām-ı taʿṭīli
İderdi māʿadā eyyāmda tedrīs-i ʿirfānī

6656 Meṭālıʿ Şerḥi'niń Seyyid ḥavāşīsin oḳuṭmışdı
Tamāmen otuz altı kerre ber-tedḳīḳ u imʿānī

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

6657 Müderris oldıġı ḥāletde göçdi dār-ı ʿuḳbāya
Ola ṣadr-ı cinān te'bīd ile ber-cāh-ı rıḍvānī

Mevlānā Şerefüddīn İbn-i Kemāl el-Ḳırımī

6658 Birisi daḫi Mevlānā Şeref ibn-i Kemālüddīn
Murād Ḫān ʿaṣrınıñ bir ekmel-i niḥrīr-i ẕī-şānı

6659 Ḫarāba müşrif olduḳda Ḳırım'ıñ ḳarm u eşrāfı
Bütün Rūm'a ṭaġıldı ehl-i ʿilmi ḫayl-i aʿyānı

6660 Vaṭanda ʿilm-i maʿḳūli vü meşrūʿı tamām itdi
İmām-ı Kerderī'den oḳıyup bulmışdı itḳānı

6661 Kemāl-i ʿilm ü faẓlı münteşir olmışdı āfāḳa
O ḥayṡiyyetle oldı maẓhar-ı luṭf-ı ḫıdīvānī

6662 Veẓāyifle medār-ı ʿayş-i üsʿat buldı külliyyen
Refāh-ı ḥāl ile tekmīl buldı vaḳt ü devrānı

[164b]

6663 Niçe āṡār u taʿlīḳātı vardır kaʿbı ʿālīdir
Menār'ı şerḥ idüp āfāḳı ḳıldı faẓlı nūrānī

es-Seyyid Aḥmed Ḳırımī ibn es-Seyyid ʿAbdullāh

6664 Anıñ tilmīẕi Monlā Seyyid Aḥmed ibn-i ʿAbdullāh
Ḳırımī'dir miyān-ı ḫalḳda meşhūrdur şānı

6665 Bilād-ı Rūm'a geldikde Murād Ḫān'a ḳarīn oldı
Kemāl-i faẓl ile olmışdı merʿī-i cihān-bānī

6666 Aña virmişdi Merzifon'da bir medrese ammā
Ḳabūl itdi egerçi olmadı memnūn u şādānī

6667 Muḥammed Ḫān cülūs itdikde İstanbul'a gelmekle
Aña yevmiyye elli aḳça oldı müzd-i sulṭānī

6668 Sitanbul içre tedrīs-i ʿulūma iştiġāl itdi
Muḥammed Ḫān'ıñ oldı maẓhar-ı luṭf-ı firāvānı

6669 Yazar Ṭaşköpri-zāde Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān
Sitanbul'dan Edirne semtine ḳıldıḳda pūyānī

6670 Ḫurūc itdigi gün Mollā Ḳırımī'ye düçār oldı
Ḳırım'ıñ baʿż-ı aḥvālin su'āl itmişdi pinhānī

Su'āl-i Sulṭān Muḥammed ez-Monlā Ḳırımī

6671 Budur evvel su'āli ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Ḳırım'ıñ altı yüz müftīsi üç yüz ḥibr-i devrānı

6672 Ṭoḳuz yüz fāżıl u ʿallāmesi mevcūd imiş el-ān
Ki her birisiniñ varmış niçe teʿlīf-i ʿirfānı

6673 Ṣalāḥ u ʿilm ile maʿmūre bir belde işitmişdik
Yine ol beldeniñ öyle midir keyfiyyet-i şānı

Cevāb-ı Monlā Ḳırımī be-Ḥażret-i Ḫudāvendgār

6674 Didi Mollā Ḳırımī ḥażret-i sulṭān-ı devrāna
Belī öyle imiş aṣlında vardır şimdi noḳṣānı

6675 İrişdik ol niẓām-ı beldeniñ cüz'īsine biz de
Bu günlerde ise hīç ḳalmamışdır resm-i ʿumrānı

6676 Dimiş sulṭān-ı ʿālem bāʿiṯ-i taḫrībi kimlerdir
Kim itmişdir o rütbe belde-i ʿuẓmāyı vīrānī

6677 Bu deñli indirās-ı ʿilm ile ẓulme nedir mūcib
Bileydim kim cesāret eylemiş kimdir ol cānī

6678 Tevaḳḳuf eylemezdim hīç tertīb-i cezāsında
Yed-i ḳahrımdan itmez idi taḫlīṣ-i girībānī

6679 Didi Monlā Ḳırımī bir vezīr anda ḥudūṯ itdi
İhānet eyledi erbāb-ı ʿilme virdi ḫıẓlānī

6680 Mühān olmaġla aṣḥāb-ı feżā'il ṭaġılup andan
Diyār-ı şarḳ u ġarba eyledi cümle gürīzānī

[165a]

6681 Medāyin gūyiyā ebdān-ı insāna mümāṯildir
Ḳulūbı ehl-i ʿirfān oldı hem-çün rūḥ-i insānī

6682 Ḳulūba āfet irişse sirāyet eyler ebdāna
Eger sālim olursa ḳalbi sālim olur ebdānı

6683 Hemān Sulṭān Muḥammed baʿż-ı ḫuddāma ḫiṭāb itdi
Olup Maḥmūd Paşa'nıñ ḥużūra emr-i sulṭānī

6684 Vezīr-i aʿẓamı olmaġla geldikde ʿitāb-āmīz
Ḥikāyet eyledi ol emri ber-resm-i ġayūrānī

6685 Ḫarāb-ı memleket bildik vezīrāndan imiş ancaḳ
Ḳırımī'den ḫaber aldıḳ nedir defʿine imkānı

6686 Didi Maḥmūd Paşa pādişāh-ı heft-iḳlīme
Gerekdir kim vezāretde ide tedḳīḳ-ı imʿānī

6687 Ḫarāb-ı memleket sulṭāndan ekṯer ẓuhūr eyler
Ne mūcib öyle ẓālim ola istivzāra şāyānī

6688 Muḥammed Ḫān inṣāf eyleyüp taṣdīḳ itmişdir
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf-ı ʿunvānı

6689 Ḥavāşī yazdı Şerḥ-i Lübb'e daḫi Metn-i Telvīḥ'e
Yazup bir şerḥ daḫi ẓāhir oldı faṣl u itḳānı

6690 Daḫi Şerḥ-i ʿAḳā'id üstine bir ḥāşiye yazdı
Nümāyāndır feżā'ilde ʿulüvv-i ḳadr-i ʿirfānı

6691 Vefātı şehr-i İstanbul içinde vāḳiʿ olmaġla
Ziyāret-gāh oldı ḳabr-i pāk-i ẕāt-ı ẕī-şānı

6692 Maḥall-i isticābetdir varan ḳaṣd-ı ziyāretle
Bulur elbette istimdād ola bir ẕevḳ-ı rūḥānī

Mevlānā ʿAlī es-Semerḳandī

6693 ʿAlā'eddīn ʿAlī'dir biri de aṣḥāb-ı efżāliñ
Semerḳandī'dir anıñ şöhret-i nisbiyye-i şānı

6694 Anıñ da niçe te'līfātı vardır münteşir kevne
Ḫuṣūṣā dört mücelledde olan tefsīr-i Ḳur'ān'ı

6695 Semerḳand u Buḫārā'da ʿulūma iştiġāl itdi
ʿUlūmuñ ekserinde ẓāhir oldı faẓl u rüchānı

6696 Taṣavvuf mesleginde daḫi oldı rütbesi ʿālī
Ṭarīḳatden daḫi ḥaẓẓ-ı cesīme oldı şāyānī

6697 İrince rütbe-i ʿulyāya esrār u ḥaḳāyıḳda
O ḫʿāhişle diyār-ı Rūm'a ḳıldı pūye-gerdānī

6698 Gelüp Lārende'de itdi tavaṭṭun ʿömri olduḳça
Tefāsīre tetebbuʿla idüp imrār-ı ezmānī

6699 Yüz elli yaşına yāḫūd iki yüz sinnine girdi
Vefāt idince me'men itdi iḳlīm-i Ḳaraman'ı

6700 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Münevver eyleye ḫāk-i mezārın nūr-ı Ḳur'ānī

[165b]

Monlā Gürānī

6701 Fiḳāhetle diyānetle kemāl-i faẓl u ʿiffetle
O ʿaṣrıñ muḳtedāsı ḫʿāce-i bī-ʿidl ü aḳrānı

6702 Ebu'l-Fetḥ'iñ daḫi üstād-ı ʿālī-şānı olmışdır
Ki Şemsüddīn Aḫmed ibn-i İsmāʿīl-i Gürānī

6703 Refāḳatle anı Mollā Yegān ḥacdan getürmişdi
Murād Ḫān'ıñ yanında vaṣf idüp monlā-yı ẕī-şānı

6704 Müfessir hem muḥaddiṯ gevher-i nā-yāb bir ẕātı
Getürdüm armaġan-ı ḥacc idüp ol tuḥfe-i ḫānī

6705 Bañа ḥacdan hediyyeñ var mıdır neyle ḳudūm itdiñ
Dimişdi gūyiyā Sulṭān Murād Ḫān didi ol ānī

6706 Birūn-ı derde tevḳīf eylemişdi meclis-i ḫāṣṣa
Riʿāyet eyleyüp aldıḳda ol dem iẕn-i sulṭānī

6707 Maʿiyyetle ḥużūra vardıġında iki ʿallāme
Murād Ḫān'a idüp ādāb ile teslīm-i Gürānī

6708 Ḥużūr-ı şehriyārīde cülūs itdirdi bir sāʿat
Tekellümden ẓuhūr itdikde anıñ fażl u itḳānı

6709 O meclisde añа bir medrese virdi Burusa'dan
Murād-ı Evvel-i Ġāzi idi bünyād iden anı

6710 Olup ṣoñra müderris buḳʿa-i uḫrāya Bursa'da
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'dır iden teʾsīs-i bünyānī

6711 Emāretle Muḥammed Ḫān çünkim Maġnisa'daydı
Muʿallim naṣb idüp gönderdi ol niḥrīr-i devrānı

6712 Murad Ḫān ḥażret-i monlāya gitmezden muḳaddemce
Didi sizden muḳaddem bir-iki üstād-ı ẕī-şānı

6713 Muḥammed Ḫān'a ḫˇāce naṣb idüp irsāl itmişdim
Muḳadder olmadı şehzādeye taʿlīm-i Ḳurʾānī

6714 Taʿallüm itmesiyçün şöyle kim fermān gönderdim
İṭāʿat itmedi fermānıma bā-ḥükm-i sulṭānī

6715 Varan üstāẕlar rıfḳ itdigiyçün yüz bulup andan
İle'l-ān ḫatm-i Ḳurʾān itmeniñ olmadı imkānı

6716 Teferrüs eyledim sizden ṣalābet emr-i taʿlīme
Didim taʿlīm iderse bunlar eyler ʿilm-i Furḳān'ı

6717 Arardım siz gibi teʾdībe ḳādir ḫˇāce-i dānā
Gehī ḍarb eyleye taʿzīr ide şehzāde sulṭānı

6718 Eline virdi çūp-ı ḥayzerān monlā-yı mezbūruñ
Eliñden düşmesün mānend-i sübḥa çūp-ı Gürānī

6719 Mülāḳāt oldıġıñda daḫi görsün çūpı destiñde
Gözi ḳorḳardı senden görse bi kez rūy-i ġażbānī

6720 Muḥaṣṣal Maġnisa'ya Monla Gürānī'yi gönderdi
Elinde ḥayzerānı vardı gördi necl-i sulṭānı

6721 Sañа taʿlīm-i Ḳurʾān itmege meʾmūr olup geldim
Şu vech üzre ṣudūr itmişdi fermān-ı Murād Ḫānī

[166a]

6722 Eger emre muḫālif vażʿ iderse sañа şehzādem
Taʿallüm eylemezse yine senden ʿilm-i Ḳurʾān'ı

6723 Anı bu ḥayzerānla ḍarb idüp taʿzīr ḳıl didi
Bu vech üzre bañа emr eyledi didikde Gürānī

6724 Muḥammed Ḫān istiḫfāf yollı ḍıḥk itmişdi
Çaġırdı yanına mevcūd olan cümle aġayānı

6725 Bunı taḫvīf lāzımdır diyü ṭutdurdı meclisde
Elinde ḥayzerānla ḍarb idüp maḫdūm-ı ẕī-şānı

6726 Teʾesüür itdiginden ḫʿāceniñ ḍarb-ı şedīdinden
Muḥammed Ḫān'a geldi ḥaşyet-i üstād ol ānī

6727 Taʿallüm eyledi az müddet içre ḫatm-i Ḳurʾān'a
Muvaffaḳ oldı bā-tevfīḳ-ı Ḥaḳḳ bā-saʿy-i Gürānī

6728 Murād Ḫān ḫatm-i Ḳurʾān itdigin ṭuyduḳda maḫdūmuñ
Feraḥ-nāk eyledi bu müjde sulṭān-ı cihān-bānı

6729 Tefārīḳ u tuḥaf ihdā idüp üsṭāẕ-ı ẕī-şāna
Añа ḥadden ziyāde eyledi tevḳīʿ-i sulṭānī

6730 Cülūs itdikde fevt-i vālidiyle taḫt-ı ʿOsmān'a
Muḥammed Ḫān istiṣḥāb idüp üstād-ı ẕī-şānı

6731 Vezāret ʿarż idüp üstādına farṭ-ı maḥabbetden
Nükūl itdi ḳabūle olmadı bir dürlü cūyānī

6732 Yine ibrām u ilḥāḥ eyledikde didi āḫir kār
Vezīr olmamda vardır sañа ıżrār-ı ḫıdīvānī

6733 Şehā bāb-ı hümāyūnuñda vardır niçe etbāʿıñ
Sañа şol vech ile ḫıdmet ider bu iç aġayānı

6734 Vezāretle olalar her biri yolla çerāġānıń
Ḳılalar her birisi devletiñde pūye-gerdānī

6735 Vezīriń ṭaşradan olsa olar maḥẓūẓ olmazlar
Saña dirler bozuldı hey meded ḳānūn-ı ʿOs̱mānī

6736 Ne mūcib olalım biz iḫtilāl-i devlete bāʿiş̱
Gele etbāʿıńa ol vech ile ḫavf u perīşānī

6737 Bize muġber olurlar devletiń ḥüsn-i niẓāmıyla
Gelür mi anlara evvelki gibi öyle şādānī

6738 Arada pādişāhım bī-ḥużūr olmaḳ muḳarrerdir
Yine ben ḫıdmetiñde eylerim didikde pūyānī

6739 Ṣafālandı kelāmından bu reʾyin itdi istiḥsān
Ḳażā-yı ʿasker oldı ḫʾāceye maʿrūż-ı sulṭānī

6740 Olunca ġayrı ḳāḍī-ʿaskeri sulṭān-ı ẕī-şānıń
Ṣalābet ṭut ḥamāḳat ṭut temāşā eyle gör anı

Vaḳʿa-i Ġarībe der-Miyān-ı Muḥammed Ḫānī ve Gürānī

6741 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde Monla Gürānī
Çün oldı ḳāḍı-ʿasker hem daḫi üstād-ı ḫāḳānī

[166b]

6742 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam kendiniń tilmīẓi olmaġla
İderdi ḥaḳḳ-ı üstāda mürāʿāt-ı ḫıdīvānī

6743 Olurdı aña istiḳbāl ü teşyīʿ u ḳıyāmında
Daḫi iclās-ı ṣadrında nüvāziş vaḳr-ı sulṭānī

6744 Bu ikrām-ı Muḥammed Ḫān'dan gelmişdi istiḳlāl
Rüsūm-ı şehriyāre itmedi icrāda imʿānī

6745 Niçe esrār-ı devlet var ki ketmi kendüden vācib
Niçe ḥālāt var kim cürm-i fāḥiş sırr u kitmānı

6746 Niçe devlet umūrı var ki istīẓānı lā-büddür
Niçe iş var ki istīẓānı taṣdīʿ-i cihān-bānī

6747 Ḫuṣūṣā südde-i iclāle ʿarżı vācib olmaz mı
Menāṣıb medrese baʿż-ı cihāt-ı bāb-ı sulṭānī

6748 Bularıñ cümlesin ṭayy eyleyüp ʿahd-i Muḥammed'de
Aradan ḳalḳdı külliyyetle istīẕān-ı şāhānī

6749 Ḳażā vü medrese erbābına tevcīh eylerdi
Ḥużūra ʿarż itmezdi virirdi anı Gürānī

6750 Faḳaṭ fermān üzre ḫaṭṭ u ṭuġrā çekmedi dirler
İderdi māʿadā aḥkāmı icrā-yı fużūlānī

6751 Bu vaż'-ı nā-be-sāmānī aġır gelmekle sulṭāna
Sebük-maġz oldığın fehm eyleyüp baʿż-ı vezīrānı

6752 Çaġırdup kendi istiḥyā idüp tenbīh itdirdi
Velākin indifāʿa olmadı bir vech-i imkānī

6753 Bu emri istişāre eyledi aṣḥāb-ı re'yiyle
Burusa'da olan evḳāf-ı ecdād-ı mülūkānı

6754 Mürūr-ı dehr ile muḫtel olup evḳāf-ı mezbūre
Gerekdir anı teftīş itdire evlād-ı ẕī-şānı

Taḳlīd-i Ḳażā-yı Bursa Maʿa Tevliyet-i Evḳāf-ı Sulṭānī be-Cenāb-ı Ḥażret-i Gürānī

6755 Bu re'y üzre çaġırdup ḥażret-i Monlā Gürānī'yi
Muḥammed Ḫān didi ey ḫayr-ḫ'āh-ı āl-i ʿOṯmānī

6756 Burusa'da olan evḳāf-ı ecdādım ḫarāb oldı
Bütün muḫteldir evḳāf-ı selāṭīn-i cihān-bānī

6757 Anı görmek gözetmek bizlere vācib iken aṣlā
Umūr-ı salṭanatla görmege olmadı imkānı

6758 Egerçi saña zaḥmet devletimde muʿtemed sensin
Niẓāmın virmege anda ḳılup teşmīr-i dāmānī

6759 Beş-altı vaḳf-ı ẕī-şāndır cihāt-ı tevliyet cümle
Muʿayyendir ne deñlü var ise reyʿ-i fīrāvānı

6760 Size vech-i maʿīşet olmaġı re'y eyledim daḫi
Düşen maḥlūl-i ġalle rātibe cümle sen al anı

6761 Bu emriñ iḫtitāmı müddet-i noḳṣānda olmaz
Ḳażā-yı Bursa'yı żamm eyleriz bir niçe ezmānī

[167a]

6762 Tamām-ı emre dek ḳāḍī olursuñ Bursa şehrinde
Ḥükūmetle idersin anda beyyin ḥaḳḳ u buṭlānı

6763 Ḳażāya rāżı olup ʿuhdeye almaġla teftīşi
Virildi ḫʿāce-i dānāya fermān-ı cihān-bānī

6764 Cenāb-ı Ḥażret-i Monlā Gürānī çünki Bursa'ya
Olup fermān-revā-yı ʿadl ü dād-ı ḥükm-i sulṭānī

Reften-i Monlā Gürānī be-Medīne-i Burusa

6765 Ne yüzden cilve-gerdir ḳıl temāşā çarḫ-ı ġaddārı
Ne minvāl üzre ṣādırdır ḳażā-yı emr-i Rabbānī

6766 Mehām-ı salṭanatdan bir mühimmiñ iḳtiżāsıyla
Burusa semtine irsāl olundı emr-i sulṭānī

6767 Degildi ẓāhiri şerʿa muvāfıḳ emr-i maʿhūduñ
Virilmek iḳtiżā eylerdi ber-ḳānūn-i ʿOṯmānī

6768 Ḫavāṣṣ-ı pādişāhīden mübāşir idi bir kimse
İrā'et eyledikde ḥażret-i ḳāḍīye fermānı

6769 Bu fermān şerʿa uymaz diyü yırtup atdı aşaġa
Mübāşir derd-mendi ḍarb u taʿzīr itdi ol ānī

6770 Bu emr-i ḥayret-efzā gūşına irdikde sulṭānıñ
ʿİtāba maẓhar oldı ʿazl olundı Monla Gürānī

6771 Muḥammed Ḫān'a geldi nefret-i külliyye bu işden
Şefāʿat itmege hīç kimseniñ olmadı imkānı

6772 O yerden devşirüp tās u ṭaraġın Mıṣr'a ʿazm itdi
Kemāl-i iġbirārın eyleyüp iẓhār Gürānī

ʿAzl Şoden ve Reften be-Mıṣr-ı Ḳāhire

6773 Mıṣır sulṭānı idi Ḳaytıbay'a vardı rām oldı
Ḳarīn-i iltifāt oldı daḫi memnūn-ı iḥsānī

6774 Muḥammed Ḫān'a nisbetle kemāl-i iḥtirām itdi
Aña bildirmedi maṭrūdi-i sulṭān-ı ẕī-şānı

6775 Niçe müddet iḳāmet eyledi yanında sulṭānıñ
Yüzinden ʿizz ü ḥaşmet buldı hem iʿẓām-ı ʿunvānī

6776 Muḥammed Ḫān'a andan bir nedāmet geldi ʿazlinden
Hemān bir nāme yazdı Ḳaytıbay'dan istedi anı

6777 İrā'et eyledikde Monla Gürānī'ye mektūbı
Ṣaḳın gitme diyü menʿ eyledi monlā-yı ẕī-şānı

6778 Saña me'mūlden mā-fevtin ikrām eylerim didi
Muḥammed Ḫān'a raġmen eyledikde vaʿd-i iḥsānī

6779 Ḥuḳūḳ-ı sābıḳayla Ḳaytıbay'a didi mevlānā
Egerçi itdiñiz baña niçe elṭāf-ı şāhānī

6780 Seniñ müstaġraḳ-ı iḥsānıñım inkār mümkin mi
Edā-yı şükre ifrāṭ eylesem var yine noḳṣānı

[167b]

6781 Benim oġlum maḳāmında olup Sulṭān Muḥammed Ḫān
Miyānda mürtebiṭdir resmiyān-ı ḥubb-i sulṭānī

6782 Żarūrī bir maḥabbet itmişim maḫdūm-ı ẕī-şāna
Ne deñlü görmiş olsam andan īẕā-yı firāvānī

6783 Ṭabīʿī oldıġından aña meylim hīç ufūl itmez
Sipihr-i ḫāṭırımdan mihr-i fikri rūy-i raḫşānı

6784 İcābet itmesem bu menʿi sizlerden ḳıyās eyler
Olur mābeyniñizde bī-sebeb bir buġż u ʿudvānī

6785 Revā görmem ki iki pādişāhıñ ben miyānında
Olam ser-māye-i ġam mūcib-i aġrāż-ı nefsānī

6786 ʿAzīziñ bu kelāmı Ḳaytıbay'a ḫūb gelmekle
Derūnı buldı andan inbisāṭ-ı şevḳ u şādānī

6787 Mühimmāt-ı sefer her neyse āmāde idüp bir bir
Virüp māl-ı cezīl-i bī-kerān ber-vech-i şāyānī

6788 Sefīneyle anı ṣavb-ı Muḥammed Ḫān'a gönderdi
Hedāyā-yı tuḥafla ḳıldı ikrām-ı ḫıdīvānī

6789 Sitanbul'a gelüp Sulṭān Muḥammed'le görüşdükde
Virildi ṣāniyen Bursa aña bā-rifʿat-i şānī

6790 Sekiz yüz altmış ikide ẓuhūr itmişdi bu vaḳʿa
Yazar Ṭaşköpri-zāde anı ber-tafṣīl-i ʿunvānī

6791 Niçe eyyām oldı Bursa'da ṣadr-ı ḥükūmetde
Virildi manṣıb-ı fetvā olup maṣḥūb-ı sulṭānī

6792 İki yüz aḳça yevmiyye ṭaʿāmiyye virilmişdi
Daḥi şehriyye yigirmi biñ aḳça ḳıldı erzānī

6793 Hedāyā virdiginden ġayri her yıl elli biñ aḳça
Virirdi ḥażret-i monlāya ber-resm-i mülūkānī

6794 Tefārīḳ u tuḥaf ḥasnā cevārī vü ġulāmānıñ
Yoġ idi ḥadd ü ḥaṣrı ḫıdmetinde ʿadd ü pāyānı

6795 Taʿayyüş itdi ʿayş-i erġad üzre ʿahd-i ʿadlinde
Ṣafā-yı ḫāṭır üzre geçdi dā'im ʿömr-i Gürānī

Te'līfāt-ı Monlā Gürānī

6796 Yazup āyāt-ı Ḳur'ān üzre bir tefsīr-i cāmiʿ kim
Olup Aḳṣa'l-Emānī ismi yā Tefsīr-i Gürānī

6797 Teḥāküm eyledi Keşşāf u Beyżāvi'yle çoḳ yerde
İki ʿallāme ile eyledi ebḥāṣ-i itḳānī

6798 Buḫārī üstine bir şerḥ yazdı keşf ü ḥall itdi
Eḥādīṣ-i şerīfe ḫıdmet itdi hem-çü Kirmānī

6799 Tedāvül üzredir ḥālā eyādī-i efāżılda
Anıń da Kevs̱er-i Cārī olupdur nām u ʿunvānı

6800 Olup İbn-i Ḥacer'le gūyiyā hem-keffe şerḥinde
Daḫi sengīndir diḳḳatle bil ki şerḥ-i Gürānī

[168a]

6801 Ḥavāşī-yi laṭīfe yazdı Şerḥ-i Caʿberī üzre
Kitāb-ı Şāṭıbī'yi şerḥ idüp ber-vech-i itḳānī

6802 Tefāsīr ü eḥādīs̱i ḳırā'eti oḳutmışdı
Temehhür eyledi her fende maʿlūm oldı ʿirfānı

6803 İdüp tedrīs ü iftāda bütün imrār-ı evḳātın
Daḫi iḥyā-yı sünnet itmede yoġ idi aḳrānı

Menāḳıb-ı Celīle-i Monlā Gürānī

6804 Telāmīẕinden anıń naḳl ider bir gice bir ṭālib
ʿAzīziń ḫānesinde ez-ḳażā olmaġla mihmānı

6805 ʿİşāyı evvel-i Ḳur'ān ile bed' itdi yanımda
Bańa nevm ʿārıż olmışdı gelince ḥāl-i yaḳẓānī

6806 Ḳırā'et üzre buldum yine nevm oldı bańa ġālib
Uyandıḳda anı gördüm oḳur āyāt-ı Ḳur'ānī

6807 Oḳurdı sūre-i Mülk āḫirin ben istimāʿ itdim
Ṭulūʿ-ı fecre dek itmām idüp ḫatm itdi Furḳān'ı

6808 Bu ḥāletden su'āl itdikde didi baʿż-ı ḫuddāmı
ʿAzīziń ʿādeti budur be-istimrār-ı ezmānī

6809 Taṣallüb üzre idi dā'imā emr-i diyānetde
Ḫiṭāb eylerdi ismiyle emīrān u vezīrānı

6810 Ḥużūr-ı şehriyāre inḥinā itmezdi taʿẓīmen
Selāmı sünnet üzreydi görürse daḫi sulṭānı

6811 Teşāfüḥ üzre idi herkese mesnūn olmaġla
Faḳīre daḫi itdirmezdi būs-i dest ü dāmānī

6812 Mizāḥ itmezdi bir kimseyle dā'im cidd idi kārı
Aña gelmezdi aṣlā levm-i lā'imden gürīzānī

6813 Olup ḳavvāl bi'l-ḥaḳḳ nuṣḥ iderdi dā'imā ḫalḳa
Ṣudūr itmezdi ḳaṭʿā kendüden bir vażʿ-ı hezlānī

6814 Bi-lā-daʿvet ḥużūr-ı pādişāha varmadı bir kez
Muḥammed Ḫān'a olmışken muʿallim niçe ezmānī

6815 Cenāb-ı Monla Gürānī irişdi Bāyezīd Ḫān'a
Anıñ da devletinde oldı maḳbūl-i ḫıdīvānī

6816 Ḫaber gönderdi aña Bāyezīd Ḫān-ı Velī bir gün
ʿArefe günleriydi ġālibā ol şāh-ı ʿOṯmānī

6817 Şu vech üzre sarāya daʿvet itmiş idi monlāyı
Ḫavāṣṣından birin taʿyīn idüp üstād-ı sulṭānī

6818 Bizi teşrīf itsün kendülerle maṣlaḥat vardır
Ḳudūmiyle şeref-yāb olalım didikde Gürānī

6819 Gelen şaḫṣa didi bizden selām it Bāyezīd Ḫān'a
Ġamāmı var havānıñ belki ola berf ü bārānı

6820 Gidersem ḳorḳarım ḫuffeynim olur ıṣlanup çamur
Bir āḫer günde olsun bezm-i ḫāṣṣa ḥatve-cünbānī

[168b]

6821 Sarāya ʿavd idüp naḳl itdiginde ʿöẕr-i monlāyı
Yine ol ḫādimi gönderdi ber-vech-i şitābānī

6822 Selām itdi buyursunlar diyü vāfir niyāz itdi
Ṣıṭabl-ı ḫāṣdan gönderdi bu esb-i küḥeylānı

6823 Rükūb itsün bu esbe indigim yerde nüzūl itsün
Bahāne itmesünler didiginde vaḥl ü bārānı

6824 Binüp esb-i hümāyūna teḥāşī iderek vardı
Şehinşāh indigi yerde nüzūl itmişdi Gürānī

Neṣāyiḥ-i Gürānī be-Cenāb-ı Muḥammed Ḫān

6825 Muḥammed Ḫān'a dā'im nuṣḥ iderdi dirdi ḫavf eyle
Ḥarām-ı ṣırfdır ḥālā ṭaʿām u lübs-i sulṭānī

6826 Ḥelāl itmege saʿy it iḥtiyāṭ eyle umūrūnda
Bolay ki olmaya ʿuḳbāda anıń sańa ḫıẓlānı

6827 Muḥammed Ḫān ile gāhī ṭaʿām eylerdi üstādı
Laṭīfeyle buyurdı ańa ey Monlā-yı Gürānī

6828 Hele siz de ḥarāmı yidińiz bizlerle didikde
Eliyle çevirüp ṣaḥn-ı ṭaʿāmı itdi devrānī

6829 Beni vely eyleyen loḳma ḥelāl olmaḳ gerek ancaḳ
Muḥarremdir seniń semtińdeki her loḳma-i ḫānī

6830 Muḥammed Ḫān daḫi ḳıldı idāre ṣaḥn-ı maʿhūdı
Tenāvül eyledikde ol maḥalden Monla Gürānī

6831 Ḥarām olan yerinden yedińiz didikde monlāya
Seniń semtińdeki ḥurmet meger bulmaġla fıḳdānı

6832 Çevirmekle ḥelāli bańa geldi ḥurmeti sańa
Bu vech üzre idermiş gūyiyā ilzām-ı sulṭānī

Laṭīfe-i Sulṭān be-Cenāb-ı Monlā Gürānī

6833 Muḥammed Ḫān laṭīfeyle dimişdi ḫˇāceye bir gün
Teferrüs eyledikde ḫˇācede bir reşk-i rücḥānī

6834 Nedir aṣlı ʿazīz İbnü'l-Vefā ol mürşid-i ʿālem
Varırmış Monla Ḫüsrev ḥażretin görmege aḥyānī

6835 Sizińle āşināyī var iken mābeynde aṣlā
Ziyāret itmedi bir kerre olsun şeyḫ-i Rabbānī

6836 Bu keyfiyyet bańa çoḳdan beri bir şübhe olmışdır
Bunuń bir mūcibi olmaḳ gerek didikde Gürānī

6837 Cevāb itmişdi kim maḥż-ı iṣābet eylemişdir şeyḫ
Ki Monlā Ḫüsrev'i ben bilürüm ol ḥibr-i devrānī

6838 Hem ʿālim hem daḫi ʿilmiyle ʿāmil ẕāt-ı ekremdir
Mülūk ile görüşmez belki bilmez bāb-ı sulṭānı

6839 Taḳarrüb eyleyüp taḫḳīr-i ʿilm itdirmedi ḳaṭʿā
Ziyāret eylemek vācibdir ol monlā-yı ẕī-şānı

6840 Egerçi biz daḫi ʿālim isek bizde ʿamel yoḳdur
Dirīġā bilmedik ḳadr-i refīʿ-i ʿilm ü ʿirfānı

[169a]

6841 Ḳapıldıḳ iltifāt-ı pādişāha ḥayf aldandıḳ
Ḫıṭām-ı dünyevīniñ ʿindimizde oldı rüchānı

6842 Ziyāret eylemek cā'iz degildir bizleri aṣlā
Anıñçün gelmedi bir kerre baña şeyḫ-i ḥaḳḳānī

6843 Ḥased meşrebleri degildi mevlānā-yı mezbūruñ
Teḳaddüm eylese manṣıbda anı baʿż-ı aḳrānı

6844 Şemātet itseler dirlerdi herkes ʿaybını görmez
Eger olmasa mevlāsı ḳatında faẓl u rüchānı

6845 Anıñ ol manṣıba olmasa istiḥḳāḳ-ı ẕātīsi
Revā olmazdı dirlerdi zihī inṣāf-ı Gürānī

Rivāyet-i Monlā Gürānī ez-Rūy-i Şikāyet-i Ḳıllet-i Raġbet-i ʿİlm ü ʿİrfānī

6846 Muḥammed Ḫān'a bir gün ḥażret-i üstādı naḳl itdi
Şikāyetle ḥikāyet itdi kim Timur-ı Gürganī

6847 Berāy-ı maṣlaḥat bir ḳāṣıd irsāl itdi bir semte
Virüp efrās-ı menzil almaġa menşūr-ı mīrānī

6848 Müraḫḫaṣ ḳıldı kim esb-i menāzil olmayan yerde
Ẓafer buldıġınıñ çek al yedinden diñleme anı

6849 Eger olursa daḫi Şāhruḫ at aldıġıñ kimse
İrā'et eyle destiñde olan fermān-ı ẕī-şānı

6850 Ḫılāl-i rāhda bir menzile vardıḳda çün ḳāṣıd
Bulunmadı aña menzil içün bir esb-i pālānī

6851 Çadırlarla civārında nüzūl itmişdi Saʿdüddīn
Çerāgāhında boş otlardı vāfir esb ḥayvānı

6852 Piyāde ḳaldıġında vardı ṭutdı birini ḳāṣıd
Bilürken muḳteżā-yı emri bā-tenbīh-i Gürgānī

6853 Ḫaber virdiklerinde ḳāṣıdıñ bu emrini Saʿd'a
Elinden aldı ḍarb itdi semāya çıḳdı efġānı

6854 Hebā olduḳda ḳaṣdı ḳāṣıdıñ ʿavd itdi Timur'a
Ḥikāyet eyledikde ḍarb-ı Saʿdüddīn-i ġażbānı

6855 İşiñ taʿṭīli ṭursun şöyle Timur oldı āzürde
Didi olsaydı oġlum Şāhruḫ ḳatl eyleyüp anı

6856 İderdim salṭanat emrinde anı mūcib-i ʿibret
Bilürler idi ġayri ġayret-i Timur-ı Gürgan'ı

6857 Niçe ḳatl olunur ʿallāme Saʿdüddīn gibi fāżıl
Benim tīġımdan evvel gezdi te'līfātı büldānı

6858 Ziyāde raġbet eylermiş ʿulūm erbābına Timur
Bu ʿaṣra ġālib imiş ehl-i ʿilmiñ raġbet ü şānı

6859 Degilsek Saʿd ile hem-keffe-i mīzān feżā'ilde
Bizim de baʿż-ı taṣnīfātımız devr itdi ekvānı

6860 İle'l-ān Mekke'de tefsīrimiz tedrīs olunmaḳda
Daḫi bāliġ degildir ol yere şemşīr-i sulṭānī

[169b]

Laṭīfe-i Muḥammed Ḫānī be-Cenāb-ı Monlā Gürānī

6861 Laṭīfe eyleyüp Sulṭān Muḥammed Ḫān üstāda
Buyurdı siz daḫi Saʿd'ıñ olursuz gerçi aḳrānı

6862 Olarıñ her ne deñlü var ise āṯār u te'līfi
Telāmīẕi yediyle devr idüp Īrān u Tūrān'ı

6863 Tehālük üzre istinsāḫ idindi cümle ṭullābı
Taʿallüm itdi taʿlīm eyledi ber-vech-i itḳānī

6864 O yüzden münteşirdir sū-be-sū āṣār-ı Saʿdüddīn
Velākin cümle teʾlīfāt u taṣnīfāt-ı Gürānī

6865 Mübārek destiniñ āṣārıdır hep kendi ḫaṭṭıdır
Siz irsāl itdiñiz Baṭḥāʾya vardır farḳ u rücḥānı

6866 Muḥammed Ḫānʾıñ istiḥsān idüp üstādı bu remzin
Aña ḫoş geldi ḍıḥk itdi zihī inṣāf-ı ʿirfānī

6867 Ne deñlü vaṣf olunsa ḫāme ḳāṣırdır nuʿūtında
Bir-iki cild olur taḥrīr olunsa vaṣf-ı ʿunvānı

6868 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında niçe evḳāf vażʿ itdi
Sitanbul u Burusa içre vardır ḫayr u iḥsānı

6869 Sitanbul içre bünyād eyledi bir cāmiʿ-i vālā
Vire ecr-i cezīlin ḥażret-i Mevlā-yı Raḥmānī

6870 Sekiz yüz ṭoksan üçde ʿāzim-i ḫuld-i berīn oldı
Olup Ḳosṭanṭıniyye içre cismi defne erzānī

6871 Mezār-ı lāmiʿuʾn-nūrı ziyāret-gāh-ı ʿālemdir
Ola tā ḥaşre dek envār-ı Ḳurʾān ile nūrānī

Keyfiyyet-i İntiḳāl-i Monlā Gürānī ez-ʿĀlem-i Fānī ve Vaṣiyyet-i Bāyezīd Ḫānī

6872 Sekiz yüz ṭoḳsan üçde emr idüp Monlā-yı Gürānī
Sitanbul ḫāricinde ḍarb ide etbāʿ u aʿvānı

6873 Teferrüc itmek içün kendüye bir ḫayme-i raʿnā
İde faṣl-ı rebīʿinde o sāliñ ẕevḳ-ı rūḥānī

6874 Ḳuruldı kendüye ber-vefḳ-ı dil bir ḫayme-i zībā
Tamām itdi o faṣlı anda ẕevḳ itdi mülūkānī

6875 Pes andan ṣoñra anda bir ḥadīḳa işterā itdi
Güz eyyāmı gelince anda sākin oldı Gürānī

6876 Ziyāret itmege kendüleri her hafta varırdı
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān ʿaṣrınıñ cümle vezīrānı

6877 Meger günlerde bir gün ḥażret-i Gürāni-i āgāh
Ṣalāt-ı fecri ḳıldı cemʿ idüp yārān u iḫvānı

6878 Sitanbul içre kendi ḫānesinde şol maḥallinde
Sipāriş itdi yapılsun serīr-i Monla Gürānī

6879 Tamām olduḳda bünyād-ı serīr-i ḥażret-i üstāẕ
Ḳılup işrāḳı geldi beytine ber-vech-i mihmānī

[170a]

6880 Serīr üzre çıḳup ṣaġ cānibi üzre ṭayanmışdı
Hem istiḳbāl-i ḳıble eyleyüp ol ḳuṭb-ı Rabbānī

6881 Ne deńlü var ise İstanbul içre cemʿ itdirmiş
Didi iḫbār idiń iḫżār idiń ḥuffāẓ-ı Ḳurʾān'ı

6882 Bütün geldiklerinde cümleye döndi ḫiṭāb itdi
Siziń her birińiz üstinde vardır ḥaḳḳ-ı Gürānī

6883 Bu gün yevm-i ḳażādır ʿaṣra dek Ḳurʾān tilāvetle
Edā-yı deyn idüp ḫatm idesiz āyāt-ı Ḳurʾān'ı

6884 Bu keyfiyyet Sitanbul içre yer yer münteşir oldı
ʿİyādet itmege geldikde ol ʿaṣrıń vezīrānı

6885 Davūd Paşa vezīr-i aʿẓam idi pek severlerdi
O ḥāletle görünce ḥażret-i monlā-yı ẕī-şānı

6886 Raḳīḳu'l-ḳalb idi üstādı gördükde Davūd Paşa
O keyfiyyetle müstevlī olunca ańa giryānī

6887 Seni ibkā iden bunda nedir didikde Dāvūd'a
Didi sulṭānımıń üstündeki bu żaʿf-ı cismānī

6888 Faḳīre mūcib-i endīşe olmaġla bükā itdim
Bu maʿnādır beni ibkā iden didikde Gürānī

6889 Didi bī-çāre vü miskīn Dāvūd nefsińe aġla
Selāmetle taʿayyüş eyledim ben niçe ezmānī

6890 Selāmetle yine ḫatm iderim tebşīr idüp Bārī
Bańa dāreynde eyler selāmetle nigeh-bānī

Veṣāyā-yı Monlā Gürānī

6891 Vaṣiyyet itmege ʿaṣrıń vezīrānın çağırdıḳda
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a vaṣiyyet eyleyüp didi

6892 Ḳılınca ʿabd-i Gürānī vedāʿ-ı ʿālem-i fānī
Selām idiń bańa irsāl eyleń Bāyezīd Ḫān'ı

6893 Ṣalātım ḳılmaġa bi'n-nefs olsun cāmiʿe ḥāżır
Neye bāliġ olursa ẕimmetinde deyn-i Gürānī

6894 Definden evvel īfā ide beytü'l-mālden deynim
Bütün aṣḥāb-ı ḥaḳḳı eylesün irżā vü şükrānī

6895 Vaṣiyyet eylerim kim ḳabrime vażʿ itmeden evvel
Ayaġımdan sürünsün ḳabre dek ber-vech-i ḫüsrānī

6896 Beni ol ḥālet-i ẕillet ile vażʿ idesiz ḳabre
Umarım kim ola keffāret-i ḫıẕlān-ı nīrānī

Keyfiyyet-i intiḳāl-i Gürānī

6897 Veṣāyā tamāmında eẕān-ı ẓuhr oḳunduḳda
Ṣalāt-ı ẓuhrı īmā ile ḳıldı Monlā Gürānī

6898 Teb-i rıḥletle bī-ḥūd olmış idi cüz'i ayıldı
Biraz ṣaḥva gelince sekreden defʿ oldı buḥrānı

6899 Eẕān-ı ʿaṣrı birḳaç kerre ṣormışdı eḥibbādan
Taḳarrub itdi mi dirlerdi ḫalḳa ʿaṣrıń ibbānı

[170b]

6900 Eẕān-ı ʿaṣrı kendi istimāʿ itmek murād itdi
Ṣuṣuń dirlerdi varmışdı sükūta cümle aʿvānı

6901 Mü'eẕẕin çün didi Allāhu ekber gūş itdikde
O dem tehlīl idince ḳabż olundı rūḥ-ı Gürānī

6902 Namāzın ḳılmaġa sulṭān-ı ʿālem cāmiʿe geldi
Definden evvel īfā-yı düyūna ḳıldı pūyānī

6903 Düyūnı cümle yüz seksen biñ aḳça idi dir rāvī
Edāsı oldı beytü'l-mālden bā-emr-i sulṭānī

6904 Vaṣiyyet eylemişdi meyyitin tā ḳabre varınca
Ayaġından sürüye defn ide aḥbāb u yārānı

6905 Kime ol ḫıdmeti ʿarż itdilerse ḳıldı istiḥyā
Cesāret itmeyüp ol emre efrād-ı müsülmānī

6906 Anı re'y itdiler kim bir ḥaṣīr üzre ten-i pāki
Ḳonup ceẕb eyleye tā ḳabre dek tilmīẕ-i ẕī-şānı

6907 Bu minvāl üzre tenfīẕ-i veṣāyā olunup āḫir
Rikāz-ı cism-i pākin ḳabrine defn itdi ḫullānı

6908 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Ziyāret eyledikce merḳadin ḥavrā-yı rıḍvānī

6909 Ġırīv ü āh u feryādı Sitanbul ḫalḳınıñ ol gün
Mükedder eyleyüp mir'āt-ı kevni ḳıldı ẓulmānī

6910 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf-ı monlāyı
Vefāta "Ḫˇāce-i Gürān" didi tārīḫ-i Hicrānī[1]

Mevlānā Mecdüddīn zīde mecduhū

6911 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Mecdüddīn
Fażīletle anıñ da oldı ber-ter mecd ü ʿunvānı

6912 Murād Ḫān devletinde sīreti maḥmūde olmaġla
Olup ḳāżʿaşker-i ḫānī be-cāy-i Monlā Gürānī

6913 Ṭarīḳatden daḫi ḥaẓẓ-ı cesīmi oldıġındandır
Bütün ḫıdmetlerinde oldı meşkūr-ı Murād Ḫānī

1 **[Derkenār]:** "Merḥūm-ı müşārün-ileyh esbaġa'llāhu niʿamehū ʿaleyhi ḥażretleriniñ intiḳāline "Ḫˇāce-i Gürān" lafẓı fi'l-ḥaḳīḳa tārīḫ-i tāmmdır; ancaḳ ṣāḥib-i tārīḫ olan ẕāt ki Hicrānī-i vālā-simātdır, ḥuddām-ı sarāy-ı şehriyārīden bir kimesnedir, muʿallim-i mūmā-ileyhiñ ṭalebesinden olmaġla Hicrānī maḫlaṣı ile baʿde't-taḫalluṣ dimişdir diyü Ḫulāṣatü't-Tevārīh ṣāḥibi Ulemā-yı ʿahd-i Bāyezīd Ḫānī'de ẕikri ḫılālinde īrād ider.

Mevlānā Ḫıżr Beg İbn-i Celāleddīn

6914 Murād Ḫān ʿahdiniñ ḥużżār-ı ṣāḥib-iḳtidārından
Ḫıżır Beg'dir biri İbn-i Celāleddīn ʿunvānı

6915 Vücūdı belde-i Sifriḥiṣārī'den ẓuhūr itdi
Diyār-ı Rūm'dandır neş'et-i ecdād-ı ẕī-şānı

6916 Olup babası ḳāḍī sābıḳan Sifriḥiṣārī'de
Ḥükūmetle geçirdi gerçi anda vaḳt ü devrānı

6917 Mebānī-i ʿulūmı vālidinden itdi istiḥżār
İrişdi ḫıdmet-i Mollā Yegān'a ʿahd-i pāyānı

6918 Bütün maʿḳūl u menḳūli telemmüẕ eyledi andan
Nümāyān oldıġında gün gibi envār-ı ʿirfānı

[171a]

6919 Yegān-ı ʿaṣr olan Monlā Yegān'ıñ oldı dāmādı
Ẓuhūr itdi firāşından niçe evlād u ẕükrānı

6920 Sekiz yüz otuz altı sāli geçdikde olup ḳāḍī
Celāleddīn gibi Sifriḥiṣār'a niçe ezmānī

6921 Ḥükūmetde iken tedrīs iderdi yine her fenden
Anı telḳīb idüp dirlerdi ḥattā fażl-ı ebnānī

6922 Fenārī rıḥletinden ṣoñra anıñ çün dimişlerdi
Ġarā'ib ıṭṭılāʿında bunuñ hīç gelmez aḳrānı

Menāḳıb-ı Ḫıżr Beg

6923 Ḫıżır Beg ḥaḳḳına Ṭaşköpri-zāde böyle yazmış kim
Muḥammed Ḫān olduḳda bilād-ı Rūm sulṭānı

6924 Yazup eṭrāf u eknāfa daḫi aʿrāb u aʿcāma
Getürdüp taḫt-gāh-ı devlete aṣḥāb-ı ʿirfānı

6925 Efāżıl cemʿ idüp baḥs itdirirlerdi ḥużūrında
Nümāyān oldıġında her biriniñ fażl u itḳānı

6926 İderdi her birini lāyıḳınca luṭfa müstaġraḳ
Virirdi ḥasbe'l-istiḥḳāḳ manṣıb ʿizz-i ʿunvānī

6927 Nevīn-i ʿahd-i Fātiḥ'de gelüp bir ḥibr-i aʿrābī
O ʿaṣrıñ ehl-i faẓlıyla idüp baḥṣ-i fuẓūlānī

6928 Sarāy-ı pādişāhīde efāẓıl ile cemʿ oldı
Ġarā'ibde meger var idi ġayre faẓl u rüchānı

6929 Tedāvül bulmayan fenden su'āl itdikde ḥuẓẓāra
Ḳamusın eyledi iḥṣār-ı ʿacz-i beht ü ḥayrānī

6930 Biriniñ ʿıṭṭılāʿı olmamaġla fenn-i meẕḳūra
Ser-ā-pā geldiginde inḳıṭāʿ-ı ʿiyy-i noḳṣānī

6931 Muḥammed Ḫān ġāyetle ṣıḳıldı muẓṭarib oldı
Efāẓıl ġayretinden geldiginde ḥüzn ü keslānī

6932 Tefaḥḥuṣ eyledi eṭrāfa ādem gönderüp yer yer
Aratdı öyle bir ʿallāme vü niḥrīr-i devrānı

6933 Sipāriş itdi kim ʿilm-i ġarā'ibde mahāretle
Yed-i ṭūlāsı baṣdırsun baḥiṣde cümle aḳrānı

6934 Ḫıżır Beg ol zamān Sifriḥiṣār'a ḥākim olmışdı
Muḥammed Ḫān'a iḫbār itdiler anı vezīrānı

6935 Ḥadīṣü's-sin idi gūyā henüz otuz yaşındaydı
Sipāh üslūbı üzre ṣevbi destār-ı perīşānı

6936 Daḫi tāze cevān evżāʿ u eṭvārı levendāne
Ḥużūr-ı şehriyārīye iletdi ḳavm-i sulṭānī

6937 O hey'etle görünce didi sulṭān-ı cihān-ārā
Bolay ki sen daḫi olmayasın mebhūt u ḥayrānī

6938 Bizi ol fāẓıl-ı aʿrābiye maġlūb olmaġla
Ḥacāletde ḳoyup itmeyesin maḥcūb-ı ʿurbānī

[171b]

6939 Bütün Rūm'uñ feżā'il ehlini memnūn eylersiñ
Olur her biriniñ tekmīl-i ʿırż-ı fażl u ʿirfānı

6940 Görünce fāżıl-ı aʿrābi mevlānā-yı mezbūrı
Ḥadāṣetle ḳıyāfetle idüp taḥḳīre erzānī

6941 Benimle baḥṣ-i ʿilme ḳudret istiẓhār iden maʿṣūm
Bu mıdır yoḫsa baḥṣi belki añlar luʿb-ı ṣıbyānī

6942 Ḫıżır Beg ḥażreti hezl-i ʿarabdan infiʿāl itdi
Didi ey bī-edeb ḥadd-nā-şinās-ı bezm-i sulṭānī

6943 Ne varsa mā-ḥaṣal ʿindiñde ʿarż it neyse işkāliñ
Ne fenden ister iseñ benden istişkāl it anı

6944 Ġarā'ib fenden īrād-ı su'āl itmekle ḥużżāra
Fuḥūle virdiñ aġlūṭātla iʿyā-yı ʿurbānī

6945 Ġarā'ible oları imtiḥān ṣanma fażīletdir
Fuhūl-i Rūm ider mi anda hīç iẓhār-ı fersānī

6946 Baña mānīʿ degil her ne ṣorarsañ itmem istiġrāb
Bi-iẕni'llāh olur ḥüsn-i cevāba semt-i imkānı

6947 ʿArab Monlā-yı Ḫıżr'ıñ sözlerinden bī-ḥużūr oldı
Dizi üstine geldi itdi iẓhār-ı fużūlānī

6948 Tefāsīr ü eḥādīṣi maʿānī vü bedāyiʿden
Fünūn-ı ʿilm-i şettāyı bütün esrār-ı Ḳur'ān'ı

6949 Tetebbuʿ eylemişdi ṣarf-ı maḳdūr itdi ilzāma
Maʿārif naḥvine bir bir idüp tedḳīḳ-ı itḳānī

6950 Bütün ādāb-ı baḥṣi hem daḫi ḳānūn-ı enẓārı
Cedelden her neye itdiyse istiḥżār-ı eẕhānī

6951 Su'āl itdikde istişkāl ile monlā-yı mezbūra
Cevābın virdi iskāt eyledi monlā-yı ʿurbānı

6952 ʿArabdan fażla Mevlānā Ḫıżır Beg ʿālim olmışdı
Ġarā'ibden on altı fenne ber-tekmīl ü itḳānī

6953 ʿArab ol fenleri ne oḳumış ne istimāʿ itmiş
Su'āl itdikde anlardan gelüp bir beht ü ḥayrānī

6954 Taṣaddī-i cevāb itmek degil lāl oldı meclisde
ʿIyān olduḳda Mevlānā-yı Ḫıżr'ıñ faẓl u rücḥānı

6955 Tüketdi Türkcesin ol fāżıl-ı aʿrābī baḥṣinde
Muḥammed Ḫān'dan olduḳda ol dem maʿẕeret-ḫʿānī

6956 Ṭarab-nāk oldıġından şāh-ı ʿālem farṭ-ı şevḳından
Hemān az ḳaldı kim iẓhār ide āyīn-i raḳṣānī

6957 Ṣenā itdi ʿaṭāyā-yı cezīle baḫş idüp ol gün
Aña tedrīs-i Sulṭāniyye oldı cāh-ı şāyānī

6958 Ṭaʿāmiyye muʿayyen ḳıldı elli aḳça yevmiyye
Sarāy-ı pādişāhīde olup maḳbūl-i sulṭānī

6959 Aña bir medrese daḫi żamīme itdiler ṣoñra
Binā itmişdi anı İnegöl'de baʿż-ı mīrānı

6960 Ḳażā-yı İnegöl daḫi virilmişdi ʿalā ḳavlin
Yazar Ṭaşköpri-zāde anı ber-tafṣīl-i ʿunvānī

[172a]

6961 Sekiz yüz ḳırḳ sekizde ictimāʿ itmişdi yanında
Efāżıldan niçe erbāb-ı dāniş ẕāt-ı ẕī-şānı

6962 Olup Monlā ʿAlī vü Muṣliḥuddīn dersine ḥāżır
Daḫi oldı İmām-ı Ḳasṭalānī nüsḫa-ḫʿāhānı

6963 Muʿīd olmışdı Şemsüddīn Ḫayālī Ḫʿāce-zāde'yle
Ḫıżır Beg'dir o demde anlarıñ üstād-ı ʿirfānı

6964 Sekiz yüz elli beşde Edrine'ye naḳl olunmışdı
İdüp tedrīs ile ol beldede imrār-ı ezmānī

6965 Serīʿu'l-fehm olup hem müstaḳīmu'ṭ-ṭabʿ olmaġla
Ḳırā'etde iderdi terbiyet ḥuffāẓ-ı Ḳur'ān'ı

6966 Sitanbul'ı yed-i tesḫīre aldıḳda Muḥammed Ḫān
Ḳażāsıyla Ḫıżır Beg oldı manṣūb-ı ḫıdīvānī

6967 Eñ evvel ḳāḍı-yı Ḳosṭanṭıniyye anlar olmışdır
Ḥükūmetde ḳażā-yı naḥb idüp ol ḥibr-i ḥaḳḳānī

6968 Sekiz yüz altmış üçde ʿāzim-i gülzār-ı ḳuds oldı
Olup maḥmiyye-i mezbūre içre defne erzānī

6969 Ḫudā rūḥ u revānın şād ide envār-ı raḥmetle
Ola ḳabr-i şerīfi ravża-i gülzār-ı rıḍvānī

Menāḳıb-ı Celīle-i Mevlānā Ḫıżr Beg

6970 Müdevven gerçi te'līfātı yoḳdur līk āṣārı
Görülmişdir niçe mecmūʿalarda ṭabʿ-ı evzānı

6971 ʿAḳā'idde ḳaṣīde naẓm idüp nūniyye ismiyle
Müsemmādır Ḫayālī şerḥ idüp ol naẓm-ı ẕī-şānı

6972 Ḳaṣā'idden daḫi bir müstezād-ı naẓmı vardır kim
ʿUcāl-i Leyleteyn olmışdır anıñ vaṣf-ı ʿunvānı

6973 Daḫi naẓm itdi bir nūniyye-i uḫrā-yı ġarrāyı
Muḥammed Ḫān'a ʿarż itdikde oldı luṭfa şāyānī

6974 Leḳad zāde'l-hevā fi'l-buʿdi beytiyle bedi' itdi
Ve beyne'l-beyni buʿde'l-maşrıḳayn olmışdı pāyānı

6975 Muḥammed Ḫān'a irsāl eyleyüp ol naẓm-ı ra'nāyı
O demde gerçi oldı maẓhar-ı luṭf-ı cihān-bānī

İʿtirāż-ı Gürānī ve Laṭīfe-i Ḫıżr Beg

6976 İrā'et eyledikde naẓm-ı mevlānā-yı mezbūrı
Cenāb-ı ḫ̆āce-i küll yaʿni Mevlānā-yı Gürānī

6977 Görünce "zāde" lafẓın lāzım iken taʿdiye üzre
Taʿaddī üzre itmiş iʿtirāż-ı sehv ü nisyānī

6978 Ḫaṭā-yı fāḥişe nisbetle istiʿmāl-i mezbūrı
Olup tezyīf ile taḥrīre ṣādır emr-i sulṭānī

6979 Kenār-ı naẓm-ı Mevlānā-yı Ḫıżr'a yazdı gönderdi
Leṭāyifle idüp tenşīṭ-ı ḳalb-i pāk-i ḥākānī

6980 Muḥammed Ḫān daḫi taḥrīr-i Gürānī'yi ʿaynıyla
İrāʾet itdiginde Ḫıżr Beg ol ḥibr-i devrānī

[172b]

6981 Cevābın yazdı mevlānā-yı mezbūr iʿtirāż üzre
Meʾāli bu ki Ḳurʾān'ı unutmış Monla Gürānī

6982 Kelāmında buyurdı Ḥaḳḳ Teʿālā "zāde-hum marżā[1]"
Delīl-i ṣıḥḥat-i naẓm olamaz mı lafẓ-ı Rabbānī[2]

6983 Taʿaddīsi nümāyān iken anıñ ḥaẓf-ı fāʿille
Niçe maʿnā-yı lāzım olur istiʿmāle şāyānī

6984 Telāmīẕ-i Ḫıżır Beg'den idi Ḫācı Ḥasan-zāde
Anıñ da ol ʿaṣırda var idi ḥayṣiyyet ü şānı

6985 Ḫıżır Beg iʿtirāż-ı Monla Gürānī'yi naḳl itdi
Daḫi kendi cevābın söyleyüp ber-nehc-i Ḳurʾānī

6986 Dimiş üstāẕına tilmīẕ-i fāżıl kāşki siz de
Añna ʿarż itseñiz Ḳurʾān'dan "zādethum īmān"ı

6987 Tilāvet eyleyüp evvellerin āyāt-ı Ḳurʾān'ıñ
Meziyyet bulur idi ḥaḳḳıñızda belki ʿirfānī

---

1 "Onların kalplerinde hastalık vardır. Allah da onların hastalığını artırmıştır." el-Bakara 2/10. āyetten nākıs ve eksiltili iktibas. ﴿فى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضًا﴾.

2 **[Derkenār]:** Mevlānā Gürānī "Leḳad zāde'l-hevāu fi'l-buʿdi beynī / Ve beyne'l-beyni buʿde'l-maşriḳayni" beytinde olan kelime-i "zāde" lāzımdır, müteʿaddī degildir diyü daḫl itmekle emr-i pādişāhī ile ol iʿtirāż kenār-ı ḳaṣīdeye yazılup Ḫıżr Beg'e "Cevābıñ var mıdır?" diyü istifsār u istifhām ḳılındıḳda mevlānā-yı mezbūr ʿale'l-fevr ﴿فى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضًا﴾ [el-Bakara 2/10. āyetten nākıs iktibas] naṣṣ-ı kerīmi ile iḥticāc idüp yine ṭaraf-ı şehriyārīye irsāl eyledi. Yaʿnī ki kendiniñ fażīletini ve Gürānī'niñ ve añna mütābaʿat idenleriñ ﴿حَسَدًا مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ﴾ [el-Bakara 2/109. āyetten nākıs iktibas] ʿaraż-ı marażları şiddetini bildirdi. Ḥaḳḳā ki işābet ḳıldı ammā ṣāḥib-i Şaḳā'iḳ bir ʿālim ü kāmil ve niḥrīr-i fā'iḳ iken bu bābda bir ġarīb nesne yazmışlar. Mevlānā Ḫıżr Beg'iñ telāmiẕesinden Ḫācı Ḥasan-zāde Mevlānā Muhyiddīn nevʿan üstāẕına iʿtirāż idüp "Niçün ﴿وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ ايمَانًا﴾ [Enfāl 8/2. āyetten nākıs iktibas] āyet-i kerīmesiyle istidlāl itmediñiz?" didikde "Fi'l-vāḳiʿ daḫi yeg idi!" diyü istiḥsān ḳılmışlar ammā Ālī-i süḫan-ver nāẓım-ı kemter gibi naṣṣ-ı kerīm-i evvelde olan nükte-i laṭīfe enseb ü evlā iken ḳavl-i ṣāgirdi kelām-ı üstāda tercīḥ semtine ẕāhib olmışlar. Zīrā ki "zādethum īmānen" naṣṣ-ı laṭīfi şol zamānda münāsib idi ki Mevlānā Ḫıżr Beg'iñ fażlına nevʿan muʿterif olalardı. "Maṭlaʿ-ı kelāmında fiʿl-i lāzımı müteʿaddī şanmış" didikleri meziyyetini inkār-ı ṣırf iken ḳavl-i żaʿīfi ile evleviyyet-i istidlālde evleviyyet iki vechle müteʿayyindir. Ṣāḥib-i fikr-i daḳīḳ olan ehl-i tedḳīḳ ʿindinde beyne mā-beyne ḳatı mübeyyendir. Fe'hhem cidden kemā ḥaḳḳaḳahu'l-ʿĀlī erşedena'llāhu teʿālā ile'l-meʿāni.

6988 Ḫıżır Beg ḥaẓẓ idüp tilmīẕiniñ ġāyet cevābından
Olup Ḥācı Ḥasan-zāde daḫi memdūḥ-i aḳrānī

Mevlānā Şükrullāh şekkera'llāhu mesāʿīehū

6989 Murād Ḫān ʿaṣrınıñ kāmillerinden biri Şükrullāh
Anıñ da ʿilm ü fażlı ʿaḳl u rüşdi fehm ü iẕʿānı

6990 Ricāl-i devletiñ müstaḥseni olmaġla ʿaṣrında
Ḳaraman-oġlı'na göndermiş idi pādişeh anı

6991 İsā'etden Ḳaraman-oġlı çünki olmadı ḫālī
Anaṭolı'da eylerdi gehī iẓhār-ı ṭuġyānī

6992 Biraz te'dīb olundı cürmin istiʿfāya gönderdi
Cenāb-ı Monla Ḥamza gibi bir nihrīr-i devrānı

6993 Sefāretle Murād Ḫān'a gelince Ḥamza-i fāżıl
Olup her vażʿı Monlā Ḥamza'nıñ memdūḥ-ı sulṭānī

6994 Emīr-i ḫā'iniñ ʿafv itdirüp cürm ü ḫaṭī'ātın
Murād Ḫān'ıñ olup şāyān-ı elṭāf-ı firāvānı

6995 Murād Ḫān daḫi Şükrullāh'ı gönderdi teşekkürle
Muḳābil Ḥamza'ya taḥsīn idüp monlā-yı ẕī-şānı

6996 O daḫi fi'l-ḥaḳīḳa Ḥamza'ya hem-keffe olmışdı
Berāberdi eger sencīde olsa ḳadr-i ʿirfānı

6997 Murād Ḫān'ıñ yanında çünki meşkūr idi aḥvāli
Niçe eyyām oldı müsteşār-ı devr-i sulṭānī

Tācüddīn İbrāhīm el-Müştehir bi-Ḫaṭīb-zāde

6998 Efāżıldan birisi daḫi eyyām-ı Murād Ḫān'da
Ḫaṭīb-zāde ki Tācüddīn İbrāhīm ʿunvānı

6999 ʿUlūmı evvelen Monlā Yegān'dan oḳıdı cümle
Temehhür eyleyüp tekmīl idince fażl u ʿirfānı

7000 Medārisde müderris oldı tedrīs-i ʿulūm itdi
Müderris itdiler İzniḳ'e ol niḥrīr-i devrānı

[173a]

7001 Niçe eyyām anda neşr-i ʿilm itmişdi ṭullāba
Yüz otuz aḳça yevmiyye olup taʿyīn-i sulṭānī

7002 Dem-i āḫirlerinde fāriġu'l-bāl oldı külliyyen
Riyāżāt-ı ʿaẓīmeyle olup bir şeyḫ-i nūrānī

Menāḳıb-ı Tācüddīn Maʿa Monlā Yegān

7003 ʿAzīziñ baʿż-ı ḥālātı muṣarraḥdır Şaḳāyıḳ'da
Yazar Ṭaşköpri-zāde anı ber-tafṣīl ü ʿunvānī

7004 Anıñ ferzend-i ẕī-şānı ki Muḥyiddīn Muḥammed'dir
Rivāyet itdi kim Monlā Yegān ol şeyḫ-i Rabbānī

7005 ʿAzīmetle Ḥicāz'a uġradıḳda şehr-i İzniḳ'e
Cenāb-ı vālidim iḳbāl ü istiḳbāl idüp anı

7006 Bir aʿlā beyte iskān itdi etbāʿıyla bi'l-cümle
Żiyāfetle idüp icrā-yı resm-i ḥaḳḳ-ı mihmānī

7007 Nefāyis eṭʿimeyle cümlesin sīr-i nevāl itdi
Ṣaġīrü's-sin iken ḫıdmetde eylerdim nigeh-bānī

7008 Götürdi vālidim Monlā Yegān'ı geldigi sāʿat
Şehir içinde bir ḥammāma ber-taṭhīr-i ebdānī

7009 Girüp ḥammāma ṭathīr eyleyüp ednāsdan cismin
Çıḳınca ṭaşraya Monlā-yı Yegān babam ol ānī

7010 İki ayaḳların ġasl eyledi ṣu ile tekrāren
Öpüp ber-ser ḳılup ricl-i şerīf-i ḍayf-i ẕī-şānı

7011 Teḥāşī eyleyüp menʿ itmedi taḳbīl-i pāyinden
Didi ey tāc-ı dīn-i serverān-ı mülk-i ʿOṯmānī

7012 Bizi maḥcūb-ı ikrām eylediñ bu mīz-bānīde
Didi ey bāreka'llāh ṣāḥib-i eḍyāf-ı Raḥmānī

7013 Rivāyetdir ki Muḥyiddīn Muḥammed'den bu keyfiyyet
Yegān'ıñ ṣavtı gūşımda ṭurur dirmiş ile'l-ānī

7014 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında beḳāya irtiḥāl itdi
Yine İzniḳ şehrinde idüp gül-geşt-i rıḍvānī

7015 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Ola ḫāk-i mezārı ḳuhl-i çeşm-i ḥūr-ı ġılmānī

Mevlānā Ḫıżr Şāh ḥażżera'llāhu merḳadehū

7016 Murād Ḫān devletinde ḥāżır u āgāh olanlardan
Biri daḫi Ḫıżır Şāh idi Paşa oldı ʿunvānı

7017 Vücūdı Menteşe'den neş'et itmekle diyārında
Taʿallüm eylemişdi baʿż-ı ʿilmi ḥasbe'l-imkānī

7018 Diyār-ı Mıṣr'a varup şuġl idüp on beş sene anda
Niçe erbāb-ı ḥayṣiyyetden itdi kesb-i ʿirfānī

7019 Bilād-ı Rūm'a ʿavdet eyledikde nāzil olmışdı
ʿAlī Ṭūsī yanında mekṣ idüp bir niçe ezmānī

7020 Balaṭ'a bir zamān oldı müderris niçe müddetde
Aña yevmiyye on beş aḳça oldı müzd-i sulṭānī

[173b]

7021 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Bursa'ya daʿvet buyurduḳda
Aña tevcīh olundı buḳʿa-i Sulṭān Murād Ḫānī

7022 Anıń yevmiyyesi ell'aḳçaya iblāġ olunduḳda
Taʿallül itdi istikṣār idüp īrād-ı noḳṣānı

7023 Dimiş yevmiyye on beş aḳça maṣrūfātım olmaġla
Beni teşvīş ider efkārı olmaz kesb-i ʿirfānī

7024 Ḳabūl itmiş olaydım fażlasın ḫarc u meṣārifden
Virirdi bańa celb-i menfaʿatle kār-ı ḫüsrānī

7025 Anıń bir bostānı var idi kendi diyārında
Giderdi dersden ṣońra alup ṭullāb u yārānı

7026 Ḥimārı üstine rākib olup ṭālibleri öńce
Kitābın ṭoldurup şedd eyleyüp dāmān-ı ḫaftānı

7027 İyābında ẕihābında daḫi meşy ü rikābında
Maḥall-i dersine baḳardı fevt itmezdi bir anı

7028 Ḳalīl-i ʿayşa rāżī oldı ʿilm ü fażla saʿy itdi
Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāda ḳatı az idi aḳrānı

7029 Cihānıñ cāh u mālı çünki olmamışdı āmāli
Sekiz yüz elli üçde ḳıldı ʿazm-i ḳurb-i Raḥmānī

7030 İki ferzend-i pāki kendüye ḫayru'l-ḫalef ḳaldı
Biri Dervīş Muḥammed āḫarıñ Zeynī'dir ʿunvānı

7031 Faḳīh u fāżıl olmaġla bilād-ı Rūm'a geldikde
Olup seccāde-pīrāy-ı hükūmet niçe ezmānī

7032 Sicill-i ʿömrine Bercīs-i ḳudret ez-ḳażā yazdı
Ḳażā-yı ḳudsi teklīf eyleyüp fermān-ı hicrānī

7033 Sicillin ṭayy idüp seccādesin devşirdi maḥfilden
Gelince aña istiʿcāl ile te'bīd-i fermānī

7034 Daḫi vaḳt-i şebābındaydı ʿazli cāh-ı ūlādan
Ola ḳaṣrıyla cennet manṣıb-ı uḫrā-yı rıḍvānī

Mevlānā Muḥammed ibn-i Ḳāḍī-i Ayaṣuluġ Çelebi

7035 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Muḥammed'dir
Çelebī-i Ayaṣuluġ olup meşhūr ʿunvānı

7036 Pederden bu laḳab āyā ne yüzden intiḳāl itdi
Ḳażāya daḫi tevrīṯ eyledi maḫdūm-ı ẕī-şānı

7037 Muḳaddem ʿilm ü fażla saʿy idüp vaḳt-i cevānīde
Ẕekā vü cevdet-i ṭabʿıyla sebḳ itmişdi aḳrānı

7038 Ḫalāyıḳdan olunca inḳıtāʿı künc-i ʿuzletde
Ḳılup tekmīl-i nefsi emrine saʿy-i firāvānī

7039 ʿUlūmuñ ekṯerin Monlā Yegān'dan iktisāb itdi
Müderris idi Aġrus'da o dem üstād-ı ẕī-şānı

7040 Ḫıżır Şāh oldıġında yerine me'mūr tedrīse
Oḳutdı Ḫˇāce-zāde'yle Ayās'a faẓl u ʿirfānı

[174a]

7041 Niçe āṯār u te'līfātı dā'irdir eyādīde
Bilinmişdir anıñ ḳadr-i girān-ı dürr-i ʿirfānı

7042 Ḫuṣūṣā İbn-i Sāʿātī gibi bir ehl-i tedḳīḳıñ
Kitāb-ı Mecmaʿın şerḥ eyledi ber-vech-i itḳānī

7043 ʿAẓīmü'ş-şān bir te'līf iken ṣarf itdi maḳdūrın
Hidāye şerḥleri üzre yazup taʿlīḳ-ı ḥaḳḳānī

7044 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf-ı efẓālin
Sekiz yüz elli beşde eyledi gül-geşt-i rıḍvānī

Mevlānā ʿAlā'eddīn ʿAlī Ṭūsī raḥimehu'llāh

7045 Efāżıldan birisi de ʿAlā'eddīn-i Ṭūsī'dir
Celiyyü'l-ḳadr monlādır ʿAlī'dir nām-ı ẕī-şānı

7046 ʿAcem'de ʿilm-i maʿḳūlāt u menḳūlātı derk itdi
Mahāretle cemīʿ-i fende sebḳat itdi aḳrānı

7047 ʿUlüvv-i ḳadr ile meşhūr-ı āfāḳ oldı Īrān'da
Diyār-ı Rūm'a geldikde olup manẓūr-ı sulṭānī

7048 Müderris oldı Sulṭāniyye'ye Bursa'da bir müddet
Aña yevmiyye elli aḳça taʿyīn-i Murād Ḫānī

7049 Ḳılınmışdı ḳanāʿat eyleyüp tedrīs-i ʿāmm itdi
Muḥammed Ḫān olunca cālis-i taḫt-ı ḫıdīvānī

7050 Sitanbul'ı yed-i tesḫīre aldıḳda bi-iẕni'llāh
Kenāyisden sekiz bīʿa içün emr-i cihān-bānī

7051 Ṣudūr itmişdi kim ola medāris ehl-i tedrīse
Biri Ṭūsī'ye virildi daḫi yüz aḳça iḥsānı

7052 Civār-ı belde-i mezbūrede bir ḳarye vaḳf itdi
Müderris Ḳaryesi olmışdır el-ān ḳarye ʿunvānı

7053 Birine Ḫˇāce-zāde birine Monlā Kerīm oldı
Beḳāyā bīʿa-i ḫamse birer niḥrīr-i devrānī

7054 Müderris naṣb idüp tedrīs itdirdi niçe müddet
Medārisden Ṣemān'a eyleyince vażʿ-ı bünyānı

7055 Tamām olduḳda bünyādı Ṣemān'ıñ emr-i tedrīse
Kenāyisden aña naḳl olunup bā-emr-i sulṭānī

7056 Rivāyetdir o dem Ṭūsī'ye taʿyīn olunan mevżiʿ
Maḥall-i Cāmiʿ-i Zeyrek idi dir belde sükkānı

7057 Bināsı Ayaṣofya'dan beş-on yıl aḳdem olmışdı
O dem olmaġla eṭrāfında ḳırḳ ḥücrāt-ı ruhbānī

7058 Muḥammed Ḫān anı terk eyleyüp üslūb-ı sābıḳda
Revāhibden bedel ṭullāb-ı ʿilmiñ oldı iskānı

7059 Yazar Ṭaşköpri-zāde şöyle kim ʿAllāme-i Ṭūsī
O yerde ders oḳutdı niçe yıl mānend-i Cürcānī

7060 Muḥammed Ḫān Ġāzī dersine ḥāżır olurlardı
Vezīr-i aʿẓamı Maḥmūd Paşa ile aḥyānī

[174b]

7061 Mekān-ı ders-i muʿtādı tecāvüz itme dirlerdi
Vezīri ṣola kendi ṣaġa otururdı yeksānī

7062 Gelürdi dersine niçe efāżıl baḥṣ iderlerdi
İderdi meclis-i şāhīde dā'im gevher-efşānī

7063 Ḥavāşīsin oḳutdı Seyyid'iñ Şerḥ-i ʿAḍud üzre
Göreydi anı Saʿdüddīn iderdi reşk-i ʿirfānī

7064 Ḥużūr-ı şehriyārīden kemāl-i inbisāṭ üzre
ʿAlā'eddīn-i Ṭūsī'ye gelince rifʿat-i şānī

7065 İdüp taḥḳīḳ u tedḳīḳāta bir gün ṣarf-ı maḳdūrın
Cemīʿ-i fenden iẓhār eyledikde naḳd-i eẕhānī

7066 Görünce gevher-i efżālini Monlā-yı Ṭūsī'niñ
O meclisde ṭarab-nāk eyledi ol şāh-ı devrānı

7067 Kemāl-i şevḳden gāhī ḳıyām u geh ḳuʿūd itdi
Hemān az ḳaldı kim iẓhār ide bāzī-yi ṭıflānī

7068 Vezīre emr idüp iʿṭā olundı on biñ aḳçayla
O meclisde daḫi bir şāl-ı Ṭūsī ḫilʿat-i ḫānī

7069 Beşer yüz aḳça her bir ṭālibe inʿām olunmışdı
O gün ṭaşup döküldi ḳulzüm-i iḥsān-ı sulṭānī

7070 O yerden ḳalḳdı Mevlānā-yı Ṭūsi'yle Muhammed Ḫān
Mekān-ı dersine ʿAbdülkerīm'iñ ḳıldı pūyānī

7071 Görünce şehriyār-ı ʿālemiñ yanında Ṭūsī'yi
Cesāret itmedi tedrīse ṣavdı ders-ḫˇānānı

7072 Muḥammed Ḫān'dan istiḥyā idüp ʿAbdülkerīm ammā
Olup noḳṣān-ı fażlı bāʿiṣ-i taʿyīb-i ḫāḳānī

7073 Varırdı şāh-ı ʿālem Ḫˇāce-zāde dersine gāhī
Anıñ ʿinde'l-efāżıl ẓāhir iken fażl u rücḥānı

7074 Teheyyü' eyledikde pādişeh yanında tedrīse
Selām ile iderdi iktifā-yı luṭf-ı şāhānī

7075 Maḥall-i dersine girmezdi ancaḳ yine tedrīse
Vaṣiyyet eyleyüp eylerdi elṭāf-ı firāvānī

7076 Muḥammed Ḫān iḥsān itdi Mevlānā-yı Ṭūsī'ye
Edirne şehri içre buḳʿa-i Sulṭān Murād Ḫān'ı

7077 Daḫi virmişdi ikrāmen aña yüz aḳça yevmiyye
Muḥaṣṣal olmış idi ġarḳa-i deryā-yı iḥsānı

7078 Revān olduḳda Mevlānā-yı Ṭūsī semt-i Īrān'a
Civār-ı buḳʿa-i mezbūrede ol şīr-i ʿOṯmānī

7079 Murād Ḫān buḳʿasına muṭṭasıl bir buḳʿa yapmışdı
Birer fāżıl müderris oldı manṣūb-ı cihān-bānī

7080 Yüz akça ġalle-i yevmiyyesi var idi ūlānıń
Olup her birisiniń elli aḳça müzd-i şāyānı

7081 Ḫˇace-zāde birinde oḳıdırdı daḫi birinde
ʿAlāʾeddīn-i Ṭūsī oḳıdırdı niçe ezmānī

Der-Beyān-ı Sebeb-i İġbirār-ı Mevlānā Ṭūsī ez-Cānib-i Ebu'l-Fetḥ be-Rūy-i Meʾyūsī

[175a]

7082 ʿAlāʾeddīn-i Ṭūsī devlet-i Sulṭān Muḥammed'de
Muʿazzezken niçün tercīḥ itdi semt-i Īrān'ı

7083 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de Şaḳāyıḳ'dan rivāyetle
Muḥammed Ḫān Fātiḥ sābiʿ-i evlād-ı ʿOṯmānī

7084 Ḫˇace-zāde ile Ṭūsi'ye fermān eyledi bir gün
İde her birisi ḥikmetde bir taṣnīf-i ḥaḳḳānī

Reften-i Monlā Ṭūsī be-Semt-i Īrān

7085 Tehāfüt ṣāḥibi yaʿnī Ġazāli'yle ḥakīmānıń
Teḥāküm ideler beyninde ber-taḥḳīḳ u itḳānī

7086 Ḫˇace-zāde şurūʿ itmişdi dört ayda tamām itdi
Daḫi teʾlīf-i Ṭūsī altı ayda buldı pāyānı

7087 Ẓuḫur nāmıyla tevsīm eyleyüp teʾlīf-i zībāsın
Ḳılındı tuḥfe-i ḫāniyye-i bezm-i cihān-bānī

7088 Oñar biń aḳça ile her birisi kāmyāb oldı
Virildi Muṣliḥuddīn'e daḫi bir baġl-i sulṭānī

7089 Egerçi Ḫˇāce-zāde nüsḫası bī-nām ḳalmışdı
Velākin nüsḫa-i Ṭūsī'ye tafḍīl itdiler anı

7090 Şerīkinden ziyāde ister iken luṭf-i şāhīyi
Ẓuhūr-ı ester ile oldı gūyā ʿayb-ı noḳṣānı

7091 Degilken mūcib-i redd semt-i Īrān iḫtiyār itdi
Unutdı esterāne şīvesiyle kār-ı merdānı

7092 Varup Tebrīz şehrinde görüşdi Şeyḫ İlāhī'yle
Telāmīẕinden idi sābıḳan ol şeyḫ-i nūrānī

7093 Anı bir bāġa daʿvet eyleyüp ḳıldı żiyāfetle
Mürāʿāt-ı ḥuḳūḳ-ı resm-i üstādī-i ẕī-şānī

7094 Kenār-ı nehre düşmişdi iḳāmet-gāhı ol bāġıñ
Başın egmiş tefekkür üzre iken şeyḫ-i Rabbānī

7095 Gelüp Monlā-yı Ṭūsī'ye su'āl itdikde fikrinden
Ḥużūr-ı ḫāṭırıyla naḳl idüp iẕhāb-ı aḥzānı

7096 Bilād-ı Rūm'ı terk-i manṣıbıyla naḳl idüp şeyḫe
Teşekkür eyledikde oḳuyup bir naẓm-ı ḫāḳānī

7097 Me'āl-i beyt-i raʿnā bu idi şeyḫiñ kelāmında
Ferāġ-ı bāl-i yek-sāʿat bih ez-ṣad luṭf-ı şāhānī

7098 Hemān bir ṣayḥa ile Ṭūsi maġşiyyun ʿaleyh oldı
İfāḳatle idüp aḥvāline ḥamd-i firāvānī

7099 Pes andan ṣoñra ʿazm-i Māverāü'n-nehr itdikde
ʿUbeydullāh-ı Aḥrār'a olup bir bende-i cānī

7100 Ṭarīḳatden ḥaḳīḳatden kemāl-i istiṭāʿatden
Gelüp Monlā-yı Ṭūsī'ye muḥaṣṣal ẕevḳ-ı vicdānī

7101 Maḳāmāt-ı ilāhiyye tecelliyyāt-ı ẕātiyye
Niçe ḥālāt-ı ẕevḳıyye aña gelmişdi rūḥānī

Mü'ellefāt-ı Mevlānā ʿAlī Ṭūsī

7102 Mevāḳıf Şerḥi'ne bir ḥāşiye taḥrīr itmişdir
İderdi cān ile taḥsīn görse anı Cürcānī

[175b]

7103 Bu te'līfin kirāren müsteʿiddāna oḳutmışdı
Ḫılāl-i ẕikr-i evṣāfında sebḳat itdi tibyānı

7104 Ḥavāşī yazdı daḫi Şerḥ-i Ḳāḍī-i ʿAḍud üzre
Teʿāżud eylemişdi Seyyid-i Cürcān'a itḳānī

7105 Daḫi Telvīḥ-i Saʿdüddīn üzre ḥāşiye yazdı
O te'līfinde tavżīḥ eylemişdir sırr-ı ʿirfānı

7106 Ḥavāşī yazdı Keşşāf'ıñ ḥavāşīsi gibi vāfir
Açup Seyyid ḳadar esrār-ı taḥḳīḳāt-ı Ḳur'ān'ı

7107 Yazup Şerḥ-i Meṭāliʿ üzre Seyyid ḥāşiye ammā
Muvaffaḳ olmamışdı ḥall-i Ṭūsī gibi Cürcānī

7108 Bütün te'līf ü taṣnīfātı maḳbūl-i efāżıldır
Tedāvül üzre devr itmekdedir āṯārı büldānı

7109 ʿUbeydullāh enfāsıyla nefs-i muṭma'inneyle
Dem-i āḫirlerinde oldı dirler ḳuṭb-ı devrānī

7110 Vefātı Māverāü'n-nehr'de yā semt-i Īrān'da
Dimişlerdir Ḫudā maġfūr ide ol ẕāt-ı ẕī-şānı

7111 Münevver eyledikce ʿālemi envār-ı ʿirfānı
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-i Raḥmānī

Mevlānā Ḥamza el-Ḳaramanī

7112 Efāżıl leşkeriniñ Ḥamza-i ṣāḥib-ḳırānıdır
Cenāb-ı Monla Ḥamza aʿref-i vaṣfı Ḳaramanī

7113 Ḥadīṯ ü fıḳh u tefsīri diyārında efāżıldan
Telemmüẕ eyleyüp aḳrān elinden aldı meydānı

7114 Temehhür itdi her fende irüp ġāyāt-ı ḳuṣvāya
Bedīʿ u Ḳāsım u Leyṯī'ye vardır fażl u rüçḥānı

7115 Maʿānīye bedīʿa iştiġāl itdi evā'ilde
Beyānı sebḳat itmişdir anı İbn-i Ḳaramanī

7116 Mehām-ı salṭanatda anı istiḫdām eylerdi
Sefāretle bilürlerdi anı evlād-ı ʿOṯmānī

7117 Umūr-ı ḫāricīsi daḫi maʿmūr idi monlānıñ
Niẓāmü'l-mülk idüp āl-i Ḳaraman niçe dem anı

7118 Anıñ re'yiyle idi ekşeriyyā ṣulḥ u perḫāşı
Ṣadāḳatle inandırmış idi gūyā Murād Ḫān'ı

7119 Müfessir hem muḥaddiş idi vaḳtin itmedi żāyiʿ
Yine tedrīs ü iftā ile geçdi vaḳt ü ezmānı

7120 Ḥavāşī yazdı çün Tefsīr-i Beyżāvī'yi ḥall itdi
Daḫi Keşşāf'a itdi iʿtirāż-ı sırr-ı Ḳur'ānī

7121 Ṭoḳuz yüz sāli olduḳda gelince Ḥamza'ya nevbet
İdüp terk-i neberd-āyīni-i cevlān-geh-i fānī

7122 Rezim-gāh-ı fenādan ʿazm-i meydān-ı beḳā itdi
Cinānıñ ʿarṣasında işidüp meydān-ı merdānı

7123 Cihāndan ḳaṭʿ idüp aḳvāt u evḳātın güzār itdi
Cenāb-ı Ḳāsımu'l-erzāḳ virsün rızḳ-ı rıḍvānī

Mevlānā İbn-i Temcīd zīde mecduhū

[176a]

7124 Efāżıldan birisi daḫi Temcīd-oġlı'dır ʿaṣrıñ
Ferīdi oldı lebrīz itdi bāng-i fażlı azānı

7125 Egerçi şöhreti Temcīd-oġlı idi monlānıñ
Muʿayyen olmamışdır andan özge nām-ı zī-şānı

7126 Oḳutmışdı Muḥammed Ḫān'ı hengām-ı ṣabāvetde
Velākin olmadı meşhūr-ı ʿālem hem-çü Gürānī

7127 Muḳārin oldı dirler Şeyḫ İlāhī'ye evā'ilde
Menār-ı fażlı üzre buldı şöhret mecd ü ʿunvānı

7128 Görülmiş idi Türkī Fārisī Tāzī lisānında
Niçe āşār-ı kilk-i naẓmı niçe şiʿr-i dīvānı

7129 Yazup Tefsīr-i Ḳāḍī üstine bir ḥāşiye ammā
Daḫi Keşşāf'dan telḫīṣ idüp esrār-ı Furḳān'ı

7130 Nedīmi oldı iki pādişāh-ı heft-iḳlīmiñ
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında dükendi cām-ı devrānı

Mevlānā Seyyid ʿAlī el-ʿAcemī

7131 Biri Seyyid ʿAliyy-i Aʿcemī'dir fāżıl-ı dehriñ
ʿAcemde gerçi taḥṣīl eylemişdi ʿilm ü ʿirfānı

7132 Cenāb-ı Seyyid-i Cürcān'dan tekmīl-i ʿilm itdi
Bilād-ı Rūm'a sevḳ itdikde anı ābı hem nānı

7133 Muḳaddem Ḳasṭamonı'ya gelüp ṭuyduḳda vālīsi
Çaġırdup yanına ḳıldı añа ikrām-ı şāyānı

7134 Maʿārif ḳadrin añlar Mīr İsmāʿīl dirlerdi
Emīrān-ı Murād Ḫān içre ʿālī idi ʿunvānı

7135 Edirne şehrine geldi Murād Ḫān'a buluşduḳda
Ḳarīn-i iltifāt oldı ḳılup dil-sīr-i iḥsānī

7136 Müderris naṣb idüp Bursa'da vāḳiʿ Yıldırım Ḫān'a
Virüp ol buḳʿa-i vālā ile terfīʿ-i ʿunvānī

7137 Murād Ḫān devletinde geçdi tedrīs ile evḳātı
Muḥammed Ḫān olunca zīb-baḫş-i taḫt-ı sulṭānī

7138 Ḥużūr-ı pādişāhīde efāżıl ile cemʿ itdi
Fuḥūl-i ʿaṣr ile baḥs itdirüp aṣḥāb-ı ʿirfānı

7139 Tefevvuḳ eyleyüp Seyyid ʿAlī aḳrān u emṡāle
Ẓuhūr itmişdi ol dem sā'irinden fażl u rüchānı

7140 Yazup Şemsiyye Şerḥi üzre Seyyid ḥāşiye gerçi
Tedāvül üzredir ḥālā bütün āṡār-ı Cürcānī

7141 Anıñ āṡārına yazdı ḥavāşī daḫi bu Seyyid
Dü seyyiddir biri Cürcāni'dir birisi Īrānī

7142 Daḫi Şerḥ-i Meṭāliʿ üstine bir ḥāşiye yazdı
Yine itmişdi Cürcāni'yle ebḥāṡ-ı fīrāvānī

7143 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl ider ḥālen
ʿAliyy-i Aʿcemī ol seyyid-i vālā-yı ẕī-şānī

7144 Ziyāde ḥüsn-i ḫaṭṭa mālik idi ʿilmden fażla
O ḥüsn-i ḫaṭṭ ile yazmış ola Keşşāf-ı Ḳur'ān'ı

[176b]

7145 Emīr ıṭlāḳ olunmaḳ Rūm'da sādāta ʿörf oldı
ʿAliyy-i Aʿcemī olsa n'ola ol mīr-i Īrānī

7146 Sekiz yüz altmışıñ āḫirlerinde göçdi dünyādan
Ḳıla aʿlā-yı ʿilliyyīnde Mevlāsı iskānī

Mevlānā es-Seyyid Ḫasan zīde ṣalāḥuhu

7147 O ʿaṣr-ı aḥsenü'l-evḳātda müstaḥsenü'l-ḫulḳuñ
Biri Seyyid Ḥasan ibn-i ʿAlī'dir bilmiş ol anı

7148 Toḳat ḳurbında Göynük nām bir ḳarye ḫākinden
Ẓuhūr itmişdi ḳıldı semt-i Rūm'a ʿazm-i pūyānī

7149 Diyārında efāżıldan ʿulūmı kesb idüp evvel
Bulup her fende istikmāl-i küllī fażl u ʿirfānī

7150 Viḳāye metnini şerḥ eyledi ḥall itdi mermūzın
ʿİnāye ile tevsīm itdi ol te'līf-i ẕī-şānı

7151 Daḫi bir şerḥ yazdı fenn-i zīce beẕl-i bāb itdi
Anıñ beyne'l-ehālī Şerḥ-i Şāmil oldı ʿunvānı

7152 Lisānında ʿaẕūbet var idi ṭarz-ı tekellümde
Velākin elken-i sā'ir gibi itmezdi elḥānı

7153 ʿİbādetle riyāżetle ḳatı az idi ṣānīsi
Güvāh-ı ʿadl idi taḳvāsına envār-ı pīşānı

7154 Sekiz yüz sāliniñ evvellerinde göçdi āḫir kār
İde murġ-ı revānı āşiyān gülzār-ı rıḍvānı

Mevlānā Ḥüsāmeddīn-i Toḳatī

7155 Birisi daḫi Mevlānā Ḥüsāmeddīn-i Toḳatī
Murād Ḫān ʿaṣrınıñ ser-defter-i aṣḥāb-ı ʿirfānı

7156 Naʿal-bend-zāde'dir dirler aña Tārīḫ-i ʿĀlī'de
Şaḳāyıḳ'da Müderris-zāde'dir meşhūr ʿunvānı

7157 Olup ʿilme muḥibb derse müvāẓıb dānişe ṭālib
Daḫi teʾlīf ü taṣnīfāta rāġıb merd-i ḥaḳḳānī

7158 Yazup teʾlīf-i ʿAbdülḳāhir-i Cürcāniʾye bir şerḥ
Miʾeye nām ile bulmışdı naḥvde şöhret ü şānı

7159 O metn-i muʿteber ṣad bārekaʾllāh şimdi buldı fer
Açıldı ʿuḳde-i ebkār-ı maʿnā-yı ʿarūsānī

7160 Ḳınāʿ-ı Ġāmiżāt metnini keşf itdi şerḥiyle
Mezāyā-yı ḫafāyāsın idüp tenvīre erzānī

7161 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde naḳl-i vāżıḥla
Cenāb-ı vālidiñ ḫāli daḫi üstād-ı ẕī-şānı

7162 Muḥammed ibn-i İbrāhīm-i Niksārī'den ol şerḥi
Oḳumışdı cenāb-ı vālidim ber-vech-i itḳānī

7163 Taʿallüm eylemişdim ben daḫi ol şerḥ-i zībāyı
Cenāb-ı vālidim merḥūmdan der-ʿahd-i şübbānī

[177a]

7164 Fevāyid münderic olmaġla vāfir intifāʿ itdim
Bañа ol şerḥ virdi inşirāḥ-ı ṣadr-ı ʿirfānī

7165 Ḥavāşī yazdı daḫi ṣoñralarda Şerḥ-i Tecrīd'e
Niçe āṣār u taʿlīḳātı vardır hem-çü Cürcānī

7166 Daḫi esbāb-ı aḥkām-ı ḳuzaḥda niçe taʿlīḳāt
Yazup taḥḳīḳ itmişdir müsellem oldı bürhānı

7167 Ziyāde eẕkiyādan idi Taṣdīḳ u Taṣavvur'da
Virüp intāc her şekle miṣāl-i feylesofānī

7168 Daḫi Şemsiyye'yi şerḥ eylemişdir daḫi Tecrīd'i
Tecerrüdle mücerred oldı dehriñ özge sulṭānı

Mevlānā İlyās ibn-i İbrāhīm

7169 Efāżıldan birisi daḫi İlyās ibn-i İbrāhīm
Bulup ʿaṣr-ı Murād Ḫānī'de Sīnābi'yle ʿunvānı

7170 Ẕekā vü fıṭnatı ġālib idi hem ḥiddet-i ṭabʿı
Serīʿü'l-intiḳāl idi yoġ idi belki aḳrānı

7171 Maḳāṣıd üzre ḳaṣdı ḥāşiye yazmaġ idi ancaḳ
Biraz taʿvīḳ itdi kendüyi ekdār-ı nefsānī

7172 Serīʿü'l-ḫaṭṭ idi bir gicede yazdı Ḳudūrī'yi
Daḫi Şemsiyye Şerḥi buldı bir gicede pāyānı

7173 İmām-ı Aʿẓam'ıñ Fıḳh Ekber'in şerḥ eylemişlerdi
Resā'il yazdı tefsīre idüp tedḳīḳ-ı imʿānī

7174 ʿAlā ḳavlin Maḳāṣıd Şerḥi'ne vardı ḥavāşīsi
Görülmiş kendi ḫaṭṭıyla yazar tārīḫ-i ʿOṯmānī

7175 Ḥafīfü'r-rūḥ idi ġāyet mizāḥ eylerdi yārāna
Leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe olmaġla severdi hem-nişīnānı

7176 Müderris oldı Sulṭāniyye-i Bursa'da bir müddet
İdüp her fenden anda neşr-i ʿilm ü faẓl u ʿirfānı

7177 Düşüp bir menfaʿatli buḳʿa-i nev-ṣaḥn-ı cennetde
Aña naḳl itdi istiḥḳāḳ ile bā-emr-i Sübḥānī

Mevlānā İlyās bin Yaḥyā ibn-i Ḥamza er-Rūmī

7178 Efāẓıldan birisi daḫi İlyās bin Yaḥyā'dır
Ḥafīd-i Ḥamza-i Rūmī idi ʿunvān-ı ẕī-şānı

7179 Müderris oldı Merzifon'da hem ḳāḍi vü müftī
Anıñ neşr-i feẓā'il itmede geçmişdi devrānı

7180 Fıḳıhda anıñ üstādı Muḥammed bin Muḥammed kim
Anıñ babası Maḥmūd el-Buḫārī Ḥāfıẓ ʿunvānı

7181 Fuṣūl-i Sitte hem Faṣlu'l-Ḫiṭāb'ıñ ṣāḥibidir ol
Muḥammed Pārsā-yı Ḫˇāce dirdi aña iḫvānı

7182 ʿAceb şeyḫ-i kebīr ü sālik idi meslek-i Ḥaḳḳ'a
ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında maʿdūm idi aḳrānı

[177b]

7183 O daḫi fiḳhı aḫẕ itmiş idi bir şeyḫ-i kāmilden
Anıñ da Ḥāfiẓu'l-Ḥaḳḳ olmış idi eşher-i şānı

7184 Ebū Ṭāhir Muḥammed bin Muḥammed bin Ḥasan'dır kim
'Aliyyü'ṭ-Ṭāhirī'niñ oġlı hem tilmīẕ-i 'irfānı

7185 O da Ṣadrü'ş-Şerī'a ol imām u şeyḫden gördi
'Ubeydullāh Maḥmūd u Muḥammed Şeyḫ Bürhān'ı

7186 İcāzet vāḳi' oldı her birinden vaḳt ü 'aṣrında
Teselsül üzredir her biriniñ itḳān u īḳānı

7187 Ḳamusı bu icāzātıñ Buḫārā içre vāḳi'dir
Tefāvüt üzredir her biriniñ tārīḫ-i ezmānı

7188 Bu İlyās bin Yaḥyā'nıñ icāzet aldıġı tārīḫ
Sekiz yüz yirmi bir sālinde vāḳi' nısf-ı şa'bānī

7189 Cihāndan irtiḥāli daḫi vāḳi'dir Buḫārā'da
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı rıḍvānī

Mevlānā Muḥammed ibn-i Ḳāḍī-yı Manyas

7190 Faẓā'il ehliniñ aṣḥāb-ı istīnāsınıñ biri
Murād Ḫān devletinde ol Muḥammed'dir ki 'unvānı

7191 Miyān-ı nāsda Manyas-ı Ḳāḍı-zāde olmışdır
Kemāl-i faẓl ile sebḳ eylemişdir niçe insānı

7192 'Ulūmı 'aṣrınıñ fāẓıllarından idüp istikmāl
Olup ba'ẕ-ı medārisde müderris niçe ezmānī

7193 Edirne şehri içre 'ilm ile meşhūr olmışdı
'Acāyibde ġarāyibde idüp taḥṣīl-i itḳānī

7194 Uṣūl ü fer'-i fiḳha hem kelāma intisāb itdi
Eḥādīṯi tetebbu' itdi hem tefsīr-i Ḳur'ān'ı

7195 Ḥavāşī yazmış idi Şerḥ-i Sa'düddīn'e tafsīlen
'Aḳā'idde bilinmişdi anıñ miḳdār-ı 'irfānı

7196 ʿAcāyibde ġarāyibde niçe āṯārı olmışdır
Ṭılısmāt ile neyyir-i necāta ḳıldı ṣarf-ı eẕhānī

7197 Bıraġup bezm-i ünsi meclis-i ʿuḳbaya cān atdı
Şikest olmışdı minyāsı döküldi cām-ı devrānı

ʿAlāʾeddīn ʿAlī el-Ḳoçḥiṣārī

7198 Eʿālīden birisi de ʿAlāʾeddīn-i Rūmī'dir
ʿAliyyü'l-Ḳoçḥiṣārī'dir anın meşhūr ʿunvānı

7199 Efāżıldan ʿulūmı kesb idüp kendi diyārında
Diyār-ı Rūm'dan Īrān'a itdi ʿazm-i pūyānī

7200 Telemmüẕ itdi Saʿüddīn ü Seyyid'den daḫi anda
Gelince aña her fende mahāret fażl u itḳānī

7201 Bilād-ı Rūm'a ʿavdet eyledikde ṣavb-ı devletden
Olup baʿż-ı medārisle sezā-yı luṭf-ı sulṭānī

[178a]

7202 Ḥavāşī yazmış idi Şerḥ-i Miftāḥ'a maʿānīde
Açup aḳfāl-ı ebvāb-ı ʿulūm-ı fażl u ʿirfānı

7203 Fuḥūl ʿindinde maḳbūl oldı ol teʾlīf-i zībāsı
Anıñ ʿAllāme Saʿüddīn'e oldı baʿż-ı rüçḥānı

7204 Ḫudā rūh u revānın şād ide ʿafv ide zellātın
Göre āṯār-ı ʿilm u fażlını der-bāġ-ı rıḍvānī

Ḳāḍī-i Balāṭ

7205 Fuḥūlinden birisi daḫi hengām-ı Murād Ḫān'da
Balāṭ Ḳāḍīṣi'dir kim fażlınıñ daʿvāda bürhānı

7206 ʿIyāndır gün gibi āṯār-ı teʾlīfātı ʿālemde
Ḫuṣūṣā Żav'-ı Miṣbāḥ üzre olan şerḥ-i ẕī-şānı

7207 Tedāvül itdi Baṣriyyūn u Kūfiyyūn destinde
ʿAyār-ı cevdet-i ṭabʿın bilür ṣarrāf-ı aḳrānı

7208 Kemāl-i faẕlına faẕla idi zühd ü veraʿ anda
Cihānıñ ʿizz ü cāhıñ itmedi ḫulyāya şāyānī

7209 Faḳaṭ bir kerre ḳāḍı-yı Balāṭ oldı rıżāsıyla
Ḳażānıñ defʿine bulmayıcaḳ refʿiyle imkānı

7210 İdince müddet-i maʿlūmesin ol demde istīfā
Bulup ḥüsn-i ḫitāmıyla sicill-i ʿömr ü ezmānı

7211 Bir elde cām-ı ʿazli bir elinde sāġar-ı mevti
Ḳuyūdāt-ı cihāndan ḳurtarınca muṭlaḳan cānı

7212 Cinānda tehniyet-sāz-ı beḳā olmaġla ʿazm itdi
Ola tevḳiyet ile teʾbīd Ḥaḳḳʾıñ ʿafv u ġufrānı

Baḫşāyiş Faḳīh

7213 O ʿaṣr-ı meymenet-baḫşāda şöhret-yāb olanlardan
Birisi oldı Baḫşāyiş fiḳāhetle bulup şānı

7214 Aña baḫşāyiş-i Ḥaḳḳ idi ẕātında kemālātı
Kişiniñ yalıñız saʿyiyle olmaz öyle ʿirfānı

7215 Mübārek-nefs idi enfās-ı ḳudsiyyeyle ʿālemde
Müşārün biʾl-benān olmışdı derʿahd-i Murād Ḫānī

7216 ʿUlūma iştiġāl üzreydi vaḳtin itmedi żāyiʿ
Murād Ḫānʾa resāʾil yazdı ber-taḥḳīḳ u itḳānī

7217 Ḫudā-yı kām-baḫşā vire cennetde mükāfātın
Enīs-i merḳadi olsun cinānıñ ḥūr u ġılmānı

Mevlānā Muḥammed Ḳutbüddīn el-İzniḳī

7218 Efāżıldan birisi daḫi Ḳuṭbüddīn-i İzniḳī
Ki Mevlānā Muḥammed oldı anıñ nām-ı ẕī-şānı

7219 Fenārī-zāde Mevlānā ʿAlīʾden ʿilm-i maʿḳūli
Telemmüẕ eyledi faẕlında sebḳ itmişdi aḳrānı

7220 Temehhür eylemişdi meslek-i ṣūfiyyede vāfir
Şerīʿatle ṭarīḳat hem ḥaḳīḳat ile ʿirfānı

7221 Ḳamusın bir yere cemʿ eyledi ḳuṭb idi fi'l-vāḳiʿ
Yazup Miftāḥ-ı Ġayb-i Şeyḫ Ṣadr'a şerḥ-i ḥaḳḳānī

7222 At oynatmışdı ol pehnā-yı esrār-ı ḥaḳāyıḳda
Şifā-yı ṣadrı virmezdi Cenedī belki Ferġānī

[178b]

7223 Güzel açmış mekān-ı Maḫrez-i esrār-ı estārı
Ne gevherler niṯār itmiş bulup gevher-şināsānı

7224 Fenārī gerçi şerḥ itmişdi ıṭnāb üzre Miftāḥ'ı
Velākin mübtedīden ṣaḳlamışdı rāz-ı pinhānı

7225 Nuṣūṣ-ı ḥażret-i Ṣadr'a daḫi bir şerḥ yazmışdır
Fuṣūṣ-ı Şeyḫ Muḥyiddīn'e cā'iz olsa rüçḥānı

7226 Sekiz yüz ile seksen beş olunca sāl-i hicretden
Cihāndan itdi rū-gerdān āḫir ḳuṭb-ı devrānī

7227 Sipihr-i dūn-perver ehl-i düşmen ḥażret-i ḳuṭbuñ
Zevāli üzre bu nüh āsiyādan ḳıldı gerdānı

7228 Muʿammer oldı ṭūl-i ʿömr ile ʿayş-i refāh üzre
Zamān-ı Yıldırım Ḫānī'de oldı luṭfa erzānī

7229 Ẓuhūr-ı fitne-i Timur-ı bāġīye irişmişdi
İdüp terk-i ʿutüvv ü ẓulmine nuṣḥ-i fırāvānī

7230 Zamān-ı Yıldırım Ḫān'da ʿaẓīmü'l-ḳadr olmaġla
Yazılmışdı muḳaddem daḫi tafṣīl üzre ʿunvānı

7231 Ḫudā ḫāk-i mezārın ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
İrişsün ḥaşre dek züvvārına imdād-ı rūḥānī

Mevlānā Fetḥullāh eş-Şirvānī

7232 Murād Ḫān devletinde fażl ile meşhūr olanlardan
Daḫi Fātiḥ güninde Monla Fetḥullāh-ı Şirvānī

7233 Muḳaddem Seyyid-i Cürcān'dan maʿḳūl u menḳūli
Dirāset ile taḥṣīl eyledi ber-vech-i itḳānī

7234 Riyāżiyyātı Ḳāḍızāde-i Rūmī'den ögrendi
Semerḳand'a idüp Şirvān'dan tā ʿazm-i pūyānī

7235 Bilād-ı Rūm'a geldi sākin oldı Ḳasṭamonı'da
Cenāb-ı Mīr İsmāʿīl idi vālī-i ẕī-şānı

7236 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālid-i ẕī-şānınıñ ḫāli
Muḥammed ibn-i İbrāhīm-i Niksārī'dir ʿunvānı

7237 Mevāḳıf ile Telvīḥ'i daḫi Eşkāl-i Te'sīs'i
Şürūḥıyla taʿallüm itdi andan niçe ezmānī

7238 O daḫi vālidim merḥūma taʿlīm eyleyüp andan
Faḳīr itdi taʿallüm iẕn-i Bāri'yle kemā-kānī

7239 Ḥavāşī yazdı taʿlīḳātı vardır Çaġminī üzre
Daḫi Şerḥ-i Mevāḳıf üzre taʿlīḳāt-ı ḥaḳḳānī

7240 Yazılmışdır İlāhiyyāt'ı üzre keşf ü ḥall itdi
Naẓīri olmayan niḥrīr iken Monlā-yı Şirvānī

7241 İlāhiyyāta düşdi ḥikmet üzre fikr ü sevdāsı
Tecelliyyāt-ı ẕātiyye ile ol şeyḫ-i Rabbānī

7242 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında civār-ı ḳudse cān atdı
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ḳurb-i rıḍvānī

Şücāʿeddīn İlyās eş-Şehīr bi-Müfred

7243 Şücāʿeddīn İlyās oldı biri ehl-i efżāliñ
Şücāʿ-i Müfred olmış idi anıñ vaṣf u ʿunvānı

[179a]

7244 Mülaḳḳab olmış idi Şeyḫ-i Üskūbi'yle evvelde
Müderris oldı İsḥāḳiyye'de ḳırḳ yıl be-şāyānī

7245 Efāżıldan müdeḳḳıḳ nādirü'l-aḳrān olmaġla
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi tafṣīl idüp ol ḥibr-i devrānı

7246 Cenāb-ı İbn-i Zeyrek yaʿni Mevlānā-yı Rükneddīn
Dimişdir vālid-i ẕī-şānıma ol şeyḫ-i nūrānī

7247 Niçe müddet oḳutdı ʿilm-i meşrūʿātı tekmīlen
Daḫi ʿilm-i ḥaḳāyıḳda olup üstād-ı ẕī-şānı

7248 ʿAzīzi müstecābü'd-daʿve fehm itmişdi babası
Tesettür idi lübs-i ḫilʿat-i raʿnā-yı aʿyānı

7249 O ḥāletle yine dā'im gezerdi ziyy-i ṣūfīde
Mücābü'd-daʿve bilmişdi anı ʿaṣrıñ ʿazīzānı

7250 Ḫudā ḳabrin münevver eyleyüp aʿlā-yı cennetde
Müyesser ola iskānı be-ḥavrāyān-ı rıḍvānī

Mevlānā İlyās el-Aḥnefī

7251 Efāżıldan birisi daḫi ol ʿaṣr-ı Murādī'de
Cenāb-ı Monla İlyās Aḥnefī'dir eşher ʿunvānı

7252 Temehhür eyleyüp maʿḳūl u menḳūlātda ṣoñra
Fiḳāhetde lüġat ʿilminde daḫi aldı meydānı

7253 Taṣavvuf ʿilmine ʿirfāna düşdi fikr ü sevdāsı
Riyāżāt ile gelmişdi añа eẕvāḳ-ı rūḥānī

7254 İdüp "el-ye'sü iḥde'r-rāḥateyn"[1] üzre ʿamel āḫir
Cihānıñ ʿizz ü cāhın terk ile ʿuḳbāya cūyānī

7255 Ola rūḥ u revānı Ḫıżr u İlyās ile cennetde
Muḳārin āşiyān-sāz-ı civār-ı ḳurb-i Raḥmānī

Mevlānā Süleymān Çelebi ibnü'l-Vezīr Ḫalīl Paşa

7256 Efāżıl zümresinden ṣayılan ol ʿaṣr-ı vālāda
Biri Monlā Süleymān'dır o dürr-i baḥr-i ʿirfānī

7257 Ḫalīl Paşa'nıñ oġlı oldıġıyçün añа babası
Murād Ḫān devletinde virdi ḳāḍī-ʿasker ʿunvānı

7258 Zamān-ı vālidinde ḳıldı istiḥḳāḳ-ı ẕātīsi
Sezā-yı luṭf-i şāhī maẓhar-ı luṭf-ı firāvānī

1 "Ümitsizlik iki rahattan biridir."

7259 Kerīmü'l-menḳabet bir fāżıl-ı devrān olup āḫir
Güm olduḳda yedinden ḫātem-i ʿömr-i Süleymānī

7260 Ḥayāt-ı vālidinde iḫtitām-ı ḫayr ile irdi
Cihāndan ʿazli içün "irciʿī"yle[1] emr-i Rabbānī

7261 Ḫudā ḳabr-i şerīfin nūr-ı raḥmetle ide leb-rīz
Enīs-i merḳadi yā Rabb ola Belḳīs-i rıḍvānī

Ḫātime-i Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı Rabbānī der-ʿAhd-i Devlet-i Murād Ḫānī ʿaleyhim er-raḥmetü'ṣ-Ṣamedānī

[179b]

Der-Ẕikr-i Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-i ʿİẓām ve Mutaṣavvıfīn-i Kirām der-ʿAhd-i Murād Ḫān-ı Ṯānī

7262 Meẕācīb-i kirāmıñ emcedi mecẕūb-ı ʿāşıḳdır
Ricālu'llāh içre Aḳbıyıḳ Sulṭān'dır ʿunvānı

7263 Muḳaddem Ḥācı Bayram-ı Velī'den beyʿat itmişdi
Riyāżetle sülūke mānīʿ oldı ceẕb-i Raḥmānī

7264 Fedā itdirdi āḫir kār şeyḫin ceẕb-i ẕātīsi
Anıñçün ṣaḥvına ġālib olup eṭvār-ı sekrānī

7265 Cihānı baş açıḳ yalın ayaḳ geşt itdi ser-tā-ser
Libās-ı şöhretiñ oldı niçe eyyām ʿüryānī

7266 Olup ḳasvetden ārī terk idüp nāmūs ile ʿārı
Gözinde ẕerre miḳdārı degildi mülk-i sulṭānī

7267 O ḥāletde bir oġlı gelmiş idi dār-ı dünyāya
O da babası gibi itmedi dehre nigeh-bānī

7268 Bürehne-pā vü ser dā'im gezerdi sūḳ u pāzārı
Ẓuhūr itmişdi esrār-ı ebi sirrāni cehrānī

7269 Tevārī eyledi cism-i şerīfi Bursa ḫākinde
Ziyāretle gelür züvvār-ı ḳabre feyż-i rūḥānī

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön**!" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

Menḳabe-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

7270 Yazar Ṭaşköpri-zāde Aḳbıyıḳ Sulṭān'ıń aḥvālin
Bu imiş bāʿiṣ-i ceẕb-i ʿazīz ol şeyḫ-i Rabbānī

7271 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den beyʿat itdikde
Anı ber-resm-i muʿtād-ı ḳadīm-i ehl-i ʿirfānī

7272 Ḳoyup bir erbaʿīne terbiyet eylerdi ḫalvetde
ʿAzīz ile iderdi gāh u bī-geh ṣoḥbet-i cānī

7273 Cenāb-ı Ḥācı Bayram'a didi eṣnā-yı ḫalvetde
Bańa ebvāb-ı dünyā fetḥ olundı didi ol ānī

7274 ʿAzīzi didi dünyāya ṣaḳın bel baġlama zīrā
Sańa yoḳdur beḳāsı eyleme taẓyīʿ-i ezmānī

7275 Naʿīmi ṣūret-i nıḳmetde ʿizzi ẕülli cāmiʿdir
Ḥuṭām-ı dünyevīden geç didikde şeyḫ-i ḥaḳḳānī

7276 Cevāb itmiş ʿazīze Aḳbıyıḳ ilzām vechiyle
Bu dünyā mezraʿ-ı uḫrā buyurdı Şāh-ı ʿAdnānī

7277 Kilīd-i dünyevī bāb-ı cinānı fetḥ itmekle
Temettuʿ eylerim didikde şeyḫi redd idüp anı

7278 Buyurdı şeyḫ mürşid sańa fī-mā-baʿd bizlerden
Naṣīḥat olmaz aṣlā diyü gördi ceẕbe şāyānī

7279 Çıḳarken ḥücreden ifrāṭ-ı ceẕbinden düşürmişdi
Başından tācını ol sālik-i meczūb-i ḥaḳḳānī

7280 Suḳūṭ-ı tācını fehm itdi kim şeyḫinden olmışdır
Dönüp almaḳ degil ḳılmadı ol semte nigeh-bānī

[180a]

7281 Bürehne-ser gezüp başın tırāşa itmedi raġbet
Yanında iktisādan oldı rāciḥ selb-i ʿüryānī

7282 Velākin bāb-ı dünyā kendüye meftūḥ olmışdı
Tehī olmadı ṣafrā ile beyżādan ebed yanı

7283 Degildi ḥıfẓa mā'il ṣarf iderlerdi mesākīne
Burusa'da urup bir türbe-i vālāya bünyānı

7284 Civārında daḫi dār-ı ʿaẓīme iştirā itdi
İderdi dā'imā kendinden istiṭʿām-ı cīrānī

7285 ʿAzīziñ kendi şekli üzre maḫdūmı daḫi ḳıldı
Ḳalenderler miyānında vefāt idince pūyānī

7286 ʿAlā'eddīn-i Aʿrābī'den oḳurdı o hey'etle
Melāmiyyūndan iken kesb iderdi ʿilm ü ʿirfānı

7287 İkisiniñ de fevti belde-i Bursa'da olmaġla
Derūn-ı türbede defne maʿan olmışdı erzānī

7288 Bir emr-i müşkiliñ ḥallinde aṣḥāb-ı tecāribden
Rivāyetdir ki züvvāra olur teshīl ü imkānı

Menāḳıb-ı Cemīle-i Yazıcı-zāde Muḥammed Efendi

7289 O ʿaṣrıñ ḳuṭbü'l-evtādı güzīn-i ehl-i irşādı
Yazıcı-zāde'dir el-ḥaḳḳ Muḥammed nām-ı ẕī-şānı

7290 O daḫi Ḫācı Bayram-ı Velī'den beyʿat itmişdir
Gelibolı'da bedr oldı hilāl-i māh-ı tābānı

7291 ʿAzīzi ayaġına kendüyi irşāda gelmişdi
Murād Ḫān kendüye irsāl idüp iḥżār-ı fermānī

7292 Henūz İslām eline girmemişdi şehr-i İstanbul
Edirne şehri idi taḫt-gāh-ı āl-i ʿOṯmānī

7293 ʿAzīzi ġamz itmiş idi aʿdası Murād Ḫān'a
Cülūsı ḫavfına düşmekle iḥżār eyledi anı

7294 Anaṭolı'da fi'l-vāḳiʿ maḥabbetle inābetle
Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiñ olan münḳād-ı fermānı

7295 Ḫalāyif mürşid-i āgāh u dervīşān u sālikler
Zevāyā ḫāneḳāh aṣḥābı hem merdān-ı meydānī

7296 Ṣayılsa ḥadd ü ḥaṣrı ʿadd ü iḥṣā mümkin olmazdı
Anıńçün ḥażret-i pīri geçüp etbāʿ-ı sulṭānī

7297 Egerçi ḳayd u bend ile getürtdi şeyḫi maḥbūsen
Su'āl-i mūcibi olmadı maḳdūr-ı Murād Ḫānī

7298 Niçe emr-i ḫafāyānıń ẓuhūrı muḳteżāsıydı
O vādīde ʿazīzi itdiren şāyān-ı pūyānī

7299 Yazılsa mūcibāt-ı bāṭınīsi ḥadden efzūndur
Eń ednāsı Yazıcı-zāde'niń irşād-ı ʿirfānı

7300 Ḳıyās it sā'ir aḥvāl-i ḳudūm-i Ḥācı Bayram'ı
Gelür vaḳt-i münāsibde bütün evṣāf u tibyānı

[180b]

7301 Yazıcı-zāde merḥūmuń daḫi gör rifʿat-i şānın
Gelibolı'dan aṣlā itmedin bir ḫaṭve-cünbānī

7302 Gelüp muṭlaḳ ayaġına muḳayyed iken ayaġı
Telāḳī itdiginde eyledi irşāda erzānī

7303 İnābet itdigi meclisde buldı insilāb üzre
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den ʿilm ü ʿirfānı

7304 Anıń irşādınıń yümn-i sedādı ẓāhir olduḳda
Gelüp te'līf ü taṣnīfāta ḳudret yüsr-i imkānī

7305 Lisān-ı Türkiyāne üzre bir te'līfi vardır kim
Muḥammediyye nāmıyla olup mevsūm ʿunvānı[1]

7306 İlāhun vāḥidün rabbün teʿālā ile bed' itdi
Huva'llāhu'l-bedīʿu'l-ḥaḳḳu'l-aʿlā mıṣraʿ-i sānī

7307 Sezādır ravżatü'l-ʿuşşāḳ olsa nām-ı nāmīsi
Virir ehl-i sülūke oḳıdıḳça ẕevḳ-ı rūḥānī

7308 Dem-i te'līfde Ḫıżr'a mülāḳī oldı dir rāvī
Anıń taʿlīm u tefhīmiyledir ebyāt u evzānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

7309 Buḥūrında tenāsüb ḥüsn-i sebk üzre ʿibārātı
Ḳavāfī vü redīfinde olan taḳṭīʿ-i pāyānı

7310 Lüġāt-i Fārisī Tāzī vü Türkīsinde maʿnāsı
Tenāfürden daḫi elfāẓınıń ifṣāḥ-ı elhānı

7311 O vādīde selāset ġālibā telḳīnidir Ḫıżr'ıń
Arada söylemişlerdir niçe sırr-ı füyūżānī

7312 Lisān-ı ḫalḳda meşhūr olandan māʿadādır bu
Yazar ʿĀlī kitābında anı ber-vech-i ḥaḳḳānī

7313 Cenāb-ı Yazıcı-zāde o te'līf-i dil-ārāyı
Leb-i deryāda naẓm itmekle hem-çün dürr-i ġalṭānī

7314 Olup ġavvāṣ-ı baḥr-i bī-kerān-ı ʿilm-i lāhūtī
Çıḳarmış lücce-i nā-ḳaʿrdan şol nāb-ı ʿirfānı

7315 Alup aṣdāf-ı lafẓından niçe lü'lü'-i maʿnāsın
İdüp her gevherin bir tāc-dāra zīb-i ʿunvānī

7316 O dürr-i şāh-vārı revnaḳ-ı tāc-ı keyān olsa
Cihān olur mı ol dürrüń behāsı ḳıymet-i kānı

7317 ʿAzīziń ḥāliyā naẓm itdigi te'līf-i zībāsı
Olur ʿuḳbāda elbet efser-i şāhān-ı rıḍvānī

7318 Anıńçündür ki erbāb-ı ḥaḳīḳat ḥayl-i ṣūfīye
Bilür ḳadr-i refīʿin başı üzre tāc ider anı

7319 Cenāb-ı Ḫıżr ola bir nüsḫayı te'līfde yāver
Ledün ʿilminden ola nüsḫası fihrist ü ʿunvānı

7320 Ola dībācesi ʿaşḳ-ı ʿilāhī Meṡnevī-āsā
Maḥabbet ile daḫi ḫatm ola encām u pāyānı

7321 Ḫuṣūṣā Yazıcı-zāde gibi bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
Dem-i ʿaşḳında te'līf eyleye ol naẓm-ı ẕī-şānı

7322 Celāleddīn-i Rūmī ile at-başı berāberce
Feżā-yı ʿaşḳda itmez mi āyā pūye-gerdānī

[181a]

7323 Yazar Künh'inde ʿĀlī vaṣf idüp te'līf-i zībāyı
Lisān-ı ḫalḳda meşhūrdur ol sırr-ı Sübḥānī

7324 Yazarken ʿaşḳ baḥsin hem-daḫi esrār-ı ʿuşşāḳı
Cenāb-ı Yazıcı-zāde ḳılup bir āh-ı sūzānī

7325 Kemāl-i sūziş-i ʿaşḳ ile ol āh-ı cihān-sūzı
Yaḳup destinde olan ṣafḥa-i pāki şitābānī

7326 Müşāheddir ile'l-ān ol kitābıń sūziş-i āhı
Zihī ʿaşḳ-ı Ḫudāvendī zihī te'sīr-i giryānī

Menḳabe-i Dīger-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

7327 Evā'ilde ʿazīziń fāḳa vü faḳrın bilenlerden
Rivāyetdir ki naḳl eyler Gelibolı'nıń aʿyānı

7328 O rütbe teng idi dest-i meʿāşı faḳd-ı hestīden
ʿAşā-yı leyleye irmezdi gāhī dest-i imkānı

7329 Egerçi mu'niseydi ehli ammā az idi ṣabrı
Velākin ḫaṣlet-i maḥmūdesiyle şeyḫ-i ḥaḳḳānī

7330 ʿAlāḳa eylemişdi her sözin ışġā iderlerdi
Firāşından tevellüd eyledi evlād-ı ẕükrānı

7331 Daḫi birḳaç benātı oldı andan şeyḫ-i āgāhıń
ʿİyālinde idi maḥremleri evlād-ı ḫ'īşānı

7332 Ṣaġīrü's-sinn idi evlādı bilmezlerdi aḥvālin
Ne varı derk iderlerdi ne yoġa fehm ü iẕʿānı

7333 Nehār-ı rūzede ṣā'im iken ḫāṭūnı bī-çāre
Didi zevcine ey ḳuṭb-ı zamān ey şeyḫ-i Rabbānī

7334 Ḳanāʿat üzresin hīç kimseye ḥālim şu dimezsin
Ġınā-yı ṭabʿ ile iẓhār idersin ḥāl-i şükrānī

7335 Beni mūnis bilüp kitmān-i faḳr itmekle aḥbāba
Baş egdirmezsin Allāh'a idüp tevsīḳ-ı tüklānī

7336 Seniñ bu keṣret-i evlād ile maḳbūl iken ʿöẓrüñ
Ḳarındaşıñda olsa setr idersin faḳr u fiḳdānı

7337 Ne evde ṣatacaḳ ne yatacaḳ bir şeyimiz ḳaldı
O rütbe faḳr u fāḳa bizlere virdi perīşānī

7338 Niçe eyyāmdır ḥammāma varmaḳ olmadı mümkin
Uşaḳlarda gerek bende çoġaldı çirk-i ebdānī

7339 Diremden destiñizde ceybiñizde gerçi yoḳ ammā
Böceklendik izāle idelim evsāḫ-ı ṣıbyānı

7340 Bugün iẓniñle ḥammāma varup pāk olalım cümle
Edā-yı ücret-i ḥammāma Ḥaḳḳ'ıñ olur iḥsānı

7341 Getürdi şeyḫe bir çömlekle bir mikdār et virdi
Didi aḫşama dek tabḫ idesin ber-vech-i āsānī

7342 Eger ḥammāmdan ʿavdet naṣīb olursa bu laḥma
Pirinç żamm eyleyüp şurbā idüp fevrī faḳīrānī

[181b]

7343 Biz ifṭār idelim maʿṣūmlar karnın ṭoyursunlar
Ṣıyāmı ṣıymayup cānlarımıza ḳatalım cānı

7344 Uşaḳların alup germābeye gitdikde bī-çāre
Ḳapudan girdi bir sā'il ḳılup dīke nigeh-bānī

7345 Dike dike baḳup çömlek içinde laḥmi gördükde
Ḫiṭāb itdi ʿazīze söyledi ey merḥamet kānı

7346 Niçe eyyāmdır acım bugün bu laḥme muḥtācım
Beni Allāh içün eyler misiñ ifṭāra erzānī

7347 Yoġ idi ġayri bir zādı hemān bir dīk idi zādı
Bu deñlü ṭıfl-ı āzādı görüp ḥırmāna şāyānī

7348 Tevekkül maṭbaḫında tabḫ olunmış şeyḫ-i āgāhıñ
Kilār-ı ḳudsden gelmiş nefāyis niʿmet ü nānı

7349 Müheyyā idi yanında feraḥ-nāk itdi miskīni
Eliñ tīz ṭut diyüp baḫş eyledi ol rızḳ-ı ṣıbyānı

7350 Mürüvvet görmedi ol sā'iliñ boş dönmesin andan
Etiyle çömlegi der-dāmen itdirdi şitābānī

7351 Bu şeb evlādımıñ ḥāli n'olur dimedi ol ʿālī
ʿAṭāsı sā'iliñ oldı ʿiyāl ü nefse rüchānı

7352 Gelüp ḥammāmdan laḥmı su'āl itdikde zevcinden
Ḥikāyet itdiginde sā'ili bī-çāre ol ānī

7353 Kemāl-i żucretinden ʿunf ile şeyḫe ʿitāb itdi
Didi ey şeyḫ-i bī-şefḳat mürüvvet merḥamet ḳanı

7354 Bu deñlü aç ṣıbyānı ne iṭʿām idelim bu şeb
Ben ifṭār itmesem mānıʿ degil eṭfāl-i cevʿānı

7355 Ne ile aldadup ḫāṭırların ḫoş idelim söyle
Bu şeb kimden recā-mend olalım biz bir dilim nānı

7356 Eve lāzım iken mey-ḫānede seccāde basṭ itmek
Ecānibden meḥārim muḥteremken şimdi ḥırmānı

7357 Ḥarām olmaz mı ʿörf-i cūdda şerʿ-i mürüvvetde
Ulü'l-ḳurbāya taḳdīm idesin bir şaḫṣ-ı nādānı

7358 Kemāl-i ıżṭırārın göricek ḫaṭun u ṣıbyānıñ
Cenāb-ı Şeyḫ girdi ḥücreye bā-ḥüzn ü keslānī

7359 Ḥicāb u ıżṭırābından ferāmūş itdi ifṭārın
Sirişk-i çeşm ile laḫt-i cigerle āb ile nānı

7360 Bedel itdi yüzin dergāh-ı Ḥaḳḳ'a ṭutdı āh itdi
Velākin ṭaşraya ʿaks eylemezdi āh u giryānı

7361 Tamām olmaḳsızın dergāh-ı Mevlā'ya münācātı
Ḳapusı daḳḳ olundı dergeh-i şeyḫiñ ʿacūlānī

7362 ʿAzīze geldi ḫāṭūnı didi daḳḳ eyleyen bābı
ʿAceb kimdir bu bī-hengām gelmiş şaḫṣ-ı dihḳānī

7363 Buyurdı şeyḫ ḫāṭūna utandırdıñ beni ḥayfā
Ferāmūş eyleyüp iḥsān-ı Ḥaḳḳ'ı luṭf-ı Mennān'ı

[182a]

7364 Yarım çömlek et ile Ḥaḳḳ'a bu şeb imtinān itdiñ
Ḫacāletde ḳoduñ dergāhda ber-ʿaḳl-ı nisvānī

7365 Taḥammül itmeyüp ṣabr itmediñ emr-i mükāfāta
ʿAcūl olmaġla istetdiñ baña eżʿāf-ı iḥsānı

7366 Ḳalur mıydı yarım çömlek etiñ taḥt-ı cemīlinde
Unutdurduñ baña resm-i ḳadīm-i ṣabr u sāmānı

7367 Ḳıyāmetler ḳoparup cenk u ġavġā itdigiñ niʿmet
Teraḳḳubsuz ẓuhūr itdi gör imdi luṭf-ı Mennān'ı

7368 Ḳapu açıldıġında gördi kim bir şaḫṣ başında
Ṭutar bir ṭablada on beş ṣaḥın niʿmet bi-elvānī

7369 Nefāsetde ḥalāvetde leṭāfetde sezā dinse
Cinānda ṭabḫ olunmış niʿmet-i ḫoş taʿm-ı rıḍvānī

7370 Rüvātıñ baʿżı on dürlü idi dir sofra üstinde
Cezā-yı ʿaşr-ı emṯāli idüp taṣdīḳ-ı bürhānī

7371 Buyurdı şeyḫ ol niʿmet-resān şaḫṣ-ı şeref-mende
Ne cānibden bu semte eylediñ teşrīf-i pūyānī

7372 Nedir ismiñ ya kimsin yā kime tābiʿ olup geldiñ
Bunı ẓāhirde kim gönderdi ber-vech-i şitābānī

7373 Didi bu niʿmet-i mevfūreniñ irsāline bādī
Müsāfir geldi ḳāḍīya bu şeb çavuş-ı sulṭānī

7374 Anı ḳāḍı'l-beled ifṭāra daʿvet eylemişlerdi
Anı tevḳīr içün tevfīr idüp bu ḫ̆ān-ı elvānı

7375 Ḳuluñ ḫuddām-ı şerʿ-i Aḥmedī'den olmaġın her şeb
Dem-i ifṭārda ekṣer ḳılarım ḫaṭve-cünbānī

7376 Ġurūb olmazdan evvel sofra-i ifṭār ḳonduḳda
Su'āl itdi sizi kāḍıdan ol mihmān-ı sulṭānī[1]

7377 Muġaffil ḳāḍı-yi cāhil ḫabīṯü'n-nefs olmaġla[2]
Biraz ẕemm eylemiş sulṭānımı çün yoḳdur ʿirfānı

7378 Ne bilsün gevheri ḫar mühreyi nādān-ı bī-temyīz
Olur mı öyle cāhil ehl-i ʿirfānıñ ṣenā-ḫʿānı

7379 Ne deñlü var ise mihmān-ı mezbūruñ size meyli
O rütbe sizlere ḳāḍīda varmış buġż-ı nefsānī

7380 Taʿaṣṣub üzre mecbūl olmaġ ile ṭabʿ-ı melʿūnı
Dem-i ifṭārda itmiş tamām iġżāb-ı mihmānī

7381 Çavuş mü'min muvaḥḥid ḳāḍı ise nünkir ü müfsid
Gelen maḥżar ḳadar yoġ imiş anıñ ʿaḳl u iẕʿānı

7382 Eẕāna munṭaẓır ʿālem olar ġavġā-yı meẕhebde
Ṭabīʿatler miyānında olup eżdād-ı rūḥānī

7383 Mürāʿāt itmemegle ḥürmet-i ḍayf-ı müsülmāna
Ṭaʿāmın yemege ġılẓatla itdi şarṭ u eymānı

7384 Gehī dīni Ḫudā te'yīd ider bir şaḫṣ-ı fācirle
Murād itmiş Cenāb-ı Ḥaḳḳ ide iṭʿām ṣıbyānı

[182b]

7385 Biri birine taslīṭ eyleyüp ol demde żıddeyni
İder sīr-āb-ı niʿmet ol sebeble niçe ṣıbyānı

7386 Ṭaʿāmı yimede maʿṣūmlar māderle bir yerde
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i ḥaḳḳ ile buṭlānı

Münāẓara-i Ḳāḍī Maʿa Çavuş

7387 Dönüp ḳāḍīdan istifsār itdi ʿunf ile çavuş
Cenāb-ı şeyḫ-i ʿālī-ḳadr o ẕāt-ı ḳuṭb-ı Rabbānī

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

7388 ʿAceb bu şehr içinde ḫāneḳāhında mıdır didi
Bu şeb anlarla hem-bezm olmanıñ olur mı imkānı

7389 Bu şeb daʿvet olunsa bu yere teşrīf ider miydi
Ḳarīrü'l-ʿayn iderdi bizleri taḳbīl-i dāmānı

7390 Didi ḥużżār-ı meclisden birisi Yazıcı-zāde
Şeb-i rūze bıraḳmaz tekyesin ber-vefḳ-ı şeyḫānī

7391 Eẕānlar oḳınup ifṭār itdi ḫalḳ bi'l-cümle
Boġaz boġazasız bunda idersiz lāġ-gūyānī

7392 Çavuş döndi didi mümkin degilse bunda teşrīfi
Revā görmem bu deñli niʿmet-i mevfūr-ı elvānı

7393 Tenāvül ideyiz anlar ideler nān ile ifṭār
Yerinden ṣıçrayup çavuş ayırdı niʿmet ü nānı

7394 Yine bā-iẕn-i ḳāḍī ḫākipāye eyledi irsāl
Duʿālar itdiler sulṭānıma vāfir ḫulūṣānī

7395 Nedāmet geldi ḳāḍīya daḫi vażʿ-ı girānından
Recā eyler ḳabūlin her biri ber-vech-i şāyānī

7396 Tenāvül eylemezlerse eger bu nān u niʿmetden
Yimem vallāhi billāhi didi çavuş-ı sulṭānī

7397 Egerçi ḳāḍı-i mesfūr ile varsa muʿādātı
Kemīne çavuşa yapıldı bu ḫʿān-ı firāvānī

7398 Miyān-ı şeyḫ-i ʿālī ile ol maḥżar miyānında
Niçe güft ü şünūd oldı ki yoḳ taḥrīre imkānı

7399 Recāsın çavuşuñ isʿāf idüp ekl itdi niʿmetden
Gelüp ḳāḍīya ḫubs̱-ı fıṭratından bir peşīmānī

7400 Geçüp inkārdan ḳāḍī taʿaṣṣubdan rücūʿ itdi
Hidāyet eyledi Hādī zihī tevfīḳ-ı Yezdānī

7401 Kerāmāt-ı bülendi kendi şehrinde görülmişdir
Tevātür üzre naḳl eyler Gelibolı ʿazīzānı

7402 Kerāmātından olmaz mı ʿazīziñ ḥacca gitdikde
Ṭavāf-ı beyt idüp gördükde ḳabr-i Şāh-ı ʿAdnān'ı

7403 Teberrük ḳaṣd idüp te'līf-i zībāsı yanındaydı
Ziyāret itdirüp aña daḫi ol ḳabr-i ẕī-şānı

7404 ʿAzīziñ ḫāṭır-ı āgāhına şöyle sünūḥ itdi
Münācāta şurūʿ itdikde bā-ilhām-ı Rabbānī

[183a]

Der-Beyān-ı Münācāt-ı ʿAzīz-i Müşārün İleyh ve ʿArż-ı Te'līf-i Ḫod ber-Ravża-i Muṭahhara ṣallallāhu teʿālā ʿalā münevverihā ve muṭahharihā

7405 Teveccüh eyleyüp ol ʿarş-i aʿlādan daḫi aʿlā
Behişt-i heştden ekrem o ḫāk-i müşk-i reyḥānī

7406 Leb-i tekrīm ile telẕīm idüp yüz yerde yüz yerde
Taḥiyyāta selāma bed' idüp bā-ḥamd-i Yezdānī

7407 Münācātında didi yā İlāhī ʿabd-i nā-çīziñ
Kemīne Yazıcı-zāde ġarīḳ-ı baḥr-i ʿiṣyānī

7408 Muvaffaḳ eylediñ yā Rabb ṭavāf-ı beytiñe imsāl
Ḫuṣūṣā ḳabr-i pür-nūr-ı Cenāb-ı şāh-ı ekvānı

7409 Ki bu cāy-i muṭahhardır türābı müşk-i ezferdir
Zemīni ʿanber-i terdir Ḫıṭā'dır ravż-ı rıḍvānı

7410 Bu ḫāk-i ʿıṭr-nāke kim ki tercīḥ eyleye yarın
Olup şermende-i küstāḫi-i teşbīh-i nedmānī

7411 Ḫudāvendā kerīmā dāverā ʿaşḳıñ kitābından
Hemān bir şemmesin taḥrīr idüp esrār-ı pinhānı

7412 Resūlüñle şeb-i miʿrācda esrār-ı isrāyı
Liḳā-yı ḳurb ile nāz u niyāz-ı ʿaşḳ-ı cānānı

7413 Zamān-ı āferīnişden ḥabībiñ şāh-ı kevneyne
Gelince mācerā-yı kā'ināti ḥāl-i insānı

7414 Me'ād u mebde'in taḥrīr idüp şerḥ u beyān itdim
Mey-i ʿaşḳ-ı ilāhīniñ olup ser-mest ü sekrānı

7415 Ne yazdım ise hengām-ı sekirde vaḳt-i ṣaḥvımda
Zebān-ı ḫāmeden ṣādır olan zellāt u nisyānı

7416 Gerek sehv ü ḫaṭā itdim gerek ifşā-yı rāz itdim
Bilürsin yā İlāhī senden olmaz ketmiñ imkānı

7417 Ḥabībiñ ravżasında bir gice ibḳā murād itdim
Eger oldıysa te'līfim Resūl ʿindinde ḥaḳḳānī

7418 Eger esrār-ı faḫru'l-enbiyāyı keşf ile elbet
Yarın ʿuḳbāda olursam anıñ maḥcūb-ı ḫüsrānı

7419 İşaretle beşāretle benim te'līfime yā Rabb
Ḥabībiñ cānibinden isterim bir remz-i ʿirfānī

7420 Ḳarīn-i ʿafv olursa sehv ü ʿiṣyānım maḥallinde
Çekilsün ḫāme-i ḳudret ile bir ḫaṭṭ-ı kitmānī

7421 Alup lübb-i tefāsīri Ṣaḥīḥayn-ı eḥādīṯi
Rüvātıyla yazup derc eyledim ber-vech-i itḳānī

7422 Tevārīḫ u siyerden muʿteber olan rivāyātı
Esānīd-i ṣaḥīḥayla idüp taḥrīre şāyānī

7423 Eger maḳbūl-i ḥażret olmış ise münteşir olsun
Degilse olmasun manẓūr-ı çeşm-i ehl-i ʿirfānī

7424 Ḫudāvendā der-i devlet-medār-ı faḫr-i ʿālemden
Budur aḳṣā-yı me'mūlüm ki naẓm-ı müstemendānī

7425 Gezüp elden ele çün sübḥa-i lü'lü'-i bī-hemtā
Yaḫūd mecmūʿa-i ʿirfān olup geşt ide ekvānı

7426 Ḫudāvendā ḥabībiñ nāmı ile nāmzed ḳıldım
Anıñ ʿaşḳıyladır ḥālā bu pūyānī vü cūyānī

7427 Münācātı tamāmında kitābın Yazıcı-zāde
Derūn-ı ravża-i Faḫru'l-enāma ḳoydı sirrānī

[183b]

7428 Kitāb-ı müsteṭāb-ı Yazıcı-zāde ḳalup bir şeb
Derūn-ı ravża-i pür-nūrda olmışdı nūrānī

7429 Bütün elfāẓ u maʿnāsın mine'l-evvel ile'l-āḫir
Ḳabūl-i dergeh olmış ġālibā ebyāt u evzānı

7430 Faḳaṭ bir-iki beytiñ üstine bā-ḫāme-i ḳudret
Birer ḫaṭṭ-ı siyeh olmış keşīde remz-i kitmānı

7431 Gürūh-ı ʿāşıḳāndan ketm-i ṣūrī iḳtiżāsıyla
Çekilmiş ola ol ḫaṭṭ-ı siyāh-ı ṣunʿ-ı Yezdānī

7432 Ol ebyāt üzre şol ḫaṭṭı görenlerden rivāyetdir
Müşāheddir ile'l-ān ḫaṭṭ-ı mersūmı kemā-kānī

7433 Ne bir ḥarfi ḳazınmışdır veyā bir noḳṭa maḥv olmış
Ḳırā'et itmeniñ bir vech ile olmazmış imkānı

7434 Hezārān böyle āṯār-ı kerāmātı görülmişdir
Niçe tārīḫde masṭūrdur evṣāf u ʿunvānı

7435 Yed-i ṭūlāsı vardır ẓāhir ü bāṭında āṯārı
Güvāh-ı ʿadlidir pūşīde olmaz ṣıdḳ-ı bürhānı

7436 Füṣūṣ-ı ḥażret-i Şeyḫ Ekber'i şerḥ eylemişlerdir
Ne gevherler niṯār itmiş görüñ ol kān-ı ʿirfānı

7437 Meʿādı yine ol şehr-i dil-ārāda muḳadderdir
Olur züvvārına ḥāṣıl niçe eẕvāḳ-ı rūḥānī

7438 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ḥaşre dek gülzār-ı ʿAdn itsün
Hemīşe türbe-dārı ola ḫuldüñ ḥūr u ġılmānı

Birādereş eş-Şeyḫ Aḥmed el-Maʿrūf bi-Aḥmed-i Bīcān

7439 Ḳarındaş-ı ṣaġīridir biri de ehl-i irşādıñ
Ki nām-ı pāki Aḥmed'dir laḳabdır aña Bīcān'ı

7440 Muḳaddem zümre-i ālüftegāndan oldıġın ʿĀlī
Yazar Tārīḫ-i Künh'inde eger yoġ ise bühtānı

7441 Müdāmī ʿīş u ʿişretle geçürmiş idi devrānın
Ayaġın bezmden çekdi bıraḳdı cām-ı gerdānı

7442 Ḳarındaşından aldı dest-i tevbe buldı irşādı
ʿUlūm-ı ẓāhir u bāṭında oldı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

7443 ʿAzīzi himmetiyle eyledi teʾlīf-i Envārʾı
Derūn-ı ʿāşıḳīni eyledi feyż ile nūrānī

7444 ʿAzīzānıñ Ṣalāhüddīn Kātib gibi bir ʿārif
Eb-i mācidleridir dir Gelibolıʾnıñ aʿyānı

7445 Niçe āṯār-ı faẓlı vardır ʿilm-i zīc ü heyʾetde
Ola her birisi Ḥaḳḳʾıñ ḳarīn-i ʿafv u ġufrānı

7446 Anıñ da ḳabri vāḳiʿdir ḳarındaşı civārında
Ola her biriniñ ḳabri ilāhā ḫuld-i rıḍvānī

eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn İmām-ı Debbāġān

[184a]

7447 ʿAzīzāndan birisi daḫi Debbāġān İmāmıʾdır
Sezā-vār idi el-ḥaḳḳ dinse aña şeyḫ-i Rabbānī

7448 Cenāb-ı şeyḫiñ ismi Muṣliḥuddīn oldıġındandır
Murād Ḫān devletinde ḳıldı dīne saʿy-i şāyānī

7449 ʿİbādetde devām-ı ẕikr u ṭāʿatde riyāżetde
Edā-yı farż u sünnetde geçerdi vaḳt ü ezmānı

7450 İki rekʿatde bir ābdest ile her gice yüz rekʿat
Nevāfil ḳılmaġı deʾb itdi dir Edirne sükkānı

7451 ʿAzīziñ ḥaḳḳına ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī dirmiş
Şerīʿatde cebel daḫi ḥaḳīḳat baḥr-i ʿummānı

7452 Eger olmasa istiġrāḳ u sekri ṣaḥvına ġālib
Mühīb-i dāʾimüʾl-fikr olmasa ol şeyḫ-i nūrānī

7453 Taṣarrufda aña ḳuṭbiyyeti taḳrīb iderlerdi
Velākin yoġ idi zühd ü veraʿda belki aḳrānı

7454 Edirne şehri içre ḥāliyā meşhūrdur ḳabri
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ola gülzār-ı rıḍvānī

eş-Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe el-Ḥamīdī

7455 Biri de kümmelīniñ Şeyḫ Pīrī'dir Ḥamīdī'dir
Saʿīdidir kerāmāt ehliniñ ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

7456 Egirdir şehriniñ müftīsiniñ dāmādı olmaġla
Telemmüẕ eylemişdir niçe müddet faẓl u ʿirfānı

7457 Gelince Ḳonya'ya ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī andan
İnābet ile itdi iḳtibās-ı feyż-i nūrānī

7458 ʿAzīzi ḫıdmetiyle bir zamān mekṯ eyleyüp anda
Anıñ iẕniyle ḳıldı ṣoñralarda ʿazm-i evṭānī

7459 Şerīʿatle ṭarīḳat beynini cemʿ eyleyüp āḫir
Diyār-ı ḫulde cān atdı gelince emr-i Rabbānī

eş-Şeyḫ Tācüddīn ḳuddise sirruhū

7460 Birisi Şeyḫ Tācüddīn İbrāhīm-i Baḫşī'dir
Fiḳāhetle Murād Ḫān ʿaṣrınıñ memdūḥu'l-aḳrānı

7461 Manavġatīdir aṣlı Bursa'da taḥṣīl-i ʿilm itdi
Velākin Şeyḫ Pīrī'dendir aḫẕ-i naḳd-i ʿirfānı

7462 O da ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī'den beyʿat itmekle
Alup Pīrī gibi Zeyniyye'den dest-i ʿazīzānı

7463 ʿAzīzi Ḳonya'dan Bursa'ya ʿazm itdikde Tācüddīn
Maʿiyyet eyleyüp ḫıdmetde ḳıldı pūye-gerdānī

7464 Niçe ḫalvetde celvetde bulundı şeyḫ yanında
Ṭarīḳ-i ṣūfiyānda buldı el-ḥaḳḳ rifʿat-i şānı

7465 ʿAzīzi Maḳdisī gülzār-ı ḳudse rıḥlet itdikde
Yerine şeyḫ-i mürşid bildiler anı mürīdānı

[184b]

Menāḳıb-ı Celīle-i Şeyḫ Tācüddīn ḳuddise sirruhu'l-ḫaṭīr

7466 ʿUlūm-i ẓāhir ü bāṭında ḳadri iʿtilā buldı
İderdi ṭālibīne dā'imā irşād-ı rūḥānī

7467 O rütbe keṯret üzreydi yanında ṭālibü'l-ʿilmi
Ḥikāyet eylemişdi ol ʿazīziñ baʿż-ı aʿvānı

7468 Ṭaʿām-ı şeyḫi ben taḳsīm iderdim dir imiş rāvī
Çıḳan ṭullāb-ı ʿilme ḳuṣʿa-i envāʿ-i elvānı

7469 Ṣayup bir şeb ne miḳdār oldıġın çıḳdıḳda maṭbaḫdan
Tamāmen yüz yigirmi idi yoḳdur faẓl u noḳṣānı

7470 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde Şeyḫ Tācüddīn
Olup seccāde-pīrā-yı ṭarīḳat niçe ezmānī

7471 ʿAzīziñ baʿż-ı aṣḥābı rivāyet eyledi bir gün
Cenāb-ı Şeyḫ Tācüddīn o ser-tāc-ı ʿazīzānī

7472 Derūn-ı ḫāneḳāhdan iḫtifā itdi niçe müddet
Bürūz itmediginden geldi ṭullāba perīşānī

7473 ʿAceb ḳande ola diyü Buḫārā vü Semerḳand'a
Tecessüs üzre geşt itmişdi dervīşān u aʿvānı

7474 Ḥayātından ʿazīziñ el yumışdı cümle ṭullābı
İdüp bir kimse bir gün kūh-ı ruhbāna ḳadem-rānī

7475 ʿAzīzi anda bir vādīde bervādīde görmiş kim
Riyāżātıyla olmış lāne-sāz-ı Ḳāf-ı rıḍvānī

7476 Ṭaʿāmından şarābından kesilmiş murġ-ı ʿanḳā-veş
Hemān rūḥ-ı mücessem olmış ol üstāẕ-ı nūrānī

7477 ʿAzīziñ ber-ḥayāt oldıġını iḫbār itdikde
Uçurdı şeyḫini ṭullāb u dervīşān-ı merdānī

7478 Alup şeyḫin el üstinde götürdi Ḳāf-ı ʿuzletden
Kimi destin öperdi kimisi de pāy u dāmānı

7479 Ġıyābından ẓuhūrı vaḳtiniñ mābeyni taḫmīnen
Otuz beş gün ḳadardır diyü naḳl eyler mürīdānı

7480 Ṣıyām üzre güẕār itmişdi eyyām u leyālīsi
Meger iṭʿām itmiş ola cennetden sürūşānı

7481 ʿAzīzi secdede bulmış bulanlar vardıġı demde
Beşer dimez melek dirdi eger bilmese iḫvānı

7482 O mevżiʿde ʿazīze niçe eẕvāḳ-ı tecelliyyāt
Niçe ḥālāt-ı keşfiyye niçe eşvāḳ-ı rūḥānī

7483 Ẓuhūr itmekle ekẕer ṣūfiyān u dervişānıyla
Giderlerdi iderlerdi netīce pūye-gerdānī

7484 ʿAzīziñ ḫāṭırıyçün zümre-i aṣḥāb-ı ṣervetden
Ḫoca Rüstem dinürdi nāmına bir ṣaḫṣ-ı Īrānī

7485 Bir-iki ḥücre vü ḥammām bünyād eyledi anda
Olup eşyāḫ-ı Zeyniyye içün mevḳūf-ı bünyānī

7486 İle'l-ān ol yere Yaylaḳ-ı Zeyniyye dinilmişdir
Görürler nefʿini Zeyniyye'niñ eşyāḫ-ı ẕī-şānı

[185a]

7487 Sekiz yüz yetmiş ikide fenādan rıḥlet itdikde
ʿAzīzi āsitānında ḳılındı defne erzānī

7488 Finā-yı Bursa'da Zeyniyye ʿunvānıyla vāḳiʿdir
Ricālu'llāh ile meşḥūndur ol cāy-i nūrānī

7489 ʿAzīziyçün binā itmişdi bir tekyeyle bir mescid
ʿAcem tācirlerinden Ḫˇāce Baḫşāyiş'dir ʿunvānı

7490 Yatur bir ḳubbe taḥtında ʿazīzi ile Tācüddīn
Ola her biriniñ ḳabr-i şerīfi ravż-ı rıḍvānī

eş-Şeyḫ Ḫˇāce Ḥasan ḳuddise sirruh

7491 O devrānda biri de ʿārifun bi'llāh olanlardan
Güzīn-i evliyā Ḫˇāce Ḥasan ol şeyḫ-i nūrānī

7492 Kibār-ı etḳıyānıń aḥsenidir kaʿbı ʿālīdir
Ḳarasiyyü'l-aṣıldır gerçi ol maḥbūb-ı Rabbānī

7493 Emīr Sulṭān yaʿnī Ḥażret-i Seyyid Buḫārī'den
İnābet ile ḳıldı iḳtibās-ı feyż-i rūḥānī

7494 Cenāb-ı mürşidinden ṣoṅra anlar cā-nişīn oldı
Buḫārī āsitānında ḳılup irşād-ı iḫvānī

Menāḳıb-ı Celīle-i ʿAzīz-i Müşārün İleyh

7495 Yazar Ṭaşköpri-zāde ol ʿazīziń niçe ḥālātın
Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır anıń tafṣīl-i ʿunvānı

7496 Vefātından muḳaddem Ḥażret-i Seyyid Buḫārī'ye
Eḥibbāsı su'āl itmiş dimiş ey ḳuṭb-ı Rabbānī

7497 Kim olur cālis-i seccādeńiz siz rıḥlet itdikde
Cevābında buyurmışdır fülān mecẕūb-ı Rahmānī

7498 O mecẕūb-ı İlāhī ġālibā Abdāl Muḥammed'dir
Buḫārī ḥażretiyle eylemişdi ʿaḳd-i ḫullānī

7499 Ḫilāfet emrini taʿyīnde me'mūrdur Ḥaḳḳ'dan
Varıń anlardan istiḫbār idiń bu emri sirrānī

7500 Buḫārī ḥażreti rıḥlet buyurduḳda eḥibbāsı
Varup ṣorduḳda ol mecẕūba buyurmışdı ġażbānī

7501 İşāret eylemişler bir eliyle āsumān semtin
İrā'et eylemiş anlara bir bir ʿarş-ı Raḥmān'ı

7502 Görürler kim Emīr Sulṭān'ı cevv-i āsumān üzre
Oturmışlar muʿallaḳ ʿarşda ol şeyḫ-i nūrānī

7503 Ḥasan Ḫˇāce olup seccāde-pīrā ṣaḥn-ı kürsīde
Muḳābil oldıġı ḥāletle görmişler ʿazīzānı

7504 Kim oldıġın ḫalīfe gördińiz mi didi nuẓẓāra
O keyfiyyetle ẓāhir oldı şeyḫiń rifʿat-i şānı

7505 ʿAzīziñ ḫāriḳu'l-ʿāde niçe aḥvāli vardır kim
Tükenmez naḳl ile taʿrīfle evṣāf u ʿunvānı

7506 Tevārī eylemişdir cism-i pāki Bursa ḫākinde
Münevver eyleye ḳabr-i şerīfin nūr-ı Ḳur'ānī

[185b]

eş-Şeyḫ Velī Şemsüddīn ḳuddise sirruhu'l-ḫaṭīr

7507 Kerāmetle veliyyü'l-ʿahd olan aḳṭāb beyninde
Murād Ḫān devletinde Şeyḫ Velī Şemsüddīn ʿunvānı

7508 Cenāb-ı pīr-i zāhid Şeyḫ Ḥasan'dan iktisāb itdi
İnābetle ḫilāfetle ʿulūm u faẕl u ʿirfānı

7509 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvā üzre ḫalḳa vaʿẓ iderlerdi
Tefāsīr ü eḥādīṯ ʿilmine itmişdi itḳānı

7510 Mevāʿiẓda görülmiş idi kendi ḫaṭṭ-ı destiyle
Mufaṣṣal bir güzel mecmūʿa-i zībā-yı ʿirfānī

7511 Ḥadīṯ-i ʿilm ü tefsīre yed-i ṭūlāsı olmaġla
Anıñ vaʿẓ u neṣāyiḥde yoġ idi belki aḳrānı

7512 Burusa şehri içre bir güzel cāmiʿ binā itdi
Ḥarīminde ḳılındı kendüye bir ḳabr-i nūrānī

7513 Ḫudā hemvāre ḳabrin nūr-ı uçmaġ ile pür itsün
Ḳıla murġ-ı revānı evc-i ʿilliyyīne perrānī

Ḫātime-i Meşāyiḫ-i ʿİẓām

Şuʿarā-yı Belāġat-Lisān der-ʿAhd-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānī ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān

7514 Murād Ḫān devletinde ehl-i naẓmıñ mā-bihi'l-faḫri
Feḫārī'dir anın fenn-i naẓımda yoḳdur aḳrānı

7515 Gehī Sulṭān Murād Ḫān'a gehī āl-i Ḳaraman'a
Ḳaṣāyid naẓm idüp eylerdi dā'im beẕle-gūyānī

7516 Feḫārī faḫre mā'il fāḫir-i faḫḫār ḳıymetdi
Sitāyişle ḫaẕef-pāre olan āl-i Ḳaraman'ı

7517 Murād Ḫān devletinde maḥtūm-ı cibilletle celīliyle
Metāʿ-ı naẓmınıñ bulmadı ḳadri müzd-i şāhānī

7518 Gehī Sulṭān Murād Ḫān'a gehī āl-i Ḳaraman'a
Ḳaṣāyid naẓm idüp eylerdi dā'im beẕle-gūyānī

7519 İki yüzlü teberden ol beterdir belki bed-terdir
O şāʿir kim iki yüzlü ola güftār u evzānı

7520 İlāhiyyāta dā'ir Türkiyāne meṯnevī ṭarzı
Rubāʿiyyātı çoḳdur līk yoḳdur naẓmınıñ ānı

7521 Kimisi maḫlaṣın ẕātı gibi faḫḫār żabṭ itmiş
Meger teşdīdi ola ġılẓat-ı ṭabʿında bürhānı

Monlā Ḫākī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

7522 Biri erbāb-ı naẓmıñ Ḳasṭamonī Monla Ḫākī'dir
Emīr İsmāʿil'iñ ikrāmına olmışdı erzānī

7523 Revātib-ḫˇār iken ḥüsn-i ḳabūl-i mīr-i vālādan
Ġınāya dest-res buldı unutdı faḳr u fiḳdānı

7524 Meger esmā gibi te'ṯīri varmış daḫi elḳābıñ
Gehī vaṣfıñ olurmış cevher-i ẕāt üzre rüçḥānı

7525 Taḫallüṣ ideli Ḫākī ile monlā-yı mezbūruñ
Tevāżuʿ üzre iken oldı ʿālī ḳadr ü ʿunvānı

7526 Zamān-ı devlet-i İsfendiyārī'de görülmişdi
Niçe āṯār u eşʿārı niçe ebyāt-ı dīvānı

7527 Mülūk-i āl-i ʿOṯmānī ẓuhūr itdikde Ḫākī'niñ
Cevāhir gibi naẓmı ḫāk ile olmışdı yeksānī

7528 Nihād u ṭīnetiyle Ḫāki-i ḫākī-ṭabīʿatden
Ẓuhūr eylerdi naẓm-ı gevher-i evṣaf-ı ʿOṯmānī

[186a]

7529 Murād Ḫān devletinde andan efṣaḥ baʿż-ı şāʿirler
Ẓuhūr itdikde Ḫākī'niñ güm oldı ḳadr-i ʿirfānı

Monlā ʿAṭāyī ibn-i ʿİvaż Paşa

7530 O ʿaṣrıñ efṣaḥ-ı erbāb-ı naẓmından biri daḫi
ʿAṭāyī'dir ʿİvaż Paşa'nıñ ol maḫdūm-ı ẕī-şānı

7531 Vefāt-ı vālidinden ṣoñra sulṭān-ı ḳadir-dānıñ
Cemāl ü ḥüsn ile olmış idi şāyān-ı iḥsānı

7532 Murād itmişdi genc-i ḥüsnini ḥıfẓ eyleye kendi
Perīşān eyleye yanındaki ʿuşşāḳ-ı ṣüʿbānı

7533 Sarāyında ḥaremde muḥterem ḫıdmetde müstaḫdem
Olup babası gibi mefḫar-i ḫayl-i vezīrānī

7534 Hevāsı iltifāt-ı şehriyāra mānīʿ olmaġla
Ḳılup bir şiʿr-i nā-puḫte ile eşʿār-ı sulṭānī

7535 ʿİvaż Paşa'nıñ ancaḳ rūḥına ikrām idi maḳṣad
Ṣudūr itmişdi istiḫdāmına ol demde fermānı

7536 Ġurūr-ı ḥüsn ile andan açıḳ bir nev-ġazel yapdı
Sefāhetle idüp maṭlaʿda ʿöẕr-i nā-be-şāyānī

7537 Cenāb-ı şehriyārī kendüye ʿāşıḳ ḳıyās itdi
Şütür gürbe vażıʿlarla idüp iẓhār-ı ḥīzānī

7538 Ḫaṭāyı eyledi ḥaḳḳā ʿAṭāyī devletin depdi
Eşeklik itdi dirler ḥaḳḳına bi'l-cümle yārānı

7539 Ḳarındaşı deyenler nāẓım-ı Mevlid Süleymān'ıñ
Ḫaṭā-yı fāḥiş itmişdir ki vardır bevn-i ezmānī

7540 Murād-ı evveliñ ʿaṣrındadır devri Süleymān'ıñ
ʿİvaż Paşa'ya nisbet bulmamışdır ṣıdḳ-ı bürhānı

7541 ʿAṭāyī'niñ dirīġā genc-i ḥüsn-i pādişāhīsin
Niçe mārān żabṭ itdi begenmezdi emīrānı

Seyyid Nesīmī raḥimehu'llāh ve tecāveze ʿanhu

7542 Birisi eşherü'l-ʿuşşāḳ olan Seyyid Nesīmī'dir
Egerçi naẓmı Türkī'dir velākin aṣlı Türkmānī

7543 Evā'ilde inābet eylemişdi Şeyḫ-i Şiblī'den
Olardan terbiyet görmiş iken ber-vech-i itḳānī

7544 Anı terk itdi Faẓlullāh-ı Tebrīzī'den el aldı
Tamām ʿilm-i ḥurūfı gördi taḥṣīl itdi ʿirfānı

7545 Velākin bu rivāyet olmadı muḫtārı cumhūruñ
Nesīmī ile Şiblī ʿaṣrınıñ farḳ-ı fırāvānı

7546 Muḥaḳḳakdır diyü Tārīḫ-i ʿĀlī'de muṣarraḥdır
Meger Şiblī'niñ ola aña bu taʿlīmi rūḥānī

7547 Nesīmī ḥaḳḳına çoḳ güft ü gū olmışdır ʿālemde
Bilenler bilmeyenler eylemişdir ifk ü bühtānı

[186b]

Ḳażiyye-i Ġarībe

7548 Kemāl Ümmī ile Seyyid Nesīmī ittifāḳ üzre
Varup Seyyid Şücāʿüddīn'e bir gün oldı mihmānı

7549 Ḳażārā tekyesinde bulmayup ol şeyḫ-i āgāhı
Anıñ bir kebşini ẕebḥ itdiler bunlar fużūlānī

7550 Ṣoyarken kebşi bunlar nā-gehān geldi Şücāʿüddīn
Derūn-ı şeyḫe ʿārıż oldı bir iġżāb-ı rūḥānī

7551 Nesīmī öñine bir usture vażʿ eyleyüp ṣoñra
Kemāl Ümmī öñine ḳoydı daḫi ḥabl-i urgānı

7552 Nesīmī'niñ derisin yüzdiler gūyā ḳıṣāṣ oldı
Kemāl Ümmī'yi ber-dār itdiler bā-emr-i Rabbānī

7553 Nesīmī ḥaḳḳına ilḥāda nisbet ʿöẕr-i küllīdir
Aña da oldı Manṣūr'a olan isnād-ı ḥaḳḳānī

7554 İden esrār-ı Ḥaḳḳ'ı ġayriye ifşā cināyetdir
İden şerʿa teḫālüf bulur elbet zecr-i şāyānı

7555 Şerīʿat bir sarāy-ı kibriyādır hedm iden sālik
Bulur encām-ı kārında sezā-yı ḳahr u ḫıẓlānī

7556 Ḳıyām-ı ḥaşre dek ḳaṭʿā biri birinden ayrılmaz
Şerīʿatle ṭarīḳat hem ḥaḳīḳat birle ʿirfānı

7557 Ṭarīḳat bir ṣırāṭ-ı müstaḳīm oldı ḥaḳīḳatde
Yürünmez ḳorḳuluḳlıdır şeriʿdir elde mīzānı

7558 Bu keyfiyyātı derk itmek şeriʿde maʿrifet oldı
Bu dördi bir yere cemʿ itmedir tevfīḳ-ı Yezdānī

7559 Nesīmī aña maḫlaṣdır ʿİmādüddīn'dir nāmı
Civār-ı şehr-i Zevrā mevlidi hem menşe'-i şānı

7560 Lisān-ı Fārisī Tāzī vü Türkī üzre eşʿārı
Görülmişdir müretteb ṭarz-ı ṭarzī üzre dīvānı

Sebeb-i Ḳatl-i Nesīmī der-Şehr-i Ḥaleb-i Şehbā

7561 Nesīmī ḳatline bāʿiṣ budur Tārīḫ-i ʿĀlī'de
Yazar tafṣīl-i aḥvālin anıñ ber-vech-i ḥaḳḳānī

7562 Ḫurūfī zümresinden yaʿni Faẓlullāh-ı Tebrīzī
Ẓuhūr itmişdi anıñ meẕhebinde zeyġ ü buṭlānī

7563 Anı ʿaṣrında ḥükkām-ı şerīʿat ḳatl idüp āḫir
Cezā-yı lāyıḳın çün buldı ol zindīḳ-ı küfrānī

7564 Anıñ da bāʿiṣ-i ḳatlin yazar ʿĀlī kitābında
Bu vech üzre mufaṣṣaldır anıñ tenkīl ü ḫüsrānı

7565 Kibār-ı evliyādan vāḳıf-ı esrār-ı ḥarf olmış
Ḳatı bisyārdır olmaz anıñ taʿdāda imkānı

7566 Ḫurūf ʿilminde niçe nüsḫa-i zībā yazılmışdır
Degildir ehline pūşīde ol esrār-ı Sübḥānī

7567 Ḥurūfuñ her biri keyfiyyet-i maḫṣūṣası üzre
Ḫavāṣṣıyla bilinmişdir ṣunūf-ı sırr-ı nūrānī

[187a]

7568 Yazılmış her biriniñ başḳa başḳa sırr-ı teʾṯīri
Mübeyyendir resāʾilde anıñ keyfiyyet-i şānı

7569 Ḥurūfī meslekinden inḥirāf itmekle Faẓlullāh
Bıraġup meẕheb-i ḥaḳḳı ḳılup ilḥāda meylānī

7570 Ḥurūfuñ her birin eşbāh-ı insānīye beñzetmiş
Niçe taʿbīr-i fāsidle idüp taġyīr-i Ḳurʾānī

7571 Düşüp cāh-ı ḍalāle ḥāşe liʾllāh ḳaʿr-ı ilhāda
Olup gümrāh-ı aṣḥāb-ı şerīʿat nehc-i ḥaḳḳānī

7572 O vech üzre ʿinād-ı küfr ü ilḥādı olup ṯābit
Cezāsın buldı ol zindīḳ u mülḥid şaḫṣ-ı küfrānī

7573 Nesīmī çünki Faẓlullāhʾdan ʿilm ögrenüp evvel
Biraz ʿilm-i ḥurūfuñ ḳıldı taḥṣīlinde pūyānī

7574 Mürāʿāt eyler idi ḥaḳḳ-ı üstādiyyete dāʾim
Severdi ḳable ez-küfrih anı ber-vech-i şeyḫānī

7575 Nükūl itmişdi gerçi anı keʾl-evvel maḥabbetden
Velākin eylemezdi ẕemm ü ḳadḥ ü şetm-i iʿlānī

7576 Bu keyfiyyet ile Seyyid Nesīmī müttehem oldı
Anı ilḥāda nisbet eyleyüp emṯāl ü aḳrānı

7577 Nesīm-i ʿaşḳ-ı Bārī ẕātı deryāsında ismiñle
Faḳīri ḳıldı pür-cūş-i maḥabbet ʿaşḳ-ı cānānī

7578 Şarāb-ı vaḥdet-i ẕātiyyeden sarḫoş olmışdı
Añna ol neşveden gelmekle ser-mestī vü ḥayrānī

7579 Anı ḳurb-ı ferāyiż berzaḫıyla mübtelā ḳıldı
Faḳīri eyledi hem-meşreb-i Ḥallāc-ı Ḥaḳḳānī

7580 O keyfiyyet anı söyletdi ḥayfā keşf-i rāz itdi
Miyān-ı ʿaşḳda vācib iken isrār u kitmānı

7581 Anı aġyāra parmaḳ başdırınca ʿaşḳ söyletdi
Ḳalem ḫaṣm eline girmişdi bā-taḳdīr-i Rabbānī

7582 Çün esrār-ı İlāhī ḳalb-i ʿārifde emānetdir
Şerīʿatde ḫıyānetdir işāʿat eylemek anı

7583 Niçe cürm ü cināyet var ki maġfūvdur şerīʿatde
Gerek mecnūn ola ehli gerek ser-mest ü sekrānī

7584 Niçe ẕenb ü ḳabāyiḥ var ki tertīb-i cezāsında
Olur zecr-i cezāsıyla anıñ īḳāʿ-ı ḫıẓlānı

7585 Nesīmī'niñ vuḳūʿ-ı cünḥası Şehbā'da olmaġla
Siyāset-gāhı anda olmaġın ol belde sükkānı

7586 Anı ḳurb-ı ferāyiż töhmetiyle aḫẕ ü bend itdi
O ʿaṣrıñ ḥākimi müftīsi hem vālī-i ẕī-şānı

7587 Anıñ ḳatlinde istīfā ile meydān-ı Şehbā'ya
İletdiler faḳīri dest-beste eyleyüp anı

7588 Ḥaleb müftīsi iftā eylemişdi ḳatline anıñ
Kimi ḥākim kimi şāhid kimisi ḫāṣım-ı cānī

[187b]

7589 Faḳīriñ baş ḫaṣmı ḥażret-i müftī efendiydi
Taʿaṣṣubla idüp tervīc-i fetvāsıyla bühtānı

7590 Getürdükde siyāset-gāha ol bī-çāreyi müftī
Ehālī-i Ḥaleb şehriñ daḫi aʿyān u erkānı

7591 Neẓāret üzre iken ḥālet-i selḫ-i Nesīmī'ye
Dimiş müftī ki yaḳlaşmañ iṣabet itmesün ḳanı

7592 Sizi telvīṣ ider zīrā anıñ bi'l-cümle aʿżāsı
O rütbe ġayr-i ṭāhirdir ḳażārā ḫūn-ı şiryānı

7593 İṣābet eyler ise ḳanḳı aʿżāsına bir ferdiñ
O ʿużvı ḳaṭʿ vācibdir be-ḥükm-i fıḳh-ı Nuʿmānī

7594 Ebed ġasl ile pāk olmaz ḳaṭıʿda daḫi ʿusret var
Ḳaṭıʿdan daḫi ḳaṭʿā yoḳ şeriʿde vech-i āsānı

7595 Aşaġı yuḳarı gezmekde müftī kibriyāsıyla
Elin ṣallayaraḳ söyler iken ol ḳāfi-i cānī

7596 Ten-i meslūḫdan ṣıçradı nā-geh bir dem-i mesfūḥ
Bulaşdı orta parmaġına ol dem müfti-i ṣānī

7597 Çıḳarup destmālin anı sildikde o dem bir pīr
Didi ey ḥażret-i müftī-i dīn ʿallāme-i ṣānī

7598 Unutduñ virdigiñ fetvāyı ġayri iḳtiżā itdi
Mübārek parmaġıñ ḳaṭʿı be-ḥükm-i şerʿ-i ʿAdnānī

7599 Getür ḳavl-i ḫoduñla parmaġıñ ḳaṭʿ idelim şimdi
Nesīmī ḳatline iftāñ olursa ḳavl-i ḥaḳḳānī

7600 Eger aḥkām-ı şerʿiyye ʿİmādüddīn'den ġayre
ʿUmūmı yoġ ise bu ḳavliniñ olmaz mı buṭlānı

7601 Ġurūr u kibriyāsından o dem çīn-i cebīn itdi
Cenāb-ı müfti-i ʿallāmeye geldikde ḥayrānī

7602 Cevāba ḳudreti olmadığından oldı şermende
Bu beyt-i Fārisī'yi oḳıyup ʿaṣrıñ süḫandānı

7603 زهی مفتی ماچینست ز فتوای خطاچین است
جبین و روی و پیشانش چو زلف چین خوبانی[1]

7604 Daḫi ol pīr-i dānā oḳıdı bu beyt-i raʿnāyı
Zihī rüsvāyi-i daʿvā-yı besl-i ḫod-fürūşānī

7605 Keserseñ zāhidiñ bir parmaġın Ḥaḳ'dan nükūl eyler
Ser-ā-pā ṣoyılur miskīn ʿāşıḳ itmez efġānı

1 "O tam bir Maçin müftüsüdür ki fetvalarında hatalar peşisıra gelir. Onun alnı, yüzü, sîreti güzellerin saçları gibi kıvrım kıvrımdır (karmakarışıktır)."

Şāh-ı Ḫandān Birādereş

7606 Yeter Seyyid Nesīmī'niñ bu deñlü ẕikr-i evṣāfı
Biraz da ḳardaşın vaṣf idelim ol Şāh-ı Ḫandān'ı

7607 Maʿārif-āşinā bir ẕāt-ı ʿālī-ḳadr idi el-ḥaḳḳ
Velī baḥr-i ḥaḳāyıḳda yoġ idi ġavṣ-ı itḳānı

7608 Ḳarındaşıñ işitmiş keşf-i esrār itdigin yazmış
Dilā itme dür-i nā-yābı zīb-i tāc-ı nādānī

[188a]

7609 Cevābın yazmış idi ḳardaşı ol Şāh Ḫandān'a
Bu mażmūn ile itmiş iʿtiẕār-ı keşf-i pinhānī

7610 Eger nādān eger dānā gerek bīnā vü nā-bīnā
İder gizlü hüveydā ʿaşḳ-ı cānān ile pūyānī

7611 Yir ü gök arası muṭlaḳ olur hū hū-zen-i ber-ḥaḳḳ
Ṣadāsı hep "ene'l-ḥaḳḳ"dır ney ü ṭanbūr-ı nālānī

7612 Derimi yüzseler Ḥaḳ'dan yüzüm dönmezdi nā-ḥaḳdan
Ḳuyūda ẕāt-ı muṭlaḳdan düşen olur mı ḥaḳḳānī

7613 Kişiniñ olsa Ḥaḳk yāri sever mi ġayri dildārı
Bıraġup dār u deyyārı n'ider yārān u iḫvānı

7614 Bugün Manṣūr-ı berdārem ḥaḳ u Ḥaḳḳ'dan ḫaberdārem
Ne bī-gāne ne aġyārem benem rüsvā-yı meydānī

Kemāl-i Ümmī el-Ḳaramanī

7615 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen erbāb-ı dānişden
Nesīmī'niñ refīḳıdır Kemāl Ümmī'dir ʿunvānı

7616 Ḳaraman ülkesinde neş'eti Lārende'den oldı
Seyāḥat eyleyüp geşt eylemişdi arż-ı Īrān'ı

7617 Gürūh-ı vāṣılīniñ ḫıdmetiyle perveriş buldı
Ricālu'llāhıñ oldı maḥrem-i esrār-ı pinhānı

7618 Viʿā-ı fıṭratı nā-ḳābil olan baʿż-ı esrārı
Açup bī-gānegān-ı vaḥdet-i ẕāta fużūlānī

7619 Ḥudūṯ-i ʿāleme dāʾir niçe ḥālāt söylerken
Ṣudūr itmekle kendünden niçe esrār-ı Rabbānī

7620 Muḫālif oldıġıyçün vāridātı ẓāhir-i şerʿa
Ḳılındı manṣıb-ı Manṣūr ile terfīʿ-i ʿunvānī

7621 Egerçi maḫlaṣı Ümmī idi ancaḳ kemālātı
Anı Ḥallāc-āsā eyledi berdār-ı ḥaḳḳānī

7622 Bu iki beyt-i raʿnā vāridātından yazılmışdır
Ḥudūṯ-i ʿālemi işʿār ider manṭūḳ-ı erzānı

ez-Vāridāt-ı Kemāl-i Ümmī

7623 Bu ḫān içre niçe ḫān ḳondı göçdi dār-ı ʿuḳbāya
Bu taḫta niçe sulṭān ḳondı göçdi ḳoydı devrānı

7624 Bulunmadı ecel zehrine bir tiryāḳ-ı Fārūḳī
Bu şehre niçe Loḳmān ḳondı göçdi terk idüp cānı

Hümāmī

7625 Hümāmīʾdir biri erbāb-ı naẓmıñ ihtimām üzre
Murād Ḫān devletinde ol hümām-ı ehl-i evzānī

7626 Ḫalīl Paşaʾya Sī-Nāme kitābın terceme itdi
Ḳaṣāyid naẓm idüp medḥ eyledi Sulṭān Murād Ḫānʾı

7627 Hümā-yı ṭalʿatı İzniḳ şehrinden nümāyāndır
Murād Ḫān devletinde buldı revnaḳ rifʿat-i şānı

7628 Lisān-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳa dāʾir naẓm-ı Türkīsi
Görülmişdir beyān itmiş viṣāl u derd-i hicrānı

[188b]

7629 Zülāl-i vuṣlatı telḫ-ābe-i hicrānı ẕikr itmiş
Miyān-ı ṭālib ü maṭlūbda şekvā vü şükrānı

7630 Niçe temṡīl ü teşbīhāt ile naẓm-ı dürer-bārı
Görülmişdir ki anıń meṡnevīdir ṭarz-ı evzānı

7631 ʿAcem şāʿirleriniń lehcesin taḳlīd itmekle
Murād Ḫān ʿaṣrınıń olmışdı eşʿār ile Selmān'ı

Şīrāzī raḥimehu'llāhu teʿālā

7632 Biri de sāde-gūyānıń bu hengām-ı saʿādetde
O şāʿirdir ki Şīrāzī'dir anıń vaṣf-ı ʿunvānı

7633 Murād Ḫān devletinde Gülşen-i Rāz'ı taṣavvufda
O naẓm itmiş olup sulṭān-ı ʿaṣrıń menḳabet-ḫʿānı

7634 Görülmişdir niçe güftār-ı ḫoş-reftār-ı eşʿārı
Sezā-vār-ı pesend oldı bülend-i ṭabʿ-ı evzānı

Mevlānā Şemsī

7635 Sipihr-i şiʿr u naẓmıń māh-ı mihr-āṡārı Şemsī'dir
Murād Ḫān devriniń ṣan Enverī-i ḫūb-evzānı

7636 Żiyā'ı Pertevī'den görmiş idi fenn-i eşʿārı
Olardan eylemişdi iḳtibās-ı nūr-ı ʿirfānı

7637 Duḫul itmekle ser-vaḳt-i eḫaṣṣ-ı pādişāhīye
O devrān-ı Murādī'de olup manẓūr-ı sulṭānī

7638 Felekde şems-i ʿömri olmayaydı inkisāf üzre
Zevāle irmeseydi ṭalʿat-ı iḳbāl-i tābānı

7639 Olurdı gün-be-gün ānen-fe-ānen rütbesi ʿālī
İdüp ʿaṣr-ı Murād Ḫān'da vedāʿ-ı ʿālem-i fānī

7640 Niçe ebyāt u eşʿārı hüveydā oldı ʿālemde
Ḫudā işrāḳ-ı raḥmetle mezārın ide nūrānī

Mevlānā Ḥasan raḥimehu'llāhu teʿālā

7641 Biri Monlā Ḥasan'dır aḥseni erbāb-ı eşʿārıń
Cenāb-ı şehriyāriń olmış idi menḳabet-ḫʿānı

7642 Olup naẓmı ḥasen güftārı aḥsen sebki müstaḥsen
Murād Ḫān ʿaṣrınıń şāyān idi dinilse Ḥassān'ı

7643 Kemāl-i ḥüsn-i naẓmıyla nedīm-i şehriyār oldı
ʿAẓīm-i vezni üzre gördi iḥsān-ı ḫıdīvānī

Mevlānā Ṣunʿī raḥimehū Ṣāniʿuhu

7644 Burusiyyü'l-aṣıl şāʿirleriń birisi Ṣunʿī'dir
Yoġ iken ṣunʿı reşk idüp aña emṡāl ü aḳrānı

7645 Anı ġamz itdiler isnād-ı küfr ile Murād Ḫān'a
Faḳīri ḳıldılar bī-cürm iken maḥbūs-i zindānī

7646 Niçe ebyāt u eşʿārı niçe manẓūm u güftārı
Görülmişdir olunca nazm ile maṣḥūb-ı ḫāḳānī

[189a]

7647 Ḳurı bühtān ile peyvend-i zindān oldı bī-çāre
Nitekim Yūsuf'ı mescūn itdi reşk-i iḫvānı

7648 Kimisi küfrine şāhid kimisi müddeʿī oldı
Anı ḳatl itdirince at sürdi ḫayl-i yārānı

7649 Murād Ḫān iltifātı idi ancaḳ cürmi miskīniń
Ramaḳ ḳalmışdı ẓulmen ḳatline ıṣdār-ı fermānī

7650 Veliyyüddīn Efendi ez-ḳażā Sulṭān Murād Ḫān'a
Olup ḳāżı'l-ʿasākir yaʿni ol niḥrīr-i devrānī

7651 Bilürdi Ṣunʿi-i bī-çāre maḥbūs oldıġı demde
Ḳaṣīde naẓm idüp medḥ eyledi ol ṣadr-ı ẕī-şānı

7652 Niçe eyyām ẓulmen ḥabsini derc itdi naẓmında
Niyāz itdi ḫalāṣın ḳıldı istibrā-yı bühtānī

7653 Bilürdi oġlı taḳrībiyle Ṣunʿī-i dil-efkārı
Ḥabisden ḳurtarup ıṭlāḳ idüp bā-ʿafv-i sulṭānī

7654 Mizācı nāzik idi vażʿ-i zindān ile bī-çāre
Cefā-yı reşk ile olmış esīr-i derd-i zindānī

7655 Ġumūm-ı ḥabs ile maʿlūl olup cism-i nizārında
Ḥudūṯ itmekle mühlik niçe emrāż-ı firāvānī

7656 Giriftārī-i ḥabs-i iftirāyī çün sebeb oldı
Meger lebrīz olmış ol faḳīriñ cām-ı devrānı

7657 Cenāb-ı Ṣāniʿ-i Perverdigār'ıñ ḳurb-i vaṣlıyla
Olup bī-çāre Ṣunʿī ʿāzim-i gülzār-ı rıḍvānī

Monlā Żaʿīfī-i Gelibolī

7658 Murād Ḫān şāʿirānından biri daḫi Żaʿīfī'dir
Murādı üzre ḳuvvet buldıġında ṭabʿ-ı evzānı

7659 Cenāb-ı şehriyāriñ naẓm idüp ġazv ü fütūḥātın
Anı nīrū-yı baḫtı luṭf-ı şāha ḳıldı erzānī

7660 Gelibolı'da żaʿf-ı ḥāl ile ʿirfāna saʿy itdi
Murād Ḫān iltifātıyla mużāʿaf oldı ʿunvānı

7661 Görülmişdi niçe āṡār-ı ṭabʿı ḳudret-i naẓmı
Olur güftār-ı şīrīni anıñ mir'āt-ı ʿirfānı

Monlā Nedīmī raḥimehu'llāhu teʿālā

7662 O devrānda birisi Ḫüsrev-i naẓmıñ Nedīmī'dir
Nedīmiydi kibārıñ devr iderdi bāb-ı aʿyānı

7663 Fenāyı iḫtiyār itmişdi Bektaşī-ḳıyāfetle
Velākin itmedi deryūze mānend-i gedāyānī

7664 Niçe pākīze şiʿri naẓm-ı raʿnāsı görülmişdir
Selef eşʿārı ṭarzında olup vādī-i ʿirfānı

7665 Fenā meyḫānesinden ṭoldurup peymāne-i ʿömrin
Bekā yārānına irişdi bā-ümmīd-i nedmānī

[189b]

Monlā ʿĀrif raḥimehu'llāhu teʿālā

7666 Güzīn-i zümre-i ehl-i maʿārif Monla ʿĀrif'dir
ʿAlī'dir nāmı bulmışdır ʿulüvv-i ḳadr-i ʿirfānı

7667 Melik Aḥmed fütūḥātın mine'l-evvel ile'l-āḫir
Murād Ḫān aña naẓm itdirdi ḳıldı luṭf-i şāhānī

7668 Ol ʿaṣrıñ şaʿir-i māhirleri bunlardır ancaḳ
Ḳamunuñ rütbe-i eşʿārın işʿār eyler iḥsānı

7669 Yazılsa her biriniñ bir-iki ebyāt-ı eşʿārı
Olurdı mūriṣ-i imlāl-i ṭabʿ-ı ehl-i evzānī

7670 Ḫudā her biriniñ sehv ü ḳuṣūrın ʿafv idüp yarın
Ola her biriniñ āṣārı müzd ü ecr-i şāyānı

7671 Sekiz yüz elli beşde olıcaḳ ʿazm-i Murād Ḫānī
Muḥammed Ḫān cülūs itdi yine ber-taḫt-ı sulṭānī